

Szám: 257-3/2013.

TOLNA

MEGYEI

KÖZLÖNY

TARTALOM

I. SZEMÉLYI RÉSZ

58/2013. (XII. 20.)

A Tolna megyei területfejlesztési tervezés koordinációs feladatok tárgyában.

II. TOLNA MEGYEI KÖZGYŰLÉS ÖNKORMÁNYZATI RENDELETEI

10/2013. (XII. 20.) rendelet

A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet módosításáról.

III. TOLNA MEGYEI KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI

48/2013. (XII. 20.) határozat

A lejárt határidejű közgyűlési határozatok végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadásáról.

49/2013. (XII. 20.) határozat

A katasztrófavédelem által Tolna megyében végzett 2013. évi munkáról szóló tájékoztató tárgyában.

50/2013. (XII. 20.) határozat

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió tárgyában.

51/2013. (XII. 20.) határozat

A Tolna Megyei Értéktár Bizottság munkájáról szóló beszámoló elfogadásáról.

52/2013. (XII. 20.) határozat	A megyei szintű helyzetértékelő dokumentum utómunkálatainak tárgyában.
53/2013. (XII. 20.) határozat	A Tolna megyei részdokumentumok tárgyában.
54/2013. (XII. 20.) határozat	A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi gazdálkodásának háromnegyed éves helyzetéről.
55/2013. (XII. 20.) határozat	A Tolna Megyei Önkormányzat 2014. évi belső ellenőrzési tervének jóváhagyásáról.
56/2013. (XII. 20.) határozat	A Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal 2013. évi tevékenységéről szóló beszámoló tárgyában.
57/2013. (XII. 20.) határozat	Pályázat benyújtásáról a megyei önkormányzati tartalékból kiegészítő támogatás elnyerésére.
59/2013. (XII. 20.) határozat	A Nemzeti Közlekedési Stratégia tárgyában.
60/2013. (XII. 20.) határozat	A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és az ágazati operatív programok véleményezésének jóváhagyásáról.

IV. KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Közlönyben – 2013. október 1. és 2013. december 31. között – kihirdetett egyes jogszabályokról.

V. MELLÉKLETEK

A Tolna Megyei Közgyűlés	50/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának mellékletei.
A Tolna Megyei Közgyűlés	52/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete.
A Tolna Megyei Közgyűlés	55/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete.
A Tolna Megyei Közgyűlés	58/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete.
A Tolna Megyei Közgyűlés	59/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete.
A Tolna Megyei Közgyűlés	60/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete.

I.
SZEMÉLYI RÉSZ

A Tolna Megyei Közgyűlés 58/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna megyei területfejlesztési tervezés koordinációs feladatok tárgyában:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése az Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal által, a megyei önkormányzatok területfejlesztési, tervezés koordinációs feladatairól kiadott útmutató alapján a Tolna Megyei Önkormányzatnál az e feladatok elvégzéséhez kapcsolódó munkacsoportok összetételére vonatkozó javaslatot a határozat mellékletében foglaltak szerint jóváhagyja.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal

II.
TOLNA MEGYEI KÖZGYŰLÉS
ÖNKORMÁNYZATI RENDELETEI

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének
10/2013. (XII. 20.) önkormányzati rendelete
a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló
2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet módosításáról

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 143.§ (4) bekezdés b) és h) pontjában foglalt felhatalmazás alapján az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés f) pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II.15.) önkormányzati rendeletét az alábbiak szerint módosítja:

1. § A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„ (1) A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése (a továbbiakban: Közgyűlés) a Tolna Megyei Önkormányzat összevont, halmozódás nélküli 2013. évi

1. költségvetési bevételi előirányzatát	344 724 E Ft-ban
2. költségvetési kiadási előirányzatát	399 751 E Ft-ban
3. költségvetési egyenleg (hiány) összegét	55 027 E Ft-ban
a) ebből: a működési célú egyenleg összegét	45 193 E Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú egyenleg összegét	9 834 E Ft-ban
4. a költségvetési hiány belső finanszírozására szolgáló előző évek költségvetési maradványának igénybevételét	55 027 E Ft-ban
a) ebből: működési célú előző évek költségvetési maradványának igénybevételét	45 193 E Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú előző évek költségvetési maradványának igénybevételét	9 834 E Ft-ban
5. a költségvetési hiány külső finanszírozására szolgáló finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
a) ebből: működési célú finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
6. a finanszírozási célú kiadásait	0 Ft-ban
a) ebből: működési célú finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban

állapítja meg.

(2) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat összevont , halmozódás nélküli 2013. évi költségvetési bevételi és költségvetési kiadási előirányzatából a

1. működési költségvetés bevételi előirányzatát	333 398 E Ft-ban
2. működési költségvetés bevételen belül kiemelt előirányzatként	
a) működési célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	332 410 E Ft-ban
b) közhatalmi bevétel előirányzatát	0 Ft-ban

c) intézményi működési bevétel előirányzatát	988 E Ft-ban
d) működési célú átvett pénzeszköz előirányzatát	0 Ft-ban
3. működési költségvetés kiadási előirányzatát	378 591 E Ft-ban
4. működési költségvetés kiadáson belül kiemelt előirányzatként	
a) a személyi juttatások előirányzatát	126 944 E Ft-ban
b) a munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó előirányzatát	33 611 E Ft-ban
c) a dologi kiadások előirányzatát	120 543 E Ft-ban
d) az ellátottak pénzbeli juttatásai előirányzatát	0 Ft-ban
e) az egyéb működési célú kiadások előirányzatát	40 574 E Ft-ban
f) az általános tartalék előirányzatát	38 714 E Ft-ban
g) a működési célú céltartalék előirányzatát	18 205 E Ft-ban
5. felhalmozási költségvetés bevételi előirányzatát	11 326 E Ft-ban
6. felhalmozási költségvetés bevételen belül	
a) a felhalmozási célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	8 308 E Ft-ban
b) a felhalmozási bevétel előirányzatát	500 E Ft-ban
c) felhalmozási célú átvett pénzeszköz előirányzatát	2 518 E Ft-ban
7. felhalmozási költségvetés kiadási előirányzatát	21 160 E Ft-ban
8. felhalmozási költségvetésen belül kiemelt előirányzatként a(z)	
a) beruházások előirányzatát	11 169 E Ft-ban
b) felújítások előirányzatát	1 518 E Ft-ban
c) egyéb felhalmozási kiadások előirányzatát	6 505 E Ft-ban
d) felhalmozási célú céltartalék előirányzatát	1 968 E Ft-ban

állapítja meg.”

2. § A Rendelet 3. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetésének	
1. költségvetési bevételi előirányzatát	325 100 E Ft-ban
2. költségvetési kiadási előirányzatát	234 493 E Ft-ban
3. a költségvetési egyenleg (többlet) összegét	-90 607 E Ft-ban
a) ebből: a működési célú egyenleg(többlet) összegét	-96 636 E Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú egyenleg(hiány) összegét	6 029 E Ft-ban
4. a költségvetési hiány belső finanszírozására szolgáló előző évek költségvetési maradványának igénybevétele	28 772 E Ft-ban
a) ebből: működési célú előző évek költségvetési maradványának igénybevétele	22 743 E Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú előző évek költségvetési maradványának igénybevétele	6 029 E Ft-ban
5. a költségvetési hiány külső finanszírozására szolgáló finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
a) ebből: a működési célú finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
6. finanszírozási kiadásait	119 379 E Ft-ban
a) ebből: a működési célú finanszírozási kiadásait	119 379 E Ft-ban
aa) ebből: az intézményfinanszírozás kiadásait	119 379 E Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban

bb) ebből: az intézményfinanszírozás kiadásait	0 Ft-ban
7. működési költségvetés bevételi előirányzatát	316 474 E Ft-ban
8. működési költségvetés bevételen belül kiemelt előirányzatként	
a) működési célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	316 237 E Ft-ban
b) közhatalmi bevétel előirányzatát	0 Ft-ban
c) intézményi működési bevétel előirányzatát	237 E Ft-ban
d) működési célú átvett pénzeszköz előirányzatát	0 Ft-ban
9. működési költségvetés kiadási előirányzatát	219 838 E Ft-ban
10. működési költségvetés kiadáson belül kiemelt előirányzatként	
a) a személyi juttatások előirányzatát	40 236 E Ft-ban
b) a munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó előirányzatát	11 698 E Ft-ban
c) a dologi kiadások előirányzatát	82 861 E Ft-ban
d) az ellátottak pénzbeli juttatásai előirányzatát	0 Ft-ban
e) az egyéb működési célú kiadások előirányzatát	28 124 E Ft-ban
f) az általános tartalék előirányzatát	38 714 E Ft-ban
g) a működési célú céltartalék előirányzatát	18 205 E Ft-ban
11. felhalmozási költségvetés bevételi előirányzatát	8 626 E Ft-ban
12. felhalmozási költségvetés bevételen belül	
a) a felhalmozási célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	8 308 E Ft-ban
b) a felhalmozási bevétel előirányzatát	0 Ft-ban
c) felhalmozási célú átvett pénzeszköz előirányzatát	318 E Ft-ban
13. felhalmozási költségvetés kiadási előirányzatát	14 655 E Ft-ban
14. felhalmozási költségvetésen belül kiemelt előirányzatként a(z)	
a) beruházások előirányzatát	11 169 E Ft-ban
b) felújítások előirányzatát	1 518 E Ft-ban
c) egyéb felhalmozási kiadások előirányzatát	0 Ft-ban
d) felhalmozási célú céltartalék előirányzatát	1 968 E Ft-ban
állapítja meg.	

(2) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal 2013. évi költségvetésének

1. költségvetési bevételi előirányzatát	19 624 E Ft-ban
2. költségvetési kiadási előirányzatát	165 258 E Ft-ban
3. a költségvetési egyenlege (hány) összegét	145 634 E Ft-ban
a) ebből: a működési célú költségvetési egyenleg (hiány) összegét	141 829 E Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú költségvetési egyenleg (hiány) összegét	3 805 E Ft-ban
4. a költségvetési hiány belső finanszírozására szolgáló előző évek költségvetési maradványának igénybevitelét	26 255 E Ft-ban
a) ebből: működési célú előző évek költségvetési maradványának igénybevitelét	22 450 E Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú előző évek	

költségvetési maradványának igénybevétele	3 805 E Ft-ban
5. a költségvetési hiány külső finanszírozására szolgáló finanszírozási bevételeit	119 379 E Ft-ban
a) ebből: a működési célú finanszírozási bevételeit	119 379 E Ft-ban
aa) ebből: az intézményfinanszírozás előirányzatát	119 379 E Ft-ban
b) ebből: a felhalmozási célú finanszírozási bevételeit	0 Ft-ban
bb) ebből: az intézményfinanszírozás előirányzatát	0 Ft-ban
6. finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban
a) ebből: működési célú finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban
b) ebből: felhalmozási célú finanszírozási kiadásait	0 Ft-ban
7. működési költségvetés bevételi előirányzatát	16 924 E Ft-ban
8. működési költségvetés bevételen belül kiemelt előirányzatként	
a) működési célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	16 173 E Ft-ban
b) intézményi működési bevétel előirányzatát	751 E Ft-ban
c) működési célú átvett pénzeszköz előirányzatát	0 Ft-ban
9. működési költségvetés kiadási előirányzatát	158 753 E Ft-ban
10. működési költségvetés kiadáson belül kiemelt előirányzatként	
a) a személyi juttatások előirányzatát	86 708 E Ft-ban
b) a munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó előirányzatát	21 913 E Ft-ban
c) a dologi kiadások előirányzatát	37 682 E Ft-ban
d) az ellátottak pénzbeli juttatásai előirányzatát	0 Ft-ban
e) az egyéb működési célú kiadások előirányzatát	12 450 E Ft-ban
11. felhalmozási költségvetés bevételi előirányzatát	2 700 E Ft-ban
12. felhalmozási költségvetés bevételen belül	
a) a felhalmozási célú támogatás államháztartáson belülről előirányzatát	0 Ft-ban
b) a felhalmozási bevétel előirányzatát	500 E Ft-ban
c) felhalmozási célú átvett pénzeszköz előirányzatát	2 200 E Ft-ban
13. felhalmozási költségvetés kiadási előirányzatát	6 505 E Ft-ban
14. felhalmozási költségvetésen belül kiemelt előirányzatként a(az)	
a) beruházások előirányzatát	0 Ft-ban
b) felújítások előirányzatát	0 Ft-ban
c) egyéb felhalmozási kiadások előirányzatát	6 505 E Ft-ban

állapítja meg.”

3. § A Rendelet 7. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat összevont, halmozódás nélküli költségvetésének 2013. évi költségvetési bevételein belül a(az)

1. kötelező önkormányzati feladatának bevétele	344 550 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának bevétele	0 Ft-ban
3. állami (államigazgatási) feladatainak bevétele	174 E Ft-ban
- állapítja meg

(2) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat összevont, halmozódás nélküli költségvetésének 2013. évi költségvetési kiadásán belül a(az)

1. kötelező önkormányzati feladatának kiadását	384 490 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának kiadását	15 087 E Ft-ban
3. állami (államigazgatási feladatának kiadását	174 E Ft-ban
- állapítja meg.”
4. § A Rendelet 8. §- a helyébe az alábbi rendelkezés lép:
- „ (1) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat gazdálkodási körébe tartozó költségvetésének 2013. évi költségvetési bevételein belül a (az)
1. kötelező önkormányzati feladatának bevételeit	325 100 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának bevételeit	0 Ft-ban
3. állami (államigazgatási) feladatainak bevételeit	0 Ft-ban
- állapítja meg.
- (2) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat gazdálkodási körébe tartozó költségvetésének 2013. évi költségvetési kiadásán belül a (az)
1. kötelező önkormányzati feladatának kiadását	219 406 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának kiadását	15 087 E Ft-ban
3. állami (államigazgatási) feladatainak kiadását	0 Ft-ban
- állapítja meg.”
5. § A Rendelet 9. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:
- „(1) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal költségvetésének 2013. évi költségvetési bevételein belül a (az)
1. kötelező önkormányzati feladatának bevételeit	19 450 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának bevételeit	0 Ft-ban
3. állami (államigazgatási) feladatainak bevételeit	174 E Ft-ban
- állapítja meg.
- (2) A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal költségvetésének 2013. évi költségvetési kiadásán belül a (az)
1. kötelező önkormányzati feladatának kiadását	165 084 E Ft-ban
2. önként vállalt feladatának kiadását	0 Ft-ban
3. állami (államigazgatási) feladatainak kiadását	174 E Ft-ban
- állapítja meg.”
6. § A Rendelet 14. §-a a következő (7) és (8) bekezdéssel egészül ki:
- „ (7) A Közgyűlés felhatalmazza a Közgyűlés elnökét, hogy a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évben keletkező költségvetési maradványát terhelő kötelezettségvállalásokat teljesítse, a szabad költségvetési maradvány terhére a 2013. évi zárszámadás elfogadását megelőzően 2014. évben kötelezettséget vállaljon.
- (8) A Közgyűlés felhatalmazza a megyei főjegyzőt, hogy a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal 2013. évben keletkező költségvetési maradványát terhelő kötelezettségvállalásokat teljesítse, a szabad költségvetési maradvány terhére a 2013. évi zárszámadás elfogadását megelőzően 2014. évben kötelezettséget vállaljon.”
7. § A Rendelet 16. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:
- „A Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat költségvetésében a 2013. évi
1. általános tartalék előirányzatát	38 714 E Ft-ban
- Ebből: kötelező feladat általános tartalékát 32 559 E Ft-ban

önként vállalt feladata általános tartalékát	6 155 E Ft-ban
2. működési céltartalék előirányzatát	18 205 E Ft-ban
Ebből: kötelező feladat működési céltartalékát	18 205 E Ft-ban
önként vállalt feladat működési céltartalékát	0 Ft-ban
3. felhalmozási céltartalék előirányzatát	1 968 E Ft-ban
Ebből: kötelező feladat felhalmozási céltartalékát	968 E Ft-ban
önként vállalt feladat felhalmozási céltartalékát	1 000 E Ft-ban
állapítja meg.”	

7. § A Rendelet 22. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Az ÁROP-1.2.11/A-2013 kódszámú, európai uniós támogatással megvalósuló projekt Támogatói Okiratában rögzített kötelezettségek és a pályázati dokumentációban foglalt feladatok megvalósítása érdekében az elnyert 90000 E Ft támogatás, indokolt esetben az önkormányzat egyéb előirányzatai terhére, a Közgyűlés elnöke és a megyei főjegyző jogosult 2013. évet terhelő, valamint 2014. évre áthúzódó kötelezettséget vállalni, az utófinanszírozású kiadások teljesítését önkormányzati egyéb forrásból megelőlegezni.”

8. § (1) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 1. melléklete helyébe a rendelet 1. melléklete lép.
- (2) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 2. melléklete helyébe a rendelet 2. melléklete lép.
- (3) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 3. melléklete helyébe a rendelet 3. melléklete lép.
- (4) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 4. melléklete helyébe a rendelet 4. melléklete lép.
- (5) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 5. melléklete helyébe a rendelet 5. melléklete lép.
- (6) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 6. melléklete helyébe a rendelet 6. melléklete lép.
- (7) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 7. melléklete helyébe a rendelet 7. melléklete lép.
- (8) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 8. melléklete helyébe a rendelet 8. melléklete lép.
- (9) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 9. melléklete helyébe a rendelet 9. melléklete lép.
- (10) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 12. melléklete helyébe a rendelet 10. melléklete lép.
- (11) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 13. melléklete helyébe a rendelet 11. melléklete lép.
- (12) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 16. melléklete helyébe a rendelet 12. melléklete lép.
- (13) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 17. melléklete helyébe a rendelet 13. melléklete lép.

(14) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 18. melléklete helyébe a rendelet 14. melléklete lép.

(15) A Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet 19. melléklete helyébe a rendelet 15. melléklete lép.

Záró rendelkezések

10. § (1) Ez a rendelet 2013. december 23-án lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi költségvetéséről szóló 2/2013. (II. 15.) önkormányzati rendelet módosításáról szóló 9/2013. (IX. 20.) önkormányzati rendelete 8. § (2) bekezdése.

dr. Puskás Imre
a Közgyűlés elnöke

dr. Bartos Georgina
megyei főjegyző

Záradék:

A rendelet 2013. december hónap 20. nap kihirdetésre került.
Szekszárd, 2013. december hónap 20. nap.

dr. Bartos Georgina
megyei főjegyző

III.
TOLNA MEGYEI KÖZGYŰLÉS
HATÁROZATAI

A Tolna Megyei Közgyűlés 48/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a lejárt határidejű közgyűlési határozatok végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadásáról:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 33/2013. (IX. 20.), 34/2013. (IX. 20.), 35/2013. (IX. 20.), 36/2013. (IX. 20.), 37/2013. (IX. 20.), 40/2013. (IX. 20.), 41/2013. (IX. 20.), 42/2013. (IX. 20.), 43/2013. (IX. 20.), 44/2013. (IX. 20.), 46/2013. (IX. 20.), és a 47/2013. (IX. 20.) lejárt határidejű közgyűlési határozatok végrehajtásáról szóló beszámolót elfogadta.

A Tolna Megyei Közgyűlés 49/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a katasztrófavédelem által Tolna megyében végzett 2013. évi munkáról szóló tájékoztató tárgyában:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a katasztrófavédelem által Tolna megyében végzett 2013. évi munkáról szóló tájékoztatót megtárgyalta, az abban foglaltakat tudomásul veszi.

A Tolna Megyei Közgyűlés 50/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió tárgyában:

1. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptiót és a hozzá kapcsolódó környezeti, társadalmi, gazdasági hatásvizsgálatok nemzetgazdasági miniszteri állásfoglalásra felterjesztett változatát a határozat 1. 2. 3. számú mellékletében foglaltak szerint jóváhagyja.
2. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése felkéri elnökét, hogy a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 11. § a.) pontjának aa.) alpontja alapján a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptiót küldje meg a Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának egyetértési joga gyakorlása céljából.
3. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése felkéri elnökét, hogy a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának, valamint Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata egyetértésének beérkezését

követően a területfejlesztési koncepciót elfogadásra terjessze a Közgyűlés elé.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal (1.,2. pont)

2014. február 28. (3. pont)

A Tolna Megyei Közgyűlés 51/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Értéktár Bizottság munkájáról szóló beszámoló elfogadásáról:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján Tolna Megyei Értéktár Bizottság 2013. évi második féléves munkájáról szóló beszámolót megtárgyalta és elfogadja.

A Tolna Megyei Közgyűlés 52/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a megyei szintű helyzetértékelő dokumentum utómunkálatainak tárgyában:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Nkft. által készített „Regionális szintű statisztikai és forrásallokációs elemzés” című dokumentumot a határozat melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.

A Tolna Megyei Közgyűlés 53/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna megyei részdokumentumok tárgyában:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programhoz kapcsolódó Tolna megyei részdokumentumok tartalmát megismerte, az erről szóló tájékoztatót tudomásul veszi.

A Tolna Megyei Közgyűlés 54/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi gazdálkodásának háromnegyed éves helyzetéről:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Önkormányzat 2013. évi gazdálkodásának háromnegyed éves helyzetéről szóló tájékoztatót megtárgyalta, az abban foglaltakat tudomásul veszi.

A Tolna Megyei Közgyűlés 55/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Önkormányzat 2014. évi belső ellenőrzési tervének jóváhagyásáról:

A Tolna Megyei Közgyűlés a Tolna Megyei Önkormányzat 2014. évi belső ellenőrzési tervét a határozat mellékletében foglalt tartalommal jóváhagyja.

Felelős: dr. Bartos Georgina, megyei főjegyző

Határidő: 2014. január 1-től folyamatos

A Tolna Megyei Közgyűlés 56/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal 2013. évi tevékenységéről szóló beszámoló tárgyában:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal 2013. évi tevékenységéről szóló beszámolót megtárgyalta, az abban foglaltakat elfogadja.

A Tolna Megyei Közgyűlés 57/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata pályázat benyújtásáról a megyei önkormányzati tartalékból kiegészítő támogatás elnyerésére:

1. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a megyei önkormányzati tartalékról és a helyi önkormányzatok működőképessége megőrzését szolgáló 2013. évi kiegészítő támogatásról szóló 39/2013. (VII. 31.) BM rendeletben foglaltak alapján, egyedi kezelést igénylő, előre nem tervezhető fizetési kötelezettség teljesítésére a Tolna Megyei Önkormányzat 17000 E Ft összegű pályázatának benyújtását jóváhagyja.
2. A Közgyűlés felhatalmazza elnökét, hogy a pályázat benyújtásával kapcsolatos intézkedéseket, nyilatkozatokat megtegye.
3. A Közgyűlés felhatalmazza elnökét, hogy a kiegészítő támogatás elnyerése esetén a felhasználási határidő betartásával, a feladatok megvalósítása érdekében 2013. és 2014. évre vonatkozóan kötelezettséget vállaljon, a támogatás célszerű felhasználásáról gondoskodjon, a szükséges kifizetéseket engedélyezze.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: az 1. és 2. pont esetében azonnal;
a 3. pont esetében 2014. március 31.

A Tolna Megyei Közgyűlés 59/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Nemzeti Közlekedési Stratégia tárgyában:

- 1.) A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Nemzeti Közlekedési Stratégia véleményezését a határozat melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.
- 2.) A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése felkéri Elnökét, hogy a Nemzeti Közlekedési Stratégiára vonatkozó véleményt a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ részére határidőben megküldje.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: 2013. 12. 21.

A Tolna Megyei Közgyűlés 60/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozata a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és az ágazati operatív programok véleményezésének jóváhagyásáról:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 2014-2020-as európai uniós finanszírozási időszakhoz kapcsolódó operatív programok véleményezését a határozat melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal

IV. KÖZLEMÉNYEK

- 26/2013. (X. 21.) KIM rendelet** Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló törvényben meghatározott vezetői és az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyek képzésének és továbbképzésének tartalmáról.
- 1794/2013. (XI. 7.) Korm. határozat** A megyei önkormányzat hivatala által feladatai ellátásához használt, jelenleg állami tulajdonba tartozó ingatlanok üzemeltetésében bekövetkezett szervezeti változáshoz kapcsolódóan a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetek közötti előirányzat-átcsoportosításról.
- 1805/2013. (XI. 12.) Korm. határozat** A 2014–2020 közötti időszakban hatályos regionális támogatási térkép koncepciójáról.
- 1831/2013. (XI. 14.) Korm. határozat** A 2014–2020 közötti időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról, valamint a 2014–2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) Korm. határozat módosításáról.
- 28/2013. (XI. 15.) KIM rendelet** Az országgyűlési képviselők és az Európai Parlament tagjainak választásán a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól, a választási eljárásban használandó nyomtatványokról, valamint a választási eredmény országosan összesített adatai körének megállapításáról.
- 2013. évi CCXVI. törvény** A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosításáról.

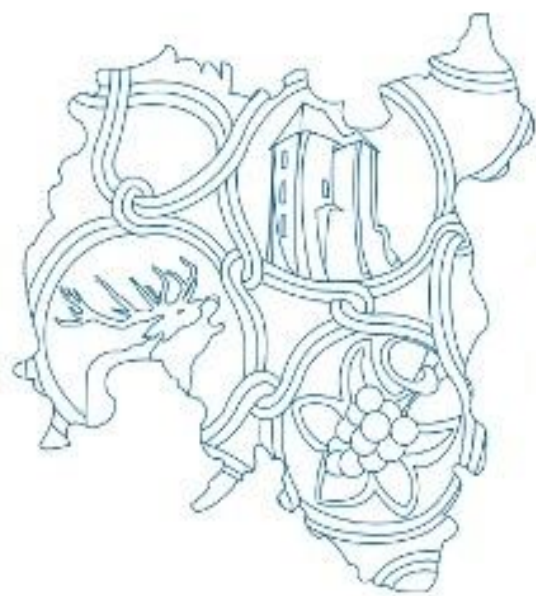
481/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet	A környezetvédelmi, természetvédelmi, vízvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.
482/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet	A vízügyi igazgatási, valamint a vízügyi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.
2013. évi CCXXIX. törvény	Egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról.
77/2013. (XII. 19.) NFM rendelet	Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvényben meghatározott technológiai biztonsági, valamint biztonságos információs eszközökre, termékekre vonatkozó, valamint a biztonsági osztályba és biztonsági szintbe sorolási követelményeiről.
36/2013. (XII. 23.) KIM rendelet	Az önkormányzati rendeleteknek és jegyzőkönyveknek a fővárosi és megyei kormányhivatalok részére történő megküldésének rendjéről szóló 23/2012. (IV. 25.) KIM rendelet módosításáról.
2055/2013. (XII. 31.) Korm. határozat	A 2014–2020 közötti időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Tervről.

**V.
MELLÉKLETEK**

**A Tolna Megyei Közgyűlés
50/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának mellékletei**

2014-2020

Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója

Területfejlesztési Osztály
Tolna Megyei
Önkormányzati Hivatal
2013.06.27.

Tartalomjegyzék

Tartalom

I.	A megye jövőképe /„Itthon Tolnában”/.....	4
I. 1.	Tolna megye fejlesztésének alapelvei.....	6
II.	A megye célrendszerének bemutatása.....	8
II.1.	A megye fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai.....	8
II.1.1.	átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	10
II.1.2.	átfogó cél: Társadalmi megújulás	18
II.1.3.	átfogó cél: A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése	23
II.2.	A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre.....	27
III.	A célrendszer koherenciavizsgálata.....	30
III.1.	Belső koherenciavizsgálat.....	30
III.1.1.	A helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó célok kapcsolatának bemutatása	30
III.2.	Külső koherenciavizsgálat.....	38
III.2.1.	A célrendszer kapcsolata az OFTK-val.....	38
III.2.2.	A célrendszer kapcsolata az OTvT törvénnyel	41
III.2.3.	A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel.....	43
IV.	A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció	51
IV.1.	Stratégiai térstruktúra bemutatása	51
V.	A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere	56
V.1.	A prioritások azonosítása	56
V.2.	Felelősség és intézményrendszer, a koncepció üzenetei, kapcsolódása más térségekhez	57
V.2.1.	Közsférán kívüli szereplők:.....	57
V.2.2.	Szomszéd megyék szerepe, nemzetközi kapcsolatok.....	59
V.2.3.	Intézményrendszer.....	62
VI.	A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása.....	65

Vezetői összefoglaló

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának megalkotását alapos előkészítő tevékenységek előzték meg. Primer és szekunder forrásból származó adatgyűjtések és ebből készített elemzések, valamint a tervezési munkába bevont partner szervezetek által megfogalmazott javaslatok, szakmai vélemények segítségével 2012. november végére elkészült a koncepciót megalapozó helyzetértékelés. A megye állapotát bemutató elemzés azzal zárult, hogy egyben javaslatokat is megfogalmaztuk lehetséges fejlesztési irányokra a szakmai anyag alapján elkészített SWOT (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) elemzés alapján. A helyzetértékelést elérhetővé tettük a megyei önkormányzat saját weboldalán a http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2013/terfej_koncepcio_felmunkveg.pdf linken és partner szervezeteinket arra kértük, hogy fogalmazzanak meg javaslatokat lehetséges fejlesztési irányokra vonatkozóan. A tervezési munkába közvetlenül bevont több mint 200 gazdasági szervezet, civil szervezet és települési önkormányzat számára tettünk javaslatot, fogalmaztunk meg fejlesztési célokat (átfogó és stratégiai célok, illetve lehetséges prioritások). A megyei önkormányzat javaslatait ismertető konzultációs fórumnapokon a tervezési munkába bevont partnerek elmondták saját javaslataikat. A véleményekkel, javaslatokkal együtt elkészítettük a következő finanszírozási időszak javasolt célrendszerét. A megyei szereplők, érintettek által visszacsatolt vélemények jelentős mértékben megerősítették a helyzetértékelés során megfogalmazott problémák fennállását és azok megoldási lehetőségeit, valamint rámutattak azokra a megyei sajátosságokra (erősségekre) is, melyek elsősorban erőforrásként szolgálnak majd az előttünk álló 2014-2020-as időszakban.

A koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a megyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a megye fejlesztését, fejlődését. Az azonos területen (ágazatonként, termékpályánként) tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A megye egyik legjelentősebb kitörési pontja a vidékfejlesztésben rejlő Tolna megyei lehetőségek kiaknázása lehet. A mezőgazdasági alapanyag-termelő tevékenységgel jellemezhető megyét az élelmiszeripar, a feldolgozóipar egyik jelentős Magyarországi központjává kell tenni.

A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

I. A megye jövőképe /„Itthon Tolnában”/

Legfontosabb feladatunk, hogy a Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan, egészségesen és egészséges környezetben éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt, és ezáltal otthonuknak tekintsék Tolna megyét. A vonzó városi és vidéki élettér megteremtésével, a tervezett fejlesztésekkel biztosítjuk a fiatalok helyben maradásához szükséges feltételeket és a munkavállalást. A gazdasági szervezetek ágazatonkénti és termékpályánkénti összefogásának ösztönzésével új, az együttműködésekre épülő K+F+I központok kialakításával a helyi erőforrásokra építve megerősítjük a megye gazdasági potenciálját, új munkahelyeket hozunk létre.

Különös hangsúlyt fektetünk a vidékfejlesztésre, a helyben előállított mezőgazdasági alapanyagok magas hozzáadott értékű helyben történő feldolgozására és piaci értékesítésének elősegítésére. Ösztönözzük a mezőgazdasági termelőket, a széles körű termelői összefogásokra, az őstermelőket, kistermelőket a biotermelésre, agrárkörnyezet-gazdálkodásra, ökogazdálkodásra, elősegítjük a helyi gazdák agrármarketing-tevékenységét a Tolna megyében előállított mezőgazdasági termékek (termények) piaci értékesítésének javítása érdekében. Megerősítjük a megyében hagyományosan jelenlévő iparágakat (bőr- és textilipar, élelmiszeripar, gépgyártás, fémfeldolgozás), biztosítjuk piaci részesedésük növelését, termékfejlesztésüket előtérbe helyezve a (pl.: kézműves) magasabb hozzáadott értékű termékek előállítását, piaci értékesítését. A megye rendkívül gazdag természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetésével, tematikus összekapcsolásával olyan turisztikai vonzerőt kívánunk adni Tolna megyének, hogy mind a nemzeti, mind a nemzetközi turisztikai kínálati piacon ismert és keresett legyen. A megye városait és azok közvetlen vonzáskörzetét együtt, funkcionális térségként fejlesztve elősegítjük a város és vidék együttműködését (CLLD), együtt gondolkodását, ezáltal a városok közelében lévő falvak fejlődését, fejlesztését is.

Önálló térségfejlesztési programok indításával kiemelten kívánjuk fejleszteni a megye középső, fejletlenebb, infrastruktúra-hiányos, aprófalvas területeit elősegítve az ott élők életkörülményeinek javítását, a megyén belüli területi különbségek csökkentését. A megyét érintő közúti, vasúti közlekedési infrastruktúra-fejlesztésével a településkapcsolati hiányok felszámolásával elő kívánjuk segíteni a megye, a megyén belüli települések, a térség- és településközpontok elérhetőségének javítását.

Szekszárd mint megyei fejlesztési pólus fejlődését támogatjuk központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítésével, illetve megyei szintű gazdasági-logisztikai központi szerepének kialakításával.

A civil szervezetek aktív szerepvállalásának támogatásával élettelt töltjük meg a kulturális és sportlétesítményeinket, aktív közösségfejlesztő munkával megerősítjük a helyi identitástudatot. A megyénkben és szomszédos megyékben (Somogy, Baranya, Fejér) lévő főiskolai, egyetemi háttérre, szakmai tudásra építve, valamint a helyi adottságokra alapozva szak- és felsőoktatási képzéseket, átképzéseket szervezünk, melyeket folyamatosan, a munkaerő-piaci igényekhez igazítunk.

Támogatjuk a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Karának oktató, képző, kutató és fejlesztő munkáját.

Támogatjuk a Paksi Atomerőmű blokképítéséhez kapcsolódó szak- és felsőfokú képzések indítását, illetve elősegítjük a megyében működő gazdasági szervezetek

beruházás-előkészítésében és -megvalósításában való minél szélesebb körű bevonását.

Tolna megye területére tervezett, a célrendszer egészét felölelő jelentősebb területi beavatkozásokat az *1. számú mellékletben* szereplő ábra mutatja.

I. 1. Tolna megye fejlesztésének alapelvei

1. A Fejlesztési Konceptió első számú célja azt megalapozni, hogy a jövőben – a 2014-20-as fejlesztési ciklus során és azt követően - minél több és a megye számára minél több haszonnal járó forrás érkezzon Tolna megyébe. Ennek szellemében célul tűzhető ki, a következő hét évben a különböző fejlesztési programból a megyébe érkező forrás legalább annyi, vagy több legyen, mint amennyi az előző hét évben a megyében rendelkezésre álló száz milliárd forint.

2. A fejlesztési források hasznosságának mércéje az, hogy mennyire erősödik a megyei gazdaság, illetve hogy mennyire képesek a fejlesztések a megye társadalmi-környezeti helyzetén tartósan javítani.

A megye gazdaságának erősödése a gazdasági aktivitás és a tőkevonzó képesség erősödését, a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülése során növekszik a megye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, javul a megyében működő vállalkozások technológiai színvonala és új munkahelyek jönnek létre. A megyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, egyre több turista érkezik Tolna megyébe, továbbá egyre több és jobb szolgáltatás közül választhatnak a Tolna megyeiek.

A fejlesztési források gazdasági hatásaikon túl azt is célozzák, hogy

- a megye népességmegtartó ereje növekedjen,
- a települések és más helyi közösségek megerősödjenek,
- a társadalmi béke és a biztonság stabilitása fennmaradjon,
- meg tudjon erősödni a fenntarthatóságra és a környezettel való harmóniára épülő vidéki életmód.

3. A Fejlesztési Konceptió a megye gazdasági, társadalmi és politikai szereplők számára készülő együttműködési platform, az összefogás céljait és eszközeit kijelölő alapidokumentum. A Konceptió törekvése, hogy kereteket adjon ahhoz, hogy a megyében felmerülő fejlesztési elképzelések hosszú távon ható, a megyében élők életminőségét érdemben javító fejlesztési történetekké álljanak össze. A megye kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Konceptió arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve meghatározhatók legyenek a fejlesztési törekvések valóra váltásához szükséges közös lépések: milyen fejlesztésekért szükséges a megyének lobbizni, milyen ütemtervet érdemes a fejlesztési történetekhez megfogalmazni.

4. A Fejlesztési Konceptió célul tűzi ki, hogy Tolna megyében alakuljon ki és erősödjön meg az a tudásbázis, intézményrendszer, közösség és kultúra, amely képes minél több megyei szereplőt mozgósítani a fejlesztési források megszerzésére és hasznosítására. Azaz: jöjjön létre a megyében a fejlesztési központok rendszere és hálózata, az önkormányzat és vállalkozások fejlesztési történeteket összeállító és azokat megvalósító együttműködései.

5. A Fejlesztési Konceptió funkciója, hogy hidat építsen az uniós fejlesztési intézményrendszer, nyelv, hozzáállás és a helyi szándékok, lehetőségek közé. A megye közléte és kulcsszereplői a fejlesztési forrásokat elsősorban mint a konkrét lehetőségekhez kapcsolódó projekteket értelmezik, a brüsszeli intézmények viszont összeurópai, általános célok megvalósulását kérik számon. Az elvek és a cselekvés közötti összhangot egy, a mind a két oldal elvárásait értő és azoknak megfelelő cél- és intézményrendszer tudja megteremteni.

6. Tolna megye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő, kisvárosokra és kis falvakra épülő agrárvidék. A megye természeti szépségekben gazdag, de kevés a jelentős mértékű turizmust magától értetődően megteremtő attrakció. Tolnára jellemző, hogy mindenhol erős a helyi identitás, helyi kultúra. A Fejlesztési Kon koncepció szempontjából az a legfontosabb kihívás, hogy hogyan lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő energiákat mozgósító, realisztikus fejlesztési történeteket összeállítani és megvalósítani.

II. A megye célrendszerének bemutatása

II.1. A megye fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljainak meghatározását elsősorban a koncepció helyzetértékelése során meghatározott fejlesztési irányok határozták meg, valamint azok a megyei sajátosságok (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek. Három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

- **gazdaságfejlesztés**, hogy az emberek számára új munkahelyeket hozzunk létre és megőrizzük a meglévőket:
Az Európai Unió tagállamai együttesen ismerték fel, hogy a világot és egész Európát is sújtó gazdasági válság ellen a leghatékonyabb eszköz a gazdaság kiemelt fejlesztése, amely megoldást adhat az egyre erősödő, éppen a válság következménye okán komoly problémát jelentő foglalkoztatási szint csökkenésére is. Az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió is azt a célt fogalmazza meg, hogy a következő finanszírozási időszakban a legtöbb forrást gazdaságfejlesztésre kell fordítani a társadalmi és környezeti szempontok figyelembe vételével. A megyei koncepció helyzetértékelése során a megye állapotát jellemző adatok, folyamatok vizsgálata is azt támasztotta alá, hogy ezen a területen kell a legtöbb forrást, támogatást felhasználni, annak érdekében, hogy érdemi eredményeket tudjunk 2020-ig elérni.
- **humánerőforrás-fejlesztés**, hogy a megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartsuk, hogy a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni:
A mai szakképzési rendszer nem igazodik az állandóan mozgásban lévő gazdasági, piaci igényekhez, ugyanakkor piacképes szakmák elméleti és gyakorlati oktatási színvonala elmarad a piaci, gazdasági szereplők elvárásaitól. Megfelelő támogatással megyei, szervezett, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításával a szakképzés eredményessége egyértelműen javítható. Fejleszteni kell a megye felsőoktatási potenciálját is, a kapacitások bővítésével és a meglévők átszervezésével (pl.: PTE IGYK). A gazdaság szereplőinek szélesebb körű bevonásával (elsősorban gyakorlati szakképzés helyszínei) a szakképző intézményekben indított képzések alaposabb tervezésével, az elméleti oktatási anyagok naprakész, jövőbe és a környezettudatosságra is tekintő ismeretanyagokkal való kibővítésével hatékonyra és piacképesre válik a megyei szakképzés. Az új képzések indításánál a jelentősebb beruházásokat, fejlesztéseket is érdemes figyelembe venni (pl.: paksi atomerőmű - új blokkok építése).
- **vidékfejlesztés**, hogy a megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt, azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) tudjon fejlődni, a természeti erőforrások védelmének szem előtt tartásával.

Átfogó célok

1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

1.2. Társadalmi megújulás

1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése

Stratégiai célok

1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása

1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőripar)

1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése

1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

1.2.3. Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése

1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése

II.1.1. átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

III.1.1.1. stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazonként, illetve termékpályánként

A helyi gazdaság fejlesztése és a megyei foglalkoztatás növelése érdekében kiemelten fontos, hogy a helyi (Tolna megyei) vállalkozások felkészüljenek a várható Tolna megyei fejlesztések megvalósítására. Ennek érdekében valamennyi ágazatot tekintve erősíteni szükséges iparáganként, illetve termékpályánként a vállalkozói, termelői együttműködések. A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar hozzájárulhat a megyei hiánypótló képzések kialakításához, megszervezéséhez (borászati centrum létrehozása, mérnökinformatikus képzés beindítása).

Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével

A borvidék nagy múltja, kiváló termőhelyi adottságai és minőségi borai jó alapot nyújtanak a további fejlődésre. A termék- és termelésfejlesztésben szükséges tudásbázissal a Pécsi Tudományegyetem rendelkezik, mely a helyi szőlészek és borászok szakmai tapasztalatával a Szekszárdi és Tolnai Borvidék hasznára válhat.

Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével

A jó termőhelyi adottságoknak megfelelően megosztható a kutatóközpont a két település között. Mindkét város térségében hagyományosan nagy súllyal bír a mezőgazdaság, melynek továbbfejlesztésében a Kaposvári Egyetem nyújthat segítséget.

Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal

Pakson a mérnöki szaktudás kamatoztatása egyéb energetikai célú beruházások megvalósítására és a Paksi Atomerőmű blokkjainak bővítése érdekében, valamint Tamásiban helyi kezdeményezésű megújuló energia felhasználásra alapozva kutatóközpontot kell létrehozni.

A helyi mezőgazdasági alapanyag-termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként

A termelési hatékonyság a szállításban, raktározásban is fontos. Ezért elengedhetetlen a helyi logisztikai bázisok racionalizálása, ahol szükséges, ott pedig a kapacitás növelése, a szolgáltatások fejlesztése.

A helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

A termékek szállításához szükséges az országos, illetve nemzetközi folyosók mentén logisztikai főközpontok kialakítása, tekintettel a csomóponti helyzetre, valamint a termékek szállítási távolságára. Fontos a csomópontok (Bátaszék, Bonyhád, Dombóvár, Dunaföldvár, Paks, Szekszárd, Tolna) és kikötők (Dunaföldvár (TEN-T hálózatba emelése), Paks, Bogyiszló és Fadd-Dombori térsége) megközelíthetőségének, szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi javítása szárazföldön és vízen egyaránt.

Tolna megye területére az „Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 2. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

II.1.1.2. stratégiai cél: Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)

Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal

Szükséges a már meglévő tejipari termékek folyamatos fejlesztése, ennek következtében az ágazat piaci részesedésének növelése. Fontos a potenciálisan számba vehető tejipari kapacitások jobb kihasználása, speciális, magas hozzáadott értékű (kézzel készített, kisüzemi, manufaktúrás) termékek előállítása. Újra kell élesíteni a megyében nagy múlttal rendelkező húsipari tevékenységet, ki kell alakítani a nagyüzemi és a kisüzemi kapacitásokat, versenyképes, egyedi húskészítmények piaci bevezetését.

A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, illetve kézimunka igényes könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével

Hagyományosan jelenlévő ágazatok, melyek országos jelentőséggel bírnak. Szakembergárdájuk, foglalkoztatottaik száma jelentős, piaci részesedésük növelése, új piaci szegmensek keresése, termékeik fejlesztése stabilitásuk érdekében szükséges.

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

A jó termőhelyi adottságokra és jó minőségű helyi alapanyagokra alapozható feldolgozóipar, mely az alapanyag-termeléshez képest lényegesen magasabb hozzáadott értékkel bír. Támogatandó a helyi állattenyésztés igényeit szolgáló helyi növénytermesztési alapanyagokra épülő takarmány-előállítás fejlesztése. A terméshozamok kiszámíthatósága érdekében szükséges az öntözhető területek

növelése. A szántóföldi növénytermesztés mellett indokolt a magasabb élőmunka igényű zöldség- és gyümölcsstermesztés, gyógynövénytermesztés, biotermékek előállítása és egyéb kertészeti tevékenységek arányának növelése. Ezek a foglalkoztatásra is jótékony hatással vannak, illetve javítják az agrárium jövedelmezőségét.

A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése

Kedvező hatást gyakorolhat a lakáspiaci helyzetre a megye legnagyobb energetikai célú ipari fejlesztése, a Paksi Atomerőmű új blokkjának/blokkjainak létesítése, amelynek következményeként több éven keresztül jelentős számú mérnökre és szakképzett munkaerőre lesz szükség, akik elhelyezése, lakhatási lehetőségeinek megoldása további építőipari beruházásokat igényel. A várható gazdaságfejlesztési beruházások, élelmiszeripari feldolgozó üzemek és a kiszolgáló épületek elsősorban a fémszerkezet-gyártás (acélszerkezetes épületek) fellendítését segítik elő, ami jótékony hatást fog gyakorolni az építőipar ezen területén tevékenykedő vállalkozások piaci részesedésére.

A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban

Szükséges az ipari parkok versenyhelyzetét javítani a szolgáltatások számának növelésével, valamint minőségük javításával, különös tekintettel a piacra jutás elősegítésével. Széleskörű inkubációs lehetőségeket kell biztosítani a vállalkozások számára.

Egészségipari fejlesztések

Az egészségügyi szolgáltatások bővítése, valamint az intézményrendszer fejlesztése mind a helyi lakosság, mind pedig a megyén kívülről érkezők ellátását szolgálná, valamint a helyi foglalkoztatási mutatókra is kedvező hatással lenne.

Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által

A piaci versenyben való javuláshoz szükséges – földrajzi távolságon, illetve ágazatokon alapuló – összefogások, partnerségek kialakulását elősegíteni. A Dél-dunántúli régión belül fontos Tolna megye gazdasági szerepének erősítése.

A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autóipari, szerszámgépgyártás területén és elektronikai iparban

Ki kell használni a jelentős német nemzetiségű, német ajkú lakosság, valamint a megye erős német gazdasági kapcsolataira épülő gazdaságfejlesztési lehetőségeket – elsősorban a világhírű német gépgyártási tapasztalatokra alapozva. Támogatandó a városok ipari parkjaiba, ipari övezeteibe települő, illetve a főként Szekszárd és Bonyhád térségében jelen levő gépipari cégek fejlesztése.

A szén- és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

A megye Baranya megyével határos területe jelentős mennyiségű ásványkincssel rendelkezik, melynek feltárása az energiaárak növekedése miatt gazdaságilag indokolható. A bányászati tevékenységgel és az arra épülő, illetve azt kiszolgáló szolgáltatásokkal a térségben élők foglalkoztatása jelentős mértékben javítható.

Tolna megye területére a „Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, kiemelten a magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás)” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 3. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

II.1.1.3. stratégiai cél: A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése

A megyében található kúriák, kiskastélyok országos vagy helyi védettség alatt kihasználatlanul állnak. Állagromlásuk megállítható és visszafordítható lenne hasznosításukkal. Ezek egy része a településektől kissé távolabb fekszik, de a mai lehetőségekkel, alternatív infrastruktúrával elláthatók. Elsősorban szálláshelyek kialakítása indokolt a bakancsos és kerékpáros turizmus számára, illetve közösségi funkciók preferálhatók.

Hasznosításuk terén szintén fejlesztendőek a megyei várak (pl.: Dunaföldvár, Dombóvár-Gólyavár, Ozora, Simontornya), római kori régészeti lelőhelyek (pl.: Limes, Iovia), valamint szobrok, szoborcsoportok (pl.: Kossuth-szoborcsoport).

Helyi turizmus versenyképessége

A helyi turizmus versenyképességének javítása Tolna megyében lehetőséget teremt a közösségi szinten irányított helyi gazdaságfejlesztésre, melynek egyik lehetséges módja a helyi jelentőségű turisztika vonzerejének javítása, fesztiválok szervezése, ami hozzájárul a helyi termékek népszerűsítéséhez, a helyi piacok újjászervezéséhez, valamint ezáltal növeli a helyi foglalkoztatottságot is.

Országos jelentőségű védett természeti területek

Feltáratlanok a megyében az országos hírű, de célállomásként még nem eléggé keresett védett területek. Ezekhez feltétlenül szükséges kialakítani látogató- és információs központokat, valamint a terület bejárhatósága és megközelíthetősége sem optimálisan biztosított (pl. Gemenci kisvasút indítása Szekszárdról, Gyulaj szervezett látogathatóságának hiánya, a Mecsek ÉK-i feltárása látogatóközponttal (Váralja), a Pacsmagi-tavak átfogó turisztikai hasznosítása.) A védett természeti

területek turisztikai szempontból rendkívül jó lehetőséget biztosítanak a megye számára. A csodálatos természeti környezetben biztosíthatók a minőségi, a mai kor követelményeinek megfelelő vadász, horgász, öko- és lovas turizmust kiszolgáló létesítmények és az igényeket kielégítő szolgáltatások.

Sió turisztikai hasznosítása

A Sió összeköti az ország vízrajzának két kiemelkedő természeti kincsét, a Balatont és a Dunát. A mintegy 120 km-es szakaszból 100 km a megyén keresztül halad, és a városoktól távol, a megye turisztikailag még feltáratlan területeit szeli át. A meder rendezésével és vízszállító képességének helyreállításával javulna a vízgazdálkodás, ami nemcsak a vízi közlekedést biztosítaná, de lehetőséget teremtene a mezőgazdasági területek szükség szerinti öntözésére is, illetve így a Sió teljes szakaszán használhatóvá válna a vízi turizmus számára. A töltéseken turisztikai és egyben hivatásforgalmat is szolgáló összefüggő kerékpárutat kell kialakítani. A fejlesztés szervesen kapcsolódna a Balaton kiemelt üdülőövezetéhez, gazdagítaná az ottani kínálatot és programot kínálna a meghosszabbított szezonban. A kiépített megállóhelyek, pihenők alkalmasak lennének arra, hogy a Sió tágabb vonzáskörzetében található értékeket (ozorai és simontornyai vár, felsőrácegrespusztai Illyés Gyulához és Lázár Ervinhez kötődő irodalmi túrák szervezésére alkalmas pontok, kúriák, a kölesdi és tengelici kastélyok, a sióagárdi tájházak, valamint a pincefalvak) szolgáltatások nyújtásával turisztikai attrakciókká fűzzék. Átfogó célunk, hogy a megyében összefüggő kerékpárút-hálózatot, és erre felfűzött komplex turisztikai kínálatot alakítsunk ki. A turisztikai attrakciókra épülő, már meglévő kerékpárút-hálózat szakaszait is magába foglaló, megyei összefüggő kerékpárút egyben a szomszédos megyék (Somogy, Fejér, Baranya) nagyobb turisztikai értékeinek elérését is szolgálják.

Duna menti rekreációs térség kialakítása

Két város (Dunaföldvár, Paks), egy nagyközség (Fadd) és három község (Bölcske, Gerjen, Bába) kivételével települések belterületétől távol halad a megye K-i határán mintegy 100 km hosszan a legnagyobb magyarországi folyó. Ez a természeti adottság, valamint a kialakult holtágak, öblök, a gemenci állat- és növényvilág kincsei indokoltá teszik a régióban minőségi szállás- és vendéglátóhelyek létesítését, a vízi sportokra, horgászturizmusra, a hagyományokra alapozott rekreációs térség kialakítását. Turisztikai vonzerőt képezhet Dunaföldváron a vár, a tájház, a gyógyfürdő, Bölcskén a pincefalu, a világörökség várományos római kori Limes maradványok, Pakson az Atomenergetikai Múzeum és Látogatóközpont, a pincefalu, a szintén világörökség várományos római kori Lussonium, a képtár, Fadd-Domborin az üdülőtelep és a vízi sportok, Decsen a tájház és a sárközi népviselet, Bogyszlón az orchideás erdő, Bátán a tájház, továbbá Báticaszéken az Árpád-kori romok. Turisztikai szempontból a Sióhoz és a Dunához kapcsolódó rekreációs térség együttes kezelése, a programok, szolgáltatások egymással való kiegészítése javasolt. A közelmúltban megépült M6 autópálya a bel- és külföldi turizmus számára egyaránt jól megközelíthetővé teszi ezt a térséget.

Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése

Két jelentősebb létesítmény működik a megyében, egyik Dombóváron a másik Tamásiban. Míg az előbbi magas színvonalú szálláslehetőséggel és egészségügyi szolgáltatással is bír, az utóbbinál az akadálymentes megközelíthetőség és használat az, ami nemzetközileg is egyedülálló. Ez utóbbi esetében a közeli kemping és egyéb szálláshelyek továbbépítése preferálható, valamint igen széles körű marketing-tevékenység szükséges az országos és a nemzetközi turisztikai vérkeringésbe való bekapcsolódáshoz.

Mindkét település számára egy várható nemzetközi szintű vasúti (és közúti) megközelíthetőség kiépítése óriási előrelépést jelentene.

Ugyanakkor fontos megemlítenünk és további fejlesztésekkel érintenünk a megyeszékhelyen kiépített szekszárdi, valamint a helyi jelentőségű bonyhádi termálfürdőt. A tervezett paksi és a meglévő dunaföldvári gyógyfürdő további bővítése és fejlesztése a regionális és megyei gyógyvízkínálatot és a ráépülő gyógyászati szolgáltatások kínálatát jelentős mértékben javíthatja.

A szálláslehetőségek mennyiségi és minőségi fejlesztése Tamási, Szekszárd, Dunaföldvár és Bonyhád esetében is indokolt.

A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése

Az elmúlt években méltán elismert lett mind országosan, mind nemzetközileg a borvidék, több Év Borásza cím került a megyébe, Szekszárdra. Kitörést jelenthet az együttműködés, országos és nemzetközi hírű programok, fesztiválok szervezése, igényes és különböző színvonalú szálláshelyek és vendéglátóegységek kialakítása, valamint kapcsolódás egyéb kulturális és turisztikai akciókhoz. Több száz pincéből álló pincefalvak (Bölcske, Paks, Györköny, Sióagárd) találhatóak a megyében, melyekből országosan is csak néhány van. Kedvező közúti megközelítéssel az M6 mentén további baranyai (villányi) és Bács-Kiskun megyei (hajósi) pincefalvak érhetők el. Ezek együttműködésével, pincefalvankénti központok kialakításával, a szállás és a vendéglátás lehetőségeinek bővítésével kiváló turisztikai attrakciók alakíthatók ki. A pincefalvak szomszédos megyékben lévő borkínálattal történő összekapcsolása, valamint a szekszárdi borturisztikai lehetőségek kiegészítése a megyeszékhely sport-, konferencia-, üzleti és szabadidős turizmus nyújtotta lehetőségeivel, erősítené a térség komplex turisztikai vonzerejét. A borturizmussal egyetemben fontos a helyi gasztronómiai kínálat bővítése, az abban rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint a helyi termékeket előállító gazdaságok fejlesztése.

Kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése

A kerékpáros turizmus igényeinek kielégítése érdekében kiemelten fontos az alábbi szakaszokon a kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése és a már kiépített szakaszok összekapcsolása és további fejlesztése: Szekszárd–Tolna–Fadd–Dombori, Tamási–Dombóvár–Orfű–Pécs, Dombóvár–Kaposvár. A megvalósítandó fejlesztések a turisztikai célokon túl a hivatásforgalom szempontjából is jelentősek.

Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

Szükséges a megye területén lévő vízbázisok fejlesztése, az egészségügyi határértéknek megfelelő vízminőség előállítása érdekében, valamint az elöregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek (pl.: ivóvíz-gerincvezeték hálózata, vízáttemelő szivattyúk) cseréje, bővítése. Nagyobb településeken szennyvíztisztító telepek kiépítése, kisebbeken pedig alternatív megoldások alkalmazásának támogatása indokolt. A már meglévő szennyvíztelepeket bővíteni, fejleszteni és korszerűsíteni kell. A részben csatornázott települések esetén a 100%-os csatornázottság elérése a cél.

Javítani, kiterjeszteni, valamint támogatni kell a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeit, csak úgy, mint a zöld hulladék kezelését és újrahasznosítás lehetőségeinek megteremtését.

Támogatni kell a mezőgazdaság, az ipar és a közlekedés által okozott zaj- és légszennyezettség mérséklésére irányuló technológiai fejlesztéseket és védősávok létesítését.

Tolna megyében az elmúlt évtizedekben beszennyezett területek kármentesítése, az ebből adódó környezeti kockázatok csökkentése az előttünk álló tervezési, fejlesztési időszak feladatai közé tartozik (Szekszárd, Hidas, Bonyhád, Simontornya, Dunaföldvár térségében). A tervezett fejlesztések megvalósítása során az ipai múlttal rendelkező ún. barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben.

Tolna megyében fontos a természeti és táji értékek megőrzése, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása. Turisztikai és fenntarthatósági szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése. Ehhez szükséges a kedvező tájkaraktert őrző termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése. A táji fenntarthatóság érdekében indokolt a működőképes ökológiai rendszerek, zöld infrastruktúrák fennmaradásának és fejlesztésének biztosítása, az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, a fejlesztések során az ökológiai viszonyoknak megfelelő, honos fajok alkalmazása, zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, minőségének javítása, építmények és létesítmények tájba illesztése, tájsebek begyógyítása, a táj rehabilitálása és rekultivációja.

Kiemelten fontos az erdőgazdálkodás fenntarthatósága. Az erdei területeken való termelés során a természeti értékek megőrzésének lényeges eleme az erdőgazdálkodás logisztikai infrastruktúrájának fejlesztése.

A tervezett és megvalósított fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani a NATURA 2000 területekre, szükség esetén indokolt hatásbecslési eljárás lefolytatására.

Tolna megye területére „A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az *4. számú mellékletben* szereplő ábra mutatja.

II. 1.1.4. stratégiai cél: Vállalkozások versenyképességének erősítése

Vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítése

Tolna megye foglalkoztatási gondjainak enyhítéséhez összehangolt szakpolitikai és fejlesztési erőfeszítésekre van szükség. A foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése mellett fontosak azok az intézkedések, amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek, különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak tudjanak munkát adni.

Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése

A gazdaság fejlődéséhez elengedhetetlen egy olyan üzleti-társadalmi környezet létrejötte, amelyben minél több Tolna megyei vállalkozásnak megéri újításokat bevezetni előállított termékeiket, használt technológiájukat és szervezeti folyamataikat tekintve. A fejlesztéspolitika ezt foglalkoztatási és beruházási támogatásokkal, innovációs együttműködések ösztönzésével tudja támogatni.

Kis- és középvállalkozások szolgáltatásfejlesztése

A kis és közepes méretű vállalkozások fejlesztésekor az infrastrukturális beruházások mellett fontos figyelmet kapnia a szolgáltatások fejlesztésének is. Ezzel összefüggésben kiemelten fontosak a KKV-szektor növekedési problémáinak leküzdéséhez azok a támogatások, amelyek a fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztését támogatják.

Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése

A gazdagfejlesztés fontos elemei azok a programok, amelyek a magas szintű üzletvezetési készségek elsajátítását és naprakészen tartását támogatják. Képzésekkel, szaktanácsadással mind a vállalkozóvá válást, mind a már üzlettel rendelkezők ismereteinek bővülését érdemes támogatni.

IKT- technológiák használatának ösztönzése az üzleti életben

Az infokommunikációs technológiák minél szélesebb körű használata az egyik útja annak, hogy a Tolna megyei vállalkozások hatékonysága növekedjen. Az új típusú technológiai megoldások bevezetése önmagában is fontos eleme lehet egy innovatívabb vállalati működésre való átállásnak, valamint emellett energiát szabadít föl más típusú újítások kikísérletezéséhez, kipróbálásához.

Vállalkozások megújulóenergia-felhasználását és energiahatékonyság-növelését célzó fejlesztéseinek támogatása

Mind üzleti (költséghatékonysági), mind környezetvédelmi szempontból hasznos az energiafelhasználás racionalizálása és fenntartható energiaforrások használata. Ezzel összefüggésben fontos támogatni a termelő és szolgáltató üzleti folyamatokhoz kapcsolódó energiahatékonysági és megújuló energiaforrások bevonását lehetővé tevő beruházásokat.

Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése

A gazdaságfejlesztés fontos eleme a vállalkozások finanszírozási problémáinak enyhítése, beruházási kedvük növelése. Ennek eszközei a visszatérítendő támogatások (pénzügyi eszközök). A finanszírozási programok esetén kiemelten fontos, hogy minél rugalmasabb és minél kevesebb adminisztrációs teherrel járó rendszer alakuljon ki.

II.1.2. átfogó cél: Társadalmi megújulás

II.1.2.1. stratégiai cél: Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása és a helyi közösségek megerősítése

A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése és a fiatalok képességeinek kibontakoztatása.

A piaci igényt nem támasztó képzések helyett újakra lenne szükség (például informatikai, műszaki, közösségfejlesztői, stb.), illetve a nem piacképes szakmák képzéseit fel kéne váltani piacképesekkel. Olyan szakmákra történő képzés lenne célszerű, ami a valódi munkaerő-piaci igényekhez igazodik, amivel a megyében tudnának elhelyezkedni a szakemberek. Ebben részt vállalhatnak a megye gazdasági szereplői is, gyakornoki programok biztosításával, illetve magának a gyakorlati oktatásnak a szakmai alakításával, formálásával. Mindehhez elengedhetetlen a rendszeres kommunikáció és kapcsolattartás a munkaadók és képzőhelyek között.

A fenti intézkedések jól illeszkednek a megye azon általános törekvéséhez, hogy hozzájáruljon a fiatalok képességének kibontakoztatásához, amely a gyakorlatorientált szakképzési rendszeren túl a települési ifjúsági munkák fejlesztésével, a fiatalok helyi szerepvállalásának támogatásával és a fizikai aktivitás területein mutatkozó képességek kibontakoztatását segítő programok és együttműködések indításával érhető el.

Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében

Elsősorban a Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódóan, illetve a megye piaci igényeihez igazodó műszaki képzés indokolt lenne, ami hozzájárulna a megye szakképzésének minőségi javításához, ezzel is helyben tartva a továbbtanulókat.

Az közoktatás színvonalának javítása és az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Szükséges az oktatási rendszert átfogó fejlesztések infrastrukturális megalapozása és támogatása, hiszen egyrészt az intézmények felzárkóztatásának is fontos kritériuma az infrastrukturális feltételek javítása, másrészt pedig a minőségi oktatási környezet kialakításához és a formális többlétszolgáltatások nyújtásához is elengedhetetlenek az ilyen irányú fejlesztések a megyében.

A szakoktatás digitális modernizációjával javulhatna az oktatási esélyegyenlőség városi és falusi diákok között. Ehhez elengedhetetlen a megye területén egységes infrastrukturális színvonal biztosítása. Elektronikus oktatási anyagokkal, tantervi hálózattal, vizsgarendszerrel megszűnhetnének a földrajzi adottságból eredő hátrányok a vidéki térségben is. Ezért támogatjuk a távoktatási képzési struktúra kiépítését és a Digitális Campus létrehozását a PTE IGYK-n.

A minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése

Az oktatáshoz, neveléshez és képzéshez való hozzáférés a korai iskolaelhagyás csökkentése, a befogadó nevelés támogatása és a nemzetiségi nevelés szakmai támogatása által biztosítható. Egyértelműen szükség van a megye pedagógusainak folyamatos szakmai fejlesztésére, hogy megfeleljenek a megújuló köznevelési rendszer igényeinek. A megye közoktatást végző intézményeiben végzett tartalmi, módszertani fejlesztésekkel, az értékelési rendszerek alkalmazásával és működtetésével támogatni lehet és szükséges a fenti folyamatokat.

A korai iskolaelhagyás problémája, valamint a köznevelés eredményessége és hatékonysága is javítandó olyan formális és informális tanulási formákon keresztül, mint a kompetencia- és személyiségfejlesztő programok, foglalkozások, nevelési programsorozatok, tematikus táborok, erdei iskolák és ismeretterjesztő programok működtetése. Az egész életen át tartó tanulás eszményének meghonosításával, távoktatással és e-learning technikákkal széles körben fejleszthetők a lakosság alapkompenciái.

Szociális ellátórendszer fejlesztése

Az egységes színvonalú alapellátás megteremtése érdekében indokoltak az infrastrukturális fejlesztések. Továbbá fontos a szociális szolgáltatások bővítése, és az ehhez való hozzáférés elősegítése. Különböző programok, tanácsadói és egyéb szolgáltatások (pl. mentorálás) segítségével szükséges az idősek és a családok támogatása, tekintettel a nevelőszülői hálózatok fejlesztésére is.

Civil szféra megerősítése a megyében

A befogadó társadalom elősegítéséhez nélkülözhetetlen az aktív közösségi szerepvállalás és az önkéntesség erősítése. Ki kell használni a megye már meglévő

civil szervezeteiben rejlő lehetőségeket az ilyen szervezetek munkájának és programjainak támogatásával, infrastruktúrájának fejlesztésével.

Az önkéntesség elterjedéséhez egyrészt csatlakozni kell népszerűsítő kampányokhoz, másrészt aktívan hozzá kell járulni az önkéntességet elősegítő intézményi keretek kialakításához, szakemberek és önkéntesek képzésével, az önkéntes munkák és azok népszerűsítésének módszertanának megismerésével és terjesztésével.

Helyi identitás és kulturális élet fejlesztése közösségi terek és programok létrehozásával, közösségfejlesztő szakemberképzés indításával

Tolna megyének meghatározó jellemzője, hogy erős az egyes térségekhez, településekhez tartozó helyi identitás. Fontos cél ezeket a kötődéseket ápolni és a helyi közösségeket tovább erősíteni közösségi terek létrehozásával, kulturális és hagyományőrző programok szervezésével.

Ezeket a törekvéseket erősítheti, ha közösségfejlesztő szakemberek is részt vesznek a kulturális élet szervezésében. A közösségfejlesztő szakemberek feladata, hogy összefogva a helyi igényeket, kihasználva a helyi lehetőségeket, a közösségtudatot erősítsék.

A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Karán jelenleg is folyó szociális munkás, ifjúságsegítő, moderátor és szociális gazdasági menedzser szakképzésekre lehet építeni, és indokolt volna további kapcsolódó szakok és szakképzések indítása is.

Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése

A vidéken és a városokban egyaránt megtalálható hátrányos helyzetű kiskorúak és felnőttek speciális képzési és nevelési igényeire választ adó, társadalmi beilleszkedésüket segítő intézményi rendszer megerősítése, valamint e társadalmi rétegek munkába állásának támogatása szükséges a megye egész területén. Ezt védett munkahelyek létrehozása, mentorálás és tanácsadás, illetve az ezek hatékonyságát biztosító kutatások és elemzések elvégzése biztosíthatják. Számukra az atipikus foglalkoztatási módok is segítséget jelenthetnek, ezért támogatandó ezek szélesebb körű elterjesztése.

A hátrányenyhítés kiemelt eszközei lehetnek a szociális vállalkozások.

Hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése

A megye hátrányos helyzetű csoportjainak befogadását négy probléma kezelésével lehet javítani. Növelni kell a társadalmi integrációt, segíteni kell a területi hátrányok felszámolását, csökkenteni kell a mélyszegénységet és a gyermekszegénységet. Ezen problémák mindegyikét érdemes kétfelől is megragadni. Egyrészt olyan programokra van szükség, amelyek hatékonyan kezelik a felmerülő társadalmi problémákat. A társadalmi integrációt a hátrányos helyzetű emberek szerepvállalásának erősítésével és civil szerveződésükben való részvételével lehet támogatni, de általánosabb, a kulturális identitás megőrzését és az interkulturális párbeszéd elindítását célzó innovatív programokat is tervezünk. A gyermekszegénység integrált térségi és kistéleplési gyerekprogramok indításával

kezelhető, míg a mélyszegénység a szegregált élethelyzetek felszámolását segítő innovatív megoldások támogatásával érhető el. A megye hátrányos területeinek lemaradását csökkentő, a területi hátrányokat felszámoló intézkedések és programok egyik fő fókusza az emberi erőforrások javítása kell, hogy legyen, mely kellő szakmai, módszertani és tervezési megalapozó fázisok után kapacitásfejlesztések, tanácsadások és szervezetfejlesztések révén valósulhat meg.

Az programok hatásait másrésztől infrastrukturális fejlesztésekkel lehet erősíteni, melyek vagy közvetlenül érinthetik a négy ügyet, vagy közvetetten segíthetik a probléma megoldásán dolgozó szervezetek munkáját. A mélyszegénységben élők helyzetét a területi hátrányok felszámolása révén komplex telepprogramok, bérletfejlesztések javíthatják, a gyermekszegénységet a sikeres oktatást és önálló életkezdés esélyeit javító intézmények infrastrukturális fejlesztései csökkenthetik. Szükség van a társadalmi integrációt elősegítő intézmények támogatására is.

II.1.2.2. stratégiai cél: A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése

Családbarát foglalkoztatáspolitikát, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése

Távmunkával, részmunkaidős foglalkoztatással, bedolgozással, családi termeléssel, illetve a közmunkaprogram racionalizálásával javulhatna elsősorban a falvak munkanélküliségi rátája, valamint a nők foglalkoztatási helyzete.

Életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel

Indokolt a településeken a szolgáltató szektor szerepének növelése, a kereskedelem volumenének növelése, az áruválaszték bővítése, kulturális és szabadidős tevékenységek lehetőségének megteremtése. A kreatív ipar megjelenése városokban és falvakban egyaránt hozzájárulna az életminőség javulásához, az élhetőbb környezet megteremtéséhez.

A lakosság egészségtudatosságának növelése

A megye vonzerejét növelheti a lakosság egészségének és egészségtudatosságának növekedése. Ez az összetett folyamat számos egészségügyi, társadalmi és gazdasági szervezetre ró feladatot, hiszen csak ezek együttműködése esetén van esély az érdemi fejlődésre. A hatékony egészségkommunikáció és az egészségfejlesztési programok növelhetik a lakosság fizikai aktivitási szintjét, hozzájárulhatnak a függőségek visszaszorításához, valamint növelhetik a lakossági szűrések látogatottságát és az életmóddal összefüggő betegségek megelőzésének hatékonyságát.

Önkormányzati bérlakásprogram városokban (pl. Szekszárd), valamint bérház- és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken

A fiatalok lakáshelyzetének megoldása kiemelt feladat, hogy ezzel is elősegítsük a helyben maradásukat, megakadályozzuk a falvak, illetve városok további népességszökkenését.

Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés

A fiatalok elvándorlásának mérsékléséhez, helyben tartásukhoz fontos a gazdasági ösztönzők alkalmazása is, így támogatásokkal, pályázatokkal segítenénk fiatalok, pályakezdők vállalkozásindítását.

A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar hallgatóinak közel fele Tolna megyei, ezért különösen keresni kell azokat a lehetőségeket (képzési, foglalkoztatási, kulturális, életminőség-javító, közösségfejlesztési formákat), melyek valóban élhető otthonukká tehetik a megyét, hozzájárulhatnak az itt maradásukhoz.

Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

Közösségfejlesztő céllal, valamint az egészséges életmódra nevelés eszközeként fontos megszerettetni a sportolást és kiterjeszteni a kulturális lehetőségeket. A közösségi, kulturális és sportesemények elősegítik a helyi identitás erősödését, valamint az igények, szükségletek minőségi javulását, élhetőbb környezetet biztosítanak, teremtenek a településen, amely vonzó tényező lehet a fiatalok számára is. A fejlesztések között feltétlenül helyet kell kapnia minőségi, minden igényt kielégítő, magas színvonalú sport- és versenycélokra is alkalmas uszodafejlesztésnek Szekszárdon, valamint fel kell újítani, fejleszteni a további városi sportlétesítményeket (uszodák, atlétikai pályák, műfüves pályák, kosárlabda, kézilabda, teke, bowling pályák) és a kiszolgáló létesítményeket (szociális blokkok, öltözők, mosdók) is.

II.1.2.3 stratégiai cél: Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése

Közsféra infrastruktúrájának energiahatékonyságával kapcsolatos beavatkozások

A közsféra (közigazgatási és közszolgáltató szervezetek) intézményeinek növekvő energiahatékonyságát célzó beavatkozások kiemelten fontosak.

Városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások

A társadalmi megújulást segíti a vonzó városi környezet kialakítása, különös tekintettel a köztéri illetve a belterületek barnamezős területeinek rehabilitációjára, valamint a kulturális és természeti értékek megóvását és a környezetvédelmet támogató fejlesztések megvalósítására.

A városfejlesztéshez sorolhatóak még a közlekedéssel és közbiztonsággal kapcsolatos fejlesztések, előbbire az utak karbantartása, míg az utóbbira a

kamerarendszerek kiépítése jelenthet jó példát. A városfejlesztési tervek és programok kialakítása során számba kell venni az egyéb kisléptékű települési infrastruktúrafejlesztések lehetőségeit is (pl közüzemek korszerűsítése).

Térségi és helyi közszolgáltatás- és közigazgatás-fejlesztés

A megyében élők életére nagy hatással vannak a megyében működő közszolgáltatások minősége és infrastrukturális állapota. Ezért szükséges a közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra fejlesztése, különösen a szolgáltatások színvonalára hatást gyakorló, valamint az akadálymentes és családbarát közszolgáltatások kialakításához hozzájáruló területeken.

Szociális városrehabilitációs fejlesztések

A települési infrastruktúrafejlesztések keretében kiemelt figyelmet kell szentelni a szegénység és a szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációjának, hiszen az ezeken a területeken létrehozott és fejlesztett létesítményeknek közösségformáló és felzárkóztató szerepük is lehet.

Bevéeltermelő, értéknövelő, költségcsökkentő fejlesztések

A települési infrastruktúra és a közszolgáltatások fejlesztése során átfogó elv, hogy a bevéelteremtő, értéknövelő és költségcsökkentő fejlesztések megvalósítása során a visszatérítendő támogatások igénybevételenek lehetősége is megfontolásra kerüljön, hiszen ez vissza nem térítendő támogatásokat szabadíthat fel más területek számára. A költségcsökkentő fejlesztésekre jó példát jelentenek a kisebb léptékű, megújuló forrásokra épülő energiatermelésre és helyi energiafelhasználást célzó programok.

Tolna megye területére a „Társadalmi megújulás, élhetőbb környezet megteremtése” című átfogó cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 5. számú mellékletben szereplő ábra szemlélteti.

II.1.3. átfogó cél: A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

Közösségvezérelt Helyi Fejlesztésekre (CLLD) mint új fejlesztési eszközre komoly hangsúlyt fektet Tolna megye, melynek segítségével a vidéki térségek fejlesztésére a 2014-2020 közötti időszakban újabb forrásokat kívánunk bevonni. A város és térsége együttműködésében megvalósított közös fejlesztések elősegíthetik a vidéki térségek gyorsabb felzárkózását és mérsékelhetik a kisebb települések leszakadását.

A vidéki térségek fejlesztését támogató LEADER program keretében működő LEADER Helyi Akciócsoportok munkáját a területi fejlesztések egymásra épülésének elősegítése érdekében koordináljuk és összehangoljuk.

II.1.3.1. stratégiai cél: Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék-előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályánként

A termelői együttműködések lehetőséget biztosítanak arra, hogy a termékpályánként gazdálkodók a közös fejlesztéseket költséghatékonyan meg tudják valósítani. A beszerzés, az értékesítés és a közös marketing jelentősen javítható a gazdálkodói kör számára, továbbá a működő vállalkozások saját jövedelmezőségét is elősegíti. Képzési programokkal és szaktanácsadással érdemes segíteni abban, hogy az üzleti együttműködések, közös fejlesztések a legkorszerűbb technológiát tudják igénybe venni.

Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással

A helyben megtermelt alapanyagokra termelői tulajdonú feldolgozóipari és élelmiszeripari kisüzemeket kell létrehozni a termelői közösségek több lábon állásának biztosítása, valamint a helyi foglalkoztatás javítására érdekében. Előtérbe kell helyezni és kiemelten kell támogatni a nagy élőmunka-igényű kertészeti tevékenységeket, a zöldség- és gyümölcsstermesztést, a gyógynövénytermesztést és az ezekre épülő feldolgozóipart, valamint az állattenyésztést és a hozzá kapcsolódó élelmiszeripart. A mezőgazdasági és élelmiszeripari innovációk előmozdítására fontos képzési programokat indítani és szaktanácsadói hálózatot üzemeltetni.

Apró- és kisfalvas térségek elérhetőségének javítása

A települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javítása, a tömegközlekedés hatékony átszervezése gazdasági beruházások szempontjából ösztönzőleg hatna, továbbá a munkába járást és a hivatásforgalmat elősegíti és javítja. A vidékies térségben az új beruházások megvalósításához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása rendkívül fontos.

A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése

Helyi piacokat, piactereket kell kialakítani, fejleszteni a helyben termelt termékek értékesítésének elősegítésére, a vidéki lakosság jövedelemszerző tevékenységének javítása érdekében. Támogatjuk a háztáji, illetve az államilag szervezett közmunkaprogramok, szociális földprogramok, szociális szövetkezetek által előállított termények közétkeztetésben és a helyi bolthálózatokban történő értékesítését.

Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás

A halastavak hatékonyabb kihasználásával, technológiai korszerűsítésével, a haltenyésztés minőségi javításával és az erre épülő új halfeldolgozó üzemek létesítésével a piaci igényekhez igazított halászati tevékenység kialakítása Tolna megyében.

Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése

A helyi falusi életvitel, gasztronómia, egyedi kulturális szokások megismertetése népszerűsítene a vidéki vendéglátást, élénkítené a helyi turizmust. A helyi jövedelemszerző tevékenységek szélesítésével a vidéken élők helyben maradását segítjük elő.

A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése

A csapadék eloszlása egyenetlen, aszályok és villámárvizek váltakoznak. Ezért megfékezésük érdekében szükséges a felszíni vízfolyások közvetlen környezetében tájba illeszkedő víztározók és záportározók építése, kialakítása, melyek a termőföldek öntözésén és az árhullámok (árvizek, belvizek) felfogásán keresztül segítik a mezőgazdaságot, és védik az épített környezetet, továbbá közösségi célú „jóléti” tóként és halastóként funkcionálhatnak, így gazdasági hasznosításuk is megvalósulhat. Ezekre jó lehetőség kínálkozik a Baranya-csatorna, a Kapos, a Koppány és a Völgységi-patak mentén, valamint a Sárközben is. Szükséges a meglévő öntözőművek, öntözőrendszerek, vízelvezető árkok, árvízvédelmi árkok rendbetétele, továbbfejlesztése.

Minőségrendszerekben való részvétel támogatása

A mezőgazdaság és az élelmiszerágazat fejlődésének fontos elemei azok az intézmények, amelyek erősítik a fogyasztók bizalmát a mezőgazdasági termékek minősége iránt. Fontos támogatni a mezőgazdasági termelőket, hogy vegyenek részt uniós és hazai szintű minőségrendszerekben, emellett pedig ösztönözni őket arra, hogy helyi szintű, önkéntes terméktanúsítási rendszereket hozzanak létre.

Mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése

A mezőgazdaság az időjárás kiszámíthatatlansága miatt az egyik legnagyobb kockázatokkal rendelkező gazdasági ágazat. Tolna megyének kiemelt ágazata a mezőgazdaság, így különösen nagy szükség van olyan infrastrukturális beruházásokra, amelyekkel csökkenthetők a mezőgazdasági termelés kockázatai.

Energiahatékonyság növelése a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelésben

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termelésben is kiemelten fontosak az energiahatékonysági beruházások – mind versenyképességi, mind környezetvédelmi szempontból.

II.1.3.2. stratégiai cél: Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása

Célirányos és igény szerinti tömegközlekedést kell biztosítani a vidéki településeken a központi helyek jobb elérhetősége érdekében. Minden településen

egyenként fontos a piaci igényekhez igazított menetrend kialakítása, melyet a járműállomány fejlesztése során is figyelembe kell venni. Kiemelt szerepet kell biztosítani a hivatásforgalomnak és a gazdaságfejlesztési céloknak. Támogatandó az alternatív közlekedési módok kialakítása a szociálisan rászorulóknak és az azt igénylők részére.

Vidékiek jellegű városok fejlesztése

Az élhetőbb város és a vonzó turisztikai attrakciók kialakítása, kialakulása miatt elengedhetetlen a vidéki városok épített környezetének megóvása, az épített értékek helyreállítása. A klímaváltozás hatásainak mérséklése és egyben a kellemesebb városi környezet megteremtése indokolja a városokban a meglévő zöldfelületek megóvását, és e területük növelését. A vidéki kisvárosok számára kitörési pontot jelenthetnek a környezetipar területén megvalósuló beruházások.

Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás

A helyi és természeti energiaforrások (geotermikus, nap- és szélenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) jobb kihasználásával vonzóvá válik a vidéki élet, fellendül a helyi gazdasági aktivitás.

Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken

A vidéki térségekben nem elérhető vagy nem kielégítő mértékben jelen lévő szolgáltatásokat mobil megoldásokkal lehetne helyben biztosítani, úgy, mint a szociális alapellátást, egészségügyi alapellátást, és közszolgáltatásokat; valamint elő lehetne segíteni új piaci alapú szolgáltatások megjelenését, a helyi igényekre alapozva kisboltok megnyitását, helyi (családi) vállalkozások létrehozásával.

Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi hátterének biztosítása

A hasznos szabadidőeltöltés feltételeinek megteremtése vidéken, mely elősegíti a helyi identitástudat erősödését, a helyi közösségfejlesztést, és ezáltal a fiatalok helyben maradását.

Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológikus gondolkodás elsajátítása

Fontos a természetközeli megoldások alkalmazása, a biogazdálkodás elterjesztése, az agrárkörnyezet-gazdálkodás népszerűsítése, a természetes környezetben történő oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztése a hosszú távú, fenntartható fejlődés biztosítása érdekében. Támogatjuk a környezettudatos építési módok és infrastruktúrák alkalmazását.

Az tervezett képzésekkel kapcsolatban szükséges együttműködést kialakítani a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Karával (pl.: öko-pedagógia, szociális munka a fenntarthatóságért, közösség-szervezői képzések, ökoturizmus).

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)

Helyi adókedvezményekkel és jogi szabályozással növelhető a vállalkozási kedv a vidékies térségekben is, így munkahelyek jöhetnek létre a falvakban, amely elősegíti a fiatalok helyben maradását. A nagyberuházások számára biztosított jelentősebb adókedvezmények részben ellensúlyozni tudják a vidék infrastruktúra hiányos állapotát, jelentős fejlődést, kitörést biztosíthatnak a vidéki térségek számára.

Tolna megye területére „A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése” című átfogó cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 5. számú mellékletben szereplő ábra szemlélteti.

II.2. A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségként

A feldolgozóipari telephelyek méretét, típusát befolyásolják a terület természetföldrajzi adottságai oly módon, hogy a különböző mezőgazdasági ágak számára különböző adottságok a kedvezőek. A helyi (vagy térségi) feldolgozás elősegíti a jelenleg – többnyire – marginális iparral rendelkező rurális térségek népességmegtartó képességét azáltal, hogy új munkahelyeket teremt. A helyi feldolgozóipari kapacitások létrehozása leginkább a Tolnai-Hegyhát és a Völgység területén jelenthet komoly előrelépést.

Sió turisztikai hasznosítása

A Sió turisztikai fejlesztése gazdasági élénkülést eredményez 10 kilométeres körzetben. A turizmus segíti a helyi termékek közvetlen értékesítését, bővíti a szolgáltatások körét, ezáltal új munkahelyeket biztosít az ott élők számára. A jövedelmi viszonyok javulásával növekedik az érintett településeken a vásárlóerő. A Sió három várostól (Simontornya, Szekszárd, Tolna) eltekintve kizárólag falusias térségen halad keresztül. A térségben található több természetvédelmi terület és műemléki épület is.

A vízgazdálkodás javítása az öntözésen keresztül segíti a térség mezőgazdaságát, ezáltal a terméshozamok kiszámíthatóbbá válnak.

Duna menti rekreációs térség kialakítása

A rekreációs térség fejlesztése kettős képet mutat. A településektől távolabb eső területeken a természeti értékek feltárása, a vízi sportok és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások dominanciája válik jelentőssé. Ez a Gemenci-erdő révén érinti a megye országos jelentőségű védett területeit is.

A Duna menti települések közül a római Limes révén több is várományosa világörökségi címnek, ezek közül Lussonium (Paks-Dunakömlőd) lesz (Komárom mellett) az egyik magyarországi látogatóközpont. A helyi értékek, hagyományok, kultúrák bemutatását szolgálják a Duna menti tájházak (Decs, Dunaföldvár, Báta). Ezen kívül a térség turisztikai kínálatát színesítik a pincefalvak, történelmi települések, gyógyfürdők, a dunaföldvári vár és az Atomenergetikai Múzeum. A térség jelenleg magas színvonalon csupán közúton közelíthető meg, további lehetőségeket rejt a vízi személyszállítás újjáélesztése turisztikai jelleggel. A fejlesztések megvalósulásával, illetve összehangolt marketingtevékenységgel jelentős gazdaságélénkülés következhet be a megye keleti határán.

Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Jelenleg problémát okoz számos kistelepülés megközelíthetősége, az ott élők lehetőségei így igen csekélyek, ez pedig az elvándorlás egyik oka. Nehezen elérhető települések zömmel a Tolnai-dombságban találhatóak, így az e-oktatás is elsősorban nekik kedvezne. A szakképzés elősegítésével rendelkezésre állna a szakképzett munkaerő a helyi feldolgozóipari kapacitások létrejöttéhez, így a foglalkoztatási problémák és az ezzel összefüggő elvándorlás is mérséklődnének.

Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

A helyi közösségi élet a települések népességmegtartó képességének is tényezője, így fejlesztése indokolt. A fiatalok elvándorlása és az ebből következő elöregedés az egész megye területén probléma, azonban leginkább a Tolnai-dombság területén fekvő falvakat érinti, ezért a szakemberek jelenléte az ő életükben hozhatna jelentős változást.

Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kisfalvakban

A pályakezdő fiatalok legfőbb gondja a munkanélküliség, mely inkább a kistelepülésekre jellemző. A bérház (-lakás) és háztáji programon keresztül munkalehetőséget biztosítanak a települések, visszacsatolásként pedig rendelkezésre állnának a helyi konyhák ellátásához szükséges, háztáji keretek között megtermelt alapanyagok.

Apró- és kisfalvas térségek elérhetőségének javítása

Az apró- és kisfalvak fő előfordulási területei a dombvidékek (Tolnai-, Szekszárdi-, Geresdi-dombság, Völgység). A Tolnai-Hegyhát területén számos zsáktelepülés vagy igen rossz minőségű úton megközelíthető település található, mely komoly gátja a turizmusnak, valamint a helyi-, illetve a feldolgozóipar fejlődésének.

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

Tolna megyében a Tamási járás területe szabad vállalkozási övezetté vált, mely területen gazdaságélénkítő támogatások várhatóak. Azonban a megye több

kistérsége (Bonyhádi kistérség, Dombóvári kistérség) is küzd hasonló gondokkal (munkanélküliség, szakképzett munkaerő elvándorlása, elöregedés), ahol a gazdaságélénkítést célzó támogatások szintén szükségesek a fejlettségbeli lemaradásuk csökkentése érdekében.

III. A célrendszer koherenciavizsgálata

III.1. Belső koherenciavizsgálat

III.1.1. A helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó célok kapcsolatának bemutatása

Tolna megye SWOT analízise a helyzetfeltáró-értékelő vizsgálat alapján az alábbiak szerint alakul:

Témakör	ERŐSSÉGEK
Területi fejlettség	Jól kiépített vezetékes infrastruktúrahálózat /ivóvíz, elektromos hálózat, telefon, földgáz/.
Gazdaság, K+F, Innováció	Történelmi hagyományokkal rendelkező szőlő- és bortermelés, jó a mezőgazdaság eszközellátottsága.
Oktatás	Jól működő közoktatási (középfokú iskolaszintig) ellátórendszer, a mezőgazdasági végzettséggel, gyakorlattal rendelkezők aránya magas a megyében.
Turizmus	Egyre meghatározóbb gyógy- és termáلتurizmus és erre épülő turisztikai szolgáltatások.
Kultúra és közművelődés	Országosan egyedülálló a megyeszékhelyen működő Német Színház.
Egészségügy és szociális ellátás	Jól működő, jól szervezett szociális és egészségügyi ellátórendszer.
Környezet	A megye környezeti állapota összességében jó.
Közlekedés	Jól szervezett tömegközlekedés (busz).

Témakör	GYENGESÉGEK
Területi fejlettség	A megye nemzetközi szerepvállalása csekély (projektekhez, programokhoz való kapcsolódás), magas az alacsony lélekszámú települések aránya, kedvezőtlen a lakosság korösszetétele; a megye leghátrányosabb kistérségének, a Tamási kistérségnek a felzárkóztatása nem sikerült az elmúlt tíz évben.
Gazdaság, K+F, Innováció	Az országos átlagnál is magasabb munkanélküliségi ráta; a megyén kívüli hazai és a külföldi tőke jelenléte a megyében országos szinten kimagaslóan alacsony; a közszféra és a gazdálkodó szervezetek tőkével való ellátottsága alacsony; a fejlesztéseknek, a fejlődésnek gátat szab a működő tőke és befektetők hiánya; a kutatás-fejlesztésre irányuló ráfordítás országos szinten a legalacsonyabb a megyében; a vállalkozások közötti együttműködés hiánya /klaszter, TÉSZ, BÉSZ, Termelői Csoport, stb./; a vállalkozások jellemzően alacsony hozzáadott értékkel működő vállalkozások; alacsony az öntözött szántóterületek aránya; az adottságokhoz képest nagyon alacsony a feldolgozóipari (élelmiszeripari) kapacitás.
Oktatás	A munkanélküliek között magas az alacsony képzettséggel rendelkezők aránya; felsőfokú szakképző központok (egyetemek, főiskolák), tudásközpontok hiánya.

Turizmus	Kevés turisztikai potenciál van jelen a megyében, hiányoznak a turisztikai programcsomagok a megyei kínálatból. Nem működő TDM szervezetek.
Kultúra és közművelődés	Kevés az országos és nemzetközi jelentőségű fesztivál a megyében.
Egészségügy és szociális ellátás	Az idősellátás igényeit már nem tudják kielégíteni a meglévő bentlakásos idősellátó otthonok. Egyre több településen okoz gondot a háziorvosi és gyermekorvosi alapellátás biztosítása.
Környezet	Sok a mélyfekvésű belvizes terület, illetve az árvízvédelmi szempontból veszélyeztetett terület, az ár- és belvízvédelmi rendszerek állapota nem megfelelő.
Közlekedés	Rossz a megye megközelíthetősége, átjárhatósága, a megye belső közlekedési kapcsolatrendszer, az utak, járdák állapota

Témakör	LEHETŐSÉGEK
Területi fejlettség	A megye felzárkóztatásának elősegítése a szomszédos megyékkel való gazdasági, turisztikai együttműködésekkel.
Gazdaság, K+F, Innováció	Jelentős felszín alatti hévízkészletek feltárása és széles körű komplex hasznosítása; helyi foglalkoztatással, helyi erőforrásokra épített, magas hozzáadott értékű termék előállítása a meglévő mezőgazdasági alapanyag-termelésre alapozva; az azonos területen működő vállalkozások együttműködéseinek létrehozása, a meglévő vállalkozói kapacitások megerősítése; a Paksi Atomerőműnél tervezett új blokk(ok) építésébe a térségben működő gazdasági szereplők széles körének bevonása, az itt dolgozó vendégmunkások számára a szükséges szolgáltatások biztosítása helyi vállalkozásokon keresztül; a hagyományosan jelenlévő és a húzó iparágakra K+F+I központok létrehozása; az öntözött szántóterületek arányának jelentős növelésével a mezőgazdasági alapanyag-termelés elvárható hozamai viszonylag stabilizálhatók, illetve egyes területeken jelentős hozamnövekedést lehet elérni, ami növeli az ágazat jövedelmezőségét is
Oktatás	A helyi gazdasági igényeknek, a piaci elvárásoknak megfelelő szakképzési rendszer kialakításának ösztönzése, elősegítése.
Turizmus	A megye turisztikai adottságainak (Duna-Dráva Nemzeti Park, tájvédelmi körzetek, műemlékek) kihasználása, a különálló termékek, szolgáltatások turisztikai csomagokká alakítása; a tervezett Duna-stratégia fejlesztéseinek megvalósítása során a Duna menti települések gazdasági, turisztikai fellendítése; a Szekszárdi borvidék és a Tolnai borvidék, valamint az egyedülálló pincefalvak turisztikai lehetőségeinek széleskörű kiaknázása.
Kultúra és közművelődés	A helyi értékek, a helyi kultúra ápolása a civil szféra megerősítésével és nagyobb társadalmi szerepvállalásával.
Egészségügy és szociális ellátás	Új bentlakásos idősellátó otthonok építése, a háziorvosi és gyermekorvosi praxisok vonzóvá tétele, még jobb feltételek biztosítása, az ellátási területek átszervezése.
Környezet	A környezetvédelmi beruházások támogatása, a környezeti szennyezések felszámolása, mérséklése; a lakosság környezettudatosságra nevelése.

Közlekedés	M9 gyorsforgalmi út megépítése, a megyén belüli hiányzó közlekedési kapcsolatok kiépítése, a kiépített közlekedési infrastruktúra állapotának folyamatos javítása.
-------------------	--

Témakör	VESZÉLYEK
Területi fejlettség	A megye nyugati és keleti része közötti fejlettségbeli különbségek nem csökkennek, hanem növekednek; falvak elnéptelenednek, egyesek kihalnak, mert a lakosság előregszik és nem sikerül megfékezni a kistelepülésekre egyre inkább jellemző elvándorlást.
Gazdaság, K+F, Innováció	A hazai és külföldi tőke a jövőben is elkerüli a megyét és a fejlettebb infrastruktúrával rendelkező megyéket részesíti előnyben; a jellemzően alapanyag-termelő gazdaságot nem sikerül a gazdasági szereplőkön keresztül magas hozzáadott értéken előállító gazdasággá alakítani.
Oktatás	A képzési rendszer rugalmatlanul követi a gazdasági folyamatokat, nem alakul ki a piacképes oktatási (szakképzési) rendszer.
Turizmus	Nem létesülnek a megyében új turisztikai attrakciók, nem sikerül a TDM-szervezetek tartalommal való megtöltése és szakmai együttműködésének kialakítása.
Kultúra és közművelődés	A civil társadalom mozgósítása, a helyi értékek és kultúra értékeinek megőrzése és ápolása, új programok indítása és a meglévők továbbfejlesztése a pénzügyi források hiánya miatt elmarad.
Egészségügy és szociális ellátás	A jelentős számú idősellátásra szoruló embert nem tudják fogadni a bentlakásos idősellátó otthonok a kapacitások hiánya miatt. Az egészségügyi alapellátás (házi orvosi, gyermekorvosi) sérül, a végzett orvosok magas számban történő elvándorlása, illetve a házi orvosok magas (60 év feletti) átlagéletkorából adódó hirtelen orvoshiány miatt.
Környezet	A klímaváltozás miatt bekövetkező szélsőséges időjárási körülményekhez nem sikerül kellő mértékben és kellő időben alkalmazkodnia a gazdasági szereplőknek.
Közlekedés	A megyét átszelő keresztirányú M9 gyorsforgalmi út nem épül meg időben; az utak állapota folyamatosan romlik; a hiányzó közlekedési kapcsolatok megyén belül nem épülnek meg.

A térség lehetséges fejlesztési irányainak bemutatása, és ezek alapján a lehetséges cselekvési területek azonosítása

Tolna megye főbb fejlesztési irányait a 2014-20 közötti időszakban a megye jelenlegi állapotát megvizsgálva, illetve az EU által megfogalmazott irányelvek (EU 2020 című stratégia 11 tematikus célterülete) mentén a következőképpen határozhatjuk meg:

Intelligens növekedés – tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása:

- innovatív környezeti ipar és energetika lehetőségeinek megteremtése a már működő tudásbázisokkal;
- a Paksi Atomerőműben új blokk(ok) építéséhez kapcsolódva szak- és felsőoktatási képzések beindítása;
- új (K+F+I) központok kialakítása a vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

A fenntartható növekedés, az erőforrás-hatékonyabb, még inkább környezetbarát és versenyképesebb gazdaság megvalósítása:

- piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, fémfeldolgozás);
- mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termékek előállítása, feldolgozása és piaci értékesítése;
- a biotermelés fokozottabb ösztönzése, az agrármarketing-tevékenység termelői együttműködési szintekre emelése;
- környezetkímélő mezőgazdasági termelés ösztönzése
- a közúti közlekedés infrastruktúrafejlesztése kiemelten a megye keresztirányú kapcsolatait megteremtő M9 gyorsforgalmi út megvalósítása, illetve a megyén belüli települési kapcsolati hiányok felszámolása alsóbbrendű utak építésével;
- a megyén belüli vasúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése különös tekintettel a Dombóvár – Tamási tengelyre;
- a termálvízkincs egészségturisztikai, energetikai és mezőgazdasági hasznosításával az energiaigényes ágazatok, tevékenységek újra jelentős szerephez juthatnak a megyében;

Az inkluzív növekedés – a magas foglalkoztatás, valamint a gazdasági, szociális- és területikohézió-jellemezte gazdaság kialakítása:

- a turizmus megyében jelenlévő ágazatnak fejlesztése, tematikus összekapcsolása (termál- és gyógyturizmus: Dombóvár, Hőgyész, Tamási, Tengelic, Bonyhád; vadászturizmus: Gemenc, Gyulaj; tájjellegű és kulturális turizmus: Sárköz, szekszárdi fesztiválok; vízi turizmus: Fadd-Dombori, a Sió-csatorna turisztikai célú fejlesztése; horgászturizmus: Duna és a horgásztavak; borturizmus: Szekszárdi borvidék, Tolnai borvidék, kiemelten a pincefalvak);
- a Duna-stratégia által elgondolt fejlesztések megvalósítása, a Duna menti települések gazdasági fellendítése;
- Szekszárd mint megyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése.

A megyei fejlesztések során olyan horizontális célrendszert határoztunk meg, amely Tolna megye hosszú távú fejlődését, fejlesztését tudja biztosítani. Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a fejlesztések megőrizték a helyi természeti és épített környezetet, a korábban létrehozott értékeket. A rögzített elvek mindegyike azt szolgálja külön-külön és együttesen is, hogy a támogatási forrásból megvalósított beruházások értéket teremtsenek, hosszú távon fenntarthatóak legyenek és szolgálják a helyi gazdaság, társadalom és a környezet érdekeit.

Horizontális célok, elvek:

- együttműködésre épülő fejlesztések
- környezettudatos és fenntartható fejlesztések

- munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések
- családbarát fejlesztések
- elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
- vállalkozásbarát fejlesztések
- innovatív fejlesztések

Gazdaságfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

Az elmúlt évtizedben a gazdasági versenyképesség elengedhetetlen elemévé vált az innováció, innovatív termelés. Ezért szükséges a helyi vállalkozók tevékenységét segítő, azok versenyképességét növelő K+F központok létrehozása. Ezeket a helyi hagyományokra, meghatározó gazdasági ágazatokra érdemes építeni. A kutatás-fejlesztési központok a 7 megfogalmazott horizontális cél közül mindegyiknek megfelelnek: együttműködésre épülnek, a kutatások révén támogatják a környezettudatos és fenntartható fejlesztéseket, munkahelyeket teremtenek magasan kvalifikált szakemberek számára, akik eddig viszonylag kevés számú munkalehetőséget találhattak Tolna megyében. A tudásbázisok létrehozása családbarát, mert a magas végzettségű emberek helyben történő foglalkoztatása megoldhatóvá válik, nem kényszerülnek ezzel elvándorlásra. A központok kialakítása, tevékenysége helyi erőforrásokra épül, ugyanakkor vállalkozásbarátok is, hiszen a helyi erőforrásokat kihasználó vállalkozásokkal partnerségben végzik kutatótevékenységüket. Az innováció és innováció-transzfer segíti, és versenyképesebbé teszi a helyi vállalkozásokat a magyar, valamint a külföldi piacon.

Tolna megye földrajzi elhelyezkedése közlekedési szempontból kedvező, hiszen nemzetközi vízi, vasúti és közúti korridorok haladnak át a megye területén, melyekhez a jobb kapcsolódás egyrészt a helyi vállalkozások érdeke, másrészt a csomóponti szerepkör erősödése is várható az infrastruktúra-fejlesztéseknek köszönhetően. Kedvezőtlen tulajdonsága a nemzetközi hálózat elemeinek, hogy kivétel nélkül É-D irányúak, az összeköttetés közöttük jelenleg nem megoldott. A problémát az M9-es gyorsforgalmi út várható megépítése fogja orvosolni, melynek kiépülésével Szekszárd a Dél-Dunántúl keleti kapujává, Dombóvár pedig a régió intermodális csomópontjává válik. Ezekhez a célokhoz magas szintű kiszolgáló egységekre lesz szükség.

A csomóponti központok szintje alatt meg kell oldani a térségi logisztikai központok hálózatának kiépítését, azokat a termelés mértékéhez, a fenntartható és takarékos területhasználati elvekhez igazítani. Mivel Tolna megyében a legnagyobb szállítási igénye az agráriumnak van, valamint a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek a megye fő kiviteli cikkei, ezért a legfontosabb a mezőgazdasági logisztikai központok fejlesztése.

Az ipari ágazatok közül indokolt elsődlegesen azokat fejleszteni, amelyek már régóta jelen vannak/voltak a megyében, nagy múlttal rendelkeznek. A helyi szakértelem innováció-orientált kihasználása az ágazatok versenyképességét, jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képességét, ezek által az életminőséget is növelik. A feldolgozóipari kapacitások fejlesztése főként a mezőgazdaság-élelmiszeripar vonatkozásában szükséges, hiszen ma Tolna megyében szinte csak alapanyag-előállítás folyik, annak ellenére, hogy korábban jelentős üzemek települtek a helyi adottságokra, kiváló termőhelyekre. A gépgyártás is kapcsolódik a

megyében a mezőgazdasághoz és az élelmiszeriparhoz, számos oktatási intézmény profiljában is megtalálhatók az ezekhez kapcsolódó képzések.

A gazdasági szereplők összefogása szükséges annak érdekében, hogy versenyképességük növekedjen, ezáltal munkahelyeket tudjanak biztosítani, újakat létrehozni. Az összefogás az innovációk befogadására is alkalmasabbá teszi a szereplőket.

Tolna megye természeti erőforrásainak és épített környezetének idegenforgalmi célú hasznosítása egyszerre jelent gazdasági fejlődést és számos településen új ágazatok kialakulását is, új munkalehetőségekkel. A természeti adottságok előrelátó használatával a helyben élők rekreációs lehetőségei is bővülnek, ezáltal életminőségük is javul. Összehangolt termékkínálattal a bevételek növelhetőek, ehhez összefogás szükséges. A természeti értékek bemutatásával segíteni lehet a környezeti nevelést és a környezettudatos gondolkodás terjedését. A fejlesztések során a helyi vállalkozók bevételi forrásai emelkednek, ezáltal a települések eltartóképessége is javul. A családbarát kirándulóhelyek kialakításával Tolna megye olyan területté válik, ami nemcsak munkahellyel és iskolákkal szolgál, hanem széleskörű igényeket kielégítő rekreációs terekkel is.

A humánerőforrás-fejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A szakképzési és a felsőoktatási képzési rendszer piaci igényekhez való igazítása a horizontális célok közül közvetlenül az együttműködésre épülő, valamint a vállalkozásbarát elveknek felel meg. A vállalkozások maguk is részt vesznek a képzésben a gyakorlati helyek biztosításával, így a későbbiekben megfelelő képzettségű szakemberek állnak majd rendelkezésükre. Így a szakképzést nyújtó iskola vonzó alternatíva lesz, hiszen az ott szerzett ismeretek birtokában könnyebben lehet majd elhelyezkedni, akár a gyakorlati helyként szolgáló cégnél.

Mindez közvetve munkahelyteremtést, illetve –megtartást eredményez, valamint a jobb képzettséggel rendelkező munkaerő könnyebben tudja befogadni a modern innovatív technológiákat, valamint képes a helyi alapanyagokra épülő feldolgozóipar számára magasabb hozzáadott értékű termékek előállítására, ezen keresztül magasabb jövedelem elérésére. Mindezzel növelhető Tolna megye népességmegtartó ereje. A helyi identitás is erős kötelék, mérsékli az elvándorlást, ezért közösségfejlesztő szakemberek munkájára is nagy szükség van.

A megye korszerkezetének fiatalítása kapcsán az egyik legkomolyabb probléma a munkahelyek hiánya és az ebből is fakadó elvándorlás. Helyi vállalkozások nélkül ezen változtatni csak nehezen lehet, ezért a vállalkozásbarát környezet kialakítása elengedhetetlen. Az életminőség emeléséhez fenntartható, tiszta, élhető környezet szükséges, magas színvonalú szolgáltatásokkal. A közösség alapja a család, mely támogatásának egyik eszköze a fiatalok helyben tartása.

A vidékfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A horizontális célok közül mindegyik érvényesül. A helyi alapanyagokból a jelenleginél magasabb hozzáadott értékű termékek előállításához a termelés/feldolgozás során több innovációt tartalmazó technológiát szükséges alkalmazni, amihez a megyei szakképzés és felnőttképzés biztosítja a szakképzett munkaerőt. A termelés fenntarthatósága és a termés hozam ingadozások mérséklése érdekében fontos az öntözhető mezőgazdasági területek arányának növelése, ahol ez megoldható. Ez a termés hozamok kiszámíthatósága és a talajok kiszáradás,

szikesedés elleni védelme érdekében szükséges. A kiszámítható termés hozamok alapján jól teljesítő feldolgozóipart lehet létrehozni. Az agrármarketing segíti az előállított termékek jobb piaci értékesítését.

Az összefogások szükségesek termékpályánként, a jobb piaci szereplés érdekében. A vállalkozásbarát környezetben új munkahelyek jönnek létre, ami növeli a bérszínvonalat, ettől emelkedik a vidéki térségek vásárlóereje, aminek következtében a piaci szolgáltatások is elterjednek, a városihoz közelítve ezzel a falvak életminőségét.

A vidéki életminőség javítása során hangsúlyt kell fektetni a helyben elérhető energiaforrások helyi hasznosítására, mellyel mind az energiafüggetlenség, mind a károsanyag-kibocsátás csökkenthető (országos szinten). Ezzel olcsóbbá tehető a vidéki lakhatás. Emellett fontos az ökológikus gondolkodás, a hulladékok mennyiségének csökkentése és azok újrahasznosítási vizsgálatszolgáltatásának biztosítása. A vidéki térségeket elérhetővé kell tenni, ez vonatkozik mind a falu-falu, mind a falu-város viszonylatra. Támogatni kell a vidéki önszerveződő szabadidősport feltételeinek megteremtését.

A mobil és helyi szolgáltatások segítségével munkahelyek jönnek létre a vidéki lakosság számára is. Emellett a munkahelyteremtésben fontos szerep jut a támogatási rendszernek, mely szükséges, ám nem elégséges feltétele a vidéki foglalkoztatottság hosszú távú előremozdításának.

Jövőkép 2030

„Otthon lenni Tolna megyében”

A Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan és egészségesen éljenek városban és a vidéki kistépüléseken egyaránt.

Átfogó célok

A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

Társadalmi megújulás

A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése

Horizontális célok, elvek

- együttműködésre épülő fejlesztések
- környezettudatos és fenntartható fejlesztések
- munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést is támogató fejlesztések
- családbarát fejlesztések
- elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
- vállalkozásbarát fejlesztések,
- innovatív fejlesztések

Stratégiai célok

Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar,)

A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok(negatív) hatásainak mérséklése

Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

III.2. Külső koherenciavizsgálat

III.2.1. A célrendszer kapcsolta az OFTK-val

Ebben a fejezetben kívánjuk bemutatni, hogy az EU Kohéziós Politikájának 11 tematikus célterülete és a Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció célrendszere hogy jelenik meg a Tolna Megyei Területfejlesztési Kon koncepció célkitűzéseiben.

Tolna Megyei Területfejlesztési Kon koncepció		EU 2020 Kohéziós Politika 11 tematikus célterülete
<u>1.1 A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése</u> 1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőripar,) 1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása <u>1.2. Társadalmi megújulás</u> 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése <u>1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése</u> 1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel 1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		<u>Intelligens növekedés</u> 1. Kutatás-, technológiafejlesztés és innováció megerősítése (K+F) 2. Az infokommunikációs technológiák minőségének, használatának és hozzáféréseinek előmozdítása (IT) 3. A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdaság, a halászat és vízgazdálkodás versenyképességének javítása (KKV-k, Mezőgazdaság) <u>Fenntartható növekedés</u> 4. Az alacsony széndioxid kibocsátású formák felé történő elmozdulás előmozdítása valamennyi szektorban (CO2) 5. A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, kockázatkezelés (Klímaváltozás) 6. A környezet védelme, valamint a hatékony erőforrás-felhasználás elősegítése (Környezetvédelem) 7. A fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastrukturális hálózatokban (Infrastruktúra) <u>Az inkluzív növekedés</u> 8. A foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő áramlás támogatása (Foglalkoztatás) 9. A társadalmi elfogadás és a szegénység elleni küzdelem előmozdítása (Szegénység) 10. Befektetés az oktatásba, szaktudásba és az élethosszig tartó tanulásba (Oktatás) 11. Intézményi erőforrások fejlesztése és egy hatékony államigazgatás elősegítése (Közfelfű)

1. számú ábra

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere, annak 7 stratégiai célja az EU 2020 Kohéziós Politikájában megfogalmazott 11 tematikus célterület közül tízhez közvetve, vagy közvetlenül kapcsolódik. A Nemzeti Fejlesztés 2020 dokumentum 7 stratégiai célja közül hathoz kapcsolódik a megyei koncepció valamelyik stratégiai célja.

Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió		Nemzeti Fejlesztés 2020
<u>1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése</u> 1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályaként 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar,) 1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása <u>1.2 Társadalmi megújulás</u> 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése <u>1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életér megteremtése</u> 1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel 1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság) Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság

2. számú ábra

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: OFTK) **hosszú távon - 2030-ig - teljes tervezéssel** az ország minden ágazata, térsége, szférája (ld. köz-, piaci- és civil-) számára jövőképet és célokat kíván adni a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés terén. A koncepció **középtávú üzenete** a 2014–20-as Európai Unió programozási időszak fejlesztési prioritásait és operatív programjait kívánja megalapozni.

Az OFTK a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési koncepció kidolgozásáról szóló 1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozat alapján készül. A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal 2012 novemberére elkészítette az OFTK társadalmi egyeztetési változatát. 2013 februárjában még zajlott a dokumentum véleményezési folyamata.

Tolna megye jövőképében az ember mint a társadalom legelemibb építőköve került a középpontba. Ez szervesen kapcsolódik az OFTK jövőképek társadalmi vetületéhez.

Az átfogó célok tekintetében Tolna megye koncepciójában megfogalmazott három átfogó cél egyértelműen megfeleltethető az OFTK négy átfogó céljának.

Az egyes átfogó célok kapcsolatát az alábbi ábra mutatja be:

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési koncepció Tolna Megyei Fejlesztési koncepció	Értéktermelő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	Népességi fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	√		√	
Társadalmi megújulás		√	√	
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése	√			√

3. számú ábra

Mind az OFTK-ban, mind Tolna Megye Fejlesztési koncepciójában hét specifikus cél került megfogalmazásra. Az OFTK egyik célja a „jó állam” megteremtése, melyhez értelemszerűen nem kapcsolódik cél a megyei koncepcióban. A hetedik OFTK specifikus célhoz, mely a környezetvédelemre és az erőforrások fenntartható hasznosítására fókuszál, a megye specifikus céljai kapcsolódnak, és önálló alfejezetben jelennek meg. A fenntarthatóság kérdésköre a Tolna Megyei Fejlesztési koncepcióban horizontális szempontként jelenik meg.

Az egyes specifikus célok kapcsolatát az alábbi ábra mutatja be:

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió Tolna Megyei Fejlesztési Konceptió	Gazdasági növekedés, versenyképes, export-orientált innovatív gazdaság	Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom	Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudás-társadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I	Közösségi megújulás, értékudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom, roma-integráció	Jó állam: nemzeti közművek, szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása a vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként	✓			✓			
Piacépes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar,)	✓		✓				
A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása		✓					
Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása				✓			
A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése		✓			✓		
Mezőgazdasági alpanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel			✓				
Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		✓			✓		✓

4. számú ábra

A koncepció elsősorban az OFTK vidéki térségek értékalapú felemelése céljához kapcsolódik, mely a megye adottságaiból is adódik. Területi fókusz – elsősorban a koncepció mezőgazdasági fejlesztési orientációja okán – a megye középső, aprófalvas városhiányos térségére, illetve ezzel átfedésben Tamási térségére került meghatározásra mint kiemelten fejlesztendő térség, illetve szabad vállalkozási zóna. Ez különösen hangsúlyos annak ismeretében, hogy a megye leghátrányosabb helyzetű térségéről van szó. E mellett a Duna mente, illetve a Sió mente mint rekreációs terület fejlesztése kaphat hangsúlyt a megyében.

III.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTTr törvénnyel

A 2003. évi XXVI. törvény (OTTr. tv.) 5 évenkénti felülvizsgálata alapján 2012. decemberében a VÁTI elkészítette a módosító javaslatokat az alátámasztó munkarészekkel.

Jelenleg ennek véleményezése zajlik a módosításokban figyelembe vettek olyan országos szintű terveket (Új Széchenyi Terv) és stratégiák (pl. Nemzeti Vidékstratégia), amelyek az elmúlt években készültek el. Ezen kívül számos területrendezést érintő jogszabály is időközben megváltozott és kihirdetésre került.

Tolna Megye Területrendezési Terve 2012-ben került elfogadásra, ilyen formán az illeszkedése biztosított. Ez adta az alapot Tolna megye helyzetfeltáró munkarészeihez és a levont következtetések alapján fogalmazódott meg a megye 2014-2020 közötti célrendszere is.

Az OTv tv. által jelölt az M9 autópálya megépítése, a nemzetközi vasútvonal fejlesztése, valamint az atomerőmű bővítése várható a 2014-20-as időszakban. Mindhárom beavatkozástól a megyei célrendszer gazdaságélénkítést remél, ezért kiemelten, több pontban foglalkozik annak várható hatásával illetve több fejlesztést, épít rá.

M9 autópálya Szekszárd - Kaposvár szakasz: a két megyeszékhely gazdasági és kulturális kapcsolatán túl a mezőgazdasági kutatási-fejlesztési területen (Dombóvár-Kaposvár Egyetem), valamint az új logisztikai főközpontok lehetőségét tárja föl (Dombóvár, Szekszárd). Ugyanakkor élénkítő hatással bír a megye turisztikai elérhetőségére, a termál- és gyógyturizmus területén is (Dombóvár, Tamási).

Nemzetközi vasúthálózat Dombóvár – Gyékényes – (Horvátország) illetve, Budapest - Pécs szakasz Bár a nyomvonal kijelölése folyamatban van, mindenképp érinti Dombóvárt és Tolna megye javaslatai között szerepel Tamási érintése is.

Az M9-nél említett logisztikai, termál- valamint gyógyturisztikai célok itt is érvényesíthetők.

Paksi atomerőmű tervezett bővítése: Közvetlen hatása nem megyei, inkább országos, közvetetten a K+F mellett a járulékos építőipari munkák miatt és a Tolna megyei beszállítók számára gazdasági fellendülést hozhat a beruházás az elkövetkezendő években.

Az országos ökológiai hálózat övezete csak kisebb területeken érinti a megyét (Duna és Sió mente, Gemenc, Mecsek ÉK-i kapuja, Gyulaji erdők, Bikács-Németkér), de a Tolna megyei célrendszer – az építészeti értékek mellett – ezeket a területeket kiemelt turisztikai és rekreációs céllal jelöli.

Az OTv-ben jelölten Tolna megye – Fejér és Békés mellett – az egyik leggazdagabb kiváló termőhelyi adottságú szántóterület tekintetében, mind a terület méretei, mind a termőföld minőségét tekintve. Ezért a célrendszer további kutatást és fejlesztést szorgalmaz mezőgazdasági és szőlészeti-borászati területeken a szomszéd megyék egyetemeivel együttműködve. A megyei koncepció a helyi mezőgazdasági alapanyagokon alapuló feldolgozóipari kapacitások kiépítését kiemelten preferálja. Külön célrendszer foglalkozik a vidékfejlesztéssel, ezen belül az ökológiai és biogazdálkodással.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület csak kisebb foltokban van a megyében (Gemenc, Gyulaj, Mecsek ÉK-kapuja). A célrendszer ezeket turisztikai célként jelöli, erdőgazdálkodással a terv nem foglalkozik

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezet Tolna megye alapterületének közel 35-40 %-a. A célrendszer nem tervez olyan fejlesztéseket melyek a táj funkcionális működésére vonatkozólag és/vagy a tájkép szempontjából jelentős beavatkozással bírnának.

Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezete a Duna mentén Dunaföldvártól Bátáig szinte egybefüggően a Római Limes vonala, és a megyében található tájházak is az Országos program részeként a jelöltek listáján szerepelnek. A célrendszer, kiegészülve a helyi értékvédett kúriák, pincefalvak

fejlesztésének támogatásával, a turisztika megerősödését és gazdaságélénkítő szerepét vetíti előre.

Vízminőség-védelmi vízgyűjtő terület az OTrT alapján a megyében a Duna mente, ez a megyei koncepció célrendszerével maradéktalanul teljesíthető.

Nagyvízi meder az OTrT-ben a Duna és a Sió 20 km-es torkolati szakasza. Az országos célok (hajózhatóság) mellett a megyei célrendszer, az egyéb folyóvizekkel együtt, az öntözhető területeket kívánja bővíteni

Az OTrT-ben jelezett kiemelt fontosságú honvédelmi terület Tolna megyében két kisebb van (Simontornya, Medina), mellyel a megyei célrendszer érdemben nem foglalkozik.

III.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához

Átfogó célja: „Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása”

A Nemzeti Vidékstratégia átfogó célja és a megyei célrendszer „Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése” komplex specifikus célja messzemenően illeszkedik egymáshoz. A Vidékstratégia átfogó célján belül a megyei célrendszerben is megjelenik *a táji és épített környezet értékeinek megőrzése* a megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása: a védett építészeti értékek gazdasági és turisztikai hasznosításának elősegítésében, a kúriák és kiskastélyok jobb kihasználását illetően, a védett természeti területek (Gemenci-erdő, Völgység, Pacsmagi-tavak) fenntartható hasznosítása kapcsán, valamint a Sió és a Duna turisztikai potenciáljának növelésében.

A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megjelenik a megyei célrendszerben: a gyógyvizek kínálatának kiterjesztésében, a megújuló energiaforrásokra alapozó tamási kutatóközpont létrehozásában, a nagymányoki és váraljai szén- és kőbányászat újraindításában, a természetes vízbázisok, vízrendszerek mezőgazdasági hasznosításában, az öntözőrendszerek kiterjesztése révén, a helyi megújuló energiaforrásokra (termálvíz, geotermikus energia, biogáz és biomassa) támaszkodó energiapolitikában, valamint az ökotelepülések kivitelezésének gondolatában, a biogazdálkodás elterjesztésében.

Az emberek és a közösség értékeire építés a megye szempontjából megjelenik a közösségfejlesztő szakemberek képzésétől kezdve a komplex közösségfejlesztő, identitástudat-formáló cselekmények ösztönzéséig, legyen szó a kulturális lehetőségek bővítéséről vagy sportegyesületek, sportolási lehetőségek támogatásáról.

A hagyományok ápolása mint értékrend elsősorban a vidéki térség gasztronómiai kínálatának további ösztönzésében, versenyképességében jelenik meg, a pincefalvak és a falusi vendégasztal révén.

A mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozások fejlesztése szintén átfogóan jelenik meg a megyei célrendszer egészében, hiszen mindhárom átfogó cél és azok specifikus céljai is kitérnek a kis- és középvállalkozások piaci esélyeinek javítására, melyek között is külön hangsúlyt kap a falvak vállalkozásösztönző, fiatalok letelepedését elősegítő gazdaságpolitikája.

Ehhez kapcsolódik a helyi mezőgazdasági alapanyagra épülő helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások tervezett kiépítése.

A vidéken élők életminőségének átfogó javítása két önálló specifikus célt is képez a megyei célrendszerben, egyfelől a megye korszerkezetének fiatalítása érdekében a falusi életterek javításával, valamint a népességmegtartó képesség javításával.

A Vidékstratégia öt stratégiai céljából kettő jelenik meg mélyrehatóan a megyei célrendszerben, melyek teljes mértékben átszövik a megyei elképzeléseket. Az egyik a sokszínű és életképes agrártermelés, melyben fő szempont az *agrár- és élelmiszergazdaság életképességének növelése, piaci pozícióinak javítása*. Ez a célrendszerünket áthatja a termeléstől, termék előállításától kezdve a csoportos termelői értékesítésig, marketing tevékenységig, kutatótevékenységig, szakoktatásig. Az agrárgazdaság szinte minden ágazatára kiter a megyei elképzelés, így a szántóföldi növénytermesztésre, a kertgazdaságra, háztáji zöldség- és gyümölcsstermesztésre, gyógynövénytermesztésre, borászatra, haltenyésztésre, valamint a tejiparra, a helyi feldolgozó- és élelmiszeriparra és a helyi piacok létrehozására.

A *helyi, biológiai alapokra támaszkodó gazdálkodás* is több ponton kerül említésre a megyei célrendszerben nemcsak a biotermesztés révén, hanem a helyi termékek előállításával is.

Az *üzemszerkezeti formák erősítése* elsősorban a termelői csoportok, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek megalakulásának támogatásával és a különböző regionális klaszterek elérésével valósítható meg megyei szinten.

E sokszínű és életképes agrártermelés cél képezi a megyei célrendszer egyik legdominánsabb értékrendjét a Nemzeti Vidékstratégiából. A megyei tervezésben közvetetten hangsúlyt kap a kormányzati cél szerves részét képező tájfenntartó gazdálkodás, a nemzeti földtulajdonlás védelme, valamint az életképes gazdálkodást biztosító föld- és birtokpolitika.

A másik domináns cél, mely markánsan jelenik meg a megyei elképzelésekben is, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása. Ennek alapvetései, mint a vidékről történő elvándorlás megállítása, fiatalok számára a helyben maradásra ösztönző feltételek kialakítása, a demográfiai egyensúly helyreállítása, a szolgáltatások elérhetőségének biztosítása, illetve a helyi közösségek megerősítése a megyei célrendszernek is szerves részét képezik, mind önálló stratégiai célként kiemelve. A megyei célrendszerben érintőlegesen jelenik meg a Vidékstratégia fenntarthatóságra, tájgazdálkodásra, önfenntartó gazdálkodásra, egészségbarát táplálkozáskultúrára, táj- és helyismeretre építő vidéki oktatáspolitikája, szaktanácsadó rendszere is.

A Vidékstratégia élelmezési és élelmiszerbiztonságra törekvő specifikus célja közvetetten jelenik meg a megyei célrendszerben, mert van utalás az élelmiszerexportra, a bel- és külpiazi jelenlét növelésére és a magyar élelmiszer presztízsének javítására.

Természeti kincseink védelme, tájaink természeti értékei, erőforrásainak megőrzése azok kiemelt turisztikai hasznosításával együtt jelenik meg célrendszerünkben, valamint említést kap az ökológikus gondolkodás településtervezési alkalmazásában, így a Nemzeti Vidékstratégiával összhangban közvetetten hangsúlyozza a vízbázisok védelmét, a táji sokféleséget és élővilág sokféleségét, a talaj védelmét, a környezetbiztonságot és a táji örökség megőrzését is.

A vidékfejlesztést szolgáló átfogó célunk és annak stratégiai céljai együttesen szolgálják a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítását, a vidéki foglalkoztatás növelését. A megye aprófalvas térségeibe tervezett gazdaságfejlesztési programok, segítik az erdőgazdaságot, a kézműves és kisipari tevékenységet, a romák számára megélhetést biztosító gazdasági tevékenységeket és vállalkozási formákat, illetve a kulturális örökség érték alapú fejlesztését.

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához

Átfogó célja: „A folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A megyei célrendszerben megjelennek a *társadalmi-humán* vonatkozások is: a gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában, a szakképzési lehetőségek bővítésében, az atomerőmű igényeihez igazodó műszaki képzés bővítésében, az oktatás modernizálásában -a digitalizálás és e-oktatás segítségével, valamint a közösségfejlesztő szakemberképzés megvalósításában.

Humán és egyben gazdasági vonatkozás a családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, valamint a bérház és háztáji program bevezetése kistélepeken.

Gazdasági vonatkozású külső környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben a logisztikai bázisok kialakítása, az ipari parkokhoz kapcsolódó inkubáció- és szolgáltatásbővítés, a gazdasági klaszterek létrehozása, a vidéki termelés fokozását elősegítő TÉSZ-ek, BÉSZ-ek létrehozása termékpályaként, valamint a falusi turizmus erősítésére a falusi vendégasztal működtetésének elősegítése.

A *természeti* környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben több fejezetben is megjelenik, mind gazdasági/ipari, mind mezőgazdasági vonatkozásban, mind pedig a megye természeti értékeire építő turisztikai hasznosításban (védett természeti területek, Sió, Duna, gyógyvizek), a klímavédelemben és környezettudatos, helyi erőforrásra támaszkodó energiahasznosításban, valamint az ökológiai településtervezés gondolkodásában.

Alapvető célja:

Emberi erőforrások – cél a népességben stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom

Demográfiai vonatkozásban célrendszerünkben is megjelenik a bevándorlási politikára ösztönző törekvés a pontban a vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetésével, adókedvezmények nyújtásával. Önmagában a népességszám stabilizálása, az idősek egészségmegőrzése és társadalmi együttműködésben való szerepük biztosítása, valamint a versenyképes munkabérek biztosítása célrendszerünk egészének törekvései, illetve a megye jövőképeinek meghatározása során mindez közvetlenül is megfogalmazódik. („Boldog, elégedett, aktív és egészséges emberek.”)

Az *egészségre* vonatkozó célok közvetlenül nem jelennek meg célrendszerünkben: halandóság csökkentése, krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése, egészségkockázatos magatartási formák arányának mérséklése, valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése. A betegségek megelőzése a

célrendszerünkben az aktív élettel jelenik meg (a foglalkoztatottság növelésével és a szabadidő aktív eltöltésével).

Tudás témakörében nálunk a minőségi szakoktatás, a szakképzési rendszer bővítése, modernizálása, valamint a földrajzi hátrányokat leküzdő, esélyegyenlőséget teremtő távoktatás gondolata jelenik meg, mely részben egyezik a Keretstratégia céljával, az életen át tartó tanulással és a munkavégzéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák elsajátításával, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésével. Az innováció és a tudásalapú gazdaság a gazdaságfejlesztési céljaink között jelenik meg, valamint a helyi adottságainkra építő megyei K+F+I központok kialakításánál.

A hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos ismeretek átadása, az oktatásban töltött idő növelése, az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *társadalmi kohézió* törekvései, mint a szegénység és az etnikai alapú társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem az oktatáson és a munkavállalás elősegítésén keresztül külön fejezetben kapott helyet a célrendszerünkben.

Társadalmi erőforrások – cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése.

A *bizalom infrastruktúrájának erősítését* célzó pontok, mint a korrupció és gazdasági járadékvadászat elleni fellépés, az állami szabályozórendszer stabilitásának megteremtése, valamint a kormányzás kiszámíthatóságának erősítése nem jelennek meg a célrendszerünkben.

A *munka társadalmi körülményeire* vonatkozó célkitűzések közül a munkakörülményekkel való elégedettség és örömezés növelése jelenik meg a célrendszerünkben elsősorban az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, illetve a családbarát foglalkoztatáspolitikai megteremtésével.

A foglalkoztatottság javítása a vidéki emberek esélyegyenlőségén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben, a vidéki térségek helyi adókedvezmény támogatásával, vállalkozások támogatásával, ezáltal munkahelyek teremtésével, illetve a nők foglalkoztatási helyzetének javításával, a közmunkaprogram racionalizálásával. A társadalmi kirekesztettség mérséklése szintén megjelenik a célrendszerünkben.

A *családi értékek erősítése* párkapcsolatokhoz és házassághoz kapcsolódó értékrendje közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztését* képező, illetve az identitás megerősítése megjelenik az épített örökség (egykori kúriák, kiskastélyok) védelmében, fenntartható hasznosításában, funkcióbővítésében, valamint a megye hagyományos, régi múltú ipari ágazatainak újbóli felvirágoztatásában (tejjár, bőr- és textilipar, borászat és pincefalvak népszerűsítése), illetve a német nemzetiségi gyökerekre támaszkodó, német kapcsolatokat felhasználó gépgyártás erősítésében. Továbbá a helyi identitás tudat erősítése önálló elemként is megjelenik a célrendszerünkben, a helyi közösségfejlesztő szakemberek képzésén, alkalmazásán keresztül.

A *természeti erőforrás felhasználási* korlátainak érvényesítése és a termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése a jövőbeli fejlesztések során megyénk számára is kiemelten fontos, ugyanakkor jelenleg Tolna megye a kevésbé környezetterhelő megyék közé tartozik, területén nem működnek magas kibocsátási értékekkel rendelkező üzemek.

Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások témakörben a megye célrendszere kiemeli a megújuló energiaforrások hasznosítását a geotermikus-, nap- és szélenergia, a biomassa és biogáz, valamint a termásvíz jobb kihasználásával, az ökológiai településtervezés szemléletével, a környezettudatos építési módok alkalmazásával, biogazdálkodás elterjesztésével, természetközeli oktatás (erdei iskola) népszerűsítésével, valamint a megújuló energiafelhasználásra alapozott kutatóközpont létrehozásával Tamásiban. A biodiverzitás, természetközeli értékek elsősorban turisztikai hasznosítással jelennek meg célrendszerünkben, mint a védett természeti területek, Gemenci-erdő, Völgyes, Pacsmagi-tavak területén, Sió és Duna mentén megvalósítható vadász-, horgász-, valamint kerékpáros turizmus. Megjelenik a fenntartható mezőgazdaság is, öntözőrendszerek kiépítésével, az öntözhető területek növelésével, valamint víztározók létesítésével, a klímaváltozás mezőgazdaságra gyakorolt negatív hatásainak csökkentésével, mely igazodik a Keretstratégia talaj termőképességének fenntartása céljához. Önmagában az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése és a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás az ökogazdálkodás, az agrárkörnyezet-gazdálkodás és az ökológiai gondolkodás népszerűsítésén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben.

Az embert érő környezeti terhelések csökkentése több helyen is megjelenik (pl.: levegőtisztaság-védelem, kármentesítés, zöld felületek növelése) a célrendszerben, azonban a megyében a környezeti elemek szennyezettségének mértéke nem jelentős, megmaradt ezek természetközeli állapota. A jövőbeli fejlesztések is a horizontális célok, elvek mentén valósulnak meg ez garantálja, hogy a megye továbbra is megőrzi természeti értékeit és gátat szab a nagy környezeti terheléssel, kárral járó beruházásoknak.

Nem megújuló természeti erőforrások ésszerű gazdálkodása a célrendszerben Nagymányok és Váralja térségében a szén- és kőbányászat újraélesztésével jelenik meg.

Gazdasági (fizikai) erőforrások – Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitettségünk csökkentése

A lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése és a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése is megjelenik a célrendszerben a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítésével, helyi bolthálózatokban történő értékesítéssel, valamint a mezőgazdasági alapanyag szállítását kiszolgáló helyi és térségi logisztikai bázisok kialakításával.

A vállalkozói tőke és az innováció erősítésén és a foglalkoztatás bővítésén belül a megye célrendszerében is megjelenik az üzleti környezet fejlesztése és az innovációs ráfordítások hatékonyságának növelése az egyes termelési ágazatokhoz kapcsolódó K+F+I ráfordítások támogatásán keresztül – borászati K+F központ Szekszárdon, mezőgazdasági kutatóközpontok Dombóváron és Tamásiban, energetikai K+F bázis Pakson és Tamásiban.

A költségvetési politika államadósság csökkentés célja nem jelenik meg közvetlenül a megyei koncepcióban, sem az *életpálya-finanszírozás* jóléti célú átcsoportosítása.

A célrendszer kapcsolódása a Magyar Növekedési Tervhez

Átfogó célja: „A hazai gazdaság nettó exportjának (külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása”

Az átfogó cél elérésének módjai a Magyar Növekedési Tervben:

Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben

A megyei fejlesztési koncepció célrendszere nagymértékben épít az importfüggetlenségre, mely konkrétan a helyi alapanyag-előállításában, feldolgozásában, illetve helyi vagy regionális szintű értékesítésében, logisztikában és marketingtevékenységben nyilvánul meg. Ez egyaránt megjelenik a megye fő gazdasági ágazatának, a mezőgazdaságnak a tevékenységében, szerepében, az energiapolitikában (paksi atomerőmű bővítése, illetve a helyben is megtermelhető, természeti erőforrásokra építkező alternatív energiahasznosítás – gyógyvizek, geotermikus energia, nap- és szélenergia, biogáz és biomassa, stb.) és a helyi érdekeltségű nyersanyag-kitermelésben (szén- és kőbányászat újraindítása Nagymányok és Váralja térségében).

Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban

A megyei célrendszerben az importfüggetlen energiahasznosítás legmarkánsabban a helyi termelésű energia előállításban, illetve a településtervezés ökológiai gondolkodásában, ökoházak, alternatív környezethasználatot eredményező építészeten biztosított.

Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése

A megyei célrendszer a Magyar Növekedési Terv gazdaság bővítési elképzeléseihez részben igazodik, figyelembe véve a megye eredendően fennálló, gyenge önálló külgazdasági kapcsolatait, export- és importfüggőségét. Az exportpiacra jutás is megjelenik a célrendszerben, amely a Németországba irányuló autóipari és gépgyártási kapacitások bővítését, a Magyarországon hozzáadott termelési érték növelését és a beszállítói tevékenység fokozása révén a kisvállalkozások erősítését tűzi ki célul. Németország mint exportpiaci célterület a jelentős mértékű Tolna megyei német származású lakosság, fennálló kulturális értékek, hagyományok és nyelvapolás miatt került stratégiai kiemelésre. Tolna megye esetében egyéb egész megyei területre kiterjedő külgazdasági vonatkozás nem határozható meg markánsan, a célrendszer a települési, mikrotérségi önálló gazdasági kapcsolatok keresését támogatja, mely magában foglalja a testvérvárosi, testvértelepülési gazdasági és kulturális kapcsolatok elmélyítését, a regionális, szubregionális érdekeltségű termelést, értékesítést, kutatás-fejlesztést, termelői érdekérvényesítést klaszterek létrehozásával, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek szerveződésének ösztönzésével, illetve egyetemek, kutatóbázisok technológiai, tudományos együttműködésével.

A Magyar Növekedési Terv gazdasági értéknövelő szempontjai, mint a befektetések ösztönzése, a kis- és középvállalkozások erősítése, a súlyponti ágazatok kiemelt kezelése, az elmaradott térségekbe történő kiemelt beruházás ösztönzése a megyei célrendszer alapját jelentik, igaz, nem külgazdasági kapcsolatok révén, hanem elsősorban helyi viszonyokra építkezve.

A Magyar Növekedési Terv nem határoz meg Tolna megye területére külön növekedési tengelyeket, csomópontokat, melyek kiemelt, országos jelentőségű stratégiai szerephez jutnának, csupán közvetetten, a szabad vállalkozási zónák kialakításával biztosítja a megye legelmaradottabb térségének, a Tamási kistérségnek a jövőbeli ipari, gazdasági fejlesztési lehetőségeit, mely a megyei fejlesztési koncepció célrendszerének is hangsúlyos eleme a területi felzárkóztatás, belső perifériák oldása és a társadalmi-gazdasági problémák kezelése miatt.

A Magyar Növekedési Tervhez szorosan kapcsolódó Külgazdasági Stratégia elsőszámú külkereskedelmi célja, az *Erőteljes keleti nyitás* tekintetében említendő a Tolna megyei célrendszerben, köszönhetően a paksi atomerőmű bővítésének orosz befektetői és üzemeltetői vonatkozásának.

A Külgazdasági Stratégia második stratégiai célja, az *Erős rácsatlakozás a nagy nyugat-európai exportőrökre* Tolna megye vonatkozásában Németország relevanciáját hozza, a már említett kulturális és gazdasági kapcsolatok, gyökerek révén.

A célrendszer kapcsolódása az Új Széchenyi Tervhez

A megyei fejlesztési koncepció célrendszere értékrendjében, tervezési szemléletében felöleli az Új Széchenyi Terv mind a hét fő programjának célkitűzéseit.

Az Egészségipari program céljaiból a megyei célrendszerben is megjelenik az *elmaradott térségek felzárkóztatása*. A leghátrányosabb helyzetű Tamási kistérséghez és a belső perifériát képező Tolnai-Hegyhát aprófalvaihoz komplex felzárkóztató gazdasági és vidékfejlesztési programot rendeltünk, továbbá a szintén elmaradott Dombóvári kistérség is hangsúlyos szerephez jut a mezőgazdasági kapacitások, kutatás-fejlesztés, innovációs háttér megteremtése kapcsán.

A *geotermikus energia komplex hasznosítási lehetősége* gyakorlatilag minden Tolna megyei városban teret nyerhet a célrendszer alapján, hiszen a már meglévő gyógyturisztikai szolgáltatásokra, kiépített infrastruktúrára épít, és a termálvíz energetikai hasznosítását fogalmazza meg. Tolna megye az egészségiparban ugyanis főként a gyógyvizek és gyógyfürdők turisztikai és orvosi, szakápolási rendszerét tudja minden igényt kielégítően képviselni. Tolna megye az egészségiparban főként a rehabilitáció területén tudott az elmúlt évtizedben jelentős mértékben fejlődni és a piaci igények, valamint a fokozódó versenyhelyzet miatt is e terület továbbfejlesztése indokolt elsősorban.

Szintén az egészségipari program céljai jelennek meg a megyei célrendszerben a biotermelésen, illetve a gyógynövénytermesztés és feldolgozáson keresztül.

A Zöldgazdaság-fejlesztési program céljai közül a megújuló energiaforrások alkalmazása, az energiahatékonyság növelése, az energetikai célú kutatás-fejlesztés és az energetikai szakoktatás egyaránt megjelenik a megyei célrendszerben. Emellett a célrendszerünk kiegészül a biogáz- és biomassa üzemek telepítésével, a kistelepülések közlekedési lehetőségeinek gépjármű és járat racionalizálásával, a környezeti nevelés hangsúlyozásával, erdei iskolák támogatásával, ökotermelés, ökotelepülések – mint zöld mintaprojektek – szorgalmazásával.

A megyei célrendszer közvetlenül nem tér ki az Új Széchenyi Tervben alprogramként szereplő hulladékgazdálkodásra, világítás korszerűsítésre, „zöld” foglalkoztatásra és „zöld” szakképzésre.

Az Otthonteremtési program céljai a megyei célrendszerben különösen a vidéki, falusi, elmaradott területekre összpontosulnak, kettős céllal: egyrészt a vidéki élettér javításával, a falusi lakásállomány és lakóinfrastruktúra modernizálásával, másrészt a falvak lakosságának növelésével, új betelepülők ösztönzésével. A megyei önkormányzat tehát társadalmi és területfejlesztési elképzeléseket ötvözött a célok meghatározásakor. A vidéki bérház (-lakás) és háztáji program, a vonzó vidéki élettér kialakítása hangsúlyos a megye célrendszerében.

A Vállalkozásfejlesztési program céljai a megyei elképzelésekben mint a klaszterek, termelői csoportok, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek szerepének növelése, a beszállítói kis- és középvállalkozások fejlesztésén, a vidéki, elmaradott térségekbe irányuló vállalkozás- és beruházás-ösztönzés meghatározásán keresztül jelenik meg.

A Tudomány – innováció program céljai megyei vonatkozásban oktatási és gazdasági hatással számíthatók. A megyei szakképzések és felsőoktatási lehetőségek bővítése, a minőségi oktatás és nevelés, a régió egyetemei tudásalapú eszközeinek, módszereinek megjelentetése a megyei gazdasági és energetikai termelésben, innovációk támogatása, a magasabb hozzáadott értékű feldolgozóipar körülményeinek megteremtése, a K+F+I központok kialakítása funkcionális térségenként fogalmazódik meg célként Tolna megye esetében. Az Új Széchenyi Tervben hangsúlyos kreatív ipar a megyei elképzelésekben is szerepel.

A Foglalkoztatási program teljes mértékben rávetíthető a megyei célrendszerre is, mert minden, az Új Széchenyi Tervben meghatározott foglalkoztatás bővítésére irányuló cél, alprogram és prioritás önálló stratégiai célként, illetve prioritásként került meghatározásra, így a családbarát foglalkoztatáspolitikai, a szakképzési rendszer piacképessé tétele, a mai technológiára alapozott, gyakorlatorientált szakképzés lehetőségeinek biztosítása, a vállalkozások ösztönzésének támogatása helyi adókedvezményekkel, vagy a magas élők munkai-igényű zöldség- és gyümölcstermesztés elterjesztése, a hátrányos helyzetű térségek, aprófalvak munkahelyteremtésének, kis- és mikro-vállalkozásainak támogatása.

A Közlekedésfejlesztési program céljai a megyei koncepció célrendszerében elsődlegesen a logisztika szerepének fokozásával, a vidéki térségek közlekedési lehetőségeinek javításával és a közlekedési ágazatok elkülönülő fejlesztési irányjaival jelenik meg. Elképzeléseink szerint javítható a megye lakosságának mobilitása, az áruforgalom hatékonysága és a turisztika potenciális lehetősége (vízi és kerékpáros turizmus), csökkenthető a közlekedésből adódó környezetterhelés mértéke.

IV. A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció

IV.1. Stratégiai térstruktúra bemutatása

A megye térszerkezetére jellemző, hogy nem a megyeszékhelyre koncentrált, hanem az egyes kistérségek, tájak önállósága, külső kapcsolatai a jellemzőek. A megye városai a Duna mentén (Dunaföldvár, Paks, Tolna, Szekszárd, Bátaszék), illetve Tamási és Gyöngyös kivételével a megyehatáron (Bonyhád, Nagymányok, Dombóvár, Simontornya) helyezkednek el, ami igazolja, hogy a megye térszerkezete nem kiegyensúlyozott.

A területi fejlődés alakulását alapvető mértékben befolyásolta az a körülmény, hogy az észak-déli irányban fekvő Tolnai-hegyhát kettéosztja megye területét, és bizonyos szempontból folyamatosan akadálya volt a kapcsolatok fejlődésének. A megye kistérségei, illetve a nyugati és keleti része közötti együttműködés lényegében nem alakult ki sem társadalmi, sem gazdasági szempontból és az egyes kistérségek fejlődése is eltér, az észak-dél irányú közlekedési főútvonal, a 6-os főút, volt Tolna megye fejlődési tengelye. A Budapest – Pécs – országhatár között futó főút a Dunával párhuzamosan haladva felfűzte és tulajdonképp fejlesztette a megye gazdaságilag amúgy is fejlettebb részét.

A 63-as főút hasonlóképp észak-dél irányban Szekszárd (Tolna) – Székesfehérvár között teremtett közúti kapcsolatot. Kelet-nyugat irányú jelentős közúti és így gazdasági kapcsolt sincs például Paks és Tamási vagy Szekszárd és Dombóvár között. A 65-ös főút Szekszárd – Siófok vonalon, északnyugat-délkelet irányban pedig átlósan szeli át a megyét, így érdemi kapcsolatot nem teremt a megye keleti és nyugati részei között.

Megépült a Szekszárdi Duna-híd és az M9-es felépítések, a 6-os és az 51-es főút közötti szakasza. Az elmúlt években megépült az M6-os autópálya teljes Tolna megyei szakasza és Budapest és Pécs között is autópályán lehet közlekedni. Ez a már üzemelő két új gyorsforgalmi út a megye térszerkezetében jelentős változást hozott, ám igazából a meglévő tendenciát és fejlettséget, azaz a meglévő különbségeket tovább erősítette.

A Paksi és a Szekszárdi kistérség volt eddig is Tolna megye két legfejlettebb, gazdaságilag legerősebb kistérsége, az új országos, nemzetközi kapcsolatokat is erősítő fejlesztések pedig épp ebben a két legfejlettebb térségben valósultak meg. Az M6-os gyorsforgalmi út egyre jobban felerősíti az itt lévő települések gazdasági jellegű fejlesztési szándékait. A mellékúthálózat kismértékű módosításával tovább javítva az autópályával való kapcsolatot, a két kistérségben újabb fejlesztési területek létesülnek majd.

Annak érdekében, hogy az autópályától távolabbi, gazdaságilag elmaradott kistérség, mint például a megye csaknem egyharmadát kitevő Tamási kistérség, illetve a Dombóvári és a Bonyhádi kistérség elsősorban apró- és kistelepüléseinek további gazdasági és társadalmi leszakadását mérsékeljük és felzárkóztatását elősegítsük, szükséges új, hatékony térségfejlesztési eszközöket alkalmazni. A fejletlen területeknek a fejlett területektől történő további leszakadását hivatott fékezni az a kormányzati szándék is, mely létrehozta a „szabad vállalkozási zónákat” az ország legfejletlenebb területeinek hatékony – elsősorban gazdasági célú – felzárkóztatására. Az országos szándék ellenére Tolna megye szempontjából további ösztönzőkre, önálló térségfejlesztési programra és „Kiemelten fejlesztendő

térség” kijelölésére van szükség a területi különbségek mérséklésére, illetve a leszakadt térségek, települések felzárkóztatására.

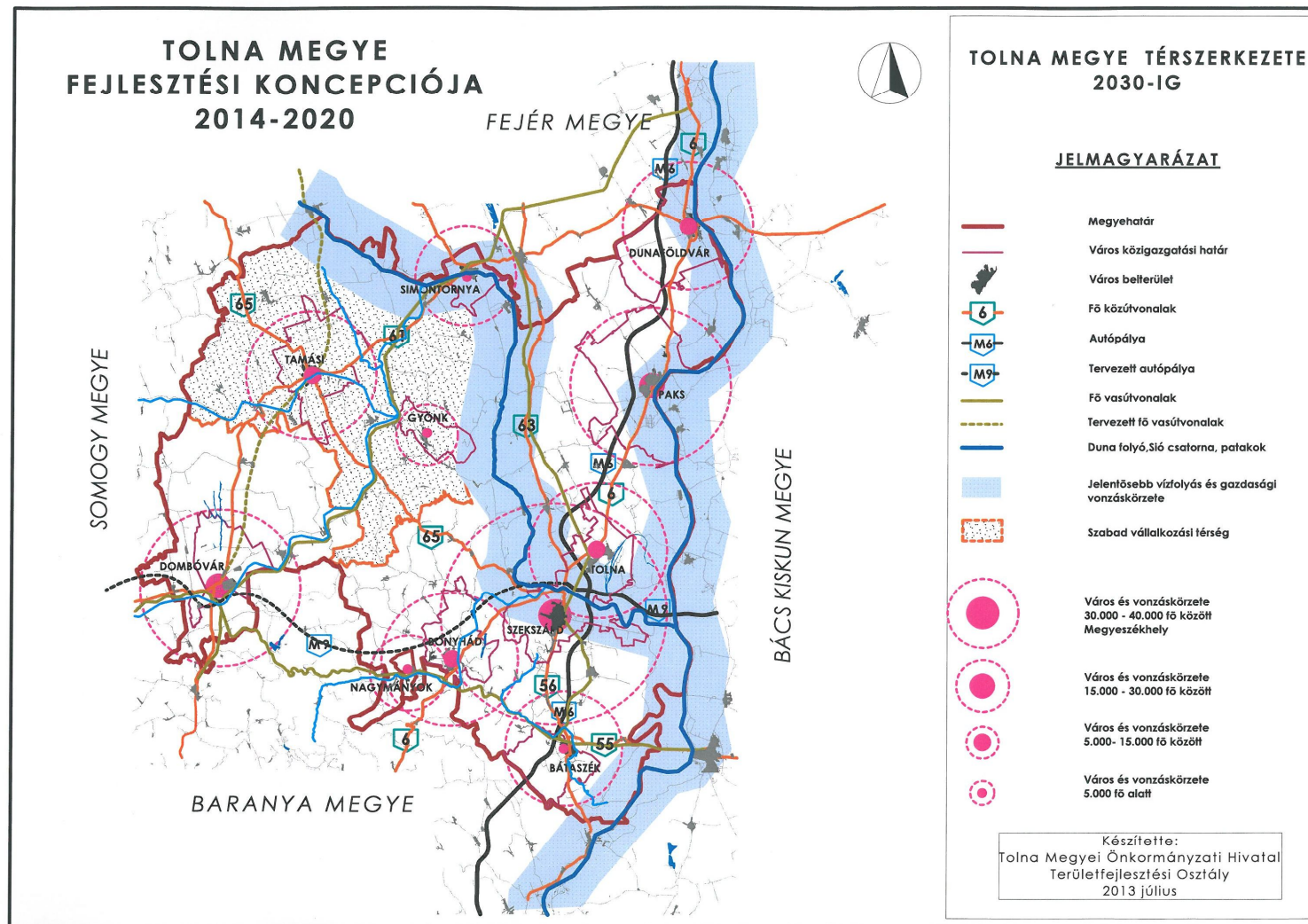
A már megépült és az országos tervben (OTrT) szereplő közlekedési hálózat szerint a Tamási kistérség megközelíthetősége a megyeközponttal, és a megye fejlettebb keleti részeivel való kapcsolat-rendszere nem változik alapvetően. Az M9-es gyorsforgalmi út továbbépítése szempontjából várható, hogy a Kaposvár és Bonyhád közötti szakasz készül el a következő ütemben, 2020-ig. Ezzel a fejlesztéssel a megyehatárhoz közel, részben Baranya megye területét is érintve, de létrejönne a megye keleti és nyugati része között egy valódi, eddig hiányzó gyorsforgalmi közúti kapcsolat. Ez jelentős fejlesztéseket eredményezhet a Bonyhádi és Dombóvári kistérség területén, és lehetőséget teremt Dombóvár számára, hogy a Dél-Dunántúli Régió közepén elhelyezkedő város regionális szintű logisztikai központtá váljon. Várhatóan 2030-ig az M9 autópályát teljes kiépítése esetén az országon belüli kelet-nyugati kapcsolatok egyik legjelentősebb gyorsforgalmi útja épül majd meg további lehetőséget teremtve Tolna megye és települései számára. Az M9-es gyorsforgalmi út jelentősebb szakaszainak kiépítésével a meglévő dunai Szent László híd hálózatba kapcsolásával a megyét átszelő keresztirányú forgalom jelentősen megnő, és felértékelődik. Keleti irányban az M5 autópályához, nyugati irányban Szekszárd, Bonyhád, Dombóvár, Nagykanizsa összekötésével az M7 autópályához csatlakozik, így a Dunántúl és az Alföld déli részeinek összekapcsolását teremtheti meg.

A térszerkezet a fent említett okok miatt várhatóan 2030-ig sem lesz egységes. Egyes térségek az adottságaikból adódóan nagyobb mértékben fejlődnek majd.

A megye gazdasági térszerkezetét vizsgálva (Bennett-féle mutató alkalmazásával) az 5 kistérség közül ez esetben is a Paksi illetve a Szekszárdi kistérség a kiemelkedő – a Paksi magasan átlag fölötti, a Szekszárdi pedig átlag fölötti besorolású. A kistérségek vizsgálatához alkalmazott mutatók leginkább a helyi gazdaság működésében felfedezhető differenciákat emelik ki.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió egyik legfontosabb célja, hogy a megye fejletlenebb térségeiben, hátrányos helyzetű településein is beindítson a helyi erőforrásokra, a helyi értékekre és humán erőforrásra alapozva olyan gazdaságfejlesztési folyamatokat, melyek mérséklék a további gazdasági leszakadást és elősegítik a felzárkózást a megye fejlettebb területeihez.

A Kiemelten fejlesztendő térségre önálló térségfejlesztési programot készítünk, amit a területfejlesztési koncepció csak említés szintjén tartalmaz, de a programozás keretében részletesen stratégiai és operatív program keretében, illetve a projektek (projekt javaslatok) szintjén is megjelenítünk. A beavatkozásoktól azt várjuk, hogy a gazdasági térszerkezetben érezhető változások indulnak el 2014-2020 között.

5. számú ábra: Tolna megye térszerkezetére (gazdasági térszerkezet) 2030-ig jelentősebb hatást kiváltó beavatkozások (Tolna megye Kiemelten fejlesztendő térsége (Tamási kistérség területe))

A Kiemelten fejlesztendő térség hátrányos helyzetű, kiemelten támogatandó nagyközségei, községei

A listába azon települések kerültek, melyek munkanélküliségi rátája 20% vagy azt meghaladó mértékű és/vagy lakosságszámuk 500 fő alatti és/vagy a Tamási kistérségben fekszenek (kivéve Tamási városát), mely terület a megye leghátrányosabb helyzetű kistérsége, illetve szabad vállalkozási zóna besorolást is kapott.

1. Attala	20%-os munkanélküliség
2. Bába	34,3%-os munkanélküliség
3. Bábaapáti	396 lakos
4. Belecska	420 lakos, LHH
5. Bikács	33,7%-os munkanélküliség, 433 lakos
6. Bogyiszló	21,3%-os munkanélküliség
7. Bonyhádvarasd	402 lakos
8. Csibrák	36%-os munkanélküliség, 326 lakos
9. Dalmand	20,8%-os munkanélküliség
10. Diósberény	26,5%-os munkanélküliség, 353 lakos
11. Döbrököz	26,6%-os munkanélküliség
12. Dúzs	31,7%-os munkanélküliség, 267 lakos, LHH
13. Értény	45%-os munkanélküliség, LHH
14. Felsőnyék	20,4%-os munkanélküliség, LHH
15. Fürged	40,7%-os munkanélküliség, LHH
16. Gerjen	22%-os munkanélküliség
17. Grábóc	27,9%-os munkanélküliség, 180 lakos
18. Gyulaj	31,3%-os munkanélküliség
19. Hőgyész	LHH
20. Iregszemcse	LHH
21. Izmény	20,6%-os munkanélküliség
22. Jágónak	42%-os munkanélküliség, 229 lakos
23. Kajdacs	23,3%-os munkanélküliség
24. Kalaznó	30,2%-os munkanélküliség, 145 lakos, LHH
25. Keszőhidegkút	20%-os munkanélküliség, 204 lakos, LHH
26. Kismányok	329 lakos
27. Kisszékely	297 lakos, LHH
28. Kistormás	331 lakos
29. Kisvejke	20%-os munkanélküliség, 406 lakos
30. Kocsola	34,2%-os munkanélküliség
31. Koppányszántó	24,4%-os munkanélküliség, 310 lakos, LHH
32. Kölesd	22,9%-os munkanélküliség
33. Lápafő	41,3%-os munkanélküliség, 153 lakos
34. Magyarkeszi	30,2%-os munkanélküliség, LHH
35. Miszla	34,1%-os munkanélküliség, 272 lakos, LHH
36. Mórágyp	26,3%-os munkanélküliség
37. Mőcsény	367 lakos
38. Mucsfa	387 lakos
39. Mucsi	41,7%-os munkanélküliség, 454 lakos, LHH
40. Murga	25%-os munkanélküliség, 53 lakos

41. Nagykónyi	35,1%-os munkanélküliség, LHH
42. Nagyszékely	28,9%-os munkanélküliség, 437 lakos, LHH
43. Nagyszokoly	48,8%-os munkanélküliség, LHH
44. Nagyvejke	146 lakos
45. Nak	28,7%-os munkanélküliség
46. Ozora	29,2%-os munkanélküliség, LHH
47. Pálfa	24,3%-os munkanélküliség
48. Pári	27,3%-os munkanélküliség, LHH
49. Pincehely	20,2%-os munkanélküliség, LHH
50. Regöly	LHH
51. Sárpilis	28,5%-os munkanélküliség
52. Sárszentlőrinc	32,1%-os munkanélküliség
53. Szakadát	21,1%-os munkanélküliség, 238 lakos, LHH
54. Szakály	LHH
55. Szakcs	22,4%-os munkanélküliség
56. Szárazd	28,1%-os munkanélküliség, LHH
57. Tolnanémedi	24%-os munkanélküliség, LHH
58. Udvari	24,6%-os munkanélküliség, 400 lakos, LHH
59. Újireg	293 lakos, LHH
60. Váralja	21,7%-os munkanélküliség
61. Várong	44,4%-os munkanélküliség, 147 lakos
62. Varsád	26,7%-os munkanélküliség, 372 lakos, LHH
63. Závod	293 lakos

(A táblázatban szereplő lakosságszám adatok 2012. januári, a munkanélküliségi adatok a 2012. decemberi állapotot tükrözik.)

M9-es gyorsforgalmi út tervezett Kaposvár – Bonyhád közötti nyomvonala által fejlesztéssel közvetlenül érintett Tolna megyei városok és falvak

Érintett városok: Dombóvár, Nagymányok, Bonyhád

Bonyhádi kistérségben érintett falvak:

- Bonyhádvarasd
- Aparhant
- Izmény
- Györe
- Kismányok
- Váralja

Dombóvári kistérségben érintett falvak:

- Csikóstóttós
- Kaposszekcső
- Jágónak
- Kapospula
- Attala

V. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

V.1. A prioritások azonosítása

1. prioritás: Megyei komplex térségfejlesztési programok
 - szabad vállalkozási zóna (Tamási térsége)
 - kiemelten fejlesztendő térség (a megye középső, aprófalvas városhiányos térsége)
 - rekreációs térségek (Duna mente, illetve Sió mente)
 - funkcióbővítő és szociális célú településfejlesztés
 - közösségvezérelt helyi programok
2. prioritás: Gazdaság
 - K+F+I potenciál erősítése
 - ipari parkok és logisztikai központok kialakítása és szolgáltatásainak fejlesztése
 - vállalkozásfejlesztés (ágazati preferenciával, turizmus is)
 - agrárvállalkozások versenyképességének javítása
 - helyben történő értékesítés elősegítése, szociális gazdasági eszközök alkalmazása
 - piaci szereplők térségi gazdasági, tudományos együttműködés erősítése
3. prioritás: Környezet, energetika és közlekedés
 - térségi elérhetőség és mobilitás javítása
 - igényalapú közösségi közlekedés fejlesztése
 - klímavédelmi beruházások támogatása (vízrendezés, vízvisszatartás, öntözés)
 - fenntartható területhasználat, környezeti károk enyhítése
 - helyi természeti erőforrásokra alapozott energiatermelés erősítése
 - energiahatékonyság javítása
4. prioritás: Társadalom
 - keresletvezérelt szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása
 - minőségi oktatáshoz, egészségügyi és szociális ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése, a közszolgáltatások minőségének javítása
 - munkavállalás, önfoglalkoztatás elősegítése
 - közösségfejlesztés

V.2. Felelősség és intézményrendszer, a koncepció üzenetei, kapcsolódása más térségekhez

A fejezet célja, hogy kijelölje a későbbi programozás tárgykörét, azaz nagyvonalakban ismertesse a megyei önkormányzat mint a koncepció tervezésért felelős szerv lehetséges szerepét annak megvalósításában és végrehajtásában úgy, hogy jelenleg nem áll rendelkezésre az ehhez szükséges valamennyi információ.

A megyei területfejlesztési koncepciók kidolgozását támogató útmutató alapján itt szükséges meghatározni a tervezés felelőssének kompetenciájába eső témákat, területeket (is), azaz jól lehatároltan el kell tudni különíteni, hogy:

- a koncepció mely részére épülhet a megye általi vállalásaként felfogható program vagy projekt, illetve
- a koncepció mely részei esnek kívül a megye felelősségének kompetenciáján, ennél fogva más felelős szereplők számára felfogható üzenetként értelmezhetők.

Az utóbbi kategóriába sorolható tématerületek meghatározása egyszerűbb feladat. A koncepció útmutató szerint elvárt címzetti csoportoknak szóló legfontosabb üzenetei az alábbiak szerint azonosíthatók:

V.2.1. Közszférán kívüli szereplők:

- civil szervezetek: aktív szerepvállalásukkal segítsék a kulturális- és sportlétesítmények új élettél való megtöltését; aktív közösségfejlesztő munkával erősítsék a helyi identitástudatot, ennek érdekében működjenek közre közösségfejlesztő szakemberek képzésében és alkalmazásában;
- egyházak: lásd. civil szervezetek;
- gazdasági szereplők: aktív közreműködésükkel segítsék elő a termelői együttműködések létrehozását; a piaci együttműködés elmélyítésével vállaljanak szerepet a K+F+I és logisztikai tevékenységek fejlesztése terén; eszközöljenek beruházásokat a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatokban (különösen a mezőgazdasági termékek előállítását, feldolgozását és értékesítését célzó beruházásokkal a vidékies térségekben); a gyakorlati oktatásban való közreműködésen keresztül vállaljanak szerepet az igényekhez igazodó, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában; az atipikus foglalkoztatási formák szélesebb körű alkalmazásával járuljanak hozzá a kedvezőtlen demográfiai folyamatok negatív hatásainak mérsékléséhez;

Ágazatok:

- gazdaságpolitika: a szabályozási környezet módosításával (pl. szabad vállalkozási zóna, egyéb adókedvezmények) ösztönözze vállalkozások indítását (fiatalok, pályakezdők vállalkozóvá válását), betelepülését, munkahelyek létrehozását; segítse elő a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatokba történő beruházásokat (különösen a helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari

kapacitások kiépítését); ösztönözze az atipikus foglalkoztatási formák szélesebb körű elterjedését, hozzájárulva ezáltal a demográfiai folyamatok kedvezőtlen hatásainak mérsékléséhez;

- közlekedéspolitika: a közlekedési infrastruktúrába történő befektetések révén ösztönözze a beruházásokat, új vállalkozások létrehozását és a munkahelyteremtést, javítsa a mobilitás, a munkába járás feltételeit; teremtsen meg a rugalmas, igényvezérelt közösségi közlekedés lehetőségét, biztosítva az egyenlő esélyű hozzáférést;
- kitermelő ágazati politikai, energia és klímapolitika: vizsgálja meg térség ásványkincs-készlet termelési/hasznosítási lehetőségét; a Paksi Atomerőmű tervezett bővítésével járjon hozzá a térség gazdasági fejlődéséhez; a természeti energiaforrások (geotermikus-, nap- és szélenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) tudatos használatával biztosítsa a helyi erőforrásokra támaszkodó energiatermelés feltételeit; lásd. még környezetpolitika;
- környezetpolitika: a klímaváltozás hatásainak mérséklése, a táji, természeti és épített környezeti értékek védelme érdekében szigorúbb jogszabályi környezetet alakítson ki; teremtsen meg az új víztározó-kapacitások kialakításának, a meglévő öntözőművek- és rendszerek, stb. fejlesztésének lehetőségét; részesítse előnyben a környezettudatos, környezetkímélő és energia hatékony beruházásokat
- agrárpolitika, élelmiszergazdaság: mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállításának, feldolgozásának, a piaci értékesítés feltételeinek javításával járjon hozzá az agrárgazdaság fejlődéséhez; folytasson központi agrármarketing tevékenységet; ösztönözze a termelői együttműködéseket; járjon hozzá a mezőgazdaság termelékenységének javításához;
- vidékfejlesztés: a koncepció értelmezése szerint elsősorban területi szempont, sem mint ágazati politika, így a szektoriális logika mentén megfogalmazott üzeneteknek hangsúlyosan kell a vidékies térségekben (is) érvényesülniük;
- egészségügyi politika: mindenki (különösen a vidékies térségekben élők) számára biztosítsa az azonos minőségű egészségügyi ellátáshoz, szociális alapellátáshoz való hozzáférést;
- szociálpolitika: a szabályozási környezet módosításával segítse elő a kedvezőtlen demográfiai folyamatok megállítást, visszafordítást, mérsékelve annak a térséget sújtó negatív hatásait;
- oktatáspolitikai: segítse elő a munkaerő-piaci irányultságú, keresletvezérelt szak- és felnőttképzési rendszer kialakítását, a képzési lehetőségek bővítését; az oktatás modernizációját (digitalizálás, e-oktatás);
- kultúrpolitika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra;
- központi közigazgatás-szervezési politika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra;

- önkormányzati politika: a helyi szabályozási környezet módosításával (pl. helyi adókedvezmények) ösztönözze külső vállalkozások betelepülését, új vállalkozások indítását, a munkahelyteremtést; helyi fejlesztési programok kidolgozásán keresztül biztosítsa a település funkcióbővítő (közösségi, kulturális, stb.) fejlesztésének lehetőségét; a térség népességmegtartó képességének erősítése céljából teremtsen meg a lehetőségét helyi programok (bérlet, háztáji, stb.) megvalósításának;
- igazságügyi politikai: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra;
- honvédelmi politika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra.

Egyéb szereplők:

- Szomszédos és más megyék: az együtt gondolkodás feltételeinek megteremtésén keresztül járuljon hozzá a térségi együttműködés előmozdításához, a kölcsönös érdekeltségen alapuló fejlesztések megvalósításához, az abban rejlő lehetőségek kihasználásához (pl. felsőoktatás, K+F+I: Pécsi Tudományegyetem, Kaposvári Egyetem, Budapesti Műszaki Egyetem; kitermelőipar: szénbányászat; turizmus: Sió-csatorna)

V.2.2. Szomszéd megyék szerepe, nemzetközi kapcsolatok

A) Dél-dunántúli megyékkel való együttműködés

1. Közlekedésfejlesztés:
 - Vasúti hálózat fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Községi közlekedés fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - M6-os déli irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Tolna, Baranya)
 - M60-as nyugati irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Somogy, Baranya)
 - 67-es főút fejlesztése a teljes szakaszon, meghosszabbítása a határig, Dráva-híd építése (érintett megyék: Somogy, Baranya)
 - 66-os kiemelt főút, M65 gyorsforgalmi út (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - M9-es fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Kerékpáros közlekedési hálózat fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
2. Gazdaság- és társadalomfejlesztés:
 - Logisztikai központok kialakításának lehetőségei (érintett megyék: Tolna, Baranya)
 - Duna-stratégia kapcsán tervezett fejlesztések (érintett megyék: Tolna, Baranya)
 - A szén- és kőbányászat újraélesztése és az arra épülő gazdaságfejlesztés (érintett megyék: Tolna, Baranya)

- Helyi adottságokra alapozott (erdősültség kiemelkedő mértéke, mezőgazdasági területek aránya) mezőgazdasági-, fafeldolgozó ipar fejlesztése; élőlomka igényes ágazatok erősítése (fakitermelés, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság), illetve a termelésre alapozott feldolgozó kapacitások kiépítése tervszerűen, megyeszerte (mezőgazdasági termék feldolgozás, élelmiszeripar, fafeldolgozó üzemek) – foglalkoztatás bővítés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Egészség- és gyógyturizmusban rejlő lehetőségek kihasználása a GYEMSZI-vel, egyetemekkel, illetve a gyógyfürdőkkel együttműködve; fizetőképes hazai és külföldi lakosok számára egészségügyi szolgáltatások biztosítása fekvőbeteg, járó beteg, valamint diagnosztikai területen.
 - Zselicség, Sásd, Dombóvár térsége – 3 megyét érintő közös fejlesztési program lehetősége (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Horvátország EU-s csatlakozásában rejlő lehetőségek kihasználása, határ menti együttműködés, EGTC, új határátkelők létesítése, vállalkozás-ösztönzés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - A Magyar Limes Szövetséghez való csatlakozás kérdésköre (érintett megyék: Tolna, Baranya)
 - Együttműködési lehetőségek az oktatás és innováció területén (egyetemek, kihelyezett karok és szakképző központok együttműködésével) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Vidékfejlesztési lehetőségek összehangolása (szőlészet, borászat, pincefalvak regionális együttműködése) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Csatlakozás az Ős-Dráva Programhoz (érintett megyék: Somogy, Baranya)
 - Jelentősebb turisztikai attrakciók regionális szintű összehangolása (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Vállalkozásélénkítő Komplex Program, szabad vállalkozási zónák, piaci igényekre választ adó mikro-, kis- és középvállalkozói szektor megerősítése
 - Komplex balatoni vízgyűjtő-rehabilitációs program, melynek részeként megvalósul a Sió-csatorna turisztikai célú fejlesztése; a programmal egyidejűleg komplex balatoni turisztikai fejlesztés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Hátrányos helyzetű települések felzárkóztatásában a három megye együttműködése, közös fejlesztési program kidolgozása (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Dél-Mezőföld, Külső-Somogy aprófalvas térségeinek foglalkoztatási, önfenntartó térségfejlesztési programja megyék közötti együttműködéssel (érintett megyék: Tolna, Somogy)
 - Elmaradott területek felzárkóztatása, roma képzési közös mintaprojekt (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
3. Környezetfejlesztés:
- Regionális szintű vízügyi szabályozás, vízrendezés (hajózás, öntözés) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
 - Megújuló energiák hasznosítása helyi energiatermelő kapacitások kiépítésével (köz- és magánszféra), az ehhez szükséges szakképzési rendszer összehangolása regionális szinten (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)

B) Nem a régióban található szomszédos megyékkel való együttműködés

1. Fejér megye:

- Széles körű mezőgazdasági összefogás, helyi gazdák agrármarketing tevékenysége
- Hagyományos ipari ágazatok (bőr-, textil-, élelmiszeripar) fejlesztése
- Közúti, vasúti infrastruktúra-fejlesztés
- Együttműködés a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű térségekben (Tamási, Sárbogárd), és szabad vállalkozási zónák kialakításában
- Együttműködés a Duna menti integrált fejlesztési ügyekben (Duna menti térségfejlesztési ITI támogatása a Dunaújvárosi Főiskola koordinációjával)
- Összefogás az integrált területi beruházások és a közösségvezérelt helyi fejlesztések terén, a Leader HACs-ok bevonásával
- A megyehatáron levő települések közti átjárhatóság biztosítása
- A hátrányos helyzetű területeken kiemelt gazdasági, foglalkoztatási övezet kijelölése; a foglalkoztatási gondok orvoslása érdekében a helyi termékek piacra juttatása
- A paksi atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó szakemberképzésben való együttműködés (Dunaújvárosi Főiskola)
- A paksi atomerőmű kapacitásbővítésével kapcsolatos integrált tervezés lebonyolítása
- A megújuló energiahasznosításban való együttműködés kialakítása
- A víz- és belvíztározók építésének összehangolása, elsősorban mezőgazdasági hasznosítás érdekében (Sárvíz)
- Együttműködés a turisztikai célú kerékpárhálózat fejlesztésében, és ahhoz kapcsolódó egyéb idegenforgalmi fejlesztések (Sió mentén)
- Együttműködés a természeti értékek és a Natura 2000-es területek védelme tekintetében (Közép- és Kelet-mezőföldi löszvölgyek, Lajoskomáromi löszvölgyek, Tengelici homokvidék, Tolnai Duna, Alapi kaszálórét, Duna és ártere, Kisszékelyi dombság)

2. Bács-Kiskun megye:

- Együttműködés a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésében, a mezőgazdasági terméshozamok biztosításában, az öntözhető területek arányának növelésében, új öntözőrendszerek kiépítésében
- a Duna komplex turisztikai fejlesztésének közös támogatása
- gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása és összehangolása a szomszédos megyék között
- Megyéink számára közös cél az elvándorlás mérséklése, a megyéink népességmegtartó képességének a fejlesztések segítségével történő javítása
- Együttműködés az M9 gyorsforgalmi út mielőbbi kiépítése érdekében
- Együttműködés a leszakadt rétegek, társadalmi csoportok integrációjában, valamint a hátrányos helyzetű települések, külterületek felzárkóztatásában

C) Nemzetközi kapcsolatok:

- Vállalkozói együttműködések a társadalmi kapcsolatok mellett, főként a fejlett nyugatabbi országokkal, a gépipar területén, valamint mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozói kapcsolatok Európa minden területével, különösen képen a balkáni országokkal

V.2.3. Intézményrendszer

A további lehetséges címzetti körökre (más megyékben található települési önkormányzatok, járási hivatalok, helyi fejlesztési programok) vonatkozathatóan a koncepció nem fogalmaz meg konkrét üzenetet, illetve a fent strukturált logika mentén az korábban már bemutatásra került (a megye települési önkormányzatai, lásd. önkormányzati politika).

A megyei koncepciónak nem feladata, hogy konkrét fejlesztések, projektek, szereplők vagy időzítés mellett elkötelezze a megyét, mivel az már program szinten definiálható elvárás, ugyanakkor a térség számára meghatározott jövőképből, a kitörési pontokból – elsősorban a fejlesztési célok rendszeréből – kiolvashatók az egyébként már beavatkozási szinten is értelmezhető elemek.

Ha a koncepcióra épülő megyei program kereteinek meghatározását a területfejlesztésre fordítható források oldaláról közelítjük meg, akkor kijelenthetjük, hogy a megyei fejlesztések megvalósítására döntően európai uniós források felhasználásával nyílik majd lehetőség. Ennek ismeretében a megyei program intézményrendszere szervesen illeszkedik a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap hazai intézményrendszeréhez.

A területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVIII. törvény a területfejlesztés intézményrendszere vonatkozásában alapvető módosításokat hajtott végre: a fejlesztési tanács intézménye mind regionális, mind megyei, mind kistérségi szinten megszűnt, a korábban ötszintű területfejlesztési intézményrendszer három területi egységre: országos, megyei, és települési szintre koncentrálódik. Az átalakítás mintegy előzményeként értelmezhető a helyi önkormányzatokról szóló törvényben rögzített új feladatelosztás, melynek értelmében a területfejlesztési és területrendezési feladatok címzettjei a megyei önkormányzatok lettek.¹

A 2014-2020-as Európai Uniós programozási időszak területfejlesztési tervezése kapcsán a megyei, regionális szintek, illetve a szaktárcák közötti szakmai koordináció és a tervezési feladatok elvégzéséhez szükséges módszertani útmutatók elkészítése részben a gazdaságpolitikáért felelős miniszter irányítása alatt működő központi szerv, a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal, részben a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, illetve a Miniszterelnökség feladata lesz. A 140/2012 (VII.2.) Kormányrendelettel került létrehozásra a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság, melynek feladata az uniós forrásokkal összefüggő döntések meghozatala. Az NFK elnöke a miniszterelnök, tagjai a Miniszterelnökséget vezető államtitkár, a fejlesztési és a nemzetgazdasági miniszter.

A megyék területfejlesztésben betöltött szerepét tovább erősítette a 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat, melynek értelmében a megyék meghatározó szerepet kaptak a területfejlesztési források felhasználásának tervezésében, jelesül biztosítani kell hatékony közreműködésüket a területi operatív programok tervezésében.

Az egyébként az operatív programok körét is jóváhagyó rendelet elfogadásával a Községi Támogatási Keret (KTK) honi intézményrendszerének átalakulása is kezdetét vette – a 2014-2020. évi programok a 2007-2013 években működtetett

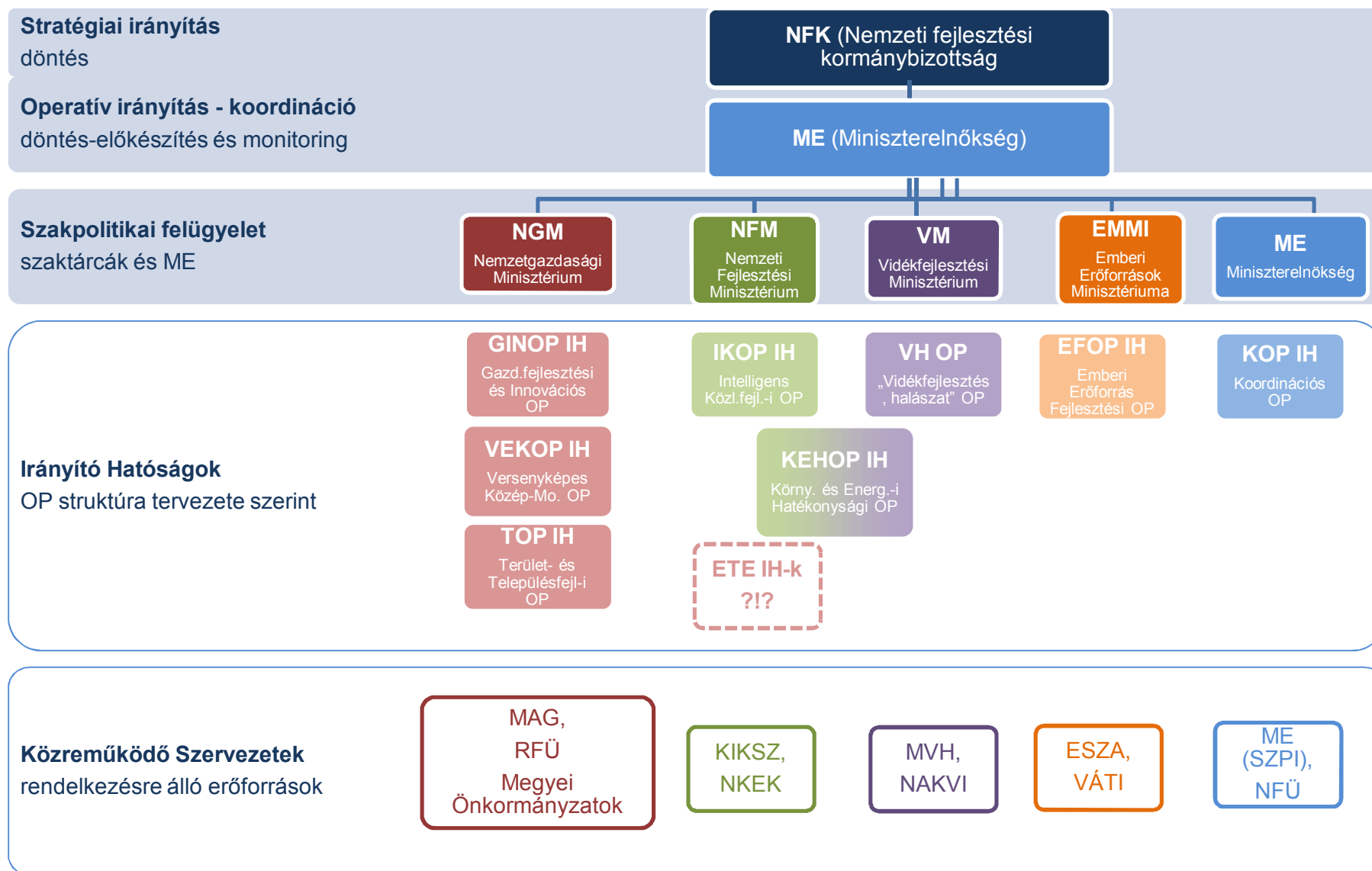
¹ összefoglalás a helyzetértékelő munkarész 2.3/b A területfejlesztés intézményrendszere c. fejezete alapján

intézményi struktúrától merőben eltérő formában kerülnek végrehajtásra. A Kormány döntése értelmében az uniós fejlesztési források felhasználását központi koordinációval működő decentralizált intézményrendszernek kell támogatnia, amelyben hatékony központi koordináció mellett érvényesül az ágazati szakpolitikákért felelős tárcák tervező és irányító szerepe. Ennek érdekében a források felhasználásában meghatározó szereppel bíró, az egyes operatív programokhoz kapcsolódó irányító hatóságok (IH) az ágazati szakpolitikákért felelős tárcákhoz kerülnek.

Operatív program (indikatív megnevezés)	Forrás	Szakmai tartalom meghatározásáért első helyen felelős tárca	Irányító hatóság elhelyezése
Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)	ERFA, ESZA	NGM	NGM
Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP)	ERFA, ESZA	NGM	NGM
Terület- és Településfejlesztési OP (TOP)	ERFA, ESZA	NGM	NGM
Intelligens Közlekedésfejlesztési OP (IKOP)	ERFA, KA	NFM	NFM
Környezeti és Energetikai Hatékonysági OP (KEHOP)	ERFA, KA	NFM, VM	NFM
Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (EFOP)	ERFA, ESZA	EMMI	EMMI
Koordinációs OP (KOP)	KA	ME	ME
„Vidékfejlesztés, halászat” OP	EMVA, ETHA	VM	VM

A 2014–2020 közötti európai uniós források felhasználását biztosító operatív programok szerkezete

Az IH-k átszervezésével párhuzamosan várhatóan változás kíséri majd az alapok kezelése során eljáró szervezeteket, azaz a közreműködő szervezeteket (KSZ) is. Az intézményrendszer szükségszerű átalakításának továbbgondolására a Széchenyi Programiroda kapott felhatalmazást a Kormánytól az 1046/2013. (II.5.) Korm. határozata alapján. A kifizetési kérelmek összeállítására és benyújtására, a kifizetések fogadására kijelölt szervezet az igazoló hatóság jelenleg a Magyar Államkincstár (MÁK). Az irányítási és ellenőrzési rendszerek hatékony, eredményes és gazdaságos működésének biztosításáért az ellenőrzési hatóság, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) felel. A megyei önkormányzatok, vagy közös képviselőjük az operatív programok (különösen a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programra) monitoring bizottságában és döntés előkészítő bizottságaiban kaphatnak szerepet.

6. számú ábra: Európai uniós fejlesztési források felhasználását biztosító tervezett intézményrendszer

VI. A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása

A tervezési folyamat előkészítő fázisában elkészítettük azt a helyzetértékelő dokumentumot mely megalapozta a területfejlesztési koncepció célkitűzéseit. A helyzetfeltáró munkarészek (helyzetelemzés, helyzetértékelés) elkészítése a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján történt. Munkánk fő célja a megye helyzetének minél alaposabb feltárása volt, éppen ezért a rendelkezésre álló szakmai anyagok és a bekért legfrissebb (KSH adatok) mutatószámokon túlmenően számos személyes találkozóra (mikrotérsgégi találkozó) is sor került a megye teljes területét felölelve, melynek keretében a térségfejlesztésben, településfejlesztésben érintett szereplők elmondhatták véleményüket és információt is cserélhettek egymás között.

A személyes találkozókkal egy időben a megye mind a 109 települése tekintetében - az önkormányzatok esetében - kérdőíves felmérést készítettünk, melyben a korábbi finanszírozási időszak tapasztalatairól és a megvalósított fejlesztésekről kértünk információt, valamint rákérdeztünk a településeket jelenleg jellemző problémákra és a középtávú (2014-2020) fejlesztési elképzelésekre is. A megyei helyzetfeltáró munkarészek elkészítése során figyelembe vettük az Európai Unió 2014-2020-as programozási időszakára vonatkozó jogszabályait, ajánlásait, különös tekintettel az Európa 2020 stratégiára és annak célterületeire.

Az adatgyűjtés során döntően másodlagos forrásból származó információkra támaszkodtunk (már meglévő megyei vagy megyét érintő tanulmányok feldolgozása és szintetizálása), kisebb mértékben primer adatokra is támaszkodtunk, melyeket a MTFK tervezése során összegyűjtöttünk, ebből következtetéseket vontunk le és elemzéseket jelenítettük meg. A helyzetfeltáró munkarészben vizsgáltuk a megye demográfiai, gazdasági, turisztikai, mezőgazdasági, humán szolgáltatási és közlekedési, környezeti és kommunális infrastrukturális helyzetét. A helyzetértékelés kitér ugyanakkor a megye külső környezetének vizsgálatára, a belső erőforrások vizsgálatára térképi megjelenítésekkel. A tervezési munka során áttekintettük a megyét érintő ágazati koncepciókat, területfejlesztési elképzeléseket és hatályos területi terveket. Munkánk során újra felkerestük a megye területfejlesztésben érintett főbb szereplőit, partnerségi tervet készítettünk az érintettek bevonására, a velük való folyamatos kapcsolattartásra. Kiértékeljük a megyei területfejlesztéshez kapcsolódó eszköz- és intézményrendszert.

Az összegyűjtött adatok az elvégzett elemzések és az azokból levonható következtetések után elkészítettük Tolna megye helyzetértékelését (SWOT elemzés, fejlesztési irányok bemutatása és a lehetséges cselekvési területek meghatározása). A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése először 2012. szeptemberében egy munkaanyagot ismert meg és véleményezett, majd 2012. november 30-án elfogadta a végleges helyzetértékelést, amit a további tervezési munkára alkalmasnak talált.

A területfejlesztési koncepció javaslatlételi fázisában az elfogadott Partnerségi Terv alapján a tervezési munkába több mint 200 partnert vontuk be (109 települési önkormányzat, a megye szempontjából meghatározó vállalkozások, érdekvédelmi szervezetek, civil szervezetek, vállalkozói együttműködések, pénzintézetek, államigazgatás területi szervei, stb.). A partnerekhez eljuttattuk a helyzetfeltáró dokumentumot, kikértük véleményüket a megyei célrendszer felállítása során. Szakmai konzultációs fórumokat szerveztünk 2013. január 23-24-25-én a gazdaságfejlesztés, a humánerőforrás-fejlesztés és a vidékfejlesztés, mint megyei szinten kiemelten fejlesztendő fő irányok mentén. A Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal szakmai elképzeléseit ismertettük a rendezvényeken, ahol az érintettek ezt

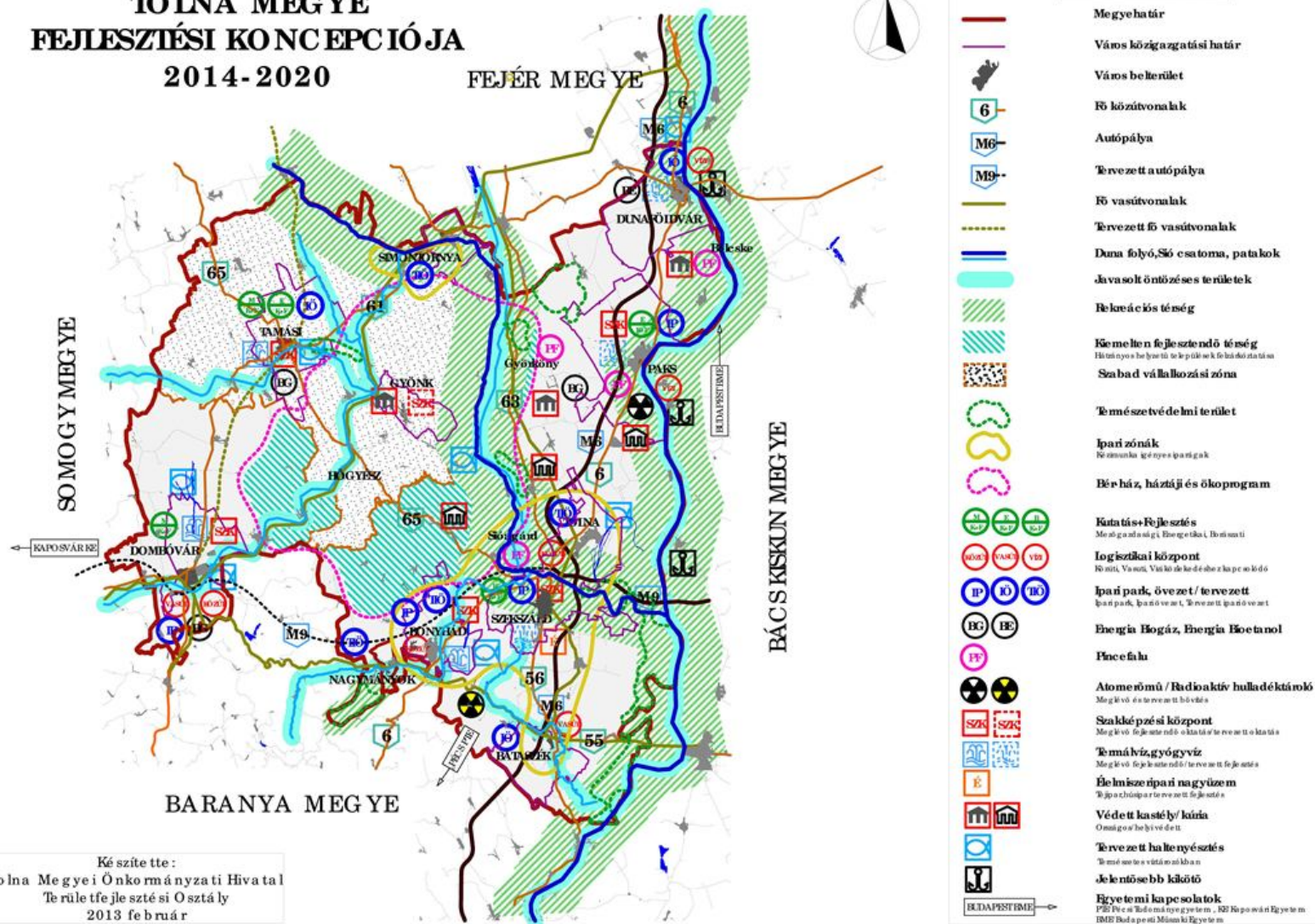
véleményezhették, illetve megfogalmazhatták saját javaslataikat. A rendezvényeken megfogalmazott gondolatokat, valamint az írásban is beérkezett véleményeket beépítettük a Területfejlesztési Osztály által összeállított munkaanyagba. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2013. február 15-én a készülő koncepciót, annak munkaanyagát véleményezte. A partnerszervezetekkel közösen folyt a koncepció készítése 2013. február 28-ig. A szakmai dokumentum társadalmi vitára bocsátását 2013. március 1-jén megkezdjük és a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet alapján 45 napig volt további vélemények, javaslatok, észrevételek megküldésére. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése döntése alapján a társadalmi vita további egy hónappal – 2013. május 15-ig – meghosszabbításra került. A társadalmazás lezárását követően 2013. május 15-től a beérkezett (értékelhető) véleményeket feldolgoztuk és beépítettük a koncepcióba. Tolna Megye Területfejlesztési Koncepcióját a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése várhatóan 2013. november végi közgyűlésén fogadja el. Megkezdődött a koncepció mentén a megyei stratégiai és operatív programozás, a megyei fejlesztési elképzelések, projektek gyűjtése, összesítése is.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció minden jelentősebb fázisát, illetve megalapozó dokumentumát a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése mint választott testület fogad el és hagy jóvá. A dokumentum megalapozottságát és széles körű elismerését és elfogadását szolgálja az a nagyszámú partneri kör bevonása, amely a tervezési munka során nagy jelentőséggel bír. A jelenlegi tervezési munka egyik alapvető célja, hogy az érintettek, a majdani kedvezményezettek, illetve azok képviselői maguk alakíthatják, határozhatják meg a jövőbeni fejlesztési célokat, fejlesztési irányokat.

1. számú melléklet

TO LNA MEG YE **FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA** **2014-2020**

FEJÉR MEG YE

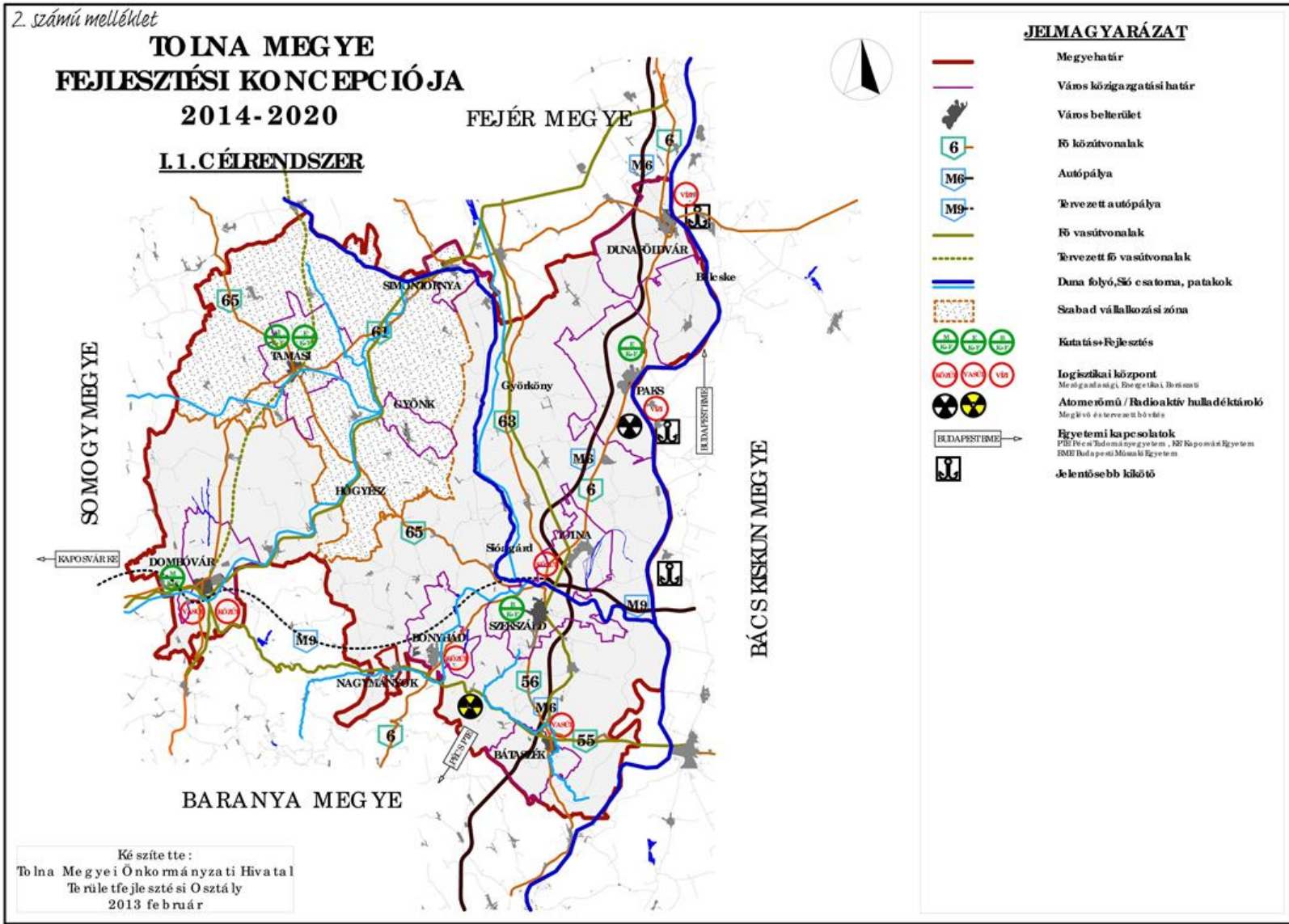

2. számú melléklet

TO LNA MEG YE **FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA**

2014-2020

I.1. CÉLRENDSZER

JELMAGYARÁZAT

- Megye határ
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- 6 fő közútvonalak
- Autópálya
- Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Duna folyó, Sós csatorna, patakok
- Szabad vállalkozási zóna
- Kutatási Fejlesztés
- Logisztikai központ
- Atomerőmű / Radioaktív hulladékátviteli
- Régióközi kapcsolatok
- Jelenlétebb kikötő

Készítette:
Tolna Megyei Önkormányzat Hivatal
Terveletfejlesztési Osztály
2013 február

Ké szíte tte :
Tólna Megyei Önkormányzat Hivatal
Terveletfejlesztési Osztály
2013 február

4. számú melléklet

TOJNA MEGYE **FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA** **2014-2020**

I.3. CÉLRENDSZER

SOMOGY MEGYE

FEJÉR MEGYE

BÁCS-KISKUN MEGYE

BARANYA MEGYE

Készítette:
Tojna Megyei Önkormányzat Hivatal
Tervelet fejlesztési osztály
2013 február

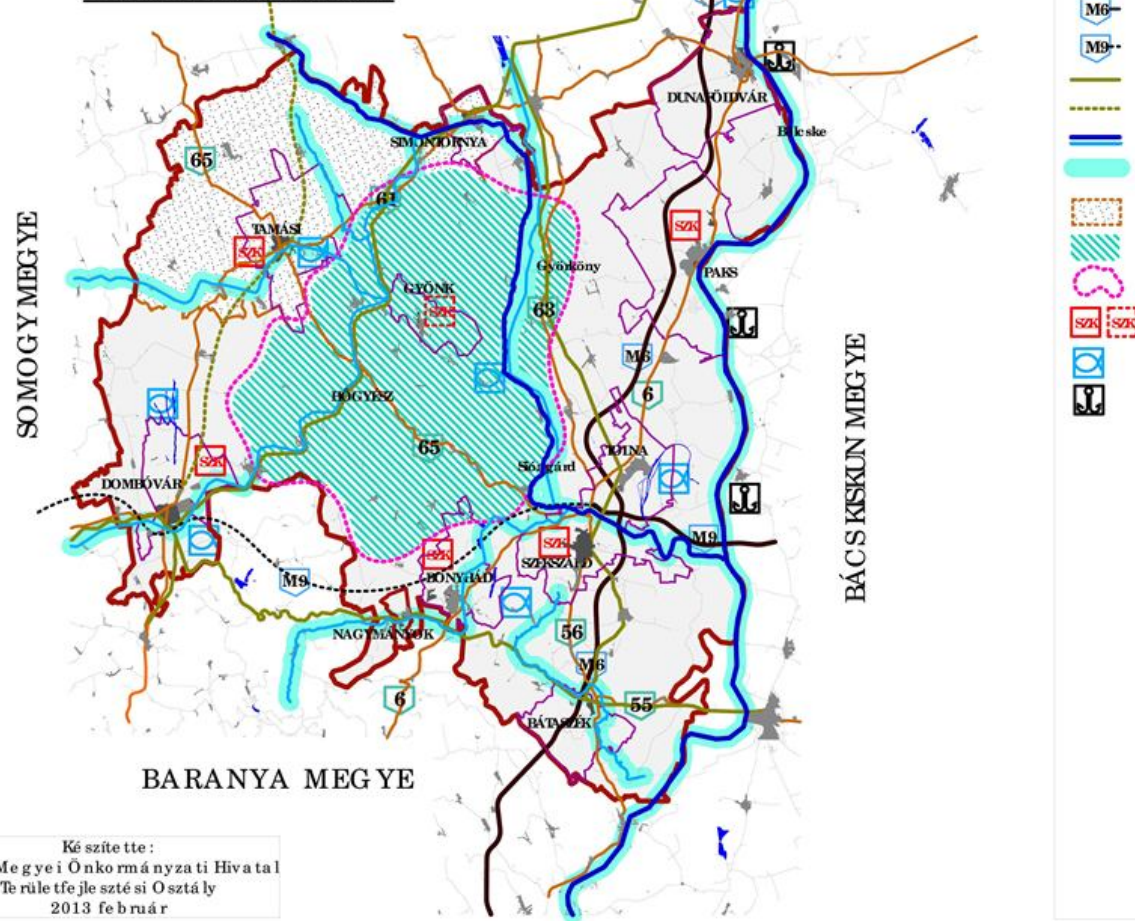
JELMAGYARÁZAT

- Megye határ
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- Fő közútvonalak
- Autópálya
- Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Duna folyó, Sós csatorna, patakok
- Szabad vállalkozási zóna
- Rekreációs térség
- Természeti védelmi terület
- Pincefalu
- Termálfürdő, gyógyvíz
- Védett kastély/ kúria
- Országos helyi védett

5. számú melléklet

TOINA MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020

II. ÉS III. CÉLRENDSZER

Készítette:
Tólna Megyei Önkormányzati Hivatal
Terveletfejlesztési Osztály
2013. február

JELMAGYARÁZAT

- Megyehatár
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- Fő közútvonalak
- Autópálya
- Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Duna folyó, Sós csatorna, patakok
- Javasolt öntözési területek
- Szabad vállalkozási zóna
- Kiemelten fejlesztendő térség
Háttérnyelv: a fejlesztési terület
- Bérlőház, háztáji és ökoprogam
- Szaképzési központ
Megkezdett fejlesztési terület
- Tervezett haltenyésztés
- Jelentősebb kőő

Készült a
Tolna Megyei Önkormányzat
megbízásából

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója

- KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS -

2013. november

PESTTERV

1085. Budapest, Kőfaragó u.9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
e-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

A Tolna megyei Önkormányzat megbízásából készítette:

PESTTERV

Pest Megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.

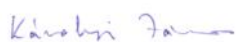
Műterem: 1085 Budapest, Kőfaragó u. 9. IV. emelet

Telefon: (+36-1) 2670508, 2677078 Telefax: (+36-1) 2667561

e-mail: pestterv@pestterv.hu;

www.pestterv.hu

**A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDŐK
NÉVSORA:**

Károlyi János

területrendező vezető tervező

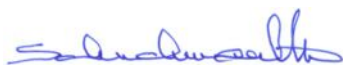
szakképesítés: okl. geográfus,
okl. térinformatikai szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 13-1017
tervezői jogosultság: TR1

Dr. Kollányi László

tanszékvezető egyetemi
docens

szakképesítés: okl. táj- és kertépítész
mérnök

Schuchmann Péter

területrendező vezető tervező

szakképesítés: okl. táj- és kertépítész
mérnök, okl. városépítési- városgazdasági
szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 01-5068
tervezői jogosultság: TR1, TK

Szijártó Ágnes

tervező

szakképesítés: tájrendező és kertépítő
mérnök

Ügyvezető igazgató:

Schuchmann Péter

Budapest-Szekszárd, 2013. november

TARTALOMJEGYZÉK

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSÁNAK ISMERTETÉSE.....	5
1.1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA	5
1.2. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSÁNAK FOLYAMATA, KAPCSOLÓDÁSA A TERVEZÉSI FOLYAMATHOZ	6
1.3. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS SORÁN TETT JAVASLATOK HATÁSA A VÉGLEGES KONCEPCIÓ ALAKULÁSÁRA	6
1.4. A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT FELELŐS SZERVEK ÉS AZ ÉRINTETT NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA, A VÉLEMÉNYEK FIGYELEMBE VÉTELE	7
Az észrevételek rövid összefoglalása és az azokra adott válaszok illetve a szükségessé váló módosítások.....	7
Információhoz való hozzáférés	9
1.5. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSHEZ FELHASZNÁLT INFORMÁCIÓK LEÍRÁSA ÉS JELLEMZÉSE	9
2. A FENNTARTHATÓSÁGI ÉRTÉKREND ÉRVÉNYESÍTÉSE.....	11
3. TOLNA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA.....	18
3.1. TOLNA MEGYE ÚJ TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA KIDOLGOZÁSÁNAK INDOKOLTSÁGA, CÉLJA, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE, KIEMELVE A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJÁBÓL FONTOS ELEMETEK.....	18
3.2. A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉNEK ÖSSZEVETÉSE A KÖZÖSSÉGI, AZ ORSZÁGOS ILLETVE MEGYEI SZINTEN KITŰZÖTT KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI, VALAMINT VÍZGAZDÁLKODÁSI CÉLOKKAL	23
Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2020 program környezeti prioritásaihoz.....	23
Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 környezeti céljaihoz.....	26
Illeszkedés a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III 2009-2014) céljaihoz	28
3.3. AZ ÚJ KONCEPCIÓ ÖSSZEVETÉSE MÁS RELEVÁNS TERVEKKEL, KONCEPCIÓKKAL	35
Tolna Megye Területrendezési Terve.....	35
Tolna Megye Környezetvédelmi Programja 2000	35
3.4. A VÁLTOZATOK KÖZÖTTI VÁLASZTÁSOK	35
4. TOLNA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA	36
4.1. A KONCEPCIÓ RÉSZCÉLJAINAK KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ KONZISZTENCIA VIZSGÁLATA, AZ ESETLEGES ELLENTMONDÁSOK FELTÁRÁSA	36
4.2. A JELENLEGI KÖRNYEZETI ÁLLAPOT RELEVÁNS, A KONCEPCIÓ TARTALMÁVAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN LÉVŐ ELEMINEK ISMERTETÉSE.....	37
Környezeti jellemzők azonosítása, melyekre a Konceptió hatással lehet.....	37
A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása - terhelhetőség	40
A konceptió megalapozása, illetve a célok kidolgozása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a konceptióban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg	41

4.3. A KONCEPCIÓ CÉLJAINAK MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETVE VAGY KÖZVETLENÜL KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA	42
A természeti erőforrások igénybevétele vagy környezetterhelést kiváltó tényezők.....	42
Közvetett módon környezeti következménnyel járó társadalmi, gazdasági folyamatokat kiváltó tényezők	43
4.4. A KONCEPCIÓ CÉLJAINAK MEGVALÓSULÁSA ESETÉN VÁRHATÓ, A KÖRNYEZETET ÉRŐ HATÁSOK, KÖVETKEZMÉNYEK ELŐREJELZÉSE	44
Jól azonosítható környezet igénybevétele illetve hatások.....	44
Közvetett módon hatást kiváltó tényezők.....	44
4.5. A KÖRNYEZETI KÖVETKEZMÉNYEK ALAPJÁN A KONCEPCIÓ ÉRTÉKELÉSE	50
5. A KONCEPCIÓ MEGVALÓSULÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ KÁROS HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE A KONCEPCIÓBAN JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, TOVÁBBI SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEK.....	51
5.1. A KONCEPCIÓBAN SZEREPLŐ KÖRNYEZETI INTÉZKEDÉSEK ÉRTÉKELÉSE	51
5.2. JAVASLAT SZÜKSÉGES KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ INTÉZKEDÉSEKRE	51
6. JAVASLAT A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKBEN FIGYELEMBE VEENDŐ KÖRNYEZETI SZEMPONTOKRA, INTÉZKEDÉSEKRE	55
7. A KONCEPCIÓBAN SZEREPLŐ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE	57
8. ÖSSZEFOGLALÁS	58

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKEK KIDOLGOZÁSÁNAK ISMERTETÉSE

1.1. A környezeti értékelés tematikája

A tematika 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben meghatározott érintett szervek részére megküldésre került, biztosítva számukra a jogszabályban előírt 30 napos véleményezési határidőt.

A tematika az alábbi tartalommal került megküldésre egyeztetésre:

1. Bevezetés

2. Tolna Megye új Területfejlesztési Konceptiója céljainak összevetése más releváns országos és közösségi koncepciók, programok céljaival

- 1.1. Tolna megye új Területfejlesztési Konceptiója tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket.
- 1.2. A koncepció célrendszerének összevetése a közösségi, az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal.
- 1.3. Az új koncepció összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

2. A környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése

- 2.1. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata.
- 2.2. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése.
- 2.3. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása.

3. Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója környezeti hatásainak vizsgálata

- 3.1. A koncepció rész céljainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása
- 3.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben lévő elemeinek ismertetése.
- 3.3. A koncepció megalapozása, illetve az alternatív javaslatok kidolgozása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a koncepcióban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg.
- 3.4. A koncepció céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kiváltó tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások igénybevitelét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik.
- 3.5. A koncepció főbb céljainak megvalósulása esetén várható közvetlen következmények előrejelzése *(különös tekintettel a környezeti elemekre /földre, levegőre, vízre, élővilágra, épített környezetre, ez utóbbi részeként az építészeti és régészeti örökségre/, a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, Natura2000 területekre, a biodiverzitásra, valamint az emberek egészségi állapotára, társadalmi, gazdasági változásokra).*

4. Javaslat környezeti szempontú intézkedésre

- 4.1. A koncepció célkitűzései érvényesülése során esetlegesen fellépő, a környezetre és az emberi egészségre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések
- 4.2. Javaslat olyan környezeti szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a koncepciót követő területfejlesztési program és további tervek készítésénél figyelembe kell venni

5. Összefoglalás

6. Mellékletek

1.2. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, kapcsolódása a tervezési folyamathoz

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) jogi alapját a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról jelenti. A jogszabály 1. melléklete szerint az 1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdés alapján készülő területfejlesztési koncepciókra, így a megyei területfejlesztési koncepciókra is környezeti vizsgálatot kell készíteni. A környezetvédelmi törvény szerinti vizsgálati elemzésnek különösen a következőkre kell kiterjednie (KVT 44. § (1)):

- a) a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, illetőleg javíthatják a környezet állapotát;
- b) a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet, illetőleg a lakosságot;

Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy ez nem egy szokványos stratégiai környezeti vizsgálati (SKV) eljárás keretében készült környezeti értékelés, hiszen gyakorlatilag elkészült és elfogadás előtt áll a Konceptió. Ideális esetben az SKV eljárás megindítása egybeesik a vizsgált terv kidolgozásának megkezdésével, biztosítva ezáltal, hogy a környezeti vizsgálatban megfogalmazott javaslatok beépülhessenek a vizsgálat alá vont készülő tervbe, megteremtve ezzel a terv és a környezeti vizsgálat közötti oda-visszacsatolást. Az a körülmény, hogy az OTK tervezett elfogadása - jelen információk szerint - kitolódott 2013. őszére, és a megyei koncepciók elfogadása ezt követően lehetséges, megteremti annak lehetőségét, hogy az időközben elkészült környezeti értékelés eredményei hasznosuljanak és beépüljenek az elfogadásra szánt megyei koncepcióba.

1.3. A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a végleges koncepció alakulására

A fenti bekezdésben ismertetett körülmények következtében a környezeti értékelés során tett javaslatok a környezeti értékelés egyeztetésre került munkaanyagának elkészülte és az egyeztetési folyamat lezárulta, illetve a területfejlesztési koncepció elfogadása közötti időszakban, tehát 2013 szeptembere és októbere folyamán érvényesíthetők a területfejlesztési koncepció anyagában.

A tervezett tematika megküldésre, véleményeztetésre került a jogszabályban előírt szakhatóságok, érintettek számára. Ugyancsak lezajlott a Környezeti értékelés jogszabályban előírt egyeztetési eljárása. A 30 napos válaszadási határidő lejártáig 7 észrevétel érkezett. Az

elkészült területfejlesztési koncepció-tervezet környezeti értékelése folyamatosan történt. A Konceptió elfogadását megelőzően lesz mód a környezeti szempontú javaslatok beépítésre.

Fentiekől függetlenül a Konceptiót kidolgozó tervezők (megyei önkormányzati szakemberek) és az SKV készítői között folyamatos egyeztetés történt, amelynek eredményeképpen iteráló jelleggel, konzultációk alapján történt a környezeti szempontok érvényesítése.

1.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, a vélemények figyelembe vétele

A vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet melléklete szerinti körben megküldésre került a tematika, és egyeztetésre került a környezeti értékelés is, ezzel az érdekelt szervek bevonása az előírásoknak megfelelően megtörtént. A tematikára érkezett területileg illetékes állami főépítész vélemény figyelembe vételével a környezeti értékelés egyeztetésre szánt változata módosításra került. Más érdemi észrevétel a tematikára vonatkozóan nem érkezett. Ez az átdolgozott változat került egyeztetésre a jogszabályban előírt körben 2013 szeptembere folyamán. Az egyeztetési eljárás lezárultát követően a beérkező észrevételek, javaslatok alapján a dokumentum - észrevételek alapján történő - módosítása megtörtént.

A vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet melléklete szerinti körben egyeztetésre került a környezeti értékelés, ezzel az érdekelt szervek bevonása az előírásoknak megfelelően megtörtént. A véleményezési határidő lejártáig összesen 8 vélemény érkezett:

- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatal
- Baranya Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Közép-dunántúli Környezetvédelmi, természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Pécsi Bányakapitányság
- Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Tolna Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Tolna megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási szerv

Az észrevételek a cd-dokumentáción megtekinthetők.

Az észrevételek rövid összefoglalása és az azokra adott válaszok illetve a szükségessé váló módosítások

Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatal:

Véleményező a természetes gyógytényezők, gyógyhelyek természeti adottságainak védelmére kiterjedően adott szakmai véleményt. A környezeti értékelés rámutat a megyei területfejlesztési koncepció – fenntarthatóság, környezeti, természeti állapot védelme és megőrzése terén – fennálló hiányosságaira. A környezeti értékelés feladatköre – és hatásköre – idáig terjed, a jelzett hiányosságok pótlása nem a környezeti értékelés része. Ennek megfelelően az észrevételben a gyógytényezőkre vonatkozóan közölt kiegészítéseket a területfejlesztési koncepció véglegesítése során kell figyelembe venni, és ezekkel a tartalmi elemekkel szükség esetén kiegészíteni. Erre a környezeti értékelés javaslatot tehet a Konceptió készítői felé.

Az észrevétel a környezeti értékelés hiányosságának tekinti, hogy „nem tartalmaz a természetes gyógytényezőkkel kapcsolatban semmilyen megállapítást”. Ezt a véleményt cáfolva megjegyezzük, hogy a „5.2. Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre” fejezet „Vízi, vízparti fejlesztések, víztakarékosság” alfejezete tartalmaz javaslatot a témakörben. De teret adva Véleményező javaslatának, a 6. „Javaslat a megyei területfejlesztési koncepció által befolyásolt más tervekben figyelembe veendő környezeti szempontokra, intézkedésekre” fejezetben is szerepeltetjük a gyógytényezőkkel kapcsolatos javaslatot.

Baranya Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága:

Véleményező az 5 pontba foglalt észrevételében nem a környezeti értékelés, hanem a – környezeti értékelés megállapításait is felhasználva - területfejlesztési koncepcióval kapcsolatos javaslatait fogalmazza meg. Emiatt az észrevétel nyomán a környezeti értékelés módosítása nem vált szükségessé, viszont kiegészült a koncepció kiegészítésére vonatkozó javaslattal.

Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség:

Véleményező a környezeti értékelés dokumentációjával kapcsolatban kifogást, észrevételt nem tett.

Közép-dunántúli Környezetvédelmi, természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség:

Véleményező a környezeti értékelést megfelelőnek tartja, az ellen környezetvédelmi, táj-, természetvédelmi és vízügyi szempontból nem emel kifogást, elfogadásra javasolja.

Pécsi Bányakapitányság:

A Bányakapitányság észrevételében tájékoztatásul közli, hogy a területfejlesztési koncepció céljai között szerepeltetett szén- és kőbányászat újraélesztése Nagymányok és Váralja térségében folyamatban van. Véleményező a bányanyitási folyamat főbb elemeinek rövid összegzését adja elő bányatelkenként. A Környezeti értékelés kiegészítése vagy módosítása az észrevétel alapján nem szükséges, viszont javasoljuk a Koncepció készítői felé - az 5.2. „Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre” c. fejezet „Időbeliség, trendek meghatározása” alpontjában - a kapott információk alapján a helyzetértékelő fejezetek szükség szerinti kiegészítését.

Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság:

Véleményező javasolja a katasztrófák csökkentésére vonatkozó irányelveket a koncepció szerkezetébe beépíteni. A 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234./2011. (XI.10.) Korm. rendelet 10.§ a) pontjára hivatkozva Véleményező kéri a környezeti értékelés 5. fejezetének kiegészítését is. Ez a kiegészítés megtörtént, de tematikai okokból a 6. fejezetben.

Tolna Megyei Kormányhivatal Földhivatala:

Válaszadó egyetértő véleményt adott a környezeti értékelésre.

Tolna megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási szerv:

Véleményező több környezeti elemre kiterjedő részletes környezetállapot jellemzést ad a megye területére vonatkozóan. A környezeti értékelés rámutat a megyei területfejlesztési koncepció – fenntarthatóság, környezeti, természeti állapot védelme és megőrzése terén – fennálló hiányosságaira. A környezeti értékelés feladatköre – és hatásköre – idáig terjed, a jelzett hiányosságok pótlása nem a környezeti értékelés része. Ennek megfelelően az észrevételben közölt – alapos és részletekbe menő – kiegészítéseket, amelyek a megye környezeti állapotának pontosabb leírását szolgálják, a területfejlesztési koncepció véglegesítése során kell figyelembe venni, és ezekkel a tartalmi elemekkel szükség esetén kiegészíteni. Erre a környezeti értékelés javaslatot tesz a Koncepció készítői felé, ami

az 5.2. „Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre” c. fejezet „Időbeliség, trendek meghatározása” alpontjában jelenik meg.

Információhoz való hozzáférés

A nyilvánosság érintett részének meghatározása

A megyei területfejlesztési koncepció módosításához kapcsolódó környezeti vizsgálat Tolna megye területére terjed ki. Az érintett nyilvánosság a megyei környezet- és természetvédő szakmai, érdekképviselői és társadalmi szervezetek, a környezeti és vidékfejlesztési ügyekkel foglalkozó más szervezetek és intézmények továbbá a megye lakossága.

Honlap

A környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja, a megyei területfejlesztési koncepció társadalmasítási dokumentációja és az eljárással összefüggő összes nyilvános dokumentum közzétételre került a Tolna Megyei Önkormányzat hivatalos honlapján. [/www.tolnamegye.hu/](http://www.tolnamegye.hu/).

Papír alapú hozzáférés

Nyomtatott dokumentációk megtekintése a Tolna Megyei Önkormányzat Hivatala 7100 Szekszárd, Szent István tér 11-13. hivatali helyiségében lehetséges munkaidőben.

Aktív tájékoztatás

A környezeti értékelés nyilvánosságra hozataláról a megyei önkormányzat honlapján közlemény jelent meg.

Általános véleményadási lehetőség

A honlapon a munka aktuális anyagai elérhetőek, velük kapcsolatban bárki véleményt és észrevételt küldhetett a Tolna Megyei Önkormányzat Hivatalához írásban. A vélemények és észrevételek megadására a nyilvánosságra hozatal időpontjától legalább 30 nap határidő állt rendelkezésre.

A beérkező társadalmi vélemények figyelembevétele

A határidőre beérkezett véleményeket feldolgoztuk és a vizsgálatban résztvevő szakértők azokat figyelembe vették a dokumentációk véglegesítésekor. Az érintett nyilvánosság bevonása érdekében az elkészült tematika és az egyeztetési anyag véleményezésre felkerült a megye honlapjára, és közvetlenül is kiküldésre került a - jogszabály szerint - "környezet védelemért felelős szervek"-nek.

1.5. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése

A környezeti vizsgálat a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Területfejlesztési Osztály (amelynek vezető munkatársai a területfejlesztési koncepció tervezői is voltak) által rendelkezésre bocsájtott dokumentáció, háttér tanulmányok, vizsgálatok, munkaközi anyagok,

digitális térinformatikai adatbázis és a nyilvános tanulmányok, jelentések, fejlesztési stratégiák alapján készült. A környezeti vizsgálatban felhasználtuk továbbá a részletes helyzetfeltáró vizsgálatok dokumentációját.

Felhasznált tanulmányok, programok, stratégiák:

- Tolna Megye Környezetvédelmi Programja, 2000
- Dél-dunántúli Operatív Program, 2007
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS), 2007
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS), 2007
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III, 2009-2014)
- Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) társadalmasítási változat, 2012
- Nemzeti Vidékstratégia (NVT), 2012

A környezeti vizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést. A rendelkezésre álló idő és erőforrások arra terjednek ki, hogy a meglévő anyagokat elemezzük. Az SKV keretében tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a területfejlesztési koncepció környezeti megfelelőségének vizsgálata történik, történt meg.

2. A FENNTARTHATÓSÁGI ÉRTÉKREND ÉRVÉNYESÍTÉSE

A megyei területfejlesztési koncepció környezeti teljesítményének értékeléséhez olyan elemzési-értékelési módszertant alkalmazunk, amely feltárja, hogy a tervnek milyen közvetlen vagy közvetett kihatása lehet a környezetre, milyen környezeti hatások várhatók, illetve a hatások következtében, milyen természetűek és kiterjedésűek a várható hatások. A fenntarthatósági értékrend a fenntartható mezőgazdasággal, vidékfejlesztéssel, gazdaságfejlesztéssel és foglalkoztatással, valamint környezetvédelemmel kapcsolatos szemléletmódot, ellenőrzési kritériumokat, viszonyítási alapot kívánja rögzíteni. Vizsgáljuk, hogy van-e lehetőség megelőzni, vagy csökkenteni a várható hatásokat. Az elemzés arra a korábban elfogadott, regionális területfejlesztési operatív programok esetében sikerrel alkalmazott módszerre épít, hogy a területfejlesztési politika stratégiai szintjét (céljait és prioritásait) egy fenntarthatósági értékrendhez viszonyítjuk. A fenntarthatósági értékrend négy alappillére:

- A.) törekvés a térségi autonómiára
- B.) más térségek iránti felelősségvállalás
- C.) a térség megújuló képességének biztosítása
- D.) fenntartható térhasználat

A négy pillér keretei között fogalmaztuk meg a területfejlesztési politika 16 kritériumból álló értékrendjét, amely a következők:

A. Minél nagyobb fokú térségi autonómiára való törekvés

A1 A térség erőforrásainak fenntartható hasznosítása

- a) **Erőforrások védelme** A megye területi rendszerében erőforrásnak minősül minden közvetlen anyagi vonatkozásokkal (vagyon és jövedelmi viszonyokkal) összefüggésbe hozható társadalmi, gazdasági, környezeti erőforrás: Ásványkincsek, abiotikus megújuló energiahordozók (szoláris, vízenergia és geotermikus energia), biomassza produkció, termőterületek, kulturális és természeti örökség, termeléshez és szolgáltatáshoz szükséges tudás, munkaerő, infrastruktúra.
- b) **Erőforrások folyamatos feltárása** Fontos a kor kihívásaihoz és technológiai színvonalához igazodva a megye erőforrásainak folyamatos számbavétele, új erőforrás potenciálok azonosítása és hasznosítás (pl. megújuló energiák kinyerése, új ásványkincs-vagyon feltárása, a vidékies térségek felértékelődő rekreációs potenciáljának hasznosítása, a hagyományos termelési rendszerekkel előállított termékek iránti kereslet növekedésével e rendszerek újjáélesztése).
- c) **Erőforrások hasznosításának hatékonyságnövelése**

A2 Stabil és kiegyensúlyozott külső erőforrás felhasználás

- a) **Törekvés a külső erőforrások igénybevételeinek minimalizálására:** A megyei stabilitást és a globális gazdaság káros következményeihez (térségi adottságoktól független termelési rendszerek: idegen nyersanyagokkal vagy idegen munkaerővel történő termelés vagy

hatalmas méreteket öltő mobilizáció) való hozzájárulás minimalizálását szolgálja a külső erőforrásoknak csak indokolt mértékben való igénybevétele.

b) Termelj helyben, fogyassz helyben ösztönzése

- c) **Tudatos fogyasztás** (térség adottságaihoz, esetleg hagyományaihoz illesztett magatartásformák ösztönzése a globális fogyasztói elvárásokkal szemben)
- d) A mindenkor aktuális **megyei adottságokra** épülő, a megye erőforrásait hasznosító a térség gazdaságának és társadalmának igényeit szolgáló gazdasági termelés ösztönzése.
- e) A **megyén belüli pénzügyi erőforrásokat** és döntéshozatalt igénylő befektetések preferálása. Ha a befektetések nem külső, hanem belső erőforrásokra támaszkodnak, a befektetésekkel kapcsolatos döntések nem a megyén kívül születnek meg, így sokkal nagyobb esélye van a térség adottságaihoz illeszkedő, a térség erőforrásait fenntartható módon hasznosító termelésnek.
- f) **Törekvés a más megyékkel, térségekkel való stabil és kiegyensúlyozott erőforrásáramra.** Ha a más megyékkel, térségekkel fennálló gazdasági és társadalmi kapcsolatok kiszámíthatóvá, tervezhetővé válnak, ha a kölcsönösség jelét mutatják, azaz amikor a megyék képesek szolgáltatni egymás számára, munkamegosztást kialakítani egymás között. (Pl. egy központi, kritikus tömeget megjeleníteni képes térség gondoskodik egy periférikusabb térség humán erőforrásának képzéséről, cserébe a periférikus térség természet közeli termelési módokkal előállított termékeket nyújt, vagy egy térség társadalma számára más térségekben található a népszerű, rekreációs helyszínek, de a stabilitás miatt ismerik a rekreációs térség társadalmát, így kulturális gazdasági kapcsolatok is kialakulhatnak, ismeri a környezetét, így mint a sajátját óvja.)

A3 A társadalmi-gazdasági tevékenységek által gerjesztett folyamatok és áramok minél tartósabban a megyén belül tartása

- a) **Jövedelemáramlás és tőke minél hosszabban a térségen belül tartása.** A megtermelt jövedelmek, lehetőleg a térségen belül kerüljenek elköltésre, illetve a térségből származó tőke lehetőleg a megyén belüli befektetésekbe vándoroljon. Természetesen olyan befektetésekbe, melyek a térség erőforrásait fenntartható módon hasznosítják, illeszkednek a megyei, területi adottságokhoz. A megyei gazdaság stabilitásához járul hozzá, ha jövedelemkiáramlás mérsékelt, ill. ha a befektetések nem külső, hanem belső erőforrásokra támaszkodnak, a befektetésekkel kapcsolatos döntések nem a megyén kívül születnek meg.
- b) **A tudás és az információáramlás minél hosszabban a megyén belüli tartása.** A térség tudása a térségben hasznosuljon, itt váljon erőforrássá, ne más térségekben, miáltal erőforrás veszteséget okozna. Ha a tudást át tudják adni a térségen belüli szereplők egymásnak, és az információk csak akkor hagyják el a térséget, ha már a lehető legjobban hasznosulnak, akkor ez megvalósulhat. Pl. a térség oktatásában részt vevők a térség fiatal generációnak adják át a tudást (ezáltal nagyobb garanciát kap az is, hogy ez a tudás tartalmazni fogja a hely-specifikus ismereteket, a helyi környezeti-társadalmi rendszerek működésével kapcsolatos ismereteket és helyi értékek iránti felelősséget is), ne kelljen máshol hasznosítani ismereteiket, vagy a térség képzett termelőereje, a térségben tudja hasznosítani ismereteit, itt végezzen munkát, itt váljon erőforrássá a tudása, vagy az helyben kialakult innováció, először helyben hasznosuljon, csak aztán más megyében, hiszen így válhat igazi versenyképességet jelentő erőforrássá.

- c) **Az anyagáramok minél hosszabban a megyén belül tartása.** A helyi vagy nem helyi erőforrásokon alapuló termelést követően a térség terményei és termékei minél később minél feldolgozottabb módon hagyják el a területet.
- d) **Az energiaáramok minél hosszabban a tervezési területen belül tartása.** A térségből származó energia minél nagyobb mértékben a térségben hasznosuljon, a térség energiaellátását minél nagyobb mértékben más térségek erőforrásai nélkül, a helyi adottságokhoz illeszkedő módon elégítse ki. *(Ez nem vonatkozik az atomerőműben megtermelt energiára, mely országos hasznosulását)*
- e) **A megye és a kistérségek gazdasági szereplői és társadalma közötti kapcsolatok erősítésének ösztönzése.** A gazdasági szereplők egymásközi és a társadalommal való kapcsolatainak elmélyítése lehetővé teszi a térségen belüli kereskedelem és munkaerő piac kibontakozását, bátorítja az erőforrások térségen belüli áramlását, valamint a térségi társadalmi és gazdasági igényekhez igazított szolgáltatás, termelés és fogyasztói kultúra kialakulását.

A4 Autonóm közösségi döntéshozatal

- a) **A megye saját közösségi döntéshozatali kompetenciáinak növelése.** Fennttartható térség nincs, ha az adott térségnek nincs bizonyos fokú döntéshozatali kompetenciája saját közügyeinek, társadalmi és gazdasági folyamatainak szabályozása felett. A térség döntéshozatal felelőssége csak saját kompetenciájáig terjed.
- b) **A térségen belüli egyes közösségek döntéshozatali kompetenciáinak harmonikus növelése.** A megyei szintek alatt, a jelenleg a településekben (későbbiekben a járásoknál) jelenik meg újra érdemi menedzsmenti kompetenciákkal rendelkező szint. A települések forrás eszközei ugyan korlátozottak, de jogszabály alkotási kompetenciái meglehetősen tágasak.

B. Más térségek iránti felelősségvállalás

B1 Problémák helyben való kezelése

- a) Megyehatáron átlépő káros anyag kibocsátás minimalizálása
- b) Megyehatáron kívüli társadalmi problémák előidézésének elkerülése

B2 Más térségek közösségi döntési kompetenciái csorbításának elkerülése

- a) Más térségek társadalmainak fennttartható életmódjának bátorítása
- b) Térség határian kívüli gazdasági problémák előidézésének elkerülése

B3 Anyagáramok ciklusainak megyén belül való zárása

- a) **Az energiaáramok közül a megújuló energiaáramok, illetve a termékek és termények (biomassza) életciklusai lehetőségek szerint a térségen belül záródjanak.** A természetes és fenntarthatón táji ökoszisztémákhoz hasonlóan lehetővé kell tenni, hogy a térségen belüli anyagmozgás minél inkább egy térségen belüli körforgásban valósuljon meg. Az anyag körforgása lehetővé teszi, hogy az anyag és energiaáramok térségen belüli a térség társadalmát arra is készítse, hogy önmaga oldja meg a saját produktumainak újra feldolgozásának ill. hulladékának elhelyezésének problémáját, azzal ne más térségeket terheljen.

C. A megye megújuló képességének biztosítása

C1 A társadalom megújuló képességének térségi biztosítása

- a) **A demográfiai megújulás képessége.** A kivándorlás vagy a produktivitás csökkenése miatt előregedő térségek társadalmi pályának elkerülése.
- b) **A generációk harmonikus térbeli egymás mellett élésének biztosítása.** Ne alakuljanak ki a térségek között vagy a térségen belül generációk szerint szegregált közösségek.
- c) **A generációk közötti igazságos és funkcionális munkamegosztás lehetőségének biztosítása.** A generációk találják meg szerepüket a térségi társadalmi munkamegosztásban, ne legyenek jelen a térségben „eltartottnak” mondott funkciót vesztett generációk (pl. idősök tapasztalatátadásának biztosítása, családi vagy közösségi keretben részvállalás a gyereknevelésben, fiatalkori munkanélküliség visszaszorítása, fiatal munkavállalóknak lehetőség biztosítása).
- d) **Az erőforrásokat - tekintettel a jövő generációira - felelősen kell felhasználni.** De ha például új szén technológiák felhasználásával viszonylag kevés szén felhasználásával környezetkímélő technológia alkalmazásával gazdasági fellendülést lehet elérni, azt ki kell használni a térség fejlődése érdekében.
- e) Támogatni kell azokat az intézményesített és önkéntes formákat, amelyek elősegítik a **nemzedékek közötti tudás és kultúra átadását.** Ne szakadjanak meg az életviteli, kulturális, közösségi életmódbeli, termelési ismeretek átadásának láncolata a térségben. Legyen legalább aki ismeri a térség hagyományait, termelési módjait, az ez irányú örökséget összesen, még ha ezek már nem is folytathatók a gyakorlatban.

C2 Kulturális és tudományos innováció feltételeinek biztosítása

- a) Az új kulturális teljesítmények létrejöttének folyamatos biztosítása.
- b) Az új technológiai és tudományos eredmények létrejöttének biztosítása.
- c) Az új technológiai és tudományos eredmények alkalmazásának biztosítása. Ez nem csak a térségben létrejött innovációt jelenti, hanem minden kurrens adaptálandó ismeretet.

C3 A környezeti elemek megújuló képességeinek biztosítása

- a) Az éghajlatváltozás negatív hatásainak mérséklése, a **CO_x kibocsájtás** megyei szintű **csökkentése.**
- b) A megye **biológiai sokféleségének** megőrzése. A tájjellegű környezet- és természetkímélő termelés biztosítása.
- c) A természetmegőrző **mező- és erdőgazdaság, ökológikus vidékfejlesztés**
- c) A **vízkészletek** és vizes élőhelyek megóvása.
- d) A **megújuló természeti erőforrások** (nap- és szélenergia, biomassza, termálvíz) hasznosítása, a térségen belül tartása. Hasznosításuk csak a megújuló képességüket figyelembe véve lehet igénybe venni.
- e) A térség **jó környezeti és ökológiai** állapotának megőrzése érdekében törekedni a szennyezések és a hulladék kibocsájtás megelőzésére, a kibocsájtások minimalizálására.

D. Fenntartható térhasználat

D1 Zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős területhasználat

- a) A fejlesztések hely kiválasztásánál **prioritást kell élveznie**, a termő, ill. kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételét nem érintő, környezetét nem terhelő helyszínek.
- b) Fejlesztés csak abban az esetben helyezhető el termő, ill. kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételével, ha nincs más alternatívája.
- c) A természetes **erdőtársulások** nem vagy csak nagyon korlátozott léptékben képesek megújulásra, területük igénybevétele a fejlesztések során **nem pótolható, áthelyezhető**.

D2 Közkincsek, közérdekű létesítmények, rendezvények hozzáférhetősége

- a) A fejlesztések során a **közkincsek nyilvános elérésének**, megközelítésének, megismerésének lehetőségét **nem szabad korlátozni**. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek korábban elzárt területek hozzáférését teszik lehetővé. Közkincsnek minősül: természetes folyó és állóvizek partjainak, erdőterületek, hegycsúcsok, szigetek, a fényszennyezéstől mentes éjszakai égbolt, kilátópontok, védett természeti és kulturális értékek (kiv. szigorú természetvédelem alá vont területek). Korlátozásnak minősül, ha a fejlesztések következtében a nem motorizált közlekedéssel a színhelyek megközelítése jelentősen leromlik, a szükséges idő növekedik, vagy ha a fogyatékkal élők hozzáférési lehetőségei nem javulnak a fejlesztések során
- b) A fejlesztések **nem bátoríthatják a közutakon kívüli gépjármű mozgást**, mely egyébként is szigorú kontroll alatt tartandó. Az ilyen jelleg, szabadidős tevékenységek csak korlátozott kiterjedés, és kijelölt területeket érinthetnek, a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken nem végezhetők.
- c) A fejlesztések megvalósítása során **nem támogatható az igényekhez igazodó tömegközlekedési eszközökkel nem látogatható új létesítmények**, rendezvények megvalósítása.
- d) Nem támogatható olyan fejlesztés, mely a társadalom fogyatékkal élő csoportjainak a létrejövő új létesítmények, rendezvények látogathatóságát nem teszik lehetővé, ill. a meglévő attrakciók hozzáférését nem javítják.

D3 Adminisztratív és gazdasági tevékenységek értékmegőrzést szolgáló térszervezése

- a) A fejlesztések **nem darabolhatnak fel egységes ökológiai rendszereket** és kultúrtájakat, társadalmi csoportok településterületét (pl. nemzeti kisebbség).
- b) A fejlesztések megvalósítása csak a **terhelhetőség határáig növelheti a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területek állandó lakónépességét**, a területen áthaladó tranzit forgalom mennyiségét. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik. A lakónépesség növelésének célterületei a nem védett tájak, kiemelten a települések belterületei és az azokhoz kapcsolódó természetvédelem alatt nem álló területek.
- c) A fejlesztések megvalósítása **nem eredményezhet** ugrásszerű, és a helyi lakónépességet sokszorososan meghaladó **üdülőképesség megjelenését** a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken.

- d) A fejlesztések (kiv. kombinált közlekedésre irányuló fejlesztések) megvalósítása nem növelheti többszörösére a lakott területeken, természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező térségekben a **koncentrált parkolási igényeket**. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik.

D4 A társadalom közelebb hozása a helyi környezetéhez

- a) A **biomassza, mint megújuló energiaforrás** használata csak kisléptékű autonóm energiagazdálkodási rendszerekben támogatható. Ez az energiaforrás csak akkor tekinthető megújulónak, ha felhasználása a népességhez közel történik, átlátható és nyomon követhető az újratermelése és a felelősség teljes fenntartható használata.
- b) A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a területtel rendelkező **magántulajdon gondozása iránti felelősség tudatosítását**.
- c) A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a szűkebb **helyi környezet értékeinek megismerését** és tudatosítását (mi hogyan és miért valósult meg).
- d) A **mező- és erdőgazdálkodásban a természetközeli gazdálkodási gyakorlatot**, mint fenntartható gazdálkodási módszereket kell támogatni és azt a lakosság számára megismerhetővé tenni.

D5 Az utazási idő csökkentése és kulturált hasznosítása

- a) A fejlesztések megvalósítása nem hathat a **térségek lakosságának rendszeres közlekedési idejének és távjának növelése** irányában (beleértve a nem motorizált, pl. gyalogos és kerékpáros közlekedést is). A fejlesztések így nem növelhetik a napi városi munka- és lakóhely közötti ingázás idejét, távolságát (kiv. új munkahelyek létesítése).
- b) A munkahelyteremtő fejlesztések hely kiválasztásában prioritásként meg kell jelennie, a minél **rövidebb munkába járási időnek** is.
- c) A fejlesztéseknek nem szabad akadályozni a **településen belüli nem motorizált (gyalogos, kerékpáros) ingázás** lehetőségét. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek az akadályok felszámolását segítik.
- d) A közlekedési fejlesztéseknek segítenie kell, hogy a népesség (különösen agglomerációs és vidéki) helyben ki nem elégíthető szükségletei időben és távolságban rövidülő utazási kényszerrel tehesse meg, melynek fejlesztésén belül:
- Elsődleges prioritással bír a nem motorizált gyalogos és kerékpáros közlekedés, illetve a központi funkcióknak az ilyen formában elérhető hatótávolságon belüli kialakítása;
 - Másodlagos prioritással bír a tömegközlekedés fejlesztése (valódi az igényekhez igazodó szolgáltatásként);
 - Harmadlagos prioritást jelent a kombinált (parkolj és utazz) rendszerek fejlesztése;
 - Csak utolsó sorban jelenhet meg az egyéni motorizált közúti közlekedési lehetőségek fejlesztése.
- e) A motorizált tömegközlekedés-fejlesztésen belül kiemelt prioritással bír:
- a **gyalogos-kerékpárosközlekedés** vasúttal (városon kötőtpályás, elektromos és gázüzem, is) vagy vízi közlekedéssel (másodsorban busszal) kombinált rendszerei (állomások megközelíthetősége: járható út, közvilágítás; kiszolgálóhelyiségek; kerékpártárolás; kerékpárszállítás);

- a **vasúti** (városon kötöttpályás, elektromos ill. gázüzem, is) belül és vízi közlekedésfejlesztés, valamint a vasút-busz, hajóbusz kombinált közlekedés.
- f) A fejlesztések nem csökkenthetik az utazással töltött idő kulturális és szociális célú kihasználásának lehetőségeit. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek növelik ezeket a lehetőségeket.

D6 Az áruszállítás károkozásának mérséklése

- a) Az áthaladó **tranzit áruszállítás szervezésére irányuló fejlesztés** a közúti szállítás arányának csökkentésére, illetve a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használatára irányuljon.
- b) **A cél vagy kiinduló állomásnak tekintő áruszállítás szervezésére** irányuló fejlesztésben prioritást kell, hogy élvezzen a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használata.
- c) **A regionális és nemzetközi közúti közlekedési folyosók kiépítése** során minden esetben sorrendi prioritást kell élvezni a tervezett elkerülő szakaszok kiépítésének.

3. TOLNA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) a Tolna megyei területfejlesztési koncepció helyzetértékelése (Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója - Helyzetfeltáró munkarészek, 2012, Tolna Megyei Önkormányzat) és koncepciója (Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója - Társadalmi egyeztetési változat, 2012, Tolna Megyei Önkormányzat) alapján készült.

3.1. Tolna megye új Területfejlesztési Konceptiója kidolgozásának indokoltsága, célja, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket

A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) és a 2011. évi CXCVIII. törvény alapján a megyei szint vált a területfejlesztés legfontosabb szintjévé. A törvények alapján megkezdődött az új tervezési, programozási időszakra (2014-2020) történő felkészülés. A megyei területfejlesztési koncepciók módosítása a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggő 1254/2012. (VII. 19.) kormány határozata az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Konceptió kidolgozásáról alapján kezdődött meg.

A megyék szinte kivétel nélkül elkészítették a területfejlesztési koncepciójukat megalapozó helyzetértékelést, és erre alapozva kidolgozták Konceptiójukat is. A megyei elképzelések legfontosabb elemei megjelentek a készülő OTK-ban is. Az OTK társadalmi vitája lezajlott, de országgyűlési elfogadása - jelen ismeretek szerint - 2013. őszén várható. A megyei koncepciók elfogadása csak az OTK elfogadását követően történhet meg.

A környezeti vizsgálat alapját a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról jelentette. A kormányrendelet 1. melléklete a környezeti vizsgálat lefolytatására kötelezett tervek és programok körébe sorolta a területi terveket (1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdése szerint).

Tolna megye területfejlesztési koncepciója a területfejlesztési koncepciók és területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet alapján, annak megfelelő tartalommal készült.

Az elkészült megyei fejlesztési koncepció (2013 június 27. változat) szerint a koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a megyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a megye fejlesztését, fejlődését. Az azonos területen

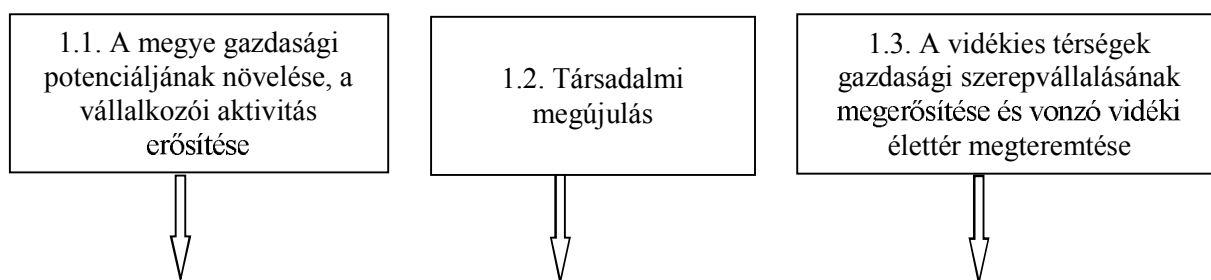
(ágazatonként, termékpályánként) tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A megye egyik legjelentősebb kitörési pontja a vidékfejlesztésben rejlő Tolna megyei lehetőségek kiaknázása lehet. A mezőgazdasági alapanyag termelő tevékenységgel jellemezhető megyét az élelmiszeripar, a feldolgozóipar egyik jelentős Magyarországi központjává kell tenni.

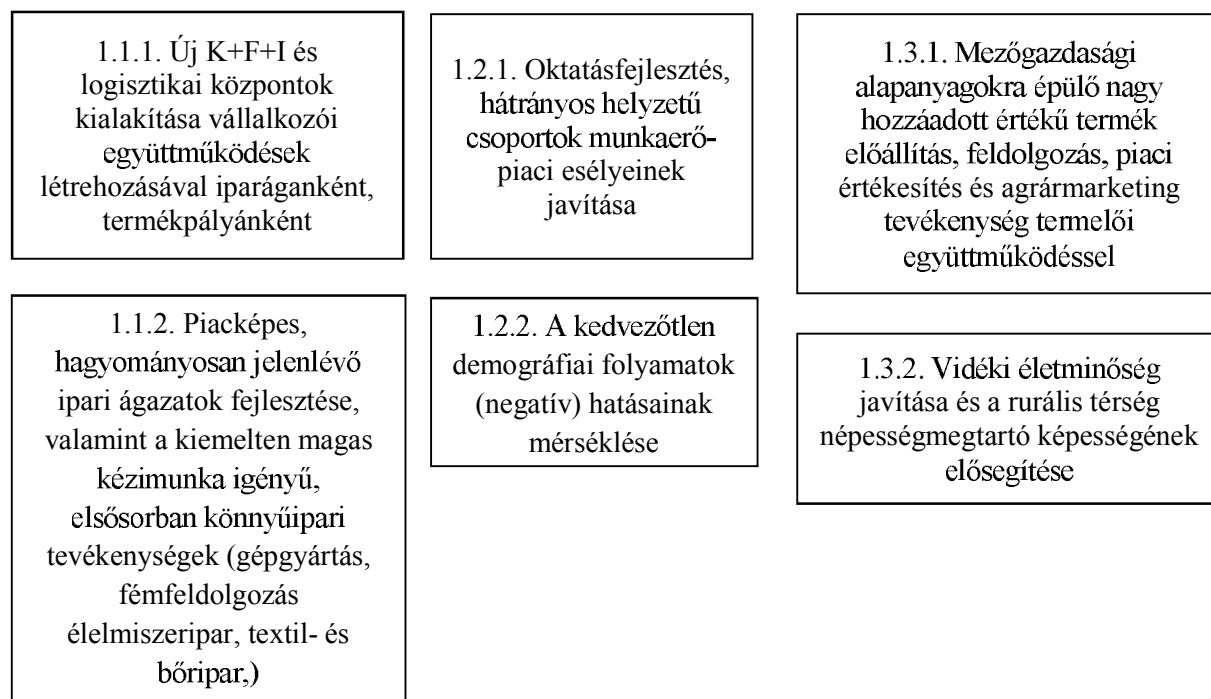
A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd-e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

A megye területfejlesztési koncepciójában foglaltaknak megfelelően a térség elsődleges hosszú távú célja egy vonzó városi és vidéki élettér megteremtése, mely lehetővé teszi a fiatalok helyben tartását, a gazdasági potenciál megerősítését, és a munkahelyteremtés bővítését. Ezen célok elérését egy három átfogó, és azon belül hét stratégiai prioritási területből kidolgozott célrendszer segíti elő.

Átfogó célok

Stratégiai célok

1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

Teljes célrendszer

1.1. - A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

1.1.1. - Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

1.1.1.1. - Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályánként

1.1.1.2. - Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével

1.1.1.3. - Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével

1.1.1.4. - Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal

1.1.1.5. - A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként

1.1.1.6. - A helyi alapanyag termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

1.1.2. - Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)

1.1.2.1. - Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal

1.1.2.2. - A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, illetve kézimunka igényes könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével

1.1.2.3. - A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

1.1.2.4. - A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése

1.1.2.5. - A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban

1.1.2.6. - Egészségipari fejlesztések

1.1.2.7. - Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által

1.1.2.8. - A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autóipari, szerszámgép gyártás területén és elektronikai iparban

1.1.2.9. - A szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

1.1.3. - A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

1.1.3.1. - Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése

1.1.3.2. - Országos jelentőségű védett természeti területek

1.1.3.3. - Sió turisztikai hasznosítása

1.1.3.4. - Duna-menti rekreációs térség kialakítása

1.1.3.5. - Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése

1.1.3.6. - A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése

1.1.3.7. - Kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése

1.1.3.8. - Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

1.2. - Társadalmi megújulás

1.2.1. - Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása

1.2.1.1. - A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése

1.2.1.2. - Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében

1.2.1.3. - Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

1.2.1.4. - Szociális ellátórendszer fejlesztése

1.2.1.5. - Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

1.2.1.6. - Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése

1.2.2. - A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése

1.2.2.1. - Családbarát foglalkoztatáspolitikát, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése

1.2.2.2. - Életminőség javítása és vonzó életter kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel

1.2.2.3. - Önkormányzati bérlakás program városokban (pl. Szekszárd), valamint bérház és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken

1.2.2.4. - Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés

1.2.2.5. - Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

1.3. - A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése

1.3.1. - Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

1.3.1.1. - TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályaként

1.3.1.2. - Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással

1.3.1.3. - Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása

1.3.1.4. - A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése

1.3.1.5. - Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás

1.3.1.6. - Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése

1.3.1.7. - A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése

1.3.2. - Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

1.3.2.1. - A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása

1.3.2.2. - Vidékies jellegű városok fejlesztése

1.3.2.3. - Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás

1.3.2.4. - Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken

1.3.2.5. - Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása

1.3.2.6. - Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológiai gondolkodás elsajátítása

1.3.2.7. - A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)

A különböző célterületek eltérő súllyal foglalkoznak a környezeti elemekkel, fenntarthatósági kérdésekkel. A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű

megismertetéséről, potenciáljának javításáról és tematikus összekapcsolásáról szóló cél (1.1.3.), illetve a vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítésére és vonzó vidéki élettér megteremtésére vonatkozó célterületek (1.3.1., 1.3.2.) kapcsolódnak részletesebben a környezeti fenntarthatóság témaköréhez.

3.2. A koncepció célrendszerének összevetése a közösségi, az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal

Tolna megye koncepciója a készülő Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió megalapozását szolgáló **Nemzeti Fejlesztés 2020** stratégián keresztül kapcsolódik a szakpolitikai stratégiai tervdokumentumokhoz, így az Energiastratégiához, a vidékfejlesztési feladatokat magában foglaló Darányi Ignác Tervhez, az egészségügy fejlesztésének alapját képező Semmelweis Tervhez, a közigazgatás megújításának alapját képező Magyar Tervhez, a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához.

Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2020 program környezeti prioritásaihoz

A Nemzeti Fejlesztés 2020 dokumentum a hosszútávon megőrzendő környezeti erőforrások fejezetében részletezi a környezetstratégia rövid és hosszútávú prioritásait.

Kulcskérdés a természeti erőforrások megőrzése, a termőföld, vízkészlet és bioszféra védelme és fenntartható hasznosítása, ami rövid távon is intézkedéseket igényel. Már most számolni kell az éghajlatváltozás hatásaira való felkészüléssel. Hosszú távon fontos cél a környezeti nevelés, a környezeti szemlélet mind szélesebb körben történő elterjesztése, az energiatakarékosság, újrahasznosítás, megújuló energiára épülő helyi energiatermelési és -ellátási rendszerek kiépítése és a települési lakó-élő környezet megőrzése, javítása. Cél a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés, a stratégiai természeti erőforrások, a víz, a talaj, az ásványkincsek, valamint a biodiverzitás megőrzése, fenntartható használata.

Kitörési pontokra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű hasznosítása, termőföld és talajok, vízbázisok védelme, ivóvízminőség javítása, tájgazdálkodási keretbe illeszkedő vízgazdálkodás. Energiahordozókkal, építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodás, ásványkincsek védelme. Biológiai sokféleség, táji sokszínűség védelme, megőrzése.

Fordulatra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Zöldgazdaság bővítése, energia-hatékonyság, energia-biztonság, megújuló energia térségi autonóm energiaellátási rendszerekben való hasznosítása, geotermikus energia komplex

hasznosítása, földhő hasznosítás. Klímabiztonság, települési, intézményi klímavédelem, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás.

NF2020 környezetstratégiai céljai	Illeszkedés (1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcsolat 3: erős kapcsolat)	TMTK kapcsolat
Rövid távon szükséges környezetstratégiai feladatok		
Természeti erőforrásaink és ásványkincseink nemzeti kézben tartása, kiemelten a termőföld és a víz védelme, fenntartható használata	2	A mezőgazdasági termelés és a borászati tevékenységek fejlesztését, háttérének megalapozását szolgáló, a 1.1.1.2. és 1.1.1.3. célokban megfogalmazott, K+F központok kialakítása közvetett módon az erőforrások és a termőföld védelmét is szolgálják. A 1.1.2-es célban megjelenik a szántóföldi, zöldség- és gyümölcsstermesztés arányának növelése, mely a termőföldek mennyiségi védelmét biztosítja. A 1.1.2.9-es cél tartalmazza a szén-és kőbányászat újraélesztését a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével, azonban a koncepció nem rendelkezik az ásványkincsek nemzeti kézben tartásáról.
Agrár- és erdő környezetgazdálkodási rendszerek működtetése	2	A célrendszer 1.3.1. és 1.1.2.3. pontjában megfogalmazott cél lényege a gazdaság fejlesztésén, és a foglalkoztatás növelésén túl a fenntarthatóságot is szolgáló magas hozzáadott értékű kapacitások kiépítése, a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyának megteremtése, illetve a helyi feldolgozás és értékesítés elősegítése. A mezőgazdasági termelés és a borászati tevékenységek fejlesztéséhez a 1.1.1.2. és 1.1.1.3. célokban megfogalmazott K+F központok kialakítása nyújt alapot. Egyedi agrár-környezetgazdálkodási rendszer kiépítésének javaslatát tartalmazza a 1.3.2.6. cél egy minta ökotelepülés kialakításával, ahol a biogazdálkodás a népszerűsítést, bemutatást és szemléletformálást is szolgálja.
Integrált, a vízkészlet megőrzését és fenntarthatóságát szolgáló vízgazdálkodás	2	Az 1.1.3.3. cél a Sió turisztikai hasznosításával együtt járó fejlesztések velejárójaként említi a vízgazdálkodás javulását, az öntözés lehetőségének megteremtését, illetve a klímaadaptációval összefüggő 1.3.1.7. cél fogalmaz meg a vízgazdálkodásra vonatkozó fejlesztési

		elképzeléseket. A vízbázisok fejlesztését és védelmét a koncepció 1.1.3.8. célja említi.
Klímaadaptáció, negatív hatások csökkentése	3	A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodást a koncepció a 1.3.1.7., a „A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése” c. fejezete tárgyalja a vízgazdálkodás javításával.
Újrahasznosítást és takarékos anyag-, energia-, térhasználatot ösztönző szabályozás, szemléletformálás	1	Az energia- és anyagtakarékosság kevés helyen szerepel a koncepcióban. Térhasználatlalt összefüggő célokat nem tartalmaz.
Az épített környezet értékeinek és a természeti erőforrások védelme, természet- és tájvédelem, környezetvédelem, örökségvédelem, települési környezet védelme és élhetőbbé tétele, kedvező táji adottságok megőrzése, a táj szerkezetének és karakterének kedvezőtlen irányú változásának lassítása, megállítása	3	A 1.1.3., „A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása” c. stratégiai cél egyes tématerületei átfogóan foglalkoznak a táj, a természet, a térség épített környezetének és a természeti erőforrásainak védelmével, fejlesztésével, többek között a turisztikai potenciálok növelése és a bemutatás lehetőségeinek bővítése által.
Az épített örökség fenntartható fejlesztése	3	A 1.1.3. stratégiai cél 1., 5., és 6. céljai részletesen tartalmazzák az épített örökség - mint a kastélyok, a termálfürdők és pincefalvak - fejlesztésére irányuló elképzeléseket, azonban a fenntarthatósági szempontok itt nem kerültek vizsgálatra. A vidékies jellegű városok fejlesztésén (1.3.2.2.) belül említett épített környezet megóvása sincs a fenntarthatósághoz társítva.
Hosszú távú fejlődést megalapozó környezetstratégiai területek		
A fenntarthatóságot, az épített környezet és a természeti erőforrások mennyiségi, minőségi védelmét és a gazdasági versenyképességet, megélhetést, foglalkoztatást és önellátást egyidejűleg biztosító gazdasági tevékenységek és ágazatok fejlesztése	3	A 1.1.1.2. és 1.1.1.3. célokban megfogalmazott K+F központok kialakítása, a kutatási tevékenységgel közvetett módon az erőforrások és a termőföld védelmét, a fenntarthatósági követelmények érvényesítésének lehetőségét és a versenyképesség növelését segítik elő. A koncepció 1.1.2-es stratégiai célja az élelmiszeripar, textil- és bőripar, építőipar, gépgyártás, fémfeldolgozás, és a szén-és kőbányászat területeit érintve tartalmazza a fejlesztési elképzeléseket, azonban a fenntarthatóság nem minden esetben kerül kifejtésre. A célok fenntarthatósággal összefüggő tartalma a magasabb hozzáadott értékű, magasabb élőlomunka igényű tevékenységek szorgalmazása, illetve a figyelem felhívása a fenntarthatóság figyelembevételére.
Vízgazdálkodási szemléletváltás, vízmegtartás -pótlás, -elvezetés komplex, a gazdálkodással, tájszerkezettel összhangban történő működtetése	2	Vízgazdálkodással összefüggő javaslatokat a 1.3.1.7., a „A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése” c. fejezet, illetve a 1.1.3.8., „A környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések” c. fejezet tartalmaz.
Energiatakarékosság, alternatív,	3	A koncepció 1.3.2.3-es fejezete a helyi és természeti

megújuló energiára épülő helyi energiatermelési és ellátási rendszerek kiépítése		energiaforrások jobb kihasználására irányul. A 1.1.1.4-es cél a helyi megújuló energiák felhasználására alapozva fogalmazza meg kutatóközpont létrehozását, mely a későbbiekben jó alapot nyújthat helyi rendszerek kiépítéséhez.
Környezeti nevelési és szemléletformálási feladatok erősítése	2	Környezeti nevelés a 1.3.2.6., „Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológikus gondolkodás elsajátítása” c. fejezetben jelenik meg a természeti környezetben történő oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztésének célkitűzésével.
Bamamezős beruházások szorgalmazása	1	Az 1.1.3.8. prioritás említi a fejlesztések megvalósításánál a bamamezős területek preferálását a zöldmezős beruházásokkal szemben.
Az épített környezet értékeinek védelme, valamint az épített örökség erőforrásként való használata	2	Az épített környezet védelme közvetetten, a 1.1.3.1., a 1.1.3.5, és a 1.1.3.6 fejezetekben, a fejlesztésekhez kapcsolódóan jelenik meg a koncepcióban. A vidékies jellegű városok fejlesztésén (1.3.2.2.) belül kerül konkrétan említésre az épített környezet megóvása, mely elengedhetetlen a megvalósuló fejlesztések érvényesülése érdekében is.

1. táblázat: Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2020 átfogó céljaihoz

Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 környezeti céljaihoz

A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy a vidéki térségeink nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva, a fenntarthatóságot és a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép alapján kijelölje az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit. A vidéki Magyarország egészének megújítását tűzi ki célul, ezért a **vidékfejlesztésre**, az **agrár- és élelmiszergazdaságra**, valamint a **természeti erőforrások fenntartható hasznosítására**, a **természeti értékek megőrzésére** és a **környezet védelmére** vonatkozóan határoz meg tennivalókat.

A stratégia legfontosabb területei a **foglalkoztatás növekedése**, a kis- és közepes méretű gazdaságokra és azok szövetkezeteire épülő **kiegyensúlyozott és sokszínű mezőgazdaság**, termelési szerkezet, a **helyi élelmiszertermelés** és élelmiszerpiacok megerősödése, a **vidék helyi közösségeinek megerősödése**, népesedési mutatóinak javulása és a **biológiai sokféleség**, az egészséges természeti rendszerek megőrzése.

NVS2020 környezettel kapcsolatos stratégiai céljai	Illeszkedés (1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcsolat 3: erős kapcsolat)	TMTK kapcsolat
Természeti értékek védelme, fenntartható természeti erőforrás- és tájgazdálkodás Talajvédelmi program, Természeti értékek, területek, ökoszisztéma szolgáltatások védelme és helyreállítása, Környezetbiztonsági program, Árvízvédelmi program, Vízkezelési- és vízminőségvédelmi program, Területi vízgazdálkodási program, Ásványi nyersanyag és energiaerőforrás gazdálkodási program	3	A természeti értékek, erőforrások védelme minden fenntartható fejlesztés alapja. A koncepció 1.1.3-as stratégiai céljában számos alkalommal megjelenik az értékek védelme közvetlenül, és közvetetten is a turisztikai potenciálok javítása, és a bemutatás elősegítése által. A fenntartható erőforrás- és tájgazdálkodással van összhangban a termálfürdők fejlesztése (1.1.3.5.), a helyi megújuló energiaforrások szorgalmazása (1.3.2.3.), a fenntarthatóság figyelembevételével történő szén- és kőbányászat újraindítása (1.1.2.9.), a minta ökotelepülés kialakításának gondolata (1.3.2.6.) és a klímaadaptációt is szolgáló, a mezőgazdasági termeléssel is összhangba hozott vízhasználat, vízviasszatartás (1.3.1.7.).
Vidéki környezetminőség Ivóvíz program, Szennyvíz program, Települési vízgazdálkodás, Zöldterületi rendszer fejlesztése, helyi természeti értékek védelme, Hulladékgazdálkodási program, Levegőminőség-védelmi és zajterhelés csökkentési program	1	Az NVS2020 vidéki környezetminőséghez kapcsolódó témaköreinek mindegyike szerepel a koncepció „A környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések” (1.1.3.8.) c. fejezetében.
Föld- és birtokpolitika Földhasználati szerkezetátalakítási, tájgazdálkodási program, Föld- és birtokrendezési program	1	A TMTK nem tér ki részletesen a birtokrendezési lehetőségekre, illetve annak pozitív tájalakítási lehetőségeire.
Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika Ökológiai gazdálkodás program, Ártéri tájgazdálkodás program Védett és érzékeny természeti területek gazdálkodási programjai (MTÉT, Natura 2000), „Kert-Magyarország” kertészeti program, Génmegőrzés, biológiai alapok fejlesztése program, Nemzeti erdőprogram	2	A koncepció a magasabb élömlunka igényű zöldség-, gyümölcs-, és gyógynövénytermesztés arányának, illetve a biotermékek előállítási arányának növelését, illetve a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyát említi (1.1.2.3.), azonban részletesen nem tér ki a fenntartható agrárszerkezet kialakítására, a célrendszer inkább részben a mezőgazdaságra is épülő iparágak fenntartható fejlesztését tartalmazza (1.1.1., 1.1.2.).

		Gazdálkodással összefüggő programok közül egy minta ökötelepülés kialakításával kapcsolatban (1.3.2.6.) tartalmaz célokat a dokumentum.
Helyi gazdaságfejlesztés Helyi élelmiszerfeldolgozás, helyi piac és élelmiszerellátási program, Komplex helyi (térségi) vidékfejlesztési (energiaellátási) program,	3	A helyi gazdaságfejlesztés a koncepció egyik fontos prioritása, melyet több célterület is elő kíván segíteni. A koncepció részletesen kitér az egyes feldolgozó iparágak fejlesztésére (1.1.2.1., 1.1.2.3.), illetve az ezt segítő logisztikai alközpontok (1.1.1.5.), kutatási bázisok (1.1.1.3.), és termelői összefogások (1.3.1.1., 1.3.1.2.) kialakítására. Tartalmazza a helyi piacok létesítését (1.3.1.4.), a minőségi haltenyésztés, és -feldolgozás elősegítését (1.3.1.5.), illetve a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítást is (1.3.2.3.).

2. táblázat: Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 átfogó céljaihoz

Illeszkedés a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III 2009-2014) céljaihoz

A Program kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény rendelkezik. A harmadik Nemzeti Környezetvédelmi Program az ország fenntartható fejlődési pályára való átállását kívánja sajátos eszközeivel elősegíteni. A környezeti szempontok és összefüggések megjelenítésével, a társadalmi és gazdasági lehetőségekkel összehangolt, szükséges intézkedések meghatározásával rendszerbe foglalja a környezet védelmére irányuló célokat és feladatokat. Az NKP célrendszerében megfogalmazott 220 célból mintegy 70-nek van területi vetülete.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszke dés	TMTK kapcsolat
		1: gyenge kapcsolat	
		2:közepes kapcs.	
		3: erős kapcsolat	
5.2. Éghajlatváltozás			
5.2.1.3. Közlekedés	A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés (különösen a szálló por terhelés) csökkentése, a közlekedési-szállítási teljesítmény és a szén-dioxid kibocsátás növekedésének szétválasztása.	1	A TMTK céljai nagymértékben megfelelnek az NPK közlekedési céljainak, mivel a koncepcióban szerepet kap a helyközi mobilitás elősegítése a rászorulóknak támogatásával (1.3.2.1.), a közösségi közlekedés fejlesztése, a települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javítása (1.3.1.3.). A koncepció egyedül a
	A vasúti szállítás előtérbe helyezése, de legalábbis az áru- és személyszállításon belüli aránya visszaszorulásának megállítása.	3	
	A távolsági közösségi közlekedés versenyképességének javítása.	3	

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	TMTK kapcsolat
		1: gyenge kapcsolat 2:közepes kapes. 3: erős kapcsolat	
	A vízi közlekedés és szállítás fejlesztése a természeti értékek védelme és az ökológiai rehabilitáció komplex figyelembevételével.	3	környezetterhelés csökkentésére nem tér ki.
5.2.1.5. Erdőgazdálkodás	A hazai szén-dioxid nyelő- és tároló kapacitások erősítése az erdőgazdálkodásban.		A koncepció nem tartalmazza.
5.3. Környezet és egészség			
5.3.3.1. Ivóvíz	Az ivóvíz-szennyezők miatt fennálló egészségi kockázatok jelentős csökkentése.	3	A koncepció „A környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések” (1.1.3.8.) c. fejezete tér ki a vízbázisok fejlesztésére, az egészségügyi határértéknek megfelelő vízminőség előállítására, mely többek között az ivóvizekre is kiterjed.
	Az ivóvíztermelés- és elosztás biztonsági hiányosságainak megszüntetése.	2	
	A lakosság számára az egészséges ivóvízhez való hozzáférés egyenlő esélyű biztosítása.	3	
5.4. Települési környezetminőség			
5.4.1.1. Környezeti szempontok érvényesítése a településfejlesztésben és a településrendezésben	Előrelátó, tudatos településfejlesztés a társadalmi - gazdasági - környezeti szempontok figyelembevételével.	2	„A környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések” (1.1.3.8.) c. fejezet szorgalmazza a barnamezős beruházásokat a zöldmezős beruházásokkal szemben.
	Takarékos területfelhasználás, barnamezős területek újrahasználatának előtérbe helyezése.	3	
5.4.1.2. Települési zöldfelület	Összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítása, növelése, megújítása, fenntartása.	2	A koncepció önállóan az 1.1.3.8. és az 1.3.2.2. célban tér ki a megóvásukra és növelésükre. Emellett a szabadidős kulturális és sport tevékenységek lehetőségeinek bővítése (1.2.2.5., 1.3.2.5.) feltételezheti a zöldfelületek növekedését, azonban ez az összefüggés a koncepcióban nem meghatározott. A vidékies jellegű városok fejlesztése (1.3.2.2.) cél tartalmazza a zöldfelületek fejlesztését, igaz, ez a cél nem tér ki a többi településtípus zöldfelületi fejlesztésére.
	A zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, a zöldterületek elérhetőségének és minőségének javítása.	2	
	A zöldfelületek vizuális, esztétikai célú fejlesztése.	2	
5.4.1.3 Épített környezet	Az épített környezeti értékek védelme és az ehhez szükséges feltételek biztosítása.	2	Az épített környezet védelme közvetlenül a 1.3.2.2. célban,

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	TMTK kapcsolat
		1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	
	Leromlott településrészek megújítása a környezeti szempontok figyelembe vételével.	2	közvetetten, a 1.1.3.1., a 1.1.3.5., és a 1.1.3.6. fejezetekben, a turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódóan jelenik meg a koncepcióban. A zajvédelem és a levegőminőség-védelem témakörei az 1.1.3.8. célban kerülnek említésre. A koncepció célul tűzte ki helyközi mobilitás javítását a rászorulóknak támogatásával (1.3.2.1.), illetve a közösségi közlekedés fejlesztését is (1.3.1.4.). A kerékpáros közlekedés fejlesztése külön prioritásként szerepel (1.1.3.7.).
	Légszennyezettség kialakulásának megelőzése.	1	
	A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése, illetve a jó minőség megőrzése- az ún. zónákba nem sorolt- tiszta levegőjű térségekben:	3	
	A zaj- és rezgésterhelés mértékének, az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatásának, egészségkárosító kockázatának csökkentése:	2	
	A zaj- és rezgésforrások számának csökkentése.	2	
	A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.	1	
	Fenntarthatóbb települési közlekedési rendszerek kialakítása (környezetkímélőbb, energia- és költségtakarékosabb személy- és áruszállítás).	3	
	Az egyéni és a közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása, illetve a jelenlegi kedvező arány további javítása.	2	
	Az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.	3	
5.4.5.1 Biztonságos ivóvízellátás	A vízi közmű üzemeltetési struktúra fejlesztése.	2	A koncepció „A környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések” (1.1.3.8.) c. fejezete tér ki a vízbázisok fejlesztésére, az egészségügyi határértéknek megfelelő vízminőség előállítására, illetve az előregedett, elszennyeződött hálózatok cseréjére, mely többek között az ivóvizekre is kiterjed.
	Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának növelése, a hálózati felújítások elvégzése.	2	
5.4.5.2 Szennyvízelvezetés és -	2015. december 31-ig a lakosság 89%-a számára a csatornázottság biztosítása a 2000 LE feletti	3	A koncepció célja (1.1.3.8.) a 100%-os csatornázottság kiépítése, a nagyobb

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	TMTK kapcsolat
kezelés	agglomerációkban. Az összegyűjtött szennyvizek 100%-ának legalább biológiai fokozatú tisztítása 2015. december 31-ig. A „közműolló” fokozatos bezárása. A Szennyvíz Programban nem szereplő, de gazdaságosan kiépíthető és üzemeltethető rendszerek létesítése. Az egyedi szennyvízelhelyezési, -tisztító és -tároló berendezések, létesítmények használatának, valamint a természet közeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése.	 3 3 3 3	településeken szennyvíztisztító telepek létesítése, kisebbeken pedig alternatív megoldások alkalmazásának támogatása, s a már meglévő szennyvíztelepek bővítése, fejlesztése, illetve korszerűsítése.
5.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem			
5.5.1.1. Védetté nyilvánítás	Védelemre tervezett területek, védelemre szoruló fajok: védetté nyilvánítások véghezvitele.		Nem TMTK feladat
5.5.1.3. Natura2000 területek	Az EU által előírt kötelezettségek teljesítése.	3	A koncepció figyelmet fordít a Natura2000 területek védelmére is (1.1.3.8.).
5.5.1.4. Egyéb nemzet-közi minősítésű területek	A ramsari vizes élőhelyek megőrzése és bölcs hasznosítása, az egyezmény végrehajtás társadalmi elfogadásának javulása.		Nem TMTK feladat
5.5.1.5. Barlangtani, földtani és felszínalak-tani értékek, ásványok	A nyílt karszterületek és barlangok hatékonyabb felszíni védelmének biztosítása.		Nem közvetlen TMTK feladat
5.5.1.6. Ex lege védett lápok és szikes tavak, források, víznyelők, kunhalmok, földvárak	Az ex lege területek felmérésének és nyilvántartásának áttekintése és hatékonyabbá tétele.		Nem közvetlen TMTK feladat
	Az ex lege területek hatósági határozattal való kijelölésének és ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének befejezése.		Nem közvetlen TMTK feladat
5.5.1.7. A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme	A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése a terület- és településfejlesztés és -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúra-	3	A TMTK módosítása összhangban áll a területrendezési célokkal (OTRT, megyei terv).

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	TMTK kapcsolat
	fejlesztés) során, valamint az adó- és támogatáspolitikában.		
5.5.1.8. Érzékeny Természeti Területek	A biodiverzitás megőrzését biztosító extenzív mezőgazdálkodási rendszerek elterjesztése és fenntartása.	1	Az ÉTT, MTÉT területek (érzékeny természeti területek) nem kerültek külön megemlítésre.
5.5.2.2. Területkezelés	A védett és a Natura 2000 területek minél nagyobb körére terjedjenek ki az agrárkörnyezetgazdálkodási és természetvédelmi célú uniós támogatási rendszerek.	1	A koncepció nem tartalmazza.
5.5.2.3. Fajok megőrzése, kezelése	Az inváziós fajok elterjedésének megelőzése, korlátozása, visszaszorítása.		Nem közvetlen TMTK feladat
5.5.2.4. Élettelen természeti értékek	Az élettelen természeti értékek megóvása.	2	A koncepció az élettelen értékek közvetlen megóvását nem, csupán az ásványkincsek fenntartható kitermelését tartalmazza (1.1.2.9.).
5.5.3.1. Károsodott területek helyreállítása, természeti értékek károsodásának megelőzése	A vizes élőhelyek helyreállításának folytatása, a Kárpát-medencei speciális élőhelyek természeti állapotának javítása és az erdőterületek a természetességének fokozása.	1	A koncepció 1.1.3.8. fejezete tér ki a tájsebek rehabilitálására és rekultivációjára.
	A felhagyott, illetve tájképromboló épített elemek, felszíni tájsebek, felhagyott katonai gyakorlóterek stb. rehabilitációja.	3	
5.5.3.2. Genetikai erőforrások megőrzése	A genetikai erőforrások megőrzése, az ezt elősegítő különböző megoldások támogatása.	1	Nem TMTK feladat, de a 1.3.2.6. célkitűzés magában foglalja az ökológiai gazdálkodás elterjesztését, mely kedvező a genetikai erőforrások megőrzése szempontjából.
5.6. Fenntartható terület- és földhasználat			
5.6.1. Területrendezés és környezetvédelem	Az országos és térségi területi tervezés során a társadalmi, környezeti és gazdasági szempontok összehangolása a természeti tér, erőforrások és értékek védelme, fenntartható hasznosítása, valamint a környezetterhelés megelőzése érdekében.	3	A TMTK szemléletét alapvetően áthatja a fenntarthatósági alapelvek figyelembevétele.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2:közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	TMTK kapcsolat
5.6.2. Ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás	A társadalom szükségleteinek kielégítését biztosító ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése (okszerű és takarékos anyaghasználat, újrahasználat).	2	A 1.1.2.9. prioritás tartalmazza a szén- és kőbányászat újraélesztését a fenntarthatóság figyelembevételével.
5.6.3. Talajok védelme és fenntartható használata	A talajok termékenységének védelme, a talajdegradációs és -szennyező folyamatok megelőzése, illetve mérséklése.	1	A talajvédelem közvetlenül nem jelenik meg a koncepcióban.
	A termőföld mennyiségi és minőségi védelme.	2	A mezőgazdasági termelés és a borászati tevékenységek fejlesztését, háttérének megalapozását szolgáló, a 1.1.1.2. és 1.1.1.3. célokban megfogalmazott, K+F központok kialakítása közvetett módon a termőföld védelmét is szolgálják. A 1.1.2-es célban megjelenik a szántóföldi, zöldség- és gyümölcsstermesztés arányának növelése, mely a termőföldek mennyiségi védelmét biztosítja.
5.6.4. Környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat	A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.		A koncepció nem tartalmazza.
5.6.5. Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	Az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).		A koncepció nem tartalmazza.
	A termőhelyi adottságoknak és a természetes állapotnak megfelelő erdőszerkezet-átalakítás az erdő ökológiai, biodiverzitási értékének növelése érdekében.		
5.7. Vizeink védelme és fenntartható használata			
5.7.3.5. Vízvisszatartáson alapuló belvízgazdálkodás	A belvizek okozta károk megelőzése, csökkentése (biztonságos belvízlevezetés) és a víz visszatartás, hasznosítás növelése.	3	A koncepció a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése kapcsán említi a belvízkárokat, melyek megfékezését tájba illő

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcsol. 3: erős kapcsolat	TMTK kapcsolat
s			víztározók építésével kívánják elérni (1.3.1.7.).
5.7.3.6. Dombvidéki tározás	A vízkárok mérséklése, a víz visszatartása, a vízfolyások érintett szakaszain a társadalmi igényekhez és az épített környezethez illeszkedő természetközeli patakszabályozás, illetve revitalizáció megvalósítása.	3	Az egyenetlen csapadékeloszlás egyre több esetben teszi szükségessé víztározók kialakítását. A klímaváltozás negatív hatásainak kiküszöbölése érdekében tartalmazza a célrendszer a vízkárok mérséklését víztározók építésével (1.3.1.7.).
5.7.3.8. Helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek védelme	A helyi és térségi jelentőségű felszíni vizek mennyiségi és minőségi védelme.	2	A koncepció egyedül a Sió turisztikai hasznosításának fejlesztésével összefüggő mederrendezést, illetve a vízszállító képességének a helyreállítását említi (1.1.3.3.).
5.7.3.9. Belterületi vízrendezés	Belterületen a kisvízfolyások árvízi kockázatának csökkentése, a belvízi elöntések mérséklése, illetve megelőzése. A bel- és csapadékvízzel való gazdálkodás fejlesztése.	2	A koncepció nem rendelkezik külön a belterületi vízrendezéssel, a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése általánosságban tartalmazza az árvizek, belvizek elleni védekezést (1.3.1.7.).
5.8. Hulladékgazdálkodás			
5.8.3.1. A települési hulladékok biztonságos ártalmatlanítása	A régi, felhagyott, bezárt lerakók folyamatos rekultiválása és monitorozása.		A koncepció nem tartalmazza.

3. táblázat: Illeszkedés az NKP-III céljaihoz

3.3. Az új koncepció összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

Tolna Megye Területrendezési Terve

(2012, Környezetterv Kft.)

A megyei területfejlesztési koncepció készítését egy évvel előzte meg a megyei területrendezési terv készítése. A megyei területrendezési terv célját a tervről szóló 1/2005.(II.21.) számú rendelet tartalmazza:

1.§.(1) A rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

A megyei területrendezési terv sem az elfogadott, sem az alátámasztó munkarészeiben nem rögzít a fent idézett - általános, tulajdonképpen a területfejlesztési törvényből következő - célon túl megyei sajátosságokat tükröző további célkitűzéseket.

Tolna Megye Környezetvédelmi Programja 2000

(ÖKO-ECO Környezetvédelmi Tanácsadó Bt.)

A megye környezetvédelmi feladatait elsődlegesen a környezetvédelemmel összefüggő törvények szabályozzák. A hatályos környezetvédelmi program az első Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz illeszkedően készült el 2000-ben. Azóta a II. és a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program elkészítése is megtörtént, így a megye programja tartalmát tekintve elavultnak tekinthető. Mindezen okok miatt annak célkitűzéseit részletesen nem vetjük össze a készülő fejlesztési koncepció környezeti céljaival.

3.4. A változatok közötti választások

A megyei területfejlesztési koncepció nem tartalmaz változatokat. Ezért a 2/2005. (I.11.) Korm. rend.-ben előírt fejezet a környezeti értékelésben nem releváns.

4. TOLNA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

4.1. A koncepció rész céljainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló - 2011-ben módosított - 1996 évi XXI. Törvény szerint a területfejlesztés feladata egyrészt az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, másrészt a rövid, közép- és **hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása**, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.

A releváns tervekkel, országos koncepciókkal való konzisztencia vizsgálat bemutatását korábbi fejezetek tartalmazzák. Alábbiakban a koncepció célrendszerének egymás közti környezeti szempontú konzisztenciáját vizsgáljuk.

Tolna megye területfejlesztési koncepciója három átfogó és azon belül hét stratégiai hosszútávú célt fogalmaz meg:

1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)

1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

1.2. Társadalmi megújulás

1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása

1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése

1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése

1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

A koncepció szemlélete összességében tükrözi a fenntarthatóság elvét, számos célterületnél említésre kerül többek között az erőforrásokkal való kíméletes gazdálkodás, a magas

hozzáadott értékű kapacitások szorgalmazása, illetve maga a fenntarthatóság figyelembevétele. A koncepció célrendszere a társadalom, a gazdaság, és a környezet hármas egységét tartalmazza, melyek harmonikus összhangjára törekszik. A környezeti szempontok érvényre jutásának leggyakrabban a gazdaságfejlesztési érdekek szabnak gátat, melyen belül egy jellemző konfliktusforrást jelent a közlekedésfejlesztés, és az ebből eredő terhelések megnövekedése. A Tolna megyei koncepció fontos prioritásai közé tartoznak az egyes gazdasági ágazatok térségi fejlesztései, az erőforrások jobb kihasználása, és a közlekedésfejlesztés is, azonban a fejlesztések szorgalmazása és a versenyképesség növelése nem feltétlen áll ellentétben a környezet megóvásával. A koncepció, mely átfogó, hosszú távú célokat, és egy elémi kívánt jövőképet fogalmaz meg, tartalmában nem igényli a teljes részletességet, így ezen a szinten még nem jelennek meg a gazdaság, a társadalom, és a környezet közötti szempontok ütközései. Mindezen által a három terület összhangjára az alacsonyabb rendű tervezésnél kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy a fenntarthatóság elvei és a környezeti szempontok a konkrét terület egységek esetében, és a megvalósítás szintjén is érvényesülhessenek. Összességében megállapítható, hogy a megyei koncepció céljainak vizsgálatakor markáns, ellentmondó alapelvek, célok nem fedezhetők fel.

A fenntarthatóságot kiemelő célok a következők:

1.1.2.9. A szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

1.1.3.8. Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

1.3.2.6. Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológus gondolkodás elsajátítása

4.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

Környezeti jellemzők azonosítása, melyekre a Koncepció hatással lehet

A koncepcióhoz készült helyzetfeltáró munkarészek tartalmazzák Tolna megye környezeti elemeinek állapotát illetve az alakulásukat befolyásoló fontosabb tényezőket. A tanulmány összefoglaló megállapításai környezeti közegek szerinti bontásban a következők:

Levegőtisztaság védelem

A megye levegőjének minősége a mért gáz halmazállapotú komponensek (kéndioxid, nitrogén-oxid, formaldehid, benz(a)pirén) tekintetében az 1-es, a szilárd halmazállapotú komponensek (üledő por, szállópor) tekintetében a 2-es minőségi osztályba sorolható. Jelentősebb légszennyezések egyrészt a közlekedésből eredő szálló por következtében jelentkeznek, különösképpen a 6-os, az 56-os, a 63-as és 65-ös utak által érintett

településeken. Emellett a fűtési szezonban fordulnak elő számottevő szennyezések azokon a településeken, ahol a vezetékes gáz kiépítése még nem történt meg; illetve egyre nagyobb gondot jelent a pollenszennyezettség is.

Zaj és rezgés elleni védelem

A zaj okozta terheléseket legnagyobb mértékben a közlekedés határozza meg, az ipari eredetű terhelés a megyére nem jellemző. A nagy átmenő forgalom okozta problémák a jelentősebb főutak mentén fordulnak elő, mely zajterhelést a forgalomelterelésekkel, illetve elkerülő utak építésével lehet csökkenteni. Ily módon került csökkentésre a Szekszárdon áthaladó jelentős mennyiségű forgalom is az M6-os autópálya kiépítésével és az elkerülő út megépítésével. A tanulmány javaslata szerint a jövőben a nagyobb zajterheléssel járó ipari létesítményeket kizárólag ipari parkokba, vagy ipari övezetekbe indokolt telepíteni.

Felszíni vizek védelme

A megye felszíni vizeinek állapota összességében jó minőségű. Első osztályú víz jellemzően csak a Duna Paks alatti szakaszán fordul elő az év nagy részében. Mérések alapján a Paksi Atomerőmű nem gyakorol káros hatást a vízminőségre. A Duna többi szakasza jellemzően a III.-as illetve a IV.-es vízminőségi osztályba sorolható. Az Alsó-Duna-Völgyi Vízügyi Igazgatóság havonta végez méréseket, ahol vizsgálja a Duna biológiai állapotát és az algásodottság mértékét, azonban az adatok jelenős mértékben függenek a vízállástól, mivel az alacsonyabb vízállás mellett a szennyezettség is jelentősebb. A Kapos a Koppány, a Nádor csatorna, a Sió vízminősége az elmúlt tíz évben folyamatosan javult, mely az egyre korszerűbb szennyvíztisztító berendezéseknek, és a hosszú évek óta tartató tudatos vízvédelmi programoknak köszönhető.

Felszín alatti vizek védelme

A térségben a vízbeszerzés általában megfelelő védőréteggel rendelkező rétegvizekből történik, Szekszárdnál és néhány dunamenti községnél a dunai kavicssteraszra épített kutak működnek. A vizek egyes komponenseinek magas aránya miatt általában vas és mangántalanítás szükséges a kitermelés után. Emellett előfordul, hogy arzénmentesítésre is szükség van, jellemzően Dunaszentgyörgy környékén. A rétegvizekre a magas ammónia tartalom jellemző. A megyében jelentős hévíz készletek vannak a Dombóvár, Tamási, Szekszárd, Bonyhád települések által lehatárolt térségben. A hévíz források többszintű (turisztikai, mezőgazdasági, távhőellátási) hasznosítása nem jellemző, csupán kisebb fejlesztések történtek a térségben. A hévizek gyógyászati célú hasznosítása szinte minden térségben megkezdődött, de a keresleti oldal megosztásával egymás versenytársaivá kezdenek válni a gyógy- és élményfürdők.

Talaj- és földvédelem

A megye jó termőterületekkel rendelkezik, legnagyobb problémát az erózió okoz, mellyel nagy területek érintettek. Emellett a mezőgazdaságra jellemző monokultúrás szántóföldi növénytermesztés, a túlzott mértékű műtrágyázás és vegyszerezés hosszabb távon jelentős mértékben károsítja a termőföldek állapotát, illetve másodlagosan szennyezheti a felszín alatti vizeket is.

Hulladékgazdálkodás

A megyét érintő hulladékgazdálkodási rendszerek:

Dél-Balaton és Sió-völgye hulladékgazdálkodási projekt

A projekt célja, hogy a térségben a csatlakozott településeken megvalósuljanak a szelektív hulladékgyűjtés és a hulladék újrahasznosítás műszaki és szervezeti feltételei. A projekt keretében három környezetbarát hulladékkezelő telep épült meg, melyből egy Tolna megyében található, s a programhoz emellett 69 db Tolna megyei település társult.

Kapos-menti hulladékgazdálkodási rendszer

A rendszer 118 tagot fog össze, melyből 6 Tolna megye területére esik. A program keretében 28 lerakó rekultivációja történik, mely mellett egy korszerű hulladékkezelő telep is létesül Kaposváron.

Mecsek-Dráva hulladékgazdálkodás projekt

A kiépült komplex hulladékgazdálkodási rendszer három megye 313 településének hulladékkezelését vállalta, melyből 5 település Tolna megyei. A projekt tartalmazza hulladékudvarok (22 db) rendszerének kiépítését, két komplex központ létesítését, és négy átrakó állomás létrehozását, amelyből egy, a kaposszekcsői esik Tolna megye területére.

Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás

169 önkormányzat hulladékgazdálkodási tevékenységét szervezi. tevékenység itt is két fő elemből áll: egyrészt a korábbi hulladéklerakók rekultivációjából, másrészt az EU-s előírásoknak megfelelő új, korszerű hulladékgazdálkodási rendszer megvalósításából. 5 Tolna megyei település rekultivációja valósult meg. A szervezett hulladékkezeléshez Tolna megyéből 9 település csatlakozott.

Paksi térségi hulladékgazdálkodási rendszer

Hét település kezdeményezte egy társulás létrehozását, hogy 2013-tól kezdve a paksi szeméttelap korszerűsítésével, közösen oldják meg a hulladékok elhelyezését és hasznosítását.

A rendszer elemei a paksi szeméttelap korszerűsítése, azaz egy új hulladéklerakó, egy szelektív válogató csarnok és egy komposzttelep építése. Szervesen ehhez a rendszerhez tartozik a Pusztahencse-Földespusztán megépült 1,2 MW teljesítményű biogáz erőmű, amely a biológiailag lebomló hulladékokból állít elő energiát. Az említett létesítmények 2013 tavaszra készültek el, így az új hulladékgazdálkodási rendszer üzembe állt.

Nemzeti Radioaktív-hulladék tároló Bábaapáti

A Paksi Atomerőmű üzemeltetése során keletkező szilárd és folyékony, kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgál a Bábaapátiban építés alatt lévő radioaktív hulladéktároló. A folyékony hulladékok is szilárdításra kerülnek, így a csak szilárd halmazállapotú hulladékot 200 literes acélhordókban helyezik el a telephely központi épületében. A 3.000 db. hordó befogadására alkalmas csarnokban minőségi ellenőrző vizsgálatok és a hulladék előkészítése történik a föld alatti tárolásra. A föld alatti tárolók építése még folyamatban van, a központi épület a telephelyen megépült.

A megyében a veszélyes hulladékok mennyisége évről évre csökken, melynek legfőbb okai a gazdasági szerkezet átalakulása és a fejlődő hulladékgazdálkodás. A legnagyobb mennyiségű veszélyes hulladékot 3 város, Dombóvár, Simontornya és Szekszárd termeli. Jelentős, évek óta tartó problémát jelentettek a Simontornyai Bőrgyár Rt. felhalmozott hulladékai, amelyek ártalmatlanítása folyamatban van. Folyamatosan rekultivációra kerülnek illetve kerültek a nagyobb települések szeméttelpei is s így a potenciális veszélyes hulladék károkozás lehetősége is mérséklődik.

A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása - terhelhetőség

A Konceptiót megalapozó helyzetértékelés külön fejezetben foglalkozik a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározásával. Tolna megye tájhasználatára alapvetően a mező- és erdőgazdasági használat, termelés jellemző, ám ennek ellenére természetvédelmi, tájképvédelmi, vízgazdálkodási, vízvédelmi és turisztikai szempontból kiemelhetőek olyan tájegységek, tájtipusok, amelyek érzékenysége, terhelhetősége eltér a hagyományos mezőgazdasági tájhasználatától.

A megye tájterhelhetőségét az eltérő természeti adottságok az ökológiai természetvédelmi érzékenység és a hagyományos tájhasználat alapján a következő tájtipusokra osztjuk fel:

- Folyómenti táj,
- Dombvidéki - Mezőgazdasági táj,
- Dombvidéki - Erdőgazdasági táj,
- Dombvidéki - Borvidéki táj.

A folyómenti táj sok szempontból való érzékenysége határozza meg a terhelhetőséget, ezért olyan többfunkciós komplex tájgazdálkodás kialakítása fontos, amely a vízgazdálkodás, a természeti adottságokhoz igazodó tájhasználat, a tájképi, természeti értékek védelmének prioritásával biztosítja a Duna-menti települések természeti erőforrásainak fenntartható használatát biztosító környezetkímélő fejlesztését.

Az intenzíven művelt szántóterületek sok esetben alig néhány méterre megközelítik az élővilág és a mikroklima szempontjából fontos szerepet játszó vízfelületeket, az értékes természetközeli élőhelyeket, amelyek egy része Natura 2000 természet-megőrzési terület. Ezeken a területeken a természetvédelmi érdekeket kell elsődlegesen érvényesíteni a táj

fenntartása során és a településrendezési tervekben szélesebb védősávot kell a tavak mentén szabályozni. A mezőgazdasági táj többi területeinek terhelhetőségében a termőföld védelmének prioritását kell érvényesíteni. Biztosítani kell a mezőgazdasági majorok, telephelyek rendeltetésüknek megfelelő használatát és fejlesztési lehetőségét.

Az erdőgazdasági területeken a meglévő vizes élőhelyeken a természetvédelmi érdekeket kell elsősorban érvényesíteni a tájfenntartás során. Az erdőgazdasági táj többi területén a talaj (termőtalaj), a fás növényzet és az élővilág (élőhelyek) védelmének prioritását kell érvényesíteni.

A borvidékekbe tartozó települések közül is több településen már nem lehet szőlőtermesztésről beszélni. Tekintettel arra, hogy a művelt szőlőhegy, szőlőültetvény történeti, esztétikai, településszerkezeti, építészeti, turisztikai szempontból is az egyik leggazdagabb, legvonzóbb tájelem, tudatosan támogatni kell a borvidéki tájra jellemző szőlőhegyi tájelemek fennmaradását és elsősorban a szőlőművelést.

A koncepció megalapozása, illetve a célok kidolgozása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a koncepcióban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg

A területfejlesztési koncepció helyzetfeltáró munkarésze nem tér ki önálló fejezetként a környezeti konfliktusok ismertetésére, így ezek elemzését a már ismertetett környezeti elemek állapota alapján végeztük el. Legnagyobb problémát az egyes közegek szennyezettsége jelenti, mely további területhasználatokat is korlátoz, illetve az emberi egészségre is sok esetben veszélyt jelent.

A levegő tisztaság tekintetében a szilárd szennyezők, a szálló és az ülepedő por okoz problémát. A vezetékes gáz kiépítése sok településen nem történt meg, így ebből kifolyóan is szennyezések lépnek fel. Emellett a pollenszennyezettség időszakosan veszélyezteti a lakosság egészségi állapotát.

A felszíni vizek szennyezettsége nem jelentős, az utóbbi években a vízminőség javuló értékei jellemzőek.

A felszín alatti vizek tekintetében a magasabb ásványi anyag tartalom okoz problémát, mely miatt sok esetben vas- mangán-, illetve arzénmentesítésre van szükség.

Zajvédelem tekintetében a forgalmasabb, magasabb rendű főutak menték jellemzőek nagyobb mértékű terhelések.

A talajt a monokultúras mezőgazdasági termelés, a műtrágya használat, és az erózió veszélyezteti.

4.3. A koncepció céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

A területfejlesztési koncepció alapvető céljai közé tartozik a környezetállapot javítása is. Már az előző fejezetben is említettek szerint a koncepció szintjén a 3 átfogó, a 7 stratégiai, és az ezeken belül kifejtett 49 cél közül egyik sem okozza közvetlenül a környezetminőség romlását, nem állnak ellentétben a fenntarthatósági szempontokkal. Számos prioritás esetében potenciálisan sem kell tartani negatív hatások bekövetkeztétől, melyek például kimondottan a környezeti elemek védelmére fókuszálnak, illetve, mely célok a társadalmi szerkezet átalakításával kapcsolatosak, így ezek jellemzően környezeti következményekkel nem járnak. A fenntarthatóság figyelembe vétele, a környezeti értékek megóvása, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése több prioritás esetében is megfogalmazódott, azonban vannak olyan célterületek - jellemzően a gazdaságfejlesztésre irányuló elképzelések - melyek a későbbi tervezési folyamatokban magukban hordozhatják a környezetkárosítás bekövetkeztének lehetőségét is.

A természeti erőforrások igénybevételét vagy környezetterhelést kiváltó tényezők

A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetéséről, potenciáljának javításáról és tematikus összekapcsolásáról szóló cél (1.1.3.), illetve a vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítésére és vonzó vidéki élettér megteremtésére vonatkozó célterületek (1.3.1., 1.3.2.) kapcsolódnak részletesebben a környezet témaköréhez, a környezeti elemek használatához. A használat változása az elemek állapotában is általában valamilyen irányú változást eredményez, mely optimális esetben pozitív, az elemek megóvását, az erőforrások hasznosulásának fejlesztését jelenti, azonban a túlzott igénybevétel és a nem megfelelő módszerek alkalmazása környezetkárosító tevékenységgel párosulhat.

A turizmusfejlesztést is magában foglaló prioritások (1.1.3.), különösen az országos jelentőségű védett természeti területek látogathatóságának fejlesztése (1.1.3.2) is potenciális konfliktusforrást jelent. Ügyelni kell a védettséget megalapozó értékek megóvására, hogy a megnövekedett látogatóforgalom miatt fellépő esetleges problémák (illegális hulladéklerakás, taposás, gyűjtés, tűzgyújtás) ne veszélyeztessék őket.

Az egyik leglényegesebb potenciális környezetterhelés a közlekedésfejlesztést érinti. A térség integrálásának és a belső térszerkezet fejlesztésének alapfeltétele a műszaki infrastruktúra hálózat fejlesztése. A koncepció 1.3.1.3. prioritása fogalmazza meg a közúti, vízi és vasúti közlekedés javítását. Továbbá a közlekedéshez kapcsolódik közvetetten a helyi és térségi logisztikai központok építése is (1.1.1.5., 1.1.1.6.), mely várhatóan nagyobb forgalmat vonz. Az infrastruktúra hálózat kiépítése, fejlesztése, és az abból eredő megnövekedett forgalom számos esetben környezeti konfliktus forrása lehet. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy a tervezett fejlesztésekhez elkészüljenek a jogszabály szerinti környezeti hatásvizsgálatok, Natura 2000 hatástanulmányok.

A mezőgazdasági művelés a talajra, a vizekre és az élővilágra gyakorolt hatásai révén kapcsolódik a környezeti elemekhez. A koncepciónak nem képezi témakörét önállóan a mezőgazdasági kapacitások növelése, mivel a gazdaságfejlesztési elképzelésekben a feldolgozóipari kapacitások fejlesztései élveznek elsőbbséget és kiemelt prioritást. A 1.1.2.3. cél részeként jelenik meg a takarmány-előállítás fejlesztése, a szántóföldi növénytermesztés mellett a magasabb élőlétszám igényű zöldség- és gyümölcstermesztés, gyógynövénytermesztés, biotermékek előállításának és egyéb kertészeti tevékenységek arányának növelése. Hazánkban jellemző probléma a földek kimerítése, az agrokemikáliák túlzott használata, az eróziót okozó művelési rendszerek folytatása, illetve az élővilágot, élőhelyeket figyelmen kívül hagyó intenzív művelés. A koncepcióban megfogalmazott célok megfelelnek a fenntarthatóság követelményeinek, azonban a termőföld mennyiségi és minőségi védelmét a továbbiakban is szankcionálni kell a gazdák felé az alacsonyabb rendű tervezési folyamatokban.

Az 1.1.2.9. cél tartalmazza a szén- és kőbányászat újraélesztését Nagymányok és Váralja térségében, azonban a fenntarthatóság figyelembevétele külön megemlítesre kerül. Ez nagyon fontos, mivel a bányászati tevékenység majd az összes környezeti elem állapotára hatást gyakorol. Megváltoztatja az eredeti terepfelszínt, a talajadottságokat, a felszíni- és felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi paramétereit, illetve ezek szennyeződését okozhatja, mely mellett a meglévő vegetáció eltávolításra kerül, az állatok elpusztulnak vagy elvándorolnak, és a tájkép esztétikai értéke nagymértékben csökken. Tehát a fenntarthatósági szempontok szem előtt tartása mellett is környezetterhelés következik be, azonban a terhelés mértéke csökkenthető, illetve a fellépő tájhasználati konfliktusok mérsékelhetőségét és reverzibilitását meghatározza. Jelen esetben kedvező, hogy már bányászati múlttal rendelkező térségről van szó, így ha a bányászati tevékenység nem érint új területeket, akkor a jelenlegi állapothoz képest a környezetállapot változás nem lesz számottevő. Ennek ellenére már a kitermelés megkezdése előtt lényeges a rehabilitáció megtervezése, beleértve a helyreállítást, és az utóhasznosítási mód meghatározását is.

Közvetett módon környezeti következménnyel járó társadalmi, gazdasági folyamatokat kiváltó tényezők

Különösen a 1.1., "A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése" célkitűzés hordozhatja magában a környezetkárosítás bekövetkeztének lehetőségét is. A túlzott, egyoldalú gazdasági növekedésre koncentrálás jelenthet potenciális veszélyforrást. A közelmúlt tapasztalatai is bizonyítják, hogy gondos tervezés, engedélyezés és monitoring rendszer szükséges a környezetkárosítás elkerüléséhez. Ezért a gazdasági beruházásoknál, az iparfejlesztéseknél fokozottan ügyelni kell a környezetvédelmi követelmények érvényesítésére.

4.4. A koncepció céljainak megvalósulása esetén várható, a környezetet érő hatások, következmények előrejelzése

A Konceptió céljai olyan szemléletmóddal és olyan célzattal kerültek megfogalmazásra, hogy azok semmiképpen nem idéznek elő tartós, tendenciózus negatív változást a megye környezetállapotában.

Jól azonosítható környezet igénybevétel illetve hatások

Környezeti elemek

Egyetlen koncepcionális cél sem jár kedvezőtlen hatással a környezeti elemekre. A célokat későbbiekben kibontó területfejlesztési programok során konkretizálódó intézkedések tartalmának meghatározása során kell tekintettel lenni a környezeti elemek károsodását kizáró vagy minimalizáló megoldások alkalmazására.

Környezeti elemek rendszerei, folyamatai, szerkezete (különös tekintettel a tájra, településre, klímára, természeti rendszerre, biodiverzitásra)

A Konceptió céljai értelemszerűen egy élhető és társadalmi, gazdasági értelemben versenyképes, fejlődő megye jövőképeként szolgálnak. A koncepcionális célok még nem abban a mélységben és részletettségben kerültek megfogalmazásra (ez nem is feladata egy megyei területfejlesztési koncepciónak), amely alapján az egyes környezeti elemekre illetve környezeti rendszerekre gyakorolt pontos hatás előrejelezhető lenne. A célokat kibontó programok, illetve a területi, települési szintű rendezési tervezés során lesznek megismerhetők az egyes elemek környezeti elemekre gyakorolt hatásai.

Natura 2000 területek

A célokban foglaltak konkrét megvalósulását szolgáló terület- és településrendezési tervek készítése során lesz eldönthető. Mindenesetre nem támogatható olyan célkitűzés már a Konceptió szintjén sem, amely a Natura2000 területek rendeltetésével nem összeegyeztethető hatásokat okozna.

Emberek egészségi állapota, társadalmi, gazdasági helyzete (különös tekintettel az életminőségre, kulturális örökségre, területhasználatra)

A Konceptió céljai egyértelműen és alapvetően a megye gazdasági és társadalmi fejlődését, az emberek jólétét szolgálják.

Közvetett módon hatást kiváltó tényezők

A területfejlesztési koncepció hatásai rendkívül szerteágazóak. A közvetett hatások maradéktalan számbavétele teljes körűen nem is lehetséges. Az e helyütt alkalmazott elemzési-értékelési módszertan arra a VÁTI által korábban javasolt megközelítésre épít, hogy területfejlesztési koncepciók stratégiai szintjét (céljait, prioritásait) egy fenntarthatósági értékrendhez viszonyítsuk, egy környezeti teljesítményértékelési sémában vizsgáljuk. A vizsgálathoz az első fejezetet követően felvázolt speciális **térségi fenntarthatósági értékrenddel** vetjük össze a fejlesztési koncepció célkitűzéseit. A célrendszer és a

fenntarthatósági értékrend kapcsolatát egy ún. térségi (megyei) fenntarthatósági mátrix segítségével értékeljük. A VÁTI szakemberei által javasolt értékelési mátrix egyik tengelyén a fejlesztési koncepció stratégiai céljait, másik tengelyén a térségi (megyei) fenntarthatóság alapelveit tüntettük fel. A fejlesztési elképzelések egyértelmű pozitív hatásait, illetve kapcsolatát a fenntarthatósági alapelvekkel zöld színű 3-sal reprezentáltuk. Piros színt és 1-es számot kaptak azok a kapcsolatok ahol, esetlegesen negatív következményekkel, hatásokkal is lehet számolni. Narancssárga színnel és 2-sel a bizonytalan, potenciális lehetőségeket, de veszélyeket is magába foglaló kapcsolatokat jeleztük. Ahol nem került semmi az értékelési mátrixba ott nem vagy nehezen értelmezhető kapcsolat áll fenn a tényezők között.

Az alábbi táblázatot követően a tartalmi követelményekben előírt témakörök áttekintése is megtörténik.

		Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködése k létrehozásával iparáganként, termékpályánként	Piacépes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
TÉRSÉGI AUTONÓMIÁRA VALÓ TÖREKVÉS	A térség erőforrásainak fenntartható hasznosítása	2	2	3	1	1	2	3
	Stabil és kiegyensúlyozott külső erőforrás felhasználás	2	2	2	1	1	2	3
	A társadalmi-gazdasági tevékenységek által gerjesztett folyamatok és áramok minél tartósabban a megyén belül tartása	3	3	3	3	3	3	3
MÁS TÉRSÉGEK IRÁNTI FELELŐSSÉGVÁL	Autonóm közösségi döntéshozatal	1	1	1	1	1	1	1
	Problémák helyben való kezelése	3	3	3	3	3	3	3

LALAS	Más térségek közösségi döntési kompetenciái csorbításának elkerülése	1	1	1	1	1	1	1	1
	Anyagáramok ciklusainak megyén belül való zárása								
	A társadalom megújuló képességének térségi biztosítása	1	1	1	3	1	3	1	2
	Kulturális és tudományos innováció feltételeinek biztosítása	3	1	1	2	1	2	1	1
MEGYE MEGÚJULÓ KÉPESSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA	A környezeti elemek megújuló képességeinek biztosítása	1	1	3	1	1	1	2	3
	Zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős területhasználat	1	1		1	3	1	1	1
	Közkincsek, közérdekű létesítmények, rendezvények hozzáférhetősége	1	1	3	1	3	2	1	3
FENNTARTHATÓ TÉRHASZNÁLAT	Adminisztratív és gazdasági tevékenység értékmegőrzést szolgáló térszervezése	3	3	3	1	3	1	3	3

	A társadalom közelebb hozása a helyi környezethez	1	1	3	1	2	2	3
	Az utazási idő csökkentése és kulturált hasznosítása	1	1	1	1	1	3	3
	Az áruszállítás károsodásának mérséklése	1	1	1	1	1	1	1

4. táblázat Fenntarthatósági teljesítmény értékelő mátrix

Közvetett hatások új környezeti konfliktusok, problémák megjelenésére, meglévők felerősödésére

A Konceptióban lerögzített célok alapvetően nem járhatnak és nem is járnak olyan hatásokkal, ami jelentős környezetminőség romlást eredményezne. Közvetett módon azonban egyes célok elérése okozhat környezeti konfliktusokat. Ezekkel elsősorban a gazdaságfejlesztéssel, közlekedésfejlesztéssel összefüggő javaslatok, a logisztikai központok létesítését, az ipari övezetek fejlesztését, valamint a bányászati tevékenység újraindítását célzó javaslat esetében kell számolni.

Közvetett hatások környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek gyengítésére vagy korlátozására

A Konceptió 2. és 3. számú átfogó célja pontosan a társadalmi megújulás illetve a vidékies térségek megújítására helyezi a hangsúlyt. Előbbi cél a szemléletformálás hangsúlyozásán, utóbbi cél a környezetbarát gazdálkodási technológiák, a biogazdálkodás és a fenntartható helyi termelés és feldolgozás előtérbe helyezésén keresztül teljesíti ki a környezettudatos, környezetbarát magatartás és életmód Tolna megyei erősítését. Leszögezhető, hogy a Konceptió közvetett módon sem hat negatívan a környezettudatos értékrendre.

Közvetett hatások a helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés fenntartására vagy létrehozására

Effajta hatással lényegében nem kell számolni a Konceptió megvalósulása nyomán. Nem irányoz elő az optimálistól eltérő térszerkezeti fejlesztést, sőt a fejlesztések térségileg összehangolt megvalósítására törekszik. A megyei területfelhasználás jelentős megváltozásával nem kell számolni. A javasolt változtatások pont a hagyományok, az adottságok és a hiányosságok messzemenő figyelembe vétele mellett hatnak a területfelhasználás alakulására.

Közvetett hatások olyan helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok gyengítésére, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodtak

A Konceptió kifejezetten törekszik a meglévő termesztési hagyományok megtartására és fejlesztésére (szőlőtermesztés, borászat, élelmiszertermelés), és a táj eltartóképességét még jobban figyelembe vevő új, környezetkímélő, ugyanakkor nyereséget termelő gazdálkodási módok meghonosítására.

Közvetett hatások a természeti erőforrások megújulásának korlátozására

A megye fontos természeti erőforrása a termőföld. Ennek megőrzését, védelmét a Konceptió több ponton is előírja (erózió elleni védelem, vegyszerhasználat mérséklése, környezetkímélő gazdálkodási módok). Kifejezett hangsúlyt helyez a dokumentum a megye megújuló energiapotenciáljának hasznosítására. Ehelyütt kell megemlíteni azt is, hogy a célok között szerepel a megye területén található szénvagyon újbóli hasznosításának gondolata.

Közvetett hatások a nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használatára vagy a helyi természeti erőforrások túlnyomóan más területen való hasznosítására

Nem tartalmaz a jelenleginél intenzívebb természeti erőforrás hasznosítást a célrendszer, egy kivétellel. A fent említett szénkészletek kitermelésének előirányozása kétségkívül a helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használatának minősül.

4.5. A környezeti következmények alapján a koncepció értékelése

A Konceptió - fenti fejezetekben bemutatott - közvetlen illetve közvetett környezeti hatásai alapján kijelenthető, hogy a célok megvalósulása során alapvető és lényeges kedvezőtlen változások bekövetkezésére, számottevő negatív hatásokra nem kell számítani.

A 1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése átfogó cél és a kapcsolódó 3 stratégiai célkitűzés, valamint ezek rész céljai - a célkitűzés gazdaságfejlesztési jellegéből következően - járhatnak negatív környezeti következményekkel.

A 1.2. Társadalmi megújulás átfogó cél és az ahhoz tartozó 2 stratégiai cél gyakorlatilag sem közvetlen sem közvetett módon nem járul hozzá a környezeti elemek és környezeti rendszerek rossz irányba történő megváltozásához.

A 1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése átfogó célhoz tartozó stratégiai és további célok hatása a környezeti elemekre megmutatkozik, de esetükben negatív következményekkel - megyei szinten - alapvetően nem kell számolni.

Összefoglalóan Tolna megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere a fenntarthatósági értékrendet megfelelően érvényesíti. A célok megvalósulása összhangban van a fenntartható fejlődés elvárható kritériumaival.

A környezeti elemekre gyakorolt hatások tekintetében a három átfogó célkitűzés közül kettő - és az ezeket kibontó 4 stratégiai cél és a számos rész cél - nem eredményez negatív állapotváltozást. A megye gazdaságának erősítését kitűző átfogó cél és annak bizonyos rész céljai - a szén- és kőbányászat újraélesztése, iparfejlesztés, logisztikai központok fejlesztése, stb. - esetében számolni kell negatív környezeti hatásokkal. Ezek mérséklése érdekében környezetvédelmi célok beépítése illetve a hatásokat mérséklő intézkedések meghatározása szükséges.

5. A KONCEPCIÓ MEGVALÓSULÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ KÁROS HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE A KONCEPCIÓBAN JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, TOVÁBBI SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEK

5.1. A Konceptióban szereplő környezeti intézkedések értékelése

Tolna megye területfejlesztési koncepciója - jelenlegi változatában - nem tartalmaz a célok megvalósulása nyomán esetlegesen fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedéseket. Ennek magyarázata vélhetőleg az, hogy a koncepció alapvetően nem tűzött ki olyan stratégiai célokat, ami a környezetre döntően káros hatásokkal járna. Ugyanakkor a stratégiai célok tartalmát kibontó célkitűzések között megfogalmazásra kerülnek olyan részcélok, amelyek környezetre gyakorolt akár káros hatásával is számolni kell.

Fentiekre tekintettel javasolt azon célkitűzések esetében, amelyek - amellet, hogy gazdaságfejlesztési, infrastruktúrafejlesztési szempontból kétségtelenül a megye érdekeit szolgálják - káros környezeti hatásokkal is járnak, a cél kifejtését követően a környezeti szempontú ellentételezésre és a hatások mérséklésének szükségességére vonatkozó javaslatokat rögzíteni. Az **intézkedések megfogalmazása legalább az alábbi koncepcionális célok esetében javasolt:**

- 1.1.1.5. - A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként
- 1.1.1.6. - A helyi alapanyag termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban
- 1.1.2.4. - A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése
- 1.1.2.5. - A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban
- 1.1.2.9. - A szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

5.2. Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre

Időbeliség, trendek meghatározása

A területfejlesztési koncepciót megalapozó helyzetértékelés környezeti fejezetei nem tartalmaznak időbeni adatsorokat, változási tendenciákat bemutató grafikonokat, adatsorokat, jövőbeni trendekre vonatkozó megállapításokat. A statikus szemléletmód miatt a környezetváltozási folyamatok, trendek nehezen becsülhetők. A Tolna megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási szerve által a környezeti értékelés egyeztetési eljárása során adott véleményébe foglalt - környezeti állapotra vonatkozó - adatok,

információk beépítése javasolt a területfejlesztési koncepció helyzetértékelő fejezeteibe. Ugyancsak javasoljuk a Pécsi Bányakapitányság észrevételében a bányanyitásokkal kapcsolatban közölt új információk beépítését a koncepciót megalapozó helyzetértékelésbe.

Fejlesztési irányok számszerűsítése

A területfejlesztési koncepció 3 átfogó célja, 7 stratégiai célja és számos, ezeket kibontó célja általános fejlesztési irányokat, elveket, illetve konkrét beavatkozásokat, feladatokat jelöl meg, azonban minden esetben számszerűsítések nélkül. A fejlesztési célok megfogalmazásához javasolt a fejlesztéseket területileg azonosítani és számszerűsíteni. A területi azonosítás a térképmelléleteken többé-kevésbé megtörténik, azonban a számszerűsítés (pl. indikátorok) hiányzik. Célszerű lenne a célok között súlyozást és/vagy sorrendet felállítani (melyik fejlesztési elképzelésnek van nagyobb prioritása). A jövőben is valószínűleg csak korlátozottan fognak rendelkezésre állni a fejlesztési források és környezeti szempontból azoknak kell nagyobb prioritást kapniuk, amelyeknek környezeti hozadéka nagyobb. Az idősoros elemzések pótlása elősegítené a - koncepcióból jelenleg hiányzó - monitorozási javaslatok megalapozását is.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás témaköre nem jelenik közvetlenül a vidékfejlesztési prioritások között. Ez azért is indokolt lenne, mivel Tolna megyében a mezőgazdálkodás feltétele és ennek megfelelően hagyományai egyaránt jók, és a 3. átfogó célkitűzés is nagyban épít a vidéki térségek megújítása keretében a mezőgazdaság és az arra építhető élelmiszerfeldolgozásban rejlő lehetőségekre. A Nemzeti Vidékstratégiára alapozott vidékfejlesztésnek, agrár-környezetgazdálkodásnak a vidéki térségek megőrzésében játszott szerepe miatt érdemes lenne nagyobb teret szentelni a koncepcióban.

Természetvédelmi fejlesztések

Tolna megye természeti értékekben gazdag, de a természetvédelmi fejlesztések nem jelennek meg önálló elemként (pl. a Natura 2000 területek csupán 1 mondat erejéig szerepelnek, miközben a vidékies térségek megújítása, a mezőgazdálkodás új irányainak meghonosítása kapcsán várhatóan konfliktusokra is fel kell készülni) a fejlesztési koncepcióban. Hiányosság, hogy a természetvédelemre alapozott „lágymű” turizmus, az ezekhez kapcsolódó fejlesztések, pont csak az országos jelentőségű védett természeti területek vonatkozásában jelennek meg. Javasolt a természetvédelmi területeket közvetlenül vagy közvetve érintő egyéb fejlesztésekkel kapcsolatos problémák (pl. közlekedésfejlesztés, turizmusfejlesztés, bányászat, mezőgazdálkodás, stb.) és a kezelésükre adott megnyugtató válaszok megjelenítése a koncepcióban.

Natúrparkok

Érdemes lenne a natúrparkok kialakításának, megvalósíthatóságának is külön célkitűzést vagy fejezetet szentelni. A natúrparkok olyan természetvédelmi „keretbe” illesztett területfejlesztési lehetőségek, amelyek a helyi gazdaságra, az alulról jövő kezdeményezésre és a vidék megújítására épülnek, ezért mindenképpen összhangban vannak a területfejlesztési koncepció alapvető céljaival.

Tájterhelhetőség, tájrehabilitáció

A Konceptió helyzetfeltáró anyaga részletesen elemzi a Tolna megyei táj jellemzőit és az egyes tájtypusok terheltségét illetve terhelhetőségét. A helyzetértékelő fejezet számos értékes célkitűzést is megfogalmaz a tájterhelhetőség szempontjaira vonatkozóan, amelyek sajnálatos módon a Konceptió céljai között egyáltalán nem jelennek meg. Javasolt a - nem védett - táj megőrzését, védelmét szolgáló célok beépítése a Konceptió céljai közé, esetleg kiegészítésük továbbiakkal specifikusan az egyes tájkarakter típusokra vonatkozóan. Ugyancsak nem foglalkozik a dokumentum a megye területén lévő tájsebek (felszíni bánya, anyagnyerőhely, felhagyott ipari vagy katonai terület) felszámolásának kérdésével.

A bányászat újraindításának problémája

A területfejlesztési konceptió gazdaságfejlesztést magába foglaló átfogó céljának részeként jelenik meg a szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében. A cél megfogalmazása említi ugyan a környezeti fenntarthatóság figyelembevételének fontosságát, de konkrétumot nem határoz meg. Szükséges a bányászat újraindításának környezeti hatásait megvizsgálni és az egész lehetőséget alátámasztani környezet-, természet- és tájvédelmi szempontból, hogy a környezeti érdekek sérülnek-e és ha igen, ez ellentételezhető-e és a várt pozitív gazdasági hatás az okozott környezeti károk mértékével milyen relációban áll. A megyeében található ásványkincsek kitermelését megelőzően készüljön fenntarthatósági elemzés, amely az szén- és kővagyon hasznosításának fenntarthatóságát alapozza meg, gazdaságossági és környezeti kritériumok meghatározásával.

Gazdaságfejlesztési célok környezeti vonatkozásai

Az 1.1.1. 1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként és az 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőrpar) célok vonatkozásában javasolt megvizsgálni és kifejteni, milyen intézkedések tervezettek a természetkárosító hatások megakadályozására illetve mérséklésére, és hogyan érvényesül a természeti erőforrások fenntartható használata. Javasolt továbbá támogatási kritériumokat meghatározni a fejleszteni kívánt iparágak környezetkímélő fejlesztésének ösztönzésére. A munkahelyteremtés során javasolt a környezetvédelmi iparban, a megújuló energiahasznosításban létrejövő és általában a „zöld munkahelyek” előnyben részesítésére kedvező támogatási feltételeket biztosítani. A nagy helyigényű logisztikai és ipari fejlesztések ne járassanak a jó minőségű termőföldek igénybevételével.

Feldolgozóipar, élelmiszergazdaság

A konceptió nagy hangsúlyt helyez a vidéki térségek megújításának részeként az ökológus gondolkodás és szemléletmód, illetve termesztési technológiák meghonosításának, és részaránya növelésére. Továbbá a mezőgazdasági termékekre helyben ráépülő feldolgozás támogatására. Ezen célok esetében javasolt az élelmiszeripari feldolgozó-kapacitások környezeti teljesítményének mérése és folyamatos nyomon követése

Vízi, vízparti fejlesztések, víztakarékosság

A Konceptió céljai között szerepel a „Sió turisztikai hasznosítása”, a „Duna-menti rekreációs térség kialakítása” és a „Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése” mint fejlesztési cél. E fejlesztések megvalósítása során a vizek védelme elsődlegességét biztosítani szükséges. Ennek érdekében meg kell határozni a környezetkímélő vízi infrastruktúrafejlesztés és vízpart használat alapelveit, amelyek biztosítják a megye folyóvizeinek fenntartható hasznosítását. A termál- és gyógyvizekre épülő előirányzott fejlesztések során a felszín alatti vízkincs minőségének és mennyiségének megőrzését és fenntartható kiaknázását biztosító feltételek kidolgozása szükséges. Mind az ipari, gazdasági fejlesztések kritériumául kell szabni, mind a lakossági szemléletformálásba hangsúlyosan be kell építeni a vízzel való takarékoskodás alapelvét.

Területfejlesztés-területrendezés összehangolása

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, a fejlesztési és a területrendezési vonatkozású stratégiai területi tervezés szorosabb összekapcsolását annak érdekében, hogy az egyes területrendszerek (területegységek) céljait a területfejlesztési és a területhasználat-szabályozási eszközök egymással szinergiát eredményezve szolgálják. Jelen területfejlesztési konceptió ilyen szempontból akkor éri el maradéktalanul célját, ha céljai be tudnak épülni a megyei területrendezési tervbe is - bár tudvalevő, ennek legfőbb akadálya éppen a jelenlegi jogszabályi kötöttségekben keresendő.

6. JAVASLAT A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKBEN FIGYELEMBE VEENDŐ KÖRNYEZETI SZEMPONTOKRA, INTÉZKEDÉSEKRE

A megyei területfejlesztési koncepció érvényesülése amellett, hogy céljai közvetlenül is megállják a helyüket és a megye fejlesztésének sarokpontjait képezik, a megyei területfejlesztési programokon keresztül, valamint a megyei területrendezési terv módosításán és a településrendezési tervek révén érvényesül.

A területfejlesztési koncepció 3 átfogó és 7 stratégiai céljának és ezek részletes célkitűzéseinek, valamint a későbbiekben erre épülő fejlesztési programoknak meg kell jelennie a különböző megyei, térségi fejlesztési, tervezési dokumentumokban (megyei fejlesztési koncepciók /turizmus, környezetvédelem, közlekedésfejlesztés, stb./, megyei területrendezési terv, településrendezési eszközök és stratégiák, tervek, LEADER programok, a kistérségekhez, mikrotérségekhez, járásokhoz kapcsolódó jelenleg még nem látható programok). A területfejlesztési koncepció jelenleg fő „csapásirányokat”, fejlesztési területeket jelöl meg, amelynek részletesebb kifejtése a programozás szintjén jelenik meg.

A megyei területfejlesztési koncepció által befolyásolt területi és ágazati tervekben, koncepciókban érvényesítendő szempontok:

- A fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő fejlesztések támogatásának elsődlegessége a megye gazdaságfejlesztési célterületein.
- A zöldgazdaság, a környezetipar és a megújuló energiahasznosítás kiemelt támogatása szabályozási és pályázati eszközökkel.
- A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése, a lakosság és a mezőgazdaság felkészítése a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra.
- A védett természeti területek megőrzése, fenntartásuk, a körültekintő turisztikai hasznosítás biztosítása.
- A természetvédelmi oltalom alatt nem álló nem védett táj védelmét biztosító szabályozási előírások a területrendezési és a településrendezési tervekben.
- A jó minőségű termőföldek kiterjedése a megyében nem csökkenhet.
- Az erdővel borított és a biológiailag aktív felületek növelése megyei és települési szinten.
- A településeken élők életminőségének javítását elősegítő zöldterület fejlesztések prioritása.
- A felszíni vizek minőségének javítása (Sió, Duna, Sárvíz, állóvizek), a felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi megőrzése, különösen a Dombóvár-Gunarasfürdő és Tamási illetve Dunaföldvár és a tervezett paksi fejlesztések során.
- Az ivóvízbiztonság és ellátás 100 százalékoságának elérése, ezzel paralel a közműháló zárása.
- A víztakarékos megoldások előnyben részesítése mind a lakossági mind a gazdasági vízigények esetén.

- A termál- és gyógyvizekre épülő előirányzott fejlesztések során a felszín alatti vízkincs minőségének és mennyiségének megőrzését és fenntartható kiaknázását biztosító feltételek kidolgozása szükséges.
- Környezetbarát közlekedési módok támogatása, a közlekedés racionalizálása a megye aprófalvas csökkenő népességű vidékies térségeiben.
- A katasztrófák csökkentésére vonatkozó irányelveket a megye területén megvalósuló fejlesztések és meglévő állapotok esetében érvényesíteni szükséges.

7. A KONCEPCIÓBAN SZEREPLŐ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE

A megyei területfejlesztési koncepció nem tartalmaz az annak megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan monitorozási javaslatokat.

Egy területfejlesztési koncepció céljainak megvalósulása csak jóval kevésbé direkt módon képes hatni a környezeti elemekre, így a koncepció céljai és a várható környezeti hatások szignifikanciája is kisebb mértékű, mint pl. egy területrendezési vagy településrendezési terv esetében. A koncepció környezeti hatásai is sokkal inkább kifejezésre jutnak és érvényesülhetnek majd a megyei területfejlesztési program elemein keresztül.

8. ÖSSZEFOGLALÁS

Az összefoglalás a Környezeti Vizsgálat legfontosabb megállapításait tartalmazza.

A megyei területfejlesztési koncepció környezeti teljesítményének értékeléséhez - megfelelően a 2/2005. (I.11.) Korm. rend. 4. sz. mellékletében rögzítetteknek is - olyan elemzési-értékelési módszertant alkalmaztunk, amely feltárta, hogy a megyei területfejlesztési koncepciónak milyen közvetlen vagy közvetett kihatása lehet a környezetre, milyen környezeti hatások várhatók, illetve a hatások következtében, milyen természetűek és kiterjedésűek a várható hatások. A Koncepció céljait és prioritásait egy fenntarthatósági értékrendhez is viszonyítottuk. A VÁTI által javasolt fenntarthatósági értékrend négy alappillére:

- A.) törekvés a térségi autonómiára
- B.) más térségek iránti felelősségvállalás
- C.) a térség megújuló képességének biztosítása
- D.) fenntartható térhasználat

Tolna megyei területfejlesztési koncepciója 3 átfogó célt rögzít, amelyeket 7 stratégiai cél alapoz meg. A koncepció tartalma részleteiben ennek a célrendszernek a kifejtését tartalmazza. Az átfogó és a stratégiai célok tartalmuknál fogva eltérő súllyal foglalkoznak a környezeti elemekkel, környezeti hatásokkal, fenntarthatósági kérdésekkel. Az 1.1.3. sorszámú, „A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása” stratégiai cél kapcsolódik közvetlenül és részletesebben a környezeti fenntarthatóság témaköréhez. Közvetett módon a Társadalmi megújulás és a Vidéki térségek megújítását rögzítő átfogó célokhoz tartozó stratégiai célok mindegyike tartalmaz környezeti vonatkozású elemeket.

A területfejlesztési koncepció célkitűzései környezeti szempontból illeszkednek a Nemzeti Fejlesztés 2020 program célkitűzéseivel illetve ezen keresztül a Nemzeti Vidékstratégia 2020 tervhez, az Energiastratégiahoz, a vidékfejlesztési feladatokat magában foglaló Darányi Ignác Tervhez, az egészségügy fejlesztésének alapját képező Semmelweis Tervhez, a közigazgatás megújításának alapját képező Magyar Tervhez, a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához. A Nemzeti Vidékstratégia kapcsán tovább lehetne bővíteni a fejlesztési koncepciót a védett és érzékeny természeti területek gazdálkodási programjaival (MTÉT, Natura 2000), „Kert-Magyarország” kertészeti programmal, Génmegőrzés, biológiai alapok fejlesztése programmal, nemzeti erdőprogrammal. A vidékfejlesztést és a természetvédelmet összekapcsoló natúrpark hálózat kialakítási lehetősége is megjelenhetne a területfejlesztési koncepcióban.

A koncepcióban meghatározott fejlesztési elképzelések elmaradása esetében tovább folytatódhatnak a meglévő trendek, változási tendenciák. A megye gazdasági potenciálja növekedésének elmaradása a környezet szempontjából ambivalens eredménnyel járhat. Az új beruházások (kereskedelmi, ipari, közlekedési) létesítmények esetében szükségszerűen tovább fokozódik a környezet terhelése, ezért elmaradásuk még pozitívan is hathat a környezeti

állapotra. A beruházások elmaradása a másik oldalról azt is jelenti, hogy a mostani negatív trendek, tendenciák tovább folytatódnak (pl. népességfogyás, migráció, települési környezet leromlása stb.)

A stratégiai erőforrások megőrzése és az utódgenerációk számára történő átadása a fenntarthatóság alapja. Feltétlenül pozitív, hogy a területfejlesztési koncepció az 1.1.3 stratégiai cél keretében külön prioritásként fogalmazza meg a „Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések”-et. A fejezet meghatározza azokat a legfontosabb teendőket, amelyek a környezeti elemek állapotának megőrzése illetve javítása érdekében, valamint a fenntarthatósági szempontok érvényesítése érdekében feltétlenül szükségesek. A stratégiai erőforrások mértéktelen kiaknázása, vagy elszennyezése már rövid távon is a térség versenyképességének csökkenéséhez vezet. Ezek területi vonatkozásait - a fontosabb javasolt beavatkozási helyszíneket - is lehatárolja. Tolna megyében az ivóvízminőségi, a csatornázási, a levegőminőségi, zajcsökkentési és termőföldvédelmi feladatokon túl kiemelkedő természeti és táji értékek megőrzése, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása. Turisztikai és fenntarthatósági szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése és a Natura2000 területek megőrzésének biztosítása. A felszíni és felszínalatti vizek, ásványkincsek, a termőföld, a jó környezetállapot jelent még további olyan erőforrást, amelynek hosszútávú használatát veszélyeztetné a fenntarthatóság elvének elvetése.

A területfejlesztési koncepció egyik alapvető célja, hogy hozzájáruljon a környezetállapot javulásához. A 3 átfogó célból és 7 stratégiai célból felépülő célrendszer - a megfogalmazott elvek szerint - nem okozza közvetlenül a környezetminőség romlását. A 7 stratégiai cél közül 5 esetben egyáltalán nem kell tartani negatív hatások bekövetkeztétől. A fenntarthatóság elve, a környezeti értékek megóvása, a környezetbiztonság, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése egyes prioritások esetében megfogalmazódott, de nem minden esetben. Kettő stratégiai fejlesztési célkitűzés ugyanakkor (1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként, illetve a 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőripar)) magában hordozhatja a környezetkárosítás bekövetkeztének lehetőségét is.

Készült a
Tolna Megyei Önkormányzat
megbízásából

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója

– TÁRSADALMI, GAZDASÁGI
HATÁSVIZSGÁLAT –

2013. november

PESTTERV

1085. Budapest, Kőfaragó u.9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
E-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

A Tolna megyei Önkormányzat megbízásából készítette:

PESTTERTV

Pest Megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.

Műterem: 1085 Budapest, Kőfaragó u. 9. IV. emelet

Telefon: (+36-1) 2670508, 2677078 Telefax: (+36-1) 2667561

e-mail: pestterv@pestterv.hu;

www.pestterv.hu

**A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT ELKÉSZÍTÉSÉBEN
KÖZREMŰKÖDŐK NÉVSORA:**

Károlyi János

területrendező vezető tervező

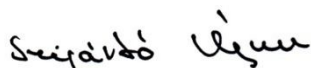
szakképesítés: okl. geográfus,
okl. szociológus,
okl. térinformatikai szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 13-1017
tervezői jogosultság: TR1

Schuchmann Péter

területrendező vezető tervező

szakképesítés: okl. táj- és kertépítész
mérnök, okl. városépítési- városgazdasági
szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 01-5068
tervezői jogosultság: TR1, TK

Szijártó Ágnes

tervező

szakképesítés: tájrendező és kertépítő
mérnök

Ügyvezető igazgató:

Schuchmann Péter

Budapest-Szekszárd, 2013. november

Tartalom

1. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése.....	4
1.1. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata.....	4
1.2. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálathoz felhasznált információk leírása	4
2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival	4
2.1. A területfejlesztési koncepció főbb céljai, tartalmának összefoglaló ismertetése	4
2.2. A koncepció összevetése azonos szintű releváns tervekkel, koncepciókkal (Tolna megye területrendezési terve).....	7
2.3. A koncepció rész céljainak társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása	8
2.4. A jelenlegi társadalmi és gazdasági állapotnak a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése.....	8
2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos azon társadalmi és gazdasági jellemzők azonosítása, amelyekre a koncepció valószínűleg jelentős befolyással lesz	9
2.6. A koncepció által feltárt társadalmi és gazdasági állapot várható alakulása abban az esetben, ha a javaslatok nem valósulnának meg.....	9
2.7. A koncepció céljainak megvalósulása esetén a társadalmi és gazdasági szempontból közvetett vagy közvetlen negatív hatást kiváltó tényezők feltárása	9
3. A célok hatásainak tételes elemzése azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén	10
4. Javaslat társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre	46
4.1. A koncepció érvényesülése során fellépő, a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések.....	46
4.2. Javaslat olyan társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a koncepció által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni	46
5. Összefoglalás	49

1. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése

1.1. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata

A Tolna Megyei Önkormányzat megkezdte Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója kidolgozását. Az ezt megalapozó Helyzetelemzés, Helyzetértékelés 2012. júliusa és novembere között készült el, a Konceptió javaslattevő fázisa 2013. február végére. Ezt követően lezajlott a Konceptió jogszabályban meghatározott módon és körben történő egyeztetési eljárása. A Konceptió egyeztetésével egyidőben megkezdődött a javaslattevő fázis 218/2009. (X.6.) Korm. rend szerinti területi (társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálata, valamint a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben előírt környezeti értékelése. A hatásvizsgálat környezeti részét a 2/2005. (I. 11.) Korm. rend. szerinti környezeti értékelés kiváltja, így a jelen hatásvizsgálat csak társadalmi, gazdasági szempontú. Mind a hatásvizsgálat, mind a környezeti értékelés eredményei beépülnek az elfogadásra kerülő megyei területfejlesztési koncepcióba.

1.2. A területi (társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálathoz felhasznált információk leírása

A hatásvizsgálat a Tolna Megyei Önkormányzat által rendelkezésre bocsájtott dokumentáció, háttér tanulmányok, vizsgálatok, munkaközi anyagok, és a nyilvános tanulmányok, jelentések, fejlesztési stratégiák alapján készült. A hatásvizsgálatban felhasználtuk továbbá a részletes helyzetfeltáró vizsgálatok dokumentációját.

Felhasznált további tanulmányok, programok, stratégiák:

- Tolna Megye Környezetvédelmi Programja, 2000
- Dél-dunántúli Operatív Program, 2007
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS), 2007
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS), 2007
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III, 2009-2014), 2008
- Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK, társadalmisítási változat), 2012
- Nemzeti Vidékstratégia (NVT), 2012

A hatásvizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést. A rendelkezésre álló idő és erőforrások arra terjednek ki, hogy a meglévő anyagokat elemezzük. A társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat keretében tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a területfejlesztési koncepció céljai megfelelőségének vizsgálata történik, történt meg.

2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival

2.1. A területfejlesztési koncepció főbb céljai, tartalmának összefoglaló ismertetése

Az elkészült megyei fejlesztési koncepció (2013. június 27. változat) szerint a koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a megyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a megye fejlesztését, fejlődését. Az azonos területen (ágazonként, termékpályánként)

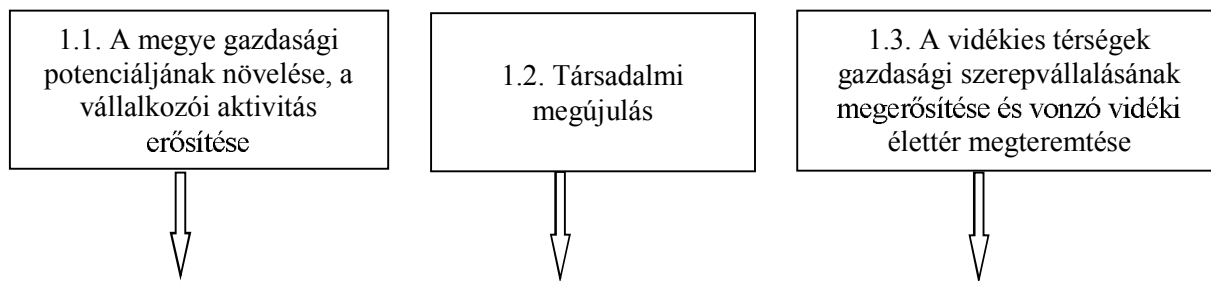
tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A megye egyik legjelentősebb kitörési pontja a vidékfejlesztésben rejlő Tolna megyei lehetőségek kiaknázása lehet. A mezőgazdasági alapanyag termelő tevékenységgel jellemezhető megyét az élelmiszeripar, a feldolgozóipar egyik jelentős Magyarországi központjává kell tenni.

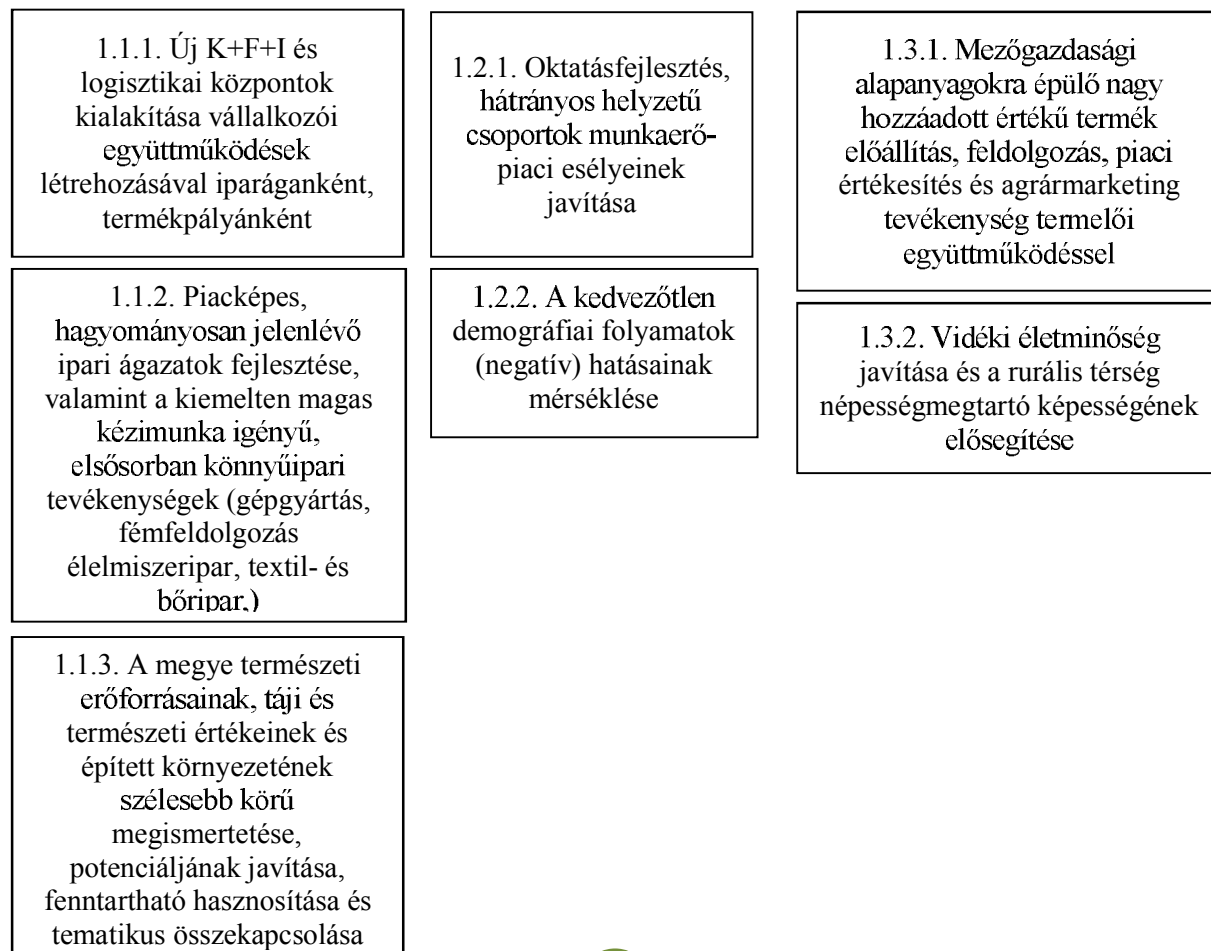
A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd-e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

A megye területfejlesztési koncepciójában foglaltaknak megfelelően a térség elsődleges hosszú távú célja egy vonzó városi és vidéki élettér megteremtése, mely lehetővé teszi a fiatalok helyben tartását, a gazdasági potenciál megerősítését, és a munkahelyteremtés bővítését. Ezen célok elérését egy három átfogó, és azon belül hét stratégiai prioritási területből kidolgozott célrendszer segíti elő.

Átfogó célok

Stratégiai célok

Teljes célrendszer

1.1. - A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

1.1.1. - Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként

1.1.1.1. - Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályáinként

1.1.1.2. - Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével

1.1.1.3. - Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével

1.1.1.4. - Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal

1.1.1.5. - A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként

1.1.1.6. - A helyi alapanyag termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

1.1.2. - Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)

1.1.2.1. - Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal

1.1.2.2. - A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, illetve kézimunka igényes könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével

1.1.2.3. - A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

1.1.2.4. - A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése

1.1.2.5. - A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban

1.1.2.6. - Egészségipari fejlesztések

1.1.2.7. - Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által

1.1.2.8. - A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autóipari, szerszámgép gyártás területén és elektronikai iparban

1.1.2.9. - A szén- és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

1.1.3. - A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

1.1.3.1. - Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése

1.1.3.2. - Országos jelentőségű védett természeti területek

1.1.3.3. - Sió turisztikai hasznosítása

1.1.3.4. - Duna-menti rekreációs térség kialakítása

1.1.3.5. - Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése

1.1.3.6. - A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése

1.1.3.7. - Kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése

1.1.3.8. - Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

1.2. - Társadalmi megújulás

- 1.2.1. - Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása
 - 1.2.1.1. - A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése
 - 1.2.1.2. - Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében
 - 1.2.1.3. - Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)
 - 1.2.1.4. - Szociális ellátórendszer fejlesztése
 - 1.2.1.5. - Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása
 - 1.2.1.6. - Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése
- 1.2.2. - A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése
 - 1.2.2.1. - Családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése
 - 1.2.2.2. - Életminőség javítása és vonzó életter kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel
 - 1.2.2.3. - Önkormányzati bérlakás program városokban (pl. Szekszárd), valamint bérház és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken
 - 1.2.2.4. - Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés
 - 1.2.2.5. - Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

1.3. - A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése

- 1.3.1. - Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel
 - 1.3.1.1. - TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályaként
 - 1.3.1.2. - Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással
 - 1.3.1.3. - Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása
 - 1.3.1.4. - A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése
 - 1.3.1.5. - Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás
 - 1.3.1.6. - Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése
 - 1.3.1.7. - A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése
- 1.3.2. - Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
 - 1.3.2.1. - A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása
 - 1.3.2.2. - Vidékies jellegű városok fejlesztése
 - 1.3.2.3. - Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás
 - 1.3.2.4. - Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken
 - 1.3.2.5. - Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása
 - 1.3.2.6. - Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológiai gondolkodás elsajátítása
 - 1.3.2.7. - A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)

2.2. A koncepció összevetése azonos szintű releváns tervekkel, koncepciókkal (Tolna megye területrendezési terve)

A megyei területfejlesztési koncepció készítését egy évvel előzte meg a megyei területrendezési terv készítése. A megyei területrendezési terv célját a tervről szóló 1/2005.(II.21.) számú rendelet tartalmazza:

1.§.(1) A rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

A megyei területrendezési terv sem az elfogadott, sem az alátámasztó munkarészeiben nem rögzít a fent idézett - általános, tulajdonképpen a területfejlesztési törvényből következő - célon túl megyei sajátosságokat tükröző további célkitűzéseket.

A területrendezési terv szerkezeti terve a hatályos településszerkezeti tervek alapján települési térség részeként tartalmazza az egyes települések hosszú távú fejlesztési elképzeléseit, a gazdasági, lakó célú, rekreációs, stb. célra hosszú távon igénybe venni kívánt potenciális fejlesztési területeket. A területfejlesztési koncepció egyik átfogó célja a megye gazdasági potenciáljának növelése, amelyhez a területi feltételeket lehetőség szerint a területrendezési tervben lehatárolt települési térség területén belül, a korlátozó megyei szabályozási övezetek lehatárolásai és előírásai figyelembe vételével kívánatos biztosítani. A megyei koncepció „Társadalmi megújulás” átfogó célja a területrendezési terv tartalmával nem ellentétes, a társadalmi célok a rendezési terv keretei között megvalósíthatók.

2.3. A koncepció rész céljainak társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A társadalmi és a gazdasági rész célok egymással összhangban kerültek megfogalmazásra. A megye gazdasági potenciáljának növelése és a vidékies térségek megújítása átfogó célokhoz rendelt rész célok közvetve a megye gazdasági növekedésén keresztül a megyében élők életminőségének és a vidékies térségek kilátásainak javulását is elősegítik. A térszerkezetfejlesztés és a rekreációs célkitűzések a megye lakosságának érdekeit is szolgálják. A gazdaságfejlesztés egyes célkitűzései környezeti konfliktusokat vetíthetnek előre, ennek elemzése a Környezeti értékelés keretében történik meg.

2.4. A jelenlegi társadalmi és gazdasági állapotnak a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

A népességszám alakulásában kistérségenként mutatkoznak különbségek a természetes szaporodás, illetve fogyás, valamint a belföldi vándorlási különbözet függvényében, de összességében a megye mindegyik kistérségében csökkent a népesség. Az elmúlt közel egy évtized során, a 2001.év végi állapothoz képest, a megye kistérségei közül a Tamási kistérségben volt a legnagyobb mértékű a lakónépesség csökkenése. A természetes fogyásból következő veszteségeket a belföldi vándorlási különbözetből származó veszteség tovább növelte a megye egész területén. A Koncepció a „Vidékiek térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életter megteremtése” átfogó cél mentén a népességvesztés megállítására és a folyamat megfordítására nagy hangsúlyt helyez, számos ezt elősegítő rész célt határoz meg.

Összehasonlítva az ország és a megye gazdasági teljesítményének megoszlását az egyes gazdasági ágak szerint, azt tapasztaljuk, hogy a mezőgazdaság és az ipar súlya nagyobb volt a megye gazdaságában, mint az országban. Az iparon belül a feldolgozóipar 9 százalékkal kisebb arányt képviselt, másrészt az egyéb ipari tevékenység, melybe a villamosenergia-termelés is tartozik 18%-kal magasabb arányban van jelen a megye gazdasági teljesítményében, mint az ország egészében. A szolgáltatások súlya a megyében (48,5%) jóval alacsonyabb, mint az ország egészében (67%). A szakmai, tudományos, adminisztratív tevékenységek csak a 70%-át érik el Tolna esetében az országos arálynak. A Koncepció gazdaságfejlesztési szegmensének alapvető célja a megyei gazdaság jövedelmezőségének növelése, a hozzáadott érték növelése, a megye alapanyagtermelő profiljának elmozdítása a feldolgozó ipari ágazatok részarányának növelésével.

2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos azon társadalmi és gazdasági jellemzők azonosítása, amelyekre a koncepció valószínűleg jelentős befolyással lesz

Tolna megye területfejlesztési koncepciója nem tartalmaz, nem is tartalmazhat sem térségi területfelhasználási kategóriákat, sem övezeteket.

A területfejlesztési koncepció csak a területfelhasználás alapelveit lefektető koncepciót rögzíti. Pontosabban a tartalmi követelményekben előírt ilyen fejezetcím alatt a megye stratégiai térstruktúráját mutatja be, összefoglalva a jelenlegi térstruktúrát meghatározó elemeket és jellemzőket, valamint a fejlesztési javaslatokat.

A fejezet elemzi a térszerkezet gazdasági fejlettséget és társadalmi viszonyokat befolyásoló hatását. Annak érdekében, hogy az autópályától távolabbi, gazdaságilag elmaradott kistérség, mint például a megye csaknem egyharmadát kitevő Tamási kistérség, illetve a Dombóvári és a Bonyhádi kistérség elsősorban apró-és kistelepüléseinek további gazdasági és társadalmi leszakadását mérsékeljük és felzárkóztatását elősegítsük, szükséges új, hatékony térségfejlesztési eszközöket alkalmazni. A fejletlen területeknek a fejlett területektől történő további leszakadását hivatott fékezni az a kormányzati szándék is, mely létrehozta a „szabad vállalkozási zónákat” az ország legfejletlenebb területeinek hatékony – elsősorban gazdasági célú – felzárkóztatására. Az országos szándék ellenére Tolna megye szempontjából további ösztönzőkre, önálló térségfejlesztési programra és „Kiemelten fejlesztendő térség” kijelölésére van szükség a területi különbségek mérséklésére, illetve a leszakadt térségek, települések felzárkóztatására.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió egyik legfontosabb célja, hogy a megye fejletlenebb térségeiben, hátrányos helyzetű településein is beindítson a helyi erőforrásokra, a helyi értékekre és humán erőforrásra alapozva olyan gazdaságfejlesztési folyamatokat, melyek mérséklék a további gazdasági leszakadást és elősegítik a felzárkózást a megye fejlettebb területeihez.

2.6. A koncepció által feltárt társadalmi és gazdasági állapot várható alakulása abban az esetben, ha a javaslatok nem valósulnának meg

A 3. fejezet részletesen tartalmazza.

2.7. A koncepció céljainak megvalósulása esetén a társadalmi és gazdasági szempontból közvetett vagy közvetlen negatív hatást kiváltó tényezők feltárása

A 3. fejezet részletesen tartalmazza.

3. A célok hatásainak tételes elemzése azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén

Az alábbi fejezet a társadalmi és gazdasági hatások vizsgálatának eredményét mutatja be. A megyei területfejlesztési koncepcióban szereplő javaslatok környezeti szempontú elemzésére ehelyütt nem kerül sor, mivel a koncepcióhoz Környezeti Értékelés készült, amely tartalmazza a környezeti hatások elemzését.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
ÁTFOGÓ CÉL: 1.1. A MEGYE GAZDASÁGI POTENCIÁLJÁNAK NÖVEDELÉSE, A VÁLLALKOZÓI AKTIVITÁS ERŐSÍTÉSE				
A célkitűzést indokolja a helyzetértékelésben feltárt helyzet:	➤ országos összehasonlításban a megye gazdaságának többoldalú gyengesége, ➤ az országos átlagtól elmaradó foglalkoztatottsági ráta, ➤ az országosnál alacsonyabb vállalkozói aktivitás, ➤ illetve a vállalkozások közötti alacsony együttműködési készség.	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>Mezőgazdaság</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	A célkitűzés megvalósulása esetén ➤ eszikken Tolna megye lemaradása úgy regionális, mint országos összehasonlításban, ➤ fenntartható módon kihasználásra kerülnek a megye sajátos potenciáljai és erőforrásai, ➤ növekszik a vállalkozási aktivitás, ➤ erősödik a gazdaság, ➤ nő a gazdaság versenyképessége, ➤ bővül a foglalkoztatottság, nő a foglalkoztatottsági ráta ➤ javulnak a megélhetési viszonyok, gazdagodik a térség társadalmi ➤ nő a térségek és települések népességmegtartó képessége, ➤ lassul a népesség esőkkenése, stabilizálódnak a térségi és helyi társadalmak (különösen a gazdasági bővüléssel érintett térségekben) ➤ a gazdaságfejlesztési centrumok (pólusok)	Amennyiben nem sikerül elérni, vagy megközelíteni a kitűzött célt, akkor az prognosztizálható, hogy ➤ fennmarad, <i>(kedvezőtlen esetben pedig tovább nő)</i> Tolna megye lemaradása úgy regionális, mint országos összehasonlításban, ➤ kihasználatlanok, vagy alulhasznosítottak maradnak a megye különben kedvező és sajátos táji-, természeti-, termelési- anyagi és szellemi potenciáljai és erőforrásai, ➤ nem nő a vállalkozási aktivitás, stagnál a gazdaság, ➤ változatlan marad, illetve más térségek dinamikusabb fejlődése esetén relatív csökken a gazdaság és az egész térség versenyképessége, ➤ nem bővül a tervezett mértékben a foglalkoztatottság,

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
	A megye fejlődéséhez nélkülözhetetlen a térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, a természeti- a területi- a termelési- és humán erőforrások teljesebb kihasználása. Ezen az alapon érhető el az itt élő népesség élet- és munkafeltételeinek biztosítása és javítása. Ezért a megye gazdasági potenciáljának növelésére, a vállalkozói aktivitás erősítésére irányuló célkitűzés a területfejlesztési koncepció egyik legalapvetőbb megallapítása.		és alközpontok) térségi együttműködésben biztosítják egész várostérségükben a XXI. században társadalmilag elvárt (és a helyi társadalom által elfogadott) életlehetőségeket ➤ bővülnek a térségek és a települések fejlesztési lehetőségei. A gazdaság fejlődése, bővülése teremtheti meg az alapot a megye egésze fejlődéséhez.	➤ stagnálnak, vagy országos összehasonlításban relatív romlanak a megélhetési viszonyok, ➤ csökken a térségek és települések népességmegtartó képessége, folytatódik a népesség csökkenése, nő a fejlettebb térségekbe való elköltözés, instabillá válnak a térségi és helyi társadalmak különösen a halmozottan hátrányossá váló térségekben ➤ szűkülnek a települések fejlődésének anyagi erőforrásai. Kiemelkedő jelentősége van tehát annak, hogy a területfejlesztési koncepcióban kitűzött cél szolgálatában olyan programok kerüljenek – társadalmi-, és gazdasági konszenzussal meghatározásra, azt követően pedig megvalósításra, amely a 2014-2020 közötti időszakban rendelkezésre álló források jelentős részét e stratégiai cél szolgálatába állítja.
1.1.1. STRATÉGIAI CÉL: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként				
	A célkitűzést a megye gazdaságának tagoltsága, a gazdasági szereplők	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem területi</i>	A célkitűzés megvalósulása esetén ➤ az új K+F+I és logisztikai központok megteremtik a termelés fejlesztés	Amennyiben nem sikerül érdemi változást elérni érdekeltségi rendszer átalakításában, ha nem sikerül kialakítani a verseny helyett (mellett) az

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
	helyzetértékelésben rögzített alacsony együttműködési készsége indokolja. Az országosan is alacsony szintű együttműködési készség oka az együttműködésben való érdekltség hiánya, az erőteljes versenyhelyzet, a bizalom hiánya valamint az együttműködéseket kezdeményező és szervező helyi intézmények működésének alacsony hatékonysága.	szerkezete Mezőgazdaság A térség eltartó képessége és versenyképessége	tudományos bázisát ➤ elősegítik az együttműködést (ágazatonként, termékpályánként) az érintett gazdasági szereplők között ➤ lehetővé válik a termelői és a kereskedelmi tapasztalatok széles körű hasznosítása, a „jó gyakorlatok” széles körben való megismertetése és elterjesztése	együttműködés kultúráját és gyakorlatát, akkor csak formálisak maradnak az adminisztratív úton létrehozott szervezetek, azok nem segítik elő sem a foglalkoztatás bővülését, sem a gazdaság erősödését.
1.1.1.1. Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektsszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályánként	Támogatás és ösztönzés nélkül önkéntesen nem, vagy csak nehezen alakulnak ki az együttműködések támogató projektsszervezetek	Foglalkoztatás Az ipar, kereskedelem térségi szerkezete Mezőgazdaság A térség eltartó képessége és versenyképessége	<u>A cél megvalósulása esetén</u> ➤ a létrejövő projektsszervezetek és a munkájuk eredményeként kialakuló bővülő vállalkozások közötti kapcsolatok rendszere erősödnek a vállalkozói együttműködések ➤ lehetővé válik a termelői kapcsolatok alapján álló integrációk létrejötte és erősödése ➤ ez elősegíti a részt vevő vállalkozások piaci megerősödését, ami – <i>találkozva a piaci kereslettel</i> – a foglalkoztatottak bővüléséhez vezethet.	Amennyiben nem sikerül érdemi változást elérni érdekeltségi rendszerben, ha nem sikerül kialakítani a verseny helyett (mellett) az együttműködés kultúráját és gyakorlatát, akkor csak formálisak maradnak az adminisztratív úton létrehozott szervezetek, azok nem segítik elő a foglalkoztatás bővülését.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
1.1.1.2. Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével	A helyzetértékelés szerint a szőlészet, borászat kiemelkedő és sajátos helyet foglal el a megye települései gazdaságában. A kiváló termőhelyi adottságok, valamint a szőlészettel, borászattal érintett területek kiterjedése (a megye 109 településéből 101 érintett a hegyközségek által) feltétlenül indokolja a célkitűzést, az ágazat fejlesztésének sokoldalú	Mezőgazdaság A térség eltartó képessége és versenyképessége Foglalkoztatás	Ennek eredménye: ➤ a gazdaság fejlődése, a foglalkoztatás bővülése, ➤ a családi jövedelmek növelése ezzel a megélhetés feltételeinek javulása, ➤ közvetve a megye és térségei népességmegtartó és népességvonzó képességének erősödése ➤ új K+F+I és logisztikai központok kialakítása és fejlesztése hozzájárul a központoknak helyet adó települések fejlesztéséhez, a szellemi potenciállok helyben tartásához.	Amennyiben a dél-dunántúli régió szőlő- bor ágazatának innovációs stratégiájában és Tolna megye területfejlesztési koncepciójában megfogalmazott célok nem valósulnak meg, úgy ➤ nem bővülnek a termelés fejlesztését szolgáló kutatásfejlesztési térségi kapacitásai ➤ a kutatások kevésbé képesek hozzájárulni az ágazat megújításához és fejlesztéséhez ➤ kihasználatlanok maradnak a tolnai borvidékek kiemelkedő potenciáljai, tovább csökken a szőlőterületek kiterjedése, romlik a tájgazdálkodás színvonala ➤ a szőlészeti és borászati ágazat

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	támogatását.		való hasznosulásának hatékonysága, ➤ a dél-dunántúli régió szőlő-bor ágazatának 2010-ben elkészült innovációs stratégiájában foglaltaknak megfelelően ➤ javul a szőlő-bor vertikum gazdasági helyzete, ➤ javul a piac szabályozása ➤ az új ültetvénytelepítésekre gazdaságossági- versenyképességi szempontok és az ökológiai adottságok egyidejű figyelembevételével kerül sor, ➤ fejlődik a szőlészeti és a borászati technológia, ➤ egyaránt javul a hazai bormarketing illetve az exportmarketing, ➤ erősödnek a termelői, beszerzői és értékesítési integrációk ➤ javul az ültetvény-szerkezet. ➤ Mindezek eredményeként nő a szőlészeti és borászati ágazat jövedelemtermelő képessége Tolna megye borvidékein, ami hozzájárul a térség egésze versenyképessége javításához. A koncepcionális célkitűzéshez kapcsolódó program elemeinek meghatározásánál indokol figyelembe venni a pannon borrégió egészében meglévő és létrehozható együttműködésekben rejlő lehetőségek kihasználását.	csökkenő mértékben járul hozzá a megye gazdasága fejlődéséhez, a versenyképesség javításához

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének téma-területei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
1.1.1.3. Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével	A célkitűzést indokolja a megye kiemelkedő agroököpotenciálja, helyzetértékelésben bemutatott termelési szerkezete, a mezőgazdasági vállalkozások országot meghaladó aránya, illetve a termelés és feldolgozás fejlesztésében lévő kihasználatlan potenciálok.	<i>Mezőgazdaság</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i> <i>Foglalkoztatás</i>	A helyzetértékelésben bemutatott kedvezőtlen tendenciák <i>(az egyszerűsödő termelési szerkezet, a növekvő alapanyag termelés, illetve az élőmunka többlet hozzáadásával létrejövő termékek alacsony aránya)</i> feltétlenül szükségessé teszik, hogy a megye jellemzően mezőgazdasági térséget központjaiban <i>(Dombóváron és Tamásiban)</i> olyan kutatás-fejlesztési bázisok kerüljenek kialakításra, amelyek segítséget nyújtanak a kiemelkedő termelési- és gazdálkodási potenciálok hatékonyabb – <i>magasabb nyereségességet biztosító és magasabb nyereségességet biztosító</i> – kihasználásához. A célkitűzés megvalósulása esetén ➤ A kutatás-fejlesztés – <i>térségileg specifikus</i> - új eredményei beépülnek és helyben hasznosulnak a mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése, a termékszerkezetük piaci viszonyokhoz való alakítása során ➤ A K+F bázisok kisugárzó hatása eredményeképpen bővül a vállalkozások közötti kapcsolatok rendszere, erősödnek a vállalkozói együttműködések, lehetővé válik a termelői- feldolgozó és értékesítési kapcsolatok alapján álló integrációk létrejötte és erősödése. ➤ Mindez elősegíti a részt vevő vállalkozások piaci megerősödését, ami a foglalkoztatottak bővüléséhez <i>(de</i>	Helyi sajátosságra épülő kutatás és a kutatási eredményekre alapozó termelés- és feldolgozás fejlesztés nélkül: ➤ a megye gazdasága kevésbé lesz képes kihasználni a kiváló termőhelyi potenciálokban, és a termelési- gazdálkodási hagyományokban rejlő fejlesztési lehetőségeket, amely gyengíti a mezőgazdálkodási ágazat, de az egész térség versenyképességét. ➤ A K+F központok kifejlesztésének elmaradása rontja Dombóvár és Tamási gazdasági térségközpontként való megerősítésének esélyeit, szűkíti e városok fejlesztésének lehetőségeit, csökkenti a rendelkezésre álló szellemi és anyagi erőforrások körét. ➤ Térségi koordináció és a jó gyakorlatokat népszerűsítő és elterjesztő intézményi központok nélkül gyengülnek a mezőgazdasági vállalkozások fejlődésének lehetőségei ➤ . Az együttműködés és a térségi koordináció nélküli verseny felesleges ráfordításokat követel a gazdaság szereplőitől.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
1.1.1.4. Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal	A paksi és a tamási energetikai K+F bázis kialakítását az energetika kiemelkedő súlya, a térségi adottságok és potenciálok indokolják. Indokolt, hogy a paksi atomerőmű blokkjainak bővítésével kapcsolatos kutatások és fejlesztések nagyobb mértékben alapozódjanak arra a szellemi bázisra, amely az atomerőmű térségében ma is koncentrálódik. Az.	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Energiaellátás</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	<i>legalábbis a foglalkoztatottak csökkenésének megállításához) vezet.</i> ➤ A vállalkozások és ezzel a mezőgazdasági ágazat erősödése hozzájárul a vidéki térségek fejlődéséhez, sajátos értékeik és potenciáljaik megőrzéséhez ➤ Az egymás közötti munkamegosztás alapján fejlesztendő K+F bázisok hozzájárulnak Dombóvár és Tamási gazdasági központi szerepköre növeléséhez, várostérségi együttműködések bővítéséhez ➤ A Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Karával való szakmai együttműködés lehetőséget ad a régióon belül szélesebb körű együttműködések kiterjesztésére.	➤ A vállalkozások megerősödése, a változó piaci viszonyokhoz való alkalmazkodásuk, megújuló képességük nélkül ○ romlik jövedelemtermelő képességük és versenyképességük ○ tovább csökken a mezőgazdasági ágazatban foglalkoztatottak száma és jövedelmi ○ tovább romlik a vidéki térségek népességmegtartó képessége.
			Az energetikai fejlesztések másik fő iránya a megújuló energiaforrások hasznosítására, a különböző lehetőségek közül a térség adottságaihoz és fejlesztési irányaihoz leginkább illeszkedő megoldások kidolgozása, adaptálása és alkalmazásának támogatása szükséges. Ehhez nyújthat jó alapot a Tamásban tervezett K+F bázis. <u>Az energetikai K+F bázisok megvalósulása esetén</u> ➤ Részben a helyi adottságokra és szellemi erőforrásokra építve növekszik a térség a térség kutató-fejlesztői potenciálja. ➤ Növekszik a térség <i>(elsősorban Paks és</i>	

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	atomerőmű fejlesztése feltételrendszerének megteremtése olyan országos jelentőségű feladat, amelynek megoldása a technológiai és az üzemeltetési kérdéseken messze túlmutató területfejlesztési feladat is, amely csak az ország, a térség és a város összhangolt együttműködésében oldható meg. Ehhez szükséges szellemi erőforrások bázisa is lehet a javasolt K+F bázis.		<i>közvetlen városkörnyéke</i>) népességvonzó képessége azon speciális szakképzettséggel és szaktudással bírók irányából, akik az atomerőmű fejlesztése kapcsán itt találhatják meg munkájukat és hosszú távú megélhetőségüket. ➤ Javul a város és környéke szellemi potenciálja, erősödnek a helyi társadalmak. Feltételezve, hogy a speciális és innovatív tudás erőteljesebb a fiatal és középkorú népességben belül, valószínűsíthető, hogy a bővítés vonzásában ide költöző családok nagyobb részét is a fiatalabb korosztálytű családok teszik majd ki, ezzel javul a város és a város térség konstrukturája. ➤ Elsősorban és kiemelten Paks, másodsorban Tamási vonatkozásában bővül a város és város térség szerepköre, javulnak fejlődési lehetőségei.	
1.1.1.5. A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségként	A termelési hatékonyság a szállításban, a raktározásban is fontos. Ezért indokolt célkitűzése a koncepciónak a helyi logisztikai bázisok racionalizálása, illetve ahol az szükséges, ott a kapacitások növelését.	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>Mezőgazdaság</i>	A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása fentiek miatt funkcionális térségként indokolt. A fejlesztendő logisztikai központok helyét <i>(termékcsoportonként)</i> a területfejlesztési programban kell meghatározni. <u>A célkitűzés megvalósulása esetén:</u> ➤ A (mezőgazdasági) logisztikai alközpontra épülő mezőgazdasági, élelmiszeripari feldolgozóipar lehetőséget teremtene arra, hogy a megye és benne a megyeszékhely a	Amennyiben elmarad a logisztikai alközpontok fejlesztése ➤ nincs lehetőség a szállítási utak és költségek racionalizálására, ➤ a piaci versenytársakhoz képest csökken az érintett vállalkozások versenyképessége ➤ az elmaradó fejlesztések esőkként az alközpontok fejlesztésére potenciálisan alkalmas települések fejlődésének, fejlesztettségének esélyeit

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének téma-területei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	közlekedési csomópontokban.		- Az intermodális fejlesztés hozzájárul az érintett csomóponti térségek további fejlesztéséhez. - A területfejlesztési programban kijelölésre kerülő és fejlesztendő logisztikai bázisok adott tevékenységkörben szervezői lehetnek a térségbe tartozó vállalkozások együttműködésének és integrációjának.	- csökken a logisztikai fejlesztésekben rejlő foglalkoztatottság növelés kihasználásának lehetősége, - a közlekedési-, logisztikai ágazat kevésbé járul hozzá a megye gazdasága fejlődéséhez.
STRATÉGIAI CÉL: 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)				
Mint azt az „Nemzeti Fejlesztés 2020” munkaanyag megállapítja, a szűkös hazai és a jelentősebb uniós forrásokat olyan kitörési pontokra célszerű összpontosítani, ahol esély van arra, hogy belátható időn belül globális vagy európai szinten is versenyképes, vagyis világszínvonalú termék vagy vállalat jöhet létre. Ennek figyelembevételével Tolna megye a fejlesztés gazdasági alapjainak megteremtése érdekében erőteljesen a megyében		Tolna megyében a „Nemzeti Fejlesztés 2020” dokumentum által meghatározott nemzeti stratégiai ágazatok közül - a helyi mezőgazdasági termelésre alapozott - a teljes termék-lánc kialakításánál a térségi és helyi érdekeket szem előtt tartó - élelmiszeriparban, - a turizmusban, - a gépgyártásban, - és az építőanyag-iparban történő beruházások és vállalkozásfejlesztés támogatása kiemelt az erőforrás-hatékonyság, fenntarthatóság és a környezetvédelmi szempontok érvényesítése mellett. <i>(Ezen ágazatok fejlesztésére vonatkozó célkitűzéseket tartalmazza Tolna megye területfejlesztési koncepciója.)</i> Az országosan stratégiáinak tekintett ágazatokon túlmenően Tolna megye egyes	A nemzetstratégiailag kiemelt és a megyei sajátosságok figyelembevételével a megyei területfejlesztési koncepció által fontosnak minősített ágazatok fejlesztésének elmaradása - visszaveti a megye fejlődését, - növeli a megye relatív elmaradását az országon és a régióon belül, - kihátráltatlanok maradnak a megye sajátos és kiemelkedő gazdasági potenciáljai, - nem bővül dinamikusán a megye gazdasági teljesítménye, - nem bővül (kedvezőtlen esetben szűkül) a foglalkoztatás, - stagnál, vagy csökken a lakosság megélhetést biztosító jövedelme, - csökkennének a települések	

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
	hagyományosan már meglévő, piacképes, vagy újra piacképessé tehető ágazatok fejlesztésére koncentrálnak.	Foglalkoztatás Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete A térség eltartó képessége és versenyképessége	térsegeiben stratégiai jelentőségű még a megyei területfejlesztési koncepció célrendszere szerint a magas kézmunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (<i>textil- és bőripar; fémfeldolgozás</i>) fejlesztése, beruházásainak támogatása. Ezen ágazatok fejlesztésével ➤ kihasználásra kerülnek a megye gazdasági potenciáljai ➤ jelentősen növelhető a megye gazdasági teljesítménye, ➤ bővíthető a foglalkoztatás, ➤ növelhető a megélhetést biztosító jövedelem, ➤ növelhető a térség és települések versenyképessége, ➤ új erőforrásokhoz jutnak a fejlesztéssel érintett térségekben lévő települések. Fenti ágazatok fejlődését elősegítjük majd azok az – nemzeti fejlesztési dokumentumokban megfogalmazott országos szinten előírt (a piaci viszonyok alakítására, a szabályozási környezet, az érdekeltiségi és az ösztönző rendszer céludatos átalakítására vonatkozó) – tervezett változtatások, amelyek az újraiparosítást, a kreatív és innovatív termékfejlesztést, a hálózati gazdaság fejlesztését, a KKV-k megerősítését, a helyi gazdaságok megerősítését szolgálják.	fejlesztésének forrásai Fenti kedvezőtlen hatások elkerülése olyan területfejlesztési program kidolgozását igényli a koncepció célrendszeréhez kapcsolódóan, amely ➤ egyrészt biztosítja a 2013-2020 közötti rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználását, ➤ másrészt határozott irányt és keretet ad a magánszféra fejlesztéseinek és befektetéseinek.
1.1.2.1. Tejipari és húsipari	A megyei területfejlesztési koncepció		A célkitűzés megvalósulása esetén lehetséges	

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
alapanyagokra épülő termékefejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szakszárdi központtal	helyzetértékelése kevés olyan tényadatot rögzít, amely alkalmas az egyes ágazatok helyzetének, kapacitásainak és potenciáljainak való megítélésére. Ugyanakkor részletes vizsgálati megalapozás nélkül is elfogadható tény, hogy a munkahelyek megőrzése, illetve a megyei gazdaság fejlesztése elképzelhetetlen a helyben (a megye térségeiben és településeiben) már meglévő ágazatok megőrzése és fejlesztése nélkül. Ezekben az ágazatokban állnak rendelkezésre olyan képességek (szaktudások, munkaképességek, gyakorlatok) és termelői kapacitások, amelyekre további fejlesztés is alapozható.	Foglalkoztatás <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	➤ a meglévő termelői kapacitások és gazdasági potenciálok megőrzése és fejlesztése, ➤ innováció a helyi alapanyagokra épülő termékefejlesztés érdekében, ➤ a magasabb feldolgozottsági szint elérése, magasabb előmunka igényű termékek kifejtése a piaci igényekkel összhangban, ➤ ezzel az érintett ágazatok piaci helyzetének javítása, gazdasági stabilitásuk erősítése, ezen ágazatokban foglalkoztatottak számának növelése, ➤ a térség és Szekszárd versenyképességének javítása.	
1.1.2.2. A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és	A helyzetértékelés a bőr- és textilipari, illetve kézimunka igényes könnyűipar vonatkozásában sem	Foglalkoztatás <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i>	A célkitűzés megvalósulása esetén <u>lehetséges</u> ➤ a meglévő termelői kapacitások és gazdasági potenciálok megőrzése és fejlesztése, ➤ innováció a helyi alapanyagokra épülő	

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
textilipari, illetve kézimunka igényes kőnyűipari kapacitások növekedése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével	tartalmaz olyan tényadatokat, amelyek alkalmasak ezen ágazatok helyzetének, kapacitásainak és potencialjainak valós megítélésére. Részletes vizsgálati megalapozás nélkül itt is elfogadható tény, hogy úgy a munkahelyek megőrzése, mint a helyi gazdaságok fejlesztése elképzelhetetlen a már meglévő ágazatok megőrzése és fejlesztése nélkül. Ezekben az ágazatokban állnak rendelkezésre olyan képessegek (szaktudások, munkaképességek, gyakorlatok) és termelői kapacitások, amelyekre további fejlesztés is alapozható.	szervezés A térség eltartó képessége és versenyképessége	termékfejlesztés érdekében, ➤ a magasabb feldolgozottsági szint elérése, ➤ magasabb előmunka igényű termékek kifejlesztése a piaci igényekkel összehangoltan, ➤ ezzel az érintett ágazatok piaci helyzetének javítása, gazdasági stabilitásuk erősítése, ➤ ezen ágazatokban foglalkoztatottak számának növelése, ➤ a térség egésze, de kiemelten Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna fejlesztése.	
1.1.2.3. A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés	A vidékfejlesztés országos és megyei célkitűzéseivel is összhangban mégfogalmazott célkitűzés kiemelkedő jelentőségű Tolna megye vidéki térségei fejlődése	Foglalkoztatás Az ipar, kereskedelem térségi szervezése A térség eltartó képessége és	A célkitűzés megvalósulása esetén: ➤ változik a termékszerkezet, növekszik a magasabb hozzáadott értékű termékek részaránya ➤ megteremtődik a termelés, felvásárlás, feldolgozás piaci alapú új vertikum ➤ nő az állattenyésztés súlya, ➤ az egész mezőgazdasági és az	Amennyiben a mezőgazdaság és az élelmiszer- és mezőgazdasági célokkal integrált fejlesztése nem valósul meg: ➤ csak részlegesen kerülhetnek kihasználásra a megye kiváló agroökológiai potenciáljai, ➤ tovább romlik (és még inkább az

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségként	érdekében.	versenyképessége	élelmiszergazdasági ágazat helyzete megerősödik ➤ bővül a foglalkoztatás úgy az élelmiszer- és feldolgozóipari foglalkoztató központokban, mint helyi szinten, ➤ nő a vidéki térségekben azok száma, akik számára a mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság jelenti megélhetést biztosító jövedelem egészét (vagy jelentős részét) ➤ növekszik a vidéki térségek népességeltartó, egyben népességmegtartó képessége, megáll a népesség csökkenése, hosszabb távon javul a infrastruktúra, stabilizálódik a térségi társadalom.	alacsonyabb hozzáadott értéket produkáló alapanyag termelés felé tolódik el) a termékszerkezet, ➤ nem alakul ki a termelés, felvásárlás, feldolgozás új – új piaci viszonyokhoz igazodó – egyensúlya, ➤ csökken a vidéki térségekben a mezőgazdaságban és az élelmiszergazdaságban foglalkoztatottak (és az ebből élők) száma és aránya ➤ csökken e vidéki térségek népességeltartó képessége, nem állítható meg a népességszám további csökkenése, ➤ romlik a népességmegtartó képesség, növekszik e térségekből elköltözők száma, ➤ romlik a helyi társadalom korösszetétele és stabilitása.
1.1.2.4. A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése	Tolna megye építőiparát jelentős kapacitások és jól felkészült cégek jellemzik, amelyek megfelelő állapotban túl tudták élni a gazdasági válság éveit. A koncepció tehát valós erőforrást épít, amikor a nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése	A népesség területi elhelyezkedése Foglalkoztatás Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete	A célkitűzés megvalósulása esetén: ➤ a megye hagyományosan erős ágazata – az átmeneti zsugorodás után – ismét bővül, ➤ nő az ágazatban foglalkoztatottak száma, ➤ nő az ágazat jövedelemtermelő képessége, az ágazatban érintett vállalkozások versenyképessége, ➤ hasznosul az ágazatban korábban felhalmozódott tudás és gyakorlat, ➤ az ágazat fejlődésével képessé válik országos és térségi jelentőségű építőipari beruházások versenyképes megvalósítására	A célkitűzés megvalósulásának elmaradása esetén: ➤ csökken, vagy stagnál az ágazatban foglalkoztatottak száma, ➤ csökken az ágazat jövedelemtermelő képessége, ➤ kihasználatlanok maradnak jelentős építőipari kapacitások, ➤ nem valósulnak meg új beruházások, az ágazat nem járul hozzá a megye gazdasága fejlődéséhez, ➤ népességmegtartó képessége

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	érdekében fogalmaz meg célkitűzést. A beruházási hajlandóság válság utáni növekedése, illetve a térségben műszakilag és pénzügyileg előkészített projektek megvalósításának megkezdése teszi realissá a célkitűzést.		➤ nő az ágazat részaránya a megye gazdaságán belül, ➤ nő a megye népességmegtartó (az új atomerőművi blokk megvalósítása esetén népességvonzó) képessége.	növeléséhez.
1.1.2.5. A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban	A koncepció – a <i>Nemzeti Fejlesztés 2020 dokumentummal összhangban</i> - tűzi ki célul a már működő ipari parkok közül a paksi, a szekszárdi és a bonyhádi ipari park további fejlesztését, működési feltételeik javítását, versenyhelyzetük javítását, a vállalkozások számára nyújtott széleskörű inkubációs szolgáltatásaik bővítését.	<i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i> <i>Műszaki infrastruktúra</i>	A koncepció a működő ipari parkok fejlesztésén túl célul tűzi ki a dunaföldvári, a tamási, a dombóvári és a bátaszéki ipari övezetek fejlesztésének támogatását, illetve a Bonyhád, Tolna, Nagymányok és Simontornya térségében új ipari övezetek létesítését. A célkitűzés figyelembe veszi az érintett városok és térségeik sajátosságait, gazdaságaik fejlesztési potenciáljait. E cél megvalósulása elősegíti ➤ a megye ipari-, foglalkoztató központjainak fejlesztését ➤ új munkahelyek teremtésének elősegítését, ➤ a megye városhálózatának erősítését, ➤ a vállalkozásoknak nyújtott szolgáltatások bővítését, ➤ a megye gazdasága erősítését.	Amennyiben nem valósulnak meg a kitűzött célok, úgy elmaradnak azok a kedvező hatások is, amelyek ➤ a megye gazdasága bővülésével, ➤ a helyi vállalkozások támogatásával, ➤ a számukra nyújtott inkubációs lehetőségek bővülésével, ➤ e vállalkozások megerősödésével ➤ a térségi és a helyi foglalkoztatottság bővülésével függenek össze.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
1.1.2.6. Egészségipari fejlesztések	A programban előirányzott egészségipari fejlesztések indokoltak, mivel kapcsolódnak a kiemelkedő termálpotenciálhoz, azoknak kihasználásához, azoknak az egészség megőrzésben és a gyógyászatban egyaránt betöltött szerepének erősítéséhez.	<i>Térsvégi potenciálok kihasználása</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i> <i>Egészségmegőrzés</i>	Az egészségipari fejlesztések hozzájárulnak a megye orvos és szakpolói kapacitásának megőrzéséhez (helyben, illetve a térségben tartásához) közvetve ezzel a megye lakossága egészségügyi ellátása színvonalának megőrzéséhez (javításához). Az egészségipari fejlesztések bővítik a gyógyturisztikai szolgáltatások körét és színvonalát, amely erősíti a gyógyászati központok vonzását úgy hazai, mint nemzetközi vonatkozásban. A térség kiemelkedően jó környezeti minősége és a térség elérhetősége megfelelő alapot szolgáltat a turizmushoz és az életmódreformhoz egyaránt kapcsolódó egészségipari fejlesztések számára, amelyek megvalósulása hozzájárul a térség vonzereje növekedéséhez, a helyi gazdaságok megerősödéséhez, a foglalkoztatás növekedéséhez, közvetve a térség egésze helyi erőforrásokon alapuló fejlődéséhez.	A program megvalósulásának elmaradása a kiemelkedő jelentőségű termál gyógyító lehetőségek és potenciálok)és helyben meglévő szellemi kapacitások) kihasználásának elmaradásához, az egészségügyi szakemberek helyben tartása lehetőségének romlásához vezethet.
1.1.2.7. Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által	Országos vizsgálatok eredménye szerint gyenge a gazdaság szereplőinek együttműködési készsége. Számos területen hiányzik ennek kultúrája, nem ismertek azok a helyi, térségi, vagy ágazatközi	<i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	A helyi és térségi potenciálokra épülő, egymáshoz kapcsolódó, egymással együttműködő gazdasági szereplők jelentősen hozzájárulhatnak a megye gazdasága bővüléséhez, területi és társadalmi beágyazottsága növeléséhez. A helyi és térségi gazdaság szerelői	A regionális szintű és a helyi együttműködések elmaradása, a program sikertelensége rontja a térségi gazdaság bővítésének lehetőségét, alkalmazkodó készségét a változó gazdasági és piaci körülményekhez. Az együttműködések elősegítése, az

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének témaaterületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén
	együttműködésekből adódó sikerek és gazdasági eredmények, amelyek az együttműködéseknek köszönhetően már valós gazdasági eredményekkel jártak. Alacsony szintű a vállalkozások közötti bizalom és hiányzik a valós érdekelttség is a gazdasági és a piaci szereplők részéről. Ezért kiemelkedő jelentőségű a megyei koncepciónak a gazdasági együttműködések bővítésére, a klaszteresedés elősegítésére vonatkozó célkitűzései. E vonatkozásban a kisebb sikerek is segítik a szemlélet megváltozását, a gazdasági eredmények bővülését.		együttműködése által is fejlődő gazdaság új munkahelyeket hoz létre, bővíti a térség települései fejlesztési forrásait, hozzájárul a térségi versenyképesség növeléséhez.	érdekeltség és a hatékonyság növelése messze meghaladja egy megyei koncepció kompetenciáját. A siker ugyanakkor elképzelhetetlen az országos szintű szabályozási és érdekelttségi rendszer változása nélkül.
1.1.2.8. A megyei (elsősorban Szekszárd és Bonyhád térsége) gépgyártási kapacitások erősítése	Az erőteljes német hagyományok és ennek alapján erősödő társadalmi és gazdasági kapcsolatrendszer reális	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem térsébe</i>	A célkitűzés megvalósulása eredményeként a 2020-ra szóló országos fejlesztési koncepcióban is stratégiai jelentőségűnek kiemelt és támogatott ágazatokban (az autópárház és a gépiparban) olyan fejlesztések történnek Tolna	A célkitűzéshez kapcsolódó fejlesztések elmaradása csökkentené a megye gazdasági kapcsolása esélyét az országosan kiemelt gazdaságfejlesztési programokhoz, aminek következtében gyengül a megye

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
elsősorban az autóipari, szerszámgép gyártás területén	esélyt ad a célkitűzés megvalósulásának	<i>szervezeti</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	megyében is, amelyek eredményeként a megye gazdasága erőteljesebben kapcsolódik a szomszédos régiók gazdaságához, nő a teljesítmény és a foglalkoztatottság ezekben az ágazatokban. A fejlesztések eredményeként bővül és erősödik a megye gazdasága, nő a foglalkoztatás. A már meglévő és a koncepcióban fejlesztésként előirányzott új ipari parkok kihasználtságának növelése jelentősen hozzájárul majd az érintett foglalkoztató központok (kiemelten Szekszárd és Bonyhád) fejlődéséhez. A fejlesztéseket elősegítené az M9-es és az M6-os autópályákhoz kapcsolódó (ma még hiányzó) Kecskemét és DK Magyarország irányú közúti kapcsolattrendszer kiépítése. A közúti kapcsolattrendszer fejlesztése vonatkozásában jelenlegi OTT tervezetben két új főút szerepel (Kálcsa-Soltvadkert-Kiskunmajsa-Kistelek és Mélykút-Kiskunhalas-Kiskunmajsa-Kiskunfőlegyháza). Jelentős előrelépés az M9-es teljes kiépítése lenne Szeged felé, illetve a már elkezdett, de időközben leállított 51-54 sz. főutak közötti szakasza, mely Kecskemét felé sarokforgalmat szüntetne meg.	és az érintett városrészek versenyképessége és népesség megtartó képessége. Ez a megye számára rendkívül kedvezőtlen hatás akkor nem következik be, amennyiben más ágazatokban (mezőgazdaságban, élelmiszergazdaságban, turizmusban) az országos szintet meghaladó mértékben nő a termelékenység, az eredményesség és a foglalkoztatás.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
1.1.2.9. A szén- és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével	Magyarország hosszú távú energetikai stratégiájában helye és szerepe van a szénnek. Ezen túlmenően a szén előre láthatóan a jövőben felértékelődik, mint kiemelkedő jelentőségű és értékű vegyipari alapanyag. Ezért reális és támogatandó célkitűzés abban a térségben, ahol a szénnek és a szénbányászatnak óriási hagyományai vannak (és óriási, kitermeletlen szénkészletek állnak rendelkezésre), a szénre mint hosszú távon ismételten stratégiai nyersanyagra is építeni a gazdaság és a térség fejlesztését.	<i>Térszerkezet</i> <i>Természeti erőforrások</i> <i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i> <i>Energiellátás</i>	A nemzetközi szakirodalom szerint lehetséges a szén vegyipari és energetikai hasznosítása olyan módon, hogy a bányászat ne sértse a hosszú távú környezeti fenntarthatóság követelményeit. Ehhez indokolt a célirányos helyi kutatások támogatása, azok összehangolása az országosan is megkezdett kutatásokkal és ezen kutatások eredményeinek helyi (térségi alkalmazása). A célkitűzés sikere Tolna és Baranya megye érintett térségeiben is hozzájárulna a helyi gazdaságok talpra állításához, a térségi és a helyi foglalkoztatás bővítéséhez, ezzel esélyt kapnak ezek a térségek népességük helyben tartásához, a megélhetés helyi lehetőségei ismételt megteremtéséhez, távolabban pedig a korábbi versenyképesség helyreállításához.	A program elmaradása, vagy sikertelensége esetén elveszik annak esélye, hogy e kiemelkedő erőforrás kihasználása ismét hozzájáruljon a megye érintett térségei és települései távlati fejlődéséhez, a népesség helybentartásához, később bővítéséhez.
STRATÉGIAI CÉL: 1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása				
1.1.3.1. Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi	Tolna megye gazdag		A koncepcióban megfogalmazott célkitűzés a megye gazdag épített környezeti értékeinek	A célkitűzés megvalósulásának kudarca, vagy alacsony hatékonysága esetén

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
célú hasznosításának elősegítése	építészeti öröksége olyan hasznosítást és kezelést igényel, amelynek során egyaránt figyelembevételekre kerülnek a hosszú távon is fenntartható hasznosítás, illetve az értékkörzés szempontjai.	<i>Értékkörzés, értékkifejtés</i> <i>Turisztikai potenciál bővítése</i> <i>A szabadidő eltöltése, a rekreáció kedvező területi feltételei</i>	hosszú távú, a hasznosítás újján való megőrzését szolgálja. A társadalmilag, gazdaságilag pozitív hatást szolgálja, hogy az újrahasznosítási célok között prioritást kapnak a gazdasági, a turisztikai és a közösségi célú használatok. Ennek hatásaként ez az értékes épület és létesítményállomány ismételten jelentős szerepet vállalhat a térség és települések életében, azon belül elsősorban a turizmus szolgálatában. A megyei várak megújítása jelentős turisztikai kínálatbővülést eredményezhet. A helyi védettség alatt álló kúriák és kiskastélyok egyedi karakterű szálláshelybővítésre, illetve a közösségi szolgáltatások bővítésére adnak lehetőséget az eltérő igény szintű vendégcsoportok fogadására. A célkitűzés megvalósítását elősegítheti, ha olyan programok kerülnek megfogalmazásra, amely értékkataszterrel és műszaki felmérésekkel alátámasztva lehetővé teszik az újrahasznosítási célok alternatíváinak kidolgozását, a közösségi célokat legjobban szolgáló változatok kiválasztását (a tulajdonviszonyok és a finanszírozási keretek korlátainak együttes figyelembevételével). A hasznosítás és a megújítás tervezésénél ebben a kedvező táji-, természeti környezetben kiemelkedő jelentősége van az épületek és	tovább pusztulnak a megőrzésre és hasznosításra méltó, egyedi helyi sajátosságokat hordozó épületek, építmények. Hosszabb távon ez a folyamat visszafordíthatatlanná válva jelentős értékvesztéshez vezet.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének téma-területei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
1.1.3.2. Országos jelentőségű védett természeti területek megőrzése		Értékvédelem <i>A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei</i> <i>Időgenforgalom</i>	Az országos jelentőségű védett természeti értékek turisztikai fejlesztésbe vonása, a turisztikai szolgáltatások körébe vonása kétélű dolog. Egyrészt hozzájárul a térség sajátos értékei megismertetéséhez és bemutatásához, másrészt amennyiben a turisztikai hasznosításból adódó terhelés jelentősen megemeli a természeti környezetet és a hasznosítás nem a természeti értékek körütekintő védelmével valósul meg) az súlyosan veszélyezteti a természeti értékek hosszú távú fennmaradását, előhelyük védelmét. A nem kellő körültekintéssel megalapozott fejlesztések a védendő élővilág degradációjához, értéksztéshez vezet, amely ellentétes a fejlesztési koncepció alapvető értékvédelmi céljával. Amennyiben a későbbi programokban meghatározásra kerülő fejlesztések NATURA2000 területeket érintenek, a kedvezőtlen hatások minimalizálása érdekében el kell készíteni azon területek hatásvizsgálatait.	A célkitűzés megvalósulásának elmaradása csökkenti a kiemelkedő természetvédelmi értékek megismertetésének és turisztikai hasznosításának lehetőségét, de egyúttal (különösen a hivatatosan is védett területek vonatkozásában csökkenti az értéksztés kockázatát is.
1.1.3.3. Sió turisztikai hasznosítása	A Sió és az általa érintett tágabb térség komplex	<i>A szabadidő eltöltése, a</i>	A program megvalósítása jelentősen segíti majd a megye városoktól távoli, ugyanakkor	A célkitűzés megvalósulása elmaradása esetén kihasználatlan marad egy olyan

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	vízgazdálkodási-, gazdasági-, közlekedési (logisztikai-) és turisztikai fejlesztését szolgáló célkitűzés a Tolna megyei területfejlesztési koncepció egyik meghatározó jelentőségű eleme, amely a megyei területfejlesztés részéről szakmai és településközi koordinációt (ezt megalapozandó pedig önálló megyei-, térségi, komplex program megfogalmazását) igényli.	<i>rekreáció területi feltételei</i> <i>Idegenforgalom</i> <i>Vízgazdálkodás</i>	értékekben és potenciálokban gazdag területeinek fejlődését, e potenciálok összehangolt kihasználását. A célkitűzést szolgáló térségi fejlesztési program egyes elemei többnyire már kidolgozásra kerültek, vagy kidolgozás alatt állnak, az egyes elemek átfogó programba szervezése a megye során következő feladata. A leendő program megvalósulása új logisztikai bázisok fejlesztésével lehetővé teszi majd a Sió, mint vízszállítási útvonal kihasználását, a vízi, a közúti és vasúti szállítási lehetőségeinek kihasználásával az egyes szállítási módok optimalizálásával. A Sió térség fejlesztése pozitív gazdasági hatás lesz az öntözött és az öntözhető területek bővítésével, a térségi agrarpotenciálokat optimalisabban kihasználó intenzív kertészeti és szántóföldi kultúrák termőterületeinek bővítése eredményeként. A turisztikai potenciál a vizitúra és a kerékpáros úthálózat bővítése, a kapcsolódó szálláshelykínálat fejlesztése előirányozásával válhat majd teljessé.	potenciál, amely a megye városoktól távoli térségeiben jelent reális lehetőséget a területek fejlesztésében, az ott élő népesség megélhetése javításában.
1.1.3.4. Duna-menti rekreációs térség kialakítása	A célkitűzést a kiemelkedő potenciál kihasználásának lehetséges haszna	<i>Térszerkezet</i>	Az M6 autópálya által is feltárt térségben a hazai és a nemzetközi turizmus bővítése érdekében megfogalmazott célkitűzés lehetőséget teremt a megye számára az EU	A célkitűzés megvalósulása elmaradása esetén kiemelkedő térségi turisztikai potenciálok maradnak kihasználatlanok. A turizmus fejlődése nem járul hozzá a

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
1.1.3.5. Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése	A célkitűzést a kiemelkedő potenciál kihasználásának lehetséges haszna indokolja	A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei Idegenforgalom A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei Idegenforgalom Műszaki infrastruktúra	DUNA STRATÉGIA által is támogatott fejlesztési irányokhoz való csatlakozására. Lehetővé válik a célkitűzés szolgálatába megfogalmazásra kerülő programoknak a határokon átnyúló (természetmegőrző-, rekreációs) fejlesztési programokba való illesztése. A turisztika vonzerők fejlesztése hozzájárul a térség egésze átfogó fejlesztéséhez. A rekreációs szolgáltatások térségileg összehangolt fejlesztése és bővítése új helyi munkahelyek létrejöttével jár, ami által javul a térség népesség megtartó képessége	helyi gazdaságok erősödéséhez, a munkahelyek bővüléséhez, a megélhetés helyi feltételei javításához. Térségi és nemzetközi együttműködés és koordináció nélkül a fejlesztések egymástól elszigeteltek maradnak, nem képesek kihasználni a térségi együttműködésből eredő többlet lehetőségeket.
1.1.3.6. A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefakvak borturisztikai és	A célkitűzést a kiemelkedő potenciál kihasználásának lehetséges haszna indokolja	A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei Idegenforgalom Műszaki infrastruktúra	A dombóvári és a paksi létesítményegyes továbbfejlesztése, a szekszárdi és a bonyhádi előirányzott termál és gyógyturisztikai fejlesztések, valamint a paksi és a dunaföldvári gyógyfürdő továbbfejlesztésének előirányzata egyszerre járul hozzá a termálvíz potenciál hatékony kihasználásához, a gyógyászati szolgáltatások kínálata bővítéséhez és egyszerre szolgálja térségben élő népesség egészségmegőrzésének és gyógyításának, valamint az ide érkező külföldi turisták igényes ellátásának célkitűzéseit.	A tervezett fejlesztések elmaradása gátolja a termálpotenciál hatékony és többlet kihasználását.
1.1.3.6. A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefakvak borturisztikai és	A Tolna megyei szőlő és bortermelői hagyományok,	A szabadidő eltöltése, a	A fejlesztési koncepcióban megfogalmazott célkitűzések mentén még csökkenő szőlő termőterületen is kibontakozik a helyi	A célkitűzés teljesülésének esetleges elmaradása Tolna megye egyik legkarakteresebb fejlesztési potenciálja

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak meg nem valósulása esetén
gasztronómiai kínálatának növelése	a nemzetközileg és országosan is elismert borászatok, a karakteres, egyediséget tükröző pincefalvak olyan kiemelkedő potenciált jelentenek a megyében, kiemelten annak borvidékein, amire jelentős fejlesztéseket lehet építeni.	<i>rekreáció területi feltételei</i> <i>Idegenforgalom</i>	gazdaságfejlesztésnek, turisztikai és gasztroturisztikai fejlesztésnek a borászatokra és a borkultúra fejlesztésére alapozó irány, amely alkalmas a komplex vidékfejlesztési célkitűzésekhez kapcsolva e térségek fejlesztésének megalapozására. Ezek a fejlesztések a mellett, hogy a legteljesebb mértékben építenek a térség táji-, természeti- természeti és kulturális hagyományaira, a változó piaci viszonyok között is képesek a nemzetközi piacokon is helytálló borok előállítására. A borturizmus fejlesztését szolgáló célkitűzések, a borászatokra és pincefalvakra alapozó fejlesztések lehetővé teszik, hogy távolban az itt megtermelt kiváló minőségű bor mind nagyobb hányada kerüljön országon, illetve a térségen belül elfogyasztásra. Cél, hogy a borászati- és a gasztroturisztikai- és a szálláshely fejlesztések térségileg összehangoltan történjenek és járulnak hozzá az érintett települések fejlődéséhez, népességmegtartó képességük növeléséhez.	kihatalatlanságát eredményezné, amely egyaránt kedvezőtlen lenne a fenntartható tájhasználat, a térségi és helyi gazdaságok fejlődése, a helyben foglalkoztatás, az érintett települések népességmegtartó képessége, illetve a térségi hagyományok megőrzése szempontjából.
1.2. ÁTFOGÓ CÉL: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS				
1.2.1. STRATÉGIAI CÉL: Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása				
1.2.1.1. A gazdasági igényekhez igazított,	A megyében ma szembetűnő a felsőfokú	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Népesség területi</i>	. A helyi gazdasági igényeknek, a piaci elvárásoknak megfelelő szakképzési rendszer kialakítása a megye a gazdasági szereplők	Országosan is, de a megyében is szakemberhiány mutatkozik számos szakterületen. A versenyképesség egyik

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése	szakképző központok (egyetemek, főiskolák), tudásközpontok hiánya	<i>elhelyezkedése</i>	munkaerőigényének kielégítését szolgálják, és a piacképes diplomával, végzettséggel rendelkező munkavállalók foglalkoztatási esélyei növekednek. A távoktatási programok beindítása rugalmasabb képzési feltételeket tesz lehetővé.	kulcsfontosságú a kiváló képzettségű munkaerő. A megye gazdasági erejének növekedése érdekében van szükség a piaci igényekre szabott szakemberképzésre, ami új munkahelyeket is vonz a térségbe. Ha ez nem tud megvalósulni, a foglalkoztatási mutatók – ami a képzett munkaerőt illeti – nem javulnak lényegesen, és a vidék-város közti különbségek sem mérséklődnek.
1.2.1.2. Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében	A célkitűzést indokolja a helyzetértékelés idején rendelkezésre álló legfrissebb 2012 első negyedévi adat, amely szerint visszaesés tapasztalható a foglalkoztatásban.	<i>Foglalkoztatás Népesség területi elhelyezkedése</i>	A szakképzési központok létrehozása mellett a megye sajátos igényeihez igazított műszaki képzés (a Koncepció első sorban a Paks-i Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódóan tervezett) megteremtése hozzájárul a megyében a foglalkoztatás növekedéséhez, mivel a szükséges szakemberbázis – növekvő mértékben – a megyei képzési helyekről, helyi lakosok köréből kerül ki.	A felnőttképzési, szakképzési központok hiánya állandósítja a meglévő helyzetet. Az atomerőmű bővítése és működtetése kevésbé támogatja a megyei munkaerőre, a speciális nagyfoglalkoztató a megye munkaerőpiaci helyzetének javításához csak kisebb mértékben járul hozzá.
1.2.1.3. Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)	A népesség megtartása és az elöregedés lassítása érdekében kiemelt jelentősége van ennek a célkitűzésnek.	<i>Népesség életminősége, egészségi állapota, szociális helyzete</i>	A cél megvalósulása elősegíti különösen a megye hátrányos helyzetű, aprófalvas térségeiben is a magas színvonalú oktatáshoz való hozzáférést. Az elmaradott térségekben is javulnak az iskolázottság mutatói, nő az esélyegyenlőség az oktatásban. Az egészségi állapotra való hatás nem mérhető.	Az aprófalvas, elmaradott térségek felzárkóztatásának egyik lényeges eleme a helyben elérhető jó színvonalú oktatáshoz való hozzáférés széleskörűvé tétele. Erre kínál kiűző és praktikus lehetőséget az e-oktatás. Amennyiben ennek tényerése a jobb felszereltségű és előnyösebb helyzetben lévő városi iskolákra koncentrálnak továbbra is, az a városi és a leszakadó térségek közötti különbségek mérséklődése helyett hozzájárul annak elmélyüléséhez.
1.2.1.4. Szociális ellátórendszer	A szociális ellátás részben		Az ellátás színvonalának javulása, a hiányzó	A szociális ellátórendszer fejlesztése nélkülözhetetlen a helyi komforttérzet

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
fejlesztése	a lakosság egésze, részben a nehezebb helyzetben lévő társadalmi csoportok – <i>idősek, sokgyermekes családok, stb.</i> – boldogulási esélyeit erősíti.	<i>Népesség életminősége, egészségi állapot, szociális helyzete</i>	kapacitások pótlása hozzájárul a lakosság életminősége és szociális helyzete javulásához.	fokozásához. Ha megőrződnek a jelenleg felmért ellátási és infrastrukturális hiányosságok az tartósan romlja az életminőséget, kihat a lakosság szociális helyzetére, hosszú távon pedig az egészségi állapotra is, és az elvándorlás egyik kiváltó oka is lehet.
1.2.1.5. Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása	A közösségfejlesztés szerepét a helyi identitástudat erősítésében számos hazai példa igazolja.	<i>Népesség életminősége, egészségi állapot, szociális helyzete</i>	A Konceptió a közösségfejlesztő szakemberképzés megyei meghonosítását tűzi ki célul, ám ennek hozadéka legfeljebb csak középtávon várható.	A közösségfejlesztő szakemberek képzésének esetleges elmaradása nem hordoz magában számottevő veszélyt, mivel a közösségépítés, a helyi identitásfejlesztés megvalósulhat más megközelítéssel, vagy helyi de más képzési helyről visszatérő szakemberek bevonásával is.
1.2.1.6. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése	A foglalkoztatottsági arány növelése, a megélhetés feltételei és a szociálisan rászorulóknak segítsége szempontjából egyaránt lényeges a munkaerőpiacról valamilyen oknál fogva kiszorult csoportok be- vagy visszavezetése a munka világába.	<i>Foglalkoztatás</i>	A célkitűzés megvalósulásának ennek elsődleges feltétele a speciális képzések biztosítása számukra. A megfelelő, piaci igényeket is figyelembe vevő és a sajátos igényekhez igazodó képzési rendszer elősegíti a munkavállalási lehetőségek bővülését a hátrányos helyzetű csoportok számára is.	A szociálisan rászoruló, munkaerőpiacról kiszorult rétegek visszavezetésének elmaradása a szociális feszültségek növekedéséhez vezethet, nőnek a szociális ellátás terhei, mivel a piaci jövedelmek (munkabér) helyetti központi források felhasználása válik szükségessé a szociálisan rászorulóknak ellátására.
1.2.2. STRATÉGIAI CÉL: A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése				
1.2.2.1. Családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás	A foglalkoztatás növelése országos szinten is elvárható központi	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Népesség</i>	A távmunka, a részmunkaidő, a családi gazdaságok erősítése, a női foglalkoztatás támogatása javítja a megye általános foglalkoztatási helyzetét is, de ami lényegesebb, hogy ezek a foglalkoztatási formák a magas	A falvak, kistelepülések leggyakrabban – gazdasági - problémája a helyi munkalehetőségek hiánya. A napi ingázás rész megoldást jelent, és

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak meg nem valósulása esetén
Lehetőségeinek kiterjesztése	célkitűzés. A Konceptió ezen célja kapcsolódik ehhez az országos célhoz, hozzájárul annak megvalósulásához	életminőség, egészségi állapot, szociális helyzete	munkanélküliséggel terhelt periférikus, aprófalvas térségekben élők számára lesznek előnyösek. A családokban a keresők számának növekedése, a kétkeresős családmódel terjedése javítja a családok anyagi helyzetét. Ez kedvezően hat az életminőségre, a szociálisan rászorulóknak közül többen kerülnek vissza a munka világába. A cél elérésével az inaktívak 2012 első negyedében regisztrált növekedése is visszafordítható.	késztelenül kedvező az új foglalkoztatási lehetőségek koncentrált megjelenése. Azonban az 1.2.2.1. cél a helyben megvalósuló, ingázás nélküli foglalkoztatási formákat támogatja. Ha ez nem lenne sikeres, azaz a célban foglaltak nem valósulnak meg, a kistérségeken élők számára továbbra is probléma lesz a rendszeres keresetlet biztosító munkalehetőség megszerzése, vagy ingázásra kényyszerülnek, ami amellet, hogy csökkenti a szabadidőt, rontja az életminőséget és a végleges elvándorlás egyik veszélyforrása egyben.
1.2.2.2. Életminőség javítása és vonzó életér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel	A települési életminőséget az ellátás minősége, választéka, a helyben elérhető szolgáltatások skálája meghatározza.	Népesség életminősége, egészségi állapot, szociális helyzete A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei	A célkitűzés a szolgáltató szektor szerepét erősíti, a szabadidős tevékenységek feltételeit is bővíti, amellet, hogy a kereskedelem minőségi fejlesztését is magában foglalja. A javasolt intézkedések nyomán a helyben elérhető életminőség, a települési komfortérzet javul. Szintén javulnak a rekreációs lehetőségek, mint területi bővítés, mind programkínálat tekintetében. Lényeges megjegyezni, hogy a cél megvalósulása a hatását nem azonnal érezteti, ezért a célhoz kapcsolódó programok megvalósítása sürgető.	Az 1.2.2. stratégiai cél elérése szempontjából alapvető célkitűzés az életminőség javítása. Igaz ez a leszakadó aprófalvas térségekre, de a városokra is egyaránt. Ma az elvándorlás, az előregedés jelenti a megye, különösen annak periferiái legfőbb társadalmi problémáját. A helyben elérhető köz- és üzleti szolgáltatások skálájának bővítése az életminőség javítása szempontjából alapvető, hasonlóan a szabadidős tevékenységek feltételeinek bővülése. Ezek elmaradása konzerválja a mostani állapotot.
1.2.2.3. Önkormányzati bérletkés program városokban (pl. Szekszárd), valamint bérház és háztáji program bevezetése az	A megyei lakásállomány mindössze 1,8%-a bérletkés, szám szerint 1756 db.	Népesség területi elhelyezkedése Népesség életminősége, egészségi állapot, szociális	A bérletkésprogram elősegíti a ma alacsony szinten tapasztalható lakásmobilitást. Így a megyében élők, kiváltképp a fiatalok illetve a foglalkoztatási lehetőséggel rosszul ellátott térségekben élők számára lesz lehetőség lakóhelyet váltani, és a munkaerőpiaci változásokhoz alkalmazkodva a kereslet-kínálatához igazodva adott	A lakosság tekintélyes részének – különösen fiatal korosztályainak – elvándorlása a kistérségekről komplex kezelést igénylő problémakör. Az elköltözések mérséklése és a fiatalok helyben tartása szempontjából a fiatal

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak meg nem valósulása esetén
apró- és kislevelekben		helyzet	esetben munkahely irányú költözéseket megenni. A bérházhoz, bérházhoz jutás megkönnyítése, a magas munkanélküliségű térségekben élők számára esélyt kínál a lakáshoz jutásra. Szociális helyzet terén feltétlen javulás jelezhető előre, mivel a lakáshoz jutás csökkenti a közkiadásokat is és mérsékli a megélhetési nehézségeket. Az egészségi állapotra nem mutatható ki közvetlen hatás.	pályakezdők, a fiatal családok lakáshoz jutásának megkönnyítése alapvető. Ennek egyik lehetséges módja a bérház- és bérházprogram beindítása. Ennek hiányában a fiatalok önálló lakáshoz jutási esélye tartósan rossz marad, nem csökken a többgenerációs családok aránya.
1.2.2.4. Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés	A fiatal vállalkozók támogatása alacsony intenzitású, miközben ők jelenthetik a helyi gazdaságok fejlődésének bázisát.	Foglalkoztatás Népesség területi elhelyezkedése	A fiatal vállalkozók támogatása és a vállalkozásösztönzés a megye elmaradott térségeiben a foglalkoztatási helyzetet alapvetően javítani fogja. A cél keretei között megvalósuló intézkedések közvetlenül is képesek lesznek az elvándorlást mérsékelni. Ezáltal a helyi, kistérségeken működő vállalkozások gazdasági ereje növekszik, a kistérségek népességmegtartó ereje a munkalehetőségek bővülésével erősödik.	Ma az egyik legnagyobb akadályát az elmaradott vidéki térségek felzárkózásának az aktív korosztályok, különösen a fiatalok elvándorlása jelenti. Ennek oka legtöbbször a helyi munkalehetőségek hiánya és a megélhetési feltételeinek szűkösége. Kitérés pont lehet ebből a helyzetből a fiatal vállalkozók támogatása. Ha ez nem történik meg kellő hatékonysággal, a fiatal, munkaképes, motivált, jól képzett és vállalkozó szellemű lakosság a jobb elhelyezkedési lehetőség reményében továbbra is elhagyja a leszakadó térségeket, folytatódik az elvándorlás, és ezek a települések egyre nehezebb helyzetbe kerülnek.
1.2.2.5. Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt	Szekeşárd azon megyei jogú városok egyike, amely a hazai sport bajnokságokban szereplő élesemberekkel nem rendelkezik. A megye néhány kistérsége egyáltalán	Népesség életminősége, egészségi állapota, szociális helyzete A szabadidős eltöltése, a rekreáció területi	A megyeszékhely sportéletének fejlesztése és közösségi terének bővítése a Szekeşárdon elérhető életminőség javítását eredményezi, az itt élő több mint 30 ezer lakos érdekében. A megye fejlesztéssel érintett kistérségeiben bővül a fiatalok hasznos szabadidős eltöltését lehetővé tevő közösségi terek, sportlétesítmények száma, javul a	Ma a hanyatló térségekből történő elvándorlás számos oka közül az egyik, hogy a kistérségeken a helyben hozzáférhető szabadidős tevékenységek kínálata és fizikai feltételei egyaránt szűkös vagy teljességgel hiányzik. A vizsgált cél helyesen tér ki e lehetőségek bővítésére. Ennek elmaradása konzerválja a jelenlegi állapotot,

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
	nem rendelkezik a fiatalok hasznos szabadidő eltöltését lehetővé tevő közösségi térrel, sportlétesítménnyel	<i>feltételei</i>	felszereltségük, a fűtésproblémák megoldódhatnak.	megmaradnak a szűkös, nem kielégítő színvonalú, leromlott állapotú szabadidős helyszínek, s ez a helyi kötődés erősödését is akadályozza, ami kedvezőtlenül hat ki a lakosság egészségi állapotára, komfortérzetére.
1.3. ÁTFOGÓ CÉL: A VIDÉKIES TÉRSÉGEK GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE ÉS VONZÓ VIDÉKI ÉLETTÉR MEGTEREMTÉSE				
1.3.1. STRATÉGIAI CÉL: Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel				
1.3.1.1. TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályánként	Tolna megye agroökológiai adottságai kedvezőek, de a mezőgazdaság foglalkoztatási szerepének csökkenése a kedvező adottságok ellenére folytatódott az elmúlt tíz évben is és 10% alá esett, bár ez még mindig az országos átlag kétszerese. Ezért is indokolt a különböző termelői együttműködések ösztönzése.	<i>Mezőgazdaság</i>	A TÉSZ-ek, BÉSZ-ek megszervezése és működésük a mezőgazdaság jövedelemtermelő képességét fokozza, a mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának regisztrált csökkenése megállítható és a tendencia visszafordítható.	Ma a mezőgazdaság alacsony jövedelemzóságának oka az együttműködések hiányában, a vertikumok nélkülözésében keresendő. A TÉSZ-ek, BÉSZ-ek létrehozása, a magasabb hozzáadott érték előállítása és az értékesítési csatornák feltárása nélkül a mezőgazdaság megmarad jelenlegi alapanyagtermelő pozíciójában, a nagy profitot elérő feldolgozásra pedig a megyehatárokon túl kerül sor.
1.3.1.2. Funkcionális térségként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari	A célkitűzést Tolna megye térségeinek különböző, de	<i>Foglalkoztatás</i> <i>Az ipar, kereskedelem</i>	A célkitűzés az alábbi ágazatok támogatására fókuszál: - magas élőmunka igényű kertészet, - zöldség- és gyümölcsstermesztés,	A mezőgazdaságból élők jövedelmi helyzete, az agráriumban és a kapcsolódó ágazatokban foglalkoztatottak száma és az agrártérségek növekedése akkor fog

A koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a koncepció céljainak megvalósulása esetén
kapacitások kiépítése termelői összefogással	kiemelkedő és kellően ki nem használt potenciáljai indokolják	térbeli szerkezete Mezőgazdaság A térség eltartható képessége és versenyképessége	- gyógynövénytermesztés és az ezekre épülő feldolgozóipar, - továbbá az állattenyésztés és a kapcsolódó élelmiszeripar. Azzal, hogy a termények feldolgozása is helyben valósul meg, egyrészt új munkahelyek teremődnek, másrészt a magasabb hozzáadott értékű termékek értékesítésével növekszik a mezőgazdaságban és az arra épülő ágazatokban elérhető jövedelem, azaz mind a foglalkoztatás, mind az eltarthatóság javul. Tolna megyében az alábbi öt település rendelkezik 1-1 ipari parkkal: Bonyhád, Dunaföldvár, Kaposszekcső, Paks, Szekszárd. A megye agrár dominanciájú térségeiben is megjelenik a feldolgozóipar, ezáltal térben kiegyenlítettebbé válik az ipar.	megtörténni, ha a mezőgazdaság által előállított élelmiszeripari alapanyagokból a feldolgozott termékek előállítására is helyben megtörténik. Erre fókuszál a célkitűzés. Ha a feldolgozóipari, élelmiszeripari helyi kis- és középvüzetem nem jönnek létre, a megye agrárterületei továbbra is kis jövedelmű mezőgazdasági alapanyagtermelők maradnak. A termelői összefogás hiánya pedig az érdekelletét növeli az együttműködés előnyei helyett.
1.3.1.3. Apró- és kistelepülések elérhetőségének javítása	A megye rendkívüli kelet-nyugati megosztottságot mutat a központi települések és az autópálya és a vasútállomások elérési idejei szerint. A legjobb helyzetben a megye keleti, megyeszékhelyéhez és M6-hoz közel fekvő térsége van, míg a nyugati, Dombóvár és Tamas közti, illetve Tamasitól északra elterülő vidéki térség árműhelyzete problémás.	Műszaki infrastruktúra Népesség területi elhelyezkedése Foglalkoztatás	Az 1.3. átfogó cél eléréséhez nagyban hozzájárul az aprófalvak és kistelepülések elérhetőségének javítása. Amennyiben nem sikerülne a tömegközlekedés valós igények felmérésén alapuló átszervezése, úgy a lakóhely-munkahely kapcsolat továbbra is nehézkes marad, az érintett térségek tökevonó képessége alacsony marad, romlik a települések esélye új munkahelyteremtő beruházások befogadására, nőhet az elvándorlás.	Az árműhelyzetet enyhíti a mellékúthálózatfejlesztés, a közösségi közlekedés hatékonyságának növelése. A hálózati fejlesztésen túl az átszállási kapcsolatok kiépítésével javul és az elérhetőség mind időben, mind minőségben, ami kedvezőbb feltételeket kíván a lakosság helyi boldogulásához, mérsékelve ezzel a térséget sújtó magas elvándorlást. A lakóhely-munkahely közötti elérhetőségi kapcsolat javulása megkönnyíti a munkabajarást, az ingázási időt csökkenti, komfortját javítja. Emellett a gazdaságra is ösztönzőleg hat, a szállítási igényes és munkaerőigényes gazdasági ágak beruházásait előmozdítja.

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
1.3.1.4. A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése	Tolna megye agropotenciálja kedvez a szántóföldi kultúrák, a szőlő- és gyümölcs termesztés, a kertészeti termékek és az állattenyésztés számára is. A mezőgazdaság jövedelmezősége azonban elmarad a lehetőségektől elsősorban a helyben történő feldolgozás hiánya és az értékesítés nehezégei miatt.	<i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i> <i>Mezőgazdaság</i>	A célhoz tartozó intézkedéseken keresztül javul a termékek piaca jutásának feltételrendszere, az értékesítésben szakértelemmel nem rendelkező gazdák helyettesítésére hozása, növekednek a helyben képződött jövedelmek. A vidéki térségekben előállított termékek helyben történő értékesítésével a megye élelmiszer-kiskereskedelme térben kiegyenlítettebbé válik, a területi ellátás javul.	A vidékies térségek megújulása szempontjából a mezőgazdaság szerepe nem elhanyagolható még akkor sem, ha ma az agrártermelés jövedelemtermelő képessége alacsony. Ezen a helyzeten változtatni acélküzés az értékesítés elősegítésével. Ennek nem kellően hatékony megvalósulása esetén továbbra is azzal kell számolni, hogy nem a megye termelőinél csapódik le az a – többszörös - többlet bevételi forrás, ami az alapanyagtermelés és a feldolgozott termékek értékesítése között húzódik meg.
1.3.1.5. Minőségi haltenyésztés és –feldolgozás	A megye domborzati adottságai kedveznek a völgyzárógátas tavak kialakításának, de síkvidéki tározókban is bővelkedik.	<i>Mezőgazdaság</i> <i>Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezete</i>	A jelentősebbek a Pacsnagi-halastavak, a Simontornya melletti tavak, a dombvidéki völgyzárógátas halastavak, tározók. Természetes állóvíz a Fadd-Tolna-Bogyszlói Dunai holtágrendszer. A halfogászás bár az európai átlagnak töredéke hazánkban, de stabil – szezonális – keresletet támaszt. A mezőgazdaságnak ez az ága országos szinten rendelkezik tartalékokkal, így reális a célkitűzésben foglaltak elérése. A feldolgozott halászati termékek előállítása és értékesítése az fokozza ágazat jövedelmezőségét. A feldolgozó üzemek létesítésével bővül a megyei iparszerkezet spektruma, enyhül az ipar koncentrálttsága.	A haltenyésztés az az egyik speciális agrárgazdasági ágazat, melyben a megyének vannak ugyan jó adottságai, de az eredmények és a bevételek egyelőre csekélyek. A haltenyésztés és -feldolgozás fejlesztése lehet ugyan egy kitérési pont és hozzájárul a megye élelmiszeripari palettájának bővítéséhez, de e cél esetleges nem teljesülése sem járna komoly gazdasági veszteséggel, mivel egy meglehetősen kis piaci szegmensről van szó.
1.3.1.6. Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése	Tolna megye gazdaságában az idegenforgalom kisebb szerepet játszik, mint Dél-Dunántúl másik két megyéjében. A megye	<i>Népesség területi elhelyezkedése</i> <i>Idegenforgalom</i>	A falusi vendégasztal működtetése a belföldi turizmusra épít, elsősorban ebben a szegmensben érhet el eredményt. A falusi szállásadás és vendéglátás térnyerése növeli a helyben képződött jövedelmet, ami a falusi turizmust üzemeltető családok számára megalapozza, az érintett települések számára növekvő presztízszt biztosít, ezzel is csökkentve az elvándorlást.	A falusi turizmus az a turisztikai szegmens, ami relatíve kisebb befektetéssel is el lehet indítani, igaz a várható bevételek sem veteksznek a magasabb kategóriás szállásadásból elérhetővel. Egy-egy jól sikerült ilyen fejlesztés az egész település védjegyévé

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indokoltága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
1.3.1.7. A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése	szálláshely kapacitása a második legkisebb, a vendégek és a vendégéjszakák száma 2011-2012 között nőtt ugyan, de nem éri el az országos átlag harmadát sem.		válhat, és újabbakat generálhat. Egy jó lehetőség néhány család kiegészítő vagy akár főállású foglalkoztatására. Ennek elmaradása nem okoz sem gazdasági sem társadalmi szempontból kárt, viszont egy fontos kiegészítő elem nélkül maradna a vidékies térségek gazdasága.	
	A megye területének közel 2/3-a, a dombvidéki területei az ország erősen vízérzékeny-területei, a vízérzékeny-területei közé tartoznak, amelyek a villámárvizek gyakoriságának növekedésével a mezőgazdasági termelés kockázatait növelik.	Mezőgazdaság Vízgazdálkodás A társadalom biztonságérzete, veszélyeztetettsége	A cél számos vízgazdálkodási és árvízvédelmi, csapadékvízvezetéssel összefüggő fejlesztési elemet foglal magába. A vizsgált cél a vízviszartartás elvével összhangban a vizek biztonságos levezetését és megtartását helyezi előtérbe, mérsékelve ezzel a csapadékeloszlás anomáliáiból származó kockázatokat, növelve ezzel a mezőgazdasági termelés biztonságát.	A klímaváltozás hatásai elsősorban a vízzel, a csapadékeloszlással függnek össze. Ez a megítélés különösen érinti, mivel nagyobb részben dombos, felszínű és mezőgazdasági profilú. A cél elsősorban az árvizek és özönvízszervező események káros hatásainak mérséklésére és az aszály okozta károk enyhítésére fókuszál. Ha ezek az intézkedések nem történnek meg, az időjárás szélsőséges jellegének erősödésével együtt egyre inkább számolni kell a talajerózió, a belvizek és a szárazság okozta veszélyekkel, ami a természeti erőforrások romlásához, teljes vagy részbeni megsemmisüléséhez és komoly gazdasági károkhoz vezethet.
1.3.2. STRATÉGIAI CÉL: Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése				
1.3.2.1. A helyi és helyközi	A megye vidéki	Népesség területi	A cél keretei között megvalósuló közlekedésfejlesztés	A város-vidék kapcsolattrendszert és a

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása	térsegeiben a rossz megközelíthetőség, a magas elérési idők és a közösségi közlekedés rugalmatlansága együttesen rossz településközi elérhetőséget eredményeznek, ami a társadalmi és a gazdasági kapcsolatrendszer (lakóhely-munkahely kapcsolat, beruházáselőkészítés, stb.) lazulásához vezetett.	<i>elhelyezkedése</i> <i>Műszaki</i> <i>infrastruktúra</i>	elsősorban a közösségi közlekedés rugalmas és alternatív módozataira fókuszál. A jellemző úticélokhöz igazított és időben az utazási igényre szabott alternatív járatok beindítása, a kerékpáros közlekedés támogatása képesek lesznek mérsékelni a ma még közlekedési árnyékhelyzetben lévő kistérségek elérhetőségi problémáit. A megközelíthetőségi és a felmért igényekhez igazított közösségi közlekedés elősegíti a népesség helyben maradását, mérsékli az elköltözéseket.	településközi kapcsolatok szempontjából a közlekedés szerepe kiemelkedő. A leszakadó térségek elnéptelenedésében a rossz közlekedési kapcsolatok is szerepet játszanak. A tömegközlekedés racionalizálásának elmaradása a napi ingázás minőségét rontja, rosszabb esetben ellehetleníti az új lakóhely-munkahely kapcsolatok létrejöttét, és a meglévők megtartását.
1.3.2.2. Vidéki települések fejlesztése	A vidéki városok (a megye kis- és középvárosai) hagyományos térség-szervező erejének és kiugrázásának erősítése vidéki térségük fejlődésének is előmozdítója.	<i>Népesség</i> <i>életminősége,</i> <i>egészségi</i> <i>állapota, szociális</i> <i>helyzete</i> <i>A térség eltartható</i> <i>képessége és</i> <i>versenyképessége</i>	A vidéki városok fejlesztése az épített környezet helyreállítására és megővására, a zöldfelületi rendszer fejlesztésére terjed ki elsősorban. A cél megvalósulása hozzájárul a megye vidéki városai élhetőségének javulásához, a helyi lakosság komfortérzetének növekedéséhez. A szolgáltatások körének gyarapodása, a vonzó életteremtés, mikrotérségi központokká emeli ezeket a településeket, ami a környező kistérségek életére és fejlődésére is hatással van.	A vidéki városok térségi szerepével is bírnak. Fejlesztésük, tényleges központtá válásuk elmaradása visszaveri térségük fejlődését is, másrészt vonzerejük, népességmegtartó erejük is romlik. Maguk a városok is mint életteremtő és befektetési helyszínként is.
1.3.2.3. Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás	A megújuló energiaforrások tekintetében Tolna megye jelentős potenciállal rendelkezik elsősorban a biomassza típusú energiaforrások terén, de gazdag lehetőségek rejljenek a geotermikus	<i>Energiellátás</i>	A biomassza alapú energiahordozók termelésének lehetőségei országos viszonylatban is átlagon felüliek. Március 10-étől október 31-ig a megye lakosságának teljes napi energiát meleg víz szállítására kielégítő lenne tisztán napenergia igénybevétele. A cél hozzásegít az ország azon EU-s vállalatának teljesítéséhez is, amely a megújuló energiaforrások részarányának növelését irányozza elő. A megye jó adottságainak hasznosításával a megye lakóinak energiabiztonsága javul.	Az energiatranszmisszió költségei – az energiatranszmisszió költségei és a lehetőségek függvényében – a háztartások kiadásainak tetemes részét teszik ki. A megye megújuló energiaforrásainak növekvő mértékű hasznosításának elmaradása a háztartások kiszolgáltatottságát növeli, és új

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	energia, a napenergia, valamint a vízenergia felhasználás területein is.			munkahelyek sem létesülnek a megújuló energiahasznosítás kapcsán. A káros kibocsátások, a fosszilis tüzelőanyagok tartós használata okozta levegőtisztaság romlása nem csökken.
1.3.2.4. Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistérségeken	A cél sokrétű intézkedéseivel a vidéki, kistérségi, aprófaluak élhetőségének fokozását segíti elő. Összefüggő területként a megye belső részén, vagyis a Hegyháton és a Völgyében a legkritikusabb az egészségügyi ellátás. E területeken gyakorlatilag hiányzik az állandó háziorvosi ellátás. Összesen a megye 49 településén hiányzik az állandó háziorvosi ügyelet, ami a települések 45%-át jelenti.	<i>Népesség területi elhelyezkedése</i> <i>Népesség életminősége, egészségi állapota, szociális helyzete</i> <i>A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	A cél kiterjed az egészségügyi alapellátás fejlesztésére, ami javulást eredményez. A kistérségekből létfontosságú a helyi kiskereskedelem támogatása. Az alap ellátó infrastruktúra megléte alapvetően határozza meg az életminőséget és a települési komfortterületet, ezen keresztül érvényesülnek a célok foglaltak.	Ma a vidéki életminőség egyik sarkalatos kérdése a helyben elérhető szolgáltatások választéka és színvonala. Amennyiben – a célok foglaltak szerint – nem nőne a helyben elérhető alapfunkciók és magasabb szintű szolgáltatások köre, az nagyban hozzájárul az ott élők komfortterületének romlásához, szociális helyzetének romlásához, a vidéki térségek népességvesztéséhez.
1.3.2.5. Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása	Néhány kistérségben nem rendelkezik egyáltalán fiatalok hasznos szabadidő eltöltését szolgáló közösségi térrel és ahol van a faluban ilyen létesítmény annak állapota nem kielégítő, alacsony a	<i>Népesség területi elhelyezkedése</i> <i>A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei</i> <i>A társadalom biztonságérzete,</i>	A kialakult állapot oldására került be a Koncepcióba a célkitűzés. A sportesemények, a kulturális programok, rendezvények közösségkötő ereje bizonyított. A településhez kötődés, az identitástudat erősödése fokozza a fiatalok helyben maradásának esélyét. A cél eredményeként várható a népességfogyás enyhülése a kistérségekből aprófaluakban.	A vidéki térségekben a változatos és hasznos szabadidő eltöltés feltételei korlátozottak. Ez jelenti a rendelkezésre álló sportpályák és –eszközök hiányát vagy leromlott állapotát. A közös sportolás, a sportrendezvények közösségkötő ereje közismert. Ha a célok foglaltak szerint nem teremthetők meg a szabadidős tevékenységek feltételei

A Konceptió célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Konceptió céljainak megvalósulása esetén
	felszereltsége és sok helyen a fűtés nem megoldott.	<i>veszélyeztetettség</i>		javító fejlesztések, az tovább rontja a kistelepek felzárkózási esélyeit. Mert bár nem ez a legfőbb hiányosság és az elvándorlás kiváltó oka, de hatása nem elhanyagolható.
1.3.2.6. Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológikus gondolkodás elsajátítása	Egy minta ökotelepülés a good practice megyei bemutatásával, megismertetésével hatékony eszköze az ökológikus szemléletmód elültetésének.	<i>Mezőgazdaság Foglalkoztatás A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	A megye hagyományos agrárkulturák természetében sokoldalú, a mezőgazdaság termékszerkezete változatos. Emellett ösztönözni kell a környezetkímélő biogazdálkodást is, amely számára a megye kiváló adottságokkal, de jelenleg kevés hagyománnyal rendelkezik. A gazdálkodók szemléletformálása ezen a téren alapvető. Az új, ökológiai szemléletű termelési módok, a biotermékek előállítása ezen termékek bővülő piacán keresztül több gazdálkodónak nyújt megélhetést. A biotermesztési ágazat sikere, egy-egy speciális helyi termék az adott térség vagy település imázsát és piaci versenyképességét is növeli. Az ökológikus szemlélet meghonosítása a mezőgazdaság minőségi megújulását is elősegíti.	A természetközeli termelési módokkal, ökológiai vagy biogazdálkodásból származó termékek iránt mindig lesz és lesz, amely növekedni is fog várhatóan. Egy ilyen módszereket alkalmazó és jól értékesíthető termékeket előállítani képes település létrehozása a jó gyakorlat (good practice) bemutatásával képes gazdák egész sorát más településeken is szemléltetváltásra készíteni. Ennek elmaradása esetén a megye részesedése a biotermékek piacán alacsony marad, kevesebb új agrár- és élelmiszeripari munkahely jön létre és nem nő a mezőgazdaság jövedelmezősége.
1.3.2.7. A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)	A vállalkozások lakónépességre vetített száma 2012-ben (ezer lakosra 150 jutott) közepes vállalkozói aktivitásról tanúskodott, mind az országos (166), mind a Budapest nélkül számított megyei átlagtól (154) elmaradt. A vállalkozások számának, tökéletességének és alkalmazotti létszámának	<i>Népesség területi elhelyezkedése Foglalkoztatás A térség eltartó képessége és versenyképessége</i>	A cél megvalósulása ezekre a területekre kell, hogy fókuszáljon. A kedvező vállalkozási környezet megteremtésével e térségek vállalkozásvonzó képessége erősödik, piacképes befektetési helyszínekké válnak, javítva ezzel e kistelepek esélyét a munkahelyteremtő beruházások letelepítésére és az ott élők esélyét a munkához jutásra.	A cél hatékony módja lehet a vidék gazdasági felemelkedésének és az elnéptelenedés megállításának. Ha nem sikerül elérni a célban foglalt intézkedéseket, azaz nem nőne a vállalkozási kedv, nem jönne létre új munkahelyek, ezzel a hátrányos helyzetű vidéki térségek leszakadása nem állna meg, mivel nem teremtődne meg a gazdasági növekedés és a társadalmi megújulás feltételei.

A Koncepció célkitűzései	A célkitűzés indoklottsága	A célok társadalmi és gazdasági szempontú elemzésének tématerületei	Várható hatások a Koncepció céljainak megvalósulása esetén	Várható hatások a Koncepció céljainak meg nem valósulása esetén
	alapján a megye perifériái vannak legrosszabb helyzetben.			

4. Javaslat társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre

4.1. A koncepció érvényesülése során fellépő, a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd-e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

A megye területfejlesztési koncepciójában foglaltaknak megfelelően a térség elsődleges hosszú távú célja egy vonzó városi és vidéki életter megteremtése, mely lehetővé teszi a fiatalok helyben tartását, a gazdasági potenciál megerősítését, és a munkahelyteremtés bővítését. Ezen célok elérését egy három átfogó, és azon belül hét stratégiai célkitűzésből álló célrendszer segíti elő.

A Konceptió nem tartalmaz olyan célt, amely a társadalomra és a gazdaságra káros hatással lenne, alapvető cél a megye gazdasági, társadalmi megújítása.

4.2. Javaslat olyan társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a koncepció által befolyásolt más terveknel figyelembe kell venni

A Konceptió átfogó célja és a kiemelt célok is a megye társadalmi, gazdasági környezetének fejlesztését, a teljesítőképesség növekedését irányozzák elő. A Konceptió ezen céljait érvényesíteni kell a megyei területrendezési terv készítése (módosítása) során és a megye településeinek településfejlesztési koncepciói, integrált településfejlesztési stratégiai és településrendezési tervei készítése során. A megyei szinten készülő ágazati koncepciók számára is figyelembe veendő a területfejlesztési koncepció által meghatározott keretek.

Javaslatok Tolna megye területfejlesztési koncepciója továbbfejlesztésére

- A megyei területfejlesztési koncepció helyzetértékelése kevés olyan tényadatot rögzít, amely alkalmas az egyes ágazatok helyzetének, kapacitásainak és potenciáljainak valós megítélésére ezért javasoljuk a helyzetértékelés kiegészítése keretében pótolni ezeket az adatokat. A kiinduló állapot tényszerű rögzítése nélkül a készítendő stratégiai és operatív programok célértékei sem határozhatók meg reálisan.
- Javasoljuk a helyzetértékelésben az idősoros elemzések pótlását is, erre alapozva pedig a - *koncepcióból jelenleg hiányzó* - monitorozási javaslatok megfogalmazását.
- A területfejlesztési koncepció 3 átfogó célja, 7 stratégiai célja és számos, ezeket kibontó célja általános fejlesztési irányokat, elveket, illetve konkrét beavatkozásokat, feladatokat jelöl meg, azonban minden esetben számszerűsítések nélkül. Javasoljuk, hogy a koncepcióban olyan indikátorok és azokhoz tartozó célértékek kerüljenek meghatározásra, amelyekhez képest a célkitűzés megvalósulásának folyamata mérhetővé és értékelhetővé válik.
- E célértékek között javasoljuk elkülöníteni a nemzeti fejlesztési dokumentumokban meghatározott – *például a foglalkoztatottság hosszú távú alakulására vonatkozó* – célértékeket a megyei koncepció megvalósulása előrehaladása értékelését lehetővé tevő (*pld a vállalkozási aktivitás növelésére, vagy a vállalkozások közötti együttműködések hatékonysága növelésére vonatkozó*) célértékektől. Az ambíciózus, de egyúttal reális célértékek meghatározásánál javasoljuk figyelembe venni a helyzetértékelésben rögzített (*illetve számszerűségében kiegészítendő*) mai

tényleges állapotot jelző értékeken túl e kiinduló helyzet megváltoztatására előre láthatóan rendelkezésre álló, vagy reálisan prognosztizálható eszközöket, forrásokat.

- Javasoljuk, hogy a koncepcionális célok konkrétabban és markánsabban kerüljenek megfogalmazásra nemcsak a cél és a részcélok megvalósulása hatásainak azonosíthatósága, a prognosztizálható változások értékelhetőségének elősegítése érdekében, hanem azért is hogy az elősegítse a koncepciót követő területfejlesztési program (és az ágazati részprogramok) tartalmának megfogalmazását.
- Javasoljuk a célok között súlyozást és/vagy sorrendet felállítani, annak meghatározását, hogy melyik fejlesztési elképzelésnek van nagyobb prioritása. *(A jövőben is valószínűleg csak korlátozottan fognak rendelkezésre állni a fejlesztési források és úgy gazdasági, mint környezeti szempontból azoknak kell nagyobb prioritást kapniuk, amelyeknek a társadalmi-, gazdasági-, környezeti hozadéka nagyobb.)*
- Javasoljuk, az egyes fejlesztési célokhoz tartozó célterületek differenciáltabban (és pontosabban) kerüljenek meghatározásra. E célterületek kijelölésénél kerüljenek fokozott figyelembevételre a megyei területrendezési terv térségi övezetei.

A koncepció célkitűzéseire vonatkozó javaslatok:

- Javasoljuk az új K+F+I és logisztikai központok kialakítására vonatkozó célkitűzés konkretizálását és az iparágankénti sajátos célok meghatározását.
- A munkahelyteremtés során javasolt a környezetvédelmi iparban, a megújuló energiahasznosításban létrejövő és általában a „zöld munkahelyek” előnyben részesítése. Kimondható, hogy a nagy helyigényű logisztikai és ipari fejlesztések ne járjanak jó minőségű termőföldek igénybevételével.
- A kiváló termőhelyi adottságok és potenciálok kihasználása érdekében javasoljuk a szőlészeti borászati ágazat fejlesztése célkitűzéseinek konkretizálását a fejlesztési célok és irányok határozottabb megjelölésével. Koncepcionális állásfoglalás szükséges a termőterületek kiterjedésének változtatása vonatkozásában is.
- Javasoljuk a szakmai együttműködéssel előirányzott mezőgazdasági célú K+F bázisok fejlesztési irányainak és sajátosságainak részletesebb és térségspecifikusabb kimunkálását.
- Konkretizálni javasoljuk azokat a funkcionális térségeket és azokat a termékcsoportokat, amelyekben a helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpontok kialakítását a koncepció előíranyozza.
- Javasoljuk a térképi mellékleti megjelenítésnél pontosabban és hely és funkcióspecifikusabban meghatározni a jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban javasolt központok tartalmát.
- Javasoljuk a szén-és kőbányászat újraélesztésére és arra épülő gazdaságfejlesztésre vonatkozó koncepcionális célkitűzés tartalmának konkrétabb kifejtését a koncepcióban *(a rendelkezésre álló előzetes tanulmányok figyelembevételével.)*
- Javasoljuk a Sió turisztikai hasznosítására vonatkozó célkitűzés tartalmának részletesebb kibontását. A tartalmi meghatározás nemcsak a hatások elemzéséhez szükséges, hanem elősegíti a készülő megyei (és térségi) területfejlesztési operatív programok koncepció szerint támogatandó elemeinek meghatározását.

- E fejlesztések megvalósítása során a vizek védelme elsődlegességét biztosítani szükséges. Ennek érdekében javasoljuk meghatározni a környezetkímélő vízi infrastruktúrafejlesztés és vízpart használat alapelveit, amelyek biztosítják a Sió és a megye további folyóvizeinek fenntartható hasznosítását.
- A termál- és gyógyvizekre épülő előirányzott fejlesztések során a felszín alatti vízkincs minőségének és mennyiségének megőrzését és fenntartható kiaknázását biztosító feltételek kidolgozása szükséges. Mind az ipari, gazdasági fejlesztések kritériumául kell szabni, mind a lakossági szemléletformálásba hangsúlyosan be kell építeni a vízzel való takarékoskodás alapelvét.
- Javasoljuk, hogy a megváltozott körülmények figyelembevételével kerüljön egyértelmű tisztázásra az önkormányzatok kompetenciája és mozgásteret az oktatás, illetve az oktatási intézmények létesítményei fejlesztésében, modernizálásában. Ez a változás alapvetően érinti a 2014-2020 közötti időszak oktatásfejlesztési programjainak címzettjeit.
- Javasoljuk a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére vonatkozó koncepcionális célkitűzést szélesebb aspektusban értelmezni és kiegészíteni annak érdekében, hogy a programozási szakaszban mindazok a szükséges változtatások, beavatkozások és fejlesztések, amelyek a klímaadaptációt szolgálják, támogathatók legyenek *(a defenzív védekezésre alapozó elemektől az offenzív beavatkozásokon keresztül a szemléletformálásig)*.
- Mint azt a „környezeti értékelés” is megállapítja a koncepció nem, vagy csak érintőlegesen foglalkozik az agrár-környezetgazdálkodás témakörével a vidékfejlesztési prioritások között. Ezért javasoljuk e vonatkozásban a koncepcionális célkitűzések részletezését.
- A természetvédelmi fejlesztések nem jelennek meg önálló elemként a koncepcióban. Hiányosság, hogy a természetvédelemre alapozott „lágy” turizmus, az ezekhez kapcsolódó fejlesztések is csak az országos jelentőségű védett természeti területek vonatkozásában jelennek meg. Javasoljuk a természetvédelmi területeket közvetlenül vagy közvetve érintő egyéb fejlesztésekkel kapcsolatos problémák *(pl. közlekedésfejlesztés, turizmusfejlesztés, bányászat, mezőgazdálkodás, stb.)* és a kezelésükre adott megnyugtató válaszok megjelenítését a koncepcióban.
- Javasoljuk a „nem védett táj” megőrzését, védelmét szolgáló célok beillesztését a koncepció célrendszerébe, illetve a célok kiegészítését további, specifikusan az egyes tájkarakter típusokra vonatkozó elemekkel.
- Javasoljuk, hogy a célkitűzések közé kerüljön beillesztésre a megye területén lévő tájsebek *(felszíni bányák, anyagnyerőhelyek, felhagyott ipari vagy katonai területek)* felszámolása.
- Javasoljuk a koncepcióban az energia- és anyagtakarékosság fontosságát erőteljesebben kiemelni a hosszú távú fenntarthatóság biztosíthatósága érdekében.
- Javasoljuk az országos fejlesztési dokumentumok tartalmával összhangban térszerkezet fejlesztésével, térhasználat, területhasználat összefüggő célok meghatározását *(a megyei sajátosságok figyelembevételével)*.
- Javasoljuk, hogy a megyei területfejlesztési koncepció is erősítse meg a fejlesztési és a területrendezési vonatkozású stratégiai területi tervezés szorosabb összekapcsolásának szükségességét annak érdekében, hogy az egyes területrendszerek (területegységek) céljait a területfejlesztési és a területhasználat-szabályozási eszközök egymással szinergiát eredményezve szolgálják. *(A megyei területfejlesztési koncepció ilyen szempontból akkor éri el maradéktalanul célját, ha céljai be tudnak épülni a megyei területrendezési tervbe is - bár tudvalevő, ennek legfőbb akadálya éppen a jelenlegi jogszabályi kötöttségekben keresendő).*

5. Összefoglalás

A Konceptió a fenntarthatóság szempontrendszerének érvényesítése mellett alapvetően a gazdasági növekedés beindítására és a helyben keletkező bevételek növelésére törekszik, másrészt a társadalmi megújulást, a feltárt kedvezőtlen folyamatok megfordítását és a minőségi változások kereteinek megteremtését tűzi ki célul. Ezt az összetett elvárást tükrözi az a hármas átfogó célrendszer, amely szerint három fő terület fejlesztése kiemelten fontos Tolna megyében: a gazdaságfejlesztés, a humán erőforrás-fejlesztés és a vidékfejlesztés.

Tolna megye területfejlesztési koncepciója három átfogó célt rögzít, amelyeket hét stratégiai cél alapoz meg. A koncepció tartalma részleteiben ennek a célrendszernek a kifejtését tartalmazza. Az átfogó és a stratégiai célok tartalmuknál fogva eltérő súllyal foglalkoznak a gazdaságfejlesztés és a demográfiai, társadalmi vonatkozásokkal. Összességében a Konceptió e két témakörre fókuszál. Az 1.1. „A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése”, valamint az „1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életkörülmények megteremtése” átfogó fejlesztési cél a megye gazdasági növekedési pályára állítását, az 1.2. „Társadalmi megújulás” átfogó cél a megyében feltárt kedvezőtlen demográfiai trendek és társadalmi változások megfordítását illetve mérséklését irányozza elő.

A Konceptió céljai - megvalósulásuk esetén - reális eszközei a felvázolt jövőkép elérésének mind a gazdaságfejlesztés, mind a humán erőforrás-fejlesztés vonatkozásában. Az egyes átfogó, stratégiai és kiemelt célok hatásainak vizsgálata szerint a célok megvalósulása nem jár lényegi káros következményekkel sem a gazdasági fejlődésre, sem a társadalmi megújulásra nézve. Amivel számolni kell, az a koncepcióban meghatározott fejlesztési elképzelések és célok esetleges elmaradása esetén reális, miszerint tovább folytatódnak a meglévő kedvezőtlen trendek (alacsony hozzáadott érték a gazdaságban, népességfogyás, elvándorlás, települési környezet leromlása, stb.) és a megye gazdaságának erősödése nem vagy csak részben valósul meg.

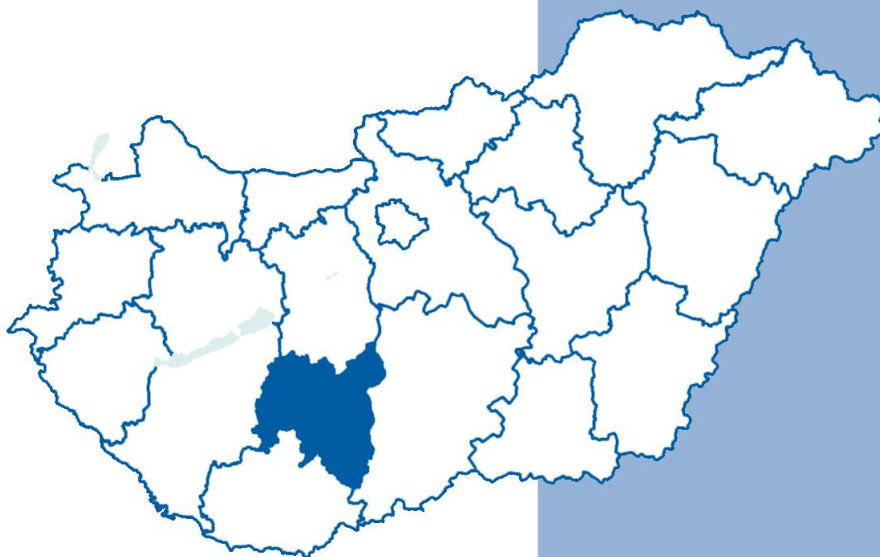
A területfejlesztési koncepció összességében a helyzetfeltáró munka eredményeire építve jól ragadja meg a konfliktusterületeket. A regisztrált problémákra megfelelő válaszokat sorakoztat fel, jól felépített célrendszer keretében. A célok lényegiek, a kiemelt célok rövid kifejtése a legtöbb esetben megfelelően tükrözi a cél tartalmát, a pontos fejlesztői szándékot. A dokumentum a magasabb rendű országos koncepciókban rögzítetteket is figyelembe véve a hatályos tartalmi követelmények betartása mellett készült. A Konceptió kisebb hiányosságainak pótlására, az érthetőség javítására, és néhány új elem, illetve megoldás beépítésére vonatkozó, a Konceptió továbbfejlesztését elősegítő javaslatainkat a 4.2 fejezet tartalmazza.

**A Tolna Megyei Közgyűlés
52/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete**

REGIONÁLIS KITEKINTÉSŰ STATISZTIKAI ÉS FORRÁSALLOKÁCIÓS ELEMZÉS

A MEGYE TERVEZÉSI DOKUMENTUMAIT MEGALAPOZANDÓ

ÁROP-1.2.11/A-2013 TOLNA MEGYE

Készítette:
DDRFÜ Nonprofit Kft.
2013

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető.....	4
Módszertani megfontolások	5
Vezetői összefoglaló	9
I. KÖTET	15
1. Az Operatív programok átfogó, regionális szintű elemzése.....	16
1.1. Az operatív programok keretében rendelkezésre álló forráskeretek elemzése.....	16
1.2. A pályázói forrásigény regionális szintű összevetése.....	19
1.3. A kötelezettségvállalások regionális szintű jellemzése	25
1.4. A kifizetések állása regionális szinten.....	31
2. Területi alapú, megyei statisztikák és az Operatív Programok megyei szintű forrásallokációjának elemzése.....	33
2.1. Megyei szintű összehasonlító elemzés	33
2.1.1. A pályázói forrásigény megyei szintű összevetése.....	33
2.1.2. A kötelezettségvállalások megyei szintű jellemzése	38
2.1.3. A kifizetések állásának megyei szintű elemzése	44
2.2. A megyére vonatkozó, a 2014-20-as programozást segítő, a megye fejlesztési igényeit megalapozó specifikus elemzések.....	48
2.2.1. A 2007-13-as időszakban Tolna megyében benyújtott, ill. támogatott projektek és a megye fejlesztési koncepciójában rögzített célkitűzések tematikus összefüggéseinek vizsgálata.....	48
2.2.2. A megye, valamint a megyei jogú város forrás felhasználási mutatóinak összevetése	61
2.2.3. Tolna megyére vonatkozó statisztikai adatok elemzése	63
3. Kistérségi szintű statisztikai és forrásallokációs elemzés.....	67
3.1. Megyei szintű összehasonlító elemzés a kistérségek teljesítményére vonatkozóan.....	67
3.1.1. A pályázói forrásigény kistérségi szintű bemutatása.....	67
3.1.2. A kötelezettségvállalások kistérségi szintű jellemzése	70
3.1.3. A kifizetések állásának kistérségi szintű elemzése.....	77
II. KÖTET.....	82
1. Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények	83
1.1. Bonyhádi kistérség	83
1.1.1 Rövid összefoglalás.....	83
1.1.2 Statisztikai elemzés	83
1.1.3 Beérkezett és támogatott pályázatok	85
1.1.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként.....	86
1.1.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján.....	86

1.1.6	Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között	87
1.1.7	A nagyobb támogatott projektek alapadatai	87
1.2.	Dombóvári kistérség.....	89
1.2.1	Rövid összefoglalás	89
1.2.2	Statisztikai elemzés	89
1.2.3	Beérkezett és támogatott pályázatok	91
1.2.4	Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként.....	92
1.2.5	Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján.....	92
1.2.6	Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között	93
1.2.7	A nagyobb támogatott projektek alapadatai	93
1.3.	Paksi kistérség.....	95
1.3.1	Rövid összefoglalás	95
1.3.2	Statisztikai elemzés	95
1.3.3	Beérkezett és támogatott pályázatok	97
1.3.4	Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként.....	98
1.3.5	Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján.....	98
1.3.6	Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között	99
1.3.7	A nagyobb támogatott projektek alapadatai	99
1.4.	Szekszárdi kistérség	101
1.4.1	Rövid összefoglalás	101
1.4.2	Statisztikai elemzés	101
1.4.3	Beérkezett és támogatott pályázatok	103
1.4.4	Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként.....	104
1.4.5	Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján.....	104
1.4.6	Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között	105
1.4.7	A nagyobb támogatott projektek alapadatai	105
1.5.	Tamási kistérség	108
1.5.1	Rövid összefoglalás	108
1.5.2	Statisztikai elemzés	108
1.5.3	Beérkezett és támogatott pályázatok	110
1.5.4	Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként.....	111
1.5.5	Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján.....	111
1.5.6	Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között	112
1.5.7	A nagyobb támogatott projektek alapadatai	112

Bevezető

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) 2011. decemberi módosításával és annak 2012. január 1-ei hatályba lépésével a jogalkotó a területfejlesztési feladatokat területi szinten a regionális fejlesztési tanácsok megszüntetésével a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta. A Tftv.-ben foglalt közfeladatok ellátása során a megyei önkormányzat összehangolja a kormányzat, az önkormányzat és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit, amelynek keretében a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről.

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben is fontos szerepe van a megfelelő módon előkészített, megalapozott területi terveknek. A területi tervek alapul szolgálhatnak a 2014-2020-as uniós költségvetési időszakban a Közösségi Stratégiai Keret alá tartozó alapokból finanszírozandó operatív programok tervezéséhez annak érdekében, hogy az uniós finanszírozású ágazati és területi operatív programokban a területi fejlesztési igények is megjelenítésre kerülhessenek.

A Tftv., a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, valamint a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII.17.) Korm. határozat rögzíti, valamint a 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III.8.) számú Korm. határozat jelöli ki. Fenti jogszabályok alapján a megyék területfejlesztési koncepciót és programot készítenek, valamint közreműködnek a 2014-2020-as területi alapú fejlesztések megtervezésében.

Fentiekre tekintettel a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium 2012. évben kiegészítő költségvetési támogatást nyújtott a megyei önkormányzatok számára a tervezés alapjául szolgáló területfejlesztési vonatkozású megyei helyzetértékelések elkészítéséhez. Az előkészítő fázis keretében a területfejlesztési koncepció és program kidolgozásának megalapozásaként 2012. november 30-ával elkészültek a megyei közgyűlési határozattal jóváhagyott helyzetfeltáró dokumentumok.

A további megyei szintű tervezési feladatok finanszírozására a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2013. augusztus 24. és szeptember 23. közötti beadással jelentettette az ÁROP-1.2.11 konstrukcióját a megyei területfejlesztési feladatokat támogatására kiemelt projekt eljárásrendben. A projekt átfogó célja: a megyei önkormányzatok esetében a tervezési dokumentumok előkészítésének támogatása, az ehhez szükséges megyei tervezői kapacitások megerősítése.

A pályázatban részletezett feladatok alapján a Tolna Megyei Önkormányzat ajánlatot kért a megyei szintű helyzetértékelő dokumentum utómunkálatainak elvégzésére, Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepciója – Helyzetfeltáró munkaréséhez kapcsolódó kiegészítő elemzések és regionális szintű kitekintés elkészítésére. Ajánlata alapján az előzőekben részletezett feladatot a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Nkft látta el.

Fentieknek megfelelően jelen dokumentum a megyei helyzetfeltárás utómunkálatai keretében készített regionális kitekintésű tanulmány, mely a 2007-13. közötti programozási időszak pályázati aktivitása és forrásfelhasználása alapján elemzi a régió és benne Tolna megye teljesítményét, az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv pályázati

rendszereibe benyújtott pályázati projektjeinek fejlesztési irányait, és a megye egyes kistérségeinek szerepvállalását a 2007-13. közötti programozási időszakban rendelkezésre álló mintegy 8 200 Mrd Ft forrás felhasználása tekintetében. Az elemzés elkészítéséhez szükséges tartalmi módszertani iránymutatást az ajánlatkérés tartalmazza.

Módszertani megfontolások

A pénzügyi és a szakmai előrehaladás értékeléséhez felhasznált adatforrások köre elsődlegesen a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) Fejlesztési és Informatikai Elnökség által átadott, az Egységes Monitoring Információs Rendszerből (EMIR) lekérdezett adatbázisokból származik:

- A pénzügyi előrehaladás értékelésének alapjául szolgáló lekérdezés 2013. szeptember 30-án történt, így a vizsgált adatok köre az EMIR rendszerbe (a programozási időszak kezdetétől) a lekérdezés napjáig rögzített adatokra terjed ki. Az adatbázis a támogató döntéssel és hatályos szerződéssel rendelkező, élő projekteket tartalmazza – a Dél-dunántúli régió 3 megyéjére vonatkozóan.
- A szakmai előrehaladás értékelésének alapjául szolgáló indikátor lekérdezés ugyanúgy 2013. szeptember 30-án történt, a vizsgálat szintén csak a támogatási szerződéssel rendelkező projektek indikátoraira terjed ki. A kimutatás a projektek megvalósítási helyszín-adatai alapján a megye területén megvalósult beavatkozások legfontosabb indikátorainak megyére aggregált tényértékeit tartalmazza – a Dél-dunántúli régió 3 megyéjére vonatkozóan.

Az elemzés elkészítése szempontjából jelentős korlátozó tényezőnek bizonyult, hogy az NFÜ csak és kizárólag a régiót közvetlenül (projekt helyszín szerint) érintő, élő projektekre vonatkozóan, több esetben csak megyei szinten aggregáltan szolgáltatott információt, kétségesse téve ezáltal az igények vizsgálatát, illetve az országos és a régió határokon túlnyúló megyei szintű kitekintés, összehasonlító elemzés elkészítését. Ezek alapján mindenképp indokoltá vált az NFÜ honlapján hozzáférhető, és bár az EMIR-re épülő, de mindenképp „bizonytalanabb” adatok használata:

- Aktuális statisztikák; Megyei felosztás és operatív programok szerinti lekérdezés, projekt helyszín alapján kategorizálva. A Megyei felosztás – pályázó székhelye szerinti lekérdezés régió, Operatív Program (OP), prioritás, intézkedés és komponens szinteken tartalmazza a pályázatokra vonatkozó, EMIR rendszerben rögzített, a beérkezett, IH támogatott, hatályos szerződéssel rendelkező és kifizetést teljesítő pályázati darabszámra, valamint igényelt és megítélt támogatásra, a hatályos szerződések és a kifizetések összegére vonatkozó adatokat. A lekérdezésre 2013. szeptember 30.-án került sor. (http://emir.nfu.hu/nd/kozvel/?link=umft_3_2)
- Jelentéskészítő és Lekérdező Keretrendszer; Régiós, megyei, kistérségi összefoglalók; Összefoglaló az ÚMFT projektekről. A kistérségenként és városi rangú településként lekért összefoglaló az Egységes Monitoring és Információs Rendszer (EMIR) 2013.09.30-i adatai alapján készült. A jelentésben az adatok csak azon pályázatokra és kiemelt projektekre vonatkoznak (az összefoglaló a technikai segítségnyújtás és a

pénzügyi alap projekteket nem tartalmazza), ahol rögzítésre került a beruházás helyszíne. A támogatott és a szerződéssel rendelkező projektek adatai között nem szerepelnek a támogatói döntés, illetve a szerződéskötés után visszalépett pályázatok. (http://emir.nfu.hu/kulso/jelek/index.php?akt_nyelv=hu&view=list&menu=101)

Ahhoz, hogy a támogatott projektek kistérségekben mérhető eredményeit és hatását meg tudjuk ragadni, a szakmai előrehaladás értékelést le kellett szűkíteni a Dél-Dunántúli Operatív Programra (DDOP), tekintettel arra, hogy a többi OP-ra vonatkozóan kérés ellenére sem jutottunk projektszintű, elemezhető adatokhoz. Az eredmények és hatás vizsgálatát a teremtett új munkahelyekre fókuszáltuk, mely mutató kulcsindikátora a DDOP-nak. Az ÚMFT/ÚSZT keretében megfogalmazott célok között szintén fontos helyen szerepel a foglalkoztatás bővítése, de a következő 2014-20-as programozási időszakban is Magyarország egyik legfontosabb célkitűzése lesz – így erre a kiválasztott indikátor képes jól reflektálni.

- A projektszintű indikátor alapadatokat a DDOP 1,2,4,5 prioritására vonatkozó EMIR 5.6 online lekérdezés biztosította. A lekérdezés 2013.10.21-i adatokat szolgáltatott. (A 3. humán-infrastruktúra fejlesztését támogató prioritás lekérdezésére technikai-adminisztratív okok miatt nem került sor, de ez a prioritás közvetlen módon nem járul hozzá a DDOP által kitűzött munkahely-teremtési célok megvalósításához, így az elemzés információ-tartalmát nem befolyásolta ez a körülmény.)

A pénzügyi és a szakmai előrehaladás értékeléséhez felhasznált adatforrások voltak továbbá:

- Operatív programok:
 - Az operatív programok keretének és az OP-kban meghatározott indikátorokra vonatkozó információk forrása (cél érték, bázis érték, indikátor adatforrása).
- Az operatív programok akciótervei (2007-2008, 2009-2010 és 2011-2013):
 - A pályázati konstrukciók támogatási keretére vonatkozó információk és az akciótervekben nevesített kulcsindikátorok vonatkozó célértékeinek forrása.
- Pályázati felhívások:
 - A közzétett pályázati keretek forrása.

A vizsgálatba bevont projektek körét érintő módszertani háttér:

- Vizsgálatból kizárt projektek köre:
 - Többfordulós pályázatok első körös projektjei, amennyiben rendelkezésre álltak a második fordulóra benyújtott pályázat adatai is.
- Beérkezett projektek köre:
 - 1.1 online lekérdezés - "7. Beérkezés dátuma" oszlopa alapján
- Támogatott, IH által jóváhagyott projektek köre:
 - 1.1 online lekérdezés - "19. Támogató bizottsági döntés" oszlopa alapján
 - Ide értve mindazon pályázatot, melyeket az IH jóváhagyott, de később visszaléptek, vagy valami oknál fogva kifizetés nélkül záródott a projekt.
- Támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre:
 - 1.1 online lekérdezés - "37. Szerződés hatályba lépése" oszlopa alapján

Pénzügyi adatokat érintő módszertani háttér:

- Igényelt támogatás (Beérkezett projektek köre):
 - 1.1 online lekérdezés - "3. Igényelt támogatás" oszlopa
+ (amennyiben itt nincs adat)
 - 1.1 online lekérdezés - "5. Előzetesen igényelt tám." oszlopa
- Megítélt támogatás: (IH által jóváhagyott projektek köre)
 - 1.1 online lekérdezés - "27. Tám. által megítélt tám." oszlopa
+(amennyiben itt nincs adat)
 - 1.1 online lekérdezés - "29. Előzetesen megítélt tám" oszlopa
- Megítélt összköltség: (IH által jóváhagyott projektek köre)
 - 1.1 online lekérdezés - "28. Támogató által tám. öktg" oszlopa
+(amennyiben itt nincs adat)
 - 1.1 online lekérdezés - "30. Előzetesen megít.összktg" oszlopa
- Leszerződött támogatás: (Támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre)
 - 1.1 online lekérdezés - "38. Leszerződött összeg" oszlopa
- Leszerződött összköltség: (Támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre)
 - 1.1 online lekérdezés - "39. Leszerződött összköltség" oszlopa
- Kifizetett összeg: (Támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre)
 - 1.1 online lekérdezés - "50. Kifizetett előleg" oszlopa +
 - 1.1 online lekérdezés - "53. Kifizetett utólagos sz." oszlopa

Az értékelési munka során alkalmazott konkrét módszereket tekintve a szekunder adatok, azon belül is az adatbázis (EMIR adatok) elemzésére helyeződött a fő hangsúly. Az adatbázisokon alapuló elemzések többségében tehát az EMIR által tartalmazott, és onnan összesítve leválogatható adatokra terjed ki. Az elemzés elsődleges forrása az EMIR-ből fent részletezett tartalommal 2013. szeptember 30-án lekérdezett adatbázis, amelyet megbízható adatforrásként kezelünk. A Microsoft Excel programban rendelkezésre álló adatok köre komplementer jelleggel kiegészítésre került a nyilvánosan elérhető adatbázisokkal, ezt követően az adatok tisztításon estek át. A táblázatkezelő szoftver adta lehetőségek szerint különféle területi és tematikus adatmátrixokat készítettünk, és ezek együttes használata adta adatbázisunkat.

A másodlagos területi és tematikus adatmátrixokat érintő módszertani háttér:

- Projekt helye (Beérkezett, támogatott és támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre):
 - 1.1 online lekérdezés - "81. Projekt helye régió" oszlopa +
 - 1.1 online lekérdezés - "82. Projekt helye megye" oszlopa +
 - 1.1 online lekérdezés - "83. Projekt helye kistérs" oszlopa +
 - 1.1 online lekérdezés - "85. Projekt helye helység " oszlopa
- OP- és tématerületi érintettség (Beérkezett, támogatott és támogatási szerződéssel rendelkező projektek köre):

- 1.1 online lekérdezés - "111. OP-kód" oszlopa +
- 1.1 online lekérdezés - "112. Prioritás kódja-neve" oszlopa +
- 1.1 online lekérdezés - "145. Alintézkedés kódja" oszlopa +
- 1.1 online lekérdezés - "146. Alintézkedés neve" oszlopa

Az ágazati programok esetében program-, a területi programok esetében prioritás- és/vagy alintézkedés szinten definiálható fejlesztési tématerületek projekt szinten kerültek csatolásra az adatbázishoz: Gazdaságfejlesztés; Turizmusfejlesztés; Környezetfejlesztés; Közigazgatás-fejlesztés; Közlekedésfejlesztés; Humán-fejlesztés; Településfejlesztés.

Az Excelben számítások, egyenletek, függvényműveletek egyszerű és gyors végrehajtását végeztük el. Az egyes számítások lépéseit, az egyenleteket nekünk, elemzőknek kellett megadnunk. A legegyszerűbb vizsgálati módszerektől (átlag, minimum, maximum stb.) eltekintve, logikus lépések sorából felépülő számítássorozatot futtattunk le a programmal.

Egyes elemzési területek (pl. térségi statisztikák, fajlagos mutatók) megkövetelték az EMIR adatbázisokon túlmenő adatok felhasználását. Ezek az adatok az alábbiak:

- KSH adatok;
- NFSz adatok.

Az elemzést korlátozó tényezők voltak:

- Az ÚMFT és ÚSZT programok előrehaladására vonatkozó adatokat rendszerező EMIR adatbázisok adatgazdája, az NFÜ az elemzéshez csak területileg, illetve program szinten aggregált adatokat bocsájtott a tervezők rendelkezésére, melyek a kistérségi elemzés mélységét, különösen a beérkezett, de támogatást nem nyert pályázói igények elemzése esetén befolyásolták negatívan. Ez tette szükségessé több adatbázis párhuzamos használatát is, mely a többlet munkaráfordítás mellett az adatok pontosságára is kedvezőtlen kockázati tényezőként hatott.
- Mind a feladatok elvégzéséhez a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Tervezési Főosztálya által kiadott tartalmi módszertani iránymutatásban foglalt elvárások okán, mind a területi szintű adatok rendelkezésre állását figyelembe véve, járási szintű adatok hiánya miatt az elemzés megyei szint alatti területi elemzési fejezetei kistérségi szintre kerültek kidolgozásra;
- Az indikátor-adatok nem kellő mélysége ÚMFT/ÚSZT szinten az eredmény és hatásvizsgálat lehetőségét szűkítette be.

Vezetői összefoglaló

Jelen dokumentum az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv 2007-2013 közötti pénzügyi és szakmai előrehaladásához kapcsolódóan a Dél-dunántúli régió, Tolna megye és annak kistérségei teljesítményének valamennyi operatív programra kiterjedő értékelését tartalmazza a Megyei Önkormányzat által benyújtott ÁROP-1.2.11/A-2013 pályázat keretében vállalt 1. feladatrész megvalósításaként a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Tervezési Főosztálya által kiadott tartalmi módszertani iránymutatás alapján. Az értékelést a Dél Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Nkft. végezte az Ügynökség tervezési csoportjának részvételével.

A dokumentum két kötetből áll: az első kötet tartalmazza a megye teljesítményének összehasonlító elemzését, míg egy második kötetben önálló fejezetekre bontva részletes egyedi kistérségi értékelések kerültek kidolgozásra, a megye egy-egy adott kistérségére vonatkozó átfogó kép bemutatásával segítve a megye döntéshozóinak területfejlesztési munkáját.

A dokumentum első kötete három fő részre tagolódik, melyek sorrendben a következők:

1. Az operatív programok átfogó, regionális szintű elemzése;
2. Területi alapú, megyei statisztikák és az operatív programok megyei szintű forrásallokációjának elemzése;
3. Kistérségi szintű statisztikai és forrásallokációs elemzés.

Mindhárom munkarész hasonló szerkezetben tartalmazza a pályázói igények, a kötelezettségvállalások és a kifizetések alakulását a különböző területi szinteken. Mindemellett a második munkarész a megyei összehasonlító elemzéseken túl tartalmaz egy megye specifikus elemzési fejezetet, amely a megyében a 2007-13-as programozási időszak eredményei alapján vizsgálja a megye területfejlesztési koncepciójában lefektetett fejlesztési irányok, célok alátámasztását.

A pénzügyi és a szakmai előrehaladás értékeléséhez felhasznált adatforrások köre elsődlegesen a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) Fejlesztési és Informatikai Elnökhelyetteség által átadott, az Egységes Monitoring Információs Rendszerből (EMIR) lekérdezett adatbázisokból származik. Az elemzés megfelelő mélységű elkészítése szempontjából korlátozott adattartalom miatt a fentiek mellett sor került az NFÜ honlapján hozzáférhető – és bár az EMIR-re épülő, de mindenképp „bizonytalanabb” – adatok használatára is a munkák során.

Az EU kohéziós politikáját szolgáló 2007-13-as programozási időszak forrásait Magyarország számára hét szektorális- (ágazati-), hét regionális- és egy végrehajtási operatív program (OP) biztosítja több mint 29 milliárd euró, azaz 8 209 milliárd forint (280 EUR/HUF árfolyamon számolva) támogatási kerettel. Mindebből a kimondottan a területi felzárkóztatást segítő 6 konvergencia régió OP-i (ROP) együttes forrásainak összege (1 418 Mrd Ft). A ROP-ok támogatási rendszereiben elérhető források egy hatoda, több mint 232 Mrd Ft állt rendelkezésre dedikáltan a Dél-dunántúli régió területi fejlesztésére, ezzel a régiók sorában a középmezőnyben foglal helyet.

A ROP-ok támogatási rendszereiben rendelkezésre álló pénzügyi kereteket népességarányosan vizsgálva elmondható, hogy a Dél-dunántúli régióban jutott a legtöbb forráskeret egy állandó lakosra vetítve, több mint másfélszer annyi, mint a sort záró Nyugat-Dunántúlon és Közép-Dunántúlon.

Az OP-k keretében országosan a fejlesztésre fordítható forrás több mint fele közlekedésfejlesztésre (27,3%) és humánfejlesztésekre (26,2%) került elkülönítésre, míg településfejlesztésre (elsősorban a városokra fókuszálva) mindössze a források 3,5%-a lett dedikálva.

A Dél-Dunántúl a beérkezett pályázatok számát tekintve megelőzte a másik két dunántúli régiót. Ha a lakosságszámmal súlyozzuk a beérkezett pályázatok számát, akkor a pályázati aktivitást tekintve a Dél-Dunántúl nem sokkal elmaradva Észak-Alföldről és Észak-Magyarországtól az élvonalban, a harmadik helyen áll a régiók rangsorában. A benyújtott pályázatok számának régióon belüli tématerületenkénti megoszlását vizsgálva elmondható, hogy országosan és az egyes régiókban is a beérkezett projektek 80%-a két tématerület, a gazdaságfejlesztés és a humánfejlesztés között oszlott meg.

Az igényelt támogatási összeg tekintetében azonban országos viszonylatban a Dél-Dunántúl az utolsó helyen áll a régiók rangsorában. Egy főre vetítve az igényelt támogatást régiónk Dél-Alföld és Észak-Alföld után a harmadik helyet foglalja el, mely a közép mezőnyt jelenti. Az egyes OP-k vonatkozásában megfogalmazott pályázói igény átlagosan a rendelkezésre álló forráskeret 150-180%-a között alakult, melyben a DDOP 162%-os értékkel a középmezőnyben helyezkedik el. A DDOP prioritásai közül a legnagyobb túljelentkezés a turisztika területén (DDOP2), valamint a közlekedés- és környezetfejlesztés (DDOP5) esetén mutatkozik.

A Dél-Dunántúlon támogatást nyert projektek száma az ÚMFT és ÚSZT rendszereiben támogatott összes projekt alig több, mint 10%-a. Ezzel a Dél-Dunántúl a régiók sorában Közép-Dunántúlt megelőzve az utolsó előtti helyen áll. A régiók lakossága tükrében vizsgálva viszont elmondható, hogy a Dél-Alföld után a Dél-Dunántúlon jutott a legnagyobb számú projekt ezer állandó lakosra. A megítélt támogatás a KÖZOP, az ÁROP és a GOP esetében már meghaladja a program keretösszegét. A rendelkezésre álló forráskeret lekötésében a TIOP van jelentősebben elmaradva. A ROP-ok mindegyike már a teljes 2007-13-as programozási ciklusra rendelkezésre álló keret több mint 90%-át lekötötte, a DDOP esetében ez az arány közel 92%-os.

A Dél-Dunántúlon a régiók közül a legkevesebb támogatás került kifizetésre, bár szükséges figyelembe venni, hogy a megítélt támogatási összeg is ebben a régióban a legalacsonyabb. Ugyanakkor elmondható, hogy a Dél-dunántúli régióban a leszerződött támogatás 63%-a már kifizetésre került, amely meghaladja az országos átlagot.

A megyék forrásfelhasználását vizsgálva elmondható, hogy az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programok támogatási rendszereiben nyilvántartott felhívásokra legtöbb pályázat Budapestről, a főváros kivételével a megyéket tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből érkezett. Tolna megyéből az országos (megye) átlagnál (5 641 db) jóval kevesebb számú pályázatot regisztráltak. A pályázati aktivitást fejlesztési tématerületenként vizsgálva megállapítható, hogy országos szinten a benyújtott pályázatok legnagyobb száma a gazdaságfejlesztés és a humánfejlesztés tématerületekhez köthető. Tolna

megyében az arányok az országos jellemzőkhöz hasonlóan alakultak, legtöbb pályázat itt is a gazdaságfejlesztés és a humánfejlesztés tématerületekről érkezett, de nagyságrendjében meghatározó a környezetfejlesztési témájú pályázatok száma is. Ha fajlagosan, 1 000 állandó lakosra vetítve nézzük a megyék pályázati aktivitását, elmondható, hogy Tolna megye a kis mértékben az átlag alatt teljesítő megyék között foglal helyet, a régióba tartozó szomszédos megyék közül Baranya és Somogy megye is jobb értéket mutat.

A legmagasabb pályázati igény – összhangban a benyújtott pályázatok darabszámával – Budapestről érkezett, ezt kivéve a megyék sorát Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék vezetik. Tolna megye a megyék átlagának kevesebb, mint fele összegre nyújtott be támogatási igényt. A régióbeli megyék sorában ez az összeg a somogyinak kevesebb, mint a fele, a baranyainak pedig a 40%-át sem éri el. Az egy állandó lakosra vetített benyújtott támogatási igény Tolna megyében a megyék átlagánál alacsonyabb érték, sőt elmondható, hogy a megye relatíve alacsony lélekszáma ellenére a Dél-dunántúli régió három megyéje közül is Tolnában a legalacsonyabb ez az összeg.

A legtöbb pályázat Budapestről, a főváros kivételével a megyéket tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből kapott pozitív támogató döntést. Tolna megyében a megyék országos átlagától számottevően elmarad a támogatott pályázatok száma. A Dél-dunántúli régió megyéi közül is Tolnában került támogatásra a legkevesebb pályázat, Baranyában közel kétszerese, de Somogyban is közel másfélszer több pályázat kapott támogatást. A támogatott pályázatok számát fajlagosan, 1 000 állandó lakosra vetítve nézve elmondható, hogy Tolna 7,02 db pályázattal a megyék átlagát (7,03) hozva teljesített, a régió megyéi közül azonban így is a harmadik helyre szorult.

Tolna megyében az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében összességében a benyújtott pályázatok kevéssel több, mint fele kapott támogatást, ami kis mértékben meghaladja a megyék átlagát. A megyében a benyújtott pályázatok legnagyobb arányban a közlekedésfejlesztés tématerületen kerültek támogatásra (2/3 részük), de jelentős arányban kerültek támogatásra gazdaságfejlesztési és településfejlesztési projektek is. A támogatott pályázatok legalacsonyabb arányban a turizmusfejlesztés területén mutatható ki. Tolna megyében az összes megítélt támogatás összege a megyék átlagának nem egészen a felét adja.

A legtöbb támogatás - összhangban a benyújtott pályázatok darabszámával – Budapesten került megítélésre, ezt kivéve a megyék sorát Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg vezetik. A Dél-dunántúli megyék közül Baranya után Somogyba érkezett a második legtöbb támogatás, Tolna a harmadik helyre szorult vissza. Tolna megyében az arányok eltérnek az országos átlagtól annyiban, hogy itt a legtöbb támogatás nem a közlekedésfejlesztési projektekre, hanem a környezetfejlesztési pályázatokra került megítélésre, sőt a közlekedésfejlesztést megelőzi a sorban a humánfejlesztésre és a gazdaságfejlesztésre megítélt támogatási összeg is.

A megyében támogatott pályázatok projektgazdáinak 2/3-a a vállalkozói szférából került ki (1 005 db). Többségük korlátolt felelősségű társaság (Kft) formában működött. Az önkormányzati szféra közel 20%-os léptékben részesedik a támogatott pályázatok közül, a központi költségvetési szervek és a civil szervezetek (egyesületek, alapítványok) ugyanakkor már csak 10% alatti arányban.

A fajlagos eredményeket, azaz az egy állandó lakosra vetített megítélt támogatást tekintve elmondható, hogy Tolna (451 eFt) a megyék átlagánál (663 eFt) gyengébb eredményt mutathat fel, lemaradva egyben a régió másik két megyéjétől is. Tolna megyében az igényelt és megítélt támogatás összegének tükrében mért sikerességi arány eközben meghaladja az 50%-ot, ami a megyék átlagával közel megegyező teljesítményt tükröz, megelőzve ezzel e tekintetben a Dél-dunántúli régió másik két megyéjét.

Az országosan kifizetett támogatási összegből Tolnára a megyékre jutó átlagos kifizetések alig harmada esik. A megyék közül a legnagyobb összegű kifizetéssel Csongrád és Hajdú-Bihar megyék rendelkeznek. A Dél-dunántúli régió megyéi közül Baranya és Somogy után Tolna a sereghajtó harmadik helyre szorult a kifizetéseket tekintve. Tolna megyét tekintve a kifizetésekben élen járó tématerületek tekintetében a sorrend az országos arányokhoz képest fordított, itt a legtöbb kifizetés a humánfejlesztés területen történt, ezt követik a környezetfejlesztési projektek kifizetései. Ez utóbbtól volumenében alig maradnak el a gazdaságfejlesztési tématerület kifizetései, míg a közlekedésfejlesztési projektek kifizetései ezeknél lényegesen kevesebb összeget tesznek ki.

Egy állandó lakosra vetítve Tolnában a kifizetések összege meg sem közelíti a megyék átlagát, mindazonáltal az átlag feletti teljesítményt nyújtó Baranya megyétől és az attól csak alig elmaradó Somogy megyétől is jókora elmaradást mutat. Tolnában a teljes szerződésállománynak közel két harmada ugyanakkor már kifizetésre került, és ez az átlag feletti teljesítmény egyben Somogy elé pozicionálja a megyét. A szerződésarányos kifizetés a megyék közül Baranya, Fejér és Győr-Moson-Sopron megyékben a legmagasabb.

Azt, hogy a megyének a jövőre vonatkozó fejlesztési irányai mennyiben feleltethetőek meg a jelenlegi programozási ciklusban tapasztalt fejlesztési igényeknek, elsősorban az ÚMFT és ÚSZT keretében benyújtott pályázatok számának fejlesztési tématerületenkénti megoszlása mutatja. Tolna megyében legnagyobb számban a gazdaságfejlesztés tématerületről érkezett be pályázat, az összes benyújtott pályázat közel fele. Ezt követő legtöbb projekt a humánfejlesztés területén foglalmazódott meg, de viszonylag jelentős arányt képviselnek még a környezetfejlesztési pályázatok is. Ha a benyújtott pályázatok, mint megfogalmazott fejlesztési igények mellé rendeljük a támogatott pályázatokra vonatkozó adatokat – amelyek az OP-k keretében rendelkezésre álló forráskeretek által erősen determináltak – láthatóvá válnak a megyében az adott tématerületen megfogalmazott, de a 2007-13-as programozási időszak során ki nem elégített fejlesztési igények.

A 2014-20-as programozási időszakra ilyen értelemben előkészített projektek legnagyobb arányban a gazdaságfejlesztés tématerületen jelennek meg. A második legnagyobb projektszámmal képviselt terület a humánfejlesztés, de viszonylag magas arányt képviselnek a környezetfejlesztési projektek is. Számosságát tekintve a legkevesebb eddig még nem támogatott fejlesztési elképzelés a közigazgatás-fejlesztés, a településfejlesztés, valamint a közlekedésfejlesztés tématerületeken mutatkozik. Ha tehát a megye fejlesztési céljai közt a vidéki térségekben az életminőség javítása (pl. településfejlesztés, elérhetőség javítása, közigazgatás fejlesztése), valamint a termelői együttműködések, logisztikai központok és hálózatok kialakítása fókuszáltan megjelenik, akkor e három tématerületen különösen figyelmet kell fordítani a megfelelő színvonalú új fejlesztési projektek felkutatására (ill. inicializálására) és a kapcsolódó projektfejlesztési feladatokra.

Az OP-k rendszerének prioritásait a támogatott pályázatok darabszáma alapján sorba rendezve egy mátrix segítségével vizsgálható a megyei fejlesztési koncepció stratégiai céljaihoz való illeszkedés. A legnagyobb számú támogatott projekt a fejlesztési koncepció 1. „Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként” című stratégiai céljához illeszthető. Ezt követi hasonló esetszám mellett a 2. „Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, kiemelten a magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás)” és a 6. „Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel” című stratégiai cél. A 2007-13-as programozási ciklus OP prioritásai keretében támogatott pályázatok számán keresztül legkisebb mértékben a koncepció 3. stratégiai célja támasztható alá.

A kistérségeket görcső alá véve elmondható, hogy Tolna megyében a beérkezett pályázatok számát vizsgálva szignifikánsan kiemelkedik a Szekszárdi kistérség (a tolnai projektek csaknem fele), ami a megyéből egyedülként volt képes országos átlag felett teljesíteni. A legkevesebb pályázatot a dombóvári és a bonyhádi térségekből nyújtották be. Az igényelt támogatás tekintetében azonos kép rajzolódik ki, az országos kistérségi átlagot meghaladó érték csak Szekszárd térségében mutatkozik, a sort a Dombóvári és Bonyhádi kistérségek zárják. Ha az ezer lakosra jutó beérkezett pályázatok számát vizsgáljuk, a legaktívabb térség a megyében megint csak a Szekszárdi, de nem sokkal marad el mögötte a Tamási sem. Az egy lakosra jutó igényelt támogatás már utóbbiban volt a legmagasabb.

A megye kistérségeit tekintve a legtöbb pályázat (az összes Tolna megyei pályázat csaknem pontosan fele) a Szekszárdi kistérségből került támogatásra, ezt követi a Paksi majd a Tamási kistérség. Az 1 000 állandó lakosra jutó támogatott pályázat száma messze a megyeszékhely térségében a legmagasabb, a többi kistérség ettől jelentősen elmaradva, de kiegyenlített képet mutat. A kistérségek pályázói sikerességét – azaz, hogy a benyújtott pályázatok hány százaléka részesült pozitív támogatási döntésben – vizsgálva megállapítható, hogy Tolna megyében a legmagasabb nyerési aránnyal a Szekszárdi kistérség rendelkezik, de Dombóvár és Paks térségében is meghaladta a nyertes projektek száma az elutasítottakét.

A megítélt támogatást tekintve Szekszárd MJV térsége kimagaslóan a legjobban teljesített, a legkevesebb támogatás a Bonyhádi kistérségbe jutott. Az elnyert támogatás összegét fajlagosan, egy állandó lakosra vetítve a kistérségek teljesítményének egy reálisabb mutatószáma válik láthatóvá. Ez a mutató Tolna megye kistérségei közül a Szekszárdi és Tamási kistérségekben magasabb, de Dombóvár térsége is csak kis mértékben marad el mögöttük. A pályázói sikeresség fontos mérőszáma az elnyert támogatás mértéke az igényelt támogatáshoz viszonyítva. Tolna megye kistérségei közül ez a mutató a legjobb értékeket egyértelműen a Dombóvári kistérségben adta, ahol a támogatási igények közel 2/3-ához hozzá is juthattak a pályázók.

Tolna megye kistérségei közül a kifizetett támogatás összege a kistérségek átlagát messze meghaladó módon – ahogy az a megítélt támogatás összege, valamint a kistérség mérete alapján várható – a Szekszárdi kistérségben a legmagasabb. Kiemelkedik még a sorból a Tamási kistérség, míg a sort a Bonyhádi kistérség zárja. Tolna megye kistérségeiben összességében a kifizetések legelőrehaladottabb állapotban a Dombóvári kistérségben vannak,

ahol a teljes leszerződött támogatás állomány 70%-a kifizetésre került, de a Bonyhádi kistérségben is meghaladta a 69%-ot. Legalacsonyabb kifizetési rátával a Paksi kistérség rendelkezik, ahol a kifizetések leszerződött támogatáshoz mért aránya 52%.

Kiemelve végül a kistérségek mellet a megyeszékhely Szekszárd város teljesítményét, megállapítható, hogy a városban tervezett pályázatok jelen elemzés készítésének időpillanatáig összességében több mint 30,9 Mrd Ft támogatásban részesült az ÚMFT és ÚSZT pályázati rendszereiben, ami Tolna megye tekintetében összességében megítélt 103,4 Mrd Ft támogatási összeg közel harmada. Szekszárd részéről az ÚMFT és ÚSZT pályázati rendszereibe támogatásban részesített, az ezer lakosra jutó pályázatok száma meghaladja a 16 db-ot, ami a több mint másfélszerese Pécs és Kaposvár mutatóinak. A megyeszékhely tekintetében az egy állandó lakosra jutó megítélt támogatás több mint 900 eFt, ami a várost a megyén belüli gazdasági, infrastrukturális és társadalmi potenciálja ismeretében értelemszerűen a megyei átlag fölé emeli, és a régió másik két megyeszékhelye elé is pozícionálja.

I. KÖTET

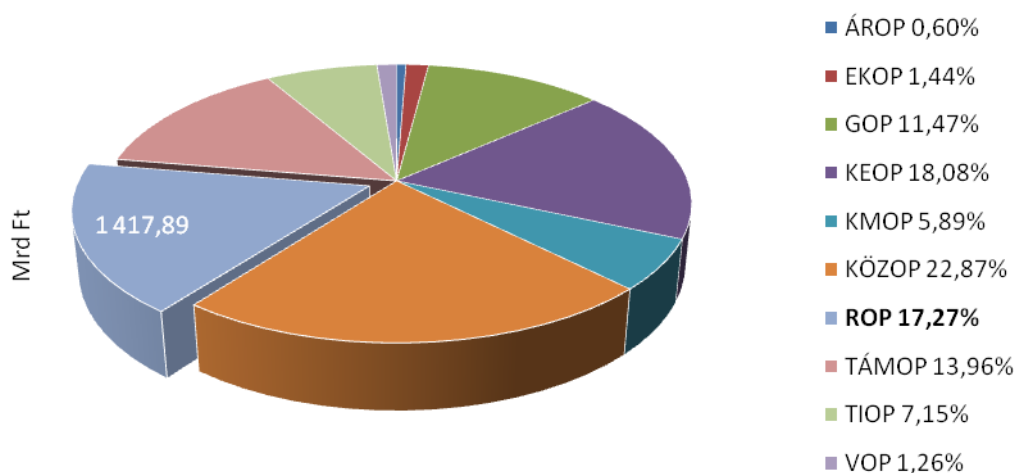
1. Az Operatív programok átfogó, regionális szintű elemzése

1.1. Az operatív programok keretében rendelkezésre álló forráskeretek elemzése

Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakeretét (NSRK) végleges formájában 2007. május 7-én fogadta el az Európai Bizottság. Az Európai Unió kohéziós politikájának 2007 és 2013 közötti nemzeti szintű megvalósítását szolgáló stratégiai dokumentum a társadalmi és gazdasági különbségeket hivatott mérsékelni a Kohéziós és Strukturális Alapok forrásainak felhasználásán keresztül.

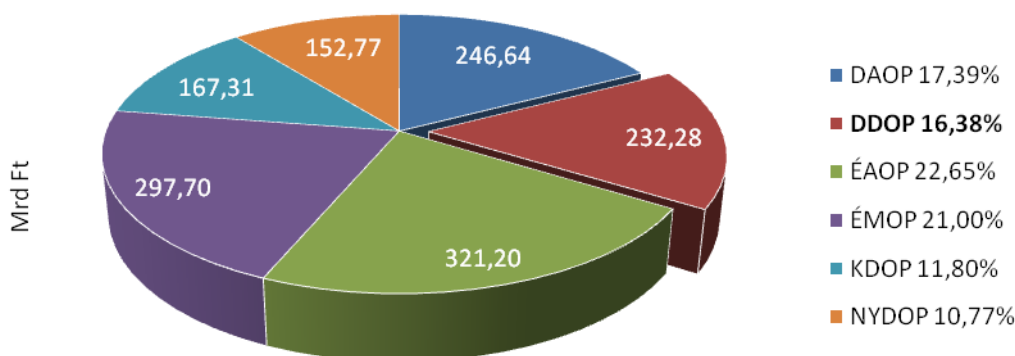
A program két átfogó célt fogalmazott meg: a foglalkoztatás bővítését és a tartós növekedés elősegítését. A célok eléréséhez hat tématerületet azonosított a terv, ide összpontosítva a fejlesztési erőforrások jelentős részét, nevezetesen:

- a gazdaságfejlesztés,
- a közlekedésfejlesztés,
- a társadalom megújulása,
- a környezeti és energetikai fejlesztés,
- a területfejlesztés és
- az államreform.

1. ábra: A 2007-13-as időszak forráskereteinek megoszlása operatív programonként

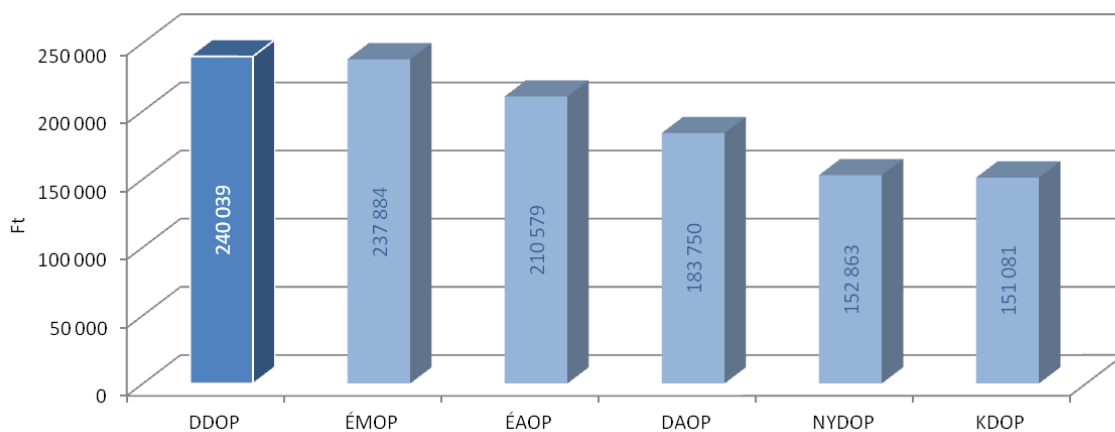
A támogatási rendszer kialakításakor hét szektorális- (ágazati-), hét regionális- és egy végrehajtási operatív program (OP) került meghatározásra. A 15 OP forrásai révén folyó áron, 15% nemzeti hozzájárulással több, mint 29 milliárd euró, azaz 8 209 milliárd forint (280 EUR/HUF árfolyamon számolva) vált elérhetővé és felhasználhatóvá hazánk számára. A legnagyobb keretösszeg a Közlekedés- (1 877 Mrd Ft) és a Környezet és Energia- (1 485 Mrd Ft) Operatív Programokra került allokálásra, de csak alig maradt el mögöttük a kimondottan a területi felzárkóztatást segítő 6 konvergencia régió OP-i (ROP) együttes forrásainak összege (1 418 Mrd Ft).

2. ábra: A 2007-13-as időszak 6 konvergencia régió ROP forráskeretének megoszlása

A ROP-ok támogatási rendszereiben elérhető források 16,38%-a, több mint 232 Mrd Ft állt rendelkezésre dedikáltan a Dél-dunántúli régió területi fejlesztésére, ezzel a régiók sorában a középmezőnyben foglal helyet.

Az abszolút értékű forrásadatok mellett beszédesebb lehet az egyes régiókra jutó ROP-os támogatási forráskereteket népességarányosan is megvizsgálni. E mutató alapján jól látható, hogy a Dél-dunántúli régióban jutott a legtöbb forráskeret egy állandó lakosra vetítve, több mint másfélszer annyi, mint a sort záró Nyugat-Dunántúlon és Közép-Dunántúlon.

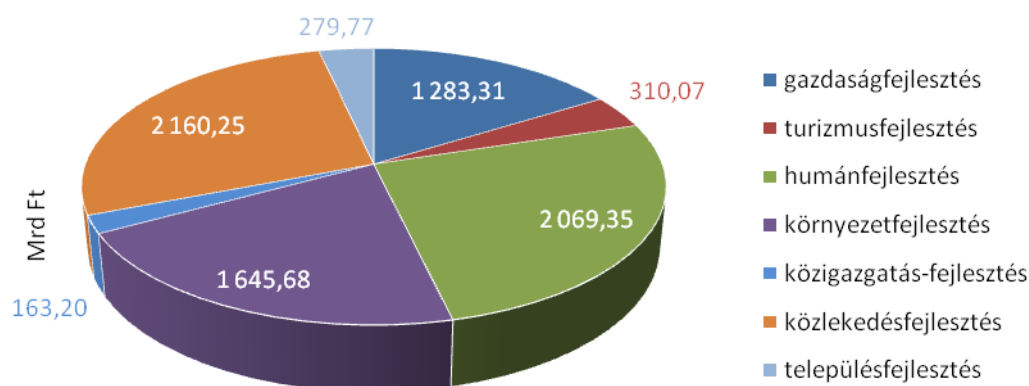

3. ábra: A 2007-13-as időszak 6 konvergencia régió ROP forráskeretének egy lakosra jutó összege

A Dél-Dunántúli OP (DDOP) – a régió leszakadásának megállítását célzó – prioritásai az alábbi területekre fókuszálnak:

- gazdaságfejlesztés (24,4 Mrd Ft keretösszeggel);
- turizmusfejlesztés (43,1 Mrd Ft keretösszeggel);
- humán infrastruktúra fejlesztés (42,9 Mrd Ft keretösszeggel);
- településfejlesztés (53 Mrd Ft keretösszeggel);
- közlekedés- és környezetfejlesztés (60,4 Mrd Ft keretösszeggel);

A DDOP esetében az ágazati programokhoz hasonlóan érzékelhető a közlekedés és környezet területen koncentrálódó források túlsúlya, akárcsak az Európa Kulturális Fővárosa (Pécs) címzett beruházásai miatt megnövekedett városfejlesztési akcióké.

4. ábra: A 2007-13-as időszak forráskereteinek megoszlása fejlesztési tématerületenként

Az ÚMFT és ÚSZT keretében fejlesztésre fordítható forrás több mint fele közlekedésfejlesztésre (27,3%) és humánfejlesztésekre (26,2%) került elkülönítésre. A közlekedésfejlesztésre a KÖZOP mellett a ROP-ok keretében is lehetőség volt kisebb volumenű projektek megvalósítására, míg a humán fejlesztések támogatása a ROP-ok mellett a TIOP és TÁMOP keretében történt.

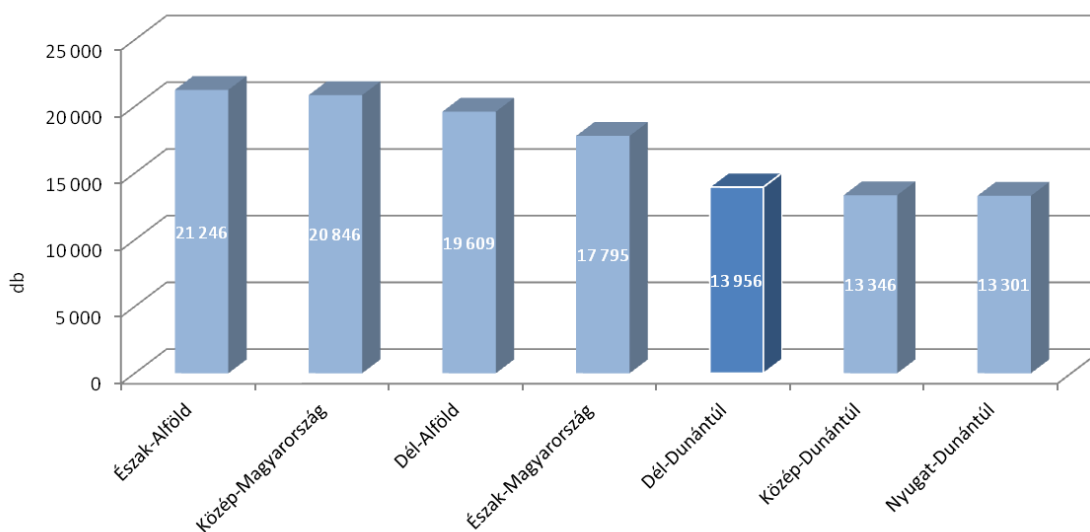
A gazdaságfejlesztés forráskerete (GOP, ROP-ok) kiegészítve a turizmusfejlesztés (ROP-ok) szintén gazdaságfejlesztést szolgáló területével hasonló arányt képvisel, mint a környezetfejlesztés. A településfejlesztésre (elsősorban a városokra fókuszálva) mindössze a források 3,5%-a lett elkülönítve, míg a legkisebb szeletet a közigazgatás-fejlesztés (ÁROP, EKOP) forrásai jelentik.

Látható tehát, hogy a ROP-ok ágazati programokkal komplementer jellege az egyes specifikus tématerületek vonatkozásában a nagy volumenű és az országos programokban megjelenő, valamint a kisebb léptékű, a területi OP-kban definiált fejlesztések tekintetében egyértelműen megmutatkozik.

A fenti számok tükrében ugyancsak megállapítható, hogy a 2007-13 közötti programozási időszak a fejlesztéspolitikája az egyébként mind mennyiségében, mind minőségi paramétereiben jelentős hiátusokkal bíró alap-infrastrukturális fejlesztésekre koncentrált az ebből fakadó versenyképességi hátrányok mérséklése, és a gazdaság ilyen irányú igényeinek minél teljesebb kiszolgálása érdekében.

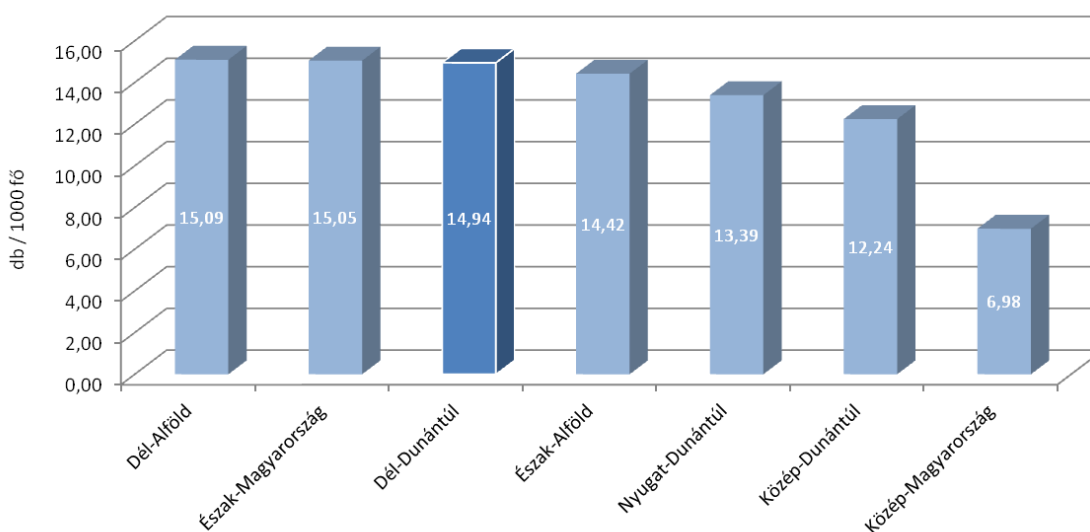
1.2. A pályázói forrásigény regionális szintű összevetése

A Dél-Dunántúl, bár az ország legkisebb lakosságszámú régiója, a beérkezett pályázatok számát tekintve, mely 2013 októberében megközelítette a 14 000 darabot, megelőzte a másik két dunántúli régiót. Ennek elsődleges oka a régió hátrányos helyzete következtében rendelkezésre álló nagyobb regionális OP-keret, mely pozitívan hatott a pályázati aktivitásra. Kilépve a Dunántúlról, országos kitekintésben megállapítható, hogy a legtöbb pályázat az Észak-Alföldről és Közép-Magyarországról került benyújtásra az ÚMFT és az ÚSZT pályázati rendszereibe.

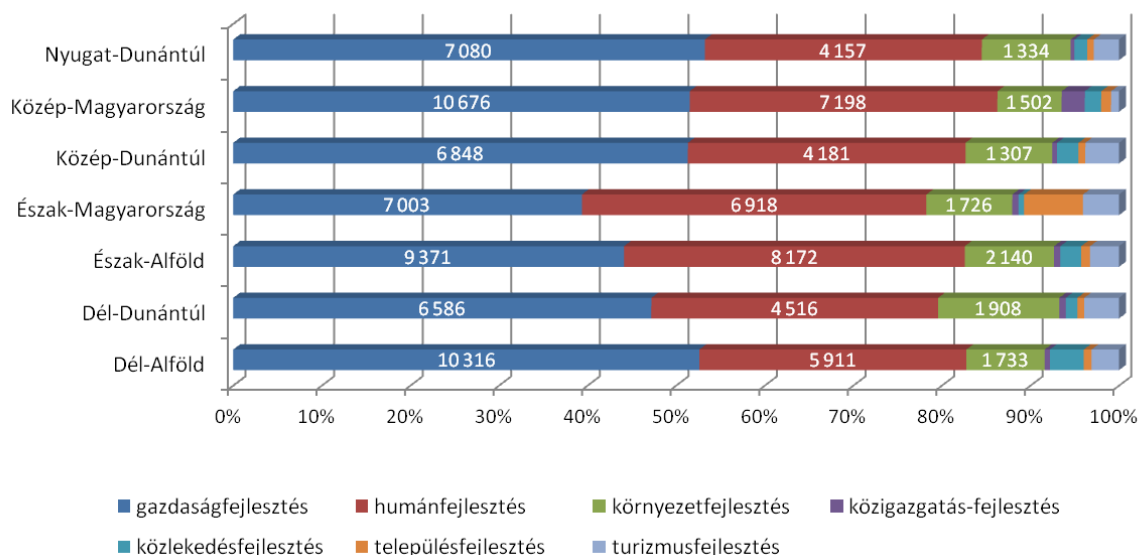
5. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma régióként

Ha a lakosságszámmal súlyozzuk a beérkezett pályázatok számát, akkor a pályázati aktivitást tekintve a Dél-Dunántúl nem sokkal elmaradva Észak-Alföldtől és Észak-Magyarországtól az élvonalban, a harmadik helyen áll a régiók rangsorában. Ezer lakosra 14,94 beérkezett Dél-dunántúli projektet regisztráltak, közel kétszer annyit, mint Közép-Magyarországon.

6. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok 1 000 állandó lakosra jutó száma régióként

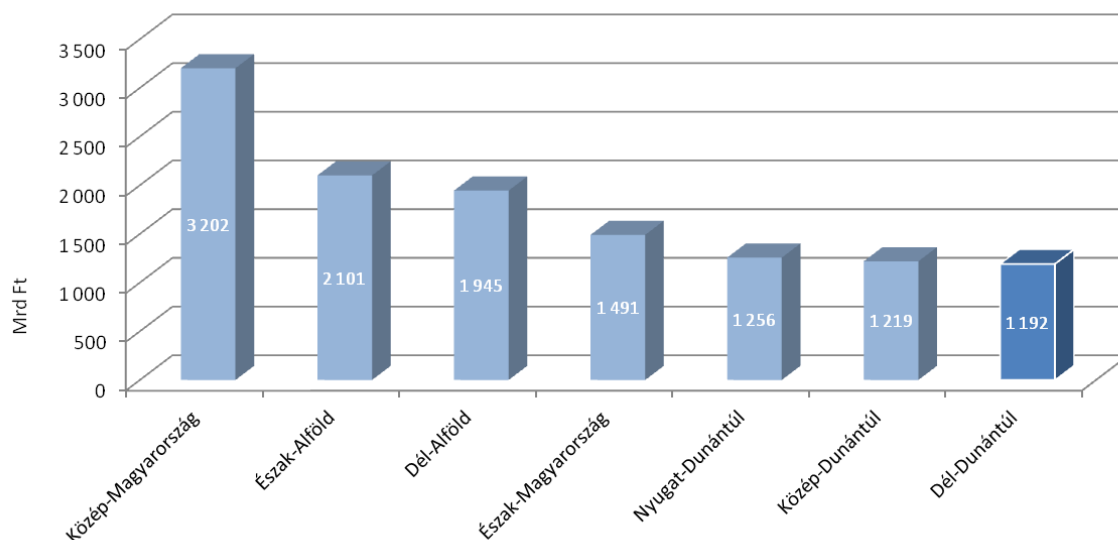
Ha a benyújtott pályázatok számának régió belüli tématerületenkénti megoszlását vizsgáljuk, elmondható, hogy országosan és az egyes régiókban is a beérkezett projektek 80%-a két tématerület, a gazdaságfejlesztés és a humánfejlesztés között oszlott meg. Ennek oka, hogy ezen a két tématerületen megjelent pályázati konstrukciókban volt leginkább lehetőség nagyszámú, viszonylag kisösszegű projekt támogatására, illetve mindkét tématerületnél a szereplők széles köre juthatott támogatási forráshoz.

7. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma régióként és tématerületenként

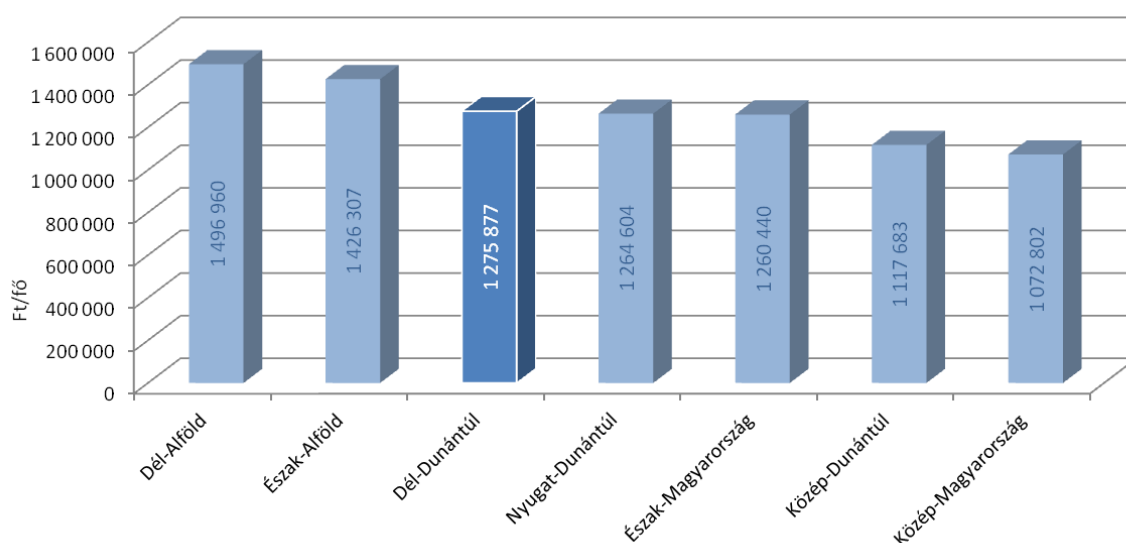
A beérkezett pályázatok számát tekintve a fejlesztési tématerületek közül a Dél-Dunántúl a környezetfejlesztési pályázatok körében áll a régiók sorában az élvonalban (1 908 db pályázattal második az Észak-alföldi régiót követve), de az országon belüli kb. 10%-os súlyát meghaladóan részesültek a régió pályázatai a turizmus- a gazdaság- és a humánfejlesztés területén is. A településfejlesztésnél a régió csak 5%-kal részesedik, melynél kevesebb arány csak Nyugat-Dunántúlon és Közép-Dunántúlon mutatható ki. Az alacsony arány oka, hogy a régióban városi fókusszal a nagyobb, komplexebb fejlesztési ötletek kaptak teret, beleértve a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa programhoz kapcsolódó projekteket is. Ezzel szemben Észak-Magyarországon a vidékfejlesztési programokat kiegészítő településfejlesztési pályázat is megjelent, melyre óriási tömegű pályázat érkezett be, ami jelentősen torzítja a tématerület pályázatainak regionális megoszlását.

Az igényelt támogatási összeg tekintetében országos viszonylatban a Dél-Dunántúl az utolsó helyen áll a régiók rangsorában, ami pusztán a rendelkezésre álló forráskeretek régiók közötti arányával – tekintve azt is, hogy az ágazati Operatív Programok forrásaiért folyó versenyben a régiók egyenlő eséllyel indulnak – nem magyarázható. A kiemelt abszorpciós képességgel rendelkező Budapestet is magában foglaló Közép-Magyarországot leszámítva is csak fele akkora összegre érkezett támogatási igény a Dél-Dunántúlon, mint a sorban a Közép-Magyarországot követő Észak-alföldi régióban.

8. ábra: ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege régióként

A fentieknél árnyaltabb képet kapunk, ha az egy főre jutó igényelt támogatást vizsgáljuk. Ez esetben régióink Dél-Alföld és Észak-Alföld után a harmadik helyet foglalja el, mely a közép mezőnyt jelenti.

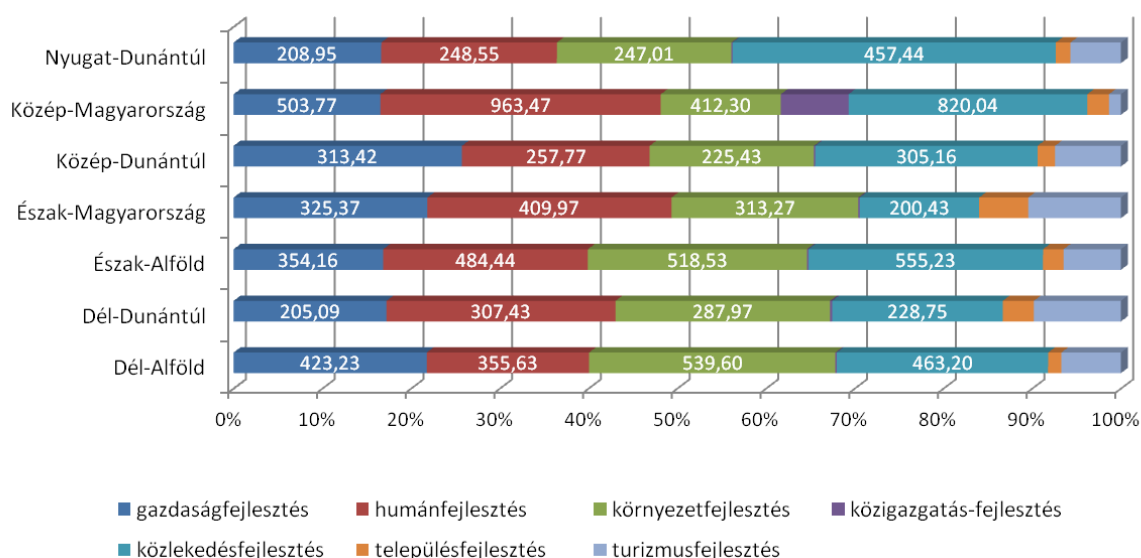

9. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás egy lakosra jutó összege régióként

A régiók sorában elért eredményeit tématerületenként vizsgálva az igényelt támogatás megoszlása tekintetében a régió súlyánál jelentősebb igényt tudott felmutatni a turizmusfejlesztés (15,75%-os részesedés), a településfejlesztés (13%) és a környezetfejlesztés (11,3%) terén. A humánfejlesztés területén a beérkezett igény a régió nagyságának megfelelő nagyságrendű volt. Ezzel szemben a gazdaságfejlesztés (8,79%) és a közlekedésfejlesztés (7,55%) területén a régió alulreprezentált. A gazdaságfejlesztés tekintetében az átlagos projektméret kisebb, mint az országos átlag jelezve, hogy elsősorban a mikro- és kisvállalkozások voltak jelen a pályázók között. A közlekedésfejlesztés területén, mivel ezek többsége kiemelt eljárásrendben került támogatásra, különösen a KÖZOP

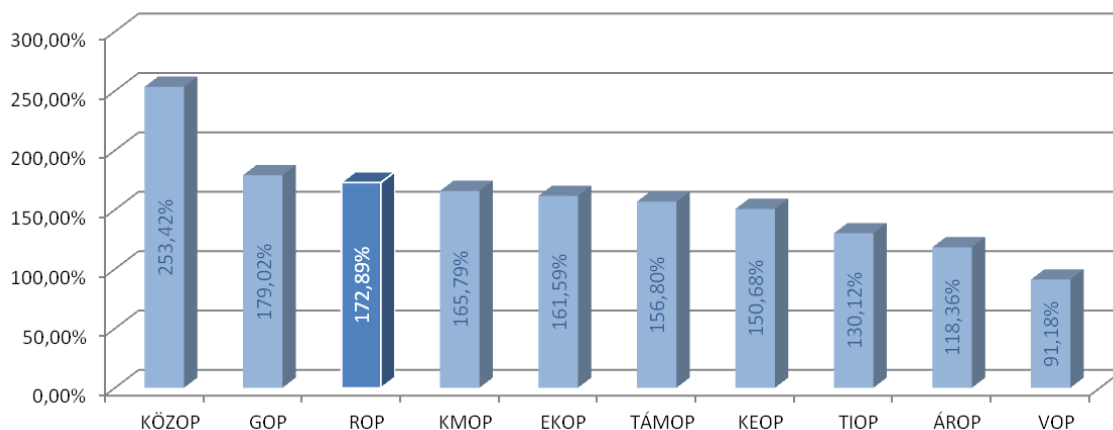
felhívásai tekintetében az országos jelentőségű közlekedésfejlesztési projektek elkerülték a régiót. A közigazgatás-fejlesztés tekintetében nagyrészt központi, és ennek megfelelően a fővároshoz kötődő projektek kerültek finanszírozásra, melynek köszönhetően a vidéki térségek már igény szinten sem jelentek meg a pályázati rendszerben.

Ha az igényelt támogatások régióon belüli tématerületenkénti megoszlását vizsgáljuk, látható, hogy a benyújtott pályázatok darabszámának megoszlásától eltérően itt jóval kiegyenlítettebb a tématerületek részesedése. A régiók többségében közel azonos, de meghatározó súlyt képviselnek a humánfejlesztési és a környezetfejlesztési projekteken keresztül megfogalmazott támogatási forrásigények. Nagyobb szórás mutatkozik a gazdaságfejlesztési és a közlekedésfejlesztési területeken, de a megfogalmazott támogatási forrásigények még e területeken is számottevőek minden régióban. Észak-Magyarország mellett a Dél-dunántúli régióban aránylag jelentős súlyt képviselnek e mutató szempontjából a turisztikai pályázatok, míg a többi régióban a megfogalmazott pályázati igények viszonylag alacsony hányadát teszik ki azok.

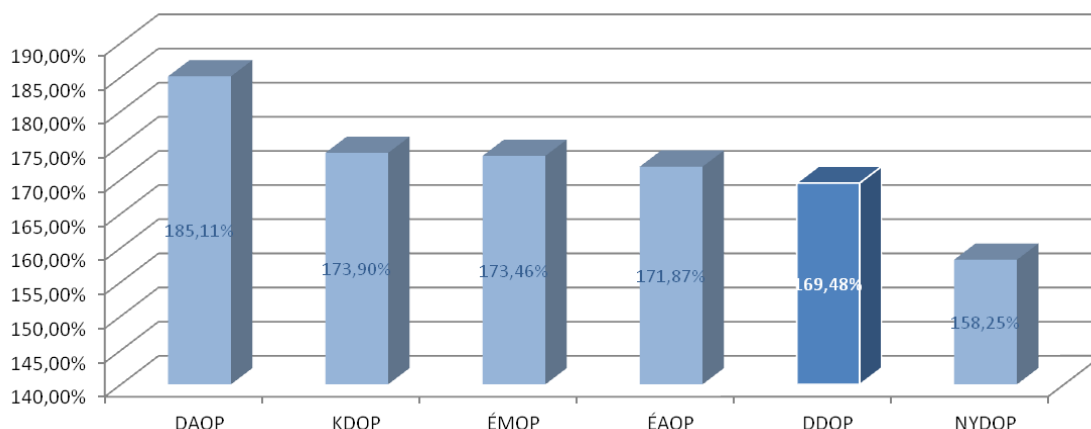
10. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege régióként és tématerületenként

A programidőszak végéhez közeledve, 2013 októberében az Operatív Programok forrásaira beérkezett igény közel kétszerese (180%) volt a rendelkezésre álló, több mint 8 000 milliárd Ft keretösszegnek. Ez az adat annyiban torz és felülreprezentált, hogy egyes eljárásrendek esetében ugyanazon projektek többször is megjelenhettek a statisztikában, amennyiben azok első alkalommal nem kaptak támogatási döntést. Ez az oka annak is, hogy a legnagyobb „túljelentkezés” a KÖZOP esetében volt kimutatható (253%), annak ellenére, hogy ebben a programban kiemelt nagy állami beruházások kaphattak támogatást.

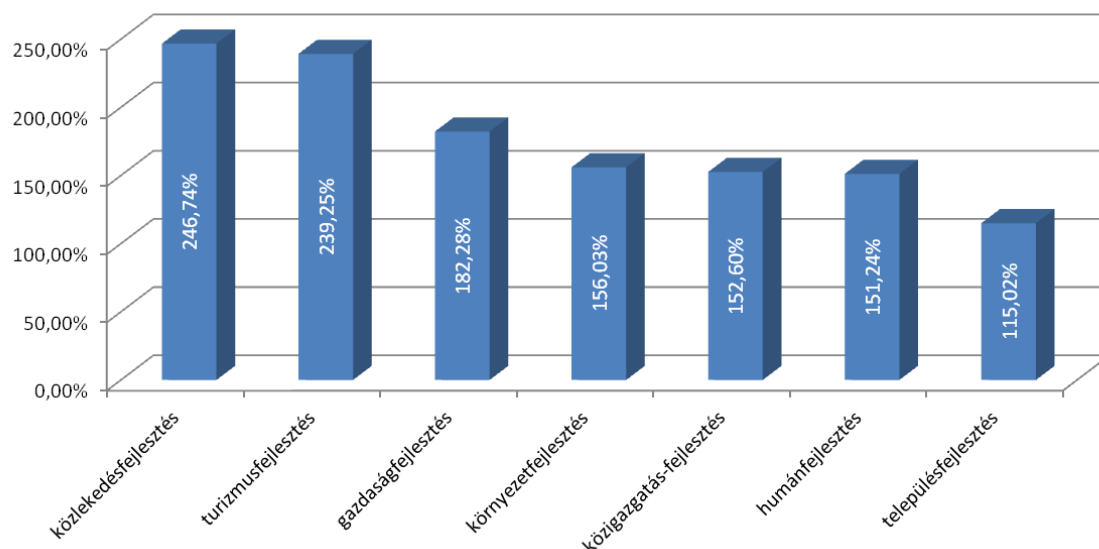
11. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett támogatás igények aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, operatív programonként

Az egyes OP-k vonatkozásában megfogalmazott pályázói igény átlagosan 150-180% között alakult, melyben a DDOP 162%-os értékkel a középmezőnyben helyezkedik el. Ezt az átlagos nagyságrendet a KÖZOP mellett a DAOP haladta meg (185%), míg ez alatt van a TIOP (130%), az ÁROP (118%) és jellegeből fakadóan a végrehajtási operatív program (VOP).

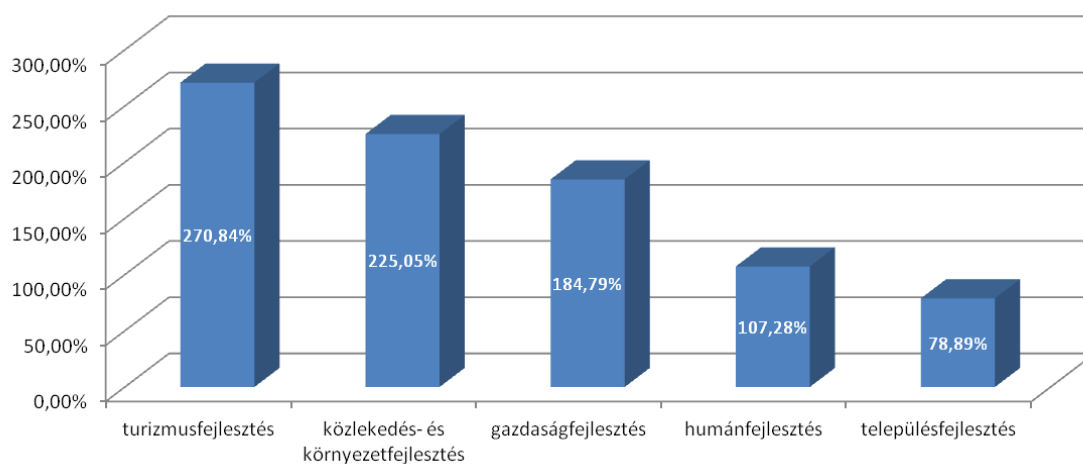
12. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett támogatási igények aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, regionális operatív programonként

Ha tématerületenként vizsgáljuk az igényeket, akkor a közlekedésfejlesztéshez hasonló nagyságú igénytúllépést mérhetünk a turizmusfejlesztés területén is, valamint kiemelkedik a gazdaságfejlesztésre beérkezett igények nagysága is. Ezzel szemben a településfejlesztésre beérkezett igények elmaradnak az említett tématerületeknél tapasztaltaktól, ami ugyancsak eljárásrendi okokkal magyarázható.

13. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett támogatás igények aránya a rendelkezésre álló kerethez képest, fejlesztési tématerületenként

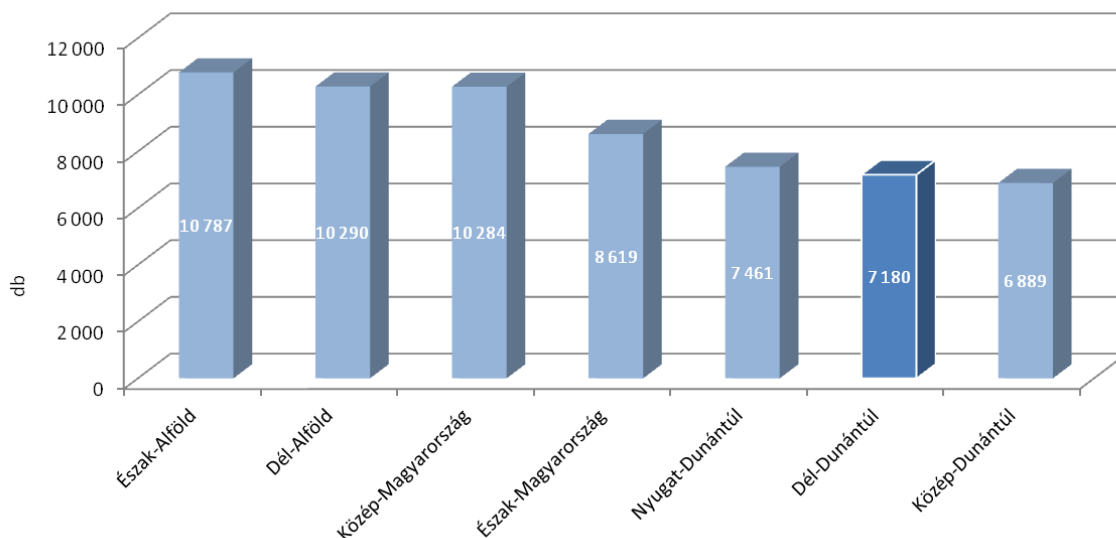
A DDOP prioritásai közül a legnagyobb túljelentkezés a turisztika területén (DDOP2), valamint a közlekedés- és környezetfejlesztés (DDOP5) esetén mutatkozik, de átlag feletti igény jelentkezett a gazdaságfejlesztésre is (DDOP1). Ezzel szemben a településfejlesztésnél megjelenő érték (79%) magyarázata, hogy a prioritás eljárásszerű sajátosságai okán (kétfordulós, illetve kiemelt eljárásrend) a beérkezett projektek támogatásban is részesültek, másrészt az önkormányzati projekteket érintő, közkiadás alapú pénzügyi elszámolás miatt a projektek önereje is az OP keretét csökkenti. Mindezek figyelembe vételével e fejlesztési tématerület esetén is közel 100%-os értéket kapunk.

14. ábra: A DDOP keretében beérkezett támogatási igények aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, fejlesztési tématerületenként

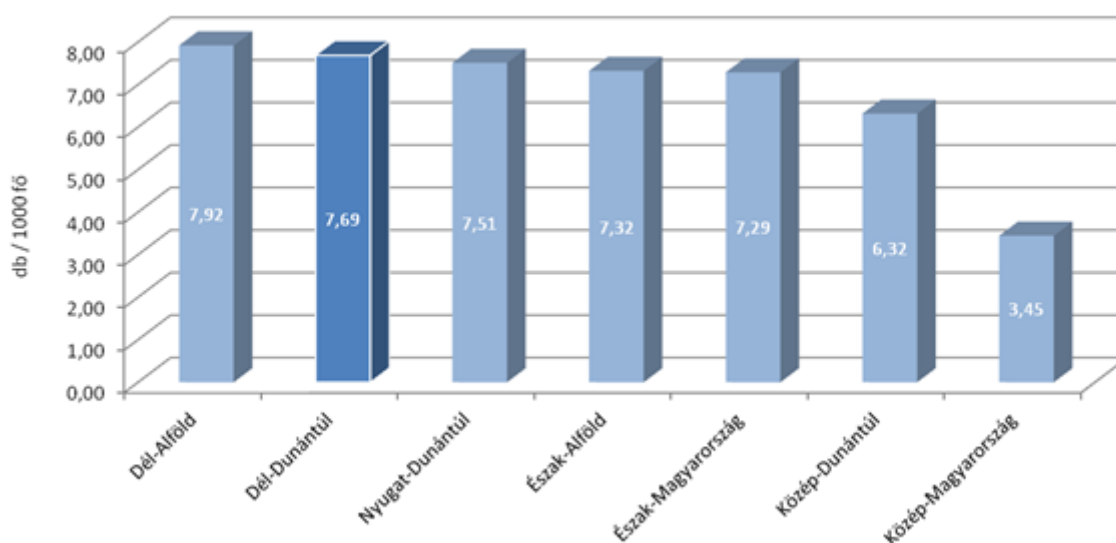
1.3. A kötelezettségvállalások regionális szintű jellemzése

A Dél-Dunántúlon 7 180 projekt nyert támogatást, mely az ÚMFT és ÚSZT rendszereiben támogatott 62 687 projekt 11,5%-a. Ezzel a Dél-Dunántúl a régiók sorában Közép-Dunántúlt megelőzve az utolsó előtti helyen áll. Kiemelve a kimondottan az adott régió rendelkezésére álló forrásokat biztosító ROP-okat elmondható, hogy a DDOP vonatkozásában a beérkezett pályázatok 51,45%-a kapott támogatást, ami az országos átlagot meghaladó érték. Ebből a szempontból Nyugat-Dunántúl (56%) kimagasló szintet ért el, míg a legalacsonyabb támogatási arány Észak-Magyarországon (48,4%) volt.

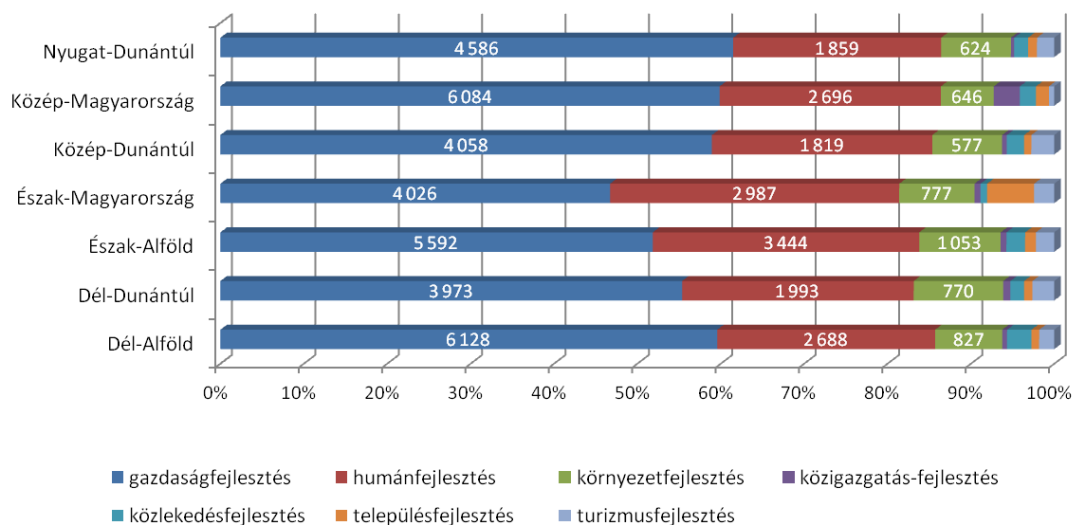
15. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma régióként

A támogatott pályázatok számát a régiók lakossága tükrében vizsgálva elmondható, hogy a Dél-Alföld után a Dél-Dunántúlon jutott a legnagyobb számú projekt ezer állandó lakosra. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Dél-Dunántúlon az átlagos projektméret relatíve alacsony.

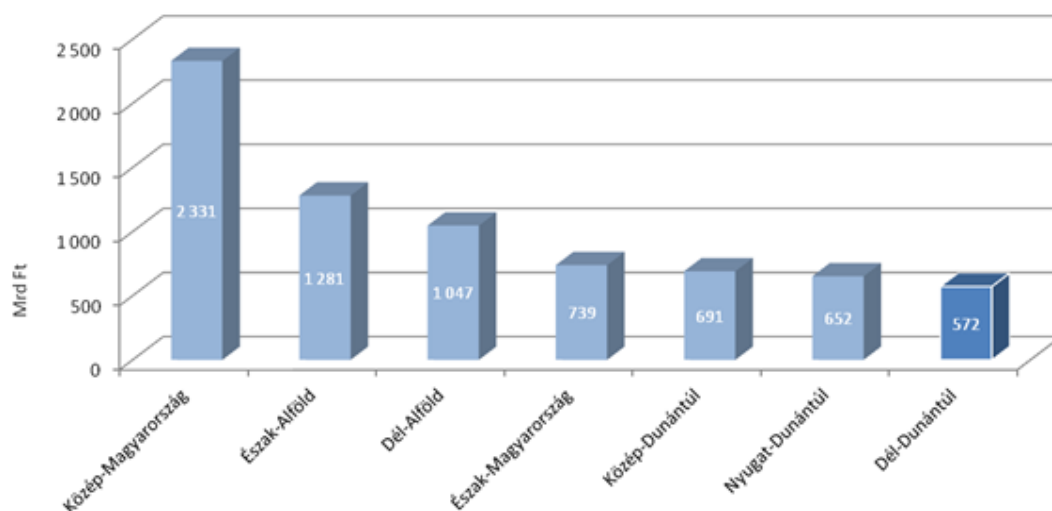
16. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok 1 000 lakosra jutó száma régióként

A támogatott pályázatok számának tématerületi megoszlása tekintetében a régióban hasonló tématerületek emelhetők ki, mint amit a beérkezett projektek számának vizsgálatakor tettünk, tehát ahol nagyszámú projekt érkezett be, ott nagyobb eséllyel több is kapott támogatást. Ennek megfelelően minden régióban arányaiban a legtöbb támogatott projekt a gazdaságfejlesztés tématerületen mutatható ki, amelyet a humánfejlesztés tématerület követ. Ha az adott tématerületen a régiók közti megoszlást nézzük megállapítható, hogy a régiók átlaga feletti részesedést mutatnak a Dél-Dunántúlon a turisztikai és környezetfejlesztés területén támogatott projektek. Míg a gazdaságfejlesztés, a közlekedésfejlesztés és a településfejlesztés átlag alatti támogatott darabszámmal rendelkezik.

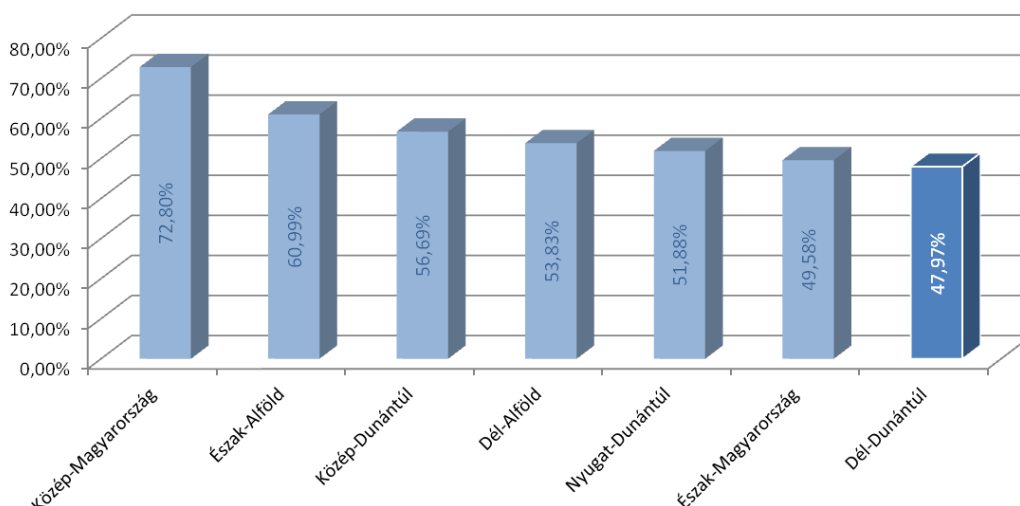
17. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma régióként és tématerületenként

Az ÚMFT és ÚSZT rendszereiben megítélt támogatás a Dél-Dunántúlon összességében 571,5 milliárd forintot tesz ki, mely a legkisebb a régiók viszonylatában. Mindez az országosan megítélt támogatás mindössze 7%-át jelenti, amely elmarad a régió statisztikai mutatói alapján elvárható mértéktől, a Budapest miatt különleges státuszú Közép-Magyarországot követő Észak-alföldi régióban megítélt támogatás összegének kevesebb, mint felét adja.

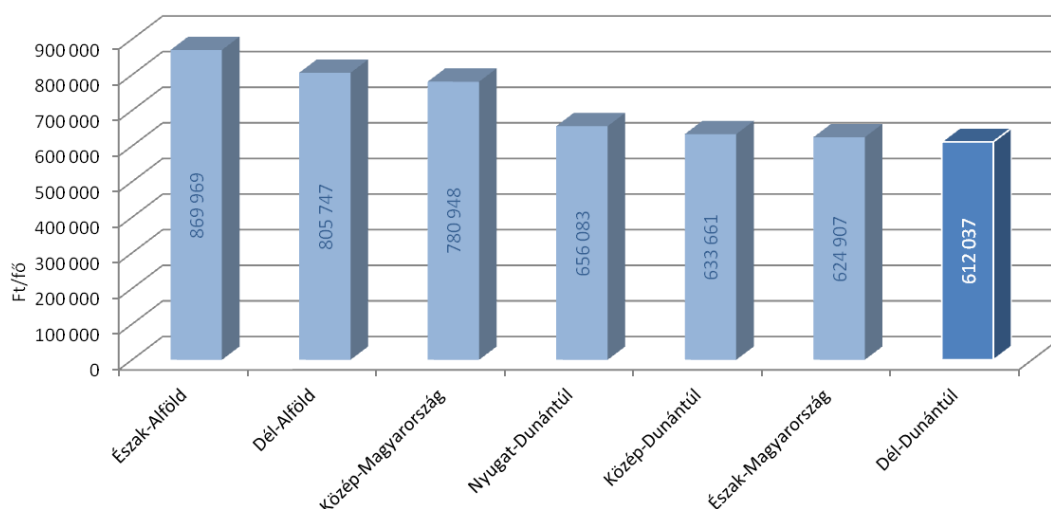
18. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege régióként

A Dél-dunántúli projektek átlagos nagysága (79,6 millió Ft) mindössze a 60%-át éri el az országos átlagnak és a legkisebb a régiók között. Tehát a régióban nagyobb számú kis költségvetésű projekt valósult meg, mint az ország többi területén, amit mutat a közlekedésfejlesztés területén kimutatható szerény részesedés is. A támogatási összeg aránya az igényelt támogatáshoz képest szintén a Dél-Dunántúlon a legalacsonyabb, nem éri el a 48%-ot, míg az országos átlag 55%.

19. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt és megítélt támogatás összegének aránya régióként

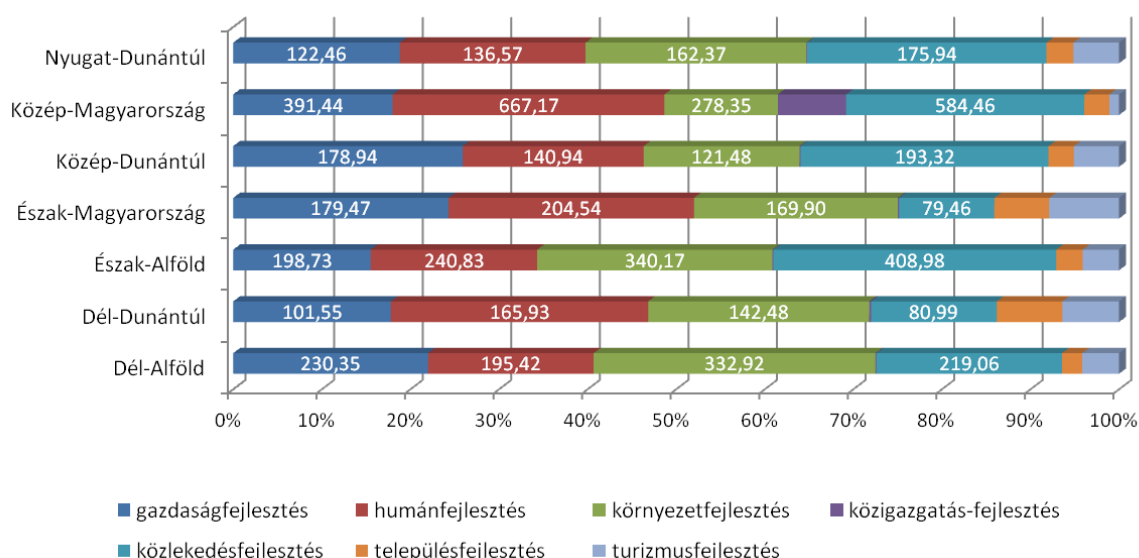
A régiók teljesítményét reálisabban összevethetővé tevő fajlagos értéket tekintve is elmondható, hogy a Dél-Dunántúlra jutott a legkevesebb megítélt támogatás, egy lakosra 612 ezer Ft támogatási összegben. Fajlagosan a legtöbb támogatás az Észak-Alföldre érkezett, mely érték 42%-kal magasabb, mint a Dél-Dunántúlon. Figyelembe véve, hogy a támogatott pályázatok számának fajlagos értéke a Dél-Dunántúlon a második legmagasabb értékű, ugyanakkor a megítélt támogatás szempontjából a régió e mutató tekintetében utolsó a sorban, jól láttatja, hogy a régióban a támogatott pályázatok körében is nagyszámú, de relatíve alacsony támogatási összegű pályázat dominál.

20. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás egy lakosra jutó összege régióként

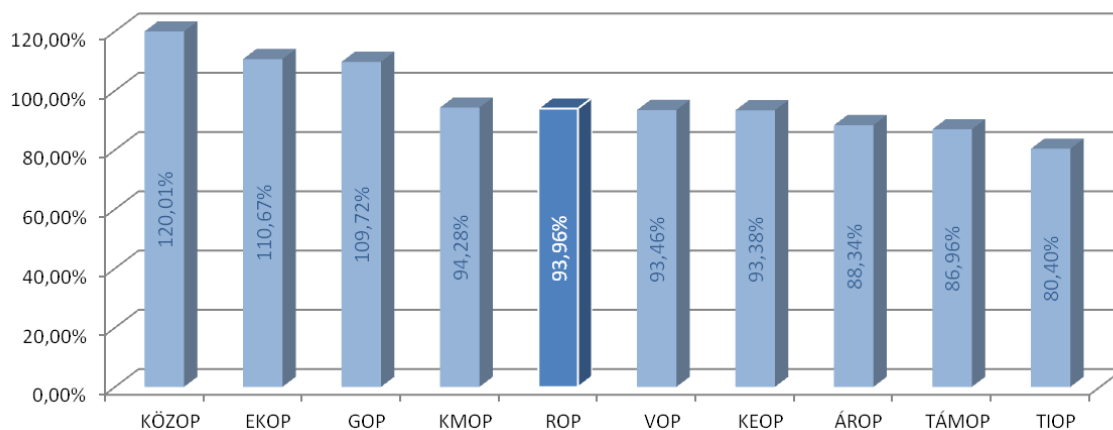
A megítélt támogatás nagyságát tekintve a Dél-Dunántúlon csak a településfejlesztés és a turizmusfejlesztés területén érzékelhető a régiók átlagát meghaladó, ill. megközelítő támogatási összeg. Mindkét tématerület forrásai decentralizáltan a regionális operatív programok keretében kerültek felhasználásra. Tématerületenként tekintve a régiók sorrendjét, a Dél-Dunántúlon arányaiban a legmagasabb megítélt támogatási összeg a településfejlesztés területén mutatható ki, melyhez hozzájárul a Pécs2010 EKF program megvalósítása. Ezzel együtt is Közép- és Észak-Magyarországra volumenében több forrás érkezett, mint a Dél-Dunántúlra. A legkisebb arányban a Közlekedésfejlesztés területén tudott érvényesülni a régió (4,65%), de a gazdaságfejlesztési forrásokból is szerény mértékben tudtak részesedni a régió szereplői (7,24%), ez utóbbi tématerületen a Dél-Dunántúl könnyelhetette el a legkevesebb elnyert támogatási összeget.

Régióként az egyes tématerületek megoszlását az elnyert támogatások vonatkozásában érzékelhető, hogy a régiók több mint a felében a közlekedésfejlesztési pályázatok játszanak meghatározó szerepet, ugyanakkor a Dél-Dunántúlon e tématerület részesedése csekélyebb. Régiókban a humánfejlesztés és a környezetfejlesztés tématerületek nagyobb súlya figyelhető meg.

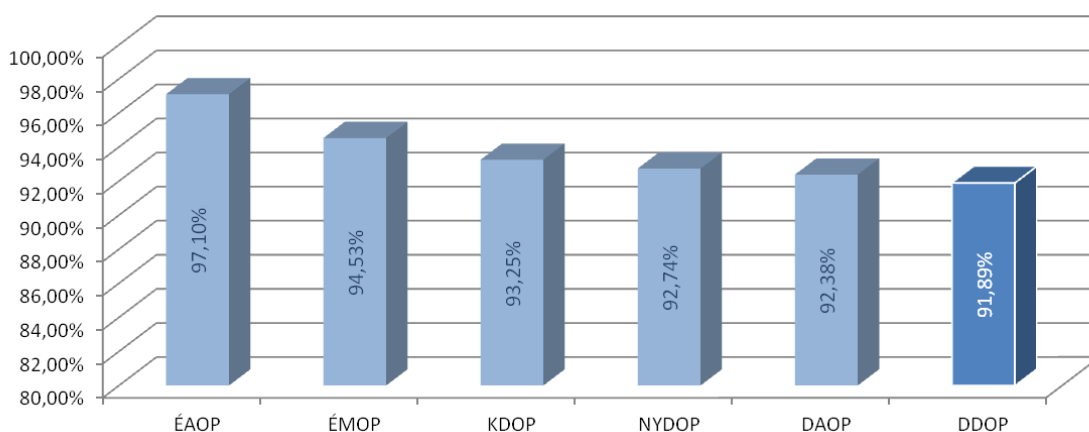
21. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege régióként és tématerületenként

A megítélt támogatás a KÖZOP, az ÁROP és a GOP esetében már meghaladja a program keretösszegét. A rendelkezésre álló forráskeret lekötésében a TIOP van jelentősebben elmaradva, ahol mindössze a keret 80%-ára született támogatói döntés.

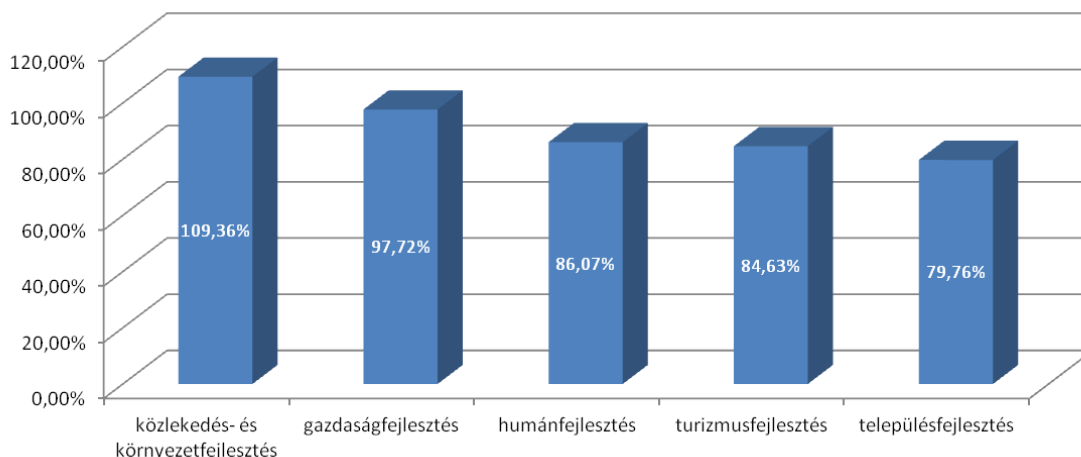
22. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítelt támogatás aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, operatív programonként

A ROP-ok mindegyike már a teljes 2007-13-as programozási ciklusra rendelkezésre álló keret több mint 90%-át lekötötte, a DDOP esetében ez az arány közel 92%-os. Itt szükséges megjegyezni, hogy a ROP-ok esetében a tényleges lekötés a közkiadás-alapú elszámolásra való áttérés miatt ennél magasabb. Az egyes ROP-ok között viszonylag kismértékű szórás mutatható ki, közülük az ÉAOP emelkedik ki 97,5%-os teljesítményével.

23. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítelt támogatás aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, regionális operatív programonként

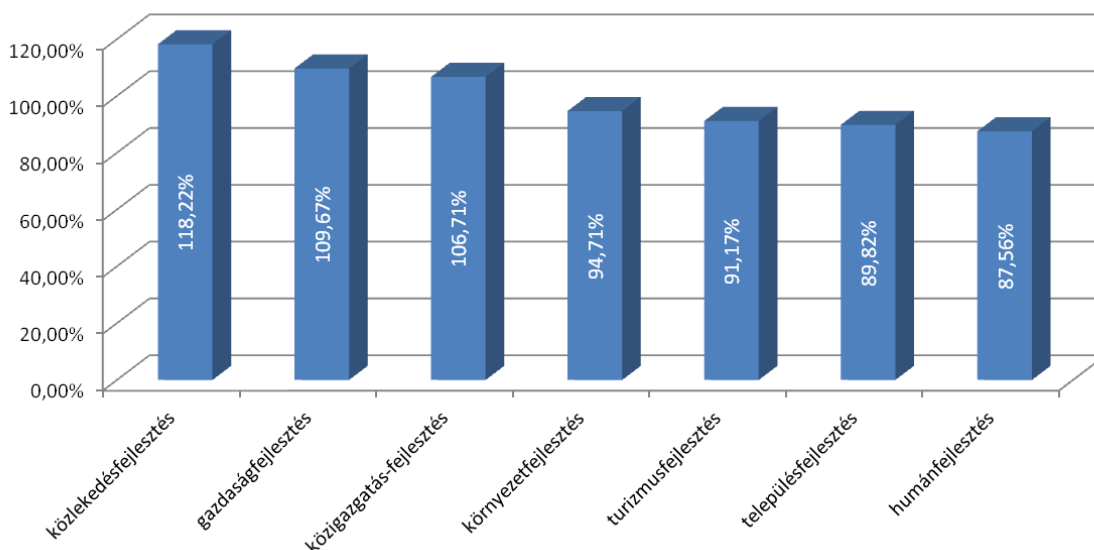
Részletesebben megvizsgálva a DDOP prioritásait, ha a támogatási összeget viszonyítjuk a rendelkezésre álló forráskerethez, akkor látható, hogy a környezet- és közlekedésfejlesztés prioritás esetében a lekötött összeg meghaladja a keretösszeg 109%-át, míg a gazdaságfejlesztés 98%-on áll. Ugyanakkor a településfejlesztési-, a turisztikai és a humán közszolgáltatás fejlesztési prioritásnál 80-86%-os értékek mutatkoznak. Legalacsonyabb a lekötési arány a településfejlesztés tématerületet felölelő DDOP 4. prioritás esetében.

24. ábra: A DDOP keretében megítelt támogatás aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, fejlesztési tématerületenként

Ha valós képet akarunk kapni a tényleges lekötés mértékéről, akkor a közkiadás szintjét kell vizsgálnunk. Ezen az alapon a DDOP a keret 106%-áig lekötötte forrásait (246 Mrd Ft). E metodika alapján az egyes prioritások teljesítményei is jobb eredményt mutatnak: a gazdaságfejlesztés és a turizmus is 100% feletti lekötést jelez, a településfejlesztés pedig közelíti a 100%-ot.

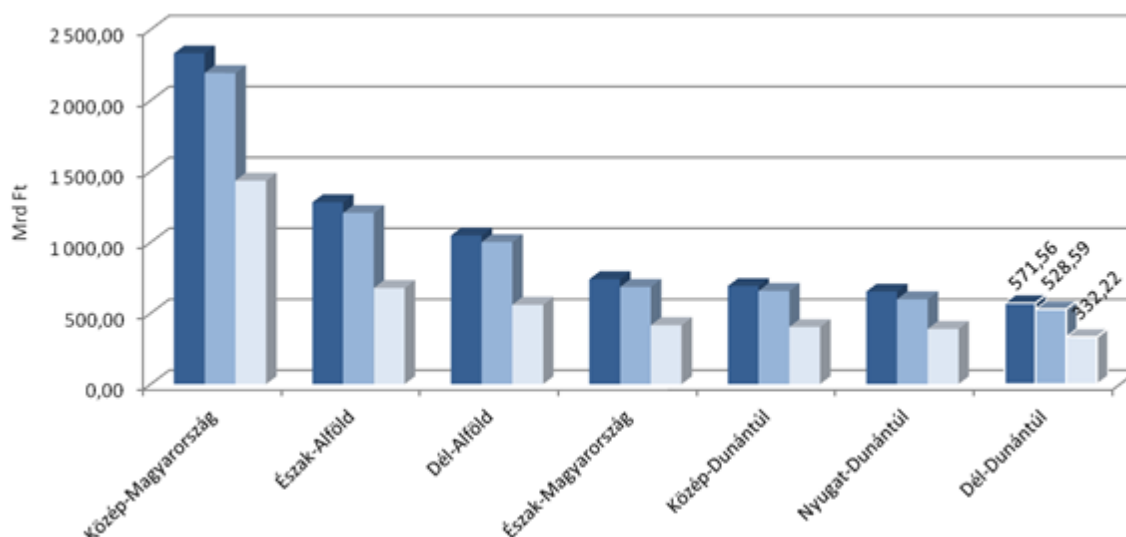
Tématerületenként vizsgálva a megítelt támogatás arányát a keretösszeghez, azt tapasztaljuk, hogy a közlekedésfejlesztés, a közigazgatás-fejlesztés és a gazdaságfejlesztés területén a megítelt támogatás már meghaladta a rendelkezésre álló keretösszeget, míg a humánfejlesztések esetén a lekötés 87,56%.

25. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítelt támogatás aránya a rendelkezésre álló forráskerethez képest, fejlesztési tématerületenként

1.4. A kifizetések állása regionális szinten

A Dél-Dunántúlon 332 Mrd Ft támogatás került kifizetésre, mely a legkevesebbnek tekinthető a régiók között, bár szükséges figyelembe venni, hogy a megítélt támogatási összeg is ebben a régióban a legalacsonyabb. Ugyanakkor elmondható, hogy a Dél-dunántúli régióban a leszerződött támogatás 63%-a már kifizetésre került, amely meghaladja az országos átlagot (54%), magasabb kifizetési arány csak Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon mutatható ki.

26. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt, leszerződött és kifizetett támogatás összege régióként

A kifizetések abszolút értékének megoszlása a régiókban tématerületenként nagyban függ a megítélt és leszerződött támogatás nagyságától, ezért a régióban ott tapasztalható nagyobb arányú kifizetés, ahol a megítélt támogatás is nagyobb arányú. A Dél-Dunántúlon kiemelkedik a Településfejlesztés téma területe, ahol is az országos összes kifizetés 21,58%-a realizálódott a régióban, amely elsősorban a Pécs2010 EKF projekteknek köszönhető. A többi tématerület esetében átlagos, vagy átlag alatti arány tapasztalható a Dél-Dunántúlon. Ki kell emelni, hogy a közlekedésfejlesztés témakörében kifizetett támogatás mindössze 3,7%-a érkezett a régióba.

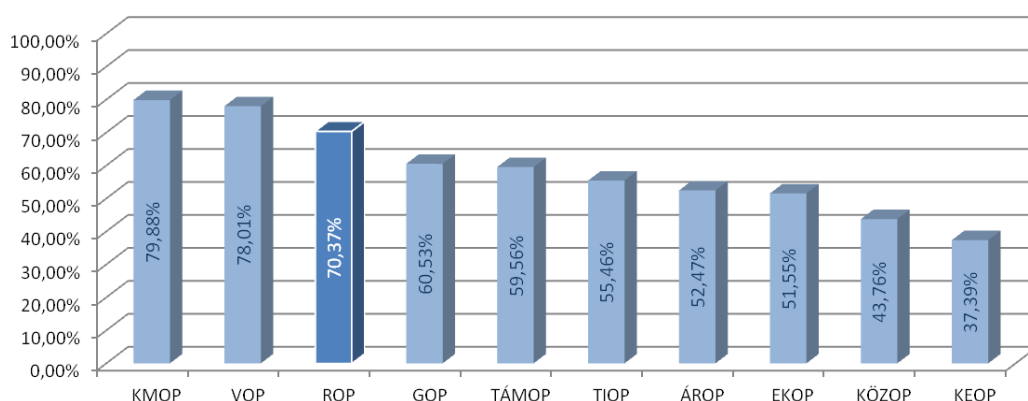
A Dél-Dunántúlt tekintve a turizmusfejlesztés témakörét leszámítva, minden területen átlag fölötti a kifizetési arány a leszerződött támogatási összeghez viszonyítva. A kifizetés lassabban halad a nagy infrastrukturális fejlesztéseket felölelő tématerületeknél. A kifizetési arány nagyságát tématerületenként a régióban az alábbi táblázat mutatja.

Tématerület	Dél-Dunántúl	Országos átlag
településfejlesztés	90,38%	75,00%
közigazgatás-fejlesztés	77,55%	51,79%
humánfejlesztés	68,69%	61,74%
gazdaságfejlesztés	68,20%	65,33%
közlekedésfejlesztés	59,90%	47,27%

Tématerület	Dél-Dunántúl	Országos átlag
turizmusfejlesztés	54,54%	59,22%
környezetfejlesztés	45,83%	41,79%

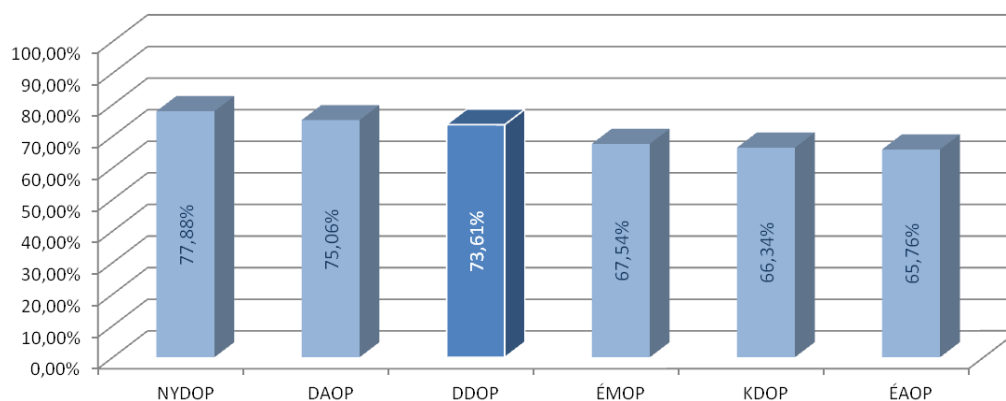
1. táblázat: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás aránya régióként és tématerületenként

Kimagasló a kifizetés szintje a településfejlesztési területen, míg a környezetfejlesztés esetén a leszerződött összeg több mint fele nem került még kifizetésre. Ha a ROP-ok szerepét részletesebben megvizsgáljuk, látható, hogy a regionális programok mindegyike esetében jelentősen előrébb tart a kifizetés, mint az ágazati programoknál (kivételt képez a végrehajtást segítő VOP). Míg a 6 konvergencia ROP átlagos kifizetési szintje meghaladja a 70%-ot, addig a GOP 10 százalékponttal marad el ettől. A KEOP kifizetési szintje 37%, a KÖZOP 43%-on áll. A fentiekből egyben az is kiolvasható, hogy a kifizetés tekintetében sereghajtó környezetfejlesztés tématerület elmaradása elsősorban az ágazati KEOP pályázatoknak tudható be.

27. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás aránya operatív programonként

A DDOP 74%-os kifizetési arányát az ágazati programelemek is magában foglaló Közép-Magyarországi OP-t leszámítva csak a Nyugat-Dunántúli OP és a Dél-Alföldi OP haladja meg. Érdekes ugyanakkor kiemelni, hogy a konvergencia ROP-ok között a kifizetési ráták tekintetében közel nincs olyan szignifikáns eltérés, mint az ágazati operatív programok között.

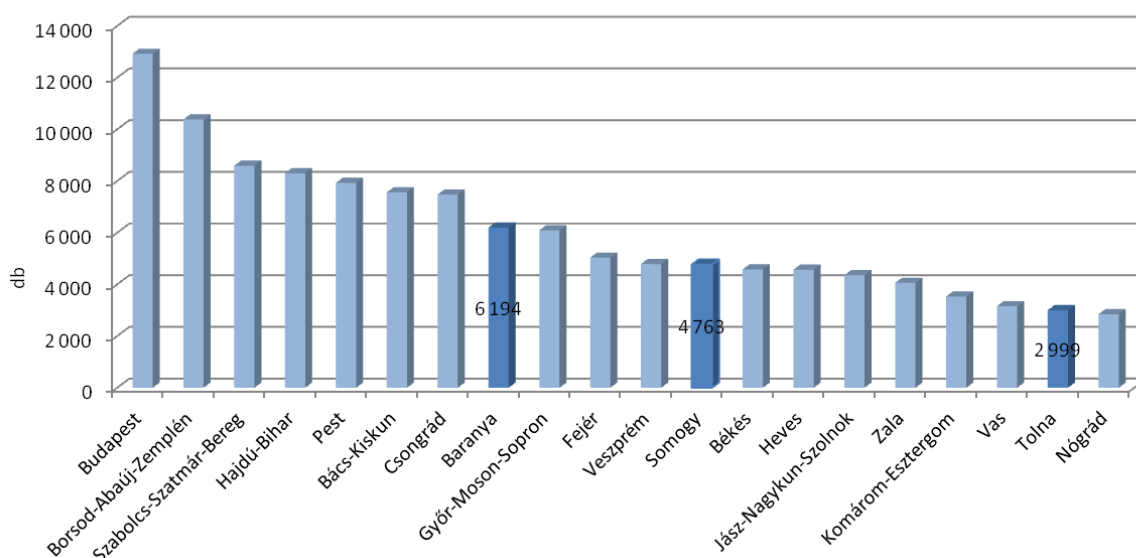
28. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás aránya regionális operatív programonként

2. Területi alapú, megyei statisztikák és az Operatív Programok megyei szintű forrásallokációjának elemzése

2.1. Megyei szintű összehasonlító elemzés

2.1.1. A pályázói forrásigény megyei szintű összevetése

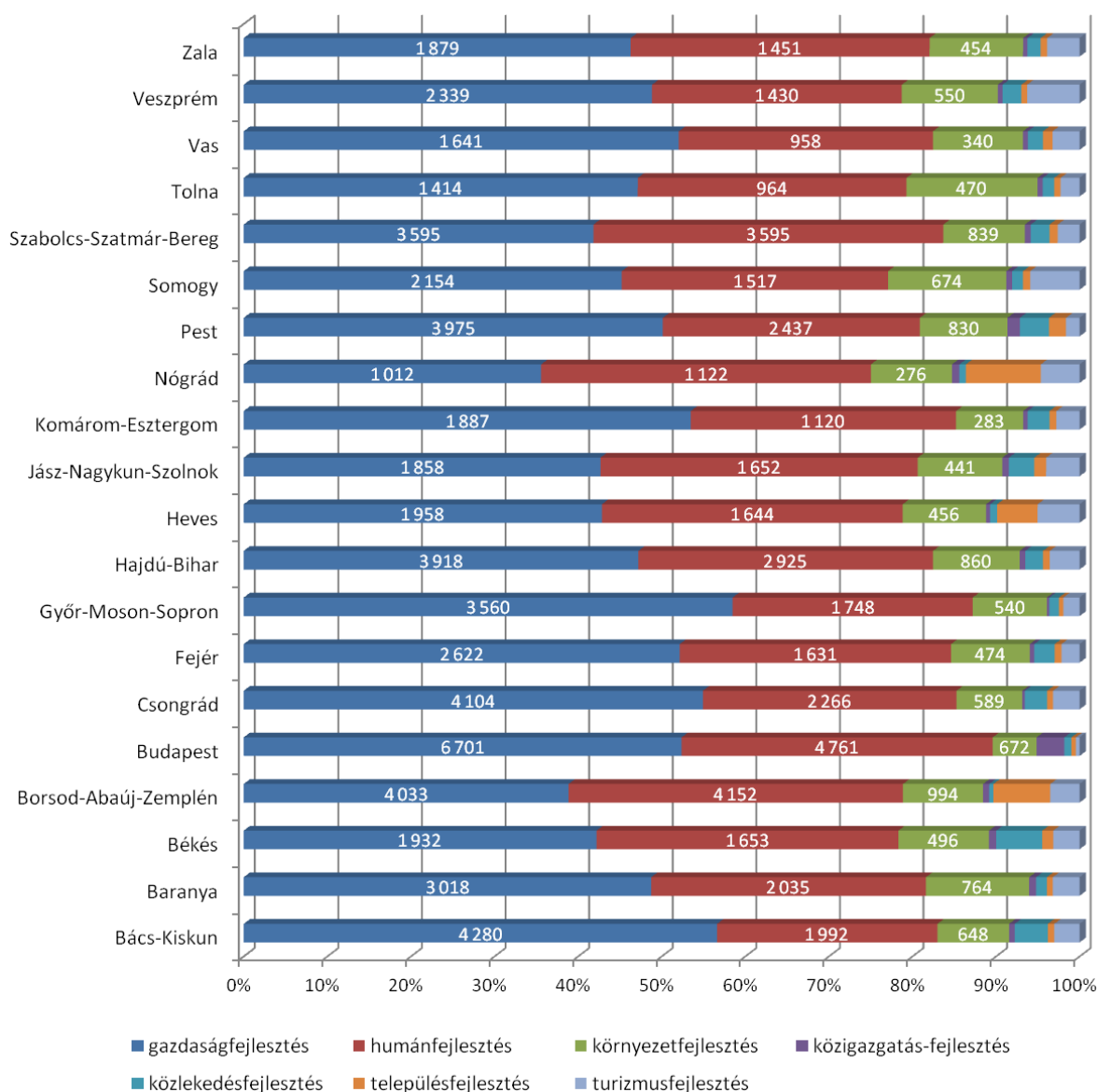
2013. október 11-ig az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programok támogatási rendszereiben nyilvántartott felhívásokra országosan összesen 123 026 db pályázat került benyújtásra. A legtöbb pályázat Budapestről (12 920 db), a főváros kivételével a megyéket tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (10 382 db) érkezett. Tolna megyéből az országos (megye) átlagnál (5 641 db) jóval kevesebb számú, mindösszesen 2 999 db pályázatot regisztráltak. Tolna pályázói aktivitását tekintve a régiós „versenytársakhoz” mérten is elmaradást mutat, Baranya megyében több mint kétszeres benyújtott pályázatszám (6 194 db) jellemző, de Somogyban is másfélszeres érték (4 763 db) mérhető.

29. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma megyénként

A pályázati aktivitást fejlesztési tématerületenként vizsgálva megállapítható, hogy országos szinten a benyújtott pályázatok legnagyobb száma a gazdaságfejlesztés (58 255 db) és a humánfejlesztés (42 976 db) tématerületekhez köthető. Tolna megyében az arányok az országos jellemzőkhöz hasonlóan alakultak, legtöbb pályázat itt is a gazdaságfejlesztés (1 414 db) és a humánfejlesztés (964 db) tématerületekről érkezett, de nagyságrendjében meghatározó a környezetfejlesztési (470 db) témájú pályázatok száma is. Gazdaságfejlesztési tématerületen Tolna a megyék országos átlagának (2 694 db) felét elérve, a megyék sorában az utolsó harmadban foglal helyet. E tárgykörben a legtöbb pályázatot Bács-Kiskun és Csongrád megyék nyújtották be. Humánfejlesztési tématerületen Tolna szintén a megyék országos átlagának (1 910 db) közel 50%-át elérve, a megyék sorában az utolsó harmadban helyezkedik el. E tárgykörben a legtöbb pályázatot Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék nyújtották be. A környezetfejlesztési pályázatok tekintetében Tolna

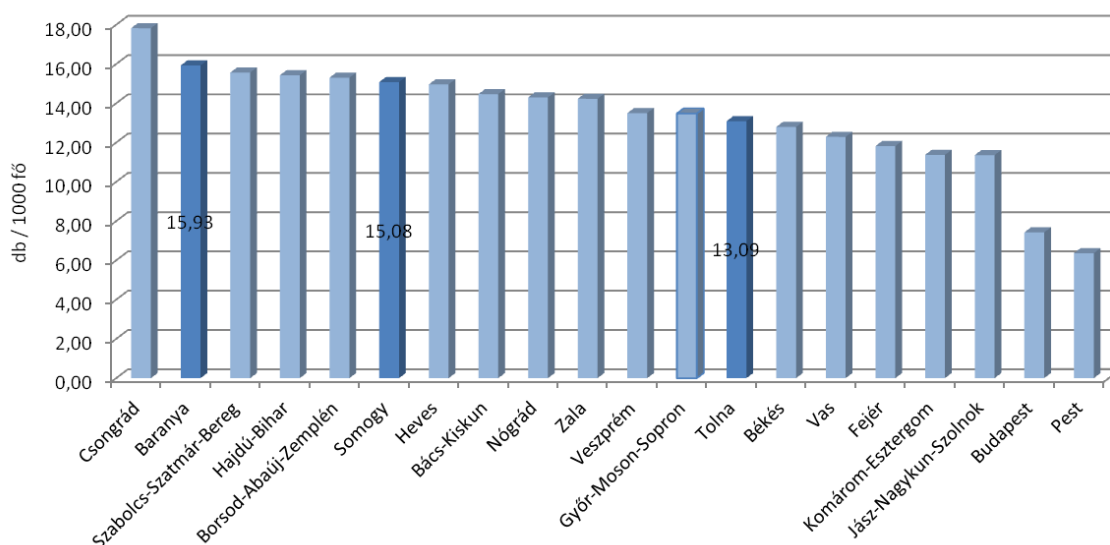
már a megyék átlagát (578 db) megközelítő számban nyújtott be pályázatot. Közigazgatás-fejlesztési pályázat Budapestet (424 db) és Pest megyét (118 db) leszámítva a többi fejlesztési területhez mérten minden megyében rendkívül alacsony számban került benyújtásra, Tolna megye (19 db) e téma területen jóval a megyék átlaga (39 db) alatt teljesített. Darabszámát tekintve Tolna megyéből közlekedésfejlesztést célzó pályázatokból is viszonylag kevés (41 db) érkezett be, a megyék átlaga e területen 123 db. A legaktívabb megyék Pest, Bács-Kiskun és Békés megyék. Hasonlóan alacsony Tolna megyében a településfejlesztés téma területén beadott pályázatok száma (23 db) a megyék átlagához képest (108 db). Nem sokkal jobb a helyzet a turizmusfejlesztés tárgykörében benyújtott pályázatok kapcsán, itt Tolna megye a mindössze 68 db beadott pályázattal a megyék átlagánál (189 db) lényegesen alacsonyabb aktivitást mutatott.

30. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma megyénként és tématerületenként

Ha fajlagosan, 1 000 állandó lakosra vetítve nézzük a megyék pályázati aktivitását, elmondható, hogy a 13 db beadott pályázattal Tolna megye a kis mértékben az átlag alatt teljesítő megyék között foglal helyet (a megyék országos átlaga 14 db), a régióba tartozó

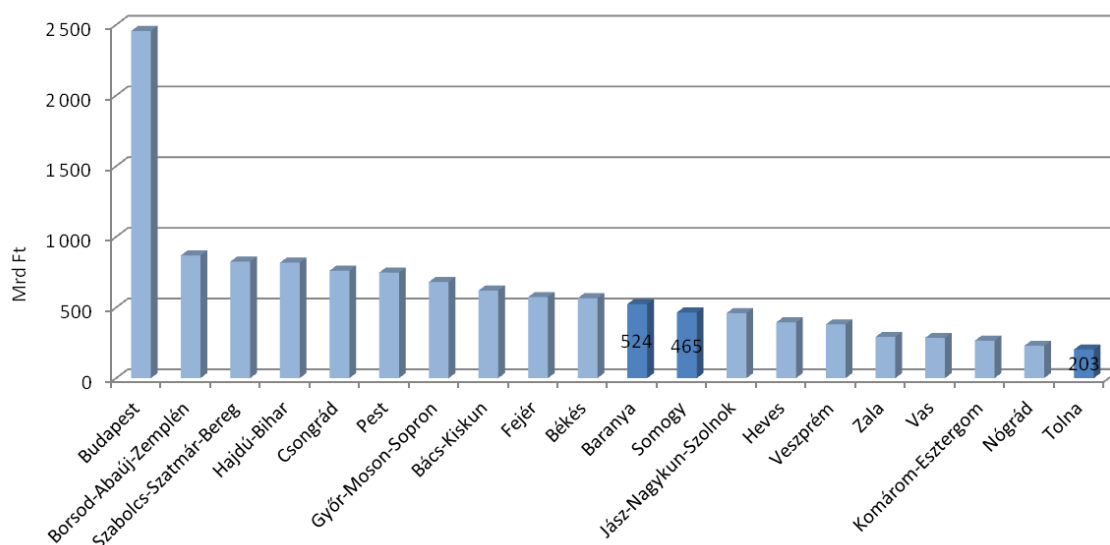
szomszédos megyék közül Baranya (15,9 db) és Somogy (15,07 db) megye is jobb értéket mutat.

31. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok 1 000 lakosra jutó száma megyénként

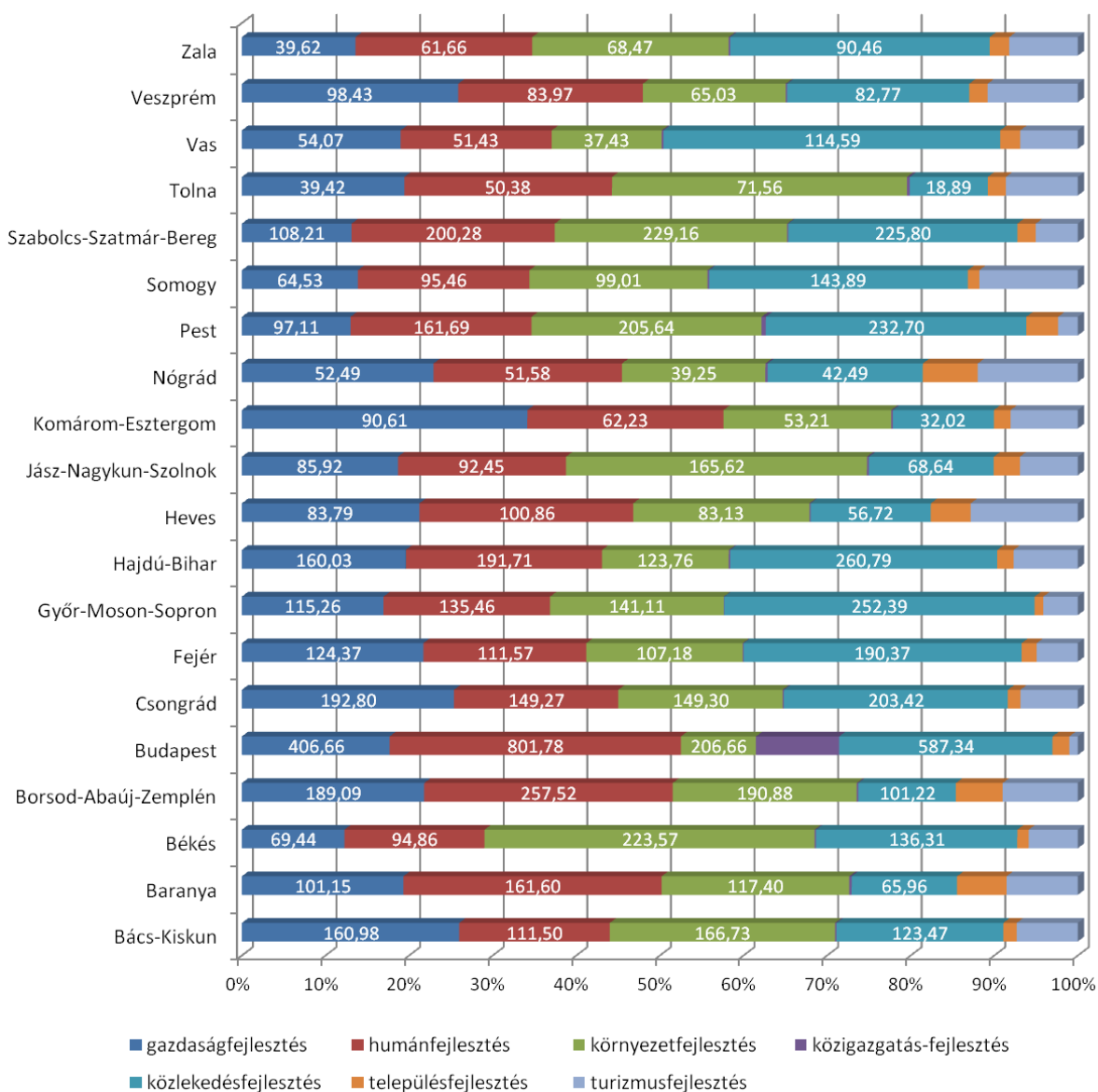
Azon túl, hogy a pályázói igények fejlesztési irányokhoz, célterületekhez igazított vizsgálatának egyik legfontosabb alapját a projektek száma jelenti, szükséges kitekintést adni a megfogalmazódott támogatási igény összegére vonatkozó mutatószámokra is.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programok keretében a benyújtott pályázatokban országosan összesen 14 838 Mrd Ft támogatási igény került megfogalmazásra. A legmagasabb pályázati igény - összhangban a benyújtott pályázatok darabszámával – Budapestről érkezett (2 455 Mrd Ft), ezt kivéve a megyék sorát Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék vezetik. Tolna megye a megyék átlagának (523 Mrd Ft) kevesebb, mint fele összegre nyújtott be támogatási igényt összesen 202,7 Mrd Ft értékben. A régióbeli megyék sorában ez az összeg a somogyinak kevesebb, mint a fele, a baranyainak pedig a 40%-át sem éri el.

32. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege megyénként

A fejlesztési tématerületek közül országos szinten messze a legnagyobb támogatási igény a közlekedésfejlesztési pályázatok révén fogalmazódott meg, összesen több mint 5 330 Mrd Ft összegben. Ezt követik a humánfejlesztések és a környezetfejlesztési projektek. Tolna megyében az arányok jelentősen eltérnek az országos jellemzőktől, itt a legmagasabb támogatási igény a humánfejlesztés terén jelent meg (71,5 Mrd Ft), ezt követik a környezetfejlesztés (50,4 Mrd Ft) majd a gazdaságfejlesztés (39,4 Mrd Ft) területek. Tolnában közlekedésfejlesztési projektekre aránylag kevesebb támogatási igény (18,9 Mrd Ft) érkezett be, közel azonos összegű, mint a turisztikai fejlesztések (17,4 Mrd Ft) kapcsán. A fentiekből is jól látható, hogy Tolna megyében az egyes tématerületeken mért beérkezett darabszám jól korrelál a tématerületek benyújtott támogatási igény alapján felállított sorrendjével (az első három helyen ugyanazon tématerületek foglalnak helyet), azaz amely tématerületen nagy számban nyújtottak be pályázatot, ott azok általában magas támogatási összegű projektek sokaságából álltak.

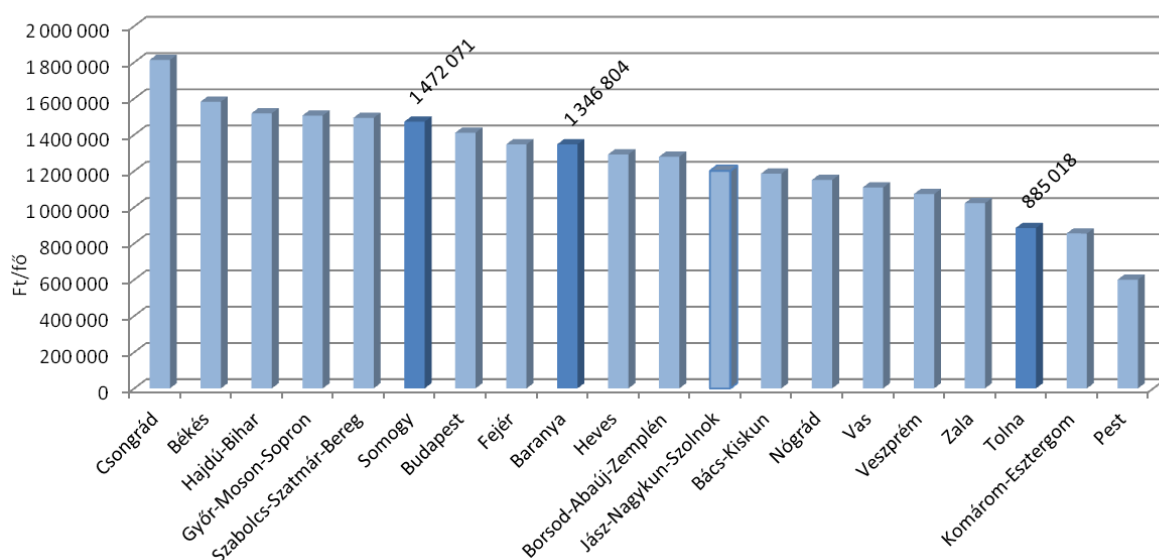
33. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege megyénként és tématerületenként

A támogatási igény szempontjából a gazdaságfejlesztés területén Tolna a megyék országos átlagánál (101,4 Mrd Ft) jóval alacsonyabb értéket mutat, jelentősen lemaradva a legtöbb támogatási igényt benyújtó Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék mögött. A humánfejlesztési projektek körében Tolna szintén a megyék átlagánál (117,1 Mrd Ft) kevesebb támogatási igényt nyújtott be, csupán egy ötöde összegre a sor élén álló Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéknél.

A környezetfejlesztési, valamint a közigazgatás-fejlesztési pályázatok terén is az előzőhöz hasonló kép látszik, azaz Tolna megye itt is számottevő mértékben elmarad a megyék átlagától (123 Mrd Ft, ill. 1 Mrd Ft). Közlekedésfejlesztés terén talán a legszembetűnőbb a lemaradás a megyék átlagához (128,5 Mrd Ft) képest, a benyújtott támogatási igény alig haladja meg annak 15%-át. A régiót alkotó két szomszédos megyéhez mérten is jelentős elmaradás mutatható ki e tématerületen. Szintén elmaradás, de már nem olyan jelentős mértékű tapasztalható a turisztikai pályázatok vonatkozásában, Tolna megye a megyék átlagának (37,7 Mrd Ft) közel fele értékű támogatási igényt fogalmazott meg.

A településfejlesztési pályázatok terén ismét - még a korábban vizsgált tématerületeknél is jelentősebb – elmaradás mutatkozik Tolna megyében (4,4 Mrd Ft) a megyék átlagához (14,4 Mrd Ft) képest a benyújtott támogatási igényekben. Sőt kijelenthető, hogy e tématerületen a megyék sorában az utolsók közt szerepel Tolna. Megjegyzendő, hogy Baranya megye túlsúlya e tekintetben elsősorban a PÉCS EKF programhoz köthető kiemelt projektek különösen nagy összegű támogatási igényének tudható be.

Az abszolút értékek mellett az egy állandó lakosra vetített benyújtott támogatási igény megyei összevetése is beszédes lehet. Ez az összeg Tolna megyében 885 ezer Ft, amely a megyék átlagánál (1,25 M Ft) alacsonyabb érték, sőt elmondható, hogy a megye relatíve alacsony lélekszáma ellenére a Dél-dunántúli régió három megyéje közül is Tolnában a legalacsonyabb ez az összeg.

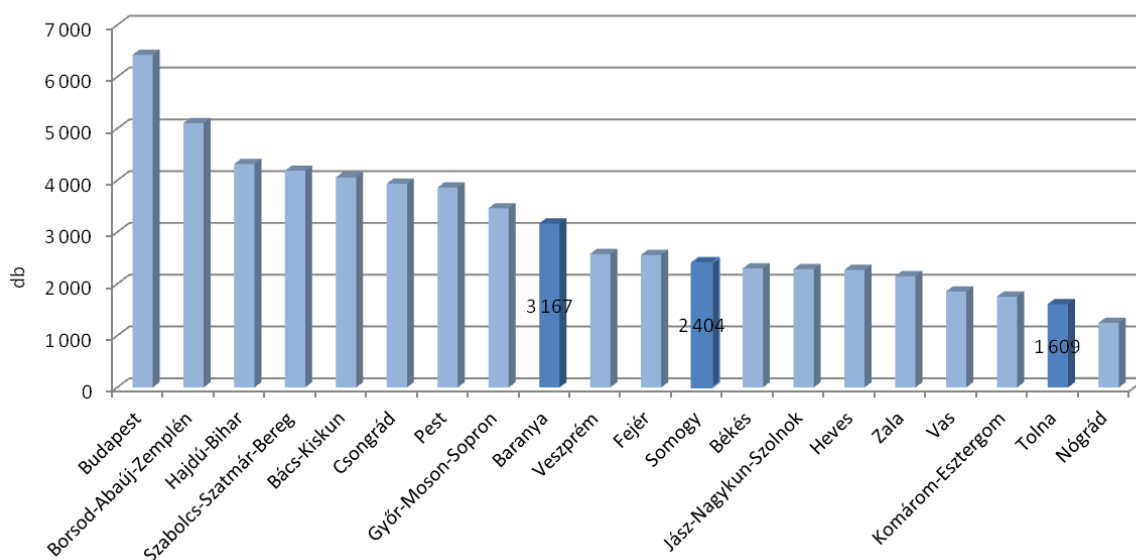

34. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás egy lakosra jutó összege megyénként

2.1.2. A kötelezettségvállalások megyei szintű jellemzése

A pályázói aktivitás előző fejezetben vizsgált mutatóihoz hasonlóan hangsúlyos terület a pályázói sikeresség meghatározásához szükséges mutatók elemzése, ennek keretében különösen a támogatott pályázatok számára vonatkozó adatok, valamint a forrásfelhasználás hatékonyságának vizsgálata szempontjából a megítélt támogatások összegének elemzése bír nagy szereppel.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében 2013.10.11-ig országosan összesen 62 687 db pályázat került támogatásra. A legtöbb pályázat Budapestről (6 423 db), a főváros kivételével a megyéket tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (5 103 db) kapott pozitív támogatói döntést. Tolna megyében (1 609 db) a megyék országos átlagától (2 899 db) számottevően elmarad a támogatott pályázatok száma. A Dél-dunántúli régió megyei közül is Tolnában került támogatásra a legkevesebb pályázat, Baranyában közel kétszerese, de Somogyban is közel másfélszer több pályázat kapott támogatást.

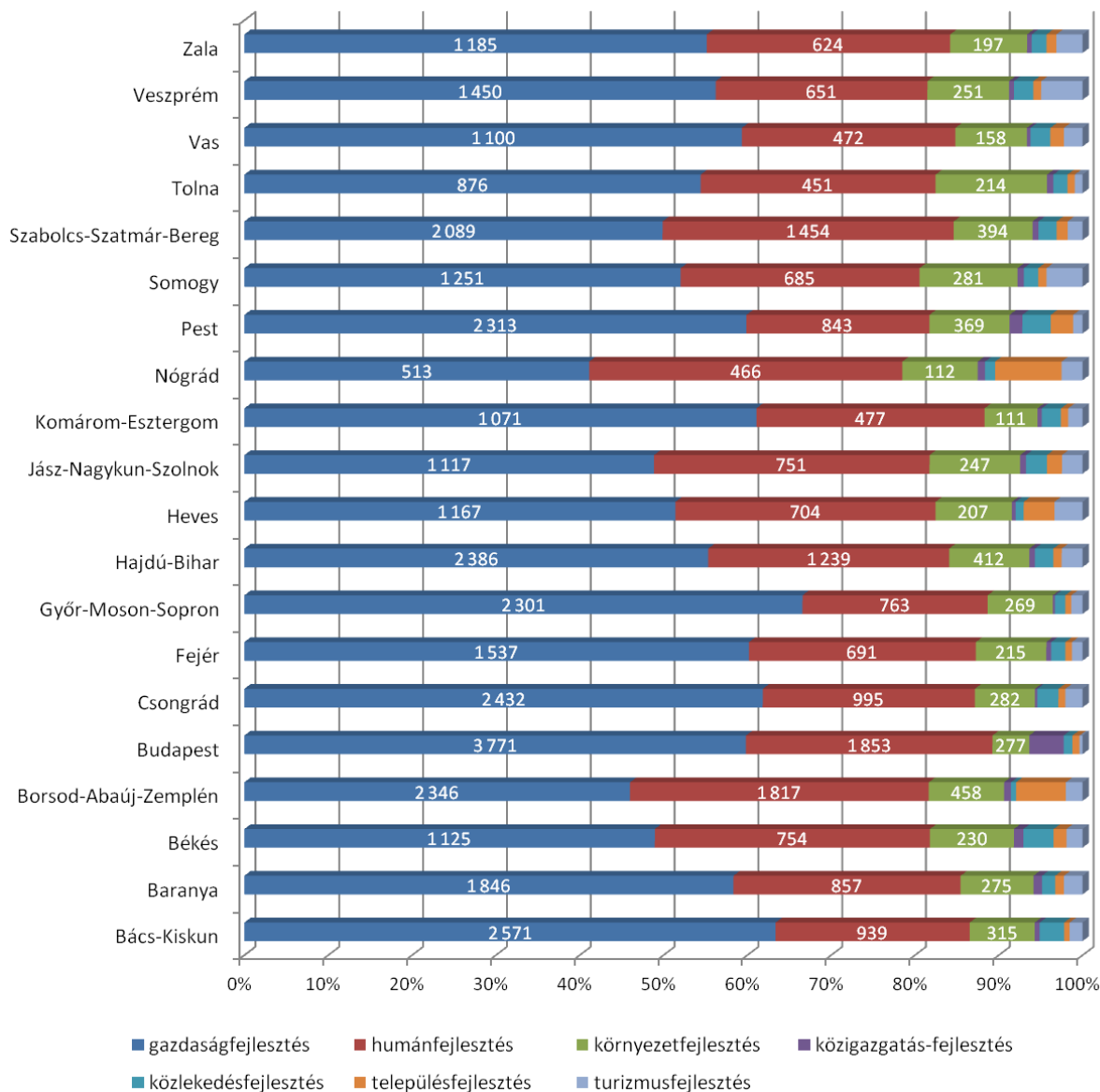
35. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma megyénként

A támogatott projekteket fejlesztési tématerületenként vizsgálva megállapítható, hogy országos szinten azok legnagyobb száma a gazdaságfejlesztés (34 474 db) és a humánfejlesztés (18 504 db) tématerületekhez köthető. Egy nagyságrenddel magasabb e tématerületeken támogatott projektek száma, mint a településfejlesztés, a közlekedésfejlesztés, vagy a turizmusfejlesztés területeken. Tolna megyében az arányok az országos jellemzőkhöz hasonlóan alakultak, legtöbb pályázat itt is a gazdaságfejlesztés (876 db) és a humánfejlesztés (541 db) tématerületen került támogatásra.

A megyék sorrendjében a gazdaságfejlesztési pályázatok vonatkozásában Tolna jóval a megyék átlaga (1 615 db) alatt teljesített a támogatott projektek számát tekintve, a legtöbb támogatott projekt Bács-Kiskun és Csongrád megyékben található. A gazdaságfejlesztéshez hasonlóan a humánfejlesztés területén támogatott projektek száma is a megyék átlaga (823 db) alatti Tolnában. Ahol Tolna megye a megyék átlagát megközelítően teljesített az a

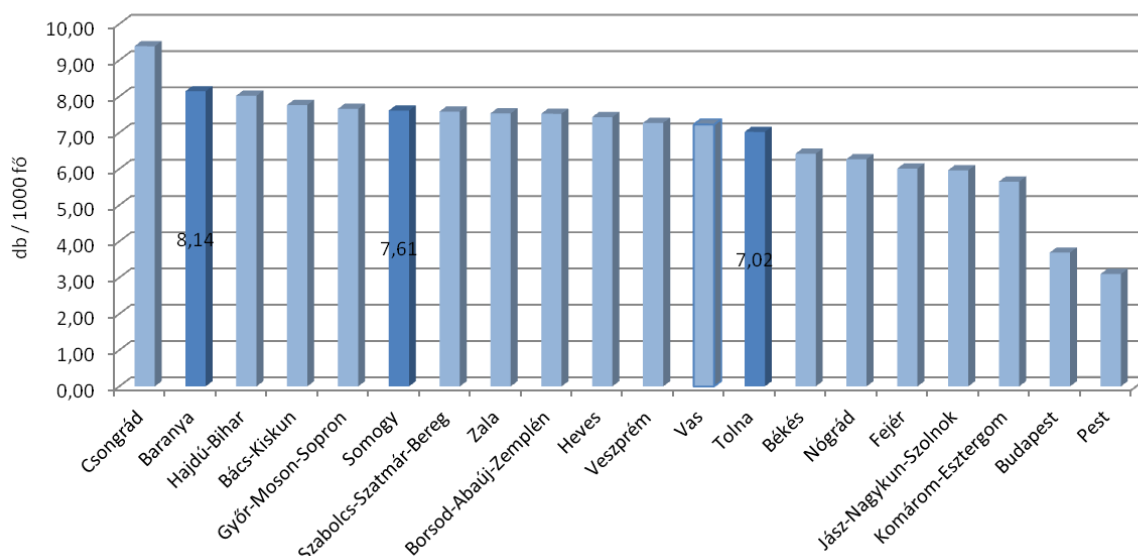
környezetfejlesztési (214 db, az átlag 263 db) tématerület. Mind a közlekedésfejlesztés, mind a településfejlesztés, mind pedig a turisztika területén ismét jelentős elmaradás tapasztalható a megyék átlagához képest.

Elmondható tehát, hogy azokon a fejlesztési területeken, amelyek a legnépszerűbbnek számítottak mind a benyújtott, mind a támogatott pályázatok volumenét tekintve (gazdaságfejlesztés és humánfejlesztés) Tolna megye az országos átlag alatt szerepelt, ugyanakkor az összességében valamivel kevesebb igénnyel jellemezhető, de még mindig nagy jelentőségű tématerületen, nevezetesen a környezetfejlesztés tárgykörben, a megye az országos átlagot megközelítően teljesített a támogatott pályázatok számát tekintve.

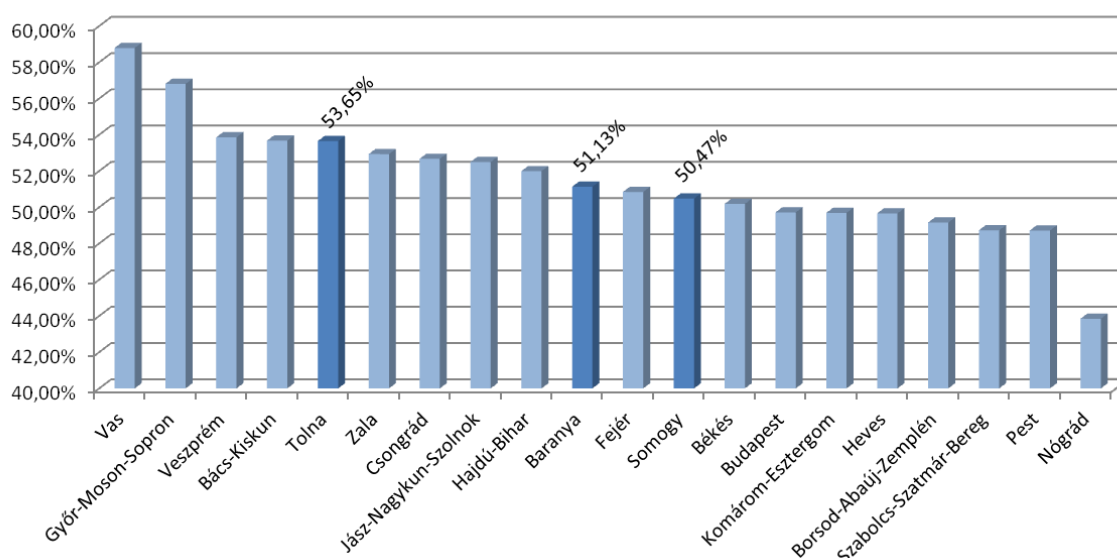
36. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma megyénként és tématerületenként

A támogatott pályázatok számát fajlagosan, 1 000 állandó lakosra vetítve nézve elmondható, hogy Tolna 7,02 db pályázattal a megyék átlagát (7,03) hozva teljesített, a régió megyéi közül azonban így is a harmadik helyre szorult.

37. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok 1 000 lakosra jutó száma megyénként

A megye projektgazdáinak, pályázatróinak sikerességéről (bár itt figyelembe kell venni a rendelkezésre álló forráskeretek nagyságát, mint meghatározó tényezőt), de még inkább a következő programozási időszakban várható, a jelenlegi támogatási ciklusban kielégítésre nem került pályázói igényekről ad jó közelítésben képet, ha megvizsgáljuk a benyújtott és támogatott pályázatok számának arányát. Megállapítható, hogy Tolna megyében az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében összességében 2 999 db pályázat került benyújtásra, ebből 1 609 db kapott támogatást, a sikerességi arány ezek alapján 53,65%, ami kis mértékben ugyan, de meghaladja a megyék átlagát (51,54%). A benyújtott pályázatokhoz viszonyítva a legmagasabb arányban Vas (58,79%) és Győr-Moson-Sopron (56,81%) megyékben kerültek támogatásra projektek.

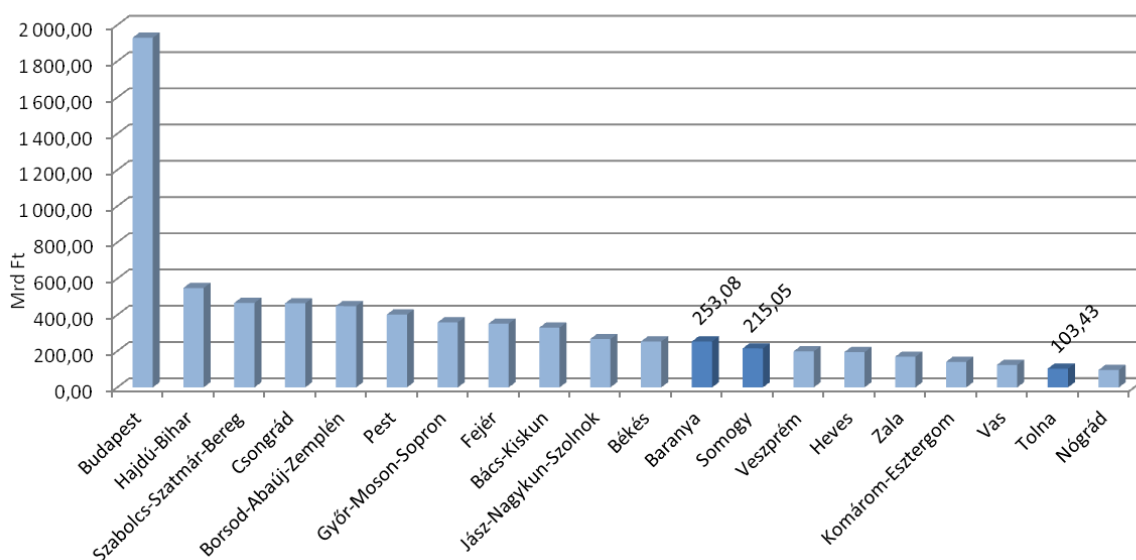

38. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében benyújtott és támogatott pályázatok számának aránya megyénként

A fenti adat egyben azt is jelzi, hogy Tolna megyében jelenleg van 1 390 db olyan pályázati szinten előkészített projekt, amely a 2014-20-as időszak során potenciális pályázati igényként

jelenhet meg illeszkedő pályázati kiírások rendelkezésre állása esetén. A megyében a benyújtott pályázatok legnagyobb arányban a közlekedésfejlesztés tématerületen kerültek támogatásra (65,85%), de gazdaságfejlesztési (61,95%) és településfejlesztési (60,87%) projektek is magas arányban jutottak támogatáshoz. A támogatott pályázatok legalacsonyabb arányban a turizmusfejlesztés területén mutathatók ki (mindössze 22%).

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében 2013.10.11-ig országosan összesen 62 687 db támogatott pályázat egyben mintegy 8 200 Mrd Ft támogatási összeg megítélését jelentette. Tolna megyében az összes megítélt támogatás összege 103 Mrd Ft, amely a megyék átlagának (283 Mrd Ft) nem egészen a fele. A legtöbb támogatás – összhangban a benyújtott pályázatok darabszámával – Budapesten került megítélésre (1 929 Mrd Ft), ezt kivéve a megyék sorát Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg vezetik. A Dél-dunántúli megyék közül Baranya után Somogyba érkezett a második legtöbb támogatás, Tolna a harmadik helyre szorult vissza.

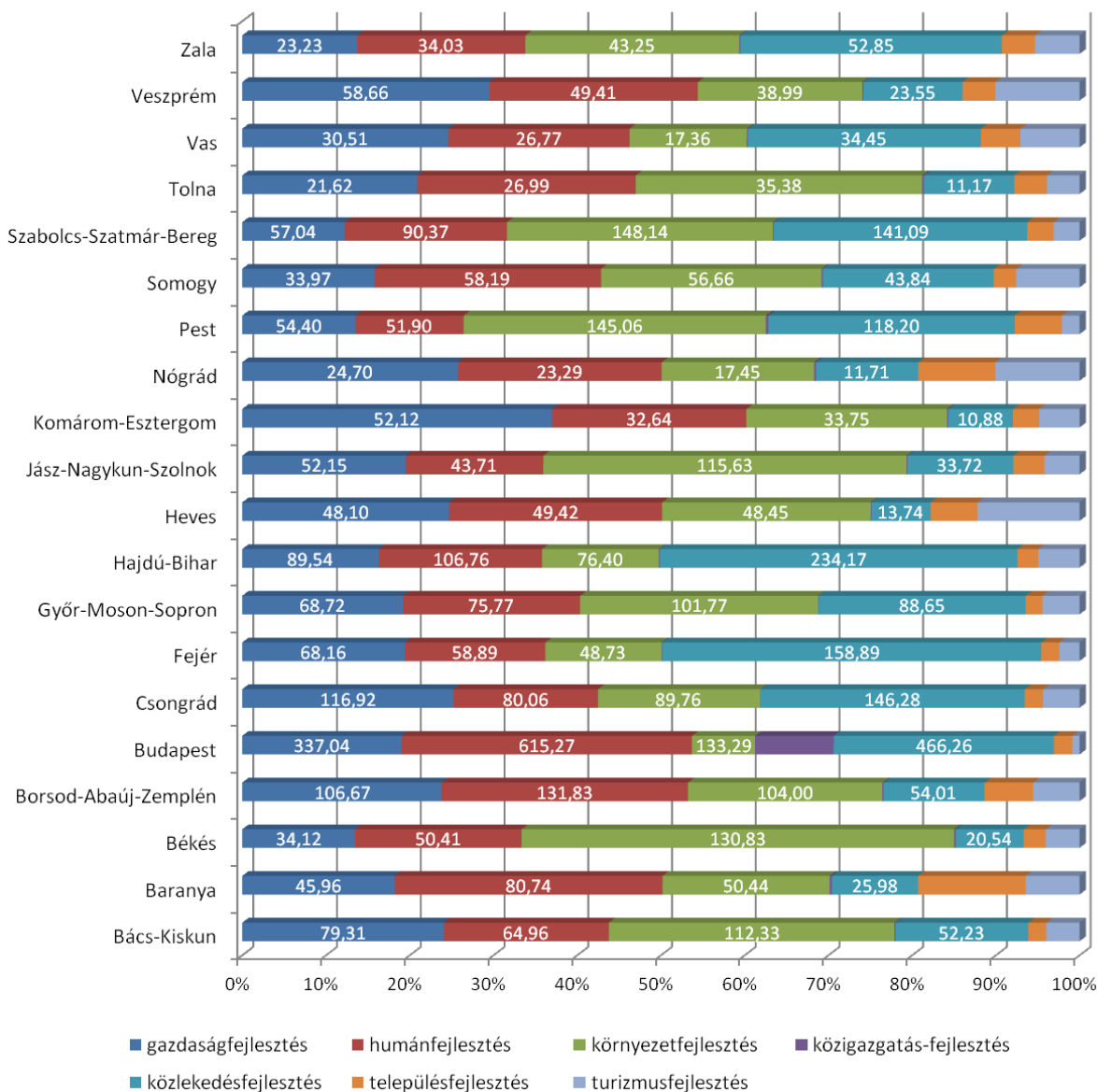

39. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege megyénként

Fejlesztési tématerületenként vizsgálva a megítélt támogatások eloszlását elmondható, hogy országosan a legtöbb támogatás, mintegy 2 554 Mrd Ft a közlekedésfejlesztési projektekre került megítélésre, ezt követik a humánfejlesztési projektek 1 811 Mrd Ft összeggel, de jelentős támogatási összeg került megítélésre környezetfejlesztési és a gazdaságfejlesztési projektekre is. Tolna megyében az arányok eltérnek az országos átlagtól annyiban, hogy itt a legtöbb támogatás nem a közlekedésfejlesztési projektekre, hanem a környezetfejlesztési (35,4 Mrd Ft) pályázatokra került megítélésre, sőt a közlekedésfejlesztést (11,2 Mrd Ft) megelőzi a sorban a humánfejlesztésre (26,9 Mrd Ft) és a gazdaságfejlesztésre (21,6 Mrd Ft) megítélt támogatási összeg is.

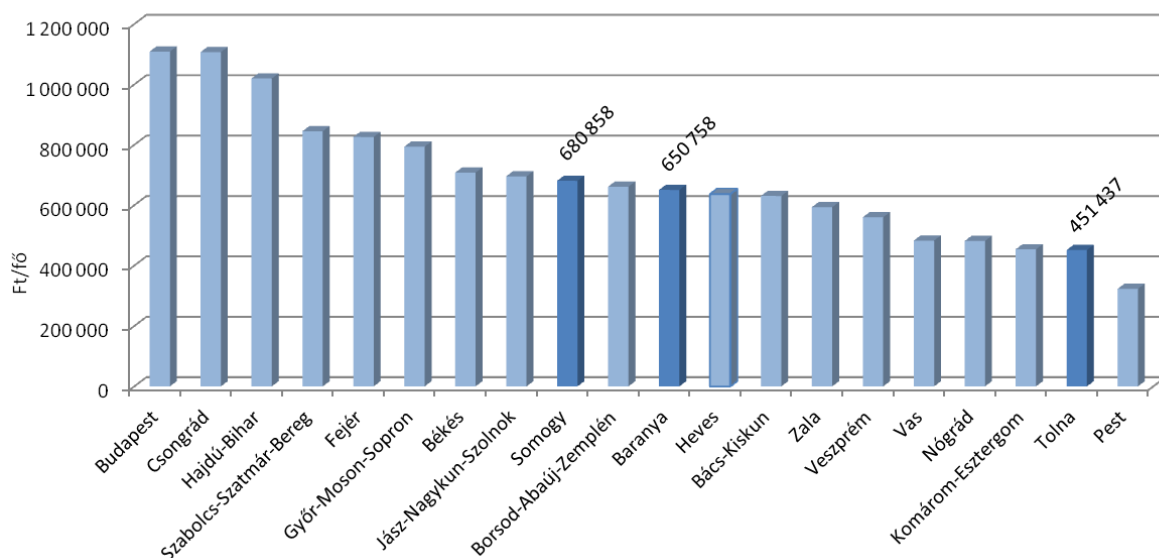
A megyéket összevetve megállapítható, hogy gazdaságfejlesztés tématerületen a legtöbb támogatás – kiugróan az átlag felett – Csongrád (116,9 Mrd Ft) és Borsod-Abaúj-Zemplén (106,7 Mrd Ft) megyékben került megítélésre. Tolna jóval a megyék átlaga (56,1 Mrd Ft) alatti támogatási összeget tudhat magáénak e tématerületen. Humánfejlesztés témában a legtöbb támogatás Borsod-Abaúj-Zemplén (131,8 Mrd Ft) és Hajdú-Bihar (106,7 Mrd Ft)

megyékbe jutott, Tolna e tématerületen is csak a megyék átlagának (59,7 Mrd Ft) felét érte el. A Tolna megyébe áramlott megítélt támogatás összege még a fentieknél is jelentősebb mértékben elmaradt a megyék átlagától különösen a közlekedésfejlesztés (átlag 67,15 Mrd Ft) tématerületen, de a településfejlesztés (Tolna 4 Mrd Ft, megyék átlaga 11,2 Mrd Ft), valamint a turizmusfejlesztés (Tolna 4 Mrd Ft, megyék átlaga 14,1 Mrd Ft) területen is.

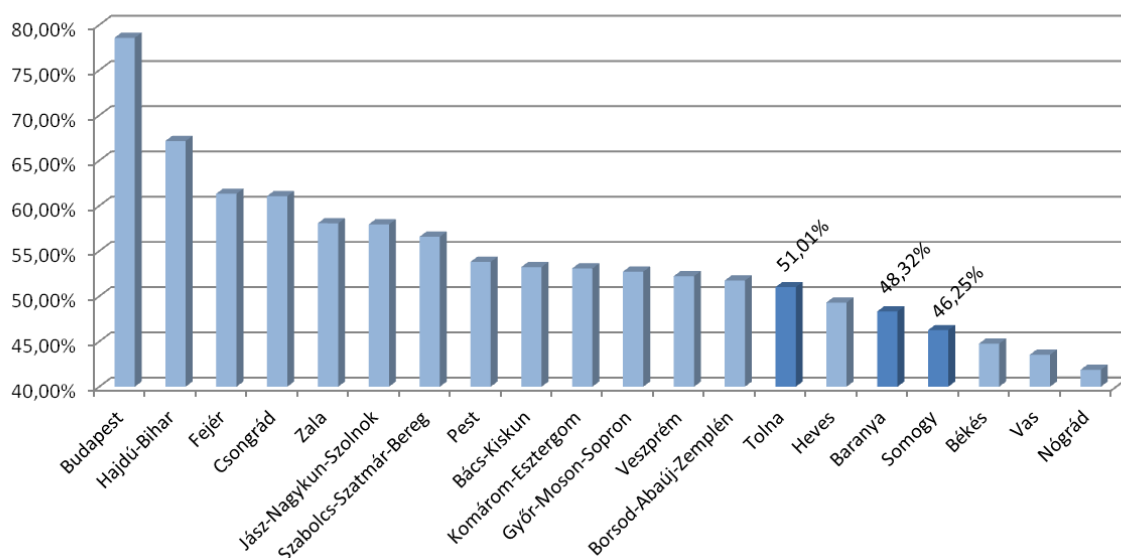
40. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege megyénként és tématerületenként

A fajlagos eredményeket, azaz az egy állandó lakosra vetített megítélt támogatást tekintve elmondható, hogy Tolna (451 ezer Ft) a megyék átlagánál (663 ezer Ft) gyengébb eredményt mutathat fel, lemaradva egyben a régió másik két megyéjétől is.

41. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás egy lakosra jutó összege megyénként

Az igényelt és megítélt támogatás összegeinek arányából jó becslést lehet arra vonatkozóan adni, hogy a következő programozási ciklus során az egyes OP-k tervezésekor minimálisan milyen, már most biztosnak tűnő forrásigénnyel lehet számolni. Tolna megyében az igényelt és megítélt támogatás tükrében mért sikerességi arány 51,01%, ami a megyék átlagával (52,84%) közel megegyező teljesítményt tükröz, megelőzve ezzel e tekintetben a Dél-dunántúli régió másik két megyéjét. E mutatót vizsgálva a legsikeresebb megyék Hajdú-Bihar (67,16%) és Fejér (61,33%) voltak.

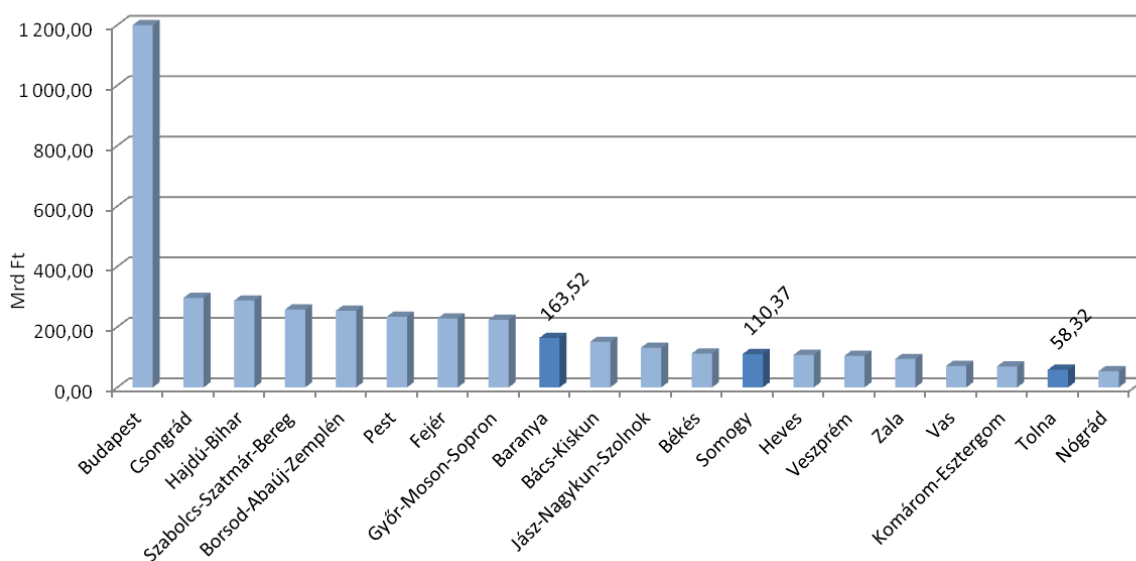
42. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt és megítélt támogatás összegének aránya megyénként

Tolna megyében a fenti számok alapján elmondható, hogy összességében mintegy 100 Mrd Ft olyan támogatási forrás igény fogalmazódott meg, amely a 2007-13-as időszakban nem került támogatásra, így ennek jelentős részével (amelyek mögött tartalmában az új programokhoz illeszkedő projektek lesznek) várhatóan számolni kell a 2014-20-as időszak programjainak tervezése során. Látható az is, hogy Tolna megyében az egyes fejlesztési tématerületek közül

az igényekhez képest a legtöbb támogatás messze a településfejlesztési projektek esetében került megítélésre (91,76%), bár itt a sikeresség feltételezhető oka a célzott önkormányzati körnek szóló pályázati kiírások, ill. kiemelt projekt eljárásrend alkalmazásának dominanciája. Ugyan nem ilyen kiugróan magas arányba, de szintén eredményes volt Tolna a közlekedésfejlesztés (59,12%) tématerületen is a vizsgált mutató tekintetében. A turisztikai pályázatok körében a legkisebb az eredményességi mutató értéke, ahol a vizsgált érték alig érte el a 23%-ot.

2.1.3. A kifizetések állásának megyei szintű elemzése

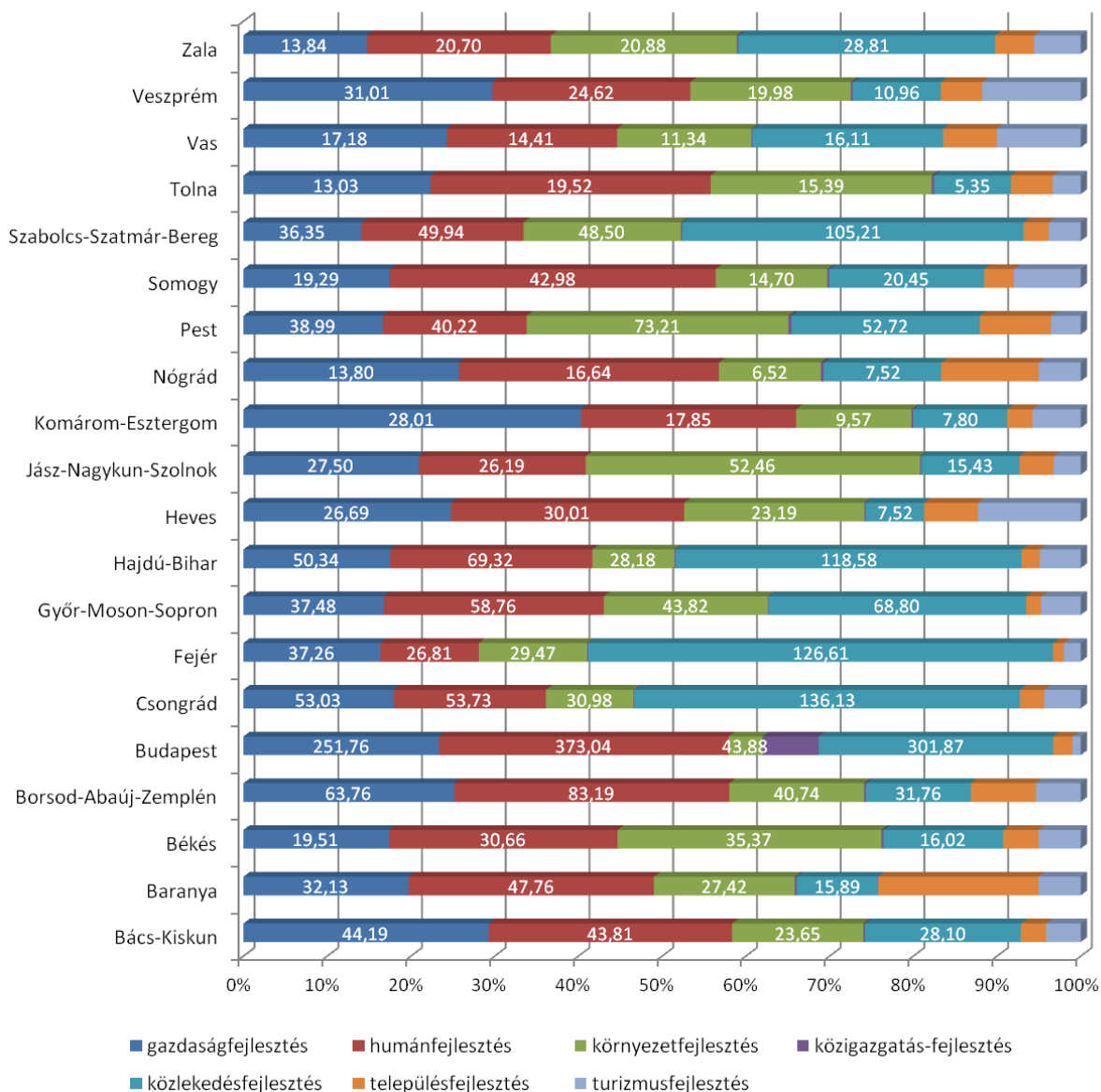
Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében 2013.10.11-ig országosan összesen 4 210 Mrd Ft támogatás került kifizetésre. Mindebből a kifizetett támogatási összegből Tolna megyére 58,3 Mrd Ft jutott, ez a megyékre jutó átlagos kifizetéseknek (158,3 Mrd Ft) közel harmada összeg. A megyék közül a legnagyobb összegű kifizetéssel Csongrád (296 Mrd Ft) és Hajdú-Bihar (287,6 Mrd Ft) megyék rendelkeznek. A Dél-dunántúli régió megyéi közül Baranya után Somogyban történt a második legtöbb kifizetés, Tolna megye a harmadik helyet foglalja el.

43. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében kifizetett támogatás összege megyénként

Az egyes fejlesztési tématerületekre eső kifizetéseket tekintve elmondható, hogy országosan a legnagyobb összegű kifizetés a közlekedésfejlesztési (1 222 Mrd Ft) projektek esetében történt, de közel azonos összegű kifizetés tapasztalható a humánfejlesztés (1 091 Mrd Ft) tématerületen is. Tolna megyét tekintve a kifizetésekben élen járó tématerületek tekintetében a sorrend fordított, itt a legtöbb kifizetés a humánfejlesztés (15,9 Mrd Ft) területen történt és ezt követik a környezetfejlesztési (15,4 Mrd Ft) projektek kifizetései. Ez utóbbtól volumenében alig maradnak el a gazdaságfejlesztési tématerület kifizetései (13 Mrd Ft), míg a közlekedésfejlesztési projektek kifizetései ezeknél lényegesen kevesebb összeget tesznek ki (5,3 Mrd Ft).

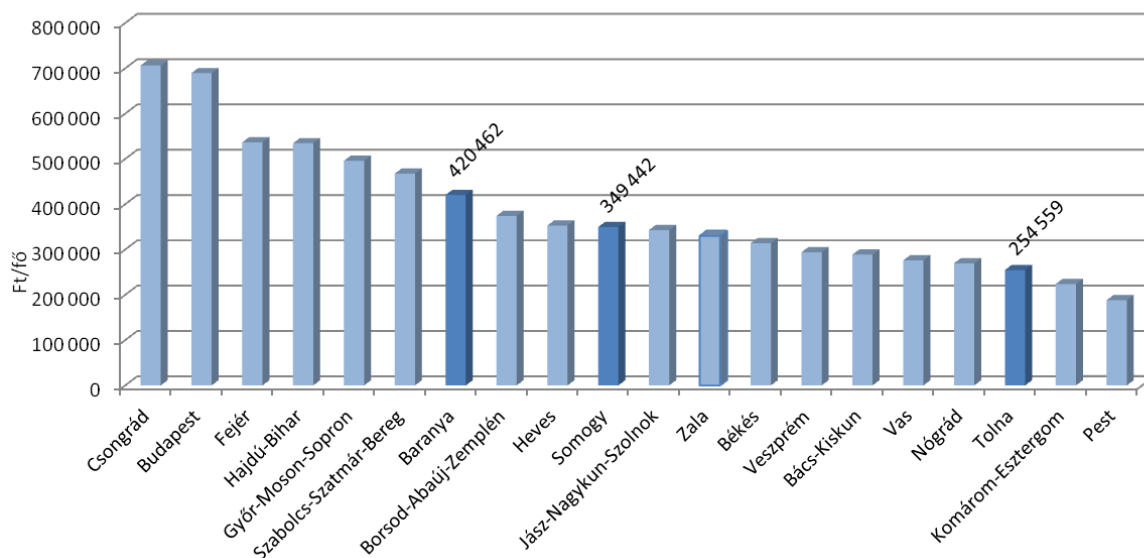
Gazdaságfejlesztés tématerületen a megyék rangsorában Tolna a legutolsó helyet foglalja el, a megyék átlagától (31,75 Mrd Ft) közel 19 Mrd Ft-tal elmaradva. E területen Borsod-Abaúj-Zemplén és Csongrád megyékben történt a legtöbb kifizetés. A gazdaságfejlesztéshez hasonlóan Tolna megyében a többi tématerületen is számottevően kevesebb kifizetés történt a megyék átlagához viszonyítva. A legnagyobb különbség a közlekedésfejlesztés, valamint a turizmusfejlesztés tématerületeken tapasztalható, ahol a megyék átlagának alig 15-20%-ának megfelelő összegű támogatás került kifizetésre. Érdekes kiemelni, hogy a megyék átlagát (31,7 Mrd Ft) arányaiban talán legjobban megközelítő (a megyék átlagának felét meghaladó) összegű kifizetések a humánfejlesztési projektek kapcsán realizálódtak.

44. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében kifizetett támogatás összege megyénként és tématerületenként

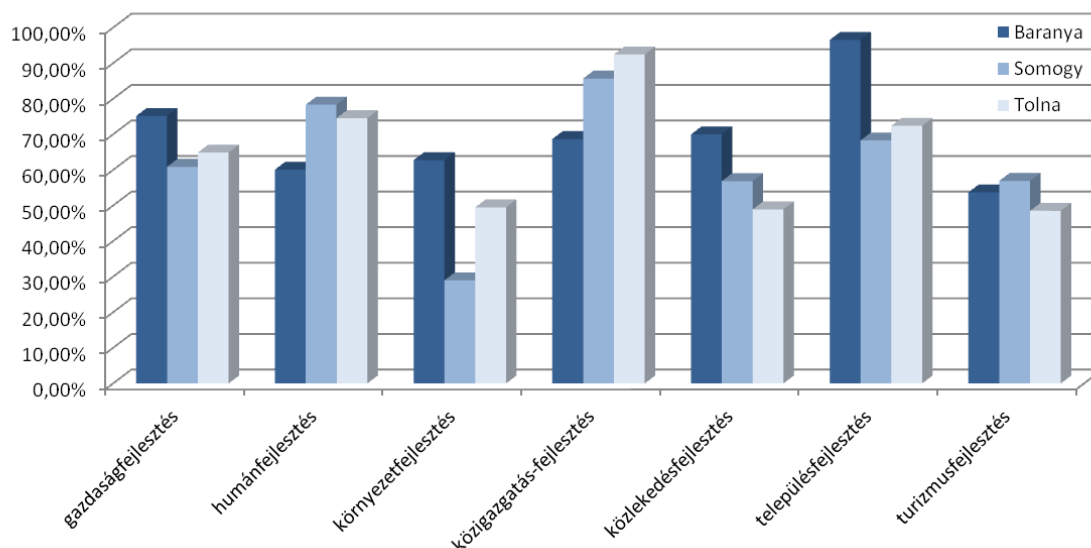
Fajlagosan, egy állandó lakosra vetítve vizsgálva a támogatás kifizetési eredményeket elmondható, hogy Tolnában (254 559 Ft) ez az érték elmarad a megyék átlagától (369 398 Ft). A régió megyéit tekintve ez az összeg elmarad mind a Baranya megyére (420 462 Ft) jellemző értéktől, mind a Somogy megyében (349 442 Ft) tapasztalható értéktől. Országosan

az egy állandó lakosra jutó kifizetés összege az átlagot jóval meghaladó mértékben Csongrád (706 103 Ft) megyében a legmagasabb.

45. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében kifizetett támogatás egy lakosra jutó összege megyénként

A projektek és egyben a programszinten mérhető pénzügyi előrehaladás egyik jellemző mutatója a leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya. Tolna megyében ez az arány 60,44%, amely kis mértékben meghaladja a megyék átlagát (59,09%). Tolnában tehát a teljes szerződésállománynak közel két harmada már kifizetésre került. A szerződésarányos kifizetési arány a megyék közül Baranya (68,9%), Fejér (67,7%) és Győr-Moson-Sopron (67,54%) megyékben a legmagasabb.

46. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás aránya a Dél-dunántúli régió megyéiben fejlesztési tématerületenként

Fejlesztési tématerületenként megvizsgálva a kifizetési arányt, megállapítható, hogy Tolna megyében az a közigazgatás-fejlesztési projektek esetében (92,46%) a legmagasabb, de ez az arány a tématerület célzott pályázói körére és a speciális pályázati feltételrendszerére

vezethető vissza. A közigazgatás-fejlesztést leszámítva a legjobb kifizetési arány Tolnában a humánfejlesztési tématerületen (74,57%) mérhető, relatíve nagyobb elmaradás pedig a turizmusfejlesztési projektek esetében (48,52%) tapasztalható. Humánfejlesztés terén kifizetési arányban Tolna a régió másik két megyéje közül Baranyát megelőzte, míg a turizmusfejlesztési projektek kapcsán mindkét régióbeli társmegyénél alacsonyabb arányt ért el. Hozzá kell tenni, hogy nincs olyan tématerület, ahol Tolna megyében a kifizetési arány ne haladná meg legalább a 45%-os értéket.

2.2. A megyére vonatkozó, a 2014-20-as programozást segítő, a megye fejlesztési igényeit megalapozó specifikus elemzések

2.2.1. A 2007-13-as időszakban Tolna megyében benyújtott, ill. támogatott projektek és a megye fejlesztési koncepciójában rögzített célkitűzések tematikus összefüggéseinek vizsgálata

Mind a megye területfejlesztési koncepciójának tervezése során, mind az annak figyelembevételével készülő EU-s támogatási programok, különösen a TOP támogatási konstrukcióinak kialakítása és forrástervezése kapcsán fontos kiinduló pontként szolgálhatnak a megye 2007-13-as EU-s programozási ciklusban nyújtott teljesítményére, ill. a megyében megfogalmazott és a pályázati rendszer keretében felszínre került fejlesztési igényekre vonatkozó adatok. A fejlesztési igények volumenének tématerületenkénti megoszlása jó alapot adhat a megyei fejlesztési koncepció, ill. program prioritásrendszerében a hangsúlyok kialakítására. A benyújtott, de nem támogatott projektek darabszáma, ill. az azok keretében megfogalmazott támogatási forrásigény nagysága hasznos segítséget adhat a 2014-20-as OP-k pályázati kiírásai forráskeretének valós igényekhez igazított kialakításában.

Tolna megyének a 2014-től induló programozási időszakra is szóló középtávú fejlesztési irányait a megyei területfejlesztési koncepció fekteti le annak célrendszerén keresztül. A koncepció három átfogó célt, valamint hét stratégiai célt határoz meg. A három átfogó cél:

- A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése;
- Társadalmi megújulás, élhetőbb környezet megteremtése;
- A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése.

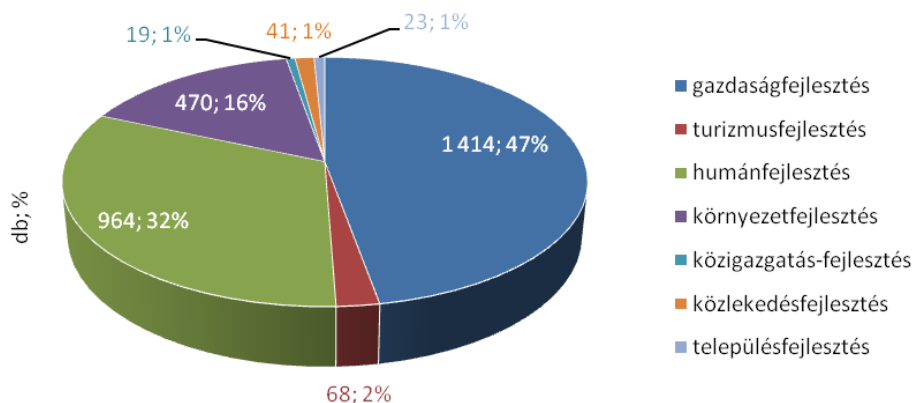
Az átfogó célok elérését tehát elsősorban a gazdaság szerepvállalásának erősítésével, valamint az emberi életminőség és élettér javításával foglalkozó fejlesztések szolgálják. A koncepció keretében megfogalmazott stratégiai célok:

- Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként;
- Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, kiemelten a magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás);
- A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása;
- A mindenkori piaci igényekhez igazított megyei szakképzési rendszer kialakítása;
- A megye korszerkezetének fiatalítása;
- Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel;
- Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése.

A tematikus fókuszok jól láthatóan elsősorban a gazdaságfejlesztésre (azon belül is a versenyképes ágazatokra és azok innovációs hátterének fejlesztésére) és az azt támogató szakképzési rendszerek fejlesztésére, valamint fókuszáltan a vidéki lakosság (egyéni és közösségi) életminőségének javítását, valamint a helyben maradását, helyben történő megélhetési feltételek javítását szolgáló fejlesztésekre helyeződnek.

Azt, hogy a megyének a jövőre vonatkozó fejlesztési irányai mennyiben feleltethetők meg a jelenlegi programozási ciklusban tapasztalt fejlesztési igényeknek, elsősorban az ÚMFT és ÚSZT keretében benyújtott pályázatok számának fejlesztési tématerületenkénti megoszlása mutatja. Tolna megyében legnagyobb számban a gazdaságfejlesztés tématerületről érkezett be pályázat, az összes benyújtott pályázat több mint 47%-a. Ezt követő legtöbb projekt a humánfejlesztés területén foglalkozott meg, az összes pályázat közel 32,14%-a. Viszonylag jelentős arányt képviselnek még a környezetfejlesztési pályázatok 15,7%-os részesedéssel, melyek zömében környezetvédelmi kommunális infrastrukturális és energiahatékonysági beruházásokat takarnak.

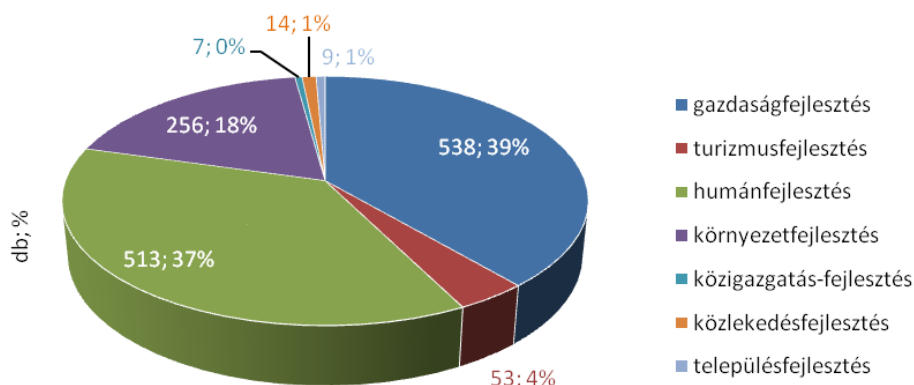
A többi tématerület részesedése lényegesen – egy nagyságrenddel – alacsonyabb, így például a megyei koncepcióban viszonylag jelentős súllyal tervezett turisztikai fejlesztések részesedése nem éri el a 3%-ot sem. Rendkívül alacsony a benyújtott településfejlesztési projektek aránya is (0,8%), de ebből a koncepció célrendszerében központi helyet elfoglaló vidéki települések fejlesztésére vonatkozó majdani projektgazdai igényekre nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, mivel a DDOP keretében meghirdetett településfejlesztési felhívásokra csak városi rangú települések pályázhattak.

47. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében benyújtott pályázatok száma Tolna megyében, tématerületenként

Ha a benyújtott pályázatok, mint megfogalmazott fejlesztési igények mellé rendeljük a támogatott pályázatokra vonatkozó adatokat – amelyek az OP-k keretében rendelkezésre álló forráskeretek által erősen determináltak – láthatóvá válnak a megyében az adott tématerületen megfogalmazott, de a 2007-13-as programozási időszak során ki nem elégített fejlesztési igények. A megyében összesen 1 390 db olyan benyújtott – tehát előkészített, kidolgozott fejlesztési elképzelést jelentő – pályázat van, amely nem jutott támogatáshoz, így fejlesztési igényként továbbra is megjelenhet. A 2014-20-as programozási időszakra ilyen értelemben előkészített projektek legnagyobb arányban – ahogy az a benyújtott pályázatok számosságának tématerületenkénti megoszlásából is sejthető – a gazdaságfejlesztés

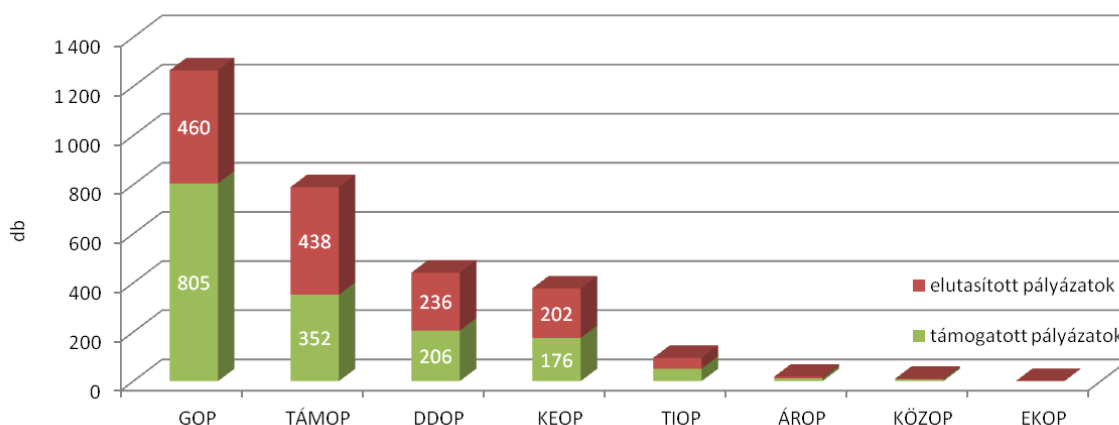
tématerületen jelennek meg, az összes még nem támogatott fejlesztési projekt több mint 38,7%-át képviselve. A második legnagyobb projektszámmal képviselt terület a humánfejlesztés 36,9%-kal, de viszonylag magas arányt (18,42%) képviselnek a környezetfejlesztési projektek is. Számosságát tekintve a legkevesebb eddig még nem támogatott fejlesztési elképzelés a közigazgatás-fejlesztés, a településfejlesztés, valamint a közlekedésfejlesztés tématerületeken mutatkozik.

48. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma Tolna megyében, tématerületenként

Összevetve a megye fejlesztési koncepciójában megfogalmazott célok rendszerével, amennyiben a célok között a vidéki térségekben az életminőség javítása (pl. településfejlesztés, elérhetőség javítása, a szolgáltatásokhoz való egyenlőbb hozzáférést segítő közigazgatási szolgáltatások fejlesztése), valamint a termelői együttműködések, logisztikai központok és hálózatok kialakítása fókuszáltan megjelenik, akkor e három tématerületen különösen figyelmet kell fordítani a megfelelő színvonalú új fejlesztési projektek felkutatására (ill. inicializálására) és a kapcsolódó projektfejlesztési feladatokra.

Ha operatív programok szerinti bontásban is megvizsgáljuk a benyújtott, valamint a támogatást nem nyert pályázatok megoszlását, akkor elmondható, hogy a legtöbb pályázat a GOP felhívásaira érkezett be, az összes benyújtott pályázat közel 42,2%-a, hasonlóan a nem támogatott pályázatok aránya is ezen OP esetén a legmagasabb (33,1%).

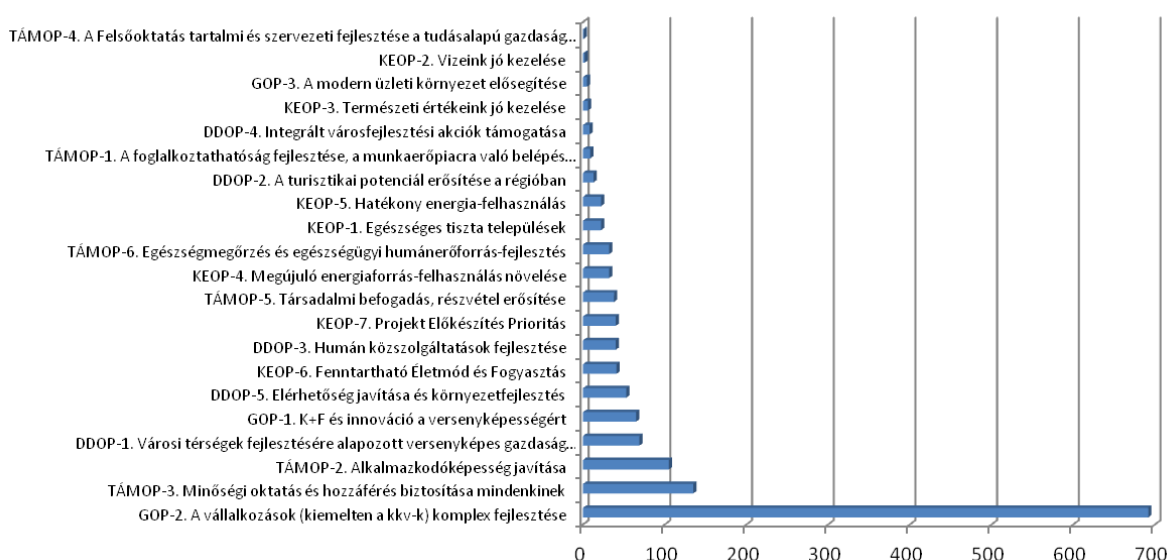

49. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott és elutasított pályázatok száma Tolna megyében, operatív programonként

A GOP-ot követő második legnépszerűbb OP a TÁMOP volt, a beérkezett pályázatok 26,3%-ával, amit a Dél-Dunántúli OP-ra, mint régió specifikus területfejlesztési OP-ra beadott pályázatok követnek 14,7%-kal, de nem sokkal marad el a KEOP részvételi arány sem (12,6%). A nem támogatott pályázatok arányának megoszlása e körben is jól követi a fenti arányokat (TÁMOP 31,5%, DDOP 16,9%, KEOP 14,5%).

A Dél-Dunántúli Operatív Program pályázati felhívásaira benyújtott projektek megoszlását mélyebben vizsgálva megállapítható, hogy a legnagyobb érdeklődés a gazdaságfejlesztési tárgyú felhívásokat kísérte (DDOP 1. „városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése” című prioritás), a pályázatok egy harmada e területre érkezett. A gazdaságfejlesztési pályázatokat követve második legtöbb pályázat a DDOP 5. prioritására, azon belül is a környezetfejlesztési kiírásokra került benyújtásra (az összes beadott pályázat 21%-a). Közel azonos, még számottevő arányt képviselve 18%-kal, ill. 15,3%-kal a DDOP 3. prioritás humán infrastruktúrafejlesztési felhívásai, valamint a DDOP 2. prioritás turisztikai felhívásai állnak a 3. és 4. helyen.

Az operatív programok teljes spektrumára prioritás szintű adatok a rangsorolás elvégzéséhez a támogatott projektek vonatkozásában állnak rendelkezésre (a benyújtott, de elutasított pályázatokra vonatkozóan az adatgazda NFÜ nem bocsájtott rendelkezésre az elemzés jelen fázisához szükséges adattartalmat). Ezek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a legtöbb pályázat (692 db, az összes támogatott pályázat több mint 46,4%-a) két TÁMOP prioritás kivételével a többi OP prioritást egy nagyságrenddel meghaladva a GOP 2. „a vállalkozások (kiemelten a KKV-k) komplex fejlesztése” prioritás keretében került támogatásra Tolna megyében. A második két legnagyobb esetszámú – melyek az összes támogatott pályázat közel 10, ill. 8%-át foglalják magukban – prioritás a TÁMOP-3. „minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek” (135 db), valamint a TÁMOP-2., „alkalmazkodóképesség javítása” című prioritása (105 db).

50. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma Tolna megyében a legnagyobb esetszámot képviselő tématerületekre OP prioritások szerint

Az OP-k rendszerének prioritásait a támogatott pályázatok darabszáma alapján sorba rendezve egy mátrix segítségével vizsgálható a megyei fejlesztési koncepció stratégiai

céljaihoz való illeszkedés. A legnagyobb számú támogatott projekt (996 db) a fejlesztési koncepció 1. „új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként,„ című stratégiai céljához illeszthető. Ezt követi a 2. „piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, kiemelten a magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás)” című stratégiai cél, melyhez 789 db támogatott pályázat illeszthető. Hasonlóan nagyszámú (772 db) támogatott projekttel támasztható alá a koncepció 6. a „mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel” című stratégiai célja is. A 2007-13-as programozási ciklus OP prioritásai keretében támogatott pályázatok számán keresztül legkisebb mértékben (150 db) a koncepció 3. „a megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása” című stratégiai célja támasztható alá.

OP tényadatok		A megyei területfejlesztési koncepció stratégia céljai						
OP prioritás	Támogatott projektek száma	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	Piacépes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, kiemelten a magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek	A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása	A mindenkor piaci igényekhez igazított megyei szakképzési rendszer kialakítása	A megye korszerűsítésének fiatalítása	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
GOP-2. A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése	692	✓	✓				✓	
TÁMOP-3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek	135				✓			✓
TÁMOP-2. Alkalmazkodóképesség javítása	105	✓			✓			
DDOP-1. Városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése	69	✓	✓					
GOP-1. K+F és innováció a versenyképességért	65	✓						
DDOP-5. Elérhetőség javítása és környezetfejlesztés	53	✓		✓		✓		✓
KEOP-6. Fenntartható Életmód és Fogyasztás	41					✓	✓	✓
DDOP-3. Humán közszolgáltatások fejlesztése	40					✓		✓
KEOP-7. Projekt Előkészítés Prioritás	40							
TÁMOP-5. Társadalmi befogadás, részvétel erősítése	38							✓
TIOP-1. Az oktatási infrastruktúra fejlesztése	33				✓	✓		✓
KEOP-4. Megújuló energiaforrás-felhasználás növelése	32			✓			✓	✓
TÁMOP-6. Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás-fejlesztés	32					✓		✓

KEOP-1. Egészséges tiszta települések	22			✓				✓
KEOP-5. Hatékony energia-felhasználás	22		✓	✓				✓
DDOP-2. A turisztikai potenciál erősítése a régióban	13			✓				✓
ÁROP-1. Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés	11							
TÁMOP-1. A foglalkoztatathóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése	9				✓	✓		✓
TIOP-3. A munka-erőpiaci részvételt és társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése	9					✓		✓
DDOP-4. Integrált városfejlesztési akciók támogatása	8					✓		
KEOP-3. Természeti értékeink jó kezelése	6			✓				
KÖZOP-3. Térségi elérhetőség javítása	6	✓				✓		✓
GOP-3. A modern üzleti környezet elősegítése	5	✓	✓				✓	
TIOP-2. Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése	4					✓		✓
KEOP-2. Vizeink jó kezelése	2			✓			✓	✓
TÁMOP-4. A Felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében	1	✓	✓			✓		
A fejlesztési koncepció célt támogató projektszám:		996	789	150	282	236	772	491

2. táblázat: Az egyes OP prioritások keretében támogatott pályázatok illeszkedése a megyei területfejlesztési koncepció stratégiai céljaihoz

Tekintettel arra, hogy a megyei fejlesztési koncepcióban megfogalmazott célokhoz illeszkedő fejlesztési projektek alapvetően a 2014-20-as EU-s támogatási programok keretében nyújtott támogatások igénybevételeivel valósíthatóak meg, beszédes lehet e helyen rövid kitekintésben megvizsgálni a megye eddigi pályázati eredményeit az EU2020 11 tematikus célkitűzéséhez való illeszkedés szempontjából.

Az EU 2020 stratégia által felvázolt célállapot kulcselemei, melyek célértékét 2020-ra az EU el kívánja érni az alábbiakban határozhatóak meg:

- A 20–64 évesek legalább 75%-ának munkahellyel kell rendelkeznie (Magyarország vállalása 75%);
- Az EU GDP-jének 3%-át a K+F-re kell fordítani. (Magyarország vállalása 1,8%);
- Az iskolából kimaradók arányát 10% alá kell csökkenteni, Magyarország vállalása 10% és el kell érni, hogy az ifjabb generáció 40%-a rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel. Magyarország vállalása 30,3%;
- Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket (ideértve megfelelő körülmények között a kibocsátás 30%-kal történő csökkentését). Magyarország vállalásai: CO2 kibocsátás csökkentése 10%-kal, megújuló energia arányának növelése 14,65%-kal, energia hatékonyság növelése, energia fogyasztás csökkentése 2,96 millió tonna;
- 20 millióval csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát. Magyarország vállalása 450 000 fő.

A célok hatékony elérése érdekében az Európa 2020 stratégia három prioritást fogalmaz meg:

- Intelligens növekedés: tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása;
- Fenntartható növekedés: erőforrás-hatékonyabb, környezet barátabb és versenyképesebb gazdaság;
- Inkluzív növekedés: magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzése.

Az EU 2020 stratégia megvalósításának érdekében 11 tematikus célkitűzés került kijelölésre:

- A kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése;
- Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása;
- A kkv-k, a mezőgazdasági (az EMVA esetében) és a halászati és az akvakultúra-ágazat (az ETHA esetében) versenyképességének javítása;
- A karbon szegény gazdaság felé való elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és -kezelés előmozdítása;
- A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- A fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban;
- A foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása;

- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem;
- Beruházások az oktatás, a képességfejlesztés és az egész életen át tartó tanulás területén;
- Az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

Jól láthatóan a tematikus célkitűzések alapvetően három beavatkozási csoportra fókuszálnak, nevezetesen a vállalkozások és az üzleti környezet fejlesztésére, az éghajlatváltozás elleni küzdelmet segítő beavatkozásokra, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek, hátrányok csökkentését, a társadalom fejlődését szolgáló intézkedésekre.

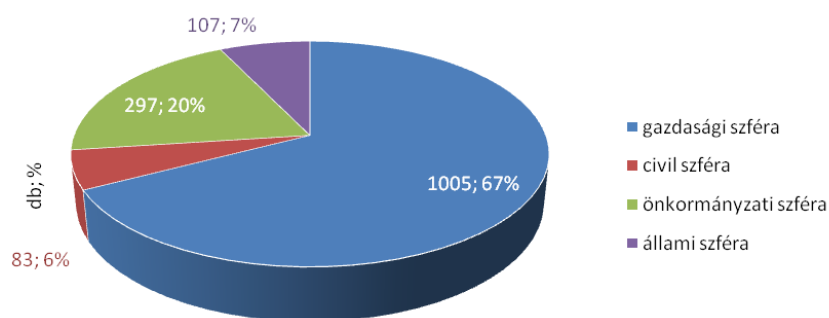
Az OP-k rendszerének prioritásait a támogatott pályázatok darabszáma alapján sorba rendezve egy mátrix segítségével a fejlesztési koncepciónál alkalmazottakhoz hasonlóan vizsgálható az EU 2020 tematikus célkitűzéseivel való illeszkedés. A legnagyobb számú támogatott projekt (949 db) az EU 2020 3., a KKV-k versenyképességének javítását előirányzó tematikus célkitűzéshez illeszthető. A második legtöbb pályázat (831 db) az 1., a „kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése” című tematikus célkitűzéshez kapcsolható. Jelentős számú projekt (371, ill. 203 db) illeszkedik még a 9., a „társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem”, valamint a 8., a „foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása” című tematikus célokhoz. Az EU 2020 tematikus célok közül a jelenlegi programozási ciklusban támogatott pályázatok tükrében legkisebb mértékű alátámasztottság a 7., a „fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban” című esetében mutatható ki.

OP tényadatok		Az EU2020 stratégiához kapcsolódó tematikus célkitűzések										
OP prioritás	Támogatott projektek száma	A kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése	Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása	A kkv-k, a mezőgazdasági (az EMVA esetében) és a halászati és az akvakultúra ágazat (az ETHA esetében) versenyképességének javítása	A karbon szegény gazdaság felé való elmozdulás támogatása minden ágazatban	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és -kezelés előmozdítása	A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	A fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban	A foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása	A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	Beruházások az oktatás, a képességfejlesztés és az egész életen át tartó tanulás területén	Az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás
GOP-2. A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése	692	✓		✓								
TÁMOP-3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek	135									✓	✓	
TÁMOP-2. Alkalmazkodóképesség javítása	105			✓					✓	✓		
DDOP-1. Városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése	69	✓		✓					✓			
GOP-1. K+F és innováció a versenyképességért	65	✓	✓	✓	✓							
DDOP-5. Elérhetőség javítása és környezetfejlesztés	53					✓	✓	✓				
KEOP-6. Fenntartható Életmód és Fogyasztás	41					✓	✓					
DDOP-3. Humán közszolgáltatások fejlesztése	40									✓		✓
KEOP-7. Projekt Előkészítés Prioritás	40											
TÁMOP-5. Társadalmi befogadás, részvétel erősítése	38									✓		
TIOP-1. Az oktatási infrastruktúra fejlesztése	33										✓	✓
KEOP-4. Megújuló energiaforrás-felhasználás növelése	32				✓	✓	✓					
TÁMOP-6. Egészségmegőrzés és egészségügyi humánerőforrás-fejlesztés	32									✓		

KEOP-1. Egészséges tiszta települések	22					✓	✓					
KEOP-5. Hatékony energia-felhasználás	22				✓		✓					
DDOP-2. A turisztikai potenciál erősítése a régióban	13			✓								
ÁROP-1. Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés	11								✓			✓
TÁMOP-1. A foglalkoztatathóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése	9								✓			
TIOP-3. A munka-erőpiaci részvételt és társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése	9		✓						✓	✓		
DDOP-4. Integrált városfejlesztési akciók támogatása	8		✓							✓		
KEOP-3. Természeti értékeink jó kezelése	6					✓	✓					
KÖZOP-3. Térségi elérhetőség javítása	6							✓				
GOP-3. A modern üzleti környezet elősegítése	5	✓	✓	✓								
TIOP-2. Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése	4									✓		✓
KEOP-2. Vizeink jó kezelése	2					✓	✓					
TÁMOP-4. A Felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében	1										✓	
Az EU 2020 tematikus célkitűzéseket támogató projektszám:		831	87	949	119	156	178	59	203	371	169	88

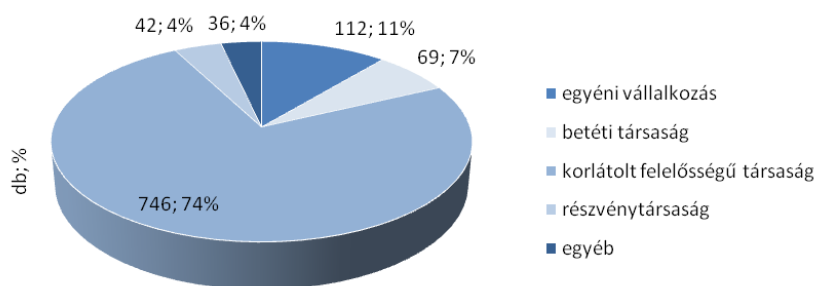
3. táblázat: Az egyes OP prioritások keretében támogatott pályázatok illeszkedése az EU 2020 stratégia tematikus célkitűzéseire

A megyében támogatott pályázatok projektgazdáinak 2/3-a a vállalkozói szférából került ki (1 005 db). Többségük korlátolt felelősségű társaság (Kft) formában működött (742 db az összes támogatott vállalkozás 74%-a), részvénytársaság (Rt) 42 esetben, betéti társaság (Bt) 69 esetben, míg egyéni vállalkozó 112 esetben kapott támogatást. Látható, hogy a Kft-k felülreprezentáltak a támogatott vállalkozói projektek között, míg a megyében működő vállalkozások negyed része Kft, addig a támogatott vállalkozói projektek közel 3/4 részét Kft-k nyerték el.

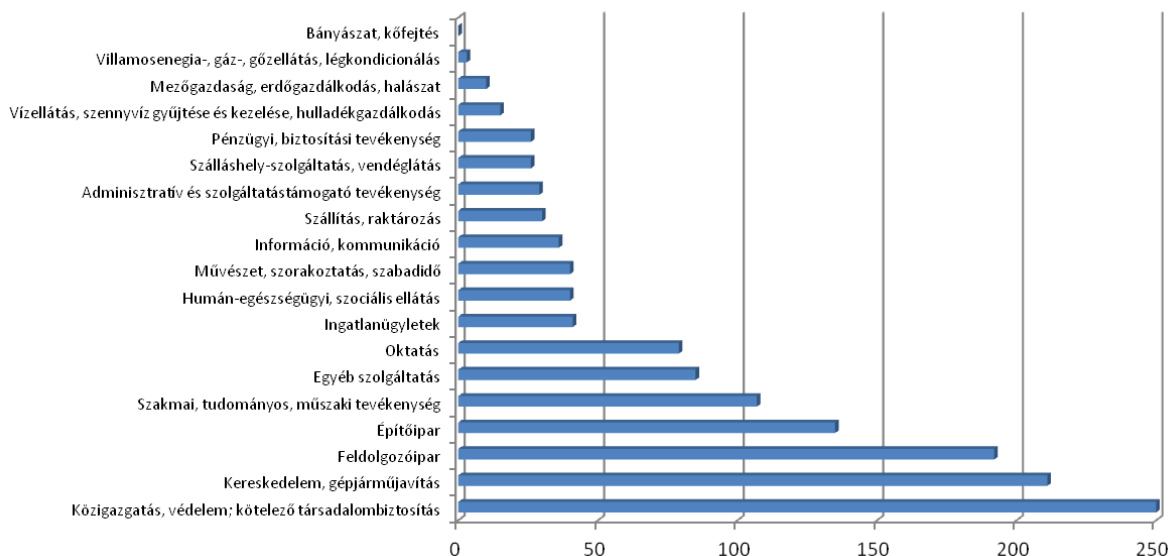
51. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma Tolna megyében gazdálkodási forma szerint

Az önkormányzati szféra 297 támogatott projekttel részesedik (közel 20%), a központi költségvetési szervek 107 projekttel (7,2%), a civil szervezetek (egyesületek, alapítványok, egyházak) 87 projekttel (5,6%) részesülnek.

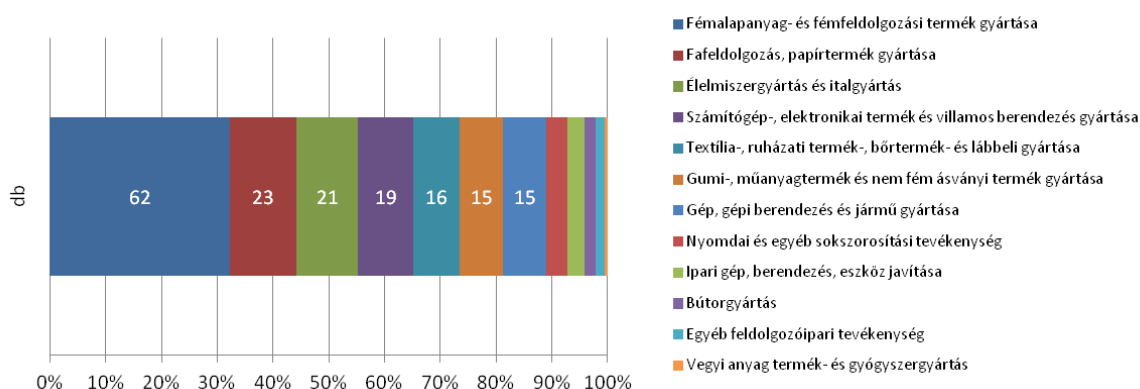
52. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott, vállalkozói szférát érintő pályázatok száma Tolna megyében gazdálkodási forma szerint

Ha megvizsgáljuk, hogy a támogatott projektek, milyen ágazat (TEÁOR'08 kód szerint) erősítését szolgálta, akkor megállapíthatjuk, hogy a 1 493 projektből 192 projekt valósul meg a feldolgozó iparban (13%).

53. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma Tolna megyében a pályázó tevékenységi köre (TEÁOR '08 kód) szerint

A feldolgozóiparon belül a legtöbb projekt a Fémalapanyag- és fémfeldolgozási termék gyártása (62 db) ágazatban valósult meg, a feldolgozóipari projektek közel 1/3-a. Nagyobb számú projekt kapott támogatást a felfeldolgozás (23) élelmiszeripar (21), számítógép-, elektronikai termék és villamos berendezés gyártása (19) területén is.

54. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott, feldolgozóipart érintő pályázatok száma Tolna megyében a pályázó tevékenységi köre (TEÁOR '08 kód) szerint

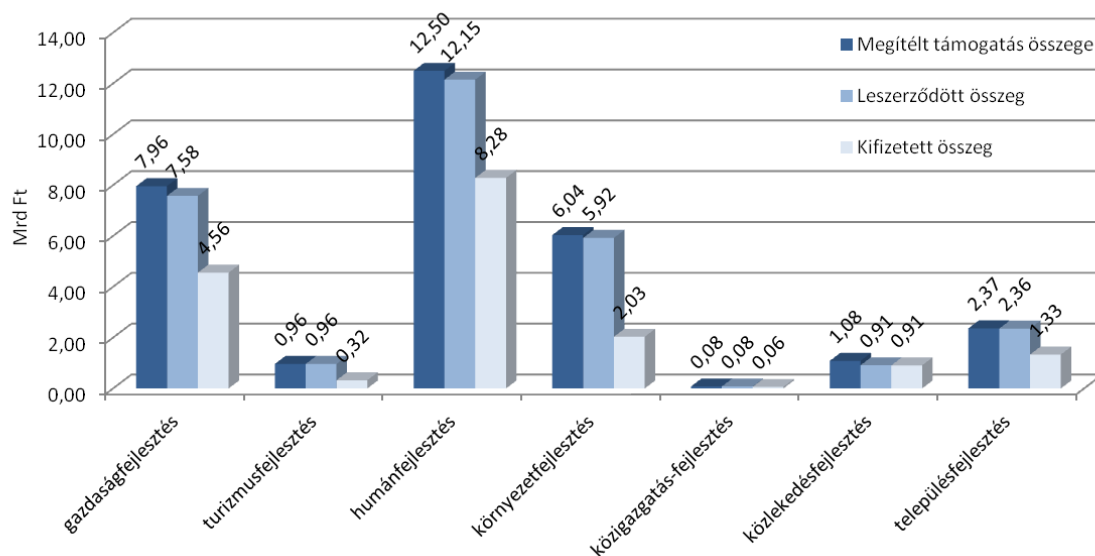
Jelentős számú projekt mutatható ki az építőiparban is (135 db), ami azt mutatja, hogy az építőipari cégek nem csak a kivitelezés oldalán jelentek meg, mint a támogatások hasznélvezői, hanem projektgazdaként, a technológiai szintjük növelése céljából is jelentős támogatást szívnak fel.

A legnagyobb számú projekt a közigazgatáshoz (250 db) és a kereskedelemhez (211) kapcsolódik, de jelentős a projektek száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységi körben is (107).

2.2.2. A megye, valamint a megyei jogú város forrás felhasználási mutatóinak összevetése

Szekszárd MJV vonatkozásában megállapítható, hogy jelen elemzés készítésének időpillanatáig összességében mintegy 30,9 Mrd Ft támogatásban részesült az ÚMFT és ÚSZT pályázati rendszereiben, ami Tolna megye tekintetében összességében megítélt 103,4 Mrd Ft támogatási összeg 30%-a. A megyei jogú várost érintően megítélt, majd ebből fakadóan a leszerződött és kifizetett támogatások 40%-a (12,5 Mrd Ft) a humán fejlesztések területén került felhasználásra. Ebben döntő szerepe volt a TIOP egészségügyi infrastruktúra fejlesztési pályázatainak, melyek elsődlegesen a Balassa János Kórházzal összefüggésben kerültek megvalósításra, de ide sorolandó a Babits Mihály Művelődési Ház fejlesztése, ugyanakkor az oktatásfejlesztés terén jelentős beruházást jelentett a Tolna megyei TISZK fejlesztése, továbbá az egyes oktatási intézmények beszerzései is.

Bár darabszámát tekintve Szekszárd tekintetében a legnagyobb számosságú pályázat a gazdaságfejlesztés tématerületét érintően került megfogalmazásra, ezek jellemzően kisebb összegű, a kis- és középvállalkozásokat érintő támogatások voltak. Ezzel együtt is a gazdaságfejlesztés területét a megítélt támogatások közel 26%-a (7,96 Mrd Ft) érintette. Mindez arányaiban azonos nagyságrenden mozog a régió másik két megyei jogú városának értékeivel. A gazdaságfejlesztést érintően a jelentősebb forrást igénylő beruházások elsősorban a megyeszékhelyen működő KKV-k telephely-, technológia, valamint kutatás-fejlesztési beruházásaihoz kötődtek, ide értve a város ipari parkjának fejlesztését is.

55. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt, leszerződött és kifizetett támogatás összege a Szekszárd MJV területén megvalósuló projektek vonatkozásában, fejlesztési tématerületenként

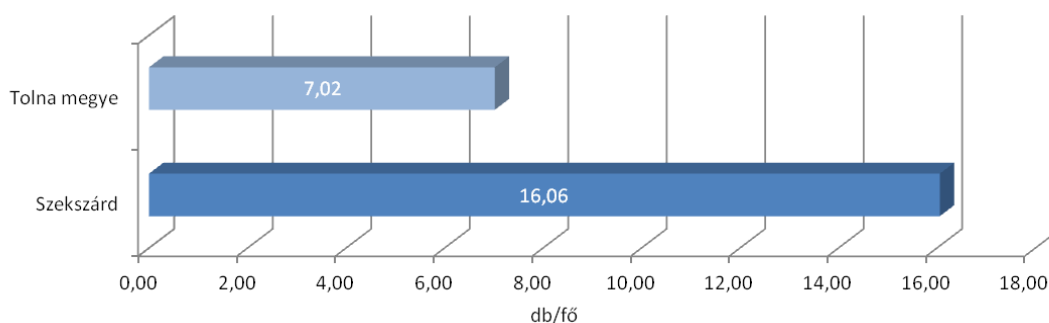
A gazdaság- és humánfejlesztéseknél arányaiban viszonylag kevesebb számú pályázat került benyújtásra, ugyanakkor a megítélt támogatások közel 20%-a (6 Mrd Ft) került felhasználásra a környezetfejlesztés tématerületén. A pályázatok elsősorban a KEOP forrásait felhasználva a megyeszékhely egészséges ivóvíz ellátásához kapcsolódtak, ugyanakkor jelentős források kerültek felhasználásra a városi szennyvízkezelés és hasznosítás terén is. Ugyancsak a környezetfejlesztési tématerület vonatkozásában érdemelnek említést a város energiatakarékos

közvilágítását érintő fejlesztések, valamint számos középület energetikai korszerűsítése, de ide sorolható a csapadékvíz elvezetési problémák orvoslása is.

A megyeszékhely tekintetében felhasznált források közel 8%-át (2,37 Mrd Ft) fordította a kifejezetten a város arculatának fejlesztést célzó pályázatok megvalósítására, mely a városközpont (Béla kir. tér, régi vármegyeháza, piactér) funkcióbővítő fejlesztését jelentette.

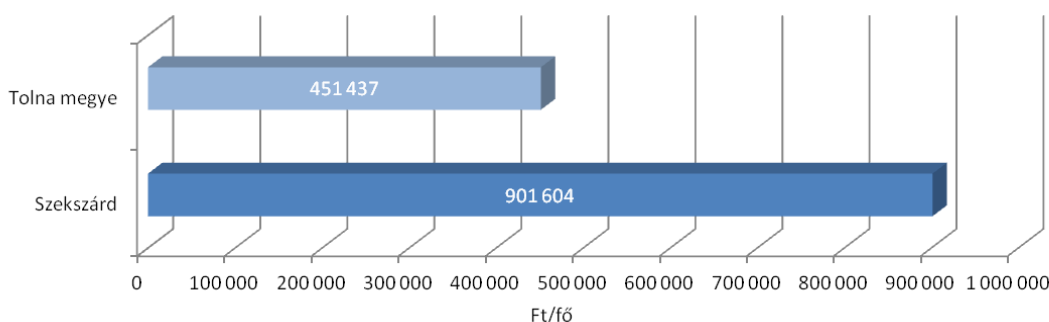
Szekszárd a felhasznált forrásainak viszonylag kisebb részét, mindösszesen 3%-át (1,1 Mrd Ft) fordította a közlekedési rendszerek fejlesztésére, melyek közül kiemelendő a Szekszárd-Decs-Várdomb 5113. jelű út felújítása, továbbá a közösségi közlekedés, és a hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztését célzó beruházások. A megyeszékhely felhasznált forrásainak elenyészően kis részét, mindössze 3%-át (0,96 Mrd Ft) fordította a turisztikai szolgáltatások fejlesztésére. A megvalósított fejlesztések döntően a borturisztikához és a szálláshelyfejlesztéshez kapcsolódtak.

Szekszárd megyei jogú város részéről az ÚMFT és ÚSZT pályázati rendszereibe támogatásban részesített, az ezer lakosra jutó pályázatok száma meghaladja a 16 db-ot, ami a több mint másfél szerese Pécs és Kaposvár mutatóinak. A megyei átlag tekintetében ezer lakosra 7 db pályázat jut. Ezzel Tolna a régiót alkotó három megye vonatkozásában a harmadik helyre kerül.

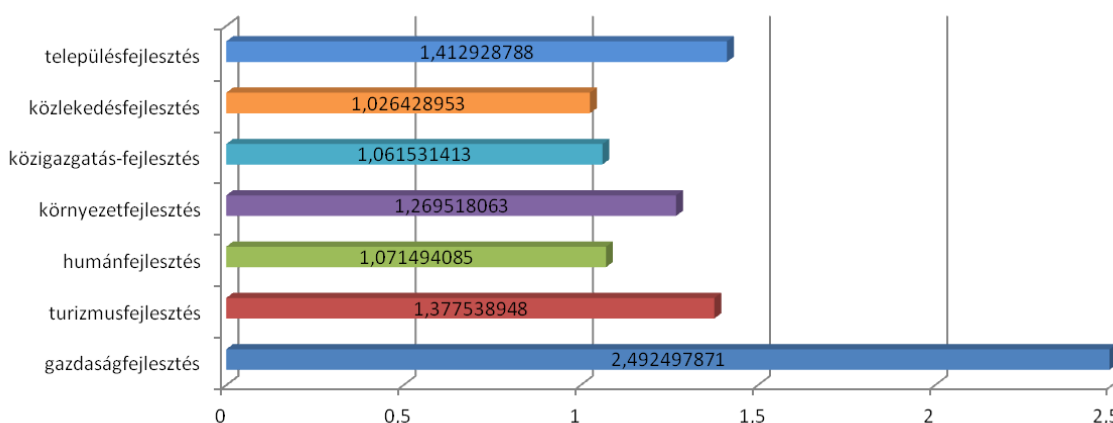
56. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok egy lakosra jutó száma Szekszárdon

A megyeszékhely tekintetében egy állandó lakosra jutó megítélt támogatás 901 604 Ft, ami a várost a megyén belüli gazdasági, infrastrukturális és társadalmi potenciálja ismeretében értelemszerűen a megyei átlag (451 437 Ft) fölé emeli. Ez a teljesítmény a várost a régió másik két megyeszékhelye tekintetében Pécs (898 580 Ft) és Kaposvár (876 337 Ft) elé pozicionálja.

57. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás egy lakosra jutó összege Szekszárdon

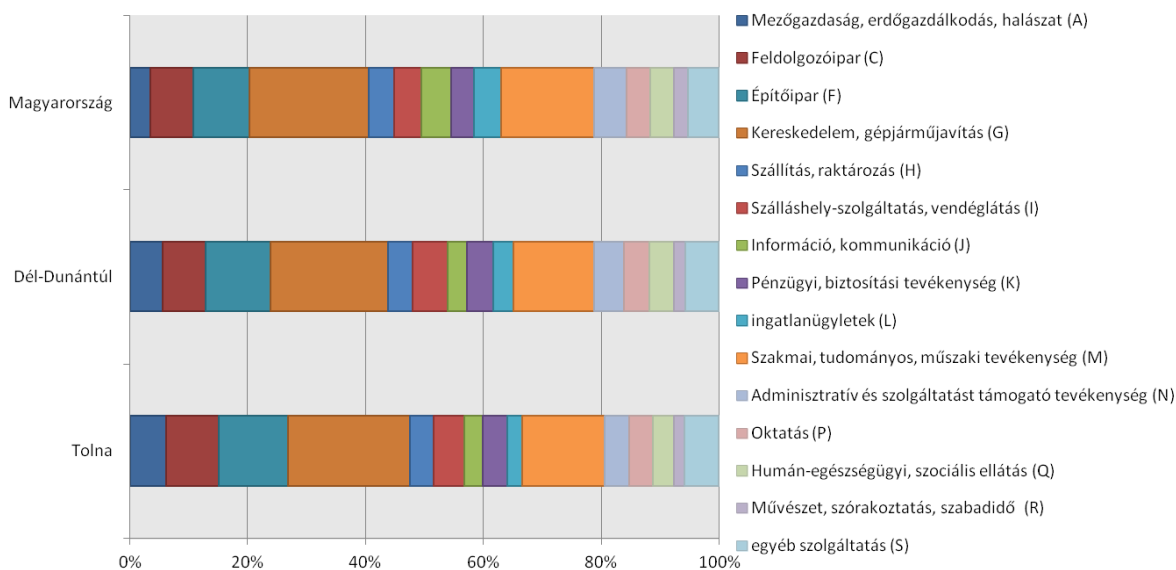
Az egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség Szekszárd megyei jogú város vonatkozásában a gazdaságfejlesztési pályázatok esetén közel 2,5-szeres, míg a döntően a közszféra által megvalósított közlekedés-, humán-, környezet-, és településfejlesztési pályázatok esetén 1,0-1,4-szeres nagyságrenden alakul. Mindez mutatja, hogy az alacsonyabb támogatás intenzitású, döntően a versenyszféra számára hozzáférhető pályázatok esetén lényegesen nagyobb volumenű pótlólagos forrás került bevonásra a fejlesztések megvalósításához, mint a zömében közösségi célokat szolgáló fejlesztések estében.

58. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a Szekszárd MJV területén megvalósuló projektek vonatkozásában, fejlesztési tématerületenként

2.2.3. Tolna megyére vonatkozó statisztikai adatok elemzése

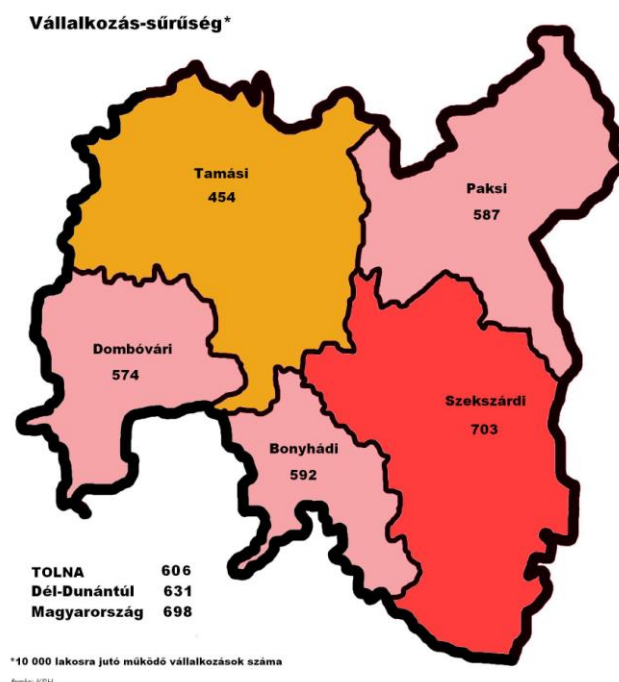
Tolna megyében a vállalkozássűrűség (604 működő vállalkozás esik 10 000 lakosra) jelentősen elmarad az országos értéktől (698 db) és a Dél-dunántúli átlagot sem éri el. 2011-ben 13 671 működő vállalkozást tartottak nyilván a megyében.

59. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körök (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

A vállalkozások ágazati megoszlása részben eltér az országotól. A vállalkozások számát tekintve arányaiban nagyobb szerep jut a primer és szekunder szektornak. Az országosnál és a régiós aránynál is nagyobb súlyt képvisel a mezőgazdaság, feldolgozóipar és építőipar. Ezzel szemben szolgáltatási szektorokban tevékenykedő vállalkozások kisebb arányban jelennek meg, különösen szembetűnő a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, az ingatlanügyletek és az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység alulreprezentáltsága.

A megyén belül jelentős különbségek alakultak ki a vállalkozássűrűséget tekintve. Az országos átlagot kismértékben meghaladó vállalkozási kedv jellemzi a Szekszárdi kistérséget míg a Tamási kistérségben a vállalkozás-sűrűség nem éri el a megyei érték 75%-át, ami az országos vállalkozás-sűrűség 65%-át teszi csak ki.

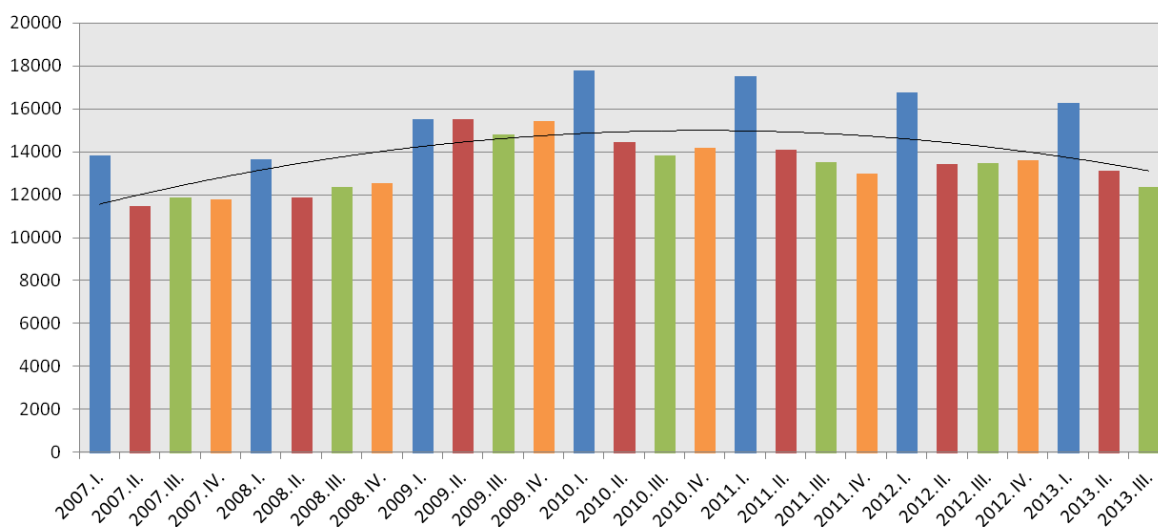
60. ábra: Vállalkozás-sűrűség Tolna megye kistérségeiben (db/10 000 lakos), adatforrás: KSH

A támogatási programok, különösen a gazdasági szereplőknek célzott pályázati rendszerek egyik legfontosabb eredménycélja a térség foglalkoztatottsági szintjének javítása. Ahhoz, hogy meg tudjuk ítélni a támogatott pályázatok hozzájárulását ezen eredménymutatók javulásához, szükséges vizsgálni a megye foglalkoztatási, munkanélküliségi mutatóinak alakulását, ill. feltárni a meglevő területi különbségeket.

A munkanélküliségi ráta Tolnában fél százalékponttal haladta meg az országos értéket és elérte a 7,9%-ot a munkaképes-korú lakossághoz viszonyítva (2013. III. negyedévében). A megye munkaerő-piaci helyzete kedvezőbb, mint a Dél-dunántúli átlag. A regisztrált álláskereső száma 2007 és 2010 között emelkedő trendet mutatott, azóta enyhe javulás figyelhető meg. A megyében tapasztalható trend kedvezőbb képet mutat, mint az országos trend, így az elmúlt hét év alatt közeledett a megye az országos átlaghoz. A gazdasági válság mélyebben érintette az ország kedvezőbb helyzetben levő térségeinek munkaerő-piacát.

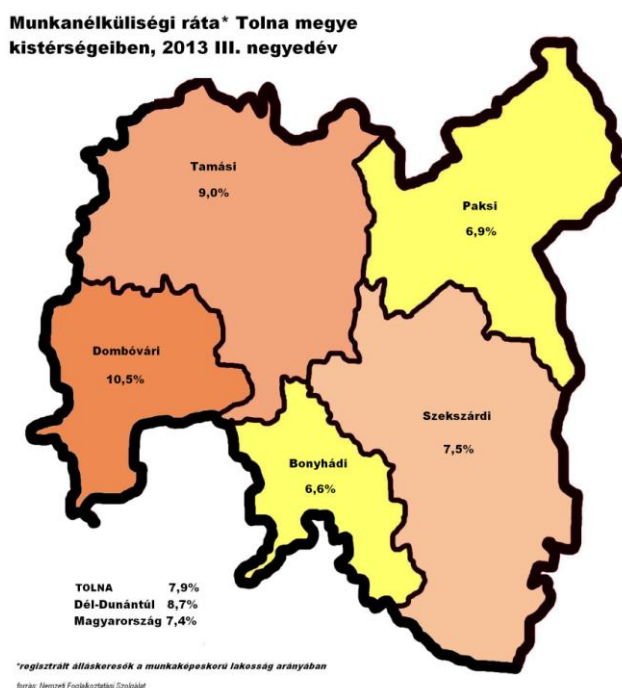
A legtöbb regisztrált álláskereső 2010 I. negyedévében jelent meg a megyében, ekkor számuk megközelítette a 18 000 főt, 2013 I. negyedévében 16 293 főre mérséklődött a téli

hónapokban munka nélkül maradt emberek száma. Ez az érték még mindig magasabb, mint 2007, 2008 és 2009 években mért. 2010-től megnövekedett a megyében az éven belüli szezonális hatás, a téli és nyári időszak közötti különbség az álláskereső számában.

61. ábra: Regisztrált álláskereső száma Tolna megyében, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

A munkanélküliségi ráta vonatkozásában különbség mutatható ki a megye keleti és nyugati területe között. A nyugati területeken magasabb a munkanélküliségi ráta, azonban a hosszú időn keresztül legkedvezőtlenebb Tamási kistérségben sikerült jelentősen mérsékelni az álláskereső számát. A legkedvezőbb helyzetben Bonyhád és Paks térsége van a megyében, ahol a munkanélküliségi ráta az országos átlag alatt van. A megye legkedvezőbb Bonyhádi és legkedvezőtlenebb helyzetű Dombóvári kistérség között közel 60%-os különbség mutatkozik a munkanélküliségi ráta tekintetében.

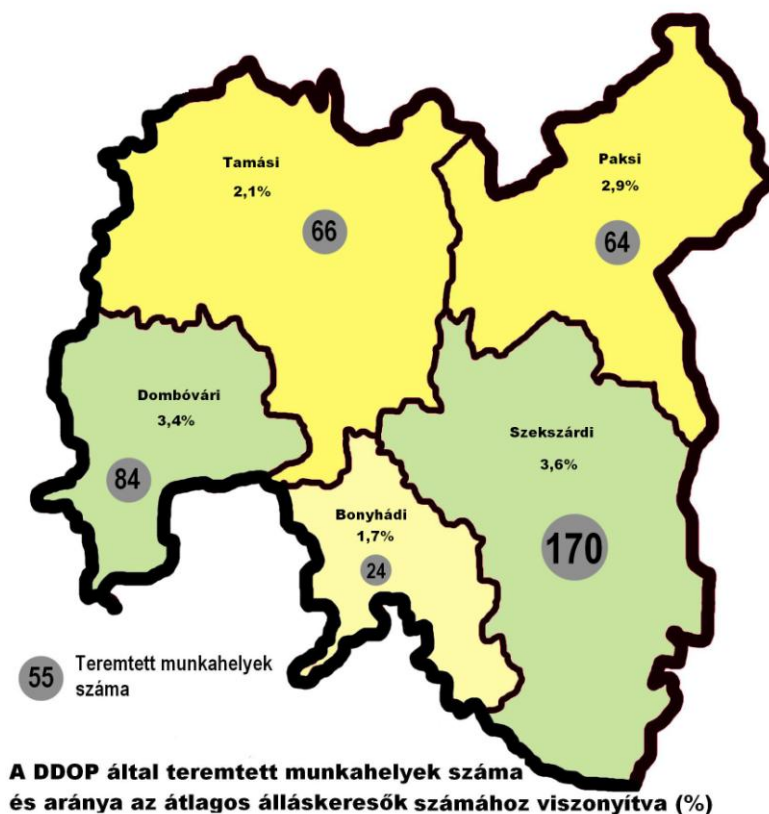

62. ábra: Munkanélküliségi ráta Tolna megye kistérségeiben 2013. III. né. (%), adatforrás: NFSz

Az ÚMFT és ÚSZT keretében megvalósított projektek az EMIR információs rendszer adatai szerint Tolna megyében 1 866 új munkahely létrehozását eredményezték, mely a megyében átlagosan állást keresők számához (14 000 fő az elmúlt 7 év átlagában) viszonyítva jelentős 13,3%-os arányt képvisel. A létrehozott új munkahelyek közül 408 a DDOP által támogatott projektek eredménye, mely az átlagos állás keresők számának 2,9%-a. A támogatási szerződéssel rendelkező DDOP projektek 650 új munkahely létrehozását vállalták a megyében, aminek a 62%-a teljesült 2013 októberéig.

A legtöbb új munkahely a Szekszárdi kistérségben létesült (170) és itt mutatható ki a legnagyobb hatás az állás keresők átlagos számához képest (3,6%) a megye kistérségei közül. A megyei átlagot meghaladó hatás látható a Dombóvári kistérségben is, míg szerény eredmények születtek a Bonyhádi kistérségben. Megállapítható, hogy a regionális program önmagában kis mértékben tudott hozzájárulni a foglalkoztatás bővítéséhez. Ebből a szempontból a telephelyfejlesztés pályázati konstrukció bizonyult a legsikeresebbnek, a DDOP forrás támogatásával a megyében eddig létrehozott új munkahelyek 40%-a ennek a pályázati konstrukciónak köszönhető.

A pályázati források munkahelyteremtő hatása 2011-től figyelhető meg, ettől az időponttól mutatható ki jelentősebb számú új munkahely, melyet a támogatásban részesült projektgazdák hoztak létre, mivel a munkahelyek a legtöbb esetben a projektek fizikai lezárását követően, illetve a projekt fenntartási időszakában keletkeznek. A Dél-dunántúli régió szintjén 2010 év végéig 653 új munkahely keletkezett a DDOP eredményeként, míg 2013. októberéig már 3 204 új munkahely létesült.

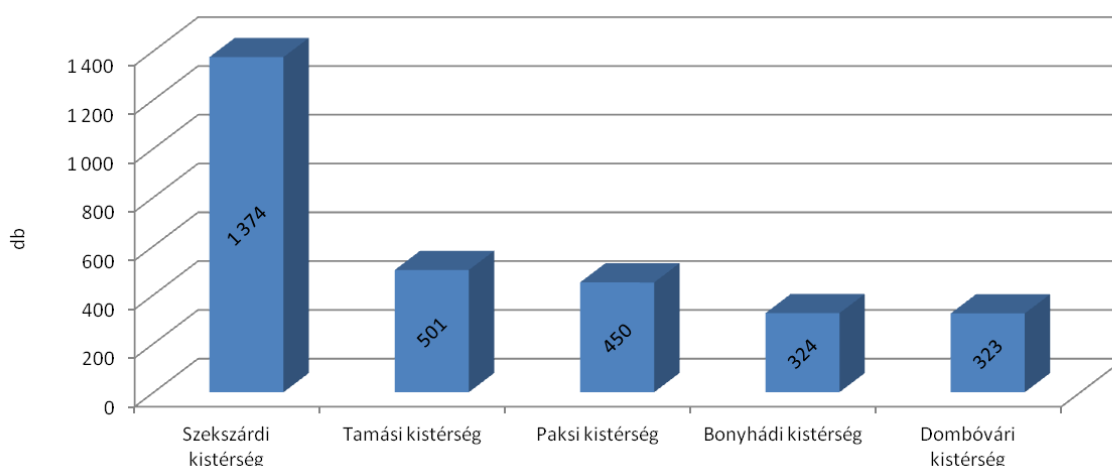
63. ábra: A DDOP által teremtett munkahelyek száma és aránya az átlagos állás keresők számához viszonyítva (%)

3. Kistérségi szintű statisztikai és forrásallokációs elemzés

3.1. Megyei szintű összehasonlító elemzés a kistérségek teljesítményére vonatkozóan

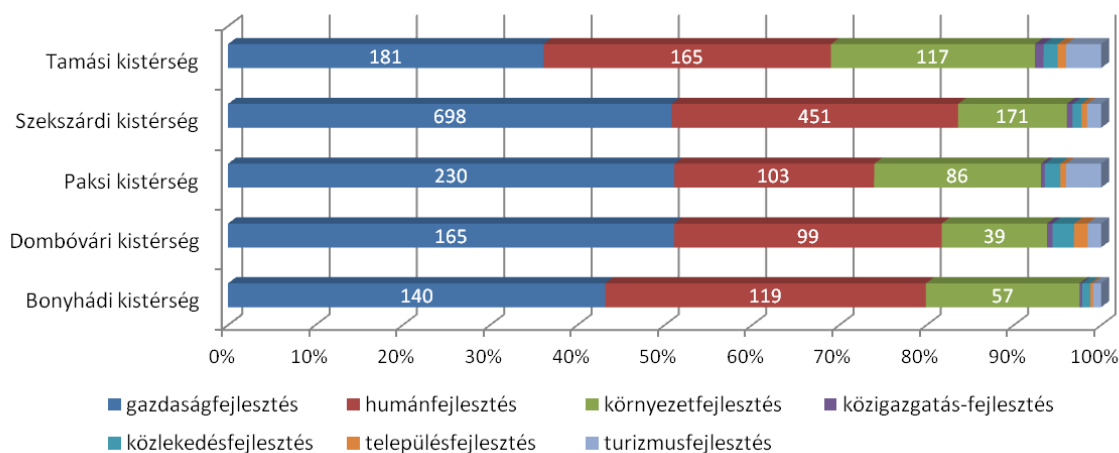
3.1.1. A pályázói forrásigény kistérségi szintű bemutatása

A legnagyobb számú beérkezett pályázat a szekszárdi térségből (a tolnai projektek 46%-a) érkezett, meghaladva az országos átlagot (694 projekt kistérségenként). A legkevesebb pályázatot a dombóvári és bonyhádi (10,9-10,9%) térségből nyújtották be.

64. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma Tolna megye kistérségeiben

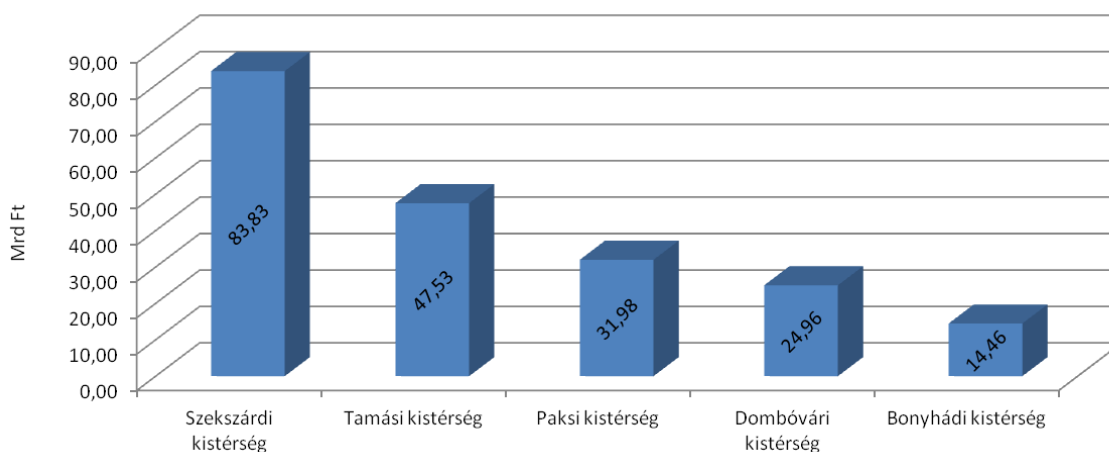
Minden kistérségben a gazdaságfejlesztés témaköréhez érkezett be a legtöbb pályázat, a viszonylag kisebb átlagos projektméret és a vállalkozások relatíve nagy száma miatt. Kiegyenlített a gazdaságfejlesztési és humánfejlesztési projektek száma a tamási térségében, ahonnan környezetfejlesztésre is viszonylag nagyszámú pályázat érkezett be. Nagyobb arányt a gazdaságfejlesztési pályázatok a szekszárdi, dombóvári és paksi térségben érték el, ahol a beérkezett pályázatok 51-51%-át adták, ezzel szemben ez az arány a Tamási kistérségben 36%-os volt.

65. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok száma kistérségenként és tématerületenként

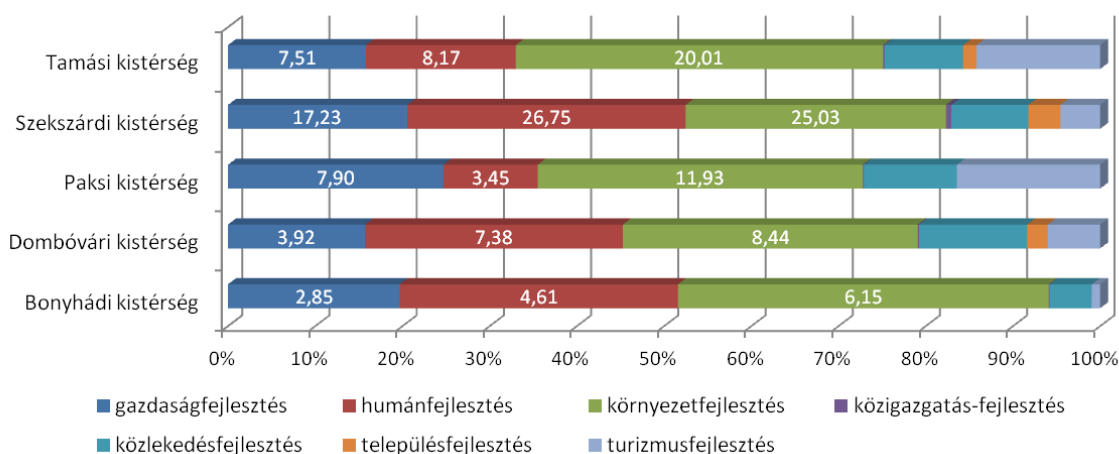
A humánfejlesztés a beérkezett pályázatok alapján a szekszárdi és tamási térségben volt 33%-os részesedéssel, de Dombóvár térségében is meghaladta a 30%-ot. A környezetfejlesztésre Tamási (23%) és Paks (19%) térségéből érkezett viszonylag nagy arányban pályázat a többi témaerülethez viszonyítva.

Az igényelt támogatás tekintetében Szekszárd térsége haladta meg kismértékben az országos kistérségi átlagot, ami 81,9 Mrd Ft/kistérség. A megyéből igényelt támogatás 41%-a érkezett a Szekszárdi kistérségből. A legkevesebb beérkezett igény a Bonyhádi (7%) kistérségből érkezett.

66. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege kistérségenként

Az igényelt támogatás témaerületi megoszlásánál a gazdaságfejlesztés 16-25%-os forrásigényt jelentett a megye kistérségeiben. A legmagasabb arány Paks térségében mutatható ki. A humánfejlesztések a Szekszárdi (32%), Bonyhádi (32%), Dombóvári (30%) kistérségben értek el magas arányt, míg a Paksi kistérségben csupán 11%-ot tettek ki ezek a projektek. A környezetfejlesztés témaerületén mérhetünk legmagasabb arányt a Bonyhádi (43%) és Tamási (42) kistérségekben, de minden térségben 30%-ot meghaladó igény mutatkozott ezen a területen.

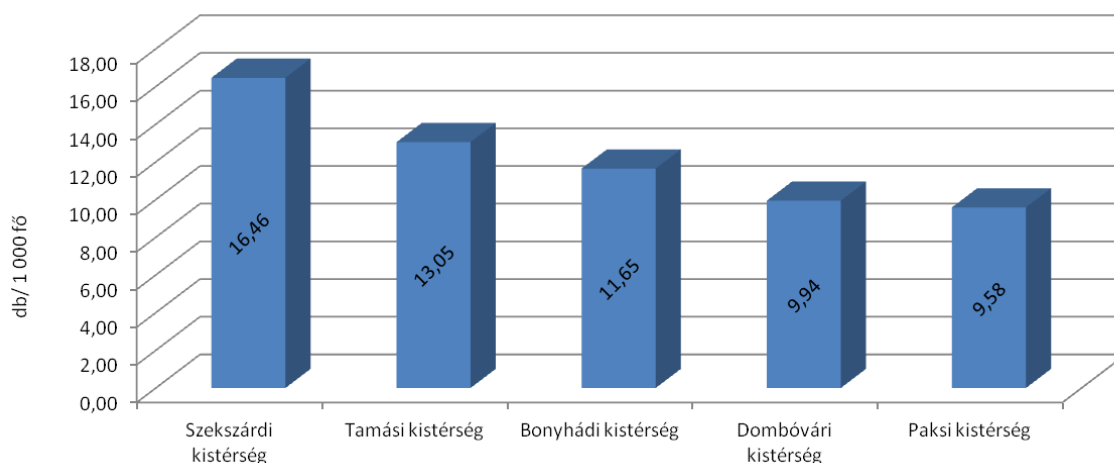

67. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás összege kistérségenként és témaerületenként

A közlekedésfejlesztésre viszonylag kismértékű igény mutatkozott a megyében, mely nem azt mutatja, hogy a megyében nincs igény útfejlesztésekre, inkább annak az oka, hogy a nagy

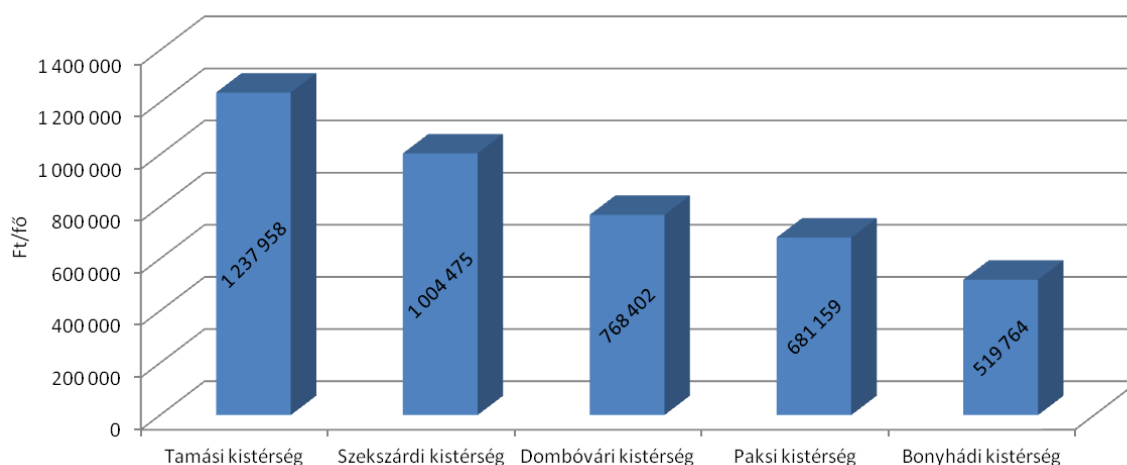
közlekedésfejlesztési projektek központi projektszatórnán keresztül kerülhettek be a támogatási rendszerbe, illetve az ebben az időszakban kiépülő M6 gyorsforgalmi út nem az ÚMFT/ÚSZT forrásaiból valósult meg. A turizmusfejlesztésre a megyéből viszonylag kevés projekt érkezett, a Paksi (16%) és Tamási (14%) kistérségben mutatható ki jelentősebb támogatási igény ezen a területen.

Ha az ezer lakosra jutó beérkezett pályázatok számát vizsgáljuk meg, akkor a legaktívabb térség a megyében a Szekszárdi (16 db / 1 000 fő) és a Tamási (13) kistérség volt. Fajlagosan a legkevesebb pályázat a Dombóvári (9,9) és Paksi (9,6) kistérségből érkezett.

68. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében beérkezett pályázatok 1 000 lakosra jutó száma kistérségenként

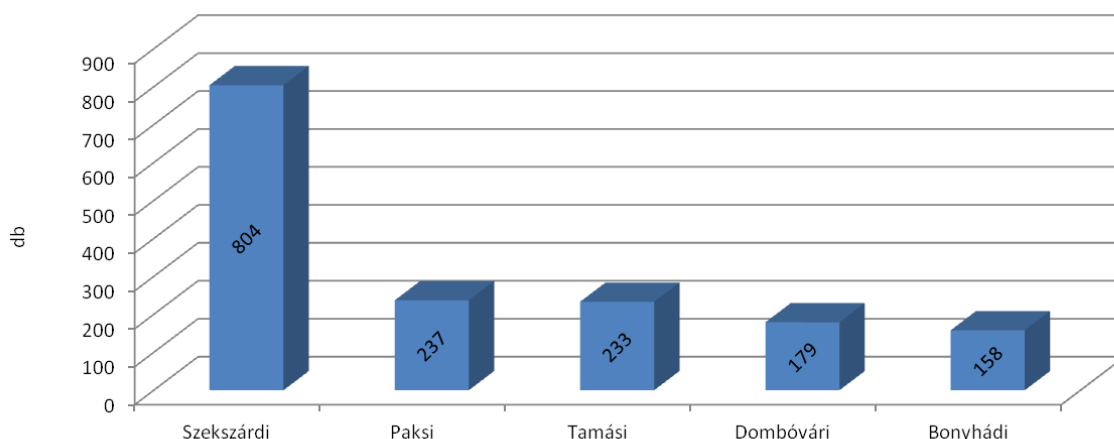
Az egy lakosra jutó igényelt támogatás a Tamási kistérségben volt a legmagasabb (1,2 millió Ft/fő), melyre hatással lehetett a térség részesedése a leghátrányosabb-helyzetű területek támogatására kialakított programban. Ez a mutató a Szekszárdi kistérségben is meghaladta az egymillió forintot. Ezzel szemben a beérkezett igény a megyei átlag felét érte csak el a Bonyhádi kistérségben.

69. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt támogatás egy lakosra jutó összege kistérségenként

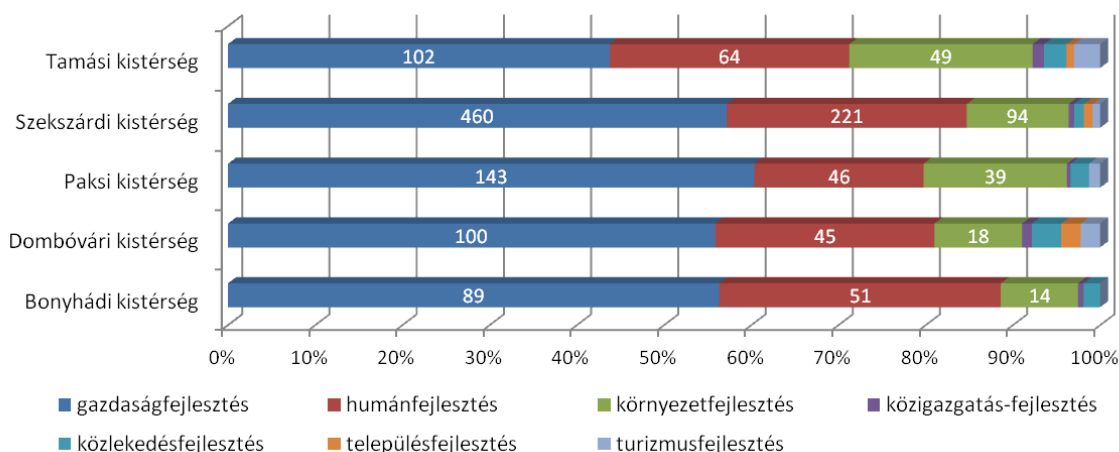
3.1.2. A kötelezettségvállalások kistérségi szintű jellemzése

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében a kistérségi bontású elemzést lehetővé tevő, az NFÜ által a tervezők rendelkezésére bocsátott 2013.09.30-i EMIR 3.1 adatbázis alapján Tolna megye kistérségeiben összesen 1 611 db pályázat került támogatásra. A megye kistérségeit tekintve az összes OP-ra vonatkozóan a legtöbb pályázat (az összes Tolna megyei pályázat több mint 49,9%-a) a Szekszárdi kistérségből került támogatásra. Ezt követi a Paksi és Tamási kistérség 14,7-14,7%-kal. Összességében a legkevesebb pályázat a Bonyhádi (9,8%) kistérségben került támogatásra.

70. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma Tolna megye kistérségeiben

Ha fejlesztési tématerületenként nézzük a megye kistérségeinek eredményeit elmondható, hogy hasonlóan a megyére vonatkozó arányokhoz – a gazdaságfejlesztés tématerületen került a legnagyobb számú pályázat támogatásra, amelyet a humánfejlesztési terület pályázatai követnek. A közigazgatás-fejlesztés terület mellett mindegyik kistérségben rendkívül alacsony a támogatott településfejlesztési pályázatok száma, de ez főként a tématerületre jellemző specializált pályázati felhívások jellegéből adódik.

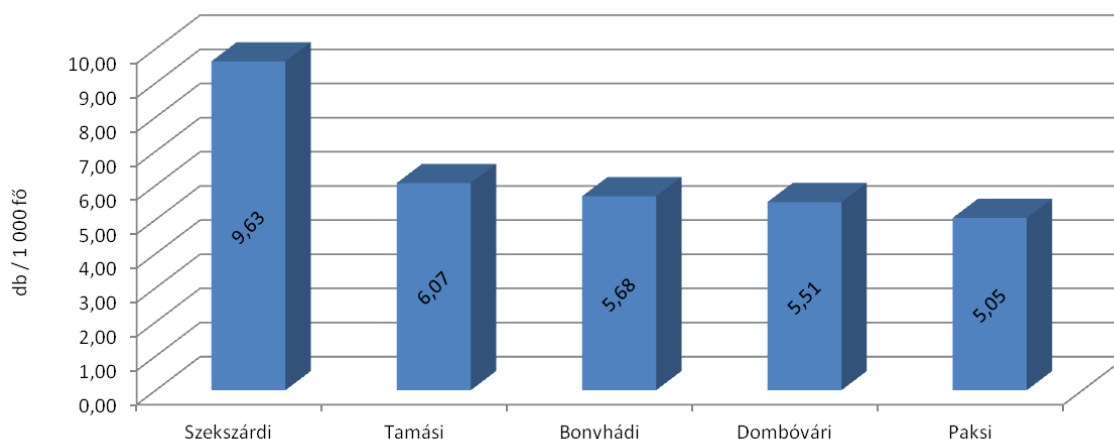
71. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok száma kistérségenként és tématerületenként

Gazdaságfejlesztési pályázatok legnagyobb számban a megyében a Szekszárdi kistérségben kerültek támogatásra. A Szekszárdi kistérség pályázatainak több mint 51%-át teszik ki. A nyertes pályázatok tekintetében legkisebb aránnyal a Bonyhádi (10% alatti) kistérség képviselteti magát.

A humánfejlesztés területén is messze a Szekszárdi kistérség rendelkezik a legtöbb támogatott pályázattal (az összes nyertes pályázat 51,8%-a), a többi kistérségben 45-64 darab projekt kapott támogatást. A környezetfejlesztési projektek terén is hasonló kép rajzolódik ki: a legtöbb nyertes pályázat a Szekszárdi kistérségben (az összes projekt 49,9%-a) volt, azt követi a Tamási kistérség (22,8%).

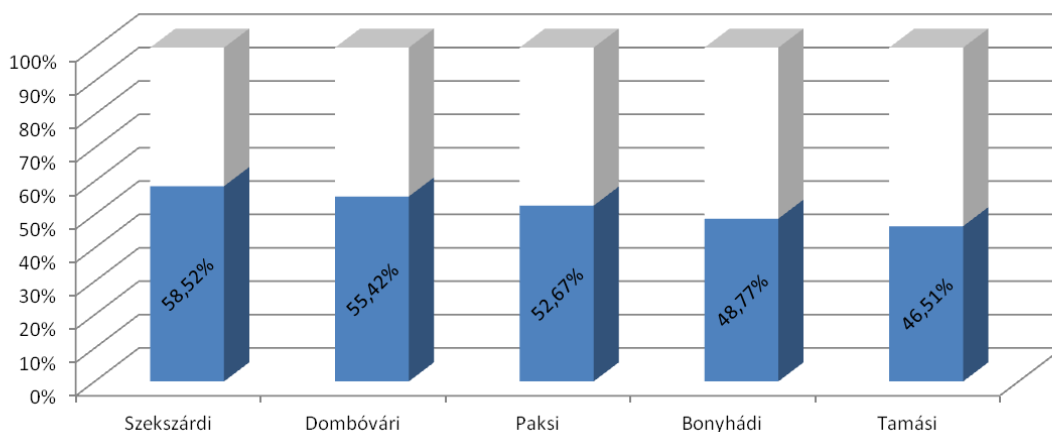
A közlekedésfejlesztési pályázatok kis számban vannak a megyében, összesen 29 darab. E tárgykörben kiegyenlített a projektek területi megoszlása, a Szekszárdi kistérségben (9db) kismértékben több, a Bonyhádi kistérségben (3 db) kismértékben kevesebb az átlagosnál. Településfejlesztésre támogatást a legtöbb projekttel a Szekszárdi (8db) és a Dombóvári kistérség (4 db) nyert.

Az abszolút értékek mellett fontos megvizsgálni az 1 000 állandó lakosra jutó támogatott pályázat számot is. E mutató értéke messze a legmagasabb a Szekszárdi kistérségben, még ha a lakosság is itt koncentrálódik leginkább a megyében. Mindazáltal ebben a kistérségben sem éri el ez a mutató a 10 db nyertes pályázatot 1 000 főre vetítve. A megye többi kistérsége viszonylag kiegyenlített képet mutat.

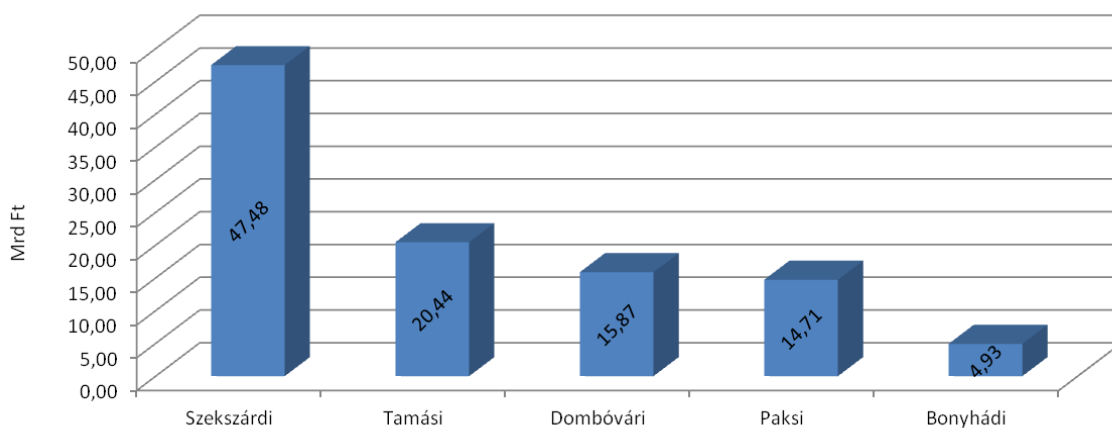
72. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében támogatott pályázatok 1 000 lakosra jutó száma kistérségenként

A kistérségek pályázói sikerességét – azaz, hogy a benyújtott pályázatok hány százaléka részesült pozitív támogatási döntésben – vizsgálva megállapítható, hogy Tolna megyében a legmagasabb nyerési aránnyal a Szekszárdi kistérség rendelkezik, de Dombóvár és Paks térségében is meghaladta a nyertes projektek száma az elutasítottakét. Tolna megye kistérségei közül legkevésbé a Tamási kistérségből beérkezett projektek voltak sikeresek.

73. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében benyújtott és támogatott pályázatok számának aránya kistérségenként

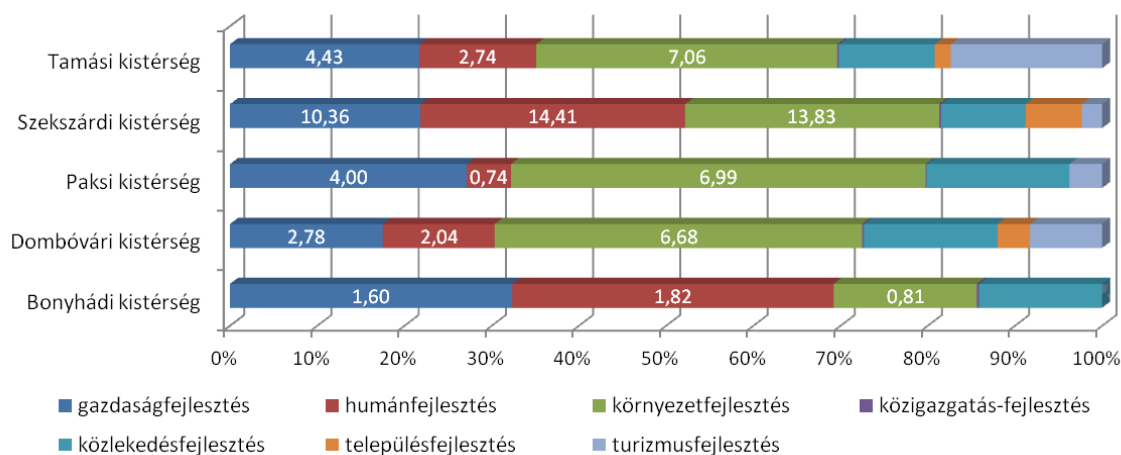
Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében a támogatott pályázatokon keresztül odaítélt támogatás összege Tolna megyében meghaladja a 103 Mrd Ft-ot. A kistérségek közül messze a legtöbb támogatás (több mint 47 Mrd Ft, a megyébe jutó összes támogatás közel 46%-a) a Szekszárdi kistérségbe érkezett. Mögötte 20%-kal a Tamási kistérség áll. A legkevesebb támogatás a Bonyhádi kistérségbe jutott (a megyébe került összes támogatás 4,8%-a). Ez összevetve a támogatott pályázati darabszámok vizsgálatánál leírt megállapításokkal egyben azt is jelenti, hogy a Bonyhádi kistérségben összességében nem csak kevés számú, de aránylag alacsony támogatási összegű pályázatok részesültek pozitív támogatói döntésben.

74. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege Tolna megye kistérségeiben

A támogatások kistérségi szintű megoszlását fejlesztési témaerületenként vizsgálva itt már nem rajzolható ki egységes, a megyére jellemző arányokat egységesen követő trend. A gazdaságfejlesztés egyik kistérségben sem lett a legtöbb forrást felszívó témaerület. A gazdaságfejlesztés témában legtöbb támogatáshoz a Szekszárdi kistérség jutott (több mint 10 Mrd Ft összegben, amely a megyére e témaerületen jutó összes támogatás közel 45%-a). Négy milliárd forintot meghaladó támogatás érkezett a Tamási és Paksi kistérségbe, míg a legkevesebb támogatáshoz e témaerületen a Bonyhádi (6,9%) kistérség jutott.

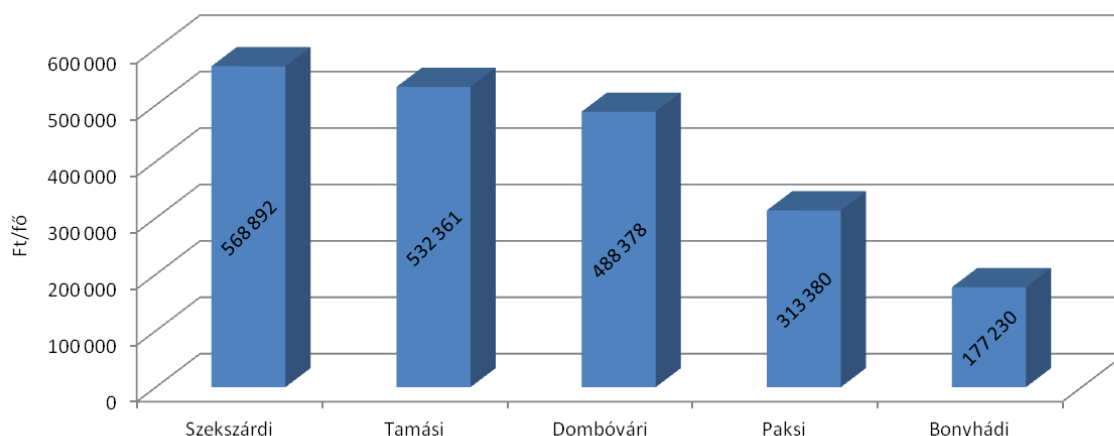
Humánfejlesztés területén a megyébe érkezett támogatás közel 2/3-át a Szekszárdi kistérség fogadta be, a többi kistérség egyike sem tudott 15% feletti részesedést elérni. A legkevesebb támogatás e tárgykörben a Paksi (3,4%) kistérségnek jutott. A környezetfejlesztési projektekre elnyert támogatás tekintetében is a Szekszárdi (39%) kistérségbe érkezett a legtöbb forrás. Környezetfejlesztésre a legkevesebb támogatás a Bonyhádi (2,3%) kistérségbe került, míg a másik három kistérségbe 7-7 milliárd forint körüli összeg érkezett.

75. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás összege kistérségenként és téma területenként

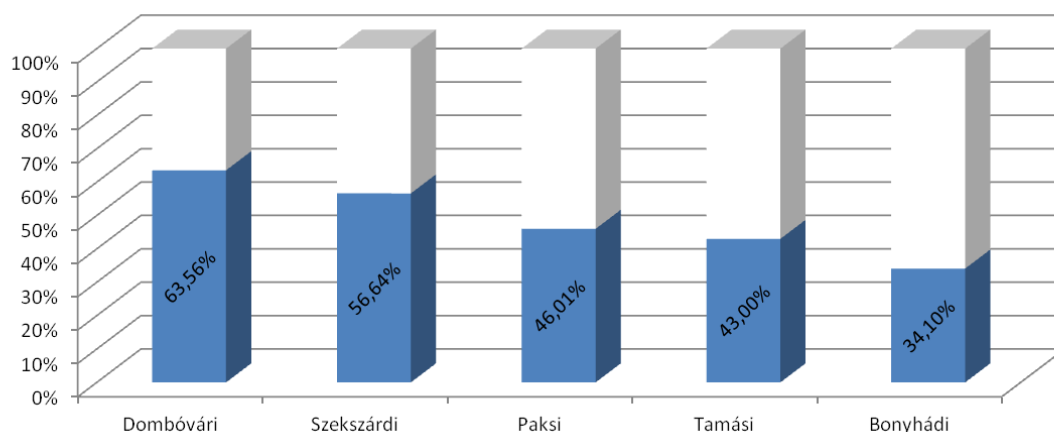
Közlekedésfejlesztésre is a Szekszárdi kistérségbe került a támogatási források legnagyobb hányada, a megyei támogatási források 37%-a. De a Szekszárdi kistérségbe érkező támogatási források 10%-át sem éri el a közlekedésfejlesztés téma területe. E tárgykörben a legkevesebb támogatás szintén a Bonyhádi kistérségbe került. Településfejlesztésre összesen csupán 4 milliárd Ft támogatási összeg érkezett a megyébe, melyből 3 Mrd Ft a Szekszárdi kistérségbe. Településfejlesztés területén a Bonyhádi és Paksi kistérségekben egyáltalán nem jutott támogatáshoz projekt. (Nem is pályáztak erre a téma területre.) Turizmusfejlesztési támogatások tekintetében a Tamási (39%) és a Paksi (30%) kistérség volt sikeres, míg Bonyhád térségébe került a legkisebb forrás.

Az elnyert támogatás összegét fajlagosan, egy állandó lakosra vetítve a kistérségek teljesítményének egy realisabb mutatószáma válik láthatóvá. Ez a mutató Tolna megye kistérségei közül a Szekszárdi és Tamási kistérségekben magasabb, de Dombóvár térsége is csak kis mértékben marad el az egy lakosra jutó 500 ezer forinttól. A mutató legalacsonyabb, 380 ezer Ft-ot meg nem haladó értéke a Bonyhádi kistérségben tapasztalható.

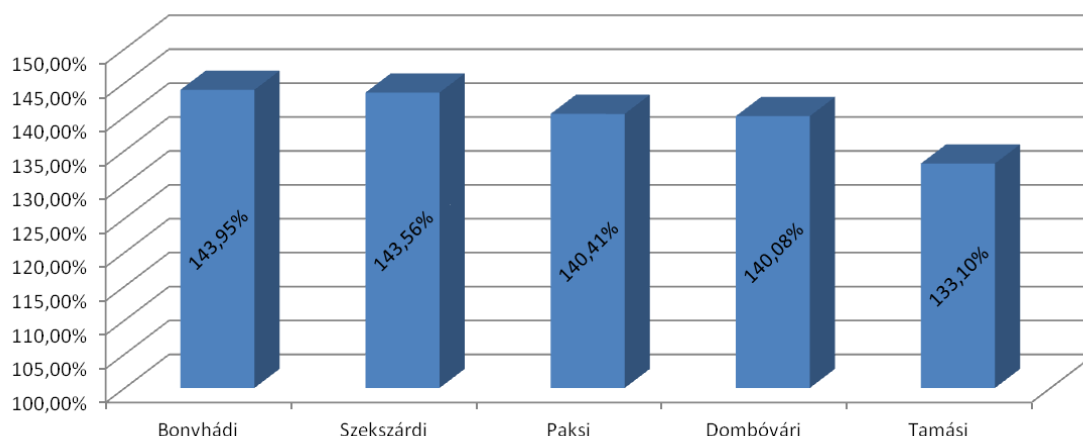
76. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt támogatás egy lakosra jutó összege kistérségenként

A pályázati darabszám mellett a pályázói sikeresség másik fontos mérőszáma az elnyert támogatás mértéke az igényelt támogatáshoz viszonyítva. Tolna megye kistérségei közül ez a mutató a legjobb értékeket egyértelműen a Dombóvári kistérségben adta, ahol a támogatási igények közel 64%-ához hozzá is juthattak a pályázók megítélt támogatás formájában. Kedvezőnek mondható ez a sikerességi mérőszám elsősorban még a Szekszárdi (50% feletti) kistérségben is. Leggyengébben e téren is a Bonyhádi (34%) kistérség teljesített.

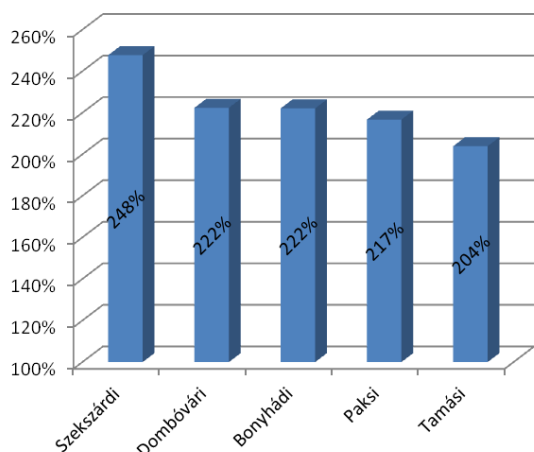
77. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében igényelt és megítélt támogatás összegének aránya kistérségenként

Egy támogatási program eredményessége szempontjából fontos lehet azt is megvizsgálni, hogy egy egységnyi megítélt támogatás milyen összegű fejlesztést/beruházást realizál. E tekintetben Tolna megye kistérségeit vizsgálva elmondható, hogy az egységnyi támogatásra jutó beruházás összege a Bonyhádi és Szekszárdi (1,44 Ft) kistérségekben volt a legmagasabb. A legalacsonyabb érték ugyanakkor a Tamási (1,33 Ft) kistérségben fordult elő. Ez utóbbi annak következménye lehet, hogy a hátrányos-helyzetű kistérségekben magvalósított fejlesztésekhez sok esetben kevesebb önerő-vállalásra volt szükség, mint más térségekben.

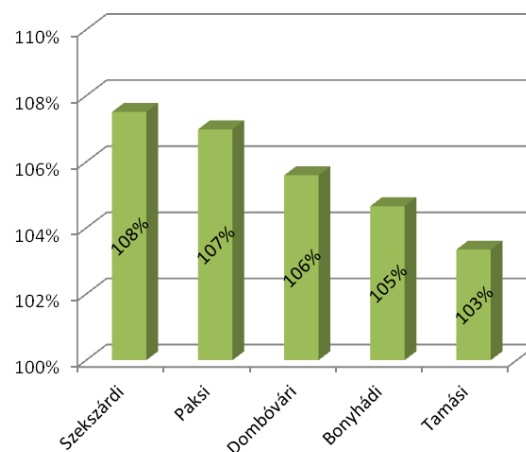

78. ábra: Az UMFT és USZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség Tolna megye kistérségeiben

Az egységnyi támogatáshoz rendelhető beruházási összeg jelentős mértékben függ az egyes pályázati felhívásokban a pályázók köréhez, ill. tevékenységtípushoz rendelt támogatási intenzitástól és a támogatási összeg felső korlátjától. A fentiek tükrében elmondható, hogy elsősorban a gazdasági szervezeteket megcélzó, ill. forprofit tevékenységeket támogató pályázatokkal jellemezhető fejlesztési tématerületeken (mint a gazdaságfejlesztés és a turizmusfejlesztés) lényegesen magasabb ez az érték, mint a közsféra non profit tevékenységeit szolgáló támogatásokat magában foglaló tématerületeken (mint a humán fejlesztés, ill. a közlekedésfejlesztés). Ennek megfelelően érdemes a kistérségek e mutatóját tématerületenként külön is megvizsgálni feltárva a kiírás típusok jelentette finomabb különbségeket is.

79. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, GAZDASÁGFEJLESZTÉS

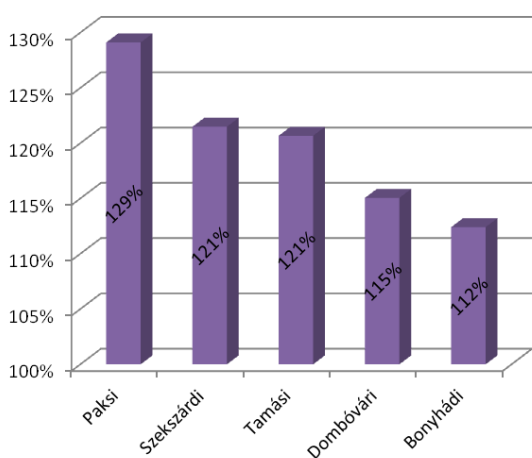

80. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, HUMÁNFEJLESZTÉS

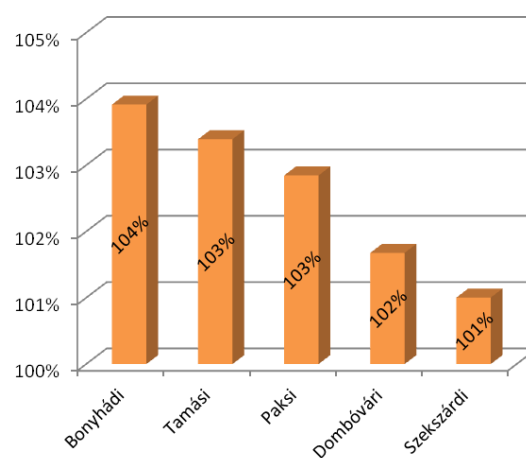
A gazdaságfejlesztés tématerületen az egységnyi támogatásra jutó beruházási érték a Szekszárdi kistérségben megközelíti a 2,5 Ft összeget. A legkisebb érték e téren a Tamási kistérségben mérhető, de itt is meghaladta kétszeres szorzót a támogatásra jutó összköltségvetés. Humánfejlesztés terén a kistérségek többségében a mutató közelíti az 1 Ft

értéket, azaz e tématerületen zömében a közszféra közcélú fejlesztései jelennek meg. Bár jelentős különbség nem mutatkozik a kistérségek közt, de relatíve magasabb érték a Szekszárdi (1,08 Ft) és a Paksi (1,07 Ft) kistérségekben mutatkozik.

A környezetvédelmi fejlesztések körében már nagyobb szórás mutatkozik, hiszen itt a kommunális közszolgáltatási projektek mellett képviseltetve vannak a KEOP keretében támogatott gazdaság orientált energetikai beruházások is. Tolna megyében e téren a legmagasabb érték a Paksi (1,29 Ft) kistérségben található, de viszonylag magasabb értékkel jellemezhető a Szekszárdi (1,21 Ft) és a Tamási (1,21 Ft) kistérség is. Közlekedésfejlesztés tekintetében szinte minden kistérség a lehető legnagyobb támogatáskihasználtság elérésére törekedett és az e területen jellemző kiírások sajátosságai miatt is 1 Ft közelében mutatható ki a vizsgált mutató a megye összes kistérsége esetében.

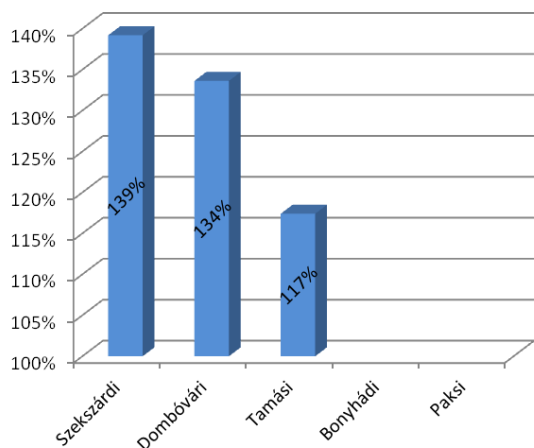

81. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, KÖRNYEZETFEJLESZTÉS

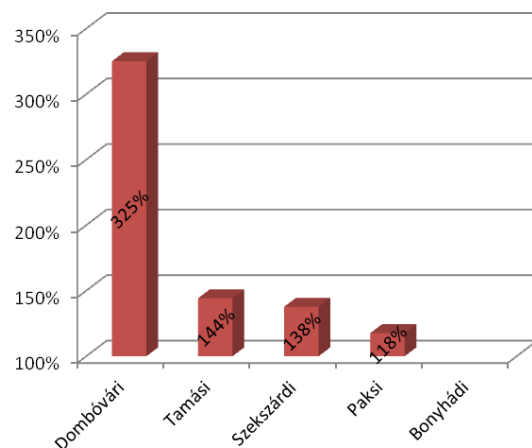

82. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

Településfejlesztési témájú projekteknél már változatosabb a kép, itt a Szekszárdi (1,39 Ft), valamint a Dombóvári (1,34 Ft) kistérségek esetében relatíve magas a vizsgált mutató értéke. A turizmusfejlesztési pályázatok körét vizsgálva hasonlóan változatosak az eredmények. Azokban a kistérségekben, ahol feltételezhetően elsősorban a közszféra, az önkormányzati szereplők nyújtottak be pályázatokat, mint pl. a Paksi (1,18 Ft), vagy a Szekszárdi (1,38 Ft) kistérségekben, ott lényegesen alacsonyabb érték mérhető, mint ahol a turisztikai szektor gazdasági szereplői valósítottak meg szálloda és fürdőfejlesztést, mint ahogy Dombóvár-Gunarason történt (3,25 Ft).

83. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS

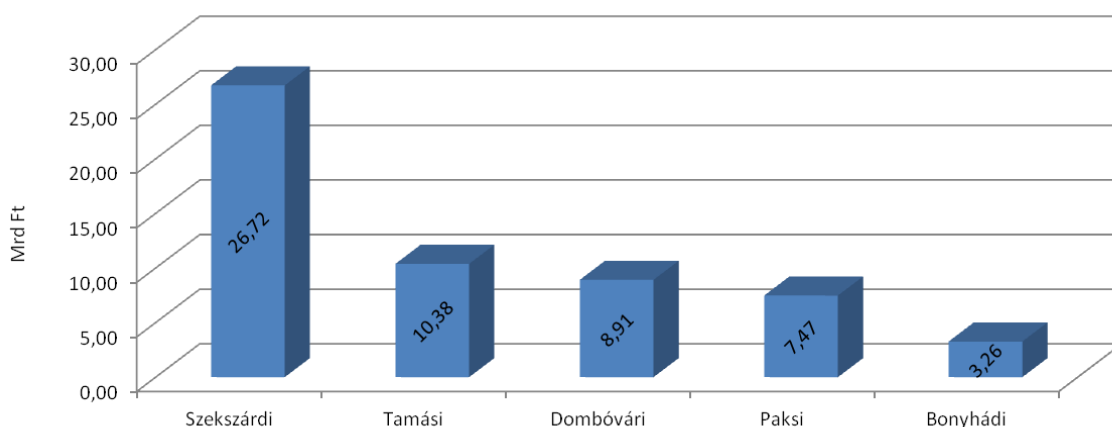

84. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében egységnyi megítélt támogatásra jutó fejlesztési összköltség a kistérségekben, TURIZMUSFEJLESZTÉS

3.1.3. A kifizetések állásának kistérségi szintű elemzése

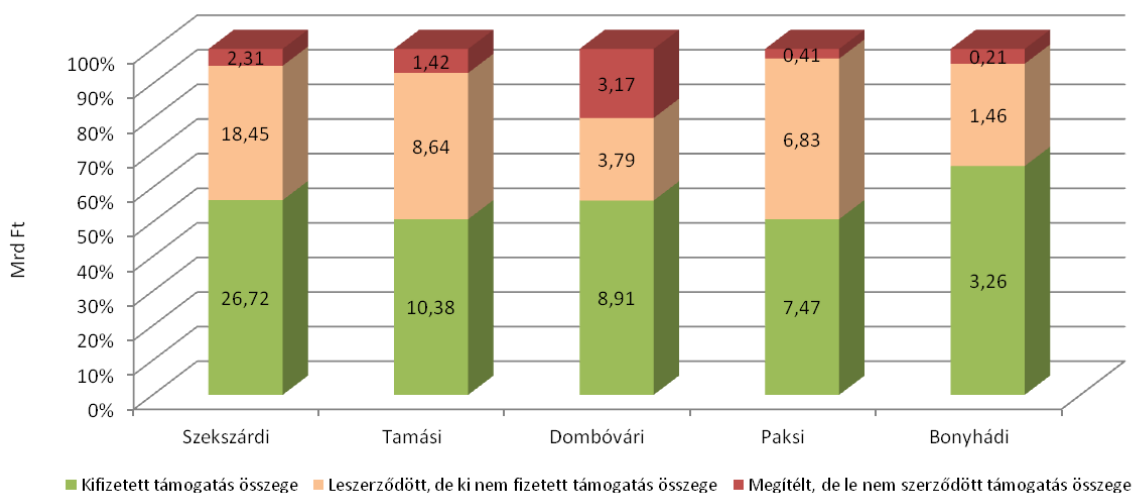
Az elemzés korábbi fejezeteiben leírtakból az jól látható, hogy Tolna megye az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv Operatív Programjai keretében kifizetett támogatások vonatkozásában a megyék átlagértékének szintjén található. Hogy ezt a teljesítményt a megyén belüli kistérségek miként befolyásolták, alakították, arra ad választ, ha kifizetett támogatások összegét kistérségi bontásban is megvizsgáljuk.

Tolna megye kistérségei közül a kifizetett támogatás összege a kistérségek átlagát messze meghaladó módon – ahogy az a megítélt támogatás összege, valamint a kistérség mérete alapján várható – a Szekszárdi kistérségben a legmagasabb, meghaladja a 26 Mrd Ft-ot. Kiemelkedik még a sorból a Tamási kistérség, ahol a kifizetések meghaladják a 10 Mrd Ft-ot. A kifizetett támogatások abszolút értékét tekintve a sort a Bonyhádi kistérség zárja, ez utóbbiban a kifizetések aránya alig haladta meg a megyében megvalósult összes kifizetés 5%-át.

85. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében kifizetett támogatás összege Tolna megye kistérségeiben

A Bonyhádi kistérségben a kifizetett támogatások alacsony értéke annak a következménye, hogy ebbe a térségbe viszonylag kevesebb támogatás jutott. A megítélt támogatás 70%-a kifizetésre került már a bonyhádi térségben, ami közel 10%-kal meghaladja a megyei és országos kifizetési arányt. A megye összes kistérségében a megítélt támogatás nagyobb része kifizetésre került. A Dombóvári kistérségben viszonylag magas volt a megítélt, de még le nem szerződött támogatás nagysága 2013. októberében.

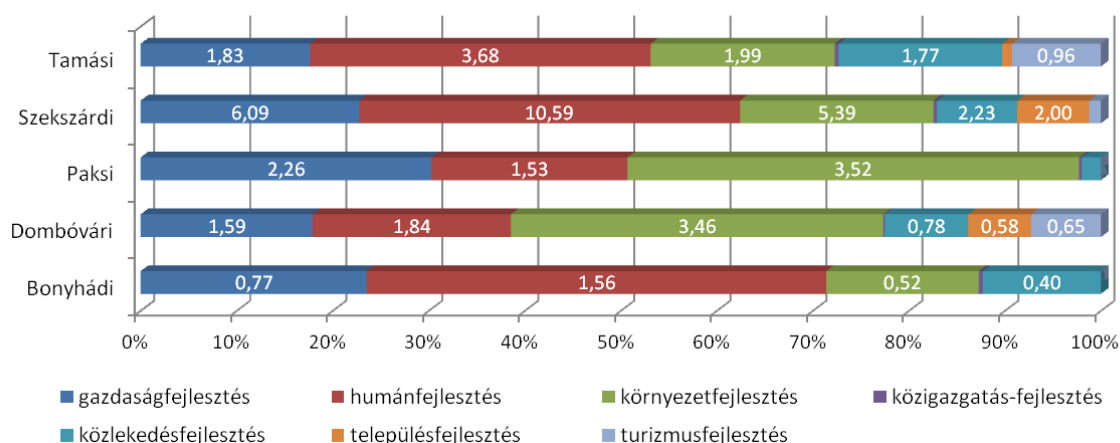

86. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében megítélt, leszerződött és kifizetett támogatás összege a kistérségekben

Ha fejlesztési tématerületenként is megvizsgáljuk a kifizetett támogatások kistérségek közti megoszlását, általánosságban elmondható, hogy a kistérségek többségénél a kifizetések tématerületi megoszlása követi a megyei megoszlási arányokat, azaz a legtöbb kifizetés a humánfejlesztés területén (19,2 Mrd Ft), majd a környezetfejlesztés területén (14,9 Mrd Ft) történt, melyet a gazdaságfejlesztés területe (12,5%) követ.

A tématerületeket részletesebben vizsgálva kirajzolódik, hogy a gazdaságfejlesztés területén a legtöbb kifizetés a Szekszárdi kistérségben történt, amely a tématerület összes kifizetésének több mint 48%-a. Az átlagból kiemelkedő arányú kifizetés tapasztalható még a Paksi (18%) kistérségben. Gazdaságfejlesztési projektekre a legkevesebb kifizetés a Bonyhádi (6%) kistérségben történt.

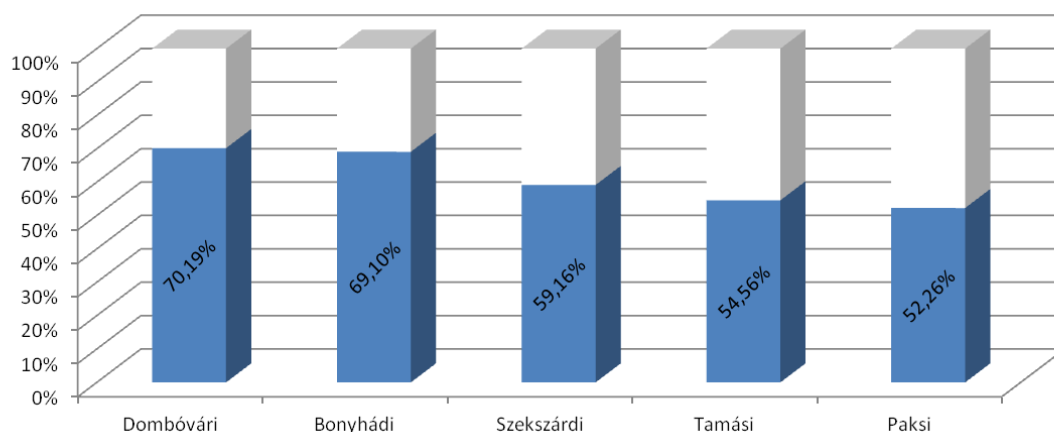
A megyében legjelentősebb kifizetést felmutató humánfejlesztés területén a sort szintén a Szekszárdi kistérség nyitja (a megyében történt kifizetések több mint 55%-ával), de elmondható ugyanakkor, hogy mögötte a többi kistérségben viszonylag homogén a kifizetések eloszlása, egyedül a Tamási (19%) kistérség emelkedik ki a többi kistérség adataihoz viszonyítva. Környezetfejlesztés terén szintén a Szekszárdi (36%) kistérség vezeti a kifizetések rangsorát, mögötte két kistérség, nevezetesen a Paksi (23,5%) és a Dombóvári (23,5%) is viszonylag magas összegekkel jellemezhető. Közlekedésfejlesztés terén a kifizetések a megyében kevéssel haladták meg az 5,3 Mrd Ft-ot és a Szekszárdi (41,5%), és Tamási (33,4%) kistérségbe érkezett a kifizetések zöme.

87. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében kifizetett támogatás összege kistérségenként és tématerületenként

A településfejlesztési pályázatok tekintetében (2,7 Mrd Ft), ahogy az e területen is várható arányaiban a legtöbb kifizetés a Szekszárdi kistérségben mérhető, a megyében realizált összes kifizetés 74%-a. Nem történt kifizetés a Paksi és Bonyhádi kistérségekben, mivel a két kistérség vonatkozásában nem született pozitív támogatási döntés ebben a témában. A turizmus területén 1,9 Mrd Ft kifizetés történt a megyében, melynek fele a Tamási kistérségben realizálódott. A Paksi kistérségben ugyan van támogatott turisztikai projekt, de még kifizetés nem történt 2013. októberéig. A Bonyhádi kistérségben nem volt támogatott turisztikai projekt.

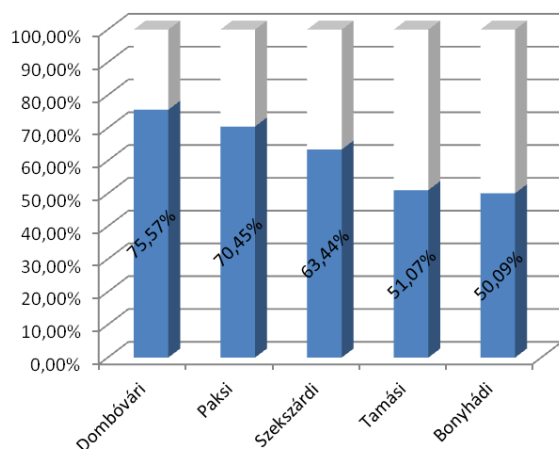
A fejlesztések előrehaladásáról, ill. az esetleges elmaradásokról ad átfogó képet, ha a kifizetéseket a támogatási szerződésekben leszerződött támogatások arányában vizsgáljuk. Tolna megye kistérségeiben összességében a kifizetések legelőrehaladottabb állapotban a Dombóvári kistérségben vannak, ahol a teljes leszerződött támogatás állomány 70%-a kifizetésre került, de a Bonyhádi kistérségben is meghaladta a 69%-ot. Legalacsonyabb kifizetési rátával a Paksi kistérség rendelkezik, ahol a kifizetések leszerződött támogatáshoz mért aránya 52%

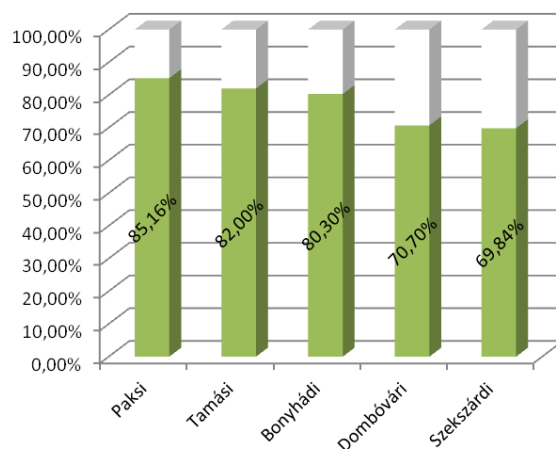
88. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben

Ha a kifizetési arányokat tématerületekre bontva tekintjük, látható, hogy a gazdaságfejlesztési projektek vonatkozásában a Dombóvári, valamint a Paksi teljesített legjobban, mindkét kistérségben 70% feletti a vizsgált mutató értéke. Alacsonyabb a kifizetési arány a Bonyhádi

és Tamási kistérségekben, de a kifizetési ráta itt is meghaladja az 50%-ot. Humán fejlesztés tématerületen minden kistérségben megközelíti, vagy elérte a 70%-os kifizetési arányt, a Paksi kistérségben már a 85%-ot is meghaladta.

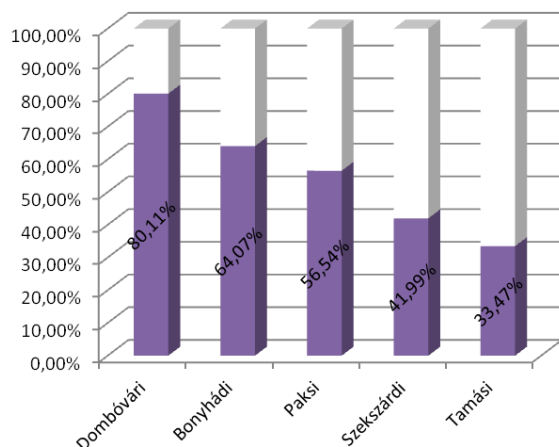

89. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, GAZDASÁGFEJLESZTÉS

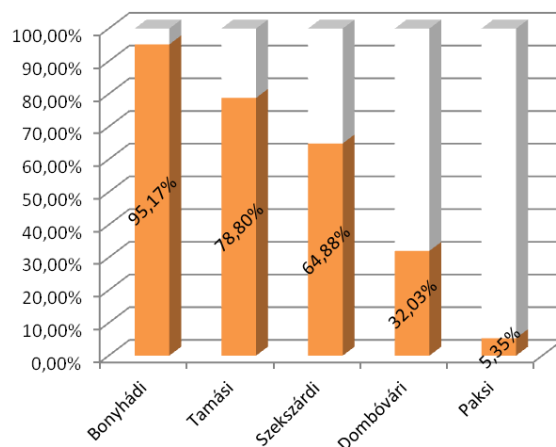

90. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, HUMÁNFEJLESZTÉS

A környezetfejlesztési pályázatok esetén nagy a szórás a kistérségek között, a Dombóvári kistérségben 80%, míg a Tamási kistérségben 33% a kifizetési ráta. Közlekedésfejlesztés terén rendkívül nagy szórást mutatnak az egyes kistérségek, amely főként az e területre jellemző pályázati és kiemelt felhívások sajátosságainak tudható be, illetve az egyes projektek különböző életciklusban vannak (keves számú, és különböző méretű, viszonylag hosszú előkészítő szakasszal jellemezhető beruházások). Legnagyobb kifizetési arány e tárgykörben a Bonyhádi kistérségben mutatható ki, 95% feletti a leszerződött támogatások kifizetése. A legkisebb kifizetési arány a Paksi kistérség van, itt alig 5% a vizsgált mutató értéke.

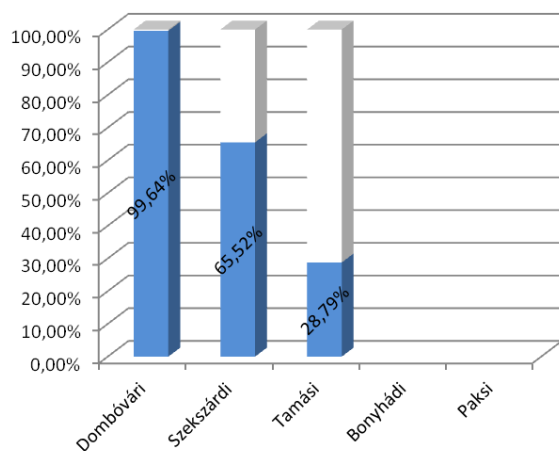
91. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, KÖRNYEZETFEJLESZTÉS

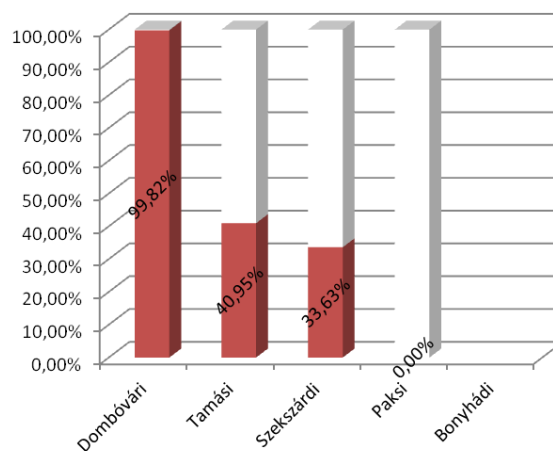
92. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

A településfejlesztési tématerületen a Dombóvári kistérségben lezárultak a projektek, míg Tamási térségében nem éri el a 30%-ot a kifizetési ráta. A turizmusfejlesztés területén a településfejlesztéshez hasonlóan szintén nagy eltérés mutatkozik az egyes kistérségek között.

A Dombóvári kistérségben lezárultak a projektek, míg Szekszárd térségében nem éri el a 34%-ot a kifizetési ráta, míg Paks térsége esetében még nem történt kifizetés.

93. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS

94. ábra: Az ÚMFT és ÚSZT keretében leszerződött és kifizetett támogatás összegének aránya a kistérségben, TURIZMUSFEJLESZTÉS

II. KÖTET

1. Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények

(az adatállományok 2013. október 10-i állapota szerint)

1.1. Bonyhádi kistérség

1.1.1 Rövid összefoglalás

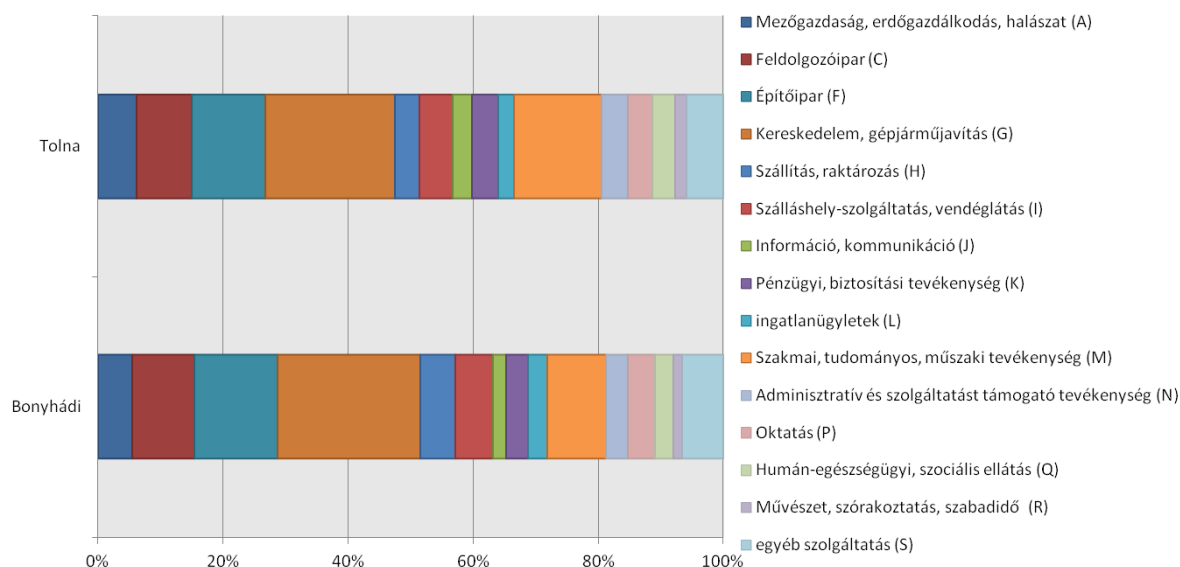
A Bonyhádi kistérség 21 településből áll. Települései: Aparhant, Bátaapáti, Bonyhád, Bonyhádvarasd, Cikó, Grábóc, Györe, Izmény, Kakasd, Kisdorog, Kismányok, Kisvejte, Lengyel, Mórág, Mócsény, Mucsfa, Nagymányok, Nagyvejte, Tevel, Váralja, Závod. Ezen településekből 2 rendelkezik városi ranggal (Bonyhád, Nagymányok).

1.1.2 Statisztikai elemzés

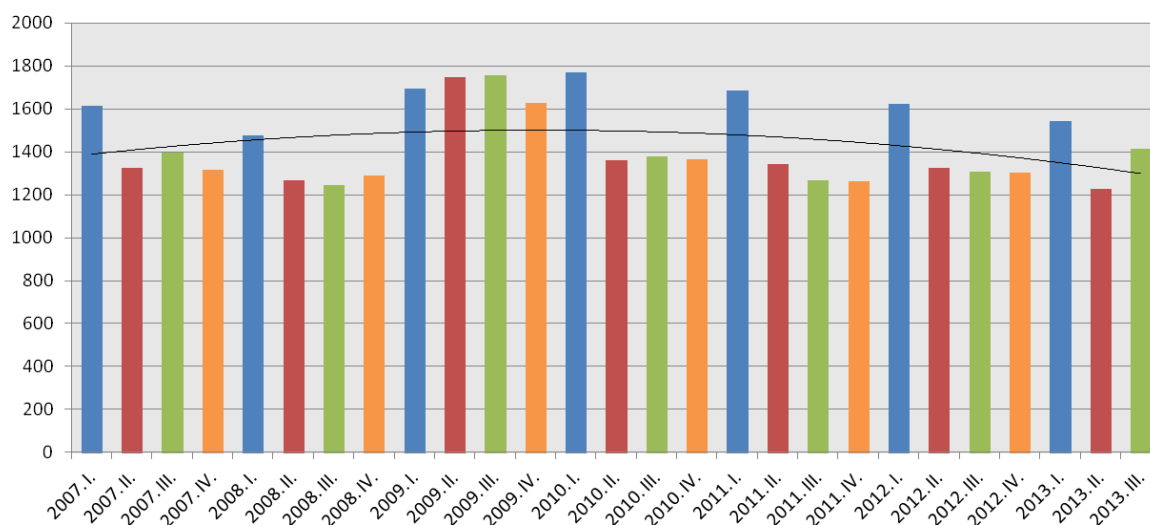
	Bonyhádi kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	21	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyei jogú városok száma	0	0	23
Városok száma	2	2	265
Nagyközségek száma	0	1	155
Községek száma	19	16	2 708
Oktatási intézmények száma	14	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	10 704	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	659	4 071	708 307
1000 lakosra jutó lakások száma	381	–	421
Lakosságszám	27 818	56 901	9 957 731

A Bonyhádi kistérségben működő vállalkozások ágazati megoszlását tekintve látható, hogy a megyei aránynál jelentősebb szerepet játszik a feldolgozó- és az építőipar, a kereskedelem és a szállítás, raktározás. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, valamint az oktatás területén működő vállalkozások súlya szintén meghaladja a megyei átlagot. Ezzel szemben arányaiban kevesebb vállalkozás működik a többi szolgáltatási ágazatban, különösen a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén jelentős az aránybeli különbség.

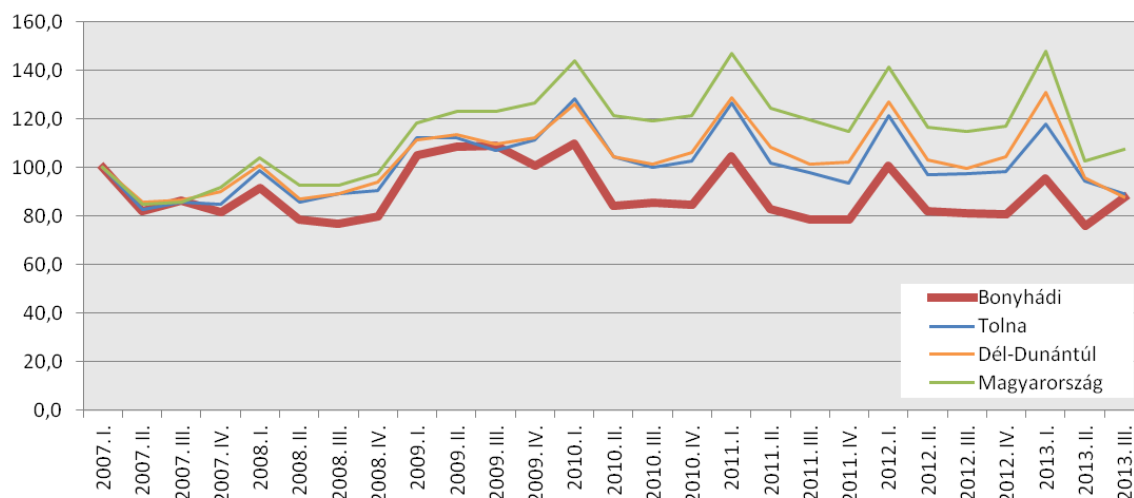
95. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körök (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

A bonyhádi térség Tolna megyében kedvező munkaerő-piaci adottságokkal rendelkezik, az álláskeresők száma átlagosan 1 400 fő körül mozog. Az országos átlagnál is kedvezőbb munkanélküliségi ráta 2013. III. negyedévében a legalacsonyabb volt Tolna megyében annak ellenére, hogy az előző negyedévhez képest (ellentétben a megyei trenddel) nőtt az álláskeresők száma. 2007 és 2013 között folyamatosan alacsony szinten mozgott az álláskeresők száma, egyedüli kivételnek 2009 bizonyult, amikor egész év során magas értéket mértek. 2010 óta enyhe javuló trend figyelhető meg a regisztrált álláskeresők számát illetően.

96. ábra: Regisztrált álláskeresők száma a Bonyhádi kistérségben, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

A térséget kevésbé érintette a gazdasági válság negatív hatása, mint az ország egészét, és a megyei trendhez képest is kedvezőbb folyamatok figyelhetők meg, ami éppen az utolsó negyedévben fordult meg.

97. ábra: Munkanélküliek számának változása a Bonyhádi kistérségben (2007. I. né. = 100%), adatforrás: NFSz

1.1.3 Beérkezett és támogatott pályázatok

A kistérségből 324 pályázat érkezett be (Bonyhádról 212, Nagymányokról 21), amiből 158 (121, 8) részesült támogatásban, 148 (113, 8) esetben a támogatási szerződés megkötésére került, 126 (93, 7) esetben támogatás-kifizetés is történt. A pályázati aktivitás kistérségi szinten jelentősen alatta maradt (36%) az országos átlagnak, ha az egy főre jutó igényelt támogatás nagyságrendjét tekintjük. Ez az adat már kedvezőbb eredményt mutat a kistérség városi rangú településein, Bonyhád esetében 41%, míg Nagymányokon 52%.

	Bonyhádi kistérség	Országos (kistérség) átlag
Beérkezett pályázatok száma	324	694
Igényelt támogatási összeg (Ft)	14 458 795 355	81 911 429 847
Egy lakosra jutó igényelt támogatás (Ft)	519 764	1 424 029
Támogatott pályázatok száma	158	359
Megítélt támogatási összeg (Ft)	4 930 176 027	44 039 156 716
Egy lakosra jutó megítélt támogatás (Ft)	177 230	765 620
Leszerződött pályázatok száma	148	331
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	4 719 866 588	40 741 960 298
Egy lakosra jutó lekötött támogatás (Ft)	169 670	708 298
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	126	277
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	3 270 076 499	22 698 979 718
Egy lakosra jutó kifizetett támogatás (Ft)	117 553	394 621

1.1.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként

Operatív program	Támogatási szerződéssel rendelkező projektek			
	Bonyhádi kistérség		Országos (kistérségi) átlag	
	db	millió Ft	db	millió Ft
ÁROP	1	14	3	225
DDOP	19	1 608	37	8 617
GOP	72	752	138	5 456
KEOP	9	412	22	7 243
TÁMOP	38	991	69	5 614
TIOP	9	943	12	2 568
összesen	148	4 720	281	29 723

* a Dél- Dunántúli Régióra vonatkozó átlag értékek

A kistérség egészét tekintve az egy főre eső lekötött támogatás 24%-a az országos átlagnak, míg ugyanezen érték Bonyhád esetében 34% és Nagymányok esetében 11%. Bár a pályázatok döntő többségét a GOP finanszírozta, ezek jobbra kis összegű technológia fejlesztéseket jelentettek a KKV-k vonatkozásában. A legtöbb forrást a kistérség a DDOP-ból hívta le, ami a területi alapon szerveződő programok létjogosultságát erősíti.

1.1.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján

Státusz	Bonyhádi kistérség	Országos (kistérségi) átlag
Kisvállalkozás	15%	20%
Közép-vállalkozás	6%	7%
Mikrovállalkozás	37%	34%
Nem besorolható	3%	3%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	23%	26%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	15%	7%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	1%	3%

A nyertes projektek gazdáinak 58%-a a mikro-, kis és középvállalkozások köréből került ki melyek döntően és értelemszerűen a gazdaságfejlesztési projektek gazdái voltak. A DDOP keretén belül a KKV-k jelentős forrásmegkötést tudtak produkálni az üzleti infrastruktúra valamint a telephelyfejlesztés területén. A nonprofit szervezetek pályázati aktivitása az oktatási, képzési projektek vonalán (TÁMOP), és a mintaprojektek keretében (KEOP) volt elsősorban megragadható.

1.1.6 Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között

Fejlesztési tématerület	Támogatott pályázatok	
	Bonyhádi kistérség	
	db	millió Ft
gazdaságfejlesztés	89	1 595
humánfejlesztés	51	1 817
környezetfejlesztés	14	810
közigazgatás-fejlesztés	1	14
közlekedésfejlesztés	3	695
településfejlesztés	0	0
turizmusfejlesztés	0	0
összesen	158	4 930

Kistérségi szinten a felhasznált támogatások több mint 30%-a gazdaságfejlesztésre került felhasználásra és a támogatások közel 30%-a DDOP-ból került finanszírozásra. A gazdaságfejlesztés és a humánfejlesztés közel azonos szinten teljesített az elmúlt 7 évben a kistérség területén. A humánfejlesztés területén jelentős támogatási összegeket tudott lekötni az egészségügy, ahol a támogatások nagy arányban a betegellátás fejlesztését célozták (Bonyhádi Kórház - Rendelőintézet fejlesztése). A DDOP keretein belül jelentős gazdaságfejlesztés valósult meg, kiemelkedő szerepet kapott az üzleti infrastruktúra fejlesztése illetve több projekt valósult meg a telephelyfejlesztésben is.

1.1.7 A nagyobb támogatott projektek alapadatai

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
BONYHÁDI KISTÉRSÉG				
TIOP 2.1.3-07/1	Városi Kórház-Rendelőintézet Bonyhád	Bonyhád Városi Kórház - Rendelőintézet szakmai - infrastrukturális fejlesztése	801 145 047	Bonyhád
A Bonyhádi Városi Kórház - Rendelőintézet szakrendeléseknek helyt adó épületének teljes körű felújítását és bővítését, valamint eszközökkel történő felszerelését tervezzük, mely a kistérség lakosainak emeltszintű szakellátását hivatott biztosítani.				
DDOP 1.1.1/AC-11	Völgyesség Ipari Park Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése a bonyhádi Ipari Parkban	473 668 906	Bonyhád
Jelen projekt keretében két modern infrastruktúrájú ipari csarnokot szeretnénk létrehozni (2000 m ² és 4000 m ²), melyben a környék szakképzett munkaerőjét foglalkoztató, jó fejlődési potenciállal rendelkező vállalkozásokat kívánjuk helyzetbe hozni a versenyképességük fejlesztésével. A korábban mezőgazdasági művelésből kivont, az ipari park részét képező területen zöldmezős beruházként valósítjuk meg a projektet.				
DDOP 5.1.3/A-11	Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Térségi elérhetőség javítása a 65165. j. úton.	340 285 742	Kismányok
65165. j. út (0+000 - 1+993 kmsz között): aszfalt megerősítés ráépítéssel 2 rétegben a burkolat 6,0 m-re szélesítésével. Buszmegálló hely átépítése 1 helyen.				
TIOP 2.2.6-12/1B	Bonyhádi Kórház és Rendelőintézet	Bonyhád Kórház és Rendelőintézet korszerűsítése	264 000 000	Bonyhád

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
BONYHÁDI KISTÉRSÉG				
Kórházunk 4 pavilonból álló épületegyüttes. Tömbösítés útján 1 pavilont (217 m2) megszüntetünk. A betegellátást 3 épületbe szervezzük. Sterilizáló profil megszüntetése, ennek a helyén a tüdőgyógyászati rendelés kialakítása. Egynapos sebészet kapacitásbővítéséhez eszközbeszerzést, és az átalakítással érintett területen korszerű eszköz-, bútor-, informatikai fejlesztést, teljes körű akadálymentesítést, CO2 emisszió csökkentést hajtunk végre. Nagy értékű orvosi eszközök száma 10 db.				
KEOP 4.9.0/11	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium	Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	249 889 375	Bonyhád
Jelen projekt keretében a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium energetikai fejlesztése valósul meg.				
TÁMOP 6.1.2-11/3	Bonyhádi Kórház és Rendelőintézet	Többszintű egészség- és életminőség fejlesztés a Völgysebben	124 644 647	Bonyhád
Az Egészségfejlesztési Iroda létrehozásával és működtetésével a szív-érrendszeri, daganatos megbetegedések csökkentését, a korai és elkerülhető halálozást befolyásoló életmód javítását, a lakosság egészségi állapotának javulását szeretnénk elérni. Az EFI egészségügyi intézményi háttérrel biztosítana a betegségmegelőzési, egészségfejlesztési tevékenységekhez oly módon, hogy aktívan működteti, tartós helyi, kistérségi hálózatba integrálja az egészségfejlesztési tevékenységet végző szervezeteket.				
DDOP 5.1.5/B-11	Bátaapáti Község Önkormányzata	Bátaapáti település belterületének védelmét szolgáló vízvédelmi rendszer fejlesztése	100 482 039	Bátaapáti
A falut érintő egyik legsúlyosabb problémát a belterületen keresztülfolyó patakokon levonuló árvizek jelentik. A problémák megszüntetése csak a vízfolyások medreinek korszerű, vízkár-elhárítási, természetvédelmi és rekreációs szempontokat is figyelembe vevő rendezésével valósítható meg.				
DDOP 5.1.3/C	Nagymányok Város Önkormányzata	6534. sz. Bonyhád-dombóvári összekötő út Nagymányok átkelési szakasz korszerűsítése	97 024 462	Nagymányok
A beruházás belterületen történik. Az út érintett szakasza a település községközpontján halad át, a forgalomcsillapító szigetek kialakítása indokolt, mivel a közlekedés biztonságot javítja, a sebesség csökkentésre kényszeríti a közlekedőket, ami a baleset megelőzés szempontjából nagyon fontos. Az önálló járda megépítése a gyógyszerértár megközelítését szolgálja, amely jelenleg balesetveszélyes, mivel az érintett útról lehet gyalogosan megközelíteni az intézményt. Az út teljes átépítésével és a járda kiépítésével, valamint a mozgáskorlátozottak részére biztosított rámpák kiépítésével elősegíthetjük a mozgáskorlátozottak és fogyatékosok közlekedését, illetve a közműintézmények (Posta, ABC Áruház, Gyógyszertár, a Művelődési Ház, Takarékszövetkezet stb.) balesetmentes megközelítését.				
GOP 2.1.1-11/B	GASCATOR Magyarország Ingatlanberuházó és -Forgalmazó Kft.	Komplex technológiai fejlesztés a Gascator Kft. Kisdorogi telephelyén	93 590 159	Kisdorog
A GASCATOR Kft. Komplex technológiai fejlesztést és foglalkoztatást elősegítő beruházásának főbb elemei: a fémipari tevékenységek jelentős fejlesztése révén új munkavállaló foglalkoztatása, eszközbeszerzés, infrastrukturális beruházás, eszközbeszerzéshez kapcsolódó gyártási licence vásárlása, információs technológiafejlesztés, valamint piacra jutás elősegítése. Ennek megvalósítása érdekében a meglévő csarnoképület bővítésére kerül el új korszerű technológiával egészül ki.				
TÁMOP 3.1.4-08/2	Bonyhád Város Önkormányzata	Kompetencia alapú oktatás a Bonyhádi Oktatási Nevelési Intézményben	80 424 040	Bonyhád
N.A.				

Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények

(az adatállományok 2013. október 10-i állapota szerint)

1.2.Dombóvári kistérség

1.2.1 Rövid összefoglalás

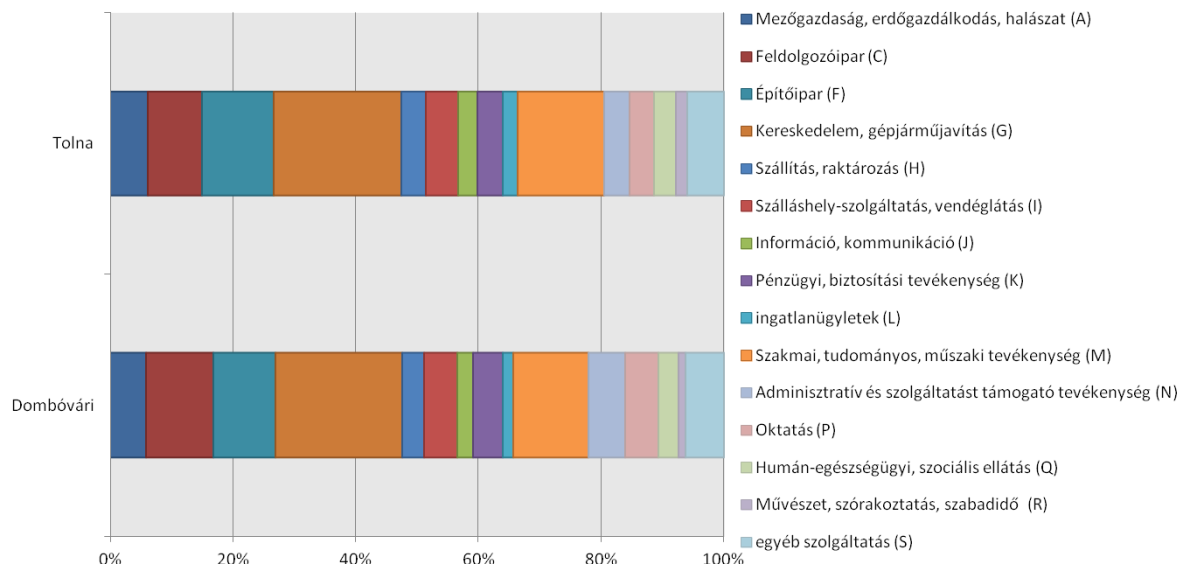
A Dombóvári kistérség 16 településből áll. Települései: Attala, Csibrák, Csikóstóttós, Dalmand, Dombóvár, Döbrököz, Gyulaj, Jágónak, Kapospula, Kaposszekcső, Kocsola, Kurd, Lápafő, Nak, Szakcs, Várong. Ezen településekből 1 rendelkezik városi ranggal (Dombóvár).

1.2.2 Statisztikai elemzés

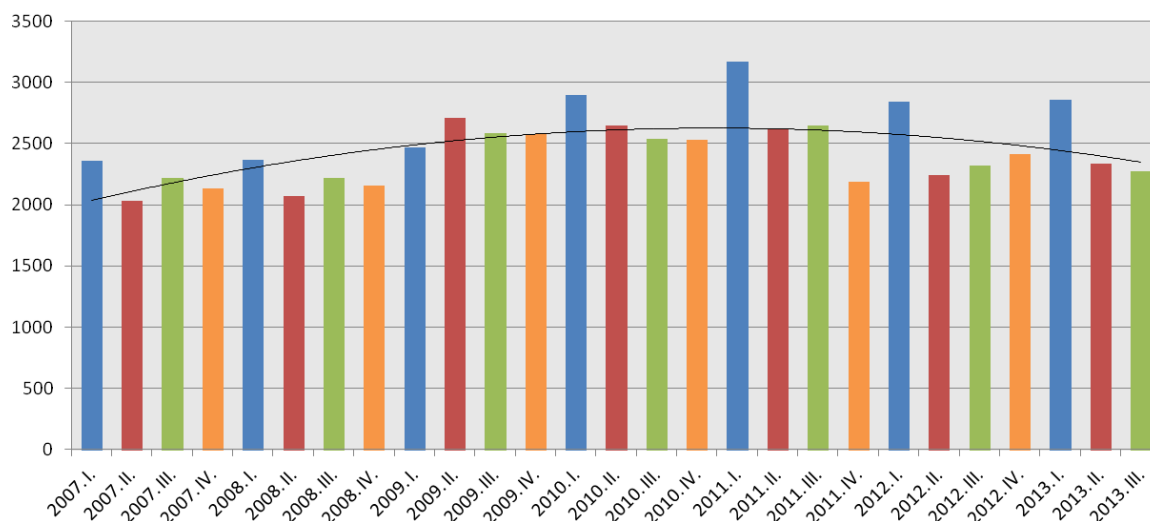
	Dombóvári kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	16	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyei jogú városok száma	0	0	23
Városok száma	1	2	265
Nagyközségek száma	0	1	155
Községek száma	15	16	2 708
Oktatási intézmények száma	20	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	12 031	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	2 086	4 071	708 307
1000 lakosra jutó lakások száma	412	–	421
Lakosság	32 489	56 901	9 957 731

A dombóvári térségben működő vállalkozások ágazati megoszlása hasonló a megyére általában jellemzőekre. Pozitív aránybeli eltérés a feldolgozóipar, pénzügyi, biztosítási tevékenység, oktatás, valamint az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységet végző vállalkozások körében mutatható ki. Ebben a térségben is a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén látszik jelentősebb negatív aránybeli különbség.

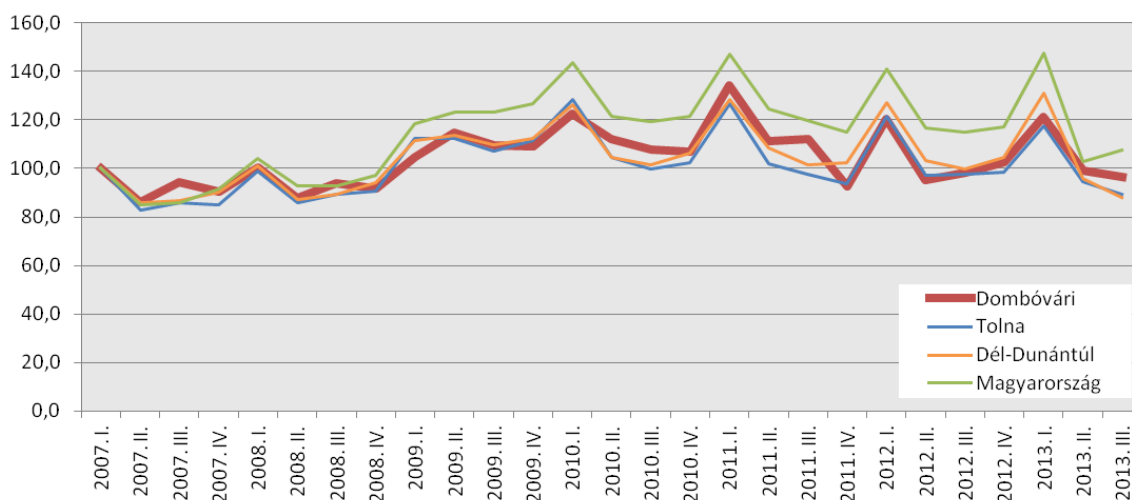
98. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körök (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

A dombóvári térség Tolna megyében a legmagasabb munkanélküliségi rátával, kedvezőtlen munkaerő-piaci adottságokkal rendelkezik. Az álláskeresők száma átlagosan 2 500 fő körül alakul, de 2011 I. negyedévében megközelítette a 3 200 főt. 2011 óta enyhe javuló trend figyelhető meg a térségben. A munkanélküliségi ráta az országos rátát 3 százalékponttal haladja meg és 2013. III. negyedévében 10,5%-ot tett ki.

99. ábra: Regisztrált álláskereső száma a Dombóvári kistérségben, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

A térséget kevésbé érintette a gazdasági válság negatív hatása, mint az ország egészét, amibe hosszútávon a megyei átlagnál magasabb munkanélküliségi szint hatása is belejátszik, illetve az, hogy 2007-ben a válság előtt az országosnál kedvezőtlenebb folyamatok jellemezték a térséget. 2010-től a megyei változásokhoz hasonló folyamatok zajlottak a munkanélküliek számát illetően a térségben, egyedül 2010-ben és 2011-ben mutatható ki kedvezőtlenebb trend, mint a megyében, illetve 2013-ban kisebb arányú volt a munkanélküliek számának csökkenése, mint a megyében.

100. ábra: Munkanélküliek számának változása a Dombóvári kistérségben (2007. I. né. = 100%), adatforrás: NFSz

1.2.3 Beérkezett és támogatott pályázatok

A kistérségből 323 pályázat érkezett be (Dombóvárról 250), amiből 179 (143) részesült támogatásban, 159 (130) esetben a támogatási szerződés megkötésre került, 138 (112) esetben támogatás-kifizetés is történt. A pályázati aktivitás kistérségi szinten alatta maradt (54%) az országos átlagnak, ha az egy főre jutó igényelt támogatás nagyságrendjét tekintjük. Ez az adat már kedvezőbb eredményt mutat a kistérség városi rangú településén, Dombóváron (61%).

	Dombóvári kistérség	Országos (kistérség) átlag
Beérkezett pályázatok száma	323	694
Igényelt támogatási összeg (Ft)	24 964 601 771	81 911 429 847
Egy lakosra jutó igényelt támogatás (Ft)	768 402	1 424 029
Támogatott pályázatok száma	179	359
Megítélt támogatási összeg (Ft)	15 866 917 547	44 039 156 716
Egy lakosra jutó megítélt támogatás (Ft)	488 378	765 620
Leszerződött pályázatok száma	159	331
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	12 689 977 212	40 741 960 298
Egy lakosra jutó lekötött támogatás (Ft)	390 593	708 298
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	138	277
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	9 046 638 797	22 698 979 718
Egy lakosra jutó kifizetett támogatás (Ft)	278 452	394 621

1.2.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként

Operatív program	Támogatási szerződéssel rendelkező projektek			
	Dombóvári kistérség		Országos (kistérségi) átlag	
	db	millió Ft	db	millió Ft
ÁROP	1	12	3	225
DDOP	21	4 889	37	8 617
GOP	90	1 627	138	5 456
KEOP	13	3 059	22	7 243
KÖZOP	2	1 876	2	11 919
TÁMOP	30	1 197	69	5 614
TIOP	3	39	12	2 568
Összesen	160	12 700	283	41 642

* a Dél- Dunántúli Régióra vonatkozó átlag értékek

A kistérség egészét tekintve az egy főre eső lekötött támogatás 55%-a az országos átlagnak, míg ugyanezen érték Dombóvár esetében 73%. A támogatások közel 40%-a DDOP-ból került finanszírozásra, azon belül jelentős támogatás jutott a humáninfrastruktúra, a környezet- és a közlekedés fejlesztésére. A humánfejlesztés területén oktatással összefüggő projektek valósultak meg nagy volumenben, míg a környezetfejlesztésnél a szennyvíztisztítással és az ivóvíz minőség javítással összefüggő projektek domináltak. A településfejlesztés valamint a szállásfejlesztés tématerülete is jelentős forráslekötéseket tudhatott magáénak.

1.2.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján

Státusz	Dombóvári kistérség	Országos (kistérség) átlag
Kisvállalkozás	17%	20%
Közép-vállalkozás	5%	7%
Mikrovállalkozás	37%	34%
Nem besorolható	3%	3%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	28%	26%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	6%	7%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	4%	3%

A nyertes projektek gazdáinak 59%-a a mikro-, kis- és középvállalkozások köréből került ki, ahol a gazdaságfejlesztés – ide értve a turizmus fejlesztését is – összefüggő projektek domináltak.

1.2.6 Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között

Fejlesztési tématerület	Támogatott pályázatok	
	Dombóvári kistérség	
	db	millió Ft
gazdaságfejlesztés	100	2 780
humánfejlesztés	45	2 035
környezetfejlesztés	18	6 684
közigazgatás-fejlesztés	2	34
közlekedésfejlesztés	6	2 431
településfejlesztés	4	590
turizmusfejlesztés	4	1 312
összesen	179	15 867

Kistérségi szinten a felhasznált támogatások több mint 40%-a környezetfejlesztésre került felhasználásra (Dombóvár város és térsége szennyvízkezelési és vízminőség javító projektjei). A gazdaságfejlesztés támogatási aránya kistérségi szinten 17%, míg a közlekedésfejlesztésé 15%.

1.2.7 A nagyobb támogatott projektek alapadatai

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
DOMBÓVÁRI KISTÉRSÉG				
KEOP 1.2.0/2F/09	Dombóvár Térségi Szennyvízkezelési Önkormányzati Társulás	Dombóvár térségi szennyvízkezelésének kiépítése	2 665 106 697	Dombóvár
A projekt célja, célcsoportjai: Attala és Dombóvár eddig csatornázatlan (Újdombóvár, Szőlőhegy, ellátatlan terület) területének közüzemű csatornázása és szennyvízelvezetése, a közcsonatával elvezetett szennyvíz teljes biológiai tisztítása a lehető leggazdaságosabb módon.				
KEOP 1.3.0/09-11	Dombóvár és Környéke Kistérségi Ivóvízminőség-Javító Társulás	Dombóvár és térsége ivóvízminőség javító programja	2 356 618 757	Kaposszekcső
A Dombóvári Ivóvízminőség-javító Társulást 13 települési önkormányzat alapította, hogy a térség lakossága számára a tiszta és egészséges ivóvízellátását biztosítsa. A projekt megvalósítása e célt szolgálja.				
KÖZOP 3.3.0-08	Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	M9 gyorsforgalmivá fejleszthető út Dombóvár, dél-Bonyhád kelet szakasz tervezetési munkái	1 830 000 000	Dombóvár
Az M9 gyorsforgalmi út hálózati szerepe az új Szekszárdi Duna-híd és a rávezető M9-es útszakasz megépítésével meghatározó jelentőségű, nemcsak a térség forgalmát, hanem Dél-Magyarországot illetően is. Kelet i irányban az M5 autópályához kapcsolódik, nyugati irányban Szekszárd, Bonyhád, Dombóvár, Nagykanizsa, Vasvár, összekötésével az M7 autópályához, a Dunántúl és az Alföld déli részeinek összekapcsolását teremtheti meg. A Dombóvár dél-Bonyhád kelet szakasz ennek az ún. déli elkerül gyorsforgalmi útnak a része, mely nyugat irányú folytatása a már fogalomba helyezett 6-51 sz. fő utak közötti Szekszárdi Duna-hidas szakasznak. Az elkészítendő útszakaszra eddig az M9 Szekszárd-Dombóvár szakasz megvalósíthatósági tanulmánya készült el.				
DDOP 3.1.2/2F-2f	Dombóvár Város Önkormányzata	"Együtt, egymással, gyermekeinkért, a jövőért" ÚJ K.O.R. - új Kapos menti oktatási rendszer	1 202 299 126	Dombóvár
Kistérségi alapon, racionálisan és hatékonyan szervezett, mindenki számára hozzáférhető, esélyegyenlőséget biztosító, a kulcskompetenciák fejlesztésére alapozott, integrált intézményi hálózat kiépítése: általános iskolai nevelés, pedagógiai szakszolgálat - megállapodás alapján, óvodai nev., alapfokú művészeti nev., középiskola nev. - gimnázium és szakközépiskola, kollégiumi nev., bölcsődei ellátás. Hatóköre: tanulólétszáma 550 óvodás, 2000 tanuló, 8 település				
DDOP 5.1.4	Kurd Község Önkormányzata	Kurd község szennyvízelvezetése, és szennyvíz tisztítása	608 789 481	Kurd

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
DOMBÓVÁRI KISTÉRSÉG				
Kurd község a Dél-Dunántúli régióban, Tolna megye középső részén, a Dombóvári kistérségben fekvő 2000 LE alatti, NATURA2000 területeket is tartalmazó kistelepülés. A projekt célja a szennyvízelvezetés és kezelés kiépítése, szolgálva a település gazdasági, társadalmi fejlődésének átfogó célját. A várható eredmény 1211 fő szennyvízkezelésének megoldását szolgálja.				
DDOP 4.1.1/D-09-2f	Dombóvár Város Önkormányzata	Hagyomány és megújulás - a dombóvári művelődési ház felújítása	589 610 000	Dombóvár
A projekt során a jelenleg is kulturális központként funkcionáló Művelődési Ház teljes körű rekonstrukciója kerül megvalósításra annak érdekében, hogy nemzetközi színvonalú rendezvények lebonyolítására is alkalmassá váljon. Ez lehetővé teszi, hogy a város csatlakozni tudjon az EKF 2010 programsorozathoz.				
DDOP 2.1.2	Gunaras Gyógyfürdő és Idegenforgalmi Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Gunaras East and West Spa Resort **** Hotel építése Gunarason	575 326 523	Dombóvár
A projekt során megvalósuló szálloda a Dél-Dunántúl első all inclusive négycsillagos resort típusú gyógy- és wellness szállodája, ezáltal arculatában és szolgáltatásaiban nem csupán a régióban, de országosan is egyedivé, más szállodáktól megkülönböztethetővé válik.				
DDOP 5.1.4/A-09	Csikóstóttós Község Önkormányzata	Csikóstóttós szennyvízkezelésének megvalósítása	506 396 812	Csikóstóttós
Jelen projekt tárgya Csikóstóttós község szennyvízcsatorna-hálózatának kiépítése. A beruházást a község önkormányzata gesztorként, önállóan valósítja meg. A projekt során a település kommunális szennyvízének elvezetésére gravitációs szennyvízcsatorna épül ki, a település mélypontjain közterületi szennyvízátemelővel.				
GOP 1.1.1-11	RUTIN Építőipari Fővállalkozó, Vállalkozásszervező és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	HighPerFRAME - Nagy teljesítményű acélszerkezeti és homlokzatburkolati rendszer kutatásfejlesztése	499 607 710	Dombóvár
N.A.				
GOP 1.1.1-11	AGRÁR-BÉTA Mezőgazdasági Korlátolt Felelősségű Társaság	Nagy biomassza produkciójú magyar energiahűz fajták nemesítése biotechnológiai módszerekkel	378 239 286	Dombóvár
N.A.				
DDOP 1.1.1/E-11	Viessmann Technika Dombóvár Kft.	Ingatlan és infrastrukturális beruházás a Viessmann Technika Dombóvár Kft.-nél	295 603 712	Dombóvár
Jelen projekt keretén belül cégünk ingatlan és infrastrukturális beruházást hajt végbe dombóvári telephelyünkön. Két új üzemcsarnokot építünk, amelyek közül egyik alapanyagraktárként, a másik lemezraktárként funkcionál majd Az ingatlanok építése mellett meglévő csarnokunkat is átalakítjuk, illetve felújítjuk				

Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények

(az adatállományok 2013. október 10-i állapota szerint)

1.3.Paksi kistérség

1.3.1 Rövid összefoglalás

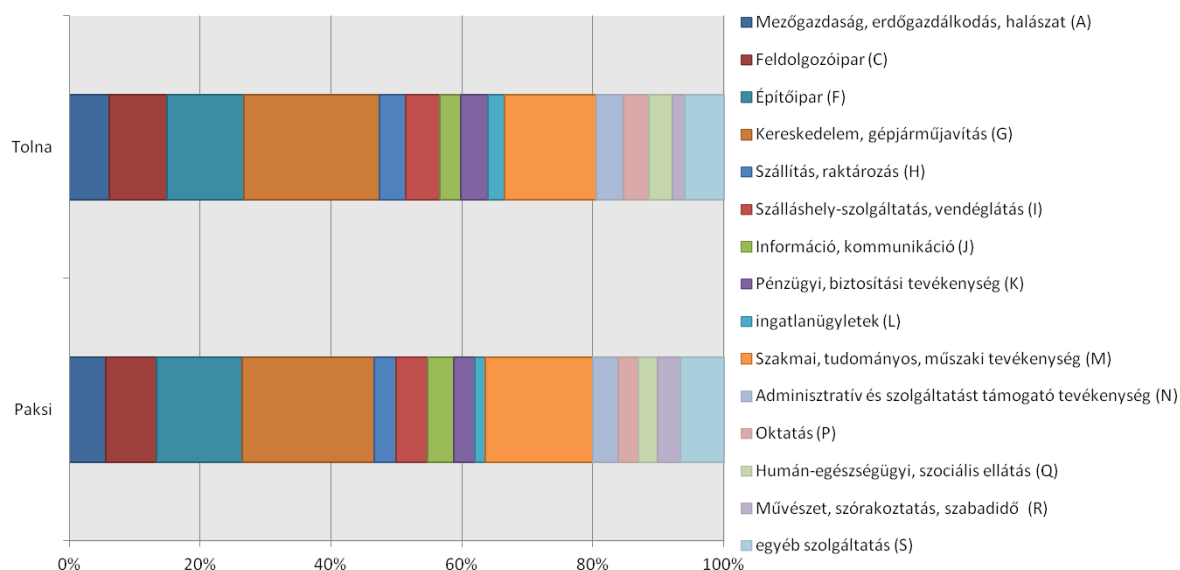
A Paksi kistérség 14 településből áll. Települései: Bikács, Bölske, Dunaföldvár, Dunaszentgyörgy, Gerjen, Györköny, Kajdacs, Madocsa, Nagydorog, Németkér, Paks, Pálfa, Pusztahencse, Sárszentlőrinc. Ezen településekből 2 rendelkezik városi ranggal (Paks, Dunaföldvár).

1.3.2 Statisztikai elemzés

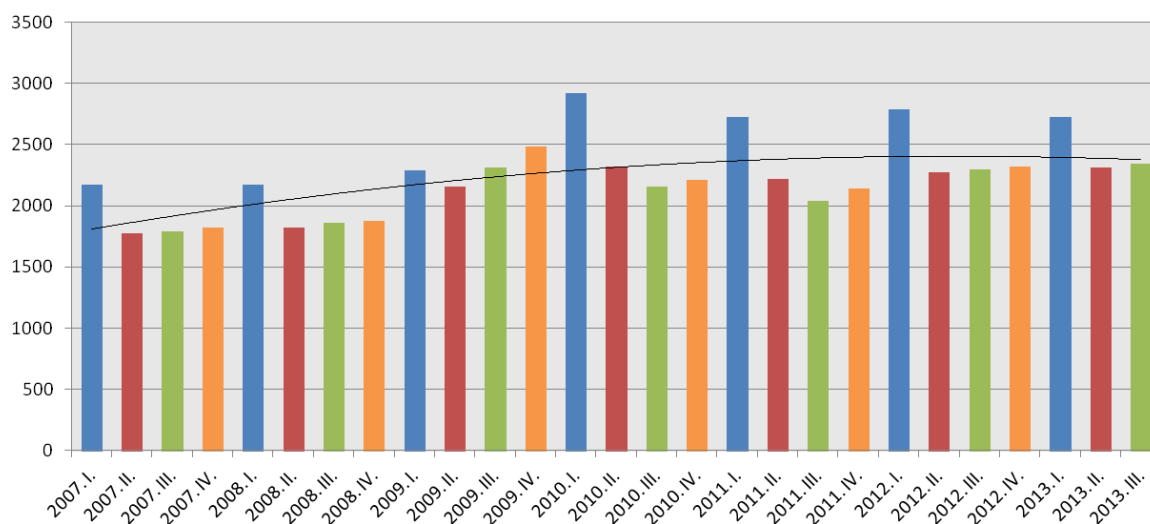
	Paksi kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	14	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyei jogú városok száma	0	0	23
Városok száma	2	2	265
Nagyközségek száma	1	1	155
Községek száma	11	16	2 708
Oktatási intézmények száma	22	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	18 635	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	2 744	4 071	708 307
1000 lakosra jutó lakások száma	416	–	421
Lakosságszám	46 953	56 901	9 957 731

A paksi térségben működő vállalkozások ágazati megoszlását tekintve az építőipar magasabb arányt képvisel, mint a megyei átlag és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén is arányaiban több vállalkozás működik, mely a Paksi Atomerőmű hatását mutathatja. Ezzel szemben a többi szolgáltatási szektor kisebb súllyal van jelen a térségben.

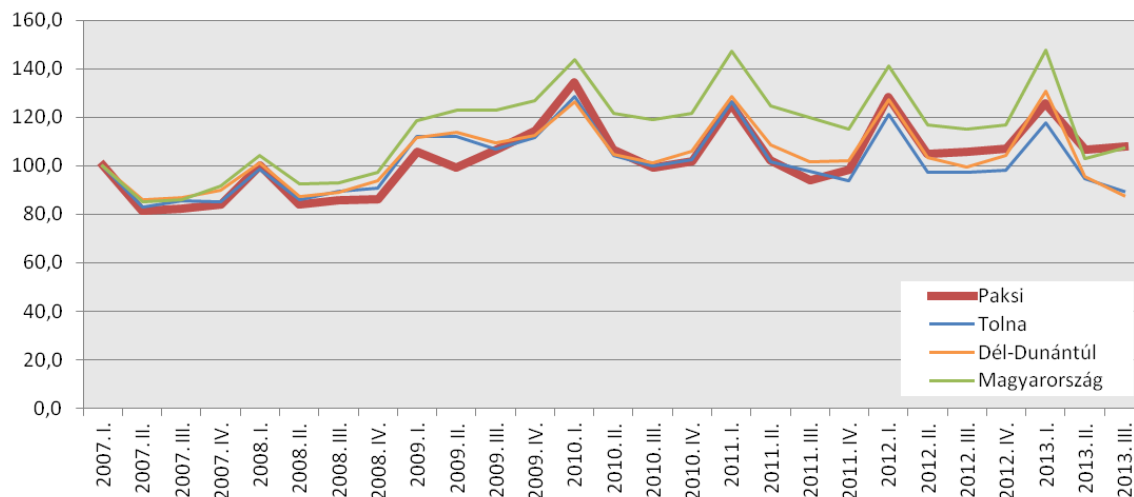
101. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körök (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

A Paksi kistérség Tolna megyében kedvező munkaerő-piaci adottságokkal rendelkezik. A munkanélküliségi ráta a megyei és országos átlag alatt van, 2013. III. negyedévében 6,9%. Az álláskeresők száma átlagosan 2 200 fő körül mozog, a legmagasabb 2010. I. negyedévében volt, amikor megközelítette a 3 000 főt. A megyében, ebben a térségben hosszútávon 2007 és 2013 között emelkedő trend mutatható ki az álláskeresők számát tekintve, ami az utóbbi években stagnálássá változott.

102. ábra: Regisztrált álláskeresők száma a Paksi kistérségben, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

A térséget kevésbé érintette a gazdasági válság negatív hatása, és ez a csekély visszaesés is később jelentkezett, mint országosan. A vizsgált időszakban általában a megyei változásokhoz hasonló folyamatok zajlottak a munkanélküliek számát illetően a térségben, de 2012 óta tartó megyei csökkenő trend nem figyelhető meg Paks térségében.

103. ábra: Munkanélküliek számának változása a Paksi kistérségben (2007. I. né. = 100%), adatforrás: NFSz

1.3.3 Beérkezett és támogatott pályázatok

A kistérségből 450 pályázat érkezett be (Paks 244, Dunaföldvár 95), amiből 237 (145, 44) részesült támogatásban, 227 (140, 41) esetben a támogatási szerződés megkötésre került, 180 (114, 34) esetben támogatás-kifizetés is történt. A pályázati aktivitás kistérségi szinten jelentősen alatta maradt (48%) az országos átlagnak, ha az egy főre jutó igényelt támogatás nagyságrendjét tekintjük. Ez az adat már kedvezőbb eredményt mutat a kistérség városi rangú településein, Pakson (56%), Dunaföldváron 51%.

	Paksi kistérség	Országos (kistérség) átlag
Beérkezett pályázatok száma	450	694
Igényelt támogatási összeg (Ft)	31 982 451 769	81 911 429 847
Egy lakosra jutó igényelt támogatás (Ft)	681 159	1 424 029
Támogatott pályázatok száma	237	359
Megítélt támogatási összeg (Ft)	14 714 119 679	44 039 156 716
Egy lakosra jutó megítélt támogatás (Ft)	313 380	765 620
Leszerződött pályázatok száma	227	331
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	14 472 271 511	40 741 960 298
Egy lakosra jutó lekötött támogatás (Ft)	308 229	708 298
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	180	277
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	7 799 971 807	22 698 979 718
Egy lakosra jutó kifizetett támogatás (Ft)	166 123	394 621

1.3.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként

Operatív program	Támogatási szerződéssel rendelkező projektek			
	Paksi kistérség		Országos (kistérségi) átlag	
	db	millió Ft	db	millió Ft
ÁROP	1	20	3	225
DDOP	33	6 537	37	8 617
GOP	116	2 189	138	5 456
KEOP	30	4 683	22	7 243
KÖZOP	1	154	2	11 919
TÁMOP	36	606	69	5 614
TIOP	8	116	12	2 568
összesen	225	14 304	283	41 642

* a Dél- Dunántúli Régióra vonatkozó átlag értékek

A kistérség egészét tekintve az egy főre eső lekötött támogatás 44%-a az országos átlagnak, míg ugyanezen érték Paks esetében 62%, Dunaföldváron 40%. A támogatások közel 50%-a DDOP-ból került lekötésre, azon belül a legnagyobb támogatást elnyert projektek humán-, közlekedés- és környezetfejlesztés területén születtek meg. A kistérségben jelentős projektek valósultak meg KEOP forrásból, a hulladékkezelés-, szennyvíz- illetve a víztisztítás területén.

1.3.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján

Státusz	Paksi kistérség	Országos (kistérségi) átlag
Kisvállalkozás	33%	20%
Közép-vállalkozás	6%	7%
Mikrovállalkozás	26%	34%
Nem besorolható	2%	3%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	27%	26%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	3%	7%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	3%	3%

A nyertes projektek gazdáinak 65%-a a mikro-, kis- és középvállalkozások köréből került ki. A KKV szektor projektjei leginkább a gazdaságfejlesztésben jeleskedtek, azon belül is a DDOP telephelyfejlesztési kiírásaiban, valamint a kisebb léptékű GOP-os vállalkozásfejlesztési pályázatokon. A non profit szervezetek leginkább a humán-, illetve környezetfejlesztés mentén tudtak magasabb projektösszegeket lekötöni.

1.3.6 Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között

Fejlesztési tématerület	Támogatott pályázatok	
	Paksi kistérség	
	db	millió Ft
gazdaságfejlesztés	143	3 996
humánfejlesztés	46	743
környezetfejlesztés	39	6 995
közigazgatás-fejlesztés	1	20
közlekedésfejlesztés	5	2 407
településfejlesztés	0	0
turizmusfejlesztés	3	553
összesen	237	14 714

Kistérségi szinten a felhasznált támogatások közel 50%-a környezet- (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, vízkár elhárítás és az omlásveszélyes partfalak védelme), és közel 30% gazdaságfejlesztésre került felhasználásra (a KKV-k telephely- és technológia fejlesztési pályázatainak keretében).

1.3.7 A nagyobb támogatott projektek alapadatai

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
PAKSI KISTÉRSÉG				
DDOP 5.1.3/A-11	Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Térségi elérhetőség javítása a 6233. j. úton	2 063 246 614	Paks
6233. j. út felújítása a 1+090-16+460 km szelvények közötti szakaszon.				
KEOP 1.1.1/2F/09	Paks és Környéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás	Paks és térsége hulladékgazdálkodási rendszer	1 130 438 079	Paks
A fejlesztés célja a projektterület 7 településén jelenleg működő hulladékgazdálkodási rendszer legfőbb problémáinak kezelése a vonatkozó támogatási konstrukció keretei között.				
DDOP 3.1.2/2F-2f	Dunaföldvár Város Önkormányzata	Integrált mikrotérségi oktatási központ és hálózat fejlesztése Dunaföldvár, Bölske, Madocsa településeken	1 034 576 289	Dunaföldvár
A projekt célja a Dunaföldvári mikrotérségben a közoktatási intézmények integrálása egy többcélú közoktatási intézménybe, az infrastrukturális feltételek javítása. Dunaföldváron a rendkívül széttagolt épületállomány koncentrációja. Bölskén és Madocsán az iskolák épületeinek felújítása és bővítése. A beruházás során tantermek, szaktantermek, konyha és közösségi terek fejlesztése valósul meg. Indikátorok: Az integrált oktatásba bevont tanulók számának növelése, 3 feladatellátási hely fejlesztése.				
KEOP 1.2.0/09-11	Nagydorog Község Önkormányzata	Nagydorog nagyközség szennyvízcsatornázása és szennyvíztisztítása	915 360 463	Nagydorog
A projekt célja Nagydorog területén a lakosság korszerű környezetkímélő szennyvízkezeléssel történő ellátása, továbbá a településen a zárt szennyvízcsatorna-hálózat és a szennyvíztisztító telep kiépítésével a felszín alatti vízkészletek védelme. A projekt célcsoportja a korszerű szennyvízkezeléssel el nem látott lakossági, közületi és egyéb fogyasztók.				
KEOP 1.2.0/09-11	Paks Város Önkormányzata	A paksi szennyvíztisztító telep bővítése és fejlesztése	790 334 930	Paks
Az új szennyvíztisztító és a komposztáló a jelenlegi iszapkezelő technológia műtárgyainak (iszapkezelő, iszapszikkasztó) és épületének (vákuumos iszapvítelenítő) helyén kerül kialakításra. Az épület és a medencék elbontására azok leürítése és fertőtlenítése után kerül sor. Első ütemben kerül sor a medencék elbontására, az iszapvítelenítő gépház kiiktatás és bontása csak az új berendezések próbaüzeme alatt lehetséges. Annak helyén tervezett komposztálórol ezután építhető meg.				

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
PAKSI KISTÉRSÉG				
KEOP 4.1.0	Mil-Power Bio Energetikai Fejlesztő, Szervező és Befektető Korlátolt Felelősségű Társaság	Biogázüzem létesítése Pusztahencsén	496 151 000	Pusztahencse
A projekt hosszú távú kiterjesztett célja az üvegházhatás csökkentése az üvegházhatású gázok légkörbe kerülésének csökkentésével (17540 tonna CO2/év). Ezt elsősorban a felszabaduló és zárt rendszerben feldolgozott metán kibocsátás megtakarításával és a nem fosszilis energiaforrásokból történő villamos energia termelésével valósul meg. A projekt konkrét célja: A Mil-Power Kft. a szomszédos ingatlanokon működő tehenészetben (Milkmen Kft.) keletkező híg-, illetve almos trágya (31.000 tonna), a szomszédos mezőgazdasági területekről származó cukorcirok (9.066 tonna) és vágóhídi hulladék (későbbiekben) felhasználásával biogáz előállítását kívánja megvalósítani biogáz-üzemében. Az üzemben a tervek szerint 40 066 tonna nyersanyag kerül felhasználásra.				
DDOP 5.1.5/B-11	Paks Város Önkormányzata	Paks vízkár veszélyeztetettségének csökkentése	399 914 186	Paks
A projekt célja a fennálló veszélyeztetettség, valamint a további károk megakadályozása. A projekt eredményeként 518,5 m zárt csatorna kerül kialakításra. A támogatásból megépített záportározó térfogata 28,9 ezer m3. Összességében mintegy 124,5 ha terület mentesül a csapadékvíz károktól.				
DDOP 5.1.5/D-11	Dunaföldvár Város Önkormányzata	Dunaföldvár omlásveszélyes partfalainak stabilizálása (Kálvária II. ütem, Hősök tere I. ütem)	394 274 170	Dunaföldvár
A projekt lényege elsősorban az, hogy az önkormányzati és lakóingatlanok, közművek, közterületek, közutak védelmére, megelőzve a terület állagának továbbromlását és használatának teljes ellehetetlenülését. A Kálvária hegyen a XIX. század végéig hangulatos, parkosított területek, sétányok, közparkok, Tabán-jellegű utcácskák között kicsi lakóházak voltak. Az eredeti állapothoz közeli helyreállítás a cél, de a XXI. század infrastrukturális és közellátási előírásainak megfelelően. Megteremtéséhez szükséges a partfal állékonysági feltételek biztosítása, a 2010-ben megkezdett partfal stabilizációs beavatkozások folytatása, ill. befejezése. Az 1. ütemben 0,46 km támfal készült, most 0,388 km készülhet el.				
DDOP 2.1.1/A.B-12	Paks Város Önkormányzata	Paksi Metszet Örökségközpont/Klímacentrum és Látványtár	393 465 773	Paks
A fejlesztés célja, hogy Paks és térségének turisztikai versenyképességét növelje, termékinálatát bővítsé, a kistérség meglévő történelmi és örökségvédelmi létesítményeinek fejlesztésével. A cél továbbá a meglévő történelmi és örökségvédelmi vonzerők fejlesztésével, bemutatathatóságuk modern eszközökkel történő biztosításával a településre látogató turisták számának, és a vendégek tartózkodási idejének növelése.				
DDOP 5.1.5/D-11	Bölcske Községi Önkormányzat	"Lomb utcai csúszás és omlásveszélyes partvonulat állékonyság-biztosítás"	346 019 968	Bölcske
A jelenleg tervezett (3. ütem) beavatkozás 104 db ingatlan védelme-, illetve a Dunai ártér omlások elleni mentesítése érdekében szükséges. Emellett 6 db összközműves belterületi aszfalt burkolatos lakóút állékonyságát is biztosítja majd a beavatkozás.				
DDOP 1.1.1/E-10	"A&A Világítás és Bútor" Ipari és Kereskedelmi zártkörűen működő Részvénytársaság	"A&A Világítás és Bútor" Ipari és Kereskedelmi zRt. összeszerelő üzem és raktár bővítése, festőüzem technológia telepítésével	236 251 059	Paks
Az előirányzott berendezés, amely az új bővítménynek körülbelül a felét fogja elfoglalni, képes lesz mind a porfestésre az Olaszországban éppen mostanában bevezetett legújabb kabinos technológiával, mind folyékonyfestésre, miáltal elérhetjük az általunk kitűzött, szükséges minőséget és rugalmasságot. Ahogy az üzleti tervben kifejtésre kerül, így legalább 3 sikeres termékcsaládot tudunk majd áthelyezni, amellyel az árbevétel megkettőződését várjuk, ezenfelül arra is van kilátás, hogy új termékek is azonnal az A&A-ban lesznek gyárthatók.				
DDOP 1.1.1/B-09	Paksi Ipari Park Korlátolt Felelősségű Társaság	A Paksi Inkubátor- és Akcelerator ház kialakítása	199 998 042	Paks
A projekt során egy 2548 m2 hasznos alapterületű új inkubátorház épül a Paksi Ipari Park központi területén, amely megfelel a mai kor követelményeinek. Az épülethez külső tároló, utak és járdák valamint 32 db parkoló épül.				
DDOP 1.1.1/D-11 T	UNIKORN-ÉPKER Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Telephelyfejlesztés az Unikorn-Épker Kft.-nél	100 000 000	Bölcske
A fejlesztéssel érintett telephelyünkön az építőipari tevékenységünkkel kapcsolatos gyártási, összeszerelési tevékenység fog zajlani. A megépítésre kerülő csarnokban acélszerkezetek megmunkálását, összeszerelését, előregyártását fogjuk végezni, mely nagymértékben elősegíti, hatékonyabbá teszi munkavégzésünket. Bordás betonvas anyagból tartószerkezetek, hálók, kengyelek és egyéb szerkezetek gyártását tervezzük.				

Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények

(az adatállományok 2013. október 10-i állapota szerint)

1.4.Szekszárdi kistérség

1.4.1 Rövid összefoglalás

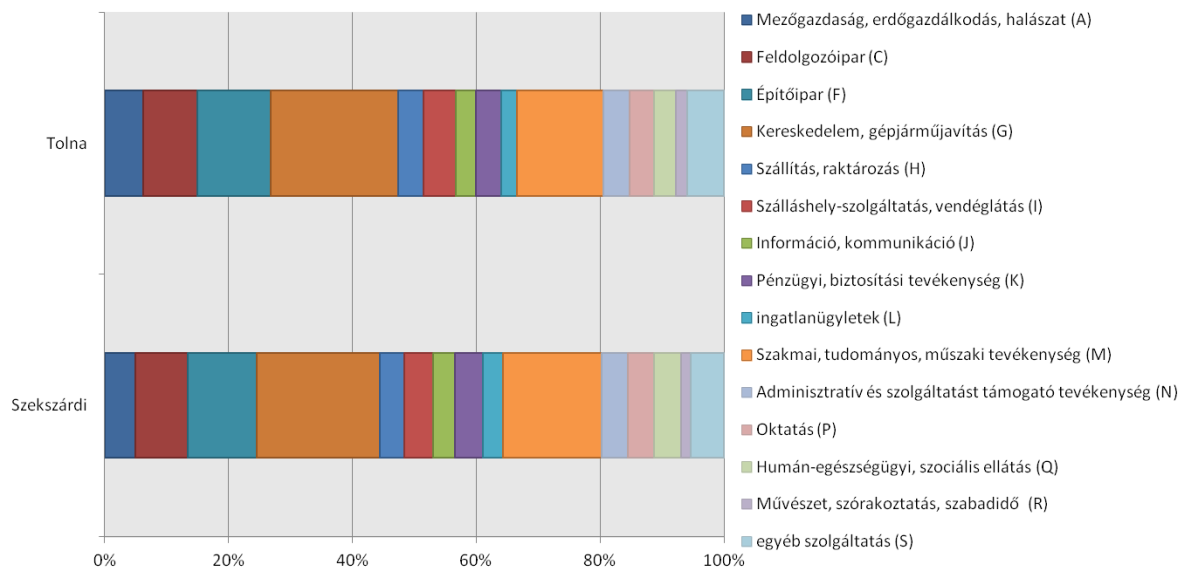
A Szekszárdi kistérség 26 településből áll. Települései: Alsónána, Alsónyék, Bába, Bátaszék, Bogyiszló, Decs, Fácánkert, Fadd, Felsőnána, Harc, Kéty, Kistormás, Kölesd, Medina, Murga, Ócsény, Pörböly, Sárpilis, Sióagárd, Szálka, Szedres, Szekszárd, Tengelic, Tolna, Várdomb, Zomba. Ezen településekből 2 rendelkezik városi- (Tolna, Bátaszék) egy pedig MJV ranggal (Szekszárd).

1.4.2 Statisztikai elemzés

	Szekszárdi kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	26	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyei jogú városok száma	1	0	23
Városok száma	2	2	265
Nagyközségek száma	2	1	155
Községek száma	21	16	2 708
Oktatási intézmények száma	53	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	33 301	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	6 472	4 071	708 307
1000 lakosra jutó lakások száma	399	–	421
Lakosságszám	83 461	56 901	9 957 731

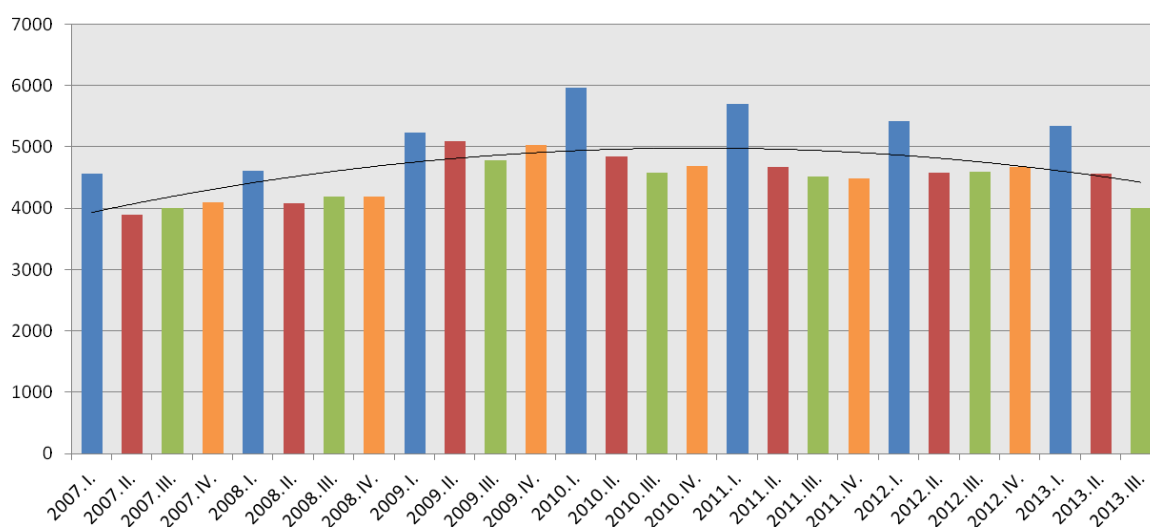
A megyeszékhely térségében a szolgáltatások területén működő vállalkozások nagyobb arányban vannak jelen, mint a megyében átlagosan. A legnagyobb pozitív aránybeli eltérés a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén látszik, de jelentősebb arányban vannak jelen vállalkozások az ingatlanügyletek, az oktatás, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységet, valamint a humán-egészségügy és szociális ellátás területén is.

104. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körök (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

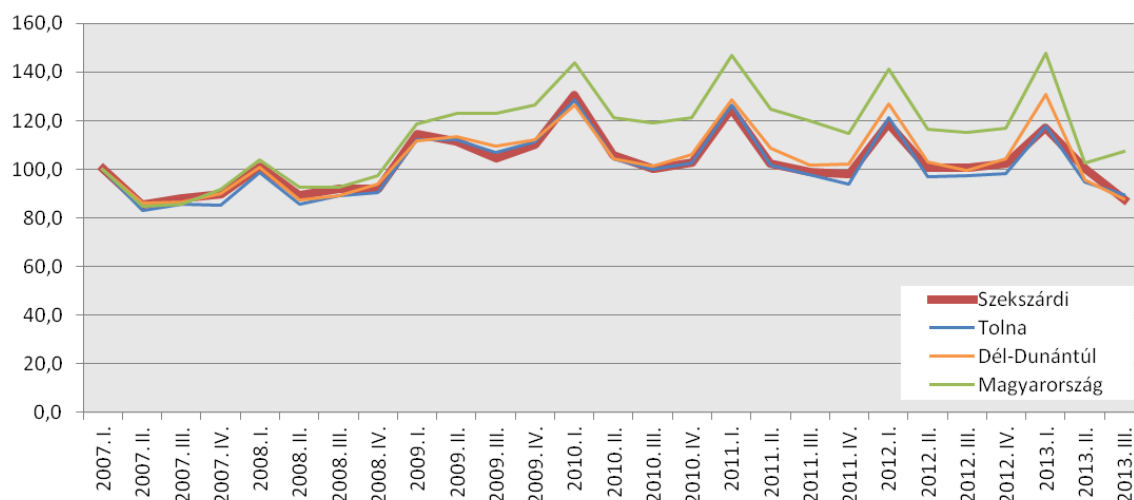
A szekszárdi térség Tolna megyében átlagos munkaerő-piaci adottságokkal rendelkezik. Az álláskeresők száma átlagosan 4 700 fő körül alakult az elmúlt 7 év adatait figyelembe véve.

A munkanélküliségi ráta az országos átlag közelében található, a megyei rátánál valamivel kedvezőbb. 2007 és 2010 között az álláskeresők számának növekedése volt tapasztalható, 2010. I. negyedévében az álláskeresők száma megközelítette a 6 000 főt. 2010 óta javuló tendencia tapasztalható, 2013. III. negyedévére 4 000 főre csökkent az álláskeresők száma.

105. ábra: Regisztrált álláskeresők száma a Szekszárdi kistérségben, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

A térséget kevésbé érintette a gazdasági válság negatív hatása, mint az ország egészét, munkanélküliek számának változása 2007 és 2013 között kisebb eltérésekkel, de követte a megyei átlagot.

106. ábra: Munkanélküliek számának változása a Szekszárdi kistérségben (2007. I. né. = 100%), adatforrás: NfSz

1.4.3 Beérkezett és támogatott pályázatok

A kistérségből 1 374 pályázat érkezett be (Szekszárd 931, Tolna 145, Bátaszék 66), amiből 804 (575, 96, 45) részesült támogatásban, 746 (538, 83, 42) esetben a támogatási szerződés megkötésre került, 594 (432, 66, 31) esetben támogatás-kifizetés is történt. A pályázati aktivitás kistérségi szinten 71%-a az országos átlagnak, ha az egy főre jutó igényelt támogatás nagyságrendjét tekintjük. Ez az adat már jóval kedvezőbb eredményt mutat a kistérség MJV rangú településén 109%, míg Tolnán ez az arány 50% addig Bátaszéken 25%.

	Szekszárdi kistérség	Országos (kistérség) átlag
Beérkezett pályázatok száma	1374	694
Igényelt támogatási összeg (Ft)	83 834 505 542	81 911 429 847
Egy lakosra jutó igényelt támogatás (Ft)	1 004 475	1 424 029
Támogatott pályázatok száma	804	359
Megítélt támogatási összeg (Ft)	47 480 335 415	44 039 156 716
Egy lakosra jutó megítélt támogatás (Ft)	568 892	765 620
Leszerződött pályázatok száma	746	331
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	45 141 948 317	40 741 960 298
Egy lakosra jutó lekötött támogatás (Ft)	540 875	708 298
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	594	277
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	27 274 718 078	22 698 979 718
Egy lakosra jutó kifizetett támogatás (Ft)	326 796	394 621

1.4.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként

Operatív program	Támogatási szerződéssel rendelkező projektek			
	Szekszárdi kistérség		Országos (kistérségi) átlag	
	db	millió Ft	db	millió Ft
ÁROP	5	115	3	225
DDOP	69	12 650	37	8 617
GOP	408	7 732	138	5 456
KEOP	76	10 836	22	7 243
KÖZOP	1	1 024	2	11 919
TÁMOP	171	5 870	69	5 614
TIOP	17	6 943	12	2 568
Összesen	747	45 171	283	41 642

* a Dél- Dunántúli Régióra vonatkozó átlag értékek

A kistérség egészét tekintve az egy főre eső lekötött támogatás 76%-a az országos átlagnak, míg ugyanezen érték Szekszárd esetében jóval meghaladja a kistérségi átlagot (127%). Tolna esetében és Bátaszéken jóval alatta marad, mindössze 69% és 42%.

1.4.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján

Státusz	Szekszárdi kistérség	Országos (kistérség) átlag
Kisvállalkozás	15%	20%
Közép-vállalkozás	6%	7%
Mikrovállalkozás	43%	34%
Nem besorolható	4%	3%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	23%	26%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	7%	7%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	2%	3%

A nyertes projektek gazdáinak 64%-a a mikro-, kis és középvállalkozások köréből került ki, akik elsősorban a gazdaságfejlesztés tématerületéről tudtak sikeres forrásmegkötéseket prezentálni.

1.4.6 Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között

Fejlesztési tématerület	Támogatott pályázatok	
	Szekszárdi kistérség	
	db	millió Ft
gazdaságfejlesztés	460	10 360
humánfejlesztés	221	14 412
környezetfejlesztés	94	13 833
közigazgatás-fejlesztés	5	115
közlekedésfejlesztés	9	4 589
településfejlesztés	8	3 068
turizmusfejlesztés	7	1 104
összesen	804	47 480

Kistérségi szinten a felhasznált támogatások legnagyobb arányban (30%) a humánfejlesztés területén kerültek felhasználásra, közel 30%-os arányú volt a környezetfejlesztésre fordított támogatások aránya is, és 22% a gazdaságfejlesztése. A humánfejlesztés területén jelentős projektek születtek az egészségügy területén (pl.: A Tolna Megyei Önkormányzat Balassa János Kórháza struktúraváltó infrastrukturális fejlesztése), valamint az oktatás és képzés vonatkozásában (A Tolna megyei TISZK infrastrukturális fejlesztése). Kiemelkedőek a környezet- és közlekedésfejlesztési beruházások is a kistérségben. A környezetfejlesztésnél számottevő támogatásokat tudott a kistérség lekötni a területi adottságaiból fakadó omlásveszélyes partfalak stabilizálására, vízvédelmi rendszerek fejlesztésére, a szennyvízkezeléssel és a vízminőség javításával összefüggő projektekre is. A közlekedésfejlesztésben említést érdemel a 6235 jelű út Tengelic-Szedres szakaszának felújítása, valamint a 5113 jelű út Szekszárd-Várdomb összekötő szakasz rehabilitációja. A településfejlesztésben elnyert támogatási összeg a Szekszárd Megyei Jogú Város történelmi városmagjának funkcióbővítő fejlesztése c. projektnél meghaladta az 1,7 mrd Ft-os támogatást.

1.4.7 A nagyobb támogatott projektek alapadatai

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG				
KEOP 1.3.0/B/2F/09-11	Szekszárd MJV Önkormányzata	Szekszárd Megyei Jogú Város hosszú távon egészséges ivóvízzel való ellátása	3 662 954 376	Szekszárd
A projekt alapvető célja: Szekszárd város lakossága (közel 35.000 ember) részére egészséges ivóvíz biztosítása 7000 m3/nap átlagos és 10.000 m3/nap maximális vízfogyasztást alapul véve.				
TIOP 2.2.4-09/1	Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet	"A Tolna Megyei Önkormányzat Balassa János Kórháza struktúraváltó infrastrukturális fejlesztése"	3 275 887 820	Szekszárd
A fejlesztés megvalósításával a Tolna Megyei Önkormányzat súlyponti Balassa János Kórháza a már meglévő Műtő és Diagnosztikus Blokk (tov.: MDB) köré csoportosuló tömbösítés valósulna meg, egy új 3 szintes épület építésével, az MDB-ben kisebb átalakításokkal, valamint a 2 tömb összekapcsolásával. Összesen 93 betegágy számára lehet helyet biztosítani így, az orvostechnológiai és IKT eszközfejlesztés mellett.				

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG				
KEOP 1.2.0/09-11	Tolna, Fadd, Fácánkert, Bogyiszló, Dunaszentgyörgy, Gerjen települések "szennyvíztisztító-telep fejlesztése" tárgyú pályázat megvalósítására létrehozott Önkormányzati Társulása	Tolna agglomeráció szennyvíztisztító telepének korszerűsítése	1 756 778 851	Tolna
A projekt célja Tolna, Fadd, Bogyiszló, Dunaszentgyörgy és Fácánkert szennyvízkezelésének környezetkímélő módon való kezelése, a szennyvíztisztító telep fejlesztése.				
DDOP 4.1.1/C-09-2f	Szekszárd MJV Önkormányzata	Szekszárd Megyei Jogú Város történelmi városmagjának funkcióbővítő fejlesztése	1 716 104 056	Szekszárd
Az átfogó cél megvalósítása érdekében a városközpontban található Piac téren új piacsarnok és közösségi ház építése, valamint ezekhez kapcsolódóan a tér alatt létrehozásra kerülő mélygarázs létesítése, a Piac tér közterületeinek a rehabilitációja, Béla király tér díszterré történő átépítése, valamint a Béla király teret és a Piac teret összekapcsoló Várkert felújítása révén kívánjuk elérni Szekszárd városközpontjának a funkcióbővítését, a meglévő funkciók megerősítését, a belváros megújulását.				
TIOP 1.2.1-08/2	Szekszárd MJV Önkormányzata	"Agóra Szekszárd" - A Babits Mihály Művelődési Ház és Művészetek Háza multifunkcionális közösségi központ kialakítása	1 712 548 112	Szekszárd
A projektjavaslat a Babits Mihály Művelődési Ház és Művészetek Háza intézmény integrált fejlesztését célozza. A Művelődési Ház mozi termének funkcionális átalakításával multifunkcionális rendezvényterem jön létre, a jelenlegi színházterem korszerűsítésre kerül. A meglévő oktatási, képzési terek megújulnak, és új oktatótermek jönnek létre. Az épületben fedett közösségi tér, vendéglátó kiszolgálóegység, gyermekfoglalkoztató és irodahelyiségek alakulnak ki. Az épületen nyílt tetőterasz és zöld tető lesz. A Művészetek Háza funkcionális átalakításával korszerű kiállító- és hangversenytér jön létre. Az épületek közötti külső környezet fejlesztése és mindkét épület teljes körű akadálymentesítése is megvalósul. A projekt szakmai tartalmának 4 alappillére: Multifunkcionális közösségi központ és élménytér; Felnőttképzési és informális oktatási szintér; szociális szolgáltatások, esélyegyenlőség biztosítása; Területi közművelődési tanácsadó szolgáltatási funkció: közösség- és társadalomfejlesztés.				
DDOP 5.1.3/A-11	Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Térségi elérhetőség javítása a 6235 j. úton	1 482 209 804	Tengelic
6235 j. Tengelic-Szedres ök.út 0+000-11+230 km sz. között. Felújított út hossza: 11,230 km. Az útburkolatot aszfaltszőnyeg építésével megerősítjük. A felújítás után a burkolatszélesség mindenütt eléri a 6,0 m-t. A 9+850-10+175 km szelvények közti szakaszon M6 autópálya építése kapcsán csomópont került kialakításra, ezért ez a szakasza felújításból kimarad. A felújítás során az út mentén található autóbusszmegállók mindegyike öbölben kerül kiépítésre, illetve felújításra kerül. Összesen 17 db. Ebből buszöböl építése 14 helyen, autóbussz öböl felújítása 3 helyen. A 0+000 km szelvényben a 6233. jelű úttal alkotott csomópont korszerűsítésre kerül. A csapadékvíz elvezető rendszer is felújításra kerül. Az útsatlakozások szilárd burkolatot kapnak, a sárfelhordás csökkentése érdekében.				
KEOP 1.3.0/2F/09	Dél-Tolna Aqua Ivóvízminőség Javító Önkormányzati Társulás	Dél-Tolna Aqua Projekt, kétcentrumú víztermelő és tisztító berendezésre épülő kistérségi rendszer	1 037 716 741	Bátaszék
N.A.				
KÖZOP 3.4.0-09	Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	6. sz. főút burkolat megerősítése és négy nyomúsítása	1 024 104 811	Tolna
6. sz. főút Szekszárd-Barcs: Megvalósult előkészítési tevékenységek: engedélyezési tervdokumentáció- teljes szakaszra, építési engedély megszerzése - teljes szakaszra, kiviteli terv elkészítése csak a 217+800-245+295 km sz. közötti szakaszra, kisajátítási terv készítése.				
TIOP 3.1.1-08/1	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ	A Tolna megyei TISZK infrastrukturális fejlesztése	904 075 251	Szekszárd
A pályázó jelen projektjében célul tűzte ki a hatékony és a munkaerőpiac igényeihez rugalmasan alkalmazkodó megyei szakképzési rendszer kialakítását az egy fenntartós integrált intézményi struktúra kialakításával és az ezt szolgáló infrastrukturális fejlesztésekkel. A projekt keretében - a gyakorlati képzést támogató - tanműhelyek kerülnek felújításra és kialakításra, a tagintézmények korszerű, eszközközhöz jutnak, valamint a székhely intézmény kollégiumában kialakításra kerülnek közösségi.				
DDOP 2.1.2-12	MÉSZÁROS-BORHÁZ Borászati Korlátolt Felelősségű Társaság	Új belvárosi szálloda építése Szekszárdon	487 073 300	Szekszárd
A projekt keretében 22 szobás, három csillagos szálloda valósul meg Szekszárdon (hrsz 1967), 44 férőhellyel. A szálloda jól megközelíthető belvárosi elhelyezést kapna, kerékpár-szolgáltató létesítmény és parkoló is épül a szomszédos telken (hrsz 2074). Becsléseink alapján a kihasználtság gyorsan felfutna. A projekt az építés és eszközbeszerzés mellett marketing tevékenységet is tartalmaz annak érdekében, hogy a fenntarthatóságot biztosítani tudjuk.				
DDOP 2.1.1/A.B-12	Tolna Város Önkormányzata	Tolnai "MAG-Ház" - Turisztikai látogatóközpont és műszaki-kulturális bemutatóhely Tolnán (A tolnai Legénységi laktanya-épület kulturális turisztikai célú hasznosítása)	484 608 664	Tolna

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG				
A fejlesztés során a 19. sz. végi, jelenleg üresen álló tolnai legénységi laktanya-épületből egy, a tolnai sajátosságokra épülő, regionális turisztikai attrakciót jelentő turisztikai látogatóközpont és műszaki-kulturális bemutatóhely kerül kialakításra. Az attrakció középpontjában az épületben újraépített, életnagyságú és működőképes interaktív hajómalom áll, amely köré egy komplett Tolna- és könnyűipar-történeti kiállítás létesül.				
DDOP 1.1.1/E-10	Samsonite-Hungária Bőrdönd Kft.	Alapinfrastruktúra fejlesztés, épületkorszerűsítés és épületbővítés a Samsonite Hungária Kft. szekszárdi telephelyén	305 816 236	Szekszárd
A projekt keretében 8788m ² épület (csarnok, raktár iroda) korszerűsítése történik meg, illetve 1829m ² új csarnok, 3957m ² raktár, 27m ² sprinkler gépház és 59m ² veszélyes hulladék tároló épül a Samsonite Hungária Bőrdönd Kft. szekszárdi székhelyén. Megépül továbbá a szükséges belső úthálózat és 40 db parkoló, valamint a további szükséges alap infrastrukturális elemek kerülnek kialakításra.				
DDOP 2.1.1/A.B-12	Szekszárdi Vagyonkezelő Korlátolt Felelősségű Társaság	Garay élménypince	197 817 874	Szekszárd
A pincerendszer átalakításával létrejövő turisztikai attrakció fókusztemája a bor, a borkultúra, a szekszárdi borvidék. A létesítmény e témát kibontó, innovatív technológiákkal bemutató kiállítási tér. műemléki és autentikus környezetben, ami tovább bővíti Szekszárd turisztikai kínálatát.				
DDOP 1.1.1	Tolna Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Termelő inkubátor és kísérleti műhely létrehozása Szekszárdon	174 372 028	Szekszárd
Az Ipari Park területén szeretnénk létrehozni egy 2432 m ² hasznos alapterű inkubátorházat (műhely 1000m ² , raktár 1040 m ² , iroda 392 m ²). A tervezett 12 cég betelepülésén túl egyben létrehoznánk a hiányszakmát jelentő CNC szakképzés alapjait is.				

Kistérségi összefoglaló elemzés - statisztikák és pályázati eredmények

(az adatállományok 2013. október 10-i állapota szerint)

1.5. Tamási kistérség

1.5.1 Rövid összefoglalás

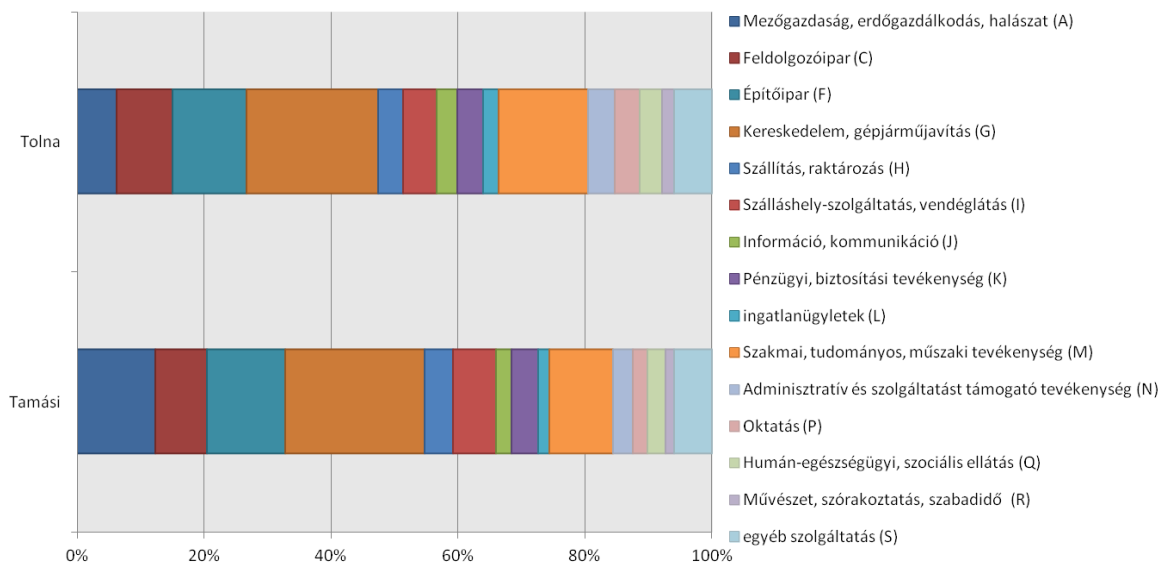
A Tamási kistérség 32 településből áll. Települései: Fürged, Gyöng, Hőgyész, Iregszemcse, Kalaznó, Keszőhidegkút, Kisszékely, Koppányszántó, Magyarkeszi, Miszla, Mucsi, Nagykónyi, Nagyszékely, Nagyszokoly, Ozora, Pári, Pincehely, Regöly, Simontornya, Szakadát, Szakály, Szárazd, Tamási, Tolnanémedi, Udvari, Újireg, Varsád. Ezen településekből 3 rendelkezik városi ranggal (Tamási, Gyöng, Simontornya).

1.5.2 Statisztikai elemzés

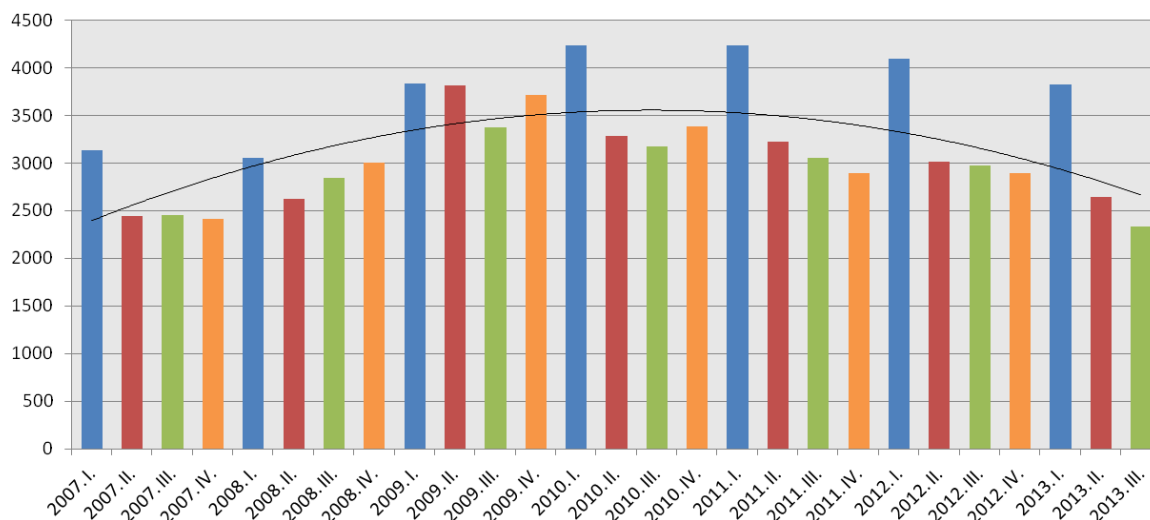
	Tamási kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	32	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyei jogú városok száma	0	0	23
Városok száma	3	2	265
Nagyközségek száma	2	1	155
Községek száma	27	16	2 708
Oktatási intézmények száma	25	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	13 237	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	1 977	4 071	708 307
1000 lakosra jutó lakások száma	426	–	421
Lakosságszám	38 395	56 901	9 957 731

A tamási térségben a működő vállalkozások ágazati megoszlásában a mezőgazdaság jelentős arányt képvisel (meghaladja a 10%-ot, míg országosan 5% körüli az arányuk). A megyei átlagnál jelentősebb arányt képviselnek az építőipar, illetve a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén tevékenykedő vállalkozások is. Ezzel szemben a többi szolgáltatási szektor kisebb súllyal van jelen a térségben, mint a megyei átlag, különösen nagy az aránybeli eltérés a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén. A vállalkozás-sűrűség ebben a térségben jelentősen elmarad mind a megyei, mind az országos értéktől.

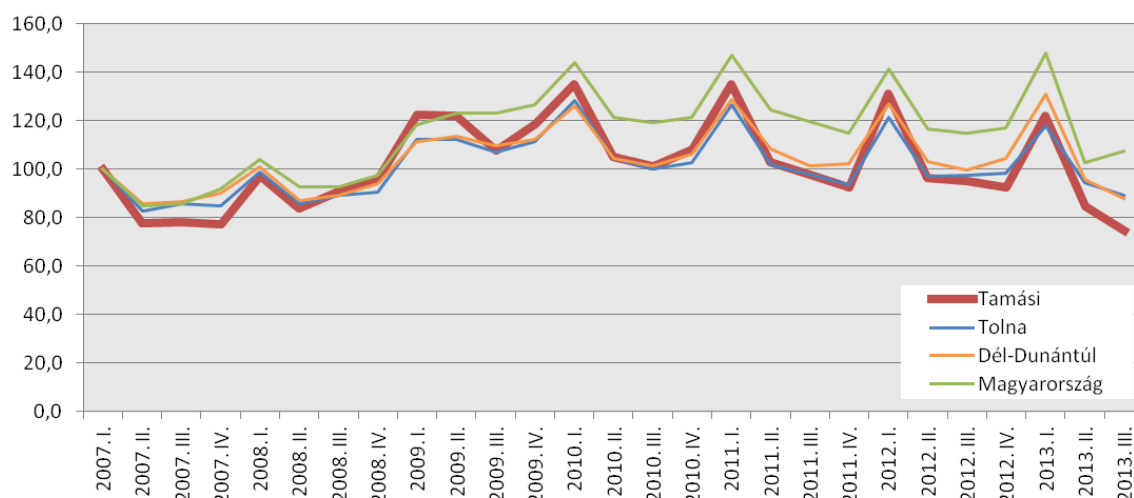
107. ábra: A működő vállalkozások megoszlása fő tevékenységi körük (TEÁOR '08 kód) szerint, adatforrás: KSH

A tamási térség Tolna megyében kedvezőtlen munkaerő-piaci adottságokkal rendelkezik. Az álláskeresők száma átlagosan 3 200 fő körül alakul az elmúlt 7 év adatait figyelembe véve. A munkanélküliségi ráta az országos rátát 1,6 százalékponttal haladta meg és a megyei értéknél is magasabb 9%-on állt 2013. III. negyedévében. 2007 és 2010 között növekvő trend figyelhető meg a magas munkanélküliségi szint ellenére is. 2010-től kezdődően jelentős csökkenés mutatható ki a munkanélküliek számát tekintve.

108. ábra: Regisztrált álláskeresők száma a Tamási kistérségben, negyedévente (fő), adatforrás: NFSz

Az utóbbi években növekszik a szezonális különbség a munkanélküliek téli és nyári szintje között, mely a közfoglalkoztatás erősödésének hatása lehet. 2013. I. negyedévében az álláskeresők száma 3 824 fő volt, mely 10%-os csökkenést jelent ugyan 2010 és 2011 azonos időszakához viszonyítva, de még így is 25%-kal meghaladta 2008. I. negyedévi értékét. Ugyanakkor 2013. III. negyedévében 2007 óta a legalacsonyabb munkanélküliségi adatot mérték, az álláskeresők száma 2 338 főt tett ki. A térségben a vizsgált időszakban nagy részében kedvezőtlenebb folyamatok zajlottak a munkanélküliek számának változásában, mint Tolna megye egészének vonatkozásában. Az emelkedő trend azonban alatta maradt az ország egészére számított adatok által mutatott negatív változásnak. 2013-ban jelentős javulás mutatható ki a munkanélküliek számának vizsgálatakor, a csökkenés jelentősen nagyobb arányú volt, mint a megye egészében kimutatható arány.

109. ábra: Munkanélküliek számának változása a Tamási kistérségben (2007. I. né. = 100%), adatforrás: NFSz

1.5.3 Beérkezett és támogatott pályázatok

	Tamási kistérség	Országos (kistérség) átlag
Beérkezett pályázatok száma	501	694
Igényelt támogatási összeg (Ft)	47 531 384 012	81 911 429 847
Egy lakosra jutó igényelt támogatás (Ft)	1 237 958	1 424 029
Támogatott pályázatok száma	233	359
Megítélt támogatási összeg (Ft)	20 439 994 971	44 039 156 716
Egy lakosra jutó megítélt támogatás (Ft)	532 361	765 620
Leszerződött pályázatok száma	215	331
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	19 453 603 444	40 741 960 298
Egy lakosra jutó lekötött támogatás (Ft)	506 670	708 298
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	181	277
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	10 619 746 176	22 698 979 718
Egy lakosra jutó kifizetett támogatás (Ft)	276 592	394 621

A kistérségből 501 pályázat érkezett be (Tamási 208, Gyöngyös 21, Simontornya 101), amiből 233 (105, 14, 45) részesült támogatásban, 215 (97, 10, 42) esetben a támogatási szerződés megkötésére került, 181 (77, 10, 33) esetben támogatás-kifizetés is történt. A pályázati aktivitás kistérségi szinten 87%-a az országos átlagnak, ha az egy főre jutó igényelt támogatás nagyságrendjét tekintjük. Ez az adat már jóval kedvezőbb eredményt mutat Tamási esetében ahol az érték 166%, míg Gyöngyösön 49%, addig Simontornyán 149% az országos kistérségi átlaghoz képest.

1.5.4 Leszerződött projektek megoszlása operatív programonként

Operatív program	Támogatási szerződéssel rendelkező projektek			
	Tamási kistérség		Országos (kistérségi) átlag	
	db	millió Ft	db	millió Ft
ÁROP	3	40	3	225
DDOP	41	8 895	37	8 617
GOP	76	2 874	138	5 456
KEOP	37	5 212	22	7 243
KÖZOP	2	291	2	11 919
TÁMOP	45	1 459	69	5 614
TIOP	9	252	12	2 568
Összesen	213	19 023	283	41 642

* a Dél- Dunántúli Régióra vonatkozó átlag értékek

A kistérség egészét tekintve az egy főre eső lekötött támogatás 72%-a az országos átlagnak, míg ugyanezen érték Tamási esetében jóval meghaladja a kistérségi átlagot (141%). Gyöngyösön 82%, Simontornyán 164%. A DDOP támogatások részaránya megközelíti az 50%-ot a kistérség területén. A 10 legnagyobb projekt fele az említett forrásból került finanszírozásra.

1.5.5 Támogatott pályázatok számának megoszlása a támogatott szervezet típusa alapján

Státusz	Tamási kistérség	Országos (kistérség) átlag
Kisvállalkozás	18%	20%
Közép-vállalkozás	9%	7%
Mikrovállalkozás	21%	34%
Nem besorolható	2%	3%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	47%	26%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	1%	7%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	2%	3%

A nyertes projektek gazdáinak 48%-a a mikro-, kis és középvállalkozások köréből került ki.

1.5.6 Támogatott pályázatok megoszlása fejlesztési tématerületek között

Fejlesztési tématerület	Támogatott pályázatok	
	Tamási kistérség	
	db	millió Ft
gazdaságfejlesztés	102	4 435
humánfejlesztés	64	2 740
környezetfejlesztés	49	7 056
közigazgatás-fejlesztés	3	40
közlekedésfejlesztés	6	2 245
településfejlesztés	2	374
turizmusfejlesztés	7	3 549
összesen	233	20 440

Kistérségi szinten a felhasznált támogatások legnagyobb arányban környezetfejlesztésben kerültek felhasználásra (35%), a tématerületen belül leginkább szennyvíz tisztítás és ivóvíz minőségjavítás területén. Jelentős gazdaságfejlesztési projektek kerültek megvalósításra a kistérségben, amiben kiemelkedő szerepet játszik a turizmus. A legnagyobb turisztikai projektek a kistérségben az ozorai Pipo várkastély és környezetének turisztikai fejlesztése valamint az Ability Gyógyfürdő fejlesztése Tamásiban.

1.5.7 A nagyobb támogatott projektek alapadatai

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
TAMÁSI KISTÉRSÉG				
DDOP 2.1.1/E.F-12-k	Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ	"Történelmi település a Cinca mentén- reneszánsz világ Ozorán", az ozorai Pipo várkastély és környezetének turisztikai fejlesztése	1 474 470 000	Ozora
A projekt magában foglalja a várkastély turisztikai szolgáltatásbővítésén túl a település történeti és rekreációs értékeinek kibontását. A projektelemek egyik csoportjában a hiteles műemléki felújítások szerepelnek: a még szükséges régészeti feltárások alapján a külső várfalak és a várárkok rekonstrukciója, a várbörtön helyreállítása és mindezek élményszerű bemutatása. A másik projektelemcsoport a kulturális és turisztikai szolgáltatások körének bővítését célozza meg az élményházzal, a szabadtéri színpaddal, az attraktív múzeumi bemutatással, látogatófogadóval, gólyafigyelővel, parkolóval, labirintussal, gyógynövény és fűszerkertekkel.				
DDOP 5.1.3/A-09-2f	Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	6317. j. Szekszárd-simontornyai összekötő út szilárd burkolattal történő kiépítése	1 339 130 174	Simontornya
6317. j. Szekszárd-Simontornyai összekötő út 30+587 - 32+608 és 35+603 - 40+754 km szelvényei közti jelenleg kiépítetlen szakaszainak szilárd burkolattal történő kiépítése. Az új útszakaszok összekötő úti paraméterekkel 2,02, illetve 5,1 km hosszúságban épülnek ki, a szükséges forgalomtechnikai és biztonsági elemek kiépítésével. Az összekötőút kiépítése túlnyomórészt külterületi szakaszokat érint, belterületi érintettség kismértékű.				
KEOP 1.2.0/B/10	Simontornya Város Önkormányzata	Simontornya Város Szennyvízelvezetése és Szennyvíztisztítása	1 249 324 794	Simontornya
Jelen projekt célja Simontornya város teljes csatornahálózatának kiépítése, új tisztítótelep építése, a meglévő szennyvíz elvezető hálózat egy részének rekonstrukciója.				
DDOP 3.1.2/2F-2f	Tamási Város Önkormányzata	Integrált mikrotérségi oktatási központ kialakítása Tamási városában	1 224 425 160	Tamási
Tamásiban a korábban működő intézménystruktúra átalakításával egy olyan önálló többcélú intézmény (Tamási és Környéke Oktatási Nevelési Intézmény, TONI) kialakítása volt a cél, amely magába integrálja az óvodától a középiskoláig terjedő valamennyi intézményszintet. Az új többcélú intézmény működése révén garantálja a gyerekek iskolarendszerben való könnyebb továbbhaladását, az iskolafokok közötti átmenetet könnyítő programok működtetését.				

Felhívás száma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Szerződésben megítélt támogatás (Ft)	Település
TAMÁSI KISTÉRSÉG				
KEOP 1.2.0/B/10	Iregszemcse Község Önkormányzata	Iregszemcse Község szennyvízcsatornázása és szennyvíztisztítása	1 166 361 173	Iregszemcse
Iregszemcse település nem rendelkezik sem csatornahálózattal, sem szennyvíztisztító teleppel. A projekt keretein belül kiépítésre kerül a település belterületén a szennyvízelvezetési rendszer, illetve az ilyen módon összegyűjtött szennyvizek megfelelő tisztításának elérése érdekében szennyvíztisztító telep kerül kialakításra.				
KEOP 4.2.0/B/09	Tamási Város Önkormányzata	Geotermikus energiahasznosítás és közműrendszer kiépítése Tamásiban	970 923 793	Tamási
A projekt közvetlen célja Tamásiban található közintézmények fűtési és használati melegvíz készítése célú földgázfogyasztásának lehető legnagyobb arányú kiváltása helyben feltárható termálvíz energiával. Jelen projekt keretében 16 tamási közintézmény fűtési, illetve használati melegvíz igényének kielégítése valósul meg, éves szinten 19 814 GJ hőmennyiség környezetkímélő és energia hatékony előállításával. A projekt közvetett célja kisebb környezeti terheléssel járó megújuló energiaforrás által biztosított hőtermelés.				
KEOP 1.2.0/B/10	Tamási Város Önkormányzata	Tamási Város szennyvízcsatorna hálózatának bővítése	737 567 290	Tamási
A projekt általános célja Tamási Város csatornahálózatának bővítése. A fejlesztés fő célkitűzése Tamási Város ÉNy-i és DK-i (XI. sz. átemelő körzet) városrészének csatornázása 782 db bekötéssel, és 92,46 %-os rákötési aránnyal (a fenntartási időszak végére).				
DDOP 2.1.1/B-2f	Tamási Város Önkormányzata	Ability Gyógyfürdő fejlesztése Tamásiban	696 997 352	Tamási
Ability projektünk keretében Tamásiban a meglévő fürdő fejlesztése által növelni kívánjuk a város turisztikai, elsősorban gyógyturisztikai vonzerejét mind infrastrukturális, mind szolgáltatási szempontból. A létrejövő fedett fürdő nemzetközi szintű láthatóságát biztosítja, hogy speciális igényű célcsoportot kívánunk kiszolgálni (fogyatékkal élőket, elsősorban kerekesszékes vendégeket), ellátásukat pedig integráltan kezeljük a többi vendéggel. Regionális jelentőséggel bíró termál-, élményfürdőt kívánunk megvalósítani, mely ugyanakkor speciális célcsoportján keresztül nemzetközi szinten is megjelenik. Célunk hosszú távon a város gazdasági-társadalmi fenntarthatóságát garantálja.				
DDOP 3.1.2/B-09-2f	Högyész Nagyközség Önkormányzata	"Gyönki közoktatási integráció létrehozása a vidéki gyerekek egyenlő esélyének biztosításáért"	536 329 943	Gyöngyös
A projektben egy időben valósulnak meg olyan infrastrukturális fejlesztések, amelyek felújításokkal és/vagy bővítésekkel járnak együtt. Legjelentősebb fejlesztés a Tolnai Lajos Gimnázium Kollégiumi épületében lesz, itt teljes térrendezés és komfortosítás kerül lebonyolításra. A legnagyobb hozzáadott érték a Högyézi általános iskolai feladat ellátási helyen keletkezik, az épület itt a leginkább felújításra szoruló. Két intézmény esetében a közétkeztetést végző konyha is felújításra kerül.				
GOP 1.3.1-11/A	PHILIPS IPSC Tamási Korlátolt Felelősségű Társaság	LED alapú világítástechnikai termékek gyártásának technológiai innovációja a PHILIPS tamási gyárában	496 227 824	Tamási
N.A.				
DDOP 4.1.1/B-09	Simontornya Város Önkormányzata	"Simon-tornya 1270-73" Simontornya várkörnyék rehabilitációja	304 273 005	Simontornya
Jelen pályázat célja Simontornya város belvárosában a központ felújítása, és olyan szolgáltatások megteremtése, illetve fejlesztése, mely a település és a mikrokörzet lakóinak életszínvonalának javulását szolgálják. Ennek érdekében egy olyan összefüggő terület alakítanak ki a jelenlegi vár környékén, mely megfelelő szintűre a személyes találkozóknak és rekreációnak, ahol a városba érkező turisták pozitív képet kapnak a településről, és biztosított a fogyatékkal élők számára a biztonságos közlekedés.				
DDOP 5.1.4/B-09	Varsád Község Önkormányzat	Varsád Község szennyvízkezelésének fejlesztése, csatornahálózat kiépítésével	253 300 000	Varsád
Jelen projekt Varsád község szennyvízcsatorna-hálózatának kiépítését valósítja meg. A beruházást a község önkormányzata gesztorként, önállóan hajtja végre. A projekt révén a település kommunális szennyvízének elvezetésére gravitációs szennyvízcsatorna épül ki. A fejlesztés révén a település kommunális szennyvízkezelése megoldódik, kiépítésre kerül a gravitációs szennyvízcsatorna, a település mélypontjain közterületi szennyvízáttemelővel; illetve szennyvíztisztító telep.				
DDOP 1.1.1/AC-11	SIMONTOWERN Korlátolt Felelősségű Társaság	Ipari terület fejlesztése Simontornyán, barnamezős terület hasznosításával	199 313 093	Simontornya
A Simontowern Kft célja egy ipari terület létrehozása, több mint 1,6 ha méretben Simontornyán, amely a régió egyik legelmaradottabb települése. Annál is inkább fontos ez, hiszen az Új Széchenyi terv és a Régiós iparágai preferenciákkal összhangba került megtervezésre a fejlesztés.				
DDOP 1.1.1/D-11	Simotrade Kereskedelmi és Termelő Korlátolt Felelősségű Társaság	A Simotrade Kft. versenyképességének növelése telephelyfejlesztés és gépbeszerzés révén	100 000 000	Simontornya
A Simotrade Kft. simontornyai telephelyén egy elavult raktárcsarnok helyére megépül egy 810 m ² -es, acél pillérváz, 53,34 m x 15,2 m nagyságú korszerű, hőszigetelt raktárcsarnok. A telephelyen belüli logisztikai tevékenység átszervezése érdekében, és a meglévő épületek állapotából adódó indokoltság miatt átalakításra kerül egy raktáregyület lakatosüzemé, egy üzemépület raktárrá, valamint felújításra kerül a cég számára reprezentációs és fenntartási okokból, ill. a dolgozók munkakörülményei szempontjából egyaránt fontos irodaépület. A telephelyen belül megépül 120 m ² új aszfaltos út, ill. felújításra kerül 700 m ² útburkolat. Beszerzésre kerül a legszigorúbb környezetvédelmi előírásoknak megfelelő szennyvízelvezetésű, magas technológiai színvonalú termékek előállítását biztosító korszerű felületkezelő (porfesték szóró) rendszer. A magas színvonalú vevőkiszolgálás érdekében beszerzésre kerül egy vágó- és csúszító automata, valamint egy motoros hengerítő gép. A logisztikai feladatok ellátásához beszerzésre kerül 1 db új targonca. Megvalósulnak a tájékoztatási követelmények, és a kötelező környezetszámítás.				

**A Tolna Megyei Közgyűlés
55/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete**

Tolna Megye Önkormányzatának 2014. évi belső ellenőrzési terve

A „Magyarország helyi önkormányzatairól” szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, valamint a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet határozza meg azokat a feladatokat, amelyeket a helyi önkormányzatnak és hivatalának a belső kontrollrendszer megszervezése és működtetése keretében el kell végeznie; továbbá a hivatkozott jogszabályok rendelkeznek arról is, hogy a belső kontrollok körében gondoskodni kell a belső ellenőrzés feladatainak ellátásáról is. Ennek érdekében éves ellenőrzési tervet kell készíteni, melyet a közgyűlésnek a tárgyévut megelőző év december 31-ig kell jóváhagynia.

A 2014. évi belső ellenőrzési feladatokat – tekintettel arra, hogy közszolgálati jogviszonyban foglalkoztatott belső ellenőrrel, illetve belső ellenőrzési szervezettel nem rendelkezünk – külső erőforrás igénybevételel, szolgáltatóval kötött megbízási szerződés útján kívánjuk ellátni.

Tolna Megye Önkormányzatának 2014. évi belső ellenőrzési tervét a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése jogosult jóváhagyni.

Mindezek figyelembevételével Tolna Megye Önkormányzatának 2014. évi belső ellenőrzési terve a következőket tartalmazza.

I. A belső ellenőrzés tervezésének bemutatása

A belső kontrollrendszer létrehozásáért, működtetéséért és fejlesztéséért a költségvetési szerv vezetője felelős az államháztartásért felelős miniszter által közzétett módszertani útmutatók figyelembe vételével és egyben köteles olyan szabályzatokat kiadni, folyamatokat kialakítani és működtetni, amelyek biztosítják a rendelkezésre álló források szabályszerű, szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes felhasználását.

Az Áht. 70. § (2) bekezdése alapján a belső ellenőrzés a belső kontrollrendszer keretén belül működő bizonyosságot adó és tanácsadó tevékenysége keretében a jogszabályoknak és belső szabályzatoknak való megfelelést, a tervezést, gazdálkodást és a közfeladatok ellátását vizsgálva megállapításokat és javaslatokat fogalmaz meg a költségvetési szerv vezetője részére.

A belső ellenőrzés az ellenőrzött szervezet céljai elérése érdekében rendszerszemléletű megközelítéssel és módszeresen értékeli, illetve fejleszti az ellenőrzött szervezet irányítási, belső kontroll és ellenőrzési eljárásainak hatékonyságát, a jogszabályoknak és belső szabályzatoknak való megfelelést, valamint a költségvetési bevételek és kiadások tervezését, felhasználását és elszámolását, továbbá az eszközökkel és forrásokkal való gazdálkodás folyamatát.

A belső ellenőrzés szakmai gyakorlatának nemzetközi normái szerint a belső ellenőrzési tevékenységnek értékelnie kell a vizsgált szervezet irányítását, működését és információs rendszerét fenyegető kockázatokat, a pénzügyi és működési adatok megbízhatósága és zártsága, a működési folyamatok hatékonysága és eredményessége, a vagyonvédelem, a törvények, a szabályzatok, irányelvek, eljárások és szerződések betartása területén.

A belső ellenőrzés 2014. évi munkatervéhez kapcsolódóan kockázatelemzés készült, figyelembe véve a 370/2011. (XII. 31) Korm. rendeletben foglaltakat, továbbá a Belső Ellenőri Kézikönyv iránymutatásait, amely szerint megtörtént az önkormányzat tevékenységét érintő, gazdálkodási folyamatában rejlő kockázatok felmérése.

A fő folyamatokhoz rendelt kockázati tényezőket a Belső Ellenőrzési Kézikönyvben rögzített két kritérium a bekövetkezés valószínűsége és a szervezetre gyakorolt hatásának összevont értékelése alapján rangsoroltuk. Az integrált mutatók a következő sorrendet mutatják:

jogszabályi változások hatása,
kontrolltevékenységek működése,
belső szabályozás komplexitása,
bevételek realizálhatósági szintje,
pénzügyi szabálytalanságok bekövetkezésének hatásai,
szervezeti változások hatásai,
személyi változások hatásai.

Az éves terv összeállításánál számításba vett prioritások:

- az önkormányzatokat érintő gazdálkodási feladatok átrendeződése,
- belső kontrollok szabályozottsága és működése,
- a pénzkezelés és a könyvvezetés szabályszerűsége,
- a kötelezettségvállalás, ésszerű forrás és eszközfelhasználás,
- a korábbi években zajlott belső és külső ellenőrzések tapasztalatainak, megállapításainak realizálása.

II. A tervezett ellenőrzés bemutatása

Tervezett ellenőrzés tárgya:	Belső kontrollrendszer kiépítése és működése a pénzkezelés területén
Ellenőrzés célja:	Átfogó képet nyerni arról, hogy a Hivatalban a jogszabályi előírásoknak megfelelően szabályozták-e a belső kontrollrendszert, valamint az előírt szabályok érvényesülnek-e a gyakorlatban
Ellenőrizendő időszak:	2013. év
Szükséges ellenőrzési kapacitás:	10 ellenőri nap
Ellenőrzés típusa:	szabályszerűségi, pénzügyi ellenőrzés
Ellenőrzés ütemezése:	2014. II. negyedév
Ellenőrzött szervezeti egység:	Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal

Soron kívüli, nem tervezett ellenőrzésekre rendelkezésre tartott kapacitás:
10 ellenőri nap.

Tanácsadásra rendelkezésre álló kapacitás: igény szerint.

III. Kockázatelemzés

KOCKÁZAT ELEMZÉSI ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT 2014. évi tervhez

Sor-szám	A kockázati tényezők megnevezése	Valószínűség prioritása	Hatás prioritása	Összesített kockázati besorolása
1.	Jogszabályi változások hatása	magas	magas	magas
2.	Bevételek realizálhatósági szintje	magas	magas	magas
3.	Pénzügyi szabálytalanságok bekövetkezésének hatásai	közepes	magas	közepes
4.	Szervezeti változások hatásai	magas	közepes	magas
5.	Belső szabályozás komplexitása	közepes	magas	közepes
6.	Kontrolltevékenységek működése	közepes	magas	magas
7.	Személyi változások hatásai	közepes	közepes	közepes
8.	Alkalmazott munkaerő képzettsége	alacsony	magas	közepes
9.	Tévedések bekövetkezése	magas	alacsony	közepes
10.	Csalás, korrupció	alacsony	magas	alacsony

Tolna Megye Önkormányzatának 2014. évi belső ellenőrzési tervét dr. Kádár Andrásné belső ellenőrzési vezető készítette, és a Tolna Megyei Közgyűlés /2013. (XII. 20.) kgy. határozatával hagyta jóvá.

**A Tolna Megyei Közgyűlés
58/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete**

**A Tolna megyei programozás szakmai koordinációjához kapcsolódó testületek
összetétele**

I. Megyei Tervezéskoordinációs Testület (MTT)

Tagjai:

- Tolna Megyei Önkormányzat Elnöke/Aelnöke
- Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Főjegyzője
- Tolna Megyei Kormány megbízott
- Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség ügyvezetője
- Tolna Megyei Agrárkamara elnöke
- Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke
- Civil Szervezetek Országos Szövetsége (CISZOK) Tolna megyei Szervezete elnöke
- Tolna Megyei Mérnöki Kamara elnöke
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Tolna Megyei Igazgatóság igazgatója

Munkaszervezete:

- Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Területfejlesztési Osztály

II. Területi Munkacsoportok (5 db) – (CLLD lehatárolás szerint: jelenleg 5 kistérség), egyenként minimum 7 fős

Tagjai:

- kistérségi társulás elnöke
- város/ok polgármesterei
- városi civil tanács elnöke
- Tolna Megyei Agrárkamara delegáltja (1 fő kistérségi lakos)
- Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara delegáltja (1 fő kistérségi lakos)
- illetékes LEADER HACS elnöke/elnökei
- a térség országgyűlési képviselője

III. Ágazati Munkacsoportok (ÁMCS)

III. 1. Gazdaságfejlesztési munkacsoport (GINOP, KEHOP, IKOP):

Tagjai:

- Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara képviselője
- Vállalkozók Országos Szövetségének (VOSZ) Tolna megyei képviselője

- Fiatal Vállalkozók Országos Szövetségének (FIVOSZ) Tolna megyei képviselője
- Tolna Megyei Mérnöki Kamara képviselője
- Tolna Megyei Agrárkamara képviselője
- Tolna Megyei Kormányhivatal szakigazgatási szerveinek képviselői
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Tolna Megyei Igazgatóság igazgatója
- Tolna Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Koordinációs Bizottság elnöke
- Paksi Atomerőmű Zrt. vezérigazgatója
- MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zrt. vezérigazgatója
- Dél-Dunántúli Építőipari Klaszter képviselője
- Dél-Dunántúli Gépipari Klaszter képviselője
- Szekszárd Borvidék Nonprofit Kft. képviselője
- Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság képviselője
- Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság képviselője

III. 2. Vidékfejlesztési munkacsoport (TOP, VP, MAHOP):

Tagjai:

- Tolna Megyei Agrárkamara képviselője
- Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatal Tolna megyei szervezetének képviselője
- Tolna megyei LEADER HACs-ok elnökei
- Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat Tolna megyei képviselője
- Tolna Megyei Mezőgazdasági Termelők Szövetsége elnöke
- AGROATTALA Termelői Csoport, Mezőgazdasági Szövetkezet képviselője
- Bogyiszlói Olajmag – 18 Termelői Csoport Kft. képviselője
- Dél-Dunántúli Növénytermesztők Hangya Szövetkezet képviselője
- DOMBÓ-NEKTÁR Méhészeti Termeltető és Értékesítő Szövetkezet képviselője
- Dunamelléki Tejértékesítő, Beszerző és Szolgáltató Szövetkezet képviselője
- Gabona-27 Termelői Csoport Kft. képviselője
- Hegyháti – Termelői Csoport – Baromfitenyésztő és Értékesítő Szövetkezet képviselője
- Kapos Cukorrépa Termelők Szövetkezete képviselője
- Kapos Környéki Gabona Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet képviselője
- Közép-Dunántúli Olajnövény Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet képviselője
- Regölyi Gabona Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet képviselője
- RÉGIÓ-MILK Tejtermelő és Értékesítő Szövetkezet képviselője
- Szakcs-Agro Gabona – Termelői Csoport – Termeltető és Értékesítő Szövetkezet képviselője
- Tevel és Környéke Gabona – Termelői Csoport – Termesztő és Értékesítő Szövetkezet képviselője
- Zomba és Környéke Kereskedelmi Szolgáltató Szövetkezet képviselője

III. 3. Emberi erőforrás fejlesztési munkacsoport (EFOP)**Tagjai:**

- Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar dékánja
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Tolna megyei tankerületi vezetői
- Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara képviselője
- Civil Szervezetek Országos Szövetsége (CISZOK) Tolna megyei szervezete képviselője
- Lakható Szekszárdért Egyesület (Civil Információs Centrum működtetése) képviselője
- Tolnatej Zrt. képviselője
- Tolna Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke
- Tolna Megyei Cigány Nemzetiségi Önkormányzat elnöke
- Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja igazgatója
- Nemzeti Pedagógus Kar Tolna megyei elnöke

**A Tolna Megyei Közgyűlés
59/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete**

Nemzeti Közlekedési Stratégia véleményezése

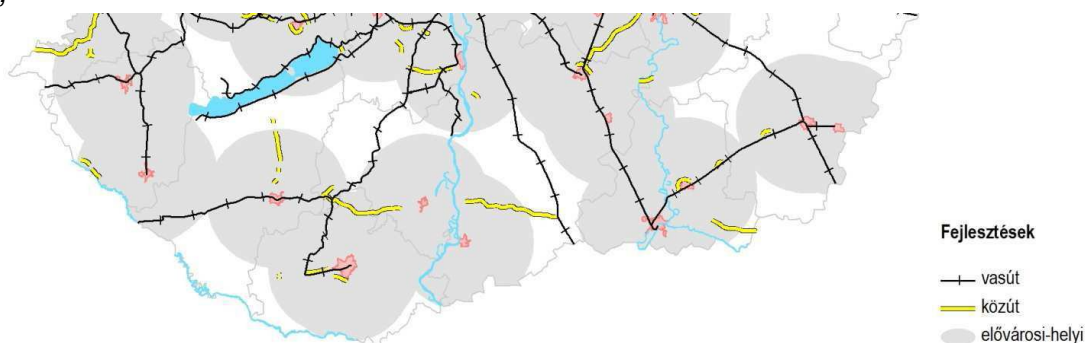
Átfogó észrevételek, főként a stratégiai dokumentumhoz kapcsolódóan:

1. „A vízi közlekedésen belül a hajózhatóság terén az elmúlt évtizedben nem történt érdemi változás. Továbbra is **a legfontosabb feladat a Duna – mint Helsinki folyosó – 2,5 m merülésű 1300-1600 tonna hordképességű hajókkal történő hajózhatóságának biztosítása.** Jelenleg ennek a Magyarországot érintő Duna szakasz nem tesz eleget, mivel a hajók a vízjárástól függően az év felében-kétharmadában csak merülési korlátozással közlekedhetnek. **A meglévő kikötők kapacitása és sűrűsége nem megfelelő,** csakúgy, mint a szolgáltatások színvonala, ami szintén jóval alacsonyabb a fejlett EU tagállamok átlagánál.” – a meder kotrása önmagában Gönyűnél sem oldotta meg a merülési mélység problémáját, ugyanis azóta folyamatosan csökken a vízszint.
2. „Az állami közutak kiépítettsége magas fokú, az úthálózat több mint 98 %-a valamilyen burkolattal ellátott – ez legmagasabb arányban aszfalt-, és bitumen borítást jelent. A kiépítetlen, földutak hossza harmada a nyugat-európai szintnek, ráadásul ezeknek az utaknak a burkolása lassan halad. **Arányaiban a legtöbb földút Bács-Kiskun megyében, Pest és Tolna megyékben található.**” – az NKS nem kínál fel megoldást a problémára.
3. „A **települési elkerülő- és tehermentesítő utak** építése jelentősen felgyorsult az uniós források megjelenésével. Az elmúlt tíz évben főként a nagyvárosok és az elsőrendű főútvonalak mentén fekvő települések elkerülő útjait fejlesztették, legnagyobb arányban a 4. számú főút mentén és a keleti országrészben Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés és Bács- Kiskun megyékben. Ugyanakkor megállapítható, hogy a hiányzó elkerülő utak miatt sok településen kell erős átmenő közúti forgalommal és ennek következtében nagy zaj- és légszennyezéssel számolni. A környezetterhelés annál is inkább tovább növekszik, mivel nem csak maga a közúti forgalom, de részesedése - a mód szerinti megoszlásban - is tovább nő.” – ez Tolna megyében elsősorban Dombóvár, Szekszárd (déli elkerülő) és Tamási esetében okoz gondot.
4. „Területfejlesztési szempontból kiemelkedő jelentőségű a nagy folyóinkon átívelő hidak szerepe. 2003-ban átadták a szekszárdi Szent László hidat, 2007-ben a dunaújvárosi Pentelei-hidat, 2008-ban pedig a M0-ás északi átkelési lehetőségét, a Megyeri-hidat a Dunán, illetve 2002-ben az M3-as polgári és 2011-ben a Móra Ferenc hidat (M43) a Tiszán. E hídfejlesztések ellenére **a rév- és kompközlekedés szerepe és szükségessége nem csökkent.** A Duna és a Tisza esetében is található ún. hídmentes területek, ahol napjainkban is nélkülözhetetlen a révátkelések megléte a mellékúthálózaton történő közlekedés érdekében. Az 1990-es évek óta folyamatosan támogatta a mindenkori kormányzat e közlekedési mód

fenntartását és működését, sőt 2020-ig tartó fejlesztési stratégia is készült további átkelők létesítése céljából.” – Tolna megyében Pakson, Gerjenben és Fadd-Domborinál működik kompátkelő.

5. „A vízi közlekedésben fő folyosó a Duna, melyen az áruszállítás mellett a turisztikai és hivatásforgalmú személyszállítás is megjelent. Jelenleg a Duna hajózhatósága is korlátozott, nem lehet az év egészében áruszállítási folyosóként használni. Hazánkban a kereskedelmi hajózás csak a természettől adott vízi utakat veheti igénybe, ezért vízi út „hálózatunk” – összekötő elemek híján – lényegében nem hálózat. A kisebb folyókon, illetve nagyobb tavainkon (Balaton, Velencei-tó, Tisza-tó) jelenleg turisztikai jellegű személyszállítás, hajózás bonyolódik le. A vízi közlekedés területén a járműpark elavultsága mellett **problémát jelent a megfelelő színvonalú és szolgáltatást nyújtó (kombinált áruszállítást biztosító) kikötők hiánya**. Az elmúlt években a vízi közlekedés területén dolgozó szakemberek képzése megszűnt.” – Tolna megyében teherhajók kikötésére alkalmas kikötővel 3 település rendelkezik: Dunaföldvár, Paks, Fadd-Dombori.
6. „A helyi önkormányzatok tulajdonában lévő közutakat, azok felújítását a helyi önkormányzatoknak saját költségvetéséből kell finanszírozni. Jelentős forgalmú utak esetében indokolt lehet a központi költségvetés hozzájárulása, szakmai feltételrendszerrel szabályozott pályázati lehetőséggel, vagy normatív támogatással.” – az önkormányzati tulajdonban lévő utak felújítása csak kizárólag önkormányzati finanszírozásból nem megoldható

7. „

– az ábra nincs összhangban a térképi melléklettel: M9-es (itt csak Dvár-Bonyhád van), a paksi vasútvonal (itt fejlesztésre kijelölt, de a térképi mellékletben nincs megjelölve).

8. „Kiemelt turisztikai potenciálok: Balaton

- A Balaton elérése több irányból is (délről és haránt irányban is) gyorsul vasúton, közúton, ha magántőke bevonható, akkor légi úton is Sármellék fejlesztésével.
- A Balaton turisztikai jelentősége miatt a régió belüli elérhetőségen belül a kerékpározás feltételeinek fejlesztése kerül a fókuszba.” – ehhez kapcsolódhatna a Sió mentén a kerékpárút.

Javaslatok további beruházásokra:

- 6. sz. főút 11,5 tonnás tengelyterhelésű burkolaterősítése Szekszárd és Pécs között;
- 61. sz. főút felújítása;
- Sió-híd felújítása Sióagárdnál;
- Dombóvár északi elkerülő megépítése, az M9 északi nyomvonala mentén;
- Tamási elkerülő út (65. sz. főút);
- Szekszárd déli elkerülő út;
- 6. és 65. sz. főút csomópontjában körforgalom kialakítása
- Szekszárd Keselyűsi út M6 csomópontig tartó szakaszának 4 sávosítása;
- Paks elkerülő út;
- Paksi Atomerőmű és M6 Paks-Dél csomópont közötti összekötő út megépítése;
- Sárbogárd-Baja vasútvonal villamosítása;
- Dombóvár-Bátaszék vasútvonalak korszerűsítése a menetidő csökkentése, ezáltal a vasút jobb kihasználtsága érdekében;
- Vasútállomás fejlesztése Szekszárdon;
- Gemenci kisvasút meghosszabbítása Szekszárd vasútállomásig;
- a teljes Sió töltésen kerékpárút kiépítése;
- Dombóvár-Tamási-Lepsény kerékpárút megépítése a régi vasútvonal elemeinek felhasználásával;
- Bátaszék-Szekszárd-Fadd-Dombori kerékpárút megépítése;
- Szekszárd-Kakasd kerékpárút megépítése;
- Szekszárd-Őcsény-Decs kerékpárút megépítése;
- Paks-Dunaszentgörgy kerékpárút megépítése;
- Paks-Dunakömlőd kerékpárút megépítése;
- Dombóvár-Attala kerékpárút megépítése.

Az egyes koncepciókhoz kapcsolódó észrevételek:**NKS Víz közlekedés koncepciója**

A tanulmány fellendülést vetít előre mind a motoros kishajózás, mind a sport és turisztikai célú vízi járművek tekintetében. (A motoros kishajók üzemeltetése a Balatonon továbbra sem tervezett)

Ugyanakkor a koncepció nem tartja reális fejlesztésnek a Sió szabályozását zsilipekkel az egyenletes vízhozam érdekében. Enne az álláspontnak a felülvizsgálata mindenképpen indokolt!

A Sió rendszeres vízellátása és hajózhatóvá tétele (tervezett zsilipekkel, tározó tavakkal) az alábbi előnyökkel jár:

- Balatoni turizmus alternatív programjai, elő-és utószezon hasznosítása
- Komplex turisztikai csomag kínálat a vízi sportok és a Sió töltésen tervezett 62.sz.országos kerékpárúttal
- Kishajó forgalom lehetséges beindítása, személyszállítás (korlátozott áruszállítás)

- Öntözési lehetőségek biztosítása a kiváló adottságú termőterületek mentén

NKS kerékpáros közlekedés koncepciója

Sok felvetést tartalmaz elsősorban megvalósult nyugat-európai példák alapján, de kevés konkrétumot. Szükséges lenne megtervezni és meghatározni (a közúthálózathoz hasonlóan) az úthálózat fejlesztésének végleges számozási rendszerét és a lehetséges megvalósulási, priorizált építési sorrendet.

Nyilvánvaló, hogy elsőbbséget az Euro-Velo és az országos szakaszok jelenthetik, de ezek ütemezését is célszerű központilag meghatározni, hogy a kapcsolódó turisztikai fejlesztések is tervezhetőek legyenek.

Ezen túlmenően ez meghatározná a csatlakozó regionális kerékpárút fejlesztéseknek az értelmes ütemezését is.

NKS vasúti közlekedési koncepciója

Korábbi ismeretek szerint nyomvonal változatok vizsgálata zajlott a Pusztaszabolcs-Dombóvár útvonalon. Az NKS a jelenlegi nyomvonal fejlesztését tartalmazza, Tolna megye szorgalmazta az új útvonalat Tamási érintésével.

Az NKS említi a déli nyomvonalak vizsgálatát a Szabadka-Fiume hálózat szempontjából. Célszerű lenne az érintett regionális vonalakat (Bátaszék-Dombóvár) is országossá minősíteni és fejleszteni.

A használaton kívüli korábbi MÁV nyomvonalak felhasználása kerékpárhálózat elemeként reális lehet a közeljövőben: pl.: (Dombóvár – Tamási – Lepsény)

Nem derül ki, hogy a keskeny nyomtávú vasutak fejlesztésére lesz-e lehetőség: pl.: (Gemenci kisvasút korszerűsítése, pályahosszabbítás Szekszárdig)

Az NKS nem foglalkozik az esetleges nagysebességű vasútvonal tervezett nyomvonalával sem.

**A Tolna Megyei Közgyűlés
60/2013. (XII. 20.) közgyűlési határozatának melléklete**

Operatív programok véleményezése

Általános észrevételek az operatív programokkal kapcsolatban:

- A megyei források kereteit ismerjük, de egyelőre nem ismeretes, hogy mi fogja a forráselosztás alapját képezni.
- Nem jelenik meg a leghátrányosabb helyzetű térségek (szabad vállalkozási zónák) támogatásának módja, annak koordinációja. Vannak egyes prioritások, amelyekre csak ezek a térségek pályázhatnak, de a többi prioritás alatt nem látszik semmilyen differenciált támogatás intenzitás alkalmazása hátrányos, leghátrányosabb helyzetű kistérségek (települések) érdekében.
- Nem derül ki egyértelműen az operatív programokból, hogy a LEADER program és a CLLD egymáshoz való viszonya milyen lesz a jövőben. A LEADER programot felváltja az új eszköz a CLLD, vagy a jelenlegi LEADER mintára új közösségek CLLD-k is létrejönnek, amelyek már az EMVA források mellett egyéb ERFA és ESZA forrást is igénybe vehetnek majd.
- A dokumentumok csak kis mértékben foglalkoznak az atipikus foglalkoztatási lehetőségekkel (részmunkaidő, távmunka), ami részben megoldást adhat különböző társadalmi csoportok munkába integrálására, akár olyan területeken is, mint a közszolgáltatás, szociális- és egészségügy, valamint az oktatásügy.
- Nem derül ki a dokumentumokból, hogy a fiatalok létszámának csökkenése, illetve az EU-n belüli migrációs folyamatok negatív hatásai miként kezelhetők, hogyan lehetne a fiatal vidéki értelmiséget nagyobb arányban helyben tartani.
- A vidéki, rossz közlekedési infrastruktúrával ellátott területekkel az operatív programok nem foglalkoznak kellő mértékben, kevés szó esik a leghátrányosabb helyzetben lévő rurális területek felzárkóztatásáról.

Az adott operatív programhoz kapcsolódó konkrét észrevételek:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) véleményezése

1. prioritástengely:

Közvetlenül a KKV-k támogatására az operatív program nem fog lehetőséget adni. Jó iránynak tekintjük viszont, hogy kiemelt szerepet szán az operatív program a helyi gazdaságfejlesztési elképzelések megvalósításának. („helyi érdekű gazdaságfejlesztés”)

Nehéz eligazodni a turizmusfejlesztés területén, hiszen a TOP mellett a GINOP, és vidéki térségekben a VP (falusi turizmus, agroturisztikai fejlesztések, stb.) is támogatja a turisztikai fejlesztéseket.

2. prioritástengely:

A barnamezős területek rehabilitációját támogatja, de sajnálatos módon csak az egykor ipari hasznosítású területre szűkítve. A katonai, volt szolgáltató funkciójú vagy lakófunkciójú ingatlanok esetében a korlátozás miatt nem lehetséges a fejlesztés finanszírozása. Javasoljuk a korlátozás feloldását, hiszen a városok esetében számos olyan ingatlan található, amely fejlesztésre szánt, de így támogatás nem igényelhető rá.

5. prioritástengely:

Itt jelenik meg a közösség által irányított várostérségi helyi fejlesztések eszközeinek (CLLD) alkalmazása. ("5. prioritástengely: Községi szinten irányított várostérségi helyi fejlesztések"). A prioritáson belül egyszerre jelenik meg a helyi gazdaságfejlesztés, valamint a közösségi gazdaságfejlesztés, mint támogatható fejlesztési kategória. Az 5. prioritástengelyen több intézkedése hasonló célokat fogalmaz meg, mint a az 1. prioritás intézkedései. Egyelőre nem tudjuk, hogy a több alapú finanszírozás a gyakorlatban, hogy fog megvalósulni (EMVA, ESZA, ERFA), hiszen nagy valószínűséggel ezeket egymástól eltérő, de egyben egymással együttműködő több irányító hatóság és a hozzájuk kapcsolódó közreműködő szervezet fogja majd bonyolítani.

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) véleményezése

Az első prioritástengely első intézkedésében megjelenik ugyan az üzleti, vállalkozói infrastruktúra fejlesztése, de véleményünk szerint nem elég hangsúlyosan és kevésbé kirészletezve. A szakmai dokumentumban ugyanakkor igen hangsúlyosan és alapos kirészletezéssel találjuk meg, a harmadik prioritástengely alatt megjelenő infokommunikációs fejlesztéseket. A fejlettebb megyék és térségek számára elsősorban már nem az alpinfrastruktúra fejlesztések a hangsúlyosak, fontosak, hanem sokkal inkább azok a technológiai újítások bevezetése és informatikai fejlesztések, melyeket a GINOP kiemelten, hangsúlyosan kíván támogatni. A fejlesztések megvalósítása a fejletlenebb, elmaradottabb megyékben is fontosak, de ott először a hiányzó alpinfrastruktúra fejlesztéseket kell megvalósítani. A hátrányosabb térségek gyorsabb felzárkóztatását biztosítaná, ha az alapvető infrastruktúra fejlesztéseket kapcsolni lehetne komplex fejlesztések megvalósításával például az infokommunikációs fejlesztések megvalósításához. A fejlesztések egymáshoz kapcsolását, komplex beruházások megvalósítását nem csak a vállalkozások együttműködésének támogatásával, hanem a fejlesztési tartalmak, támogatható intézkedések tetszés szerinti kombinálhatóságával történő komplex programok, beruházások támogatásával lehetne elősegíteni. A megvalósult fejlesztések ne úgy valósuljanak meg, hogy azok a mai kor igényeinek már a beruházás megvalósításakor sem képesek hatékony piaci működésre. A gazdaságfejlesztésben követeljük meg a komplexitást, a szükséges alpinfrastruktúra fejlesztéshez kapcsolódjon a szükséges technológiai háttér is. A

fejlesztések hosszú távú fenntarthatósága véleményünk szerint csak akkor garantálható, ha a gazdaságfejlesztési célú fejlesztések innovatívak, költséghatékonyak és eleget tesznek a szükséges technikai és technológiai elvárásoknak. Az országos tervdokumentumban kitűzött foglalkoztatási cél (OFTK) megvalósításához erőteljesebben kellene megjelennie valamennyi prioritástengely valamennyi intézkedése alatt a foglalkoztatás megtartás és növelés indikátor elvárásnak. A gazdaságfejlesztésre szánt fejlesztési forrás jelentős mértéke alaposan átgondolt felhasználás mellett érdemi elmozdulást jelenthet a jelenlegi állapotból és már középtávon érzékelhető javulást tud biztosítani a foglalkoztatottság területén.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) véleményezése

Beruházási prioritás (1. prioritási tengely) A rászoruló városi és falusi közösségek fizikai rehabilitációjának és gazdasági fellendülésének támogatása (9.b)

Elérhetővé kell tenni szélesebb társadalmi csoportok számára is a pihenést, rekreációt (pl. gyógyfürdőket és ehhez kapcsolódó orvosi szolgáltatásokat) kedvezményekkel, megfelelő színvonalú, de megfizethető szállásokkal, szolgáltatásokkal.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) Aktív befogadás (9.d)

A dokumentum nem vagy alig foglalkozik az atipikus foglalkoztatási lehetőségekkel, ami részben megoldást adhat különböző társadalmi csoportok munkába integrálására. A részmunkaidő, vagy távmunka olyan szakmákban is lehetséges, ami az EFOP-t közvetlen érinti: közszolgáltatás, szociális- és egészségügy, valamint az oktatás területei.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása (9.g)

Javasolt az épített és felújított intézmények mellett a mobil szolgáltatás hálózatának kiterjesztése (orvosi, gyógyszerügyi stb.) mely magas minőséget tud akár egy napon belül is több településen nyújtani. Felszereltségével, és rendszeres megjelenésével számolva nemcsak szűrő jelleggel működhetne, hanem komolyabb kivizsgálás és kezelés is biztosítható lenne a helyszínen.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) A szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése (9.h)

Összhangban a lakhatási hátrányok javításával (9.b) újra kellene értelmezni a bérlet és a közmunka fogalmakat.

A vidéki térségek kis településein a megüresedett és felújításra szoruló kertes házak (nem lakások) hasznosíthatóak lennének családot alapító, nemcsak hátrányos helyzetű fiatalok számára. Részben piaci alapon termelve, részben a közösségért végzett munka fejében biztosítva ezeket. A bérleti mód és próbaidő lehetőséget adna arra, hogy a közösség számára hasznos családok megtelepedjenek, lelassítva a falu öregedését, elnéptelenedését. Több fiatal család integrálása a falu életébe (de nem

telepszerűen lakva) motorja lehet a település közösségi életének, kezdeményezői, irányítói lehetnének a helyi szociális jellegű csoportok működésének.

Beruházási prioritás (4. prioritási tengely) a felsőfokú oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése és a végzettségi szintek emelése érdekében (10.c),

Demográfiai okokból a fiatalok létszámának esése, az EU-n belüli elvándorlás, valamint az emelkedő felvételi ponthatárokból következően a felsőoktatásba jelentkezők aránya csökken. Kérdés, hogy a felsőfokú szakképzés megfelelő válasz lehet-e a minőségi emelésre?

Egy-egy vidéki megyeszékhelyen a jelenlevő főiskola nemcsak az egyetlen tudás és K+F bázist jelenti, hanem „gyűjtőhelye” a megye értelmiségi fiataljainak, akik a helyi felsőfokú oktatás megszűnése, vagy szakképző központtá alakulása esetén, távolabbi nagyvárosban lesznek kénytelenek továbbtanulni. A gyakorlat szerint már nemigen jönnek vissza a sem a megyébe, sem a településükre, tovább rontva a falvak, kisvárosok megújulásának esélyét.

Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) véleményezése

A közlekedésfejlesztés jelentőségéhez mérten csekély arányt képvisel az OP-kon belül. Jelentős közlekedésfejlesztési beruházásokra TOP-on belül nem lesz lehetőség, azonban az IKOP sem segít a rurális térségek közlekedési feltártságának javításán.

TEN-T elemek vonatkozásában nem derül ki, hogy a Duna vízszintingadozását bármilyen módon igyekezne kezelni az OP. A kikötői szolgáltatások és megközelíthetőségük fejlesztése szükséges kihasználtságuk növelése érdekében.

Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) véleményezése

Beruházási prioritás (Prioritástengely 1.: A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás – 34. oldal.)

„Az árvizek kártételei elleni védelmet szolgáló fejlesztések eredményeképpen a síkvidéki folyók mentén az árvízvédelmi művek mértékadó árvízszintre történő kiépítése, a Tisza és kisebb vízfolyások esetében tározók létesítése, valamint a levezető sáv akadálymentesítése révén cél a kialakuló árvízszintek további növekedésének megelőzése, a tározók építésével azok csökkentése.” Nehezen érthető, hogy tározók építése miért csak a Tisza és annál kisebb folyók mentén elképzelhető. Véleményünk szerint a Duna mentén is szükséges lehet egyes helyeken tározók létesítése, ha ez egyben az árvízszintek csökkentését tudja biztosítani.

Javasoljuk, hogy az árvizek biztonságos levezetése érdekében az árvízvédelmi művek mértékadó árvízszintre történő kiépítése mellett a mederkostrás, mederrendezés is jelenjen meg, mint a rizikófaktort csökkentő intézkedés.

Az OP-ban összesített tervezett nagyberuházások kiválasztása és indokoltságuk nem világos, részletes információkat a dokumentum nem tartalmaz, így nem tudjuk meg, hogy ezek kiválasztása, meghatározása pontosan hogy történt.

Vidékfejlesztési Program (VP) véleményezése

1. prioritás

1.6.1. intézkedés

15.3.: A fejezetből nem olvasható ki, hogy a tájékoztatási szolgáltatást milyen formában képzelik el. Kialakításra kerülnének pl. tudásközpontok, ahol különböző információkkal és tanácsokkal látják el a gazdákat vagy más formában tervezik-e művelet végrehajtását.

1.6.2. intézkedés

16.1.3.: A szaktanácsadással kapcsolatban hasznos volna valamilyen ösztönzőket alkalmazni a gazdák felé, megértetni velük, miért fontos igénybe venni a szaktanácsadási szolgáltatást.

1.6.3. intézkedés

Az anyagból nem derül ki, hogy operatív csoportok hogyan állnának föl, milyen területi bontásban lennének kialakítva, hány darab lenne belőle és kik lennének a tagok, illetve hogy a csoportok kialakítása központilag vagy más módon történik-e meg.

2. prioritás

A célok között a vízkárelhárítás is meg van jelölve, azonban ez helyett célszerűbb lenne a megelőzés szó használata, illetve a beruházásoknak is a kárelhárítás helyett elsősorban a megelőzésre kellene irányulniuk, azaz különböző vízrendezési feladatok elvégzésére. A technikai fejlesztéseken túl szükséges volna ösztönözni a gazdákat a természetes megoldások alkalmazására, a természet-közeli és az adottságoknak megfelelő mezőgazdasági termelésre, pl. művelési ág-váltás, véderdők (vissza)telepítése.

3. prioritás

Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása

A rövid ellátási lánc fejlesztését és az élelmiszer feldolgozáshoz kapcsolódó beruházások támogatását Tolna megyei szinten is kiemelten fontosnak tartjuk. A prioritásra a VP pénzügyi tervében előirányzott 3%-os arányt rendkívül alacsonynak tartjuk. A mezőgazdaság, az élelmiszer feldolgozás nem csak Tolna megye, hanem véleményünk szerint hosszabb távon az ország egyik kitörési pontja is lehet, éppen ezért erre a célra legalább 10 %-os pénzügyi keretösszeg elkülönítését javasoljuk az OP-n belül.

3.4. intézkedés: Az uniós minőségi rendszerekben való részvétel mellett, a magyar, minőségi termékek megismertetése céljából fontos lenne támogatni az idegen nyelvű megjelenést is, hogy az uniós piacon a megfelelő „polcra” kerüljenek a magyar élelmiszeripari termékek.

6. prioritás

A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben

A prioritás lehetőséget biztosít a CLLD finanszírozás alkalmazására, melynek a jelenleg működő LEADER mintájára kerülnének kialakításra, azzal az eltéréssel, hogy itt a városok is jogosultak lennének támogatásra (kivéve EMVA forrás).

A tényleges megvalósítási rendszer kidolgozás alatt áll, ezért az egyes OP-k és azok intézményi hátterének összehangolása véleményünk szerint nagy fontos.

Nem tisztázott, hogy a jelenlegi, 95 db, vidékfejlesztési térség (LEADER HACS) a jövőben milyen szerephez fog jutni. (eltérő területi lehatárolás a CLLD-től, a 2007-2013 időszakban pályázatkezelési feladatok egészen 2015. december 31.-ig). A TOP a VP és más OP-k is arra utalnak, hogy a jelenlegi LEADER HACS-ok átalakulnak CLLD Helyi Akció Csoportokká. A kistelepülések számára rendkívül fontos lehet, hogy a LEADER, vagy az új CLLD, vagy esetleg mindkettő biztosít majd a jövőben számukra fejlesztési forrásokat. Szükséges lenne mielőbb tisztázni ezt a kérdést, hiszen a megfogalmazódó projektek forrásallokációját sem lehet ezen információk nélkül teljes körűen tisztázni.

Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) véleményezése

A legkésőbb megjelent OP. Még több helyen össze kell hangolni a már korábban megjelent Vidékfejlesztési Programmal. Több olyan fejlesztés is van, ami a halászat, illetve halgazdálkodáshoz, halfeldolgozáshoz kapcsolódik és mindkét operatív program lehetőséget biztosít a támogatására. A párhuzamos finanszírozási lehetőségek megszüntetése indokolt. A MAHOP véleményünk szerint jól körülhatároltan tartalmazza a halgazdaságok fejlesztésének lehetőségeit, a halfeldolgozó üzemek létesítésének támogatását.

**Szerkeszti és kiadja a Tolna Megyei Önkormányzat
A szerkesztésért felelős: Jogi és Titkársági Osztály
Felelős Kiadó: dr. Bartos Georgina megyei főjegyző**

HU ISSN 1789-2740